

Η ΘΗΒΑΪΔΑ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΠΕΤΡΟΥ ΑΘ. ΜΠΟΤΣΗ

ΣΤ' ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑ 2000

*Τό αφιερόνω
στή σεπτή μνήμη
τῆς πολυαγαπημένης καί ἀλησμόνητης
μητέρας μου Παναγιῶς*

Ένας άσκητής στις θόρειες έρήμους.

«Τοῖς έρημικοῖς, ζωή μακαρία έστί, θεϊκῶ έκροτι πτερουμένοις»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ μετάφρασις στά ἑλληνικά τοῦ παρόντος βιβλίου ἀποτελεῖ μεγάλη προσφορά πρὸς τὸν πιστὸ ἑλληνικὸ λαό. Εἶναι τὸ πρῶτο ἔργο πού μέ τόση πληρότητα ἱστορεῖ τὴν θαυμαστὴ ζωὴ τῶν μεγάλων ἀσκητῶν τῆς ἀρχαίας Ρωσίας, πού δίκαια ἀποκαλεῖται «Θηβαῖς τοῦ Βορρά». Γιά πολλοὺς λόγους εἶναι ἰδιαίτερα εὐλογία νά γνωρίσουμε τοὺς ὁμοδόξους Ρώσους Καθηγητάς καί Πολιστάς τῆς Ἐρήμου. Θά ἐμπνευστοῦμε καί θά ἐνισχυθοῦμε στὸν ἰδικό μας ἀγῶνα. Οἱ ράθυμοι καί ἀμελεῖς θά ἀφηνιστοῦν. Οἱ ἀγωνιζόμενοι καί τρέχοντες θά γίνουν προθυμότεροι. Ὅλοι θά λάβουμε τὴν εὐλογία τῶν φίλων αὐτῶν τοῦ Θεοῦ πού μέχρι σήμερα τοὺς ἀγνοοῦσαμε. Καθὼς τώρα θά τοὺς γνωρίσουμε θά ζητᾶμε τίς πρεσβεῖες τους γιά νά τύχωμε τοῦ θεοῦ ἐλέους.

Δοξαζομένων τῶν ἁγίων δοξάζεται περισσότερο ὁ Κύριος γιατί κατὰ τὸν Προφητάνакта «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ». Δοξάζεται ἐπίσης ἡ Ἁγία μας Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πού μέσα ἀπὸ τοὺς λαοὺς πού προσέλαβε, ἀνέδειξε πολλοὺς υἱοὺς Θεοῦ. Ὁ ὀρθόδοξος ἡσυχαστικὸς μοναχισμός, τὸ Ἑλληνορθόδοξο Βυζάντιο, τὸ Ἅγιον Ὄρος, καί ὁ εὐσεβὴς Ρωσικὸς λαός, ἔμπορουν νά καυχῶνται ἐν Κυρίῳ διότι συνήγγησαν μέ τὴν Θεία Χάρι καί συνετέλεσαν νά γραφῇ ἡ νέα αὐτὴ ἐποποιία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ μνημονεύμενοι ἅγιοι εἶναι τέκνα τῆς Ὁρθοδοξίας. Προϋποθέτουν τὸ ὀρθόδοξο δόγμα, τὴν ὀρθόδοξο εὐσέβεια, τὴν ὀρθόδοξο λατρεία καί τὸν ὀρθόδοξο μοναχισμό. Ὁ συγκρητισμὸς τοῦ οἰκουμενισμοῦ πού σήμερα θέλει νά ἰσοπεδώσει τὴν Ὁρθοδοξία μέ τὸν παπισμὸ καί τὸν προτεστантиσμὸ σκόπιμα ἀποκρύπτει τὴν ἀλήθεια, ὅτι ἀληθινὴ ἀγιότης καί ὀρθόδοξος πνευματικὴ ζωὴ δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθεῖ ἐκτός τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι σήμερα ἰδιαίτερα ἐπικαιρὸ καί χρήσιμο γιατί ἀποκαλύπτει τί ὑψηλὸ πνευματικὸ πολιτισμὸ δημιουργοῦν οἱ ὀρθόδοξοι λαοί, ὅταν πολιτεῖονται ὀρθόδοξα.

Ἀντίθετα ἀπ' τή δυτικίζουσα ρωσική πνευματική ἡγεσία δέν ἦταν ἀκαδημαϊκός, προερχόταν ὁμως ἀπ' τή ζωντανή ὀρθόδοξη παράδοση. Ἀκόμη καί ὅταν ζοῦσε στή διασπορά, γύρω στά 1920, συνέχισε νά καθοδηγεῖται πνευματικά ἀπ' τό γέροντα Νεκτάριο τῆς Ὀπτινα καί νά διαμορφώνει τή ζωή καί τή σκέψη του ὄχι μέ τήν ἑτερόδοξη σοφία τῆς Δύσης ἀλλά μέ τή μακρόχρονη παράδοση τῆς Ἀγίας Ρωσίας.

Ἀφοῦ ἀπόκτησε θεολογική μόρφωση, προγραμματίισε νά γράψει μιὰ τριλογία γιά τήν παράδοση αὐτή: τό πρῶτο ἔργο γιά τήν πνευματική παράδοση τῆς ἀρχαίας Ρωσίας, πρὶν τόν Πέτρο τόν πρῶτο («Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στήν Ἀρχαία Ρωσία», Παρίσι, 1952)· τό δεύτερο γιά τόν ὁσιο Παῖσιο Βελιτσκόφσκυ (πού δέν πρόφτασε νά τελειώσει)· καί τό τρίτο γιά τοὺς γέροντες τῆς Ὀπτινα («Τό Μοναστήρι τῆς Ὀπτινα καί ἡ ἐποχή του», πού δημοσιεύτηκε μετὰ τό θάνατό του, ἀπ' τό μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδος στό Τζόρντανβιλ τῆς Ν. Ὑόρκης).

Τό βιβλίό αὐτό, πού ἐμπνεύστηκε ὁ καθηγητής Κόντζεβιτς, εἶναι ἓνα εἶδος πηγῆς γιά τόν πρῶτο τόμο τῆς τριλογίας του στή ρωσική, γιά τήν ἀρχαία Ρωσία, καί χρησιμοποιεῖ κυρίως δύο ἀπ' τίς ἰδέες - κλειδιά σχετικὰ μέ τήν ὀρθόδοξη πνευματική παράδοση:

1. Ὅτι οἱ βίοι τῶν Ἀγίων εἶναι ἡ βασική πηγὴ τῆς γνώσης μας γιά τή ρωσική πνευματική παράδοση τῆς περιόδου αὐτῆς καί ἡ προσεχτική μελέτη τους θά δώσει μιὰ σαφὴ ἰδέα αὐτῆς τῆς παράδοσης σέ ὅποιον εἶναι καλὰ ἐνημερωμένος στά φαινόμενα καί τό λεξιλόγιο τῆς πραγματικῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας.

2. Ὅτι εἶναι προφανές - σάν ἀποτέλεσμα μιᾶς τέτοιας μελέτης - ὅτι ἡ ρωσική πνευματική παράδοση δέν εἶναι καθόλου κάτι «μοναδικὰ ρωσικό» ἢ κάτι πρωτότυπο στήν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ εἶναι πανομοιότυπη στήν οὐσία μέ τήν παράδοση τῆς βυζαντινῆς πνευματικότητας, ὁ μοναχικός σχηματισμός τῆς ὁποίας ἔρχεται σέ μᾶς ἀπ' τοὺς πατέρες τῆς αἰγυπτιακῆς ἐρήμου.

Πραγματικά, ὁ ὀρθόδοξος ἀναγνώστης τῶν βίων αὐτῶν - πού καταγράφηκαν ἀπὸ πηγές στή ρωσική καί σλαβονική μέ τή μεγαλύτερη δυνατή πιστότητα - θά διαπιστώσει ὅτι ἀποπνέουν τό ἴδιο πνευματικό ἄρωμα μέ τοὺς βίους τῶν μεγάλων πατέρων τῆς αἰγυπτιακῆς ἐρήμου καί ἔχουν τὰ ἴδια σημεῖα τῆς γνήσιας ὀρθόδοξης μοναχικῆς ζωῆς: τὴ «νοερά ἐργασία» τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, πνευματικὴ καθοδήγηση ἀπ' τοὺς γέροντες,

«ἐξομολόγηση λογισμῶν» στό γέροντα, πνευματικὲς ἐργασίες συνδυασμὲς μέ ἀγάπη γιά τόν πλησίον.

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ καθηγητῆ Κόντζεβιτς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀποσπάσμα τοῦ βιβλίου του «Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στήν Ἀρχαία Ρωσία». Αὐτὰ ἀναφέρονται στήν περίοδο τῆς «Θηβαΐδας τοῦ Βορρά» - μεγάλο πνευματικὸ ρεῦμα πού προέρχεται ἀπ' τόν ὁσιο Σέργιο τοῦ Ρανι νὲζ τό 14ο αἰῶνα (καί πιὸ πίσω, ἀπ' τό βυζαντινὸ ἡσυχασμό) μέχρι τέλος τοῦ 17ου αἰῶνα, ὅταν ἡ Ρωσία, ἂν καί ἐπιφανειακά σέ παρακμὴ προετοίμαζε τίς δυνάμεις τῆς γιά ἓνα τελευταῖο πνευματικὸ ρεῦμα πού ἔτασε μέχρι τὴν ἐποχὴ μας - τό ρεῦμα τοῦ ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ καί τῶν μεγάλων γερόντων τοῦ 18ου ὡς καί τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα, ὁ εὐσεβὴς ὀρθόδοξος Ρώσος Ἀνδρέ Μουράβιεφ ἀνάλαβε νά κάνει ἓνα προσκύνημα στὰ ξεχασμένα σχεδὸν μοναστήρια τοῦ βορρά καί τὰ ἐπανεφέρε στὴ ζωὴ γιά τοὺς ἀναγνώστες τοῦ βιβλίου του, δίνοντας σέ ὁλόκληρη τὴν περιοχὴ τό ὄνομα μέ τό ὅτι τώρα τὴ γνωρίζουμε ὅλοι*. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὰ περισσότερα μοναστήρια λειτουργοῦσαν ἀκόμη.

Σήμερα ὁμως τὰ μοναστήρια αὐτὰ κλείστηκαν καί καταστράφηκαν· τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ ἐξαφανίστηκαν ἀπ' τό πρόσωπο τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ λοιπὸν μιλάμε ἀκόμη γι' αὐτὰ καί δίνουμε τοὺς βίους τῶν ιδρυτῶν τῆς καί τὴν ἱστορία τῆς μοναχικῆς τους παράδοσης, ὅπως προσπαθοῦμε κάνουμε στίς σελίδες αὐτές - καί μάλιστα ὄχι ἀπλῶς σάν ἓνα παράδειγμα νεκρῆς ἱστορίας ἀλλὰ μιᾶς ζωντανῆς παράδοσης;

Ἐνῶ οἱ βίοι τῶν ἁγίων αὐτῶν τυπώνονταν ξεχωριστὰ στὸν «Ὁρθόδοξο Λόγο», ἓνας ἀπ' τοὺς ἡγετικούς μοντέρνους «ὀρθόδοξους θεολόγους» κατηγόρησε δημόσια «ἐκείνους πού ἐπικαλοῦνται ἀνύπαρκτες ἐρήμους θεωρώντας προφανῶς τέτοιους βίους σάν ἐκκκλησιὰ σ' ἓνα θρησκευτικὸ «ρωμαντισμό» καί ἰδεαλισμό, ὁλότελα ἔξω ἀπὸ τίς συνθήκες τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Γιατὶ ἀλήθεια θά πρέπει νά ἐμπνεύσουμε τὴ σημερινὴ ὀρθόδοξη ν. λαία μέ τὴν ἐπὶ κλησὶ τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, πού ἔχει μέσα τῆς κάτι ἐλκυστικὸ καί κατὰ κάποιον τρόπο πιὸ προσιτὸ σέ ἓνα ζηλωτὴ τοῦ 20 αἰῶνα, ἀπ' τὴ γυμνὴ αἰγυπτιακὴ ἔρημο;

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἡ μοναστικὴ ζωὴ πού περιγράφεται ἐδῶ δέν ἔχει

* Ἀνδρέα Μουράβιεφ: «Ἡ Ρωσικὴ Θηβαΐδα τοῦ Βορρά», Ἀγία Πετρούπολη, 18:

αφανιστεί ολοκληρωτικά απ' τή γῆ. Μπορεῖ ἀκόμη νά βρεῖ κανένας ὀρθόδοξα μοναστικά κοινόβια πού ἐφαρμόζουν τούς μοναχικούς κανονισμούς τῶν Ἀγίων Πατέρων. Μπορεῖ νά ζήσει μιὰ ὀρθόδοξη μοναχική ζωὴ ἀκόμη καί στὸν εἰκοστό αἰώνα, μέ τή συνεχή ἔστω αὐτομεμψία γιά τὸ γεγονός ὅτι ὑστερεῖ κατὰ πολὺ σ' αὐτοὺς τούς καιροὺς απ' τή ζωὴ τῶν ἀρχαίων πατέρων.

Δεύτερον, οἱ πραγματικά ὀρθόδοξοι χριστιανοί τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς ἔχουν διατηρήσει τὴ ζωντανή μοναχική παράδοση τῆς Ἀγίας Ρωσίας καί συνδέονται ἅμεσα μέ τὴν Ὅπτινα, τὸ Βαλαάμ, τὸ Ντι-βέγεβο τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, τὸ Ποτσαέφ τοῦ ὁσίου Ἰώβ, τὴ Λέσνα καί, φυσικά, μέ τὰ μοναστικά κάστρα τῶν Ἀγίων Τόπων καί τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ὁ σοφός ἀναζητητής μπορεῖ νά βρεῖ τὴν «ἐρημό» τοῦ ἀκόμη καί στὸν ἄγονο καί στεῖρο 20ό αἰώνα.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ὅμως δέν ἀπευθύνεται μόνο σ' αὐτούς.

Κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς πρέπει νά γνωρίζει τούς βίους τῶν πατέρων τῆς ἐρήμου πού, μαζί μέ τούς βίους τῶν μαρτύρων, μᾶς δίνουν τὸ ὑπόδειγμα γιά τὴν προσωπικὴ μας ζωὴ στὸ χριστιανικὸ ἀγῶνα.

Ἀκόμη, κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς θά πρέπει νά γνωρίζει γιά τὸ Βαλαάμ, τὸ Σολόφκυ, τὸ Σθίρ, τὸ Σίγια, τὴν Ὁμπνόρα καί τὴ Λευκὴ Αἴμνη, γιά τὴ Σκήτη τῆς Σόρα καί τούς ἀγγελολίμηντους ἀνθρώπους πού, πρὶν ἀποδημήσουν στὸν οὐρανὸ, ἔζησαν ἐκεῖ μιὰ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ πρὸς τὴν ὁποία καλεῖται κάθε ὀρθόδοξος χριστιανός, σύμφωνα μέ τὴ δύναμή του καί τίς συνθήκες τῆς ζωῆς του.

Κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς πρέπει νά ἐμπνευστεῖ απ' τὴ ζωὴ τῶν ἀγώνων τους, μακριὰ απ' τούς δρόμους καί τούς τρόπους τοῦ κόσμου. Δέν ὑπάρχει «ρωμαντισμός» ἐδῶ. Οἱ πραγματικοί «ρωμαντικοί» τῆς ἐποχῆς μας εἶναι οἱ οἰκουμενιστές τῆς «Παρισινῆς Ὁρθοδοξίας» πού, ὑποτιμώντας τὴν γνήσια ὀρθόδοξη παράδοση, θέλουν νά «ἀγιάσουν τὸν κόσμον», νά ἀντικαταστήσουν τὴν αὐθεντικὴ ὀρθόδοξη κοσμοθεωρία μέ μιὰ σύγχρονη ἀπομίμησή της, βασισμένη στὴ μοντέρνα δυτικὴ σκέψη.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῆς πραγματικῆς μοναχικῆς παράδοσης εἶναι τὸ πρότυπο τῆς χριστιανικῆς μας ζωῆς καί θά ἦταν καλύτερα νά πληροφορηθοῦμε γι' αὐτὴν προτοῦ ἔρθει ἡ φοβερὴ ἔσχατη μέρα πού θά κληθοῦμε νά λογοδοτήσουμε γιά τὴν ἀμελή ζωὴ μας.

Δέ θά κριθοῦμε γιά τὸ ὅτι ἀγνοοῦμε τὸ λεξιλόγιό τῆς σύγχρονης «ὀρθόδοξης θεολογίας», θά κριθοῦμε ὅμως σίγουρα πού δέν ἀγωνιστήκαμε

στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας. Ἄν δέ ζήσουμε σάν αὐτοὺς τούς ἁγίους, ἃς ἐντείνουμε τουλάχιστον τούς ἀνεπαίσθητους ἀγῶνες μας γιά τὸ Θεὸ καί ἃς προσφέρουμε τὰ θερμὰ δάκρυα τῆς μετανοίας μας καί τὸ συνεχή αὐτοῦ λεγχο γιά τὸ ὅτι ὑπολειπόμαστε τόσο πολὺ στὴν ἐπιδίωξη τῆς τελειότητος πού μᾶς φανέρωσε ὁ Θεὸς μέ τούς θαυματουργοὺς Ἀγίους Του.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ἡ ἀδελφότητά μας προσφέρει μέ μεγάλη χαρὰ στοὺς Ἕλληνες ἀναγνώστες τὴ «Θηβαΐδα τοῦ Βορρά», τὴ συλλογὴ βίων τῶν μοναστῶν πατέρων τῆς «χρυσῆς ἐποχῆς» τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, τῶν 14ου ἕως 17ου αἰώνων. Μὲ τίς δύο ἐκδόσεις της στὴν Ἀγγλικὴ προσπάθησε νά ἐμπνεύσει στοὺς ὀρθόδοξους χριστιανούς τοῦ δυτικοῦ κόσμου τίς ἀρχές τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ καί τὴν ἀγάπη καί τὸ σεβασμὸ πρὸς τούς μεγάλους ὁσίου καί ὁσίες πού ἔζησαν στὴ γῆ μ' ἓναν ἀγγελικὸ τρόπο ζωῆς. Ἀκόμη καί σ' αὐτοὺς τούς ἔσχατους καιροὺς πού δέ συναντᾶμε πιά τέτοιους βίους στὴ γῆ, ἡ ἐνθύμηση τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀγωνιστῶν τοῦ παρελθόντος εἶναι γιά μᾶς πηγὴ ἐμπνευσης καί μεγάλη πνευματικὴ βοήθεια. Ἀκόμη καί ἂν κανένας ἴσως σήμερα δέ ζεῖ ὅπως ἔζησαν ἐκεῖνοι,μποροῦμε νά ἐλπίζουμε ὅτι μέ τὴν ἀγάπη μας καί τὴν προσευχὴ μας πρὸς αὐτοὺς θά προσελκύσουμε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ γιά τίς ἁμαρτίες μας.

Οἱ ἅγιοι τῶν ὁποίων οἱ βίοι περιγράφονται ἐδῶ ἔλαβαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τόσο τὴν ὀρθόδοξη πίστη ὅσο καί τὴ μοναχικὴ παράδοση, τὰ ὁποῖα μεταφέρθηκαν στὴν ἀμερικανικὴ ἥπειρο ἀπὸ τὸν ἅγιο Γερμανὸ τῆς Ἀλάσκας. Εὐχόμαστε ἡ ἐκδοση τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τώρα νά ἀποτελέσει πηγὴ ἐμπνευσης στοὺς ἀπογόνους ἐκείνων πού διέδωσαν τὴν Ὁρθοδοξίαν καί τὸ μοναχισμό στὸ ρωσικὸ Βορρά· νά χρησιμεύσει γιά αὔξηση ἀγάπης ἀνάμεσα στοὺς ὀρθόδοξους Χριστιανούς καί γιά σωτηρία ψυχῶν!

Ἱερά Μονὴ ἁγίου Γερμανοῦ τῆς Ἀλάσκας
Πλατίνια Καλιφόρνιας, Η.Π.Α.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ

Ἡ μέσα σέ τέσσερις μόλις μήνες ἐξάντληση τῆς πρώτης ἔκδοσης ἀπό 3.200 ἀντίτυπα καί ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχή πού ἐπιφύλαξε τό θρησκευόμενο κοινό στή «ΘΗΒΑΪΔΑ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ», μαζί μέ τίς πραγματικά συγκινητικές ἐπιστολές καί κριτικές πού στάλθηκαν καί στέλνονται πρὸς τό γράφοντα, μᾶς ὥθησε στήν ἐπανεκδοση τοῦ διβλίου μέ τήν ἐλπίδα ὅτι καί ἡ ἔκδοση αὐτή θά ἔχει τήν ἴδια θερμή ὑποδοχή μέ τήν προηγούμενη. Ἡ θερμή αὐτή ὑποδοχή πιστεύουμε ὅτι ἀποτελεῖ ἐλπιδοφόρο μήνυμα ἐπανάκαμψης καί στροφῆς πρὸς τήν παράδοση, τήν ἀληθινή ἀγιότητα, Ὁρθοδοξία καί Ὁρθοπραξία, ὅπου μόνο ὁ σημερινός ἄνθρωπος μπορεῖ νά βρεῖ τόν ἀγιασμό καί τή λύτρωση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΣΙΑ

Τοῦ Καθηγητῆ Ἰβάν Μιχαήλοβιτς Κόντζεβιτς

1. Ο 14ος ΑΙΩΝΑΣ

14ος αἰώνας στή Ρωσία δέν ἦταν, ὅπως εἶχε νομιστεῖ προηγουμένως, μιά «μεταβατική» περίοδος ἀλλά, στίς πολιτικές καί μορφωτικές ἐκδηλώσεις του, ἦταν ἡ λαμπρή ἐποχή τῆς «Ρωσικῆς ἀναγέννησης». Αὐτή ἡ ὑψηλή μορφωτική κίνηση προκλήθηκε στή Ρωσία ἀπ' τό γειτονικό ρεῦμα τῆς βυζαντινῆς ἀναγέννησης τῶν Παλαιολόγων πού ἀγκάλιασε ὅλο τόν ὀρθόδοξο κόσμο. Ὁ ἡσυχασμός, πού αὐτή τήν ἐποχή εἶχε εἰσχωρήσει καί ἐμπνεύσει ὅλες τίς μορφωτικές ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, δέν μποροῦσε παρά νά φτάσει καί στή Ρωσία μαζί μέ τό γενικό ρεῦμα τῆς μορφωτικῆς δραστηριότητος. Ἡ Ρωσία αὐτή τήν ἐποχή δέν ἀπομονώθηκε. Ἀντίθετα, αὐτός ἀκριβῶς ὁ 14ος αἰώνας καί τό πρῶτο ἡμῖς τοῦ ἐπόμενου αἰώνα, χαραχτήκαν στή Ρωσία ἀπό ζωντανές ἐπαφές μέ ἄλλους ὀρθόδοξους λαούς κι ἔτσι ὁ ἡσυχασμός, πού ἦταν ἡ ψυχὴ τῆς ὀρθόδοξης ἀνατολῆς, μεταφέρθηκε στή Ρωσία μέ πολλούς τρόπους.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ἡ ρωσικὴ φιλολογία αὐτὴ τήν ἐποχή βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τῆς νοτιοσλαβονικῆς φιλολογίας. Δεύτερο, σέ ὅλη τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου οἱ μορφές τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας εἶχαν μιά ἄμεση ἐπιρροή στή Ρωσία. Τρίτο, ἡ σερβικὴ

τέχνη, έμπνευσμένη από τό πνεῦμα τοῦ ήσυχασμοῦ, έκανε αὐτή τήν εποχή αἰσθητή τήν έπιρροή της στή ρωσική τέχνη. Τέταρτο, μιά όλόκληρη σειρά από Ρώσους μητροπολίτες αὐτῆς τῆς περιόδου ασπάστηκαν τήν παλαμική άποψη γιά τόν ήσυχασμό. Καί πέμπτο, ὅλη αὐτή τήν περίοδο ὑπῆρχε μιά αδιάσπαστη ζωντανή έπαφή μέ τήν ᾿Ανατολή, πού έκφραζόταν μέ τά προσκυνήματα τῶν Ρώσων στήν ᾿Ανατολή καί τόν έρχομό ᾿Ελλήνων στή Ρωσία.

Οἱ ιδρυτές μιᾶς νέας εποχῆς πνευματικῆς αναγέννησης καί αποκατάστασης τῆς νηπιτικῆς εργασίας (τῆς πραγματικῆς ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς), πού εἶχε έξασθενήσει ἢ εἶχε σχεδόν ξεχαστεῖ άπ' τίς έπιδρομές τῶν θαρδάρων, ἦταν δυό μεγάλοι ήσυχαστές: ὁ μητροπολίτης ᾿Αλέξιος καί ὁ ὁσιος Σέργιος, μέ τούς ὁποίους δέν μποροῦσε νά συγκριθεῖ κανένας άπ' τούς συγχρόνους τους. Ἡ μοναχική άνθιση στή βορειοανατολική Ρωσία εἶναι τό άποτέλεσμα τῆς συνεργασίας αὐτῶν τῶν δυό φωστήρων τῆς Ρωσικῆς ᾿Εκκλησίας: τοῦ μητροπολίτη ᾿Αλεξίου, πού ἦταν ἡ κεφαλή της, καί τοῦ μεγάλου «γέροντα τῆς ρωσικῆς γῆς», τοῦ ὁσίου Σεργίου.

᾿Ολόκληρος ὁ χαρακτήρας αὐτῆς τῆς εποχῆς θά μποροῦσε νά περιληφθεῖ στό σύμβολο τῆς πνευματικῆς αναγέννησης καί τοῦ ανώτερου πνευματικοῦ άγώνα πού φέρνει τό ὄνομα «ήσυχασμός» καί έβαλε τή σφραγίδα του σέ ὅλες τίς εκδηλώσεις τῆς ᾿Εκκλησίας καί τῆς μορφωτικῆς ζωῆς. Καί ὅλες οἱ εκδηλώσεις, εἴτε τῆς φιλολογίας εἴτε τῆς τέχνης, ἢ ὁ έρχομός εκκλησιαστικῶν μορφῶν στή Ρωσία ἢ οἱ άμεσες άμοιβαῖες επαφές άπ' τά συχνά ταξίδια, ὅλα αὐτά βοήθησαν στήν έξάπλωση αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ ρεύματος στή Ρωσία.

2. Η ΕΡΗΜΟΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

Στήν άρχή τοῦ 14ου αἰώνα παρατηρήθηκε στή Ρωσία μιά εκδήλωση πού μπορεῖ νά εξηγηθεῖ άπ' τά ιστορικά συμβάντα τῶν μογολικῶν χρόνων, εκδήλωση άγνωστη στίς τοπικές παραδόσεις τῆς ᾿Ανατολῆς καί πού, ὅπως έγινε άποδεκτό, ὀνομάστηκε «μοναστικός άποικισμός».

Φεύγοντας μακριά από τόν κόσμο, μέσα στά άφιλόξενα βάθη τῶν δασῶν, ένας έρημίτης άγωνίζεται μόνος του γιά ένα μεγάλο διάστημα, έχοντας γιά μόνους έπισκέπτες τά άγρια θηρία. Πρίν καλά - καλά φτάσουν τά νέα γι' αὐτόν στόν κόσμο καί ἡ φήμη του διαδοθεῖ, αρχίζουν νά συγκεντρώνονται, ὁ ένας μετά τόν άλλο, γύρω στό μικρό κελλί τοῦ ήσυχαστή στό δάσος, οἱ μελλοντικοί συγκάτοικοι καί συνασκητές του. Μέ άξίνες καί τσάπες εργάζονται μέ τά ἴδια τους τά χέρια, προσθέτοντας κόπους πάνω στους κόπους, κόβοντας δέντρα, σπέρνοντας τούς άγρούς καί χτίζοντας κελλιά καί εκκλησία. Τό μοναστήρι δημιουργεῖται. Καί στό ψιθύρισμα τοῦ αἰώνιου δάσους, στά άγρια οὐρλιάσματα καί τούς βρηχυθμούς τῶν λύκων καί τῶν αρκούδων, ἦρθε τώρα νά προστεθεῖ καί μιά νέα φωνή: καί οἱ χωρικοί, σάν άπάντηση στό κάλεσμα τῆς νέας φωνῆς καί σάν ὑποδοχή στόν ἦχο τοῦ σήμαντρου τοῦ μοναστηριοῦ, αρχισαν νά εμφανίζονται στό μοναστήρι. ᾿Ερχιναν άκατάπαυστα δέντρα κάτω, έφτιαχναν δρόμους μέσα σέ λόχμες πού ἦταν πρίν άπρόσβατες καί έχτιζαν οἰκισμούς καί χωριά κοντά στό μοναστήρι... Τά χωριά αναπτύσσονται καί γίνονται κωμοπόλεις ἢ άκόμη καί πόλεις...

Αὐτή ἡ κίνηση έμπνεύστηκε άπ' τό μεγαλύτερο άσκητή τῆς ρωσικῆς γῆς, τόν πατέρα τοῦ νεώτερου μοναχισμοῦ, τόν ὁσιο Σέργιο τοῦ Ραντονέξ πού, κατά τήν εκφραση τοῦ βιογράφου του, «ἦταν ἡγούμενος ενός πλήθους άδελφῶν καί πατέρας πολλῶν μοναστηριῶν» καί, σύμφωνα μέ τό χρονογράφο, «ιδρυτής καί διδάσκαλος ὅλων τῶν μοναστηριῶν πού βρίσκονται στή Ρωσία»*.

Ποιά ἦταν ἡ ζωή τοῦ ερημίτη ὅταν, «μόνος έν έρήμῳ», ζοῦσε στήν καρδιά τῆς παρθένας φύσης;

Οἱ άναχωρητές αναζητοῦσαν τοποθεσίες πού θά ένέπνεαν στήν ψυχή τους ένα αἶσθημα μεταρσίωσης, ένα αἶσθημα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ τοποθεσία τοῦ δευτέρου ερημητηρίου τοῦ Σίγια (ὅπου άγωνίστηκε ὁ ὁσιος ᾿Αντώνιος τοῦ Σίγια) «ἦταν μέσα στά βουνά καί περιβαλλόταν άπ' αὐτά σάν από τοίχους: καί στήν κοιλάδα, ανάμεσα στά βουνά αὐτά, ἦταν μιά λίμνη πού τή λέγανε Παντοῦν.

* Σ.Ι. Σμυρνῶφ: «Πῶς οἱ άσκητές ὑπηρέτησαν τόν Κόσμο». Λαύρα ᾿Αγίας Τριάδος, 1903, σελ. 24.

Ἐνα μεγάλο δάσος φαινόταν σ' αὐτά τὰ βουνά καί στή ρίζα τους ἦταν τό κελλί τοῦ Ὁσίου. Γύρω του ἦταν δώδεκα σημύδες ἄσπρες σάν τό χιόνι. Ἦταν τόσο μελαγχολική ἡ τοποθεσία ὥστε ὁποῖος ἐρχόταν νά δεῖ αὐτή τήν ἐρημιά αἰσθανόταν μεγάλη συντριβή, γιατί καί μόνη ἡ θέα αὐτῆς τῆς τοποθεσίας δημιουργοῦσε στό θεατή εὐαισθησία καί τρυφερότητα».

Ἡ ἐρημιά αὐτή πού συγκινοῦσε καί μεταρσίωνε τήν ψυχή ἦταν συγχρόνως καί μιᾷ ἀπειλητική δύναμη, γεμάτη ἀπό κάθε πιθανό κίνδυνο. Ὁ ἴδιος ὁ ὁσῖος Ἀντώνιος τοῦ Σίγια, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ βιογράφου του, «ἀναχώρησε στά βόρεια χώματα, πού βρῖσκονται στήν περιοχὴ τοῦ Ντβίνα. Πέρασε μέσα ἀπό ἀδιάβατα δάση, χαράδρες καί δάλτους πού βρῖσκονται κοντά στή Λευκή Θάλασσα καί ἀπό βρυώδη τέλματα καί ἀσταθεῖς δάλτους καί πολλές λίμνες ἀναζητώντας μιᾷ κατάλληλη τοποθεσία ὅπου ὁ Θεός θά τόν καθοδηγοῦσε γιά νά ζήσει». Σ' αὐτά τὰ τέλματα καί τούς δάλτους «ζοῦσε ἓνα μεγάλο πλῆθος ἀπό ἄγρια θηρία, ἄρκουδες καί λύκοι, ἐλάφια, λαγοί καί ἄλεπούδες, σάν κοπάδια». Μ' ὅλα αὐτά, ζοῦσε ἀναμεσά τους μέ ἁρμονία, ὅπως καί ἄλλοι ἀσκητές πού εἶχαν ἀποκτήσει τήν ἀπάθεια.

Ὅταν, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ βιογράφου του, ὁ ὁσῖος Σέργιος ἐγκαταστάθηκε στό δάσος τοῦ Ραντονέξ, ἡ περιοχὴ ἦταν ἀδιάβατη. Δέν ὑπῆρχε οὔτε μονοπάτι καί τό μέρος ἦταν ἀπάτητο ἀπό ἀνθρώπινο πόδι. Τότε ἐμφανίστηκαν μπροστά του πολλά θηρία καί ἐρπετά. Πλῆθος ἀπό διάφορα θηρία ἐρχονταν στό κελλί του ὄχι μόνο τῇ νύχτα, ἀλλ' ἀκόμη καί τῇ μέρα. Οἱ λύκοι ἄρχισαν νά σκάβουν καί νά οὐρλιάζουν γύρω ἀπό τό κελλί του καί μερικές φορές οἱ ἄρκουδες ἐμφανίζονταν, ἐρχονταν κοντά του καί τόν περικύκλωναν, χωρίς ὅμως νά τόν πειράζουν».

Ὁ ὁσῖος Μακάριος τοῦ Κολυαζίν πάλι (+17 Μαρτίου 1483), «εἶχε τή συνήθεια νά περιδιαβάσει τήν ἐρημο καί ἂν ὑπῆρχαν ἄγρια θηρία πού κατοικοῦσαν ἐκεῖ, περπατοῦσαν μαζί του ὅπως τά ἡμερότερα πρόβατα καί, τό πῖο σπουδαῖο, ὑποτάσσονταν καί πολλές φορές ἐπαιρναν τροφή ἀπ' αὐτόν».

Τό βόρειο κλίμα ἦταν κάπως σκληρό καί ἀσπλαχνο στήν ἀνυπεράσπιστη ἀνθρώπινη φύση. Στή ζωὴ τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου τοῦ Σίγια ἀναφέρεται ὅτι κατά τῇ διάρκειά τοῦ χειμῶνα, τό κελλί τοῦ ἀναχω-

ρητῇ ἀπ' τίς μεγάλες καταιγίδες καλυπτόταν μέ χιόνι καί «αὐτός ζοῦσε σάν σέ σπηλιά κάτω ἀπ' τό χιόνι καί ἀπεύθυνε στό Θεό τίς θερμότερες προσευχές του μέ καυτά δάκρυα».

Ἀπό πού ἀποκοτοῦσαν οἱ ἅγιοι αὐτῇ τῇ δύναμει μέ τήν ὁποία μπορούσαν νά κατανικήσουν τούς νόμους τῆς φύσης; Πῶς, γιά παράδειγμα, μπορούσε ὁ ὁσῖος Παῦλος τῆς Ὁμπνόρα νά ζήσει στήν κουφάλα μιᾶς φλαμουριάς ἐπὶ τρία χρόνια; Ἀναφέρεται στό βίο του ὅτι: «Ἦταν ἓνα ἐκλεκτό δοχεῖο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Σ' αὐτά τὰ λόγια μπορούμε νά βροῦμε καί τήν ἀπάντηση γιά τήν ὑπερφυσική ζωὴ τοῦ Ὁσίου.

Γνωρίζουμε τήν ἀγριότητα τῶν ρωσικῶν δασῶν καί τό γεγονός ὅτι ζοῦσε στήν κουφάλα μιᾶς φλαμουριάς σημαίνει ὅτι ὁ ἀναχωρητῆς περνοῦσε χωρίς φωτιά. Τέτοια ζωὴ ὅμως ξεπερνᾷ τήν ἀνθρώπινη δύναμη, ἀφοῦ ὁποιοσδήποτε ἄλλος θά εἶχε πεθάνει μέ τήν πρώτη παγωνιά.

Αὐτό τό φαινόμενο ἐξηγεῖται ἀπ' τόν ἅγιο Σεραφεῖμ στή συζήτηση πού εἶχε μέ τό Μοτοβίλωφ γιά τήν ἀπόκτηση τῆς χάρης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀφοῦ, μέ τήν προσευχή τοῦ Ἁγίου, ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ εἶχε λάμψει ἐπάνω τους μέ αἰσθητό τρόπο, ὁ Ἅγιος εἶπε στό Μοτοβίλωφ: «Καμιά γήινη εὐωδία δέν μπορεῖ νά συγκριθεῖ μέ τήν εὐωδία πού αἰσθανόμαστε τώρα, γιατί τώρα εἴμαστε περικυκλωμένοι ἀπ' τήν εὐωδία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Παρατήρησε, ἀγαπητέ μου, ὅτι μοῦ εἶπες πῶς γύρω μας ὑπάρχει θερμὴ ὅπως σέ λουτρό· ἀλλὰ πρόσεξε, πάνω σέ σένα, σέ μένα, ὅπως καί πάνω ἀπὸ μᾶς ὑπάρχει χιόνι. Ἐπομένως αὐτὴ ἡ θερμὴ δὲ βρίσκεται στὸν ἀέρα ἀλλὰ μέσα μας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἴδια θερμὴ μέ τήν ὁποία τό Ἅγιο Πνεῦμα μᾶς καλεῖ νά κραυγάζουμε πρὸς τόν Κύριό μας μέ τά λόγια τῆς προσευχῆς: «Θέρμανέ με, μέ τῇ θερμῇ τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος». Πυρπολημένοι ἀπ' αὐτὴ τῇ θερμῇ οἱ ἐρημίτες, ἄνδρες καί γυναῖκες, δέ φοβόνταν τόν παγετό τοῦ χειμῶνα γιατί ἦταν ντυμένοι, σάν μέ ζεστές γούνες, μέ ἓνα μανδύα τῆς χάρης ὑφασμένο ἀπ' τό Ἅγιο Πνεῦμα».

Αὐτά τὰ λόγια ἀναφέρονται στοὺς Ρώσους ἀσκητές. Στὴν ἐρημο τῆς Αἰγύπτου ὅμως ἡ εἰκόνα, ὅπως ἐπίσης καί ἡ φύση τῆς θείας βοήθειας, ἦταν διαφορετικὴ.

Στή ζωή του ὁσίου Ὀνούφριου (†4ος αἰώνας, 12 Ἰουνίου), ὑπάρχει ἡ περιγραφή του ταξιδιοῦ του ὁσίου Παφνουτίου στήν «ἐνδότερη ἔρημο, ὅπου ἕνας ἀναχωρητής ζοῦσε μέσα σέ ἀμμόλοφους καί κάτω ἀπό καυτερό ἥλιο».

Αὕτη εἶναι μιὰ μορφή ἀπό μιὰ χορεία ὁλόκληρη ἀπό ὑπερφυσικές φυσιογνωμίες. Αὐτοί οἱ ἀναχωρητές, ὅπως ἐπίσης ἀργότερα καί οἱ Ρῶσοι ἀναχωρητές πού ἀκολούθησαν τό παράδειγμά τους, ἀπαρνήθηκαν γιά τή χάρη τοῦ Θεοῦ ὅτιδήποτε ἀνήκει στήν ἀνθρώπινη φύση, ἀκόμη καί τό ἐνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης, καί ἔρριψαν τόν ἑαυτό τους ἀνεπιφύλακτα στήν ἄβυσσο τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, διατηρώντας μόνο τήν πίστη πού μετακινεῖ ὄρη. Κι αὕτη ἡ πίστη, τόσο στή Ρωσία ὅσο καί στήν Αἴγυπτο, δικαιώθηκε. Ἀλλά στή μέν Ρωσία οἱ ἀναχωρητές σῳζόνταν ἀπ' τόν παγετό μέ τή θερμότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνῶ στήν Αἴγυπτο, στή μέση τῆς γυμνῆς ἐρήμου, ἀνάβλυζαν ξαφνικά πηγές καί οἱ φοινικιές πετοῦσαν κλαδιά μέ φρούτα κάθε μήνα. Ὁ ὁσιος Ὀνούφριος εἶπε στόν ὁσιο Παφνούτιο γι' αὐτούς πού, ὅπως καί ὁ ἴδιος, ζοῦσαν στήν ἔρημο:

« Ὁ Θεός στέλνει ἀγίους ἀγγέλους πού τοὺς προσφέρουν τροφή, βγάζουν νερό ἀπ' τοὺς βράχους καί τοὺς ἐνισχύουν σέ τέτοιο βαθμό ὥστε σ' αὐτούς ἐκπληρώνονται τά λόγια τοῦ προφήτη Ἡσαΐα: *«Οἱ δὲ ὑπομένοντες τόν Θεόν ἀλλάξουσιν ἰσχύν, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦνται καί οὐ κοπιήσουσι, θαδιοῦνται καί οὐ πεινᾶσουσιν»* (Ἠσ. μ' 31).

Ὅταν ὁ ὁσιος Παφνούτιος ρώτησε τόν ὁσιο Ὀνούφριο πῶς μεταλαβαίνει, ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Ἄγγελος Κυρίου, φέροντας τά Πανάγια Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ, ἔρχεται καί μέ κοινωνεῖ. Καί ὁ ἄγγελος δέν ἔρχεται μόνο σέ μένα μέ τή Θεία Κοινωνία ἀλλά καί στοὺς ἄλλους ἀσκητές πού γιά τή χάρη τοῦ Θεοῦ ζοῦν στήν ἔρημο καί δὲ βλέπουν πρόσωπο ἀνθρώπου καί, δίνοντάς τους τή Θεία Κοινωνία, γεμίζει τήν ψυχή τους μέ ἀνέκφραστη ἀγαλλίαση. Καί ἂν κάποιος ἐπιθυμήσει νά δεῖ ἄνθρωπο, ὁ ἄγγελος τόν παίρνει καί τόν ἀνεβάξει στόν οὐρανό γιά νά δεῖ τοὺς ἀγίους καί νά εὐφρανθεῖ. Καί ἡ ψυχή ἐνός τέτοιου ἐρημίτη λάμπει σάν τό φῶς καί εὐφραίνεται πνευματικά πού καταξιώθηκε νά δεῖ οὐράνια ἀγαθά. Καί τότε ὁ ἐρημίτης ξεχνᾷ ὅλους τοὺς ἀγῶνες πού ἔκανε στήν ἔρημο. Κι ὅταν ὁ ἐρημίτης ἐπιστρέφει στόν τόπο του ἀρχίζει μέ πολύ μεγαλύτερη

θερμότητα νά ὑπηρετεῖ τόν Κύριο, ἐλπίζοντας ν' ἀπολαύσει στόν οὐρανὸν αὐτά πού καταξιώθηκε νά δεῖ».

Ὅ,τι εἶχε γίνει στήν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου τόν 4ο αἰώνα, ἐπαναλήφθηκε στά δάση τοῦ Σάρωφ, στή ρωσική ἔρημο, μέχρι τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα. Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ διηγεῖται στόν Ἰωάννη Τικονώφ:

«Μιά φορά πού διάβαζα τά λόγια τοῦ Σωτῆρος ὅτι *«ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν»* (Ἰωάν. ιδ' 2), ἐγὼ ὁ ἐλεεινὸς σταμάτησα γιά νά ἐμβασθῶ στά λόγια αὐτά καί ἐπιθύμησα νά δῶ αὐτά τέ οὐράνια σκηνώματα... Καί πραγματικά ὁ Κύριος, μέ τό μεγάλο ἔλεός Του, δέ μοῦ στέρησε αὐτή τὴν παρηγοριά, σύμφωνα μέ τὴν πίστη μου καί μοῦ ἔδειξε αὐτές τίς αἰώνιες κατοικίες ὅπου ἐγώ, ἕνας φτωχὸς γήινος διαδάτης, ἀφοῦ ἀνυψώθηκα ἐκεῖ πάνω σέ μιὰ στιγμή, εἶδα τὴν ἀνέκφραστη οὐράνια ὁμορφιά κι ἐκεῖνους πού κατοικοῦν ἐκεῖ: τόν Τίμιο Πρόδρομο καί Βαπτιστὴ Ἰωάννη, τοὺς Ἀποστόλους, Ἱεράρχες, Μάρτυρες καί τοὺς μοναχοὺς πατέρες μας Ἀντώνιο τὸ Μέγα, Παῦλο τὸ Θηβαῖο, Σάββα τόν Ἁγιασμένο, ὁσιο Ὀνούφριο καί Μάρκο τῆς Θράκης καί ὅλους τοὺς Ἁγίους. Ἐλαμπαν μέ τέτοια ἀνεκδιήγητη δόξα, ὥστε θυμῆθηκα τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου: *«ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καί οὐδ' οὐκ ἤκουσε καί ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ὁ Θεὸς ἡτοίμασεν τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτόν»* (Α' Κορ. β' 9).

Τόν ὁσιο Σεραφεῖμ χωρίζουν ἀπ' τόν ὁσιο Ὀνούφριο δέκα πέντε αἰῶνες, ἀλλὰ τά μυστικιστικά φαινόμενα εἶναι τά ἴδια καί τά αὐτά. Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ εἶναι σχεδὸν σύγχρονός μας. Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς γνώρισαν αὐτοὺς πού τόν εἶχαν γνωρίσει προσωπικά. Δέν εἶναι κάποια μυστηριώδης ἀπομακρυσμένη ἀντίκα στά βάθη τῶν αἰώνων. Ἀλλὰ τώρα ἀκριβῶς πού τά πνευματικά φτερά μας ἔχουν γίνει ἀτροφικά κι ἔχουμε ξεχάσει τίς δυνατότητες πού κρύβει τό πνεῦμα μας, τώρα μᾶς στάλθηκε ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ μέ ὅλη τὴ δύναμη καί τό πνευματικὸ σφρίγος τῶν ἀρχαίων πατέρων, γιά νά θυμηθοῦμε τὴν θεία υἱοθεσία μας καί ν' ἀγωνιστοῦμε γιά ν' ἀποκτήσουμε τὴν ἀπειρὴ τελειότητα τοῦ Οὐράνιου Πατέρα μας: *«Γίνεσθε τέλειοι, ὅτι ὁ πατὴρ ὁμῶν ὁ οὐράνιος τέλειος ἐστίν»* (Ματθ. ε', 48).

Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ κατάλαβε μόνος του τὴν ἀποστολή του. Στὴν προαναφερμένη συζήτηση πού εἶχε μέ τό Μοτοβίλφ λέει συμπερασματικά τά ἀκόλουθα: «Νομίζω ὅτι ὁ Κύριος θά σέ βοηθήσει νά τηρεῖς πάντα στὴ μνήμη σου αὐτὴ τὴν ἐνέργεια τῆς χάρης... γιατί δέ

δόθηκε μόνο σέ σένα νά τήν καταλάβεις, αλλά από σένα σ' ὅλο τόν κόσμο ὥστε, ἀφοῦ ἐσύ ἐνισχυθεῖς καί ἐδραιωθεῖς στό ἔργο τοῦ Θεοῦ, νά γίνεις χρήσιμος καί στούς ἄλλους».

3. ΑΓΑΠΗ, ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Σ' ὅλα ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ μέχρι τώρα θά μπορούσε νά προσθέσει κανεῖς ὅτι τό χαρακτηριστικό πού κυριαρχεῖ στούς βορειοανατολικούς ἀσκητές εἶναι ἡ ἀγάπη.

«Ἐχοντας ἀποκτήσει ἀγάπη γιά τό Θεό καί τόν πλησίον, ἐκπληρώσατε τό κυριώτερο μέρος τοῦ Νόμου καί τῶν Προφητῶν, γιατί αὐτός πού δέν ἀγαπᾷ τόν πλησίον του δέν μπορεῖ ν' ἀγαπήσει τό Θεό. Ἀλλά ἐσύ, Ὅσιε Πατέρα Παῦλε, τά ἐκπλήρωσες καί τά δυό» (Ἐκτὴ ὡδή τοῦ κανόνα τοῦ ὁσίου Παύλου τῆς Ὁμπνόρα).

Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ ἐπίσης διακρινόταν ἀπό μιά τέτοια ἐξαιρετική ἀγάπη. Ὅλους ὅσοι ἔρχονταν πρὸς αὐτόν τοὺς ἀποκαλοῦσε «χαρά μου». Αὕτὴ ἡ ὁμοιότητα δέν εἶναι τυχαία, οὔτε καί μπορεῖ νά θεωρηθεῖ μιά ἀπλή συγκυρία. Ἄν καί οἱ δυό ἀσκητές ἔζησαν σέ διαφορετικές ἐποχές καί τοὺς χωρίζουν τετρακόσια χρόνια, ἔγιναν συγγενεῖς ἀπὸ τό γεγονός ὅτι καί οἱ δυό ἀπόκτησαν ἐμπειρία βαδίζοντας τόν ἴδιο δρόμο, φοιτώντας στό ἴδιο σχολεῖο, τῶν Ἀγίων Πατέρων, καί στεφανώθηκαν μέ τό ἴδιο στεφάνι τῆς ἀρετῆς – τὴν τέλεια ἀγάπη.

Ἡ ἐξήγηση αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου (τῆς ἀπόκτησης τῆς τέλει ἀγάπης) μᾶς δίδεται ἀπ' τόν ἅγιο Ἰσαάκ τό Σύρο (7ος αἰώνας):

« Δέν ὑπάρχει τρόπος ν' ἀναπτυχθεῖ στήν ψυχὴ ἡ Θεία Ἀγάπη, γιά τὴν ἐπιδίωξη τῆς ὁποῖα τρέχεις μυστικά πρὸς τόν ἀναχωρητισμό, ἂν ἡ ψυχὴ δέν ἔχει ὑποτάξει τὰ πάθη. Ἀλλά, λέγεις, ὅτι ἡ ψυχὴ σου, ἂν καί δέν ἔχει ὑποτάξει τὰ πάθη, ἔχει ἀποκτήσει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καί ὅτι σ' αὐτά τὰ πράγματα δέν ὑπάρχει σειρά. Κάθε ἄνθρωπος λέει ὅτι ἐπιθυμεῖ ν' ἀγαπήσει τό Θεό· καί μάλιστα δέν τό λένε μόνο οἱ χριστιανοί ἀλλά ἀκόμη καί ῥεῖνοι πού δέ λατρεύουν τό Θεό σωστά. Κι αὐτός ὁ λόγος προφέρεται ἀπ' ὅλους σάν δικούς τους· ἀλλά κατὰ τὴν προφορά του μόνο ἡ γλῶσσα κινεῖται ἐνῶ ἡ ψυχὴ δέν αἰσθάνεται αὐτά πού λέγονται».

Πρῶτα - πρῶτα πρέπει κανεῖς νά θεραπεύσει τὴν ψυχὴ του. «Ὅπως ἓνας ἄρρωστος ἄνθρωπος, γράφει ὁ Ὅσιος, δέ λέει στὸν πατέρα του «κάνε με βασιλιά», ἀλλὰ φροντίζει πρῶτα γιά τὴν ἀρρώστια του καί μετὰ τὴν πλήρη θεραπεία του ἡ βασιλεία τοῦ πατέρα του γίνεται αὐτόματα καί δική του βασιλεία, ἔτσι καί ὁ ἁμαρτωλός, προσφέροντας μετάνοια καί λαμβάνοντας τὴν ὑγεία τῆς ψυχῆς του, εἰσέρχεται μέσα στὰ βασίλεια τῆς ἀγνῆς ὑπαρξῆς καί βασιλεύει στὴ δόξα τοῦ πατέρα του».

Τό δῶρο τῆς ἀγάπης τό κατέχουν ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ ἀσκητές καί οἱ ἡσυχαστές πού ἔχουν ξεριζώσει τὰ πάθη. Γι' αὐτοὺς τοὺς ἀσκητές ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέει ὅτι «ἂν κάποιος δέν ἔχει τὴν εὐκαιρία νά ἐπιδείξει τὴν ἀγάπην του πρὸς τόν πλησίον κατὰ τρόπο ἐνεργό, ἐπειδὴ ζεῖ ἡσυχαστικὴ καί ἐρημικὴ ζωὴ, τότε εἶναι ἀρκετό γιά τό Θεό νά περιορίζει τόν ἑαυτό του στὴν πνευματικὴ ἀγάπην (ἀγάπην πού ἐκδηλώνεται μέ προσευχή). Ἄν κάποιος, συνεχίζει ὁ Ἅγιος, δέν ἔχει καμιά ἐπικοινωνία μέ ἀνθρώπους καί εἶναι ὀλοκληρωτικά δοσμένος στὴ θεωρία τοῦ Θεοῦ, ἂν εἶναι νεκρός γιά ὅλα καί ἀπομονωμένος ἀπὸ ὅλους, τότε αὐτός δέν ἐντέλλεται νά ὑπηρετήσῃ καί νά εὐχαριστήσῃ ἀνθρώπους. Καί ἂν κάποιος ἀπὸ καιρὸ σέ καιρὸ διακόπτει τοὺς ἀγῶνες του καί μετὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ κανόνα του συναντᾶται μέ ἀνθρώπους καί παρηγοριέται ἀπ' τὴν ἐπικοινωνία του μαζί τους, ἀλλὰ ἀδιαφορεῖ γιά τοὺς ἀδελφούς του πού βρῖσκονται σέ στενοχώρια, αὐτός εἶναι ἀσπλαχνος καί σκληρός. Δέ συγκατατίθεται νά συμμετέχει σέ ἔργα ἀγάπης ἀπὸ μιά εὐσπλαχνικὴ ἀνεπάρκεια, ἀπὸ ἀτομικισμό καί λαθεμένες σκέψεις. Αὐτός πού περιφρονεῖ τόν ἄρρωστο δέ θά δεῖ τό φῶς. Καί θά εἶναι σκοτεινὸς οἱ μέρες ἐκείνου πού ἀποστρέφει τό πρόσωπό του ἀπ' τό δυστυχισμένο. Καί αὐτός πού περιφρονεῖ τὴ φωνὴ κάποιου πού ὑποφέρει, θά δεῖ τὰ παιδιὰ του νά ψάχνουν στό σκοτάδι νά βροῦν τὰ σπίτια τους ψηλαφώντας. Ἄς μὴν ἐμπαίζουμε τό μεγάλο ὄνομα τῆς ἡσυχίας μέ τὴν ἀγνοιά μας. Γιατί γιά κάθε εἶδος ζωῆς ὑπάρχει κατάλληλος χρόνος καί τόπος καί ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά».

Σ' αὐτὴ τὴν παράγραφο ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος ἀναφέρεται ὀνομαστικά στίς δυό πλευρὲς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας: τὴν ἐνεργὴ ἀγάπην καί τὸ θεωρητικὸ ἀναχωρητισμό, πού ἀποφεύγει τὴν ἐπικοι-

νωνία μέ τούς ἀνθρώπους. (Ὁ ἀδός Ἀρσένιος ἔλεγε: «Δέν μπορῶ νά εἶμαι καί μέ τό Θεό καί μέ τούς ἀνθρώπους»).

Ὁ καθηγητής Ζαρίν ἔχει ἐρευνήσει μέ λεπτομέρεια αὐτούς τούς «δύο δρόμους», δείχνοντας τήν ἴση ἀξία τους κι ἀκόμη τή διπλή ἐνότητα τοῦ θρησκευτικοῦ ιδεώδους πού περιλαμβάνει τόσο τή θεωρητική ὡς καί τήν πρακτική πλευρά. Ὁ σκοπός αὐτοῦ τοῦ ιδεώδους εἶναι ν' ἀνυψώσει ὁ ἄνθρωπος καί νά κάνει πραγματικότητα τήν ἀγάπη γιά τό Θεό καί τόν πλησίον του, γιά τή χάρη τοῦ Θεοῦ, κατά τρόπο ἀδιαχώριστο καί χωρίς σύγχυση*. Ἀπ' τά λόγια τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ πού ἔχουν ἤδη παρατεθεῖ, μπορεῖ νά δεῖ κανεῖς μέ ποῖο τρόπο πρέπει νά ἐπιτευχθεῖ ἔμπρακτα αὐτός ὁ σκοπός, στή ζωή τῶν ἀσκητῶν.

4. ΟΣΙΟΣ ΣΕΡΓΙΟΣ, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ

Ὁ ὁσιος Σέργιος ἦταν ὁ πρῶτος ἐμπνευστής καί καλλιεργητής τῆς θεωρητικῆς ζωῆς στή Ρωσία. Τό μοναστήρι του τῆς Ἀγίας Τριάδος δημιούργησε πενήντα μοναστήρια κι ἐκεῖνα, μέ τή σειρά τους, δημιούργησαν ἄλλα σαράντα. Ὁ ιερομόναχος Νίκων στό διβλίο του «Βίος τοῦ ὁσίου Σεργίου», ἀναφέρει ἑκατό ὀνόματα μοναχῶν - ἁγίων πού προέρχονται ἀπό τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτό τό μοναστήρι ἦταν μιά πνευματική σχολή πού προκάλεσε ἀνθιση τῆς θεωρητικῆς ἐργασίας σ' ὁλόκληρο τό βορειοανατολικό τμήμα τῆς Ρωσίας.

Ὁ ὁσιος Σέργιος ἦταν «Γέροντας» ὄχι μόνο γιά τούς μοναχοὺς πού ὑποτάσσονταν σ' αὐτόν ἀλλ' ἀκόμη καί γιά τούς κοσμικοὺς. Ἀλλά συνέβαινε καί κάτι ἀκόμη πιό ἐκπληκτικό: ἔρχονταν πρὸς τόν Ἅγιο γιά ἓνα λόγο καί μιά συμβουλή θεωρητικοὶ ἀσκητές πού ἤδη, ἀπό τήν ἐμπειρία πολλῶν ἐτῶν, εἶχαν ἀποκτήσει σοφία, ὅπως ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ Νούρμα (+7 Ὀκτωβρίου 1412), πού ἦρθε ἀπ' τόν Ἀθῶνα, ὁ ὁσιος Εὐθύμιος τοῦ Σούζνταλ (+1 Ἀπριλίου 1404), ὁ

ὁσιος Δημήτριος τοῦ Πριλούκι (+11 Φεβρουαρίου 1392), ὁ ὁσιος Στέφανος τῆς Μάκρα (+12 Ἰουλίου 1406) καί ἄλλοι πού, ὅλοι μαζί, ὀνομάζονται «συνομιλητές» τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτοὶ οἱ «συνομιλητές» μᾶς δείχνουν τό μεγαλεῖο τῆς πνευματικῆς διάκρισης μέ τήν ὁποία ὁ Ἅγιος ἐπιβαλλόταν στά μάτια τῶν συγχρόνων του, μέ τό νά γίνει διδάσκαλος σέ διδασκάλους καί καθοδηγητής σέ καθοδηγητές.

«Εἶναι δυνατό, σέ τόσο μακρινά μέρη καί σέ τόσο μικρό διάστημα ἀπ' τή μεταστροφή τους στή χριστιανική πίστη, νά λάμψει ἓνα τέτοιο φῶς πρὸς στό ὁποῖο ἀκόμη καί οἱ παλαιοὶ πατέρες μας θά ἔμεναν ἐκπληκτοί;» κραύγασε ἓνας Ἕλληνας ἐπίσκοπος πού ἀμφέβαλλε μέ ὅσα ἄκουγε· γι' αὐτή του τήν ἀμφιβολία ὁμως τιμωρήθηκε μέ ἄρασσία καί ἀμέσως μετά θεραπεύτηκε ἀπ' τόν ἴδιο τόν Ἅγιο. Καί πραγματικά, ἡ πνευματική μορφή τοῦ ὁσίου Σεργίου εἶχε ἀποκτήσει μιά ἀνέκφραστη ὁμορφιά πού θά μπορούσε νά ξαφνιασθεῖ ἀκόμη καί τούς παλαιούς πατέρες.

Τά θαυματουργικά ὁράματα στή ζωή τοῦ ὁσίου Σεργίου εἶναι χαρακτηριστικά στήν παράδοση τῶν ἀσκητῶν τῆς Ἀνατολῆς, πού βάδισαν πρῶτοι τό δρόμο τῆς πράξης καί σάν ἀποτέλεσμα καί ἐπιβράβευση αὐτῆς, ἀπόκτησαν τή θεωρία. Κι ὅπως λέει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «Ξεκινώντας ἀπ' τήν πράξη, στήν ὁποία (ὁ ἀσκητής) ταξιδεύει πρῶτα σ' ἓνα δρόμο γνωστό σ' αὐτόν..., προχωρεῖ πρὸς τή θεωρία μέ τήν ἀνέκφραστη δύναμη τοῦ Πνεύματος καί, ἀπό μιά ἀνεκδιήγητη πνευματική δεκτικότητα, ἀκούει ἄρρητα ῥήματα, καί βλέπει τ' ἀόρατα, ἃν καί βρίσκεται καί ζεῖ ἀκόμη ἐδῶ στή γῆ»*. Θά πρέπει νά συμπεράνει κανεῖς ὅτι οἱ ἱεροὶ συνομιλητές τοῦ ὁσίου Σεργίου ἔρχονταν πρὸς αὐτόν καί ζητοῦσαν συμβουλές γιά παρόμοια μυστήρια καί γιά τά δάθη τῆς νηπτικῆς ἀσκητικῆς ζωῆς.

Τά πνευματικά ἐπιτεύγματα ὁμως δέν εἶναι κλῆρος τῶν πολλῶν· εἶναι προσιτά μόνο στοὺς λίγους καί ἐκλεκτοὺς. Καί τέτοιος ἦταν ὁ νεαρός μοναχός Κύριλλος, ὁ μετέπειτα ἰδρυτής τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Λευκῆς Λίμνης. Καί γι' αὐτό ὁ ὁσιος Σέργιος, ὅταν ἔρχόταν στό μοναστήρι τοῦ Σιμωνῶφ, ἔσπευδε πρὸς αὐτόν στό φούρνο, ὅπου ἦταν τό διακόνημά του, καί τόν συμβουλευόταν ἐπὶ ὥρες χωρίς νά

* Καθ. Σ. Ζαρίν: «Ἀσκητισμός», 1907 Τόμος Ι, διβλίο Ι, σελ. 107.

* Ἀρχ. Κυπριανοῦ: «Οἱ Πνευματικοὶ Πρόδρομοι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ» ἀπ' τό «Theological Thought», Παρίσι, 1942, σελ. 30.

δίνει προσοχή στους άλλους. Καί η μαρτυρία του όσιου Σεργίου πέρασε, από τόν όσιο Κύριλλο, στην άσκητική παράδοση όλόκληρης της βορειοανατολικής Ρωσίας, της «Θηβαΐδας του Βορρά».

Ανάμεσα στους διάφορους μαθητές του όσιου Σεργίου διακρίθηκαν δύο για τή θεωρητική άσκητική τους ζωή: οί όσιοι Σίλδεστρος καί Παῦλος της Όμπνόρα. Στο μοναστήρι του όσιου Παύλου έχει διατηρηθεί μία γραπτή μαρτυρία πού τό επιβεβαιώνει. Αυτή ή μαρτυρία, πού αναφέρεται στην καθοδήγηση τών νέων μοναχών, περιέχει έκφράσεις όπως: «νοερά προσευχή», «συγκέντρωση του νοῦ» καί «ήσυχία», οί όποιες εΐναι δείγματα της σχολής του άνατολικού άσκητισμοῦ.

5. Η ΘΗΒΑΪΔΑ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

Η Θηβαΐδα του ρωσικού βορρά δέν εΐναι από καμιά άποψη υποδεέστερη άπ' τό αϊγυπτιακό άρχέτυπό της. Οί κάτοικοι τών παρθένων δασών, πέραν του Βόλγα, μέ τήν πνευματική τους δύναμη, τήν ισχύ της άσκητικής ζωής τους καί τό ὕψος τών επιτευγμάτων τους, ήταν ίσοι πρός τούς πατέρες τών πρώτων αΐώνων του χριστιανισμοῦ.

Η άποπνικτική άφρικανική φύση μέ τό καθαρό γαλάζιο οὐρανό της, τά ζωηρά χρώματα, τόν καυτό ήλιο της καί τίς ασύγκριτες φεγγαρόλουστες νύχτες της διαφέρει πολύ άπ' τούς άπαλούς τόνους της ρωσικής φύσης του βορρά μέ τίς γαλάζιες επιφάνειες τών λιμνών της, τούς άπαλούς ίσκιους τών πυκνών δασών της, τά σμαραγδοπράσινα χρώματα της πρώτης άνοιξης καί τήν πλούσια πληρότητα τών χρυσών καί πυρόξανθων τόνων του Σεπτέμβρη. Κατά τόν ίδιο τρόπο ή άγιότητα τών πατέρων της αϊγυπτιακής έρήμου, δυνατή σάν λάδα πού ξεπετιέται από ήφαίστειο πού έκρήγνυται καί μέ τή λαμπρότητα της φύσης του νότου, διακρίνεται άπ' τήν άγιότητα της Ρωσίας πού εΐναι ήρεμη, επιβλητική καί καθαρή σάν κρύσταλλο, όπως οί λαμπρές καί ήσυχες βραδυές της ρωσικής άνοιξης.

Αλλά τόσο στη Ρωσία όσο καί στην Αϊγυπτο υπάρχει ή αυτή «νοερά εργασία», ή ίδια ήσυχία.

Στή ζωή του όσιου Παύλου της Όμπνόρα αναφέρεται: «Ό

όσιος Παῦλος, πού ήταν ταπεινός στό πνεῦμα καί μισοῦσε τή δόξα καί τήν τιμή τών ανθρώπων, αγαποῦσε τή σιωπή καί ήταν άληθινός φίλος του Θεοῦ, γιά πολύ καιρό παρακαλοῦσε τόν όσιο Σέργιο νά του δώσει εὐλογία νά ζήσει «έν έρημιά».

Γιά τόν όσιο Παῦλο αναφέρεται επίσης ότι ζοῦσε «διαρκῶς ψάλλοντας καί προσευχόμενος καί καθαρίζοντας τό νοῦ του από κοσμικές φαντασίες». Φρόντιζε γιά τήν καθαρότητα τών σκέψεών του «γιά νά μή προσκολληθεῖ ό νοῦς του σέ τίποτα άπ' τά επίγεια». Αργότερα διαβάζουμε ότι «προσευχόταν συνέχεια καί μέ θέρμη στό Θεό, εργαζόμενος μέ επιμέλεια, γιά νά καθαρίσει τό νοῦ του από κοσμικές φαντασίες». Προτου «κοιμηθεῖ» ό όσιος Παῦλος «άρχισε νά ζεῖ μόνιμα μέ ήσυχία, ν' άποφεύγει κάθε ανθρώπινη συναναστροφή καί νά έχει τό νοῦ του συνέχεια στην προσευχή καί προσοχή πρός τό Θεό. Καθάριζε τό νοῦ του από κοσμικές φαντασίες, συγκέντρωνε τό φῶς της θείας κατανόησης στην καρδιά του καί μέ τήν άγνότητά του «θεωροῦσε» τή δόξα του Κυρίου, πού τόν άξίωσε νά γίνει ένα εκλεκτό σκεῦος του Ἁγίου Πνεύματος».

Ο συγγραφέας της «Θηβαΐδας του Βορρά», Μουράδιεφ, κατά τή διάρκεια του προσκνηματός του στην περιοχή Βόλογδα, όταν διαπερνοῦσε τόν ποταμό Νούρμα, εΐδε πάνω στη γέφυρα ένα μοναχικό παρεκκλήσι καί μπήκε γιά νά προσκυνήσει τόν όσιο Παῦλο.

«Η ταπεινή του μορφή, γράφει ό Μουράδιεφ, μέ χαιρέτησε εκεί, στή σειρά μέ άλλους έρημίτες, στό πλευρό του Σταυρωμένου Κυρίου, γιά χάρη του Ὁποίου αγωνίστηκαν τόσο πολύ. Στά χέρια του όσιου Παύλου ὑπήρχε ένα εἰλητάριο μέ τήν επιγραφή: «Ω, αν ζέρατε όλη τή δύναμη της αγάπης!» Μιά τόσο μικρή υπενθύμιση μέσα στην έρημιά ήταν έξαιρετικά συγκινητική γιά τήν καρδιά καί περισσότερο εὐγλωττη από πολλά ρητορικά σχήματα».

Εκεί ακριβῶς βρισκόταν επίσης μία στάμνα μέ νερό καί μία κουτάλα γιά νά σδύνουν τή δίψα τους τίς ζεστές μέρες οί ταξιδιωτές. «Καί θυμήθηκα τό λόγο του Εὐαγγελίου: «Καί ός εάν ποτίση ένα τών μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος μόνον εἰς όνομα μαθητοῦ, αμήν λέγω ὑμῖν, οὐ μή ἀπολέσῃ τόν μισθόν αὐτοῦ» (Ματθ. ι', 42)*.

* Μουράδιεφ: «Η Θηβαΐδα του Βορρά», Πετρούπολη, 1855, σελ. 23, 24.

6. ΑΠ' ΤΟ 15ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Ο 14ος αιώνας ήταν η εποχή της αναγέννησης του αναχωρητισμού και γενικά του μοναχισμού, ήταν ο αιώνας του δσίου Σεργίου. Ο 15ος αιώνας ήταν ακόμη πλούσιος σε άνθιση απ' την πνευματική σπορά που έγινε τούς προηγούμενους αιώνες. Απ' τά μοναστήρια που είχαν ήδη ιδρυθεί δημιουργήθηκαν νέα μοναστήρια, που έδωσαν νέους αγίους. Αυτή ήταν η συνέχιση της εποχής του 14ου αιώνα, ή καρποφορία του, ή «χρυσή εποχή» του ρωσικού ασκητισμού, αλλά ταυτόχρονα ήταν και ο προάγγελος της κρίσης και της παρακμής.

Ο Ρώσος ιστορικός Σολόβιεφ έχει γράψει ακριβώς: «Η άρνηση αποδοχής εκ μέρους της Ρωσίας της Φλωρεντιανής Ένωσης, είναι μία απ' αυτές τις μεγάλες αποφάσεις που καθορίζουν τη μοίρα των λαών για πολλούς αιώνες». Η ιστορική στιγμή που απορρίφθηκε η ένωση ήταν απ' αυτές που σίρουν κοντά τους μία ολόκληρη εποχή. «Μετά απ' αυτό, ο έσωτερικός χωρισμός του ρωσικού κόσμου απ' τη δύση, κάτω απ' την επίδραση του όνειρου που είχε ξεσπάσει του να γίνει η Μόσχα «Τρίτη Ρώμη», δυνάμωσε και στερέωσε τον ιδιαίτερα ανατολικοευρωπαϊκό χαρακτήρα της ρωσικής κουλτούρας που δεν εξαλείφτηκε ούτε εξωτερικά ούτε, πολύ περισσότερο, εσωτερικά, ακόμη και από τη μεγάλη εξευρωπαϊστική μεταρρύθμιση του Μεγάλου Πέτρου»*. Τέτοιας ανυπολόγιστα μεγάλης σημασίας ήταν τό ιστορικό βήμα της μή αποδοχής της ένωσης.

Ας μιλήσουμε τώρα περιληπτικά για τις εσωτερικές αλλαγές και τις συγκρούσεις που είχε η ασκητική ζωή τόσο σ' αυτή την παροδική εποχή, όσο και σ' εκείνη που ακολούθησε.

Ο μοναχισμός έλκεται από δυό ρεύματα. Τό κύριο ρεύμα προέρχεται απ' τόν όσιο Κύριλλο της Λευκής Λίμνης, τό «συνομιλητή» του δσίου Σεργίου και μεγαλύτερο, στη ζωή, άγιο στίς αρχές του 15ου αιώνα. Είναι επικεφαλής της σχολής εκείνης της πνευματικής εργασίας που, μαζί μέ τό ανάλαφρο και την ύπεροχή της πνευματικής ανάτασης και της θείας ενόρασης, ασχολείται επίσης μέ την εξυπηρέτηση του κόσμου, τρέφοντας τούς πεινασμένους στά

δύσκολα χρόνια και ανατρέφοντας πνευματικά τούς ανθρώπους που έρχονταν στό μοναστήρι. Σ' αυτή τη σχολή άνήκει ο έπαινος γιά τη συνέχιση του άποικισμού του Ανατολικού Βορρά, που είχε αρχίσει τόν αιώνα του δσίου Σεργίου. Η παράδοση του δσίου Κυρίλλου δόθηκε στη «Θηβαΐδα του Βορρά» απ' τόν όσιο Διονύσιο της Γκλούσιτσα (†1η Ίουνίου 1437), ο όποιος, επίσης, έζησε στό μοναστήρι της Λευκής Λίμνης και ήταν εκείνος που ζωγράφισε μόνος του τό πορτραΐτο του μεγάλου Αγίου. Στούς βίους των άσκητών του Βόλογδα και του Κόμελ μπορεί νά διακρίνει κανείς μία αντίσκητη της μαρτυρίας του δσίου Κυρίλλου. Απλωμένη στά βορειοανατολικά, «ή Θηβαΐδα του Βορρά», αντίζει ακόμη και τό 16ο αιώνα. Τό 17ο αιώνα όμως μόνο στό μακρινό βορρά, στά σύνορα του ρωσικού Κράτους, συναντάμε δυό ακόμη καθαρά σκιαγραφημένους τύπους άσκητών: τόν όσιο Διόδωρο του Γιουριγκόρσκυ και τόν όσιο Έλεάζαρο του Άνζερεσκ. Μετά απ' αυτούς ή πνευματική εργασία εξαφανίζεται σχεδόν ολοκληρωτικά.

Τό δεύτερο ρεύμα συγκεντρώνεται κοντά στη Μόσχα όπου, γύρω της, σχηματίστηκε μία άλυσίδα από μοναστήρια. Αν και τά μοναστήρια αυτά έχουν την προέλευσή τους απ' τη Λάυρα της Αγίας Τριάδος, πνευματικά είναι ύποδεέστερα απ' τη «Θηβαΐδα του Βορρά». Είναι κοινοβιακά μοναστήρια που δέν αγωνίζονται για θεωρητική ζωή και ήσυχία. Κατά τό 15ο αιώνα τά μοναστήρια αυτά δίνουν δυό αγίους που έχουν αποφασιστική επιρροή στίς επόμενες γενιές: τόν όσιο Παφνούτιο του Μπορώφ (†1η Μαΐου 1447) και τόν όσιο Ίωσήφ του Βολοκολάμσκυ (†9 Σεπτεμβρίου 1515). Αυτοί οί Άγιοι, αν και δέν ένστερνίστηκαν απόλυτα τίς ιδέες του δσίου Σεργίου του Ραντονέζ και του δσίου Κυρίλλου της Λευκής Λίμνης, ήταν γνήσιοι άσκητές και μεγάλοι εύεργέτες των ανθρώπων.

Οί διάδοχοί τους όμως δέν είχαν τίς δικές τους θεόδοτες αρετές. Γι' αυτούς κύριος σκοπός ήταν ή διατήρηση των κανόνων και του τυπικού. Αδιαλλαξία, στεγνός ασκητισμός, άυστηρότητα, και ή ιδέα μιās αμείλικτης και σκληρής δικαιοσύνης, που άμαυρώνει την ιδέα του έλέους, ήταν τά κύρια χαρακτηριστικά τους. Οί κανόνες και τό τυπικό κυριαρχούν στό κάθε τι και δίνουν βασική σημασία στην τήρηση των εξωτερικών τύπων, άγνοώντας ότι «τό πνεύμα ζωοποιεί». Σ' ένα τέτοιο έδαφος ρίζωσε τό σχίσμα των Παλαιοπί-

* Α. Καράσφ: «Ο Άγιος Πρίγκιπας Βλαδίμηρος», Παρίσι, 1938, σελ. 18.

στων, ή μεγάλη αυτή πνευματική καταστροφή πού αργότερα έτοιμασε τό δρόμο για τήν έκκοσμίκευση τών έθιμών όλης τής δημοσίας ζωής τής Ρωσίας, πού προκλήθηκε άπ' τίς μεταρρυθμίσεις του Πέτρου.

Πρός τό τέλος του 15ου αιώνα έλαβε χώρα ή, τόσο τυπική πια αυτή τήν εποχή, σύγκρουση μεταξύ τών δύο αυτών ρευμάτων στα πρόσωπα του όσιου Νείλου τής Σόρα και του όσιου Ίωσήφ του Βολκολάμσκυ.

Ο όσιος Νείλος είναι ο τελευταίος άπ' τούς Ρώσους άσκητές αυτής τής περιόδου πού έκανε ένα προσκύνημα στην Ανατολή μέ τό σκοπό ν' αποκαταστήσει τή διδασκαλία τής πνευματικής εργασίας. Έπισκέφτηκε τόν Άθωνα όπου γνώρισε τή διδασκαλία του άγίου Γρηγορίου του Σιναΐτου. Ο όσιος Νείλος ήταν ένας μοναχός μέ θεωρητική ζωή κι ένας γνήσιος ήσυχαστής πού συστηματοποίησε τή διδασκαλία τής νηπτικής εργασίας. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι ή απόλυτη αναχώρηση και ή ρήξη τών δεσμών μέ τόν κόσμο.

Η προστριβή για τά μοναστηριακά κτήματα χώρισαν τό μοναχισμό σε δύο παρατάξεις. Έπικεφαλής τών άκτημόνων ήταν ο όσιος Νείλος κι εκείνων πού ευνουούσαν και υποστήριζαν τήν κατοχή μοναστηριακών κτημάτων ήταν ο όσιος Ίωσήφ. Τελικά νίκησαν οί δεύτεροι. Έτσι ή θαυμάσια σύζευξη τής θεωρητικής ζωής μέ τά έργα τής ευποιίας, πού είχε επιτύχει ή πνευματική σχολή του όσιου Κυρίλλου, έχασε τώρα τήν άρμονία της. Ο όσιος Νείλος διάλεξε τήν αγαθή μερίδα τής νηπτικής εργασίας και τής άκτημοσύνης πού τής ταίριαζε, αλλά έχασε τούς δεσμούς μέ τή ζωή τής πολιτείας. Κι αυτό είναι τό αδύνατο σημείο του. Αντίθετα, ο όσιος Ίωσήφ έγινε οργανικά ένα μέ τήν πολιτεία και ο τύπος του μοναχισμού πού καθιέρωσε, συνέχισε τήν παράδοση τών έργων τής ευποιίας, πού είχε όμως δυσμενή αντίκτυπο στην πνευματική εργασία.

Μετά τόν όσιο Ίωσήφ, ήγούμενος του μοναστηριού του Βολκολάμσκυ έγινε ο Δανιήλ, ο μετέπειτα μητροπολίτης τής Μόσχας. Όπως είναι γνωστό άπ' τήν Ιστορία, ήταν έξωμότης (στήν περίπτωση του πρίγκηπα Σεμιάτικ), συνένοχος του μεγάλου πρίγκηπα (στό γάμο του μέ τήν Ε. Γκλίνσκαγια) και διώκτης του άγίου Μαξίμου του Γραικού. Τέτοιος υποκριτικός τύπος δέ θά μπορούσε νά βγει άπ' τό μοναστήρι του όσιου Ίωσήφ παρά μόνο άπ' τό γεγονός

ότι εκεί δέν υπήρχε καλλιέργεια εγκράτειας και εξομολόγηση λογμών, αλλά όλη ή προσοχή ήταν συγκεντρωμένη στην τήρηση έωτερικών τύπων κι όχι στην έσωτερική κατάσταση τών ψυχών τών μοναχών. Ο όσιος Ίωσήφ, έπομένως, άπατήθηκε στο σκοπό το κάτι πού σε καμιά περίπτωση δέ θά μπορούσε νά συμβεί, για παρδειγμα, μέ τόν όσιο Σέργιο.

Ο μοναχισμός δέν πρέπει ν' άρνηθει νά υπηρετήσει τόν κόσμο για χάρη του Θεού· ή υπηρεσία εγκόσμιων αρχών όμως είναι καταστροφική γι' αυτόν. Όταν οί άσκητές αναχώρησαν άπ' τόν κόσμο και πήγαν μέσα στα βάθη τών δασών, τήν εποχή του αποικισμού, κόσμος έτρεχε πίσω τους και υποτασσόταν σ' αυτούς. Άπ' τή στιγμή όμως πού ο μοναχισμός ανάλαβε νά υπηρετήσει εγκόσμιες αρχές (ή ιστορική ρήξη τής Συνόδου του 1503 είχε σαν αποτέλεσμα νά λάβει θετική λύση τό πρόβλημα τών μοναστηριακών κτημάτων), ο κόσμος άρχισε νά τόν υποδουλώνει ως ότου τόν υπόταξε ολοκληρωτικά.

Κατά τά μέσα του 16ου αιώνα, ή αποδημία αίρετικών προς τού μοναχούς πέραν του Βόλγα προκάλεσε διωγμό έναντίον τών τελευταίων. Έτσι, ο χώρος τής μάχης άφέθηκε στην ομάδα τής Μόσχας δηλαδή του όσιου Ίωσήφ.

Τήν ίδια εποχή και οί δύο τύποι και χαρακτήρες αγιότητας άλλαξαν. Οί σχολές τών ήσυχαστών μέ τήν καθοδήγηση τών «Γερόντων» έδωσαν πολυάριθμους καρπούς: οί γενιές πού ακολούθησαν έπωφελήθηκαν άπ' τήν έμπειρία τών προηγούμενων. Κι όταν αυτή ή σχολή ξεχάστηκε, άνθισε ο προσωπικός άσκητισμός. Τώρα ο άσκητής είχε νά επιτύχει τό κάθε τι προσωπικά, μετά από μακρά και επίπονη έμπειρία, γιατί δέν είχε τήν άσκητική παράδοση νά τής έμπιστευτεί. Η έσωτερική κάθαρση και ή εγκράτεια αντικαταστάθηκαν άπ' τούς αγώνες αυτοτιμωρίας· τά μέσα της ήταν σιδερένιες περικεφαλαίες, άλυσίδες και κάθε είδος σιδηρικού. Ο δρόμος για τήν αγιότητα έγινε ασύγκριτα δυσκολότερος τώρα.

Ο όσιος Νείλος τής Σόρα στόν πρόλογο του Τυπικού του αναφέρει: «Πολλοί πέτυχαν αυτή τή λαμπρή εργασία μέ τή διδαχή, αλλά πολλοί λίγοι τήν έλαβαν άπ' ευθείας άπ' τό Θεό μέ τή δύναμη τών άσκητικών αγώνων και τή θέρμη τής πίστης». Ο ίδιος μαρτυρεί για «τή δυσκολία πού υπάρχει τώρα για νά βρει κανείς άπλανή

όδηγός». Αυτή ή δυσκολία πού έπισημαίνεται άπ' τόν όσιο Νεΐλο, παρατηρείται κυρίως πρós τό τέλος του 15ου αιώνα.

Κατά τό 14ο αιώνα, ό όσιος Σέργιος είδε μπροστά του ένα πληθός ώραια πτηνά πού δέν τά είχε ξαναδει και άκουσε μία μυστηριώδη φωνή άπ' τά ύψη του ούρανού νά του λέει: «έτσι θά αύξηθει τό πλήθος των μαθητών σου και δέ θά εκλείψει ούτε μετά την κοίμηση σου»

Τό 17ο αιώνα όμως, ό όσιος Ίωάννης είπε ακριβώς τό αντίθετο στόν άγιο Εϊρήναρχο: «Ό Θεός σου δίνει ένα άλογο στό όποιο κανένas άλλος εκτός από έσένα δέν μπορεί νά καθήσει ή νά ίππεύσει». Ό τρόπος του είναι προσωπικός και άνεπανάληπτος, γιατί μέ την αύστηρότητα του άσκητισμού του δέν ήταν δυνατό νά έχει μιμητές.

Έτσι, ό ρωσικός άσκητισμός, άποκομμένος άπ' τό Βυζάντιο και έγκαταλειμένος στόν έαυτό του, υπόκειται σέ μία διαδικασία διάλυσης και χωρίζεται σέ δύο τάσεις. Η πνευματική τάση πολύ γρήγορα άφανίζεται σχεδόν και ή σχολή της πνευματικής εργασίας έχει ξεχαστεί σέ τέτοιο βαθμό, ώστε όταν ό Παΐσιος Βελιτσκόφσκυ πρós τό τέλος του 18ου αιώνα θ' άποκαταστήσει αύτή τή σχολή και θά επανιδρύσει τό θεσμό των «Γερόντων», θ' αντιμετωπιστεί μέ δυσπιστία και ή προσπάθειά του θά θεωρηθεί πρωτάκουστος νεωτερισμός.

Η Ρωσία κατά τό 14ο και 15ο αιώνα, πορεύτηκε κάτω από την επίδραση του Βυζαντίου. Η άμεση επιρροή του είναι έντονη στην αναγέννηση του μοναχισμού και στους άγώνες της θεωρητικής ζωής. Η Ρωσία έμπνεύστηκε και άποκόμισε πνευματική δύναμη άπ' την επικοινωνία της μέ την Άνατολή. Άλλά πρós τό τέλος του 15ου αιώνα οί πρώτοι αυτοί δεσμοί έξασθένησαν κι άργότερα διακόπηκαν. Άφορμή για τή ρήξη μέ την Έλληνική παράδοση στάθηκε στην αρχή ή σύνοδος της Φλωρεντίας κι άργότερα ή ύποταγή της Όρθόδοξης Άνατολής στους Τούρκους. Άπ' αύτή τή στιγμή ή αύθεντικότητα του Βυζαντίου έπεσε γρήγορα και τό ενδιαφέρον γύρω από αυτό έξανεμίστηκε*.

Θά πρέπει νά παρατηρήσει κανείς κι ένα άλλο λυπηρό φαινό-

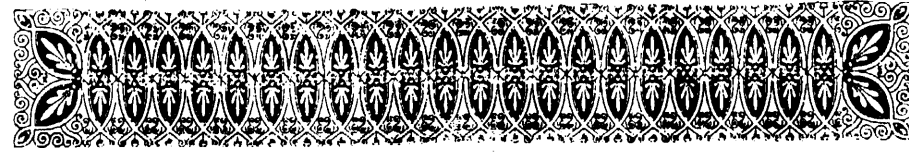
* Σημ. μετ. Για πληρέστερη και πιό αντικειμενική πληροφόρηση των άναγνωστών θά πρέπει νά διευκρινιστεί έδώ ότι κατά τή διάρκεια της τουρκοκρατίας, παρά τό συγγόν δεσποτισμό και την καταπίεση πού ύφίστατο ό όρθόδοξος λαός, ή παράδοση διατηρήθηκε στην Ελλάδα και ή Όρθοδοξία βιώθηκε πολύ έντονα και αύθεντικά.

μενο κατά τό τελευταίο τμήμα αύτης της περιόδου (16ος - 17ος αιώνας): τή μεταβολή της διάθεσης των ανθρώπων πρós τούς άναχωρητές. Ό κόσμος δέν τούς άκολουθούσε πιά, άλλ' άπεναντίας τούς έναντιόνονταν. Οί μοναστηριακές περιουσίες γίνονταν συνέχεια μεγαλύτερες και οί χωρικοί, πού φοβόνταν την ύποδούλωση τους, θεωρούσαν τούς άναχωρητές σαν προσωπικούς τους έχθρούς. Μερικές φορές έφτασαν στό σημείο ακόμη και νά τούς σκοτώσουν. Δύο άγίους, τόν Άνδριανό του Όντρούσωφ (+26 Αύγ. 1549) και τόν επίσης Άνδριανό της Ποσέκονυ (+5 Μαρτίου 1550), τούς σκότωσαν για νά τούς ληστέψουν. Ό άγιος Άγαπητός της Μαρκούσεβα (+21 Μαΐου 1578) σκοτώθηκε άπ' τούς χωρικούς και τό σώμα του πετάχτηκε σ' ένα ποτάμι. Πρίν σκοτωθεί είχε πάει στή Μόσχα για νά ζητήσει άπ' τό μητροπολίτη εύλογία και άπ' τόν τσάρο έδαφος για νά φτιάξει ένα μύλο· σ' αυτό τό μύλο έμελλε νά σκοτωθεί. Ό άγιος Σίμων του Βολόμσκ επίσης (+21 Ιουνίου 1613) βρήκε μαρτυρικό θάνατο άπ' τούς χωρικούς, ένώ την ίδια τύχη είχε και ό άγιος Ίώβ πού ζούσε σέ μία χαράδρα (+6 Αύγ. 1628). Ό άγιος Νεΐλος του Στόλμπενσκ σώθηκε ένώ βρισκόταν στή μέση ενός δάσους στό όποιο έβαλαν φωτιά, ένώ ό άγιος Άρσένιος του Κόμελ σώθηκε τυχαία όταν πήραν από κοντά του τό μαθητή του και τόν σκότωσαν. Τέλος, ό άγιος Λεωνίδας του Άστενταμσκ (+17 Ιουλίου 1654), τόν όποιο είχαν προγράψει, άναγκάστηκε νά μετακινήσει τό μοναστήρι του από ένα βουνό πού βρισκόταν σ' ένα δάλο.

Μέ τούς άγίους Διόδωρο και Έλεάζαρο (17ος αιώνας), συμπληρώνεται ό κύκλος των άγίων της περιόδου της «παλαιάς Ρωσίας». Μ' αυτούς, πρίν από την ούσιαστική καταστροφή του μοναχισμού και την άπαλλοτρίωση της μοναστηριακής περιουσίας, ό Κύριος άνάδειξε για μία ακόμη φορά άγίους, τά χαρακτηριστικά των όποίων μάς θυμίζουν μέ πολλή ζωντάνια τούς άρχαίους έρημίτες.

Συμπερασματικά, ή «Θηβαΐδα του Βορρά» ήταν πιστή στή βυζαντινή πνευματική παράδοση, σπέρνοντας έτσι τούς σπόρους πού άργότερα θά βοηθούσαν στην δημιουργία της νέας μεγάλης μοναχικής κίνησης του άγίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ και των μεγάλων «γερόντων» πού τόν διαδέχτηκαν.

όπως άποδεικνύει τό πλήθος των Έλλήνων κυρίως νεομαρτύρων, όσίων και διδασκάλων της Έκκλησίας.

Ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ Ραντονέζ (ἡ ἀρχαιότερη εἰκόνα τοῦ Ὁσίου)

Ὁσιος Σέργιος τοῦ Ραντονέζ*

Ὁσιος πατέρας μας Σέργιος γεννήθηκε τό 1314 στήν πόλη Ροστώβ. Οἱ γονεῖς του, Κύριλλος καί Μαρία, εἶχαν εὐγενική καταγωγή, ἦταν ἀφοσιωμένοι στό Θεό καί δίκαιοι ἄνθρωποι. Λόγω τῆς ἁγίας ζωῆς τους, μετά τήν κοίμησή τους τούς τιμοῦσαν σάν ἁγίους. Τό παιδί, πού στό ἅγιο βάπτισμα πῆρε τό ὄνομα Βαρθολομαῖος, ἦταν τό δεύτερο, ἀπό τρία παιδιά· ὁ πρῶτος ὀνομαζόταν Στέφανος καί ὁ νεώτερος Πέτρος. Ὅλοι τους ἀνατράφηκαν μέ αὐστηρή εὐσέβεια καί ἀγνότητα.

Ὁ Στέφανος καί ὁ Πέτρος ἔμαθαν πολύ γρήγορα νά διαβάζουν καί νά γράφουν, ἐνῶ ὁ Βαρθολομαῖος δέν μπορούσε νά μάθει τόσο εὐκόλα τά γράμματα. Δέν μπορούσε νά συγκεντρώσει τό νοῦ του στή μελέτη οὔτε καί νά παρακολουθήσει τούς συντρόφους του. Γι' αὐτό καί πολύ συχνά προσευχόταν μυστικά καί μέ πολλά δάκρυα στό Θεό λέγοντας: «Κύριε, χάρισέ μου τήν ἀντίληψη τῆς γνώσης. Δίδαξέ με, Κύριε, καί φώτισέ με».

Καί ὁ Ὁσιος ἔλαβε τή γνώση ἀπ' τό Θεό καί ὄχι ἀπ' τούς ἀνθρώπους. Μιά μέρα ὁ πατέρας του τόν ἔστειλε νά θρεῖ μερικά χαμένα ἄλογα. Στό δρόμο του συνάντησε ἕναν περίεργο μοναχό. Ἦταν ἕνας ἅγιος γέροντας, ἱερομόναχος, μέ δσία καί ἀγγελική μορφή πού

* Περίληψη ἀπ' τό βίο τοῦ Ὁσίου πού ἔγραψε ὁ μαθητής του Ἐπιφάνιος ὁ Σοφός.

καθόταν κάτω από μιά βελανιδιά και προσευχόταν θερμά και με πολλά δάκρυα. Τό παιδί υποκλίθηκε ταπεινά μπροστά του και περίμενε νά τελειώσει τήν προσευχή του. Όταν ο γέροντας τελείωσε κοίταξε τό παιδί και, προβλέποντας μέ τά μάτια τής ψυχής του ότι θά γινόταν ένα εκλεκτό σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τόν κάλεσε δίπλα του, τόν εὐλόγησε, τόν ἀσπάστηκε στό ὄνομα τοῦ Κυρίου και ρώτησε:

— Τί γυρεύεις, παιδί μου;

Τό παιδί ἀπάντησε:

— Ἡ ψυχή μου πάνω ἀπ' ὅλα ἐπιθυμεῖ νά μάθει ἀνάγνωση και γραφή, γιατί λυπᾶμαι πάρα πολύ πού δέν καταλαβαίνω τίποτα ἀπ' ὅσα διδάσκομαι. Θά προσευχηθεῖς γιά μένα στό Θεό, ἅγιε πατέρα, νά μοῦ δώσει φώτιση νά διαβάζω τά βιβλία;

Ὁ μοναχός ὕψωσε τά χέρια και τά μάτια του πρὸς τόν οὐρανό, ἀναστéναξε, ἀνέπεμψε μιά μυστική προσευχή στό Θεό και στό τέλος εἶπε: «Ἀμήν». Μετά πήρε κάτι ἀπ' τό σακκούλι του, σάν νάταν θησαυρός, μέ τά τρία δάχτυλά του και ἔβαλε στά χέρια τοῦ παιδιοῦ ένα μικρό κομμάτι ἀντίδωρο ἢ πρόσφορο λέγοντας:

— Βάλε αὐτό στό στόμα σου, παιδί μου, και φάγε το. Αὐτό σοῦ δίνεται σάν ένα σημεῖο τής Χάρης τοῦ Θεοῦ, γιά τήν κατανόηση τῶν Θείων Γραφῶν. Ἄν και τό δῶρο αὐτό φαίνεται πολύ μικρό, ἡ γεύση του ὅμως εἶναι πολύ γλυκειά.

Τό παιδί ἔφαγε, δοκίμασε μιά γεύση γλυκειά σάν μέλι και εἶπε:

— Δέ γράφτηκε γι' αὐτό ότι, «ὡς γλυκέα τῷ λαρυγγί μου τά λόγια σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου» και «ἡ ψυχή μου ἠγάπησεν αὐτά σφόδρα» (Ψαλμ. ριη', 103 και 167);

Ὁ μοναχός ἀπάντησε:

— Ἐχε πίστη, παιδί μου, και θά δεῖς περισσότερα και θαυμαστότερα ἀπ' αὐτό. Ἀπό τώρα και στό ἐξῆς ὁ Κύριος θά σοῦ χορηγήσει περισσότερη γνώση ἀπ' τά ἀδελφία σου και τούς συνομηλίκους σου.

Μετά τόν καθοδήγησε μέ ψυχωφελεῖς συμβουλές. Τό παιδί στεκόταν και σάν γόνιμη γῆ δεχόταν τήν καρποφόρα σπορά, εὐφραίνόμενος στήν καρδιά και τήν ψυχή του πού ἀξιώθηκε νά συναντήσει ἕναν τόσο ἅγιο γέροντα.

Τελικά τό παιδί παρακάλεσε τό γέροντα μέ δάκρυα κι ἐκεῖνος δέχτηκε νά τόν συνοδεύσει στό πατρικό σπίτι, ὅπου ὁ Κύριλλος και

ἡ Μαρία βγήκαν ἔξω νά τόν ὑποδεχτοῦν και υποκλίθηκαν μπροστά του. Ὁ μοναχός τούς εὐλόγησε κι ἐκεῖνοι τοῦ πρόσφεραν φαγητό. Αὐτός ὅμως πήρε τό παιδί, πού ἦταν ἁγιασμένο «ἐκ κοιλίας μητρός» και πήγε στό παρεκκλήσι τους, ὅπου ἄρχισε νά ἀπαγγέλλει τίς «Ὠρες» λέγοντας στό παιδί νά διαβάσει τούς καθιερωμένους ψαλμούς. Τό παιδί ἀπάντησε:

— Γέροντα, δέν ξέρω νά διαβάζω.

Κι ὁ γέροντας τοῦ εἶπε:

— Σοῦ εἶπα ότι ὁ Κύριος θά σοῦ χαρίσει τό χάρισμα τής γνώσης: διάβασε λοιπόν τό λόγο τοῦ Θεοῦ χωρίς δισταγμό.

Τό παιδί τότε βρέθηκε σέ μιά κατάσταση κατάπληξης και, ἀφοῦ πήρε τήν εὐλογία τοῦ γέροντα, ἄρχισε ν' ἀπαγγέλλει τούς Ψαλμούς πολύ καλά και μ' ἕναν ἐξαίρετο ρυθμό και ἀπ' τήν ὥρα ἐκείνη μποροῦσε νά διαβάξει. Οἱ γονεῖς και τ' ἀδελφία του, ὅταν τό διαπίστωσαν, ἔμειναν ἐκπληκτοί και δοξολόγησαν τό Θεό.

Μετά γύρισαν ὅλοι στό σπίτι ὅπου ὁ μοναχός ἔφαγε, εὐλόγησε τούς γονεῖς και διασκέδασε τούς φόβους πού εἶχαν ἐπειδή ὁ γιός τους, ὅπως τόν πληροφορήσαν, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη στήν κοιλιά τής μάνας του εἶχε θγάλει τρεῖς φορές μιά κραυγή στήν ἐκκλησία, κατά τή διάρκεια τής Θείας Λειτουργίας.

— Εὐλογημένο ζευγάρι, ἀναφώνησε ἐκεῖνος. Γιατί φοβάστε ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει φόβος; Εὐφρανθεῖτε μᾶλλον, πού γεννήσατε τέτοιο παιδί. Καί ἀπόδειξη ότι τά λόγια μου εἶναι ἀληθινά, εἶναι τό ἐξῆς: ὅταν φύγω, θά δεῖτε ότι τό παιδί θά γνωρίζει νά διαβάξει και νά γράφει ὑπέροχα και θά κατανοεῖ ὅλα τά ἱερά βιβλία. Τό παιδί θά γίνει μεγάλο ἐνώπιον Θεοῦ και ἀνθρώπων και μέ τήν ἐνάρετη ζωή του θά καθοδηγήσει και ἄλλους.» Στή συνέχεια ὁ μοναχός εἶπε ότι ὁ γιός τους θά κατοικήσει στό μοναστήρι τής Ἁγίας Τριάδος και θά ὀδηγήσει πολλούς στήν κατανόηση τῶν θείων ἐντολῶν.

Ὅταν τελείωσε, οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ τόν συνόδευσαν μέχρι τήν πόρτα, ὅπου ξαφνικά ὁ μοναχός ἐγινε ἄφαντος. Ἐκεῖνοι ἔμειναν ἐκστατικοί και διερωτήθηκαν ἂν αὐτός δέν ἦταν ἄγγελος, σταλμένος ἀπό τό Θεό, γιά νά χορηγήσει στό παιδί τό χάρισμα τής μάθησης. Καί τό παιδί, μετά τό περιστατικό αὐτό, μποροῦσε νά διαβάξει και νά κατανοεῖ ἀμέσως ὅποιοδήποτε βιβλίο, ὑποτασσόταν στούς γονεῖς του, παρακολουθοῦσε καθημερινά τίς ἐκκλησιαστικές ἀκο-

λουθίες, μελετούσε τά ιερά κείμενα, δουλαγωγοῦσε συνέχεια τό σῶμα του καί διατηροῦσε τόν ἑαυτό του σωματικά καί ψυχικά ἄγνo. Πρίν ἀκόμη γίνει δώδεκα χρονῶν νήστευε τόσο αὐστηρά, ὥστε ἡ μητέρα του προσπαθοῦσε νά τόν πείσει νά ἐγκαταλείψει τήν αὐστηρή νηστεία καί νά τρώει ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι. Τό παιδί ὁμως τῆς ἀπαντοῦσε μέ γεροντική σοφία:

– Δέν πρέπει ν' ἀγωνιστῶ γιά τό Θεό μέ ὅλες τίς δυνάμεις μου, γιά νά μ' ἀπελευθερώσει ἀπ' τίς ἁμαρτίες μου:

Κι ἔτσι συνέχιζε τή νηστεία του καί ὁ Θεός ἐπιδράδευε τήν καλή του πρόθεση.

Ἐκείνη τήν ἐποχή ὁ Κύριλλος μαζί μέ τήν οἰκογένειά του μετακόμισε ἀπ' τό Ροστώβ, ὅπου τότε ὑπῆρχαν ἔντονες πολιτικές προστριβές, στό Ραντονέζ, καί ἐγκαταστάθηκε κοντά στήν ἐκκλησία τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Τά δύο ἀπ' τά παιδιά του, ὁ Στέφανος καί ὁ Πέτρος, παντρεύτηκαν, ἐνῶ ὁ Βαρθολομαῖος πού ζοῦσε μιά ζωή προσευχῆς, νηστείας καί κλαυθμῶν ἐπιθυμοῦσε νά γίνει μοναχός. Οἱ γονεῖς του τόν συμβούλευσαν νά μείνει κοντά τους καί νά τοῦς περιποιηθεῖ, γιατί ἦταν ἤδη ἡλικιωμένοι, φτωχοί καί ἄρρωστοι καί δέν εἶχαν κανέναν ἄλλο νά τοῦς φροντίσει. Καί ὁ Βαρθολομαῖος τοῦς φρόντισε μέ χαρά ὥς ὅτου ἔγιναν καί οἱ δύο τους μοναχοί. Καί μετά ἀπό λίγο καιρό ἀναπαύτηκαν ἐν Κυρίῳ καί οἱ δύο.

Ἀφοῦ ὁ Βαρθολομαῖος ἔθαψε τοῦς γονεῖς του καί προσευχήθηκε γι' αὐτούς σαράντα μέρες, τόσο στίς Θεῖες Λειτουργίες, ὅσο καί στά μνημόσυνα πού ἔκανε, ἄρχισε νά προπαρασκευάζεται γιά νά ἐγκαταλείψει τόν κόσμο. Τό μερίδιο τῆς πατρικῆς κληρονομιάς πού τοῦ ἀνῆκε τό ἔδωσε στόν ἀδελφό του Πέτρο, ἐνῶ γιά τόν ἑαυτό του δέν κράτησε τίποτα. Πολύ σύντομα ἐπίσης πέθανε καί ἡ γυναίκα τοῦ Στεφάνου, ἀφήνοντας πίσω της δύο γιούς, καί ὁ Στέφανος στή συνέχεια ἀπαρνήθηκε τόν κόσμο κι ἔγινε μοναχός στό μοναστήρι τῆς Προστασίας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στό Κότκωφ.

Ὁ Βαρθολομαῖος ἐπισκέφτηκε τό Στέφανο στό μοναστήρι αὐτό καί τοῦ ζήτησε νά τόν ἀκολουθήσει σέ ἀναζήτηση κάποιας ἐρημικῆς τοποθεσίας. Ἐτοι ξεκίνησαν μαζί καί ἐξερεύνησαν πολλές δασώδεις περιοχές, ὥς ὅτου τελικά βρῆκαν ἕνα ξέφωτο στή μέση ἐνός πυκνοῦ δάσους, κοντά στό ὁποῖο ὑπῆρχε καί νερό. Κι ἀφοῦ ἡ τοπο-

θεσία αὐτή τοῦς ἄρεσε, προσευχήθηκαν καί ἄρχισαν νά κόβουν ξυλεία.

Πρῶτα ἔχτισαν γιά τόν ἑαυτό τους μιά καλύβα καί ἀργότερα ἕνα κελλί καί μιά μικρή ἐκκλησία. Ὁ Βαρθολομαῖος ρώτησε τόν ἀδελφό του, πού τόν εἶχε τώρα σάν πνευματικό του πατέρα, σέ ποιόν ἅγιο ἔπρεπε ν' ἀφιερῶσουν τήν ἐκκλησία. Ὁ Στέφανος τότε τοῦ ὑπενθύμισε τά σημεῖα πού τοῦ εἶχαν δοθεῖ ἀπό τότε πού ἦταν ἀκόμη στήν κοιλιά τῆς μητέρας του, ὅτι θά γίνει μαθητής τῆς Ἀγίας Τριάδος καί θά ὁδηγήσει πολλούς ἄλλους στήν ὀρθή πίστη. Ἐτοι συμφώνησαν ν' ἀφιερῶσουν τήν ἐκκλησία στήν Ἀγία Τριάδα. Μετά ζήτησαν τήν εὐλογία τοῦ τοπικοῦ ἐπισκόπου καί ὁ μητροπολίτης τοῦ Κιέδου καί πάσης Ρωσίας Θεόγνωστος ἔστειλε ἕνα ἱερέα γιά νά ἐγκαινιάσει τήν ἐκκλησία.

Ὁ Στέφανος ὁμως δέν ἔμεινε γιά πάντα στήν ἔρημο μαζί μέ τόν ἀδελφό του. Ἀρχισε νά βρίσκει τίς σκληραγωγίες στήν ἔρημο αὐτή πολύ δύσκολες γιά νά τίς ὑποφέρει. Παντοῦ τριγύρω δέν ὑπῆρχε παρά δάσος καί χέρσα γῆ. Δέν ὑπῆρχαν οὔτε δρόμοι, οὔτε μονοπάτια, οὔτε χωριά, οὔτε κἂν σπίτια, οὔτε μέσα γιά νά προμηθευτοῦν τροφή καί νερό καί κανέναν δέν ἐρχόταν νά τοῦς φέρεי κάτι. Ὁ Στέφανος δέν μπόρεσε νά τά ὑποφέρει ὅλα αὐτά, ἐγκατέλειψε τόν ἀδελφό του καί πῆγε στή Μόσχα. Ἐκεῖ, στό μοναστήρι τοῦ Ἐπιφανίου, ἀγωνίστηκε μέ ζῆλο στίς ἀρετές καί τήν ἀσκητική πρακτική. Στό ἴδιο μοναστήρι αὐτή τήν ἐποχή ζοῦσε ὁ Ἀλέξιος, ὁ μετέπειτα μητροπολίτης καί ἅγιος. Ὁ Στέφανος εἶχε πνευματική ἐπικοινωνία μαζί του καί ἔψαλλαν μαζί στήν ἐκκλησία.

Ὁ μέγας δούκας Συμεών, πού ἄκουσε γιά τό Στέφανο καί τή θεάρεστη ζωή του, εἶπε νά τόν χειροτονήσουν ἱερέα κι ἀργότερα τόν ἔκανε ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ, ὀρίζοντάς τον ἀκόμη πνευματικό του πατέρα καί ἑξομολόγο.

Ὁ εὐλογημένος Βαρθολομαῖος ὁμως παράμεινε πιστός στήν κλήση του καί συνέχισε νά ζεῖ μόνος του στήν ἔρημο. Δέν εἶχε δώσει ἀκόμη τοῦς μοναχικούς ὅρκους, γιατί δέν εἶχε συνηθίσει ἀρκετά τοῦς μοναχικούς ἀγῶνες καί κανόνες καί ὅσα ἄλλα ἦταν ἀπαραίτητα γιά ἕνα μοναχό. Ἐτοι χειροθετήθηκε ἀργότερα, ὅταν πιά εἶχε φτάσει στήν ἡλικία τῶν εἴκοσι τριῶν χρόνων.

“Ολ’ αὐτά τὰ χρόνια ὁ ὁσιος πατέρας μας προσευχόταν θερμὰ καί μέ δάκρυα στό Θεό ν’ ἀξιωθεῖ νά λάβει τό Ἀγγελικό Σχήμα. Τελικά προσκάλεσε ἕναν πνευματικό γέροντα, τόν ἡγούμενο Μητροφάνη, νά ἐρθεῖ καί νά τόν ἐπισκεφτεῖ στήν ἐρημό του καί μέ μεγάλη ταπείνωση τόν παρακάλεσε:

– Πατέρα, ἐλέησέ με καί ἀξιώσέ με νά λάβω τό Ἀγγελικό Σχήμα. Εἶναι κάτι πού ἐπιθυμῶ μέ μεγάλη θέρμη ἀπ’ τήν παιδική μου ἡλικία, ἀλλά οἱ ἀνάγκες τῶν γονιῶν μου μέ συγκράτησαν. Τώρα εἶμαι ἐλεύθερος ἀπ’ ὅλα αὐτά καί ποθῶ τήν ἐρημική μοναχική ζωή ὅπως τό διψασμένο ἐλάφι ἐπιθυμεῖ καί τρέχει πρός τίς πηγές τῶν ὑδάτων.

‘Ο ἡγούμενος τόν χειροθέτησε μοναχό στίς 7 Ὀκτωβρίου καί τοῦ ἔδωσε τό ὄνομα Σέργιος, ἐπειδὴ ἐκείνη τή μέρα ἦταν ἡ γιορτή τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καί Βάκχου. Στή συνέχεια ὁ ἡγούμενος λειτούργησε στήν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὅπου ὁ Σέργιος κοινώνησε τὰ Ἀχραντα Μυστήρια καί ἡ Χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἦρθε καί ἀναπαύτηκε πάνω στόν Ὅσιο καί παραμένει μαζί του μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του.

Κάποιοι, τοῦ ὁποίου ἡ μαρτυρία εἶναι ἀληθινή καί βέβαιη, μᾶς εἶπε ὅτι ὅταν κοινωνοῦσε ὁ Ὅσιος ἡ ἐκκλησία καί ὅλη ἡ γύρω περιοχή πλημμύρισε ἀπό μιά γλυκεῖα εὐωδία. Ὁ Ὅσιος παραμένει στήν ἐκκλησία ἑπτὰ ἡμέρες, χωρίς νά τρώει τίποτα ἄλλο ἐκτός ἀπό λίγο πρόσφορο πού τοῦ ἔδινε ὁ ἡγούμενος καί ἐπιδόθηκε στή νηστεία καί στήν προσευχή, ἔχοντας ἀδιάλειπτα στά χεῖλη του τούς ψαλμούς τοῦ Δαβίδ.

‘Ο Ὅσιος ζήτησε μέ πολλή ταπείνωση ἀπ’ τόν ἡγούμενο νά τοῦ ὑποδείξει πῶς νά ζήσει στήν ἐρημο καί ν’ ἀγωνίζεται ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ ἡγούμενος, ἀφοῦ συζήτησε γιά λίγο μαζί του γιά τὰ πνευματικά αὐτά θέματα, τόν ἀνάθεσε στό Θεό καί ἀναχώρησε, ἀφήνοντάς τον στήν ἡσυχία τῆς ἐρήμου.

Ποιός μπορεῖ νά διηγηθεῖ τούς ἀγῶνες καί τίς δοκιμασίες τοῦ νεαροῦ ὁσίου στήν ἐρημο; Ποιός μπορεῖ νά κατανοήσει τούς θερμοῦς ἔνθεους πόθους του, τή θέρμη τῆς ἀγάπης του γιά τό Θεό, τούς ἀναστεναγμούς, τὰ δάκρυα καί τήν ἀδιάλειπτη προσευχή του; Ποιός μπορεῖ νά ξέρει πόση ἀφοβία πρέπει νά εἶχε ἡ ψυχὴ του γιά ν’ ἀντιστέκεται καί νά ξεφεύγει ἀπ’ ὅλες τίς παγίδες τοῦ ἐχθροῦ; Πολλές φορές τόν ἐπισκέπτονταν πολλά ἄγρια θηρία, ἀρκουῖδες καί

λύκοι πού οὐρλιαζαν ὄχι μόνο τή νύχτα ἀλλ’ ἀκόμη καί τή μέρα. Στήν ἀρχή, σάν ἄνθρωπος φοβόταν, ἀργότερα ὅμως μόλις ἔβλεπε τὰ θηρία ἀρχίζε νά προσεύχεται καί μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ τὰ θηρία ἀναχωροῦσαν.

Μιά ἀρκουῖδα, ιδιαίτερα, συνήθιζε νά ἐρχεται τακτικά πρός τόν Ὅσιο. Βλέποντας ὁ Ὅσιος ὅτι τό ζῶο ἐρχόταν μόνο γιά νά βρεῖ λίγη τροφή, τοποθετοῦσε ἕνα μικρό κομμάτι ψωμί πάνω σέ ἕνα κούτσουρο κι ἔτσι ἡ ἀρκουῖδα ἔμαθε νά ἐρχεται γιά τό γεῦμα πού τῆς εἶχε προετοιμαστῇ.

Τόν πρῶτο καιρό ὁ Ὅσιος δέν εἶχε ποικιλία τροφῶν, παρὰ μόνο ψωμί καί νερό ἀπ’ τήν πηγὴ κι αὐτά σέ πολλή μικρὴ ποσότητα. Πολύ συχνά δέν ὑπῆρχε οὔτε ψωμί καί τόσο ὁ Ὅσιος ὅσο καί ἡ ἀρκουῖδα ἔμεναν νηστικοί. Μερικὲς φορές ὁ Ὅσιος, γιά νά μὴν ἀπογοητεύσει τήν ἀρκουῖδα, τῆς ἔδινε ἀκόμη καί τό μοναδικό του μερίδιο.

Ἄς μὴ δυσπιστήσῃ κανένας μέ τή συμφιλίωση αὐτῇ, γιατί ὅταν τό Ἅγιο Πνεῦμα κατοικήσῃ σ’ ἕναν ἄνθρωπο ὅλα τὰ δημιουργήματα τοῦ ὑποτάσσονται, ὅπως συνέβαινε πρὶν τήν παρακοή καί στόν Ἀδάμ, ὅταν ζοῦσε μόνος του μέσα στόν Παράδεισο καί ὅλη ἡ κτίσις ὑποτασσόταν σ’ αὐτόν.

Συχνά ὁ Ὅσιος διάβαζε τὰ ἱερὰ βιβλία, ἐπιμελούμενος ἔτσι κάθε ἀρετῇ καί, κατανοώντας τὰ διδάγματα πού περιείχαν, προσπαθοῦσε ν’ αὐξήσει τήν ἐπιθυμία του γιά τούς θησαυροὺς τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Ἡ μεγάλη του θέρμη γιά τήν ἡσυχία καί ἀνενόχλητη ζωὴ τῆς ἐρήμου δέν ἔξασθένησε ποτέ καί συνέχιζε νά ζεῖ μόνος του μέ τό Θεό.

Ἀφοῦ ὁ ὁσιος Σέργιος ἔζησε περίπου δύο χρόνια αὐτὴ τὴ ζωὴ, τόν ἐπισκέφτηκαν κάποιοι θεοφοβούμενοι μοναχοὶ καί διατύπωσαν τήν ἐπιθυμία τους, μέ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τίς προσευχές του, νά ὑποφέρουν μαζί του τίς σκληραγωγίες τῆς ἐρήμου. Ὁ ὁσιος Σέργιος βλέποντας τήν πίστη καί τό ζῆλο τους θαύμασε καί ἀπάντησε:

– Ἀδελφοί μου, ἐπιθυμοῦσα νά ζήσω μόνος μου στήν ἐρημο καί νά πεθάνω σ’ αὐτόν τόν τόπο. Ἐάν ὅμως εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ νά γίνει μοναστήρι ἐδῶ μέ πολλοὺς ἀδελφούς, τότε «γενηθήτω τό θέλημα» Του. Σὰς ὑποδέχομαι μέ χαρά. Ἄς χτίσῃ καθένας γιά τόν ἑαυτό του ἕνα κελλί καί νά ξέρετε ὅτι «ἀρχὴ σοφίας, φόβος Κυρίου».

Μέ τό σκοπό ν' αὐξήσει τήν προσωπική του εὐλάβεια ὁ Ὅσιος περνοῦσε μέρα καί νύχτα στή μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. ὄντας νέος στά χρόνια καί δυνατός στό σῶμα μπορούσε νά κάνει τή δουλειά πού ἔκαναν δυό ἢ καί περισσότεροι ἄντρες. Καί ὁ διάβολος ἀγωνιζόταν νά τόν πληγώσει μέ τά βέλη τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας. Ὁ Ὅσιος ὅμως δουλαγωγοῦσε τό σῶμα του τιθασσεύοντάς το μέ νηστεία καί, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἐλευθερώθηκε ἀπ' τό πάθος αὐτό.

Ὁ Ὅσιος παρακολουθοῦσε καθημερινά μαζί μέ τούς ἀδελφούς ὅλες τίς ἀκολουθίες τοῦ εἰκοσιτετραώρου στήν ἐκκλησία: Μεσονυχτικό, Ὁρθρο, Ξωρες, Ἑσπερινό καί Ἀπόδειπνο. Γιά τή Θεία Λειτουργία ἐρχόταν κατά καιρούς ἕνας ιερέας ἀπό ἕνα κοντινό χωριό.

Στήν ἀρχή ὁ ὀσιος Σέργιος ἀπ' τή μεγάλη του ταπείνωση δέν ἤθελε νά δεχτεῖ τό ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης οὔτε, πολύ περισσότερο, νά γίνει ἡγούμενος. Ὁ ἴδιος ἔλεγε συνέχεια ὅτι ἡ ἐπιθυμία γιά νά γίνει κανένας ἡγούμενος εἶναι ἡ ἀρχή καί ἡ ρίζα τῆς φιλαρχίας.

Εἰκόνα τοῦ 19ου αἰώνα ἀπό τήν εὕρεση τῶν λειψάνων τοῦ ὁσίου Σεργίου.

Οἱ μοναχοί ἐκείνη τήν ἐποχή ἦταν λίγοι, περίπου δώδεκα. Ἀνάμεσα στούς πρώτους ἦταν ὁ Βασίλειος, ὁ ἀποκαλούμενος «στεγνός», ὁ Ἰάκωβος, πού ἀποκαλοῦνταν Γιακούτα καί τόν ἔστελναν γιά θελήματα, ὅταν αὐτό ἦταν ἀπαραίτητο, ὁ Ὀνήσιμος, πού ἦταν διάκος καί ὁ πατέρας του Ἑλισσαῖος. Εἶχαν χτίσει μικρά κελλιά γιά τόν ἑαυτό τους μέσα στόν περίβολο καί στήν εἰσοδό τους εἶχαν τοποθετήσει πύλες. Ὁ Ὅσιος ἔχτισε μέ τά χέρια του τέσσερα κελλιά καί, μετά ἀπό παράκληση τῶν ἀδελφῶν, ἔκανε διάφορα ἄλλα μοναχικά διακονήματα.

Τό μοναστήρι τελικά ἐγινε ἕνας θαυμάσιος τόπος. Τό δάσος δέν ἦταν μακριά καί ὁ ἴσκιος καί τό θρόισμα τῶν δέντρων ἔφταναν πάνω ἀπό τά κελλιά. Γύρω ἀπ' τήν ἐκκλησία ἦταν ἕνας χῶρος γεμάτος μέ κορμούς καί ρίζες δέντρων καί σέ ἄλλη θέση ἔφτιαξαν κήπο, ὅπου φύτευσαν πολλά εἶδη λαχανικῶν.

Ὁ Ὅσιος ἀποφλοίωνε καί ἄλεθε τό σιτάρι, φούρνιζε τό ψωμί καί μαγεῖρενε φαγητό, ἔραβε παπούτσια καί ροῦχα. Ἀκόμη ἀντλοῦσε νερό ἀπ' τήν κοντινή πηγή, τό κουβαλοῦσε μέ δυό κάδους στούς ὤμους του καί τό τοποθετοῦσε στά κελλιά τῶν ἀδελφῶν. Περνοῦσε τίς νύχτες του μέ προσευχή, χωρίς νά κοιμᾶται, καί ἔτρωγε μόνο ψωμί καί ἔπινε μόνο νερό κι αὐτά σέ περιορισμένες ποσότητες. Ποτέ δέν ἄφησε νά περάσει μιᾷ ὥρα κενή. Καί ἔτσι μέ τήν ἀδιάλειπτη προσευχή καί τόν ἀδιάπτωτο ἀγώνα, ταπείνωσε καί ἐξάγνισε τό σῶμα του, ἔχοντας τό διακαή πόθο νά γίνει πολίτης τῆς ἁνῶ Ἱερουσαλήμ.

Ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, ὁ ἡγούμενος Μητροφάνης, πού εἶχε χειροτονήσει τόν ὀσιο Σέργιο, ἤρθε νά ζήσει στό μοναστήρι του. Ἐνα χρόνο ἀργότερα ἀναπαύτηκε ἐκεῖ καί οἱ ἀδελφοί ζήτησαν ἐπίμονα ἀπό τόν Ὅσιο νά γίνει ἡγούμενος. Ἐκεῖνος διαμαρτυρήθηκε καί ἀντιστάθηκε ἔντονα, τελικά ὅμως συμφώνησε νά ὑποκύψουν ὅλοι στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐτσι ξεκίνησε μαζί μέ δυό γέροντες τοῦ μοναστηριοῦ καί πῆγαν στόν ἐπίσκοπο τῆς Βολυνίας Ἀθανάσιο, ζητώντας του νά τούς δώσει ἕναν ἡγούμενο γιά νά καθοδηγήσει τίς ψυχές τους. Ὁ σεβαστός Ἀθανάσιος ὅμως εἶχε ἀκούσει γιά τόν Ὅσιο καί τά καλά του ἔργα καί ἀπάντησε:

— Ἐσύ θά γίνεις πατέρας καί ἡγούμενος τῶν ἀδελφῶν σου.

Ὁ Ὅσιος ἀρνήθηκε ἐπίμονα λέγοντας ὅτι εἶναι ἀνάξιος· ὁ ἐπίσκοπος ὁμως τοῦ εἶπε χαριτολογώντας:

– Ἀγαπητέ μου, βλέπω ὅτι ἔχεις ἀποκτήσει ὅλες τίς ἀρετές ἐκτός ἀπό τήν ὑπακοή.

Καί τότε ὁ μακάριος Σέργιος ὑποκλίθηκε καί ἀπάντησε:

– Γενηθήτω τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εὐλογημένο τό ὄνομα τοῦ Κυρίου στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Καί ὅλοι ἀπάντησαν «Ἀμήν».

Χωρίς καθυστέρηση ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος ὁδήγησε τόν ὄσιο Σέργιο στήν ἐκκλησία καί ἐκεῖ τόν χειροτόνησε Ὑποδιάκονο καί μετὰ Διάκονο. Τό ἐπόμενο πρωῒ ὁ Ὅσιος δέχτηκε τό ὑπουργημα τῆς ἱερωσύνης καί τέλεσε τή Θεία Λειτουργία. Ἀργότερα ὁ ἐπίσκοπος, ἀφοῦ τοῦ μίλησε γιά τή διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Ἀγίων Πατέρων καί τόν ἀσπάστηκε «ἐν φιλήματι ἀγίῳ», τόν ἔστειλε πίσω στό μοναστήρι σάν ἡγούμενο, ἱερέα καί πνευματικό γιατρό τῶν ἀδελφῶν του.

Ὁ ὄσιος πατέρας μας Σέργιος γύρισε στό μοναστήρι καί οἱ ἀδελφοί τοῦ ἔβαλαν ἑδαφιαία μετάνοια. Κι ἐκεῖνος τούς εὐλόγησε καί εἶπε:

– Ἀδελφοί, προσευχηθῆτε γιά μένα. Εἶμαι τελείως ἀδαής καί ὁ Οὐράνιος Βασιλιάς μοῦ ἐμπιστεύτηκε ἕνα τάλαντο γιά τό ὁποῖο, ὅπως καί γιά τό ποίμνιο πού μοῦ παράδωσε, θά μοῦ ζητήσει λόγο.

Μετά ἀπ' αὐτό, ὁ Ὅσιος ἔφερε στό νοῦ του τούς δίους τῶν μεγάλων ἀρχαίων ἀγίων, πού ἂν καί ἑνσαρκοί ζοῦσαν πάνω στή γῆ σάν ἄσαρκοι ἄγγελοι: τούς ἁγίους Ἀντώνιο τό Μέγα, Εὐθύμιο τό Μέγα, Σάββα τόν Ἠγιασμένο, τόν ἀγγελομίμητο Παχώμιο, Θεοδόσιο τόν Κοινοβιάρχη καί ἄλλους. Καί διατηρώντας τό βίο τους στή μνήμη καί τήν καρδιά του προσευχήθηκε στήν Ἀγία Τριάδα ν' ἀξιωθεῖ ν' ἀκολουθήσει τά ἀχνάρια τους. Καθημερινά λειτουργοῦσε καί καθημερινά οἱ ἀδελφοί ἐξομολογοῦνταν σ' αὐτόν τίς ἁμαρτίες τους.

Ὅταν ὁ Ὅσιος ἔγινε ἡγούμενος, στό μοναστήρι ἦταν δώδεκα ἀδελφοί καί ἐκεῖνος ἦταν ὁ δέκατος τρίτος. Ὁ ἀριθμός αὐτός δέν ἄλλαξε γιά δύο ἢ τρία χρόνια, παρά τό γεγονός ὅτι μερικοί ἀναπαύτηκαν καί ἄλλοι τούς ἀντικατέστησαν, μέχρις ὅτου στό μονα-

στήρι ἦρθε ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Σμόλενσκ Σίμων. Ἀπό τότε ὁ ἀριθμός τῶν μοναχῶν αὐξανόταν σταθερά.

Ὁ Θεός ἐνδυνάμωσε τόν ὄσιο Σέργιο καί τόν ἔκανε ἰσχυρό σάν τούς παλαιούς πατέρες. Ἀγαποῦσε τή σκληρή ἐργασία καί ὁ ἴδιος ζύμωνε καί φούρνιζε τά πρόσφορα, γιατί δέν ἐμπιστευόταν τή δουλειά αὐτή σέ κανέναν ἄλλο. Ὁ ἴδιος ἔφτιαχνε καί τά κόλυβα γιά τά μνημόσυνα ὅπως ἐπίσης καί τά κεριά. Καί παρά τό γεγονός ὅτι ἔγινε ἡγούμενος δέν ἄλλαξε τό μοναχικό κανόνα του, ἀλλά παράμεινε ταπεινός καί ἀπλός μέ ὅλους.

Ἀργά τή νύχτα, μετά τό Ἀπόδειπνο, ἰδιαίτερα τίς μεγάλες νύχτες τοῦ χειμῶνα, ἀφοῦ ἔκανε τό μοναχικό κανόνα τῆς προσευχῆς στό κελλί του ὁ Ὅσιος συνήθιζε νά κάνει τό γύρο τῶν κελλιῶν τῶν μοναχῶν. Ὅταν παρατηροῦσε ὅτι κάποιος προσεύχεται ἢ κάνει μετάνοιες ἢ ἀσχολεῖται μέ τό ἐργόχειρό του ἢ διαβάζει τά ἱερά διβλία ἢ κλαίει καί ὀδύρεται γιά τίς ἁμαρτίες του, ὁ Ὅσιος χαιρόταν καί δοξολογοῦσε τό Θεό. Ἄν ὁμως ἔβλεπε νά εἶναι συναθροισμένοι δύο ἢ τρεῖς μοναχοί καί νά συνομιλοῦν ἢ νά γελοῦν, λυπόταν πολύ, γιατί δέν ἀνεχόταν τέτοιες ἐκδηλώσεις κι ἀφοῦ χτυποῦσε τήν πόρτα ἢ τό παράθυρο ἀναχωροῦσε. Τό πρωῒ τούς παρατηροῦσε εὐγενικά καί ἔμμεσα μέ παραβολές, ἐπιθυμώντας νά διαπιστώσει τήν ἀγωνιστική διάθεση καί τή θέρμη τους γιά τό Θεό. Οἱ ταπεινοί καί πειθαρχημένοι παραδέχονταν ἀμέσως τό σφάλμα τους καί τοῦ ζητοῦσαν συγχώρεση. Ἄν ὁμως κάποιος ἀπ' αὐτούς δέν ἦταν ταπεινός καί στεκόταν ἀσυγκίνητος στίς νουθεσίες του, νομίζοντας ὅτι δέν ἀπευθυνόταν σ' αὐτόν, τότε ὁ Ὅσιος τοῦ ἐπεξηγοῦσε ὑπομονετικά τό σφάλμα του καί τοῦ ἐπέβαλε κάποιο ἐπιτίμιο. Ἔτσι ἔμαθαν ὅλοι νά προσεύχονται μέ ἐπιμέλεια, νά μή συνομιλοῦν μετά τό Ἀπόδειπνο, νά ἐργάζονται σκληρά καί νά ἔχουν τούς ψαλμούς τοῦ Δαβίδ ἀδιάλειπτα στό χεῖλη τους.

Στήν ἀρχή εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν πολλές δυσκολίες. Μερικές φορές δέν ὑπῆρχε στό μοναστήρι ψωμί ἢ ἀλεύρι, λάδι ἢ ἀλάτι, οὔτε κρασί γιά τή Θεία Λειτουργία, οὔτε θυμίαμα οὔτε κεριά. Συνήθιζαν νά διαβάζουν τόν Ὁρθρο τήν αὐγή, γιατί δέν εἶχαν φῶς, ἐκτός ἀπό ἕνα μοναδικό πυρσό ἀπό σημύδα ἢ πεῦκο. Καί οἱ μοναχοί ἔζησαν ἔτσι πάνω ἀπό δέκα πέντε χρόνια, μέχρις ὅτου ἀρχισαν νά ἐρ-

χονται λαϊκοί, να εγκαθίστανται κοντά στο μοναστήρι και να καθαρίζουν τό δάσος.

Κάποτε αντιμετώπισαν μεγάλη έλλειψη από ψωμί και άλάτι. 'Ο 'Όσιος έδωσε οδηγίες να μή θγει κανένας από τό μοναστήρι για να ζητιανέψει άπ' τούς χωρικούς αλλά να παραμείνουν όλοι ύπομονετικά στά κελλιά τους και να περιμένουν τό έλεος του Θεού. 'Ο ίδιος πέρασε τρεις ή τέσσερις μέρες χωρίς να φάει τίποτα. Τήν τέταρτη μέρα έκοθε ξύλα και δούλευε όλη μέρα για ν' ανοίξει δρόμο προς τήν είσοδο του κελλιού ενός άπ' τούς γέροντες, για να κερδίσει λίγα κομμάτια μονχλιασμένο ψωμί (μέχρι τότε τό μοναστήρι δέν ήταν κοινόβιο και κάθε μοναχός είχε τίς προμήθειές του). 'Όταν βράδυασε και πήρε τήν άμοιβή του έκανε προσευχή, έφαγε τό ψωμί και ήπιε λίγο νερό.

Μερικοί άπ' τούς μοναχούς, και ιδιαίτερα ένας, έχοντας παραμείνει νηστικοί για δυό μέρες, γόγγυσαν έναντίον του 'Οσίου κι εκείνος, βλέποντας ότι όλοι οί άδελφοί είχαν έξασθενήσει και ήταν λυπημένοι, συγκέντρωσε όλη τήν αδελφότητα και τούς έδωσε οδηγίες και συμβουλές άπ' τίς Θείες Γραφές, λέγοντας:

— 'Η Χάρη του Θεού δέ χορηγείται χωρίς δοκιμασίες. Μετά τή δοκιμασία όμως έρχεται ή χαρά. Έχει γραφτεί ότι: «*Τό έσπέρας αωλισθήσεται κλαυθμός και εις τό πρωϊ αγαλλίασις*» (Ψαλμ. κθ' 6). Σήμερα δέν έχετε ψωμί ή φαγητό, αύριο όμως θά τά απολαύσετε όλα μέ άφθονία.

Πρίν τελειώσει καλά - καλά τήν όμιλία του άκούστηκαν δυνατοί χτύποι στήν πόρτα. 'Ο πορτάρης, βλέποντας ότι τούς είχαν φέρει ένα φορτίο μέ τρόφιμα, έτρεξε να είδοποιήσει τόν 'Όσιο, ό όποιος πρόσταξε άμέσως ν' ανοίξει ή πύλη. Πρίν όμως αρχίσουν τό φαγητό έδωσε έντολή να χτυπήσει τό σήμαντρο και μαζί μέ τούς άδελφούς πήγαν στήν εκκλησία για να εύχαριστήσουν τό Θεό. Μετά κάθησαν στήν Τράπεζα όπου έφαγαν τό φρέσκο ψωμί που ήταν άκόμη ζεστό και μαλακό και ή γεύση του ήταν γλυκειά σαν μέλι. 'Όταν τέλειωσαν τό φαγητό ό 'Όσιος παρατήρησε:

— Και που είναι ό άδελφός μας που γόγγυζε για τό μονχλιασμένο ψωμί; Μπορεί να διαπιστώσει τώρα ότι είναι γλυκό και φρέσκο. Άς θυμηθούμε τόν Προφήτη που είπε: «*ότι σποδόν ώσει άρτον έφαγον και τό πόμα μου μετά κλαυθμού έκίρνων*» (Ψαλμ. ρα' 10).

Έπειτα ό 'Όσιος ζήτησε να μάθει ποιός έστειλε τό ψωμί και οί άπεσταλμένοι άπάντησαν:

— Κάποιος εύσεβής λαϊκός, πολύ πλούσιος, πού ζει άρκετά μακριά άπ' έδω, τό έστειλε στό Σέργιο και τήν αδελφότητά του.

Τήν επόμενη μέρα έφεραν κατά τόν ίδιο τρόπο περισσότερα τρόφιμα και τήν τρίτη μέρα επίσης. Βλέποντας όλα αυτά ό 'Όσιος δοξολόγησε τό Θεό μπροστά σ' όλους τούς άδελφούς και τούς είπε:

— Βλέπετε, άδελφοί, ότι ό Θεός μās παρέχει τά πάντα και δέν εγκαταλείπει τόν τόπο αυτό.

Άπό τότε οί μοναχοί έμαθαν να μην άπελπίζονται στίς δοκιμασίες και τίς στερήσεις, να ύπομένουν όλους τούς πειρασμούς, να εμπιστεύονται στό Θεό μέ θερμή πίστη και να έχουν ενώπιόν τους σαν παράδειγμα τόν όσιο πατέρα μας Σέργιο.

'Ο μακάριος Σέργιος ποτέ δέ φόρεσε καινούργια ένδυμασία. Τά ρούχα που φορούσε ήταν πάντα απλά, φθαρμένα, λερωμένα και συχνά κομματιασμένα. Τόσο φθαρμένα ήταν, χειρότερα άπ' τά ρούχα όποιουδήποτε άλλου άδελφού, ώστε άρκετοί άνθρωποι έξαπατούνταν και δέν τόν αναγώριζαν, νομίζοντας ότι είναι ένας συνηθισμένος φτωχός μοναχός ή εργάτης.

Μιά μέρα ένας άνθρωπος από ένα γειτονικό χωριό ήρθε να τόν επισκεφτεί και ρώτησε τούς άδελφούς:

— Που είναι ό Σέργιος; που είναι ό θαυμάσιος και περίφημος αυτός άνθρωπος;

Στή συνέχεια βρήκε τόν 'Όσιο στόν κήπο να σκάβει τή γη. 'Η περιβολή του ήταν φθαρμένη, γεμάτη τρύπες, τό πρόσωπό του ιδρωμένο και ό επισκέπτης δέν ήθελε να πιστέψει ότι αυτός ήταν εκείνος για τόν όποιο είχε άκούσει τόσα πολλά.

— 'Ηρθα να δώ έναν προφήτη και σεις μου δείχνετε ένα φτωχό ζητιάνο. Ούτε δόξα ούτε μεγαλοπρέπεια ούτε τιμή βλέπω σ' αυτόν.

Οί άδελφοί ήθελαν να διώξουν τόν επισκέπτη, ό 'Όσιος όμως, βλέποντας τή σύγχυσή τους, είπε:

— 'Όχι, άδελφοί, μην τό κάνετε αυτό. Δέν ήρθε να δει έσās, αλλά έμένα.

Και στή συνέχεια ό 'Όσιος πήγε και ύποκλήθηκε μπροστά στόν επισκέπτη, εύλογώντας και επαινώντας τον για τήν όρθή κρίση του. 'Ο επισκέπτης, που στήν Τράπεζα κάθησε στα δεξιά του ήγούμενου,

συνέχισε νά εκφράζει τή λύπη του, γιατί δέν είδε τό Σέργιο, τόν περίφημο άνθρωπο. Καί ὁ Ὅσιος παρατήρησε:

– Μή λυπᾶσαι γι' αὐτό, γιατί τέτοια εἶναι ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, πού δέν ἐπιτρέπει νά φύγει κανένας ἀπ' τόν τόπο αὐτό μέ βαριά καρδιά. Καί τώρα ὁ Θεός θά σοῦ δείξει αὐτόν πού ζητᾶς.

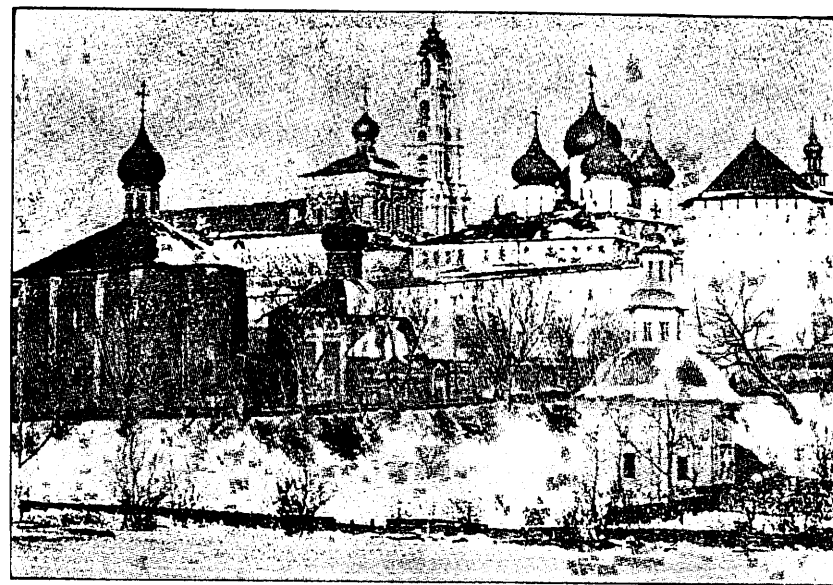
Καί καθώς μιλοῦσε ὁ Ὅσιος, ἔφτασε στό μοναστήρι ἕνας γειτονικός πρίγκηπας. Οἱ ὀπλισμένοι ἀκόλουθοι τοῦ πρίγκηπα ἀπομάκρυναν βίαια τόν ἐπισκέπτη καί τότε ὁ πρίγκηπας ἦρθε καί ἔβαλε ἐδαφιαία μετάνοια στόν Ὅσιο. Ἐκεῖνος τόν εὐλόγησε καί μετά κάθισαν καί οἱ δύο τους κάτω, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι παράμειναν ὄρθιοι. Ὁ ἐπισκέπτης ἀνοιξε δρόμο σπρώχνοντας καί ρώτησε ἕναν ἀπ' αὐτούς πού ἔστεκαν ὄρθιοι:

– Ποιός εἶναι ὁ μοναχός πού στέκεται στά δεξιά τοῦ πρίγκηπα; Ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι αὐτός ἦταν ὁ Σέργιος, τόν κατέλαβαν τύψεις καί μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ πρίγκηπα πῆγε καί ἔβαλε ἐδαφιαία μετάνοια στά πόδια τοῦ Ὁσίου καί ζήτησε συγχώρεση. Ἐκεῖνος ἀμέσως τόν συγχώρεσε καί τόν εὐλόγησε παρηγορώντας τον καί συζητώντας μαζί του γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς. Ὁ ἐπισκέπτης ἀναχώρησε μέ ἐδραιωμένη πίστη στήν Ἁγία Τριάδα καί τόν ἅγιο Σέργιο κι ἀργότερα ἐπέστρεψε στό μοναστήρι καί τελείωσε τή ζωή του ἐκεῖ σάν μοναχός.

Πολλά ἦταν τά θαύματα πού ἐκτελοῦσε ὁ Θεός μέ τόν ἐκλεκτό δοῦλο Του. Ἐπειδή κοντά στό μοναστήρι δέν ὑπῆρχε ἀρκετή ποσότητα νεροῦ, ἡ ἀδελφότητα ὑπόφερε ἀπό πολλή στενοχώρια πού αὐξανόταν ὅσο πλήθαινε ὁ ἀριθμός τῶν μοναχῶν, ἐπειδή ἔπρεπε νά τό μεταφέρουν ἀπό ἀρκετή ἀπόσταση. Μερικοί μοναχοί ἄρχισαν νά παραπονοῦνται στόν ἡγούμενο καί νά τόν ρωτοῦν, γιατί δέν ἔχτισε τό μοναστήρι κοντά σέ νερό. Καί ὁ Ὅσιος τοῦς ἀπάντησε:

– Ἐπιθυμοῦσα νά λατρεύω τό Θεό καί νά προσεύχομαι μόνος μου σ' αὐτόν τόν τόπο. Ὁ Θεός ὅμως θέλησε νά δημιουργηθεῖ τό μοναστήρι, ὅπως τό βλέπετε, ἀφιερωμένο στήν Ἁγία Τριάδα.

Μιά μέρα πού πηγαινε μ' ἕναν ἀδελφό σ' ἕνα φαράγγι πού ἦταν κάτω ἀπ' τό μοναστήρι, εἶδε μιά μικρή λακκούδα μέ δρόχινο νερό. Ὁ Ὅσιος γονάτισε, προσευχήθηκε κι ὅταν ἔκανε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάνω στή λακκούδα, ἀνάβλυσε μιά πηγὴ μέ ἄφθονο

Γενική ἄποψη τῆς Λαύρας τοῦ ὁσίου Σεργίου ὅπως εἶναι σήμερα.

νερό. Ἡ πηγὴ ὑπάρχει μέχρι σήμερα κι ἀπ' αὐτὴ προμηθεύονταν νερό στό μοναστήρι. Ἀπ' τό νερό αὐτό ἔγιναν πολλές θεραπείες στοὺς πιστοὺς καί πολλοὶ ἄνθρωποι ἔρχονταν ἀπό μακρινές ἀποστάσεις γιά νά πάρουν νερό καί νά φέρουν νά πιοῦν οἱ ἄρρωστοί τους.

Κάποιος θεάρεστος ἄνθρωπος πού ζοῦσε κοντά στό μοναστήρι ἔφερε κάποτε τόν ἄρρωστο γιό του στόν Ὅσιο καί τόν παρακάλεσε νά προσευχηθεῖ γι' αὐτόν. Τό παιδί ὅμως πέθανε τὴν ὥρα πού ὁ πατέρας του συζητοῦσε μέ τόν Ὅσιο. Κι ἐνῶ ὁ λυπημένος πατέρας πῆγε νά προετοιμάσει τόν τάφο, ὁ Ὅσιος πλημμυρισμένος μέ οἶκτο γονάτισε καί προσευχήθηκε πάνω ἀπὸ τό νεκρὸ παιδί καί ξαφνικά ἐκεῖνο ξαναγύρισε στή ζωὴ. Ὁ πατέρας του μόλις εἶδε τό παιδί του ζωντανό, δέν μποροῦσε νά πιστέψει τὰ μάτια του καί πέφτοντας στά πόδια τοῦ Ὁσίου τόν εὐχαρίστησε θερμά.

Σέ ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπ' τό μοναστήρι ζοῦσε ἕνας εὐγενὴς πού ἦταν δαιμονισμένος κι οἱ δαίμονες τόν τυραννοῦσαν μέρα καί νύχτα. Οἱ συγγενεῖς του τόν μεταφέραν στό μοναστήρι μέ ἄλυσίδες

καί παρακάλεσαν τόν "Όσιο νά προσευχηθεῖ γι' αὐτόν. Μόλις πλησίασαν στό μοναστήρι, ὁ δαιμονισμένος ἄρχισε νά ξεφωνίζει καί νά ἀπαιτεῖ νά τόν ξαναγυρίσουν στό σπίτι. "Όταν οἱ ἀδελφοί ἄκουσαν τίς φωνές, πετάχτηκαν ἔξω καί ὁ "Όσιος τοὺς ἔδωσε ἐντολή νά μαζευτοῦν στήν ἐκκλησία καί νά ψάλλουν μιά παράκληση γιά τόν ἄρρωστο. Ὁ ἄρρωστος ἄρχισε σιγά - σιγά νά ἡρεμεῖ. "Όταν ὁ "Όσιος ὄγῃκε ἀπό τήν ἐκκλησία κρατώντας ἕνα σταυρό, ὁ δαιμονισμένος ἔφυγε γρήγορα ἀφήνοντας μιά μεγάλη κραυγή καί ἔπεσε μέσα σέ μιά λακκούβα μέ θρόχινο νερό κραυγάζοντας:

— "Ω, τί τρομερή καί φοβερή φωτιά!

Τή στιγμή αὐτή, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ καί τίς προσευχές τοῦ "Οσίου, ἡ ὑγεία του ἀποκαταστάθηκε καί ὁ νοῦς του ἐπανῆλθε στή θέση του. "Όταν τόν ρώτησαν τί ἐννοοῦσε μέ τίς κραυγές πού ἔβγαλε, εἶπε:

— "Όταν ὁ "Όσιος ἤθελε νά μ' εὐλογήσει μέ τό σταυρό, εἶδα μιά μεγάλη φλόγα νά θγαίνει ἀπ' αὐτόν καί νά μέ περικυκλώνει. "Ετσι ρίχτηκα μέσα στό νερό, φοβούμενος μήπως καῶ ἀπ' τίς φλόγες.

Ἀπό τότε ὁ "Όσιος ἔγινε σεβαστός στήν κοινή γνώμη σάν μέγας καί σάν μεσίτης σταλμένος ἀπ' τή Χάρη τοῦ Θεοῦ γιά ὅλο τόν κόσμο. Ἀπ' ὅλα τά μέρη, ἀπό πόλεις καί χωριά, ἄρχισαν νά καταφτάνουν πλήθη καί πολλοί μοναχοί ἦρθαν νά ὑποταχθοῦν στόν "Όσιο. Καί ὅλοι τόν σέβονταν σάν προφήτη.

Ἀργά ἕνα θράδυ καί ἐνῶ ὁ "Όσιος ἦταν ἀγρυπνος, κάνοντας τό συνηθισμένο του κανόνα καί προσευχόμενος γιά τήν ἀδελφότητα, ἄκουσε μιά φωνή νά τόν καλεῖ:

— Σέργιε!

Παραξενεύτηκε καί ἀφοῦ προσευχήθηκε ἀνοιξε τό παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του καί εἶδε ἕνα ἀξιοθαύμαστο ὄραμα. Μιά ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη ἀκτινοβολία φέγγιζε στοὺς οὐρανούς. Τό νυχτερινό στερέωμα ἀστραφτε ἀπ' τή λαμπρότητά της, πού ξεπερνοῦσε τό φῶς τῆς μέρας. Καί ἡ φωνή τόν κάλεσε γιά δεύτερη φορά:

— Σέργιε! Ὁ Θεός ἄκουσε τήν προσευχή πού κάνεις γιά τά παιδιά σου! Κοίταξε, τί μεγάλο πλήθος μοναχῶν ἔχει ἔρθει στό ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος στήν ποίμνη σου καί κάτω ἀπ' τήν καθοδήγησή σου!

Ὁ "Όσιος κοίταξε καί εἶδε ἕνα πλήθος ἀπό ὠραία πουλιά νά πετοῦν ὄχι μόνο στό μοναστήρι, ἀλλά καί γύρω ἀπ' αὐτό καί ἄκουσε πάλι τή φωνή νά τοῦ λέει:

— "Όσα πουλιά διλέπεις, μέ τόσους μαθητές θά αὐξηθεῖ ἡ ποίμνη σου. Ἀλλά καί μετά ἀπό σένα ὁ ἀριθμός τους δέ θά μειωθεῖ, ἀν θελήσουν ν' ἀκολουθήσουν τ' ἀχνάρια σου.

Ὁ "Όσιος θαύμασε καί, θέλοντας νά ἔχει ἕνα μάρτυρα τοῦ ὁράματος αὐτοῦ, φώναξε ἀπό ἕνα γειτονικό κελλί τόν προαναφερόμενο Σίμωνα, ὁ ὁποῖος ἀξιώθηκε νά δεῖ ἕνα μέρος ἀπ' τό φῶς αὐτό προτοῦ ἐξαφανιστεῖ.

Μιά μέρα ἦρθαν ἀπ' τήν Κωνσταντινούπολη μερικοί Ἕλληνες καί τοῦ ἔφεραν δῶρα κι ἕνα γράμμα ἀπ' τόν Πατριάρχη Φιλόθεο*. Ὁ "Όσιος ἔφερε τό γράμμα στό μητροπολίτη Ἀλέξιο, ὁ ὁποῖος ἔδωσε ἐντολή νά τοῦ τό διαβάσουν. Ὁ Πατριάρχης ἔγραψε:

«Πληροφορηθήκαμε γιά τήν ἐνάρετη κατά Θεό ζωή σου καί εὐχαριστήσαμε καί δοξολογήσαμε τό Θεό. Ὅμως σοῦ λείπει ἕνα πράγμα: δέ ζῆτε στό μοναστήρι σας κοινοδιακή ζωή. Γι' αὐτό σοῦ δίνω τήν καλή αὐτή συμβουλή: φτιάξε τό μοναστήρι σου κοινόδιο. Καί εὐχομαι τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καί οἱ εὐχές μας νά εἶναι μαζί σου».

Ὁ μητροπολίτης ἐπικρότησε τή συμβουλή αὐτή καί ἀπό τότε ἡ ζωή στό μοναστήρι ἀναδιοργανώθηκε σέ δάσεις κοινοδιακές. Ὅλα τά πράγματα τά εἶχαν ἀπό κοινοῦ καί κανένας μοναχός δέν κατεῖχε τίποτα δικό του.

Μετά ἀπό λίγο καιρό δημιουργήθηκε στό μοναστήρι κάποια διχόνοια. Ὁ διάβολος, πού μισεῖ τό καλό, προκάλεσε σέ μερικούς τό φθόνο καί δέν ἤθελαν τόν "Όσιο γιά ἡγούμενο. Ὁ ἴδιος ὁ ἀδελφός τοῦ "Οσίου, ὁ Στέφανος, τόν φθόνησε καί μιά μέρα ἀκούστηκε νά φωνάζει δυνατά:

* Σημ. μετ. Ὁ Φιλόθεος ἦταν πρῶτα μοναχός στό μοναστήρι τῆς Μεγίστης Λαύρας στό Ἅγιο Ὅρος. Τό 1347 χειροτονήθηκε μητροπολίτης Ἡρακλείας καί τό 1354 πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Μετά ἀπό λίγους μήνες παραιτήθηκε γιά νά ἐπανέλθει τό 1364 μέχρι τό 1376 ὁπότε καί ἀναπαύτηκε. Διακρινόταν γιά τή χρηστότητα, τή μόρφωση καί τή διοικητική του πείρα. Διάπρεψε ἐπίσης σάν ὑμνογράφος καί συνέγραψε πάρα πολλά θεολογικά καί ἐκκλησιαστικά συγγράμματα.

– Ποιός είναι ήγούμενος εδώ; Δέν ήμουν εγώ ο πρώτος πού εγκαταστάθηκα σ' αυτόν τον τόπο;

Ο Όσιος ήταν στο ιερό και τά άκουσε αυτά, αλλά δέν είπε τίποτα. Κι όταν βγήκε απ' την εκκλησία δέν πήγε στο κελλί του, αλλά βγήκε έξω από τό μοναστήρι και πήρε τό δρόμο για τό Περεγιασλάβλ. Αφού έφτασε στο μοναστήρι της Μάκρα, ζήτησε τή βοήθεια του όσίου Στεφάνου, του ήγουμένου, κι έτσι βρήκε και εγκαταστάθηκε σέ μιά ώραία, ξρημη τοποθεσία, κοντά στον ποταμό Κίρζαχ. Εκεί πού τώρα βρίσκεται τό μοναστήρι του Εὐαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου.

Οί άδελφοί όταν είδαν ότι ο Όσιος είχε αναχωρήσει, άμέσως τον άναζήτησαν και τον βρήκαν. Καί μετά άρχισαν νά τον επισκέπτονται άνά δυό και τρεις. Ο όσιος Σέργιος τότε ζήτησε και έλαβε άδεια απ' τό μητροπολίτη Αλέξιο νά χτίσει εκκλησία. Κι όταν τήν έχτισε, συγκεντρώθηκαν στο νέο αυτό μοναστήρι πολλοί άδελφοί κάτω από τήν καθοδήγησή του.

Σύντομα όμως πολλοί μοναχοί απ' τό μοναστήρι της Αγίας Τριάδος, πού δέν μπορούσαν νά υποφέρουν άλλο τό χωρισμό τους από τον πνευματικό τους πατέρα, πήγαν στο μητροπολίτη Αλέξιο και τον παρακάλεσαν νά δώσει έντολή στον όσιο Σέργιο νά επιστρέψει σ' αυτούς. Ο μητροπολίτης έκανε όπως του είπαν και ο Όσιος υπάκουσε χωρίς αντίρρηση ή παράπονο. Ο μητροπολίτης τότε, ευχαριστημένος απ' τήν προθυμία και ανυπόκριτη υπακοή του, έστειλε έναν ιερέα νά εγκαινιάσει τή νέα εκκλησία πού είχε χτίσει ο όσιος Σέργιος προς τιμή του Εὐαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου. Ο Όσιος διάλεξε έναν απ' τούς μαθητές του, τό Ρωμανό, για νά γίνει ήγούμενος στο νέο μοναστήρι, και τον έστειλε στο μητροπολίτη για νά τον χειροτονήσει ιερέα.

Ο Όσιος ήθελε στην άρχή νά κάνει ήγούμενο στο νέο μοναστήρι τον Ισαάκιο τον ήσυχαστή, αυτός όμως δέ συμφώνησε και ζήτησε τήν ευχή του Όσίου ν' αφιερωθεί σέ μιά ζωή απόλυτης ήσυχίας και σιωπής. Καί ο Όσιος του έδωσε ευλογία και τον σταύρωσε μέ τό σημείο του σταυρού, μετά τή Θεία Λειτουργία, όποτε μιά δυνατή φλόγα βγήκε απ' τά χέρια του Όσίου και περικύκλωσε τον Ισαάκιο. Κι απ' αυτή τή μέρα, μέ τίς ευχές του Όσίου δέ βγήκε απ' τό στόμα του ούτε μιά λέξη.

Έτσι ο όσιος Σέργιος γύρισε στο μοναστήρι του προς μεγάλη αγαλλίαση όλης της αδελφότητας.

Κάποτε ο άγιος Στέφανος, επίσκοπος του Πέρμ, πού έτρεφε για τον όσιο Σέργιο πολύ μεγάλη πνευματική αγάπη, ταξίδευε απ' τό Πέρμ στη Μόσχα και περνούσε από ένα δρόμο πού απείχε απ' τό μοναστήρι του Όσίου περίπου επτά μίλια. Έκανε τή σκέψη νά μήν επισκεφτεί τον Όσιο τότε, αλλά κατά τήν επιστροφή του απ' τή Μόσχα. Όταν έφτασε στο κοντινότερο προς τό μοναστήρι σημείο του δρόμου σταμάτησε. Έψαλε τό «Αξιον έστί», υποκλίθηκε προς τήν κατεύθυνση του μοναστηριού και είπε:

– Ειρήνη σέ σένα, πνευματικέ άδελφέ!

Αυτή τήν ώρα ο Όσιος καθόταν στο δείπνο μαζί μέ τούς άδελφούς. Βλέποντας μέ τά μάτια της ψυχής του τί έκανε ο άγιος ιεράρχης εκείνη τή στιγμή, σηκώθηκε ξαφνικά απ' τό τραπέζι, στάθηκε για μιά στιγμή σέ προσευχή και μετά υποκλίθηκε και είπε μεγαλόφωνα:

– Ευφραίνου και σύ, ποιμένα της λογικής ποιμένης του Χριστού· ή ειρήνη του Θεού είθε νά είναι πάντα μαζί σου.

Στό τέλος του δείπνου είπε στους μαθητές του πού τον ρώτησαν σχετικά:

– Αυτή τήν ώρα ο επίσκοπος Στέφανος, πορευόμενος προς τή Μόσχα, προσευχήθηκε στην Αγία Τριάδα και ευλόγησε εμάς τούς ταπεινούς.

Και τούς υπέδειξε ακόμη και τον τόπο όπου συνέβη τό γεγονός. Μερικοί απ' τούς μαθητές του Όσίου πήγαν στην τοποθεσία αυτή και, προλαβαίνοντας τον επίσκοπο, επιβεβαίωσαν τήν αλήθεια των λόγων του Όσίου.

Οί μαθητές του Όσίου ίδρυσαν πολλά μοναστήρια. Ο όσιος Ανδρόνικος πού ήρθε απ' τό Ροστώβ, τή γενέτειρα του Όσίου, εγκαταστάθηκε από νέος στο μοναστήρι και έλαβε τή μοναχική κουρά απ' τον Όσιο. Παράμεινε πολλά χρόνια στο μοναστήρι μέ απόλυτη υπακοή, στολίστηκε μέ κάθε άρετή και ο Όσιος τον αγάπησε πολύ. Τελικά ο θαυμάσιος αυτός μοναχός σκέφτηκε νά ιδρύσει ένα μοναστήρι μέ τον κανονισμό της κοινοδιακής ζωής.

Αυτή ακριβώς τήν εποχή ὁ ἅγιος Ἀλέξιος ὁ μητροπολίτης, πού εἶχε στενή πνευματική ἐπικοινωνία μέ τόν ὁσιο Σέργιο, τόν ἐπισκέφτηκε καί τοῦ ζήτησε νά τοῦ δώσει τόν ὁσιο Ἀνδρόνικο γιά νά ιδρύσει ἕνα μοναστήρι, ἐκπληρώνοντας ἕναν ὀρκό πού εἶχε δώσει ὅταν σώθηκε θαυματουργικά ἀπό ἕνα ναύαγιο. Ὁ Ὅσιος ἐκπλήρωσε τήν ἐπιθυμία τοῦ μητροπολίτη κι ἀργότερα ἐπισκέφτηκε τό νέο μοναστήρι καί εὐλόγησε τό μαθητή του.

Ὁ ὁσιος Ἀνδρόνικος κυβέρνησε τό μοναστήρι του μέ σοφία καί πολλοί μοναχοί ἦρθαν νά τοῦ ὑποταχθοῦν. Μετά τό θάνατό του τόν διαδέχτηκε, σάν ἡγούμενος, ὁ ὁσιος Σάββας ὁ μαθητής του.

Τήν ἴδια εποχή στό μοναστήρι αὐτό ἐξήσε κι ἕνας ἄλλος γέροντας, ὁ Ἀνδρέας (Ρούμπλιεφ), ἕνας περίφημος ἀγιογράφος πού ξεπερνοῦσε ὅλους στή μεγάλη του τέχνη καί ἦταν στολισμένος μέ ὠραία γκριζα μαλλιά, ὅπως καί πολλοί ἄλλοι ἱσαῖοι μοναχοί.

Ὁ ἀδελφός τοῦ ὁσίου Σεργίου, Στέφανος, ὅταν ἐπέστρεψε στό μοναστήρι ἔφερε μαζί του καί τό γιό του Θεόδωρο, πού τότε ἦταν δώδεκα χρονῶν. Ὁ Θεόδωρος αὐτός χειροθετήθηκε μοναχός ἀπ' τόν Ὅσιο καί ζοῦσε μιά πολύ ἐνάρετη ζωή· ἔκανε τέλεια ὑπακοή καί δέν ἔκρυβε οὔτε τόν παραμικρό λογισμό ἀπ' τόν Ὅσιο. Ὅταν ἔφτασε σέ ὠριμη ἡλικία καί χειροτονήθηκε ἱερέας, ἄρχισε νά σκέπτεται πῶς νά βρεῖ μιά κατάλληλη τοποθεσία γιά νά ιδρύσει ἕνα κοινοδιακό μοναστήρι. Τή σκέψη του αὐτή τήν ἐξομολογήθηκε στόν Ὅσιο πολλές φορές καί ἐκεῖνος, πιστεύοντας ὅτι αὐτή ἦταν θεία νεύση, εὐλόγησε τελικά τό Θεόδωρο καί τοῦ ἐπέτρεψε νά φύγει μαζί μέ ὅσους ἀδελφούς ἤθελαν νά τόν ἀκολουθήσουν. Βρῆκαν μιά κατάλληλη τοποθεσία πού ὀνομαζόταν Σιμωνώφ, κοντά στό Μόσχοβο ποταμό καί ὁ ὁσιος Σέργιος ἀφοῦ τήν εἶδε τούς εὐλόγησε νά ιδρύσουν τό μοναστήρι.

Ὁ ὁσιος Θεόδωρος ἔγινε τόσο φημισμένος γιά τίς ἀρετές του καί τό μοναστήρι του, ὥστε ὁ ὁσιος Σέργιος ἔκανε συνέχεια θερμές προσευχές γι' αὐτόν, γιά νά μήν πέσει σέ ὑπερηφάνεια. Ὁ ὁσιος Θεόδωρος ἀργότερα ἰδρυσε ἕνα δεύτερο, ξακουστό μοναστήρι καί τελικά ἔγινε ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ροστώβ καί ἀναπαύτηκε, ἀφοῦ ἔφτασε σέ μεγάλη ἀγιότητα, τό 1395.

Μιά φορά πού ὁ Στέφανος καί ὁ γιός του Θεόδωρος (πρίν φύγει ἀπό τό μοναστήρι), τελοῦσαν τή Θεία Λειτουργία μαζί μέ τόν ὁσιο

Σέργιο, ὁ προαναφερόμενος Ἰσαάκιος ὁ Ἡσυχαστής εἶδε ἕναν τέταρτο ἄντρα, μέ λαμπρή ὄψη πού ἀκτινοβολοῦσε καί μέ ἐκθαμβωτική ἐνδυμασία, νά στέκεται μαζί τους στήν Ἀγία Τράπεζα. Στή Μικρή Εἴσοδο ὁ ἀγγελόμορφος αὐτός ἄντρας βγήκε ἔξω ἀπό τό ἱερό ἀκολουθώντας τόν ὁσιο Σέργιο. Τό ὄραμα αὐτό τό εἶδε κι ἕνας ἄλλος μοναχός, ὁ Μακάριος. Ὅταν ρώτησαν σχετικά τόν Ὅσιο μετά τή Λειτουργία, στήν ἀρχή ἀρνήθηκε ὅτι βρισκόταν ὁποιοσδήποτε ἄλλος ἐκεῖ. Ἐπειδή ὅμως ἐκεῖνοι ἐπέμεναν, τούς εἶπε:

— Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, πῶς μπορῶ νά κρατήσω μυστικό κάτι πού σᾶς ἀποκάλυψε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος; Αὐτός πού εἶδατε ἦταν ἄγγελος Κυρίου πού δέ μᾶς ἐπισκέπτεται μόνο σήμερα, ἀλλά κάθε φορά πού λειτουργῶ, ὁ ἀνάξιος. Ἀλλά, παρακαλῶ, μή μιλήσετε σέ κανένα γι' αὐτό ὅσο θά εἶμαι ζωντανός.

Καί οἱ μαθητές του ἔμειναν ἐμβρόντητοι μέ τή θεία αὐτή ἀποκάλυψη.

Ὅταν οἱ ὀρδές τῶν Τατάρων προετοιμάζονταν νά εισβάλλουν στή ρωσική γῆ, ὁ ὁσιος Σέργιος εὐλόγησε τό μεγάλο δούκα Δημήτριο Ντονσκόν νά πάει νά τούς πολεμήσει καί νά τούς κατατροπώσει καί τοῦ ἔδωσε ἀκόμη δύο ἀπ' τούς μαθητές του νά τόν βοηθήσουν. Ἀντιμετωπίζοντας τά πλήθη τῶν Τατάρων στό πεδίο τοῦ Κουλίκοβο, ὁ μέγας δούκας καί οἱ ἀκόλουθοί του ἄρχισαν νά δειλιάζουν καί νά φοβοῦνται. Ἐκείνη τή στιγμή ὅμως ἔφτασε ἕνας ἀγγελιαφόρος ἀπ' τόν Ὅσιο καί τούς βεβαίωσε ὅτι ὁ Θεός ἦταν μαζί τους. Καί ὁ ρωσικός στρατός πολέμησε μέ θάρρος καί νίκησε.

Ὁ Ὅσιος ἔβλεπε τή μάχη αὐτή μέ τά πνευματικά του μάτια καί ὅλη ἡ ἀδελφότητα προσευχόταν αὐτή τήν ὥρα γιά νά νικήσουν. Ὁ Ὅσιος, μετά ἀπό ὄραμα, ἀνάγγειλε τή νίκη καί προσευχήθηκε ὀνομαστικά γιά τούς ὀρθόδοξους στρατιῶτες πού εἶχαν πέσει. Ὅταν ὁ μέγας δούκας γύρισε, ἔσπευσε νά εὐχαριστήσῃ τόν Ὅσιο γιά τίς προσειχές του, χάρισε μιά πλούσια προσφορά στό μοναστήρι καί, σέ ἐκπλήρωση ἑνός ὀρκου πού ἔκανε στόν Ὅσιο, ἰδρυσε ἕνα μοναστήρι στήν τοποθεσία πού διάλεξε ἐκεῖνος καί τοποθέτησε γιά ἡγούμενο τό μαθητή τοῦ Ὀσίου, Σάββα. Στό μοναστήρι αὐτό, πού ἦταν ἀφιερωμένο στήν Κοίμησι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, συγκεντρώθηκαν πολλοί ἀδελφοί.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ μεγάλος δούκας Δημήτριος ζήτησε ἀπ' τὸν ὁσιο Σέργιο νά ἔρθει στὴν Κόλομνα, τὴ γενέτειρά του, γιὰ νά χτίσει ἓνα μοναστήρι καὶ νά τὸ ἀφιερώσει στὰ Θεοφάνεια τοῦ Κυρίου. Ὁ Ὅσιος πῆγε ἐκεῖ πεζῇ, ὅπως ἦταν ἡ παντοτεινὴ συνήθειά του, ἔχτισε τὸ μοναστήρι καὶ ἄφησε γιὰ ἡγούμενο ἓνα μαθητὴ του, τὸν ἱερομόναχο Γρηγόριο. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ κοινοβιακὸ μοναστήρι συγκεντρώθηκαν γρήγορα πολλοὶ μοναχοί.

Μιά ἄλλη φορά, ὁ εὐλαβὴς πρίγκηπας Βλαδίμηρος τοῦ Σερπούκωφ ζήτησε ἀπ' τὸν ὁσιο Σέργιο νά ἰδρύσει ἐκεῖ ἓνα μοναστήρι πρὸς τιμὴν τῆς Συλλήψεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ὁ Ὅσιος ἐκπλήρωσε τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ ἄφησε γιὰ ἡγούμενο τὸν ἀγαπημένο του μαθητὴ Ἀθανάσιο. Στὸ μοναστήρι αὐτό, ποὺ ὀνομάστηκε Βισότσκυ, μαζεύτηκαν γρήγορα πολλοὶ ἀδελφοί.

Ἐνα μεγάλο πλῆθος ἀπὸ μοναστήρια ἰδρύθηκαν ἀπὸ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἱερέα καὶ ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁσιο Σέργιο, καὶ πολλὰ ἄλλα ἰδρύθηκαν ἀπ' τὰ πνευματικά του παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ τους! Σὰν φῶτα ἔλαμπαν παντοῦ καὶ φώτιζαν τὴ ρωσικὴ γῆ ἀπ' τὴ μι' ἄκρῃ στὴν ἄλλη!

Ὅταν ὁ μητροπολίτης Ἀλέξιος γέρασε πιά, εἰδοποίησε νά ἔρθει ὁ ὁσιος Σέργιος καὶ προσπάθησε νά τὸν πείσει νά χειροτονηθεῖ ἐπίσκοπος γιὰ νά τὸν διαδεχτεῖ. Παρὰ τὴν ὑπερβολικὴ ὅμως πίεση τοῦ μητροπολίτη, ὁ Ὅσιος, ἀνυποχώρητος στὴν ταπεινοφροσύνη του, ἐξακολουθοῦσε νά ἀρνεῖται τὴν τιμὴ καὶ ὁ ἅγιος Ἀλέξιος, φοβούμενος ὅτι ὁ ὁσιος Σέργιος θὰ ἐξαφανιστεῖ τελείως μέσα στὴν ἔρημο, παραιτήθηκε ἀπ' τὴν ἀπαίτησή του καὶ τὸν ἄφησε νά ἐπιστρέψει στὸ μοναστήρι του. Ὅταν λίγο ἀργότερα, τὸ 1377, ὁ μητροπολίτης Ἀλέξιος ἀναπαύτηκε, οἱ πρίγκηπες προσπάθησαν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά νά πείσουν τὸν Ὅσιο νά δεχτεῖ τὴν ἀρχιερωσύνη· ἐκεῖνος ὅμως ἦταν ἀκαμπτος καὶ ἀνυποχώρητος στὴν ἀρνήσή του.

Μιά μέρα ὁ ὁσιος Σέργιος προσευχόταν, κατὰ τὴ συνήθειά του, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἀφοῦ προσευχήθηκε θερμὰ καὶ ἔψαλε τὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο, κάθησε γιὰ λίγο νά ἀναπαυτεῖ, ὅποτε λέει ξαφνικά στὸ μαθητὴ του Μιχαῖα:

– Παιδί μου, μείνε ἄγρυπνος καὶ νηφάλιος, γιατί πρόκειται νά δεχτοῦμε μιὰ θαυμάσια καὶ φοδερὴ ἐπίσκεψη.

Ὁ ὁσιος Σέργιος τρέφοντας τὴν ἀρκούδα του.

Κι ἐνῶ ἀκόμη μιλοῦσε, ἀκούστηκε μιὰ φωνή:

– Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ἔρχεται!

Μόλις τὸ ἀκουσε αὐτὸ ὁ Ὅσιος, ἔσπευσε πρὸς τὴν εἴσοδο τοῦ κελλιοῦ του καὶ ξαφνικά τὸν κάλυψε μιὰ ἐκτυφλωτικὴ ἀκτινοβολία λαμπρότερη κι ἀπ' τὸν ἥλιο καὶ εἶδε τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο μαζί μέ δυὸ ἀποστόλους, τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη, νά ἀκτινοβολοῦν μι' ἓνα ἀνέκφραστο φῶς. Μὴ μπορῶντας νά ἀντέξει σ' ἓνα τόσο κατα-

πληκτικό δράμα, ὁ Ὅσιος ἔπεσε στό ἔδαφος. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος τότε τόν ἔπιασε ἀπ' τὸ χέρι καί εἶπε:

– Μὴ φοβᾶσαι, ἐκλεκτέ μου! Ἦρθα νά σέ ἐπισκεφτῶ. Οἱ προσευχές σου γιά τούς μαθητές καί τὸ μοναστήρι σου εἰσακούστηκαν. Μὴ στενοχωρεῖσαι, ἀπό τώρα καί ἔμπρὸς θά ἀνθίσει! Καί ὄχι μόνο ὅσο καιρὸ ζεῖς ἐσύ, ἀλλὰ καί μετὰ τὴν ἐκδημία σου στόν Κύριο, ἐγὼ θά εἶμαι κοντά στό μοναστήρι σου, θά καλύπτω πλούσια τίς ἀνάγκες του, θά παρέχω τὰ ἀπαραίτητα καί θά τὸ προστατεύω.

Καί λέγοντας αὐτὰ ἔγινε ἄφαντη. Ἐκστατικός ὁ Ὅσιος ἀπ' τὸ φοβερό δράμα, παράμεινε γιά λίγο ἔμφοβος καί ἔτρεμε. Ἀφοῦ συνήλθε, σήκωσε τόν τρομοκρατημένο μαθητὴ του, αὐτὸς ὅμως ἔπεσε συγκλονισμένος στὰ πόδια τοῦ Ὁσίου λέγοντας:

– Γιά χάρη τοῦ Θεοῦ, πατέρα μου, πές μου, τί θαυμάσιο ὄραμα ἦταν αὐτό:

Ὁ Ὅσιος, πού ἦταν τόσο πλημμυρισμένος ἀπὸ χαρὰ ὥστε τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ὁλόκληρο, δέν μποροῦσε νά πεῖ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια:

– Περίμενε λίγο παιδί μου· καί ἡ δική μου ψυχὴ δονεῖται ἀπ' τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ὄραμα.

Στάθηκε γιά λίγο συνεπαρμένος ἀκόμη ἀπ' τὸ ὄραμα καί τελικὰ εἶπε:

– Παιδί μου, φώναξέ μου τόν Ἰσαάκιο καί τὸ Σίμωνα.

Κι ὅταν ὁ Ἰσαάκιος καί ὁ Σίμων ἦρθαν, τούς διηγήθηκε καταλεπτῶς ὅλα ὅσα συνέβησαν, πῶς εἶδε τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο μαζί μέ τούς ἀποστόλους καί τίς θαυμάσιες ὑποσχέσεις πού τοῦ ἔδωσε. Ἐκεῖνοι μόλις ἄκουσαν ὅλα αὐτὰ πλημμύρισαν ἀπὸ ἀπερίγραπτη χαρὰ καί ὅλοι μαζί ἔψαλαν μιά Παράκληση στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί δόξασαν τὸ Θεό. Ὁ Ὅσιος παράμεινε ὅλη νύχτα ἀγρυπνος, ἀναπολώντας τὸ ἑξαίσιο ὄραμα. (Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔλαβε χώρα τὸ 1388, τέσσερα χρόνια πρὶν τὴν κοίμηση τοῦ Ὁσίου).

Μετά ἀπὸ λίγο καιρὸ ἦρθε στή Μόσχα κάποιος ἐπίσκοπος ἀπ' τὴν Κωνσταντινούπολη. Εἶχε ἀκούσει πολλά γιά τόν Ὅσιο, τοῦ ὁποίου ἡ φήμη τώρα εἶχε διαδοθεῖ πάρα πολὺ καί εἶχε φτάσει μέχρι τὴ Βασιλίδα τῶν πόλεων. Ὁ ἐπίσκοπος αὐτὸς ὅμως δυσπιστοῦσε γιά τὴ φήμη αὐτὴ τοῦ Ὁσίου καί ἔλεγε:

– Εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει ἓνας τέτοιος φωστήρας σ' αὐτὴ ἐδῶ τὴ γῆ καί μάλιστα στοὺς ἐσχατοὺς αὐτοὺς καιροὺς;

Ἀποφάσισε νά πάει γιά νά δεῖ ὁ ἴδιος τόν Ὅσιο. Ὅταν πηλυσίασε στό μοναστήρι τόν κατέλαβε τρόμος καί προτοῦ τόν δεῖ καλά - καλά τυφλώθηκε. Ὁ Ὅσιος τότε τόν πῆρε ἀπ' τὸ χέρι καί τόν ὁδήγησε στό κελλί του, ὅπου ὁ ἐπίσκοπος τοῦ ἐξομολογήθηκε τὴν ἀπιστία του καί τοῦ ζήτησε μέ δάκρυα νά τόν θεραπεύσει. Ὁ Ὅσιος ἄγγιξε τὰ μάτια του, τόν θεράπευσε καί τοῦ ὑπέδειξε νά μὴ ξανάρθει γιά νά μὴ σκανδαλιστοῦν οἱ μοναχοί. Φωτισμένος ὁ ἐπίσκοπος τώρα, διαλάλησε παντοῦ ὅτι ἀξιώθηκε νά δεῖ ἓναν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, ἓναν οὐράνιο ἄνθρωπο καί ἐπίγειο ἄγγελο.

Μιά μέρα πού λειτουργοῦσε ὁ Ὅσιος, ἓνας ἀπ' τούς μαθητές του, ὁ Σίμων, πού συλλειτουργοῦσε μαζί του, εἶδε ἓνα θαυμάσιο ὄραμα, πού τὸ διηγήθηκε ὡς ἑξῆς:

– Ἐνῶ ὁ Ὅσιος λειτουργοῦσε, εἶδα μιά φλόγα ν' ἀπλώνεται πάνω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα, νά τὴν περιβάλλει ὁλόκληρη καί νά τὴν φωτίζει. Κι ὅταν ἦταν ἔτοιμος νά κοινωνήσει, ἡ θεία αὐτὴ φλόγα μαζεύτηκε, ἔγινε σάν σάβανο, μπῆκε μέσα στό Ἅγιο Δισκοπότηρο καί μετὰ κοινωνήσε ὁ Ὅσιος.

Ὅταν εἶδε αὐτὰ ὁ Σίμων, ἄρχισε νά τρέμει. Καί ὁ Ὅσιος ἀντιλήφθηκε ὅτι ὁ Σίμων ἀξιώθηκε νά δεῖ τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ὄραμα καί τοῦ ἀπαγόρευσε νά μιλήσει σέ ὁποιονδήποτε σχετικὰ μ' αὐτό.

– Μὴν πεῖς σέ κανέναν τίποτα γι' αὐτό, ὥς ὅτου ὁ Κύριος μέ καλέσει ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, τοῦ εἶπε.

Καί δοξολόγησαν καί οἱ δύο τους τὸ Θεό.

Συνεχίζοντας ὁ Ὅσιος νά δαμάζει τὸ σῶμα του μέ νηστεία καί ἀκατάπαυστη ἐργασία καί ἐκτελώντας ἀναρίθμητα θαύματα. ἔφτασε σέ προχωρημένη ἡλικία χωρὶς νά σταματήσει νά ἱεουργεῖ ἢ νά κάνει τόν κανόνα τῆς προσευχῆς του. Ὅσο γενοῦσε τὸ σῶμα του, τόσο δυνατότερος γινόταν ὁ ζῆλος του καί δέν ἔλεγε νά μειωθεῖ μέ κανένα τρόπο ἀπ' τὸ γῆρας του.

Ἐξὶ μῆνες πρὶν ἡ ψυχὴ του ἀναχωρήσει γιά τόν Κύριο τὸ προεῖδε καί, συναθροίζοντας τὴν ἀδελφότητα, ὄρισε τόν ἀγαπημένο του μαθητὴ Νίκωνα νά τόν διαδεχτεῖ στὴ θέση του καί μετὰ ἄρχισε νά ζεῖ σέ ἡσυχία.

Σύντομα μετά ο μεγάλος ασκητής άρχισε νά χάνει δυνάμεις και τό Σεπτέμβρη άρρώστησε βαριά. Βλέποντας τό θάνατό του πιά «επί θύραις», ξανασυγκέντρωσε τήν άδελφότητα και τούς έδωσε τίς τελευταίες νουθεσίες και παραινήσεις του. Τούς υποχρέωσε νά υποσχεθούν ότι θά παραμείνουν πιστοί στην Όρθοδοξία και θά διατηρήσουν τήν μεταξύ τους ένότητα· ότι θά διαφυλάξουν τήν άγνότητα της ψυχής και του σώματός τους και θά έχουν ανυπόκριτη αγάπη· ότι θά αποφύγουν κάθε πονηρή και σαρκική επιθυμία· ότι θά είναι έγκρατεις στό φαγητό και τό πιτό· ότι, πάνω άπ' όλα, θά ντύνονται ταπεινά· δέ θά παραμελήσουν τήν αγάπη για τούς ξένους· θά αποφεύγουν τήν αντίλογία και σέ καμιά περίπτωση δέ θά επιδιώκουν τιμές και επαίνους σ' αυτή τή ζωή, αλλά θά προσδοκούν ανταπόδοση άπ' τό Θεό και εύλογίες αιώνιες στην ούράνια Βασιλεία. Κι άφού τούς καθοδήγησε και σέ πολλούς άλλους τομείς κατάληξε:

— Ό Κύριος μέ καλεί και πρόκειται νά σās αποχωριστώ. Σās αναθέτω στον Παντοδύναμο Θεό και τήν Παναγία Μητέρα Του· εϊθε νά σās χρησιμεύσουν σαν καταφύγιο και τείχος έναντίον των παγίδων και επιθέσεων των έχθρων.

Όταν ή ψυχή του ήταν έτοιμη νά αναχωρήσει άπ' τό σώμα του, μετάλαβε τά Άχραντα Μυστήρια του Χριστού, υποδασταζόμενος στά χέρια των μαθητών του. Μετά σήκωσε τά χέρια του στον ούρανό, προσευχήθηκε και παράδωσε τήν άγνή και αγία ψυχή του στό Θεό στις 25 Σεπτεμβρίου 1392, σέ ηλικία 78 χρονών. Μετά τήν κοίμησή του τό σώμα του ανάδωσε ένα άνέκφραστο και θαυμάσιο άρωμα.

Όλη ή άδελφότητα μαζεύτηκε γύρω του και μέ λυγμούς και κλάματα άπόθεσαν στό μνήμα τό σώμα εκείνου πού σ' όλη του τή ζωή ήταν τόσο εύγενής και ακούραστος και τόν συνόδευσαν μέ ψαλμούς και επικήδειους ύμνους. Τό πρόσωπό του έλαμπε σαν χιόνι και ή όψη του δέν έμοιαζε μέ νεκρό, αλλά φαινόταν μάλλον σαν ζωντανός και σαν άγγελος.

Τό σώμα του αναπαύτηκε μέσα στό μοναστήρι, τό όποιο ο ίδιος είχε ιδρύσει. Τά θαύματα πού έλαβαν χώρα κατά τήν κοίμησή του, αλλά και μετά άπ' αυτήν και πού μέχρι σήμερα εξακολουθούν νά γίνονται, είναι πάρα πολλά.

Όταν ή ψυχή αποχωρίστηκε άπ' τό σώμα του, άγγελοι προπορεύτηκαν και του άνοιξαν τίς πόρτες του Παραδείσου, καθοδηγώντας τον μέσα στην ούράνια μακαριότητα, στην ανάπαυση των δικαίων, στη λαμπρότητα των Άγγέλων και — αυτό πού επιθυμούσε πάντα — κοντά στό φώς της Παναγίας Τριάδος.

Ο Όσιος άπόδειξε τή φροντίδα του για τό μοναστήρι και μετά τήν κοίμησή του μέ πολλά σημεία.

Τό φθινόπωρο του 1408, όταν ήγούμενος στό μοναστήρι ήταν ο μαθητής του Όσίου, Νίκων, οι άγριοι Τάταροι άρχισαν νά προσεγγίζουν στά σύνορα της Μόσχας. Ό όσιος Νίκων τότε παρακάλεσε τόν Κύριο νά προστατεύσει τό μοναστήρι του Όσίου Του και νά τό υπερασπίσει άπ' τίς επιδρομές των έχθρων, επικαλούμενος ταυτόχρονα τό όνομα του όσίου Σεργίου, του μεγάλου ιδρυτή του μοναστηριού.

Μιά νύχτα, μετά τήν προσευχή του, κάθισε λίγο ν' αναπαυτεί και καταλήφθηκε από έναν έλαφρύ ύπνο. Ξαφνικά παρουσιάστηκαν μπροστά του οι άγιοι ιεράρχες Πέτρος και Άλέξιος και μαζί τους ο όσιος Σέργιος πού του είπε:

— Κατά παραχώρηση Θεού, θά πατηθεί ο τόπος αυτός άπ' τούς επιδρομείς αλλά εσύ, παιδί μου, μή λυπηθείς. Τό μοναστήρι δέ θά έρημωθεί, αλλά θά άνθίσει άκόμη περισσότερο.

Στή συνέχεια οι Άγιοι έδωσαν τήν εύλογία τους και μετά έγιναν άφαντοι.

Άφού συνήλθε ο όσιος Νίκων, έτρεξε προς τίς πόρτες αλλά τίς βρήκε κλειδωμένες κι όταν τίς άνοιξε είδε τούς Άγίους ν' απομακρύνονται άπ' τό κελλί του και κατάλαβε ότι αυτό δέν ήταν όνειρο, αλλά ένα πραγματικό όραμα.

Η προφητεία του όσίου Σεργίου εκπληρώθηκε γρήγορα. Οι Τάταροι κατέκαψαν και κατέστρεψαν τό μοναστήρι, οι μοναχοί όμως πού είχαν προειδοποιηθεί μέ τόσο θαυματουργικό τρόπο, έγκατέλειψαν πρόσκαιρα τόν τόπο της μετανοίας τους και σώθηκαν. Όταν ο έχθρός αναχώρησε άπ' τήν περιοχή της Μόσχας, ο όσιος Νίκων ξανάχτισε τό μοναστήρι και, μέ τή βοήθεια του Θεού και τίς προσευχές του όσίου Σεργίου, άνήγειρε μία ξύλινη εκκλησία προς τιμή της Αγίας Τριάδος.

Γριάντα χρόνια μετά τή κοιμήση τοῦ ὁσίου Σεργίου, ὁ Θεός εὐ-
κησε νά δοξάσει τόν Ὅσιό Του ἀκόμη περισσότερο. Κοντά στοῦ
ναστήρι αὐτή τήν ἐποχή ζοῦσε κάποιος εὐσεβής χριστιανός, ὁ
οἷος εἶχε μεγάλη πίστη στόν Ὅσιο καί ἐρχόταν συχνά στόν τάφο
καί προσευχόταν θερμά. Μιά νύχτα, μετά ἀπό θερμή προσευχή,
ταλήφθηκε ἀπό ἕναν ἐλαφρῦ ὕπνο καί εἶδε ξαφνικά τόν Ὅσιο νά
φανίζεται μπροστά του καί νά τοῦ λέει:

— Πές στόν ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ: Γιατί μέ ἀφήνουν τόσο
μέσα στή γῆ, στόν τάφο μου, ὅπου τό σῶμα μου περιβάλλεται
τό νερό;

Ὅταν ξύπνησε ὁ ἄνθρωπος αὐτός φοβήθηκε πολύ ἀλλά ταυτό-
χρονα αἰσθάνθηκε στήν καρδιά του μιά ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη
ἐνέργεια καί διηγήθηκε ἀμέσως τό ὄραμα στό Νίκωνα, τό μαθητή τοῦ
οἷου Σεργίου, πού ἦταν τότε ἡγούμενος. Ὁ Νίκων στή συνέχεια
ἡμέρωσε τούς ἀδελφούς πού χάρηκαν πάρα πολύ.

Οἱ φήμες γιά τήν ἐπικείμενη ἐκταφή τοῦ Ὁσίου διαδόθηκαν
καί πολλοί ἄνθρωποι ἔσπευσαν στό μοναστήρι. Δέν εἶχαν
προφτάσει καλά - καλά ν' ἀνοίξουν τόν τάφο τοῦ Ὁσίου καί ἀμέ-
σως ἀναδύθηκε μιά μεγάλη εὐωδία καί ὅλοι τους εἶδαν ἕνα ἀξιοση-
εῖωτο θαῦμα. Δέν εἶχε διαφυλαχτεῖ μόνο τό σῶμα τοῦ Ὁσίου ὁλό-
κληρο καί ἀδιάφθορο, ἀλλά καί αὐτά τά ρούχα του ἀκόμη εἶχαν
εἶναι ἀνέπαφα ἀπ' τή φθορά. Κι ἐνῶ τό νερό εἶχε κατακλύσει ἀπ'
λες τίς πλευρές τόν τάφο, δέν εἶχε ἀγγίξει οὔτε τό σκήνωμα τοῦ
Ὁσίου, οὔτε τά ρούχα του. Ὅταν τό εἶδαν αὐτό δοξολόγησαν ὅλοι
ὁ Θεό πού δόξασε τόν Ὅσιό Του καί μέ μεγάλη ἀγαλλίαση τοποθέ-
τησαν τό σκήνωμά του σέ μιά νέα λειψανοθήκη. Ἡ ἐκταφή τοῦ
Ὁσίου ἐγινε στίς 5 Ἰουλίου 1422 καί σέ μνήμη τοῦ γεγονότος αὐ-
τοῦ καθιερώθηκε μιά γιορτή.

Ἀμέτρητα εἶναι τά θαύματα τοῦ μεγάλου ὁσίου Σεργίου πού
ἔλαβαν χώρα στό διάβα τῶν αἰώνων. Πάρα πολλούς θεράπευσε,
ρώτισε καί ἔσωσε ἀπ' τόν κίνδυνο καί τό θάνατο. Τά θαύματά του
ἠφθονοῦσαν ιδιαίτερα τήν «περίοδο ταραχῶν», κατά τό 1608 - 10,
ὅταν οἱ Πολωνοί περικύκλωσαν καί πολιορκήσαν τό μοναστήρι του
ἐπί δεκαῆξι μῆνες. Πολλές φορές ἐμφανίστηκε τότε, ἄλλοτε γιά νά
ἐνθαρρύνει καί νά ἐνδυναμώσει τούς πολιορκημένους καί ἄλλοτε
γιά ν' ἀπειλήσει τούς ἐχθρούς, πότε μόνος του καί πότε μέ τό μα-

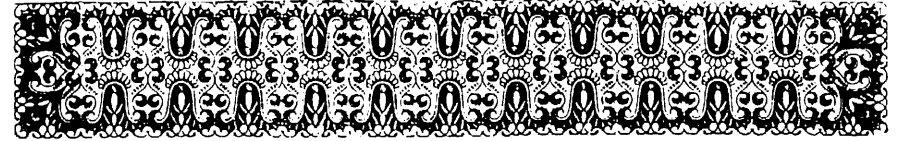
θητή του Νίκωνα καί ἄλλους μαθητές του, μέχρις ὅτου ὁ ἐχθρός
ἐγκατέλειψε τήν πολιορκία καί σύντομα μετά ἀπ' αὐτό ἀναχώρησε
ἀπ' τή ρωσική γῆ.

Μετά τή ρωσική ἐπανάσταση, τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Σεργίου
κλείστηκε καί τά ἅγια λείψανά του τοποθετήθηκαν σ' ἕνα ἀντιθη-
σκευτικό μουσεῖο, γιά διακωμώδηση. Ὡστόσο, ὅταν ἡ θρησκεία
ἐγινε πάλι «χρήσιμη» στή Σοβιετική Κυβέρνηση, κατά τή διάρκεια
τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, τό μοναστήρι ξανάνοιξε καί
τά λείψανα τοῦ Ὁσίου ξαναγύρισαν σ' αὐτό.

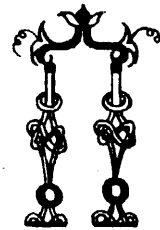
Σήμερα ἡ Λαύρα τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου εἶναι
ἀπ' τά μοναστήρια πού παραμένουν ἀνοιχτά στή Σοβιετική Ἑνωση
καί μεγάλα πλήθη ὀρθοδόξων πιστῶν ἐρχονται γιά νά τιμήσουν τά
λείψανα τοῦ Ὁσίου. Ἀκόμη καί στά σημερινά δύσκολα χρόνια, ἡ
ἐπαγγελία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὅτι θά προστατεύει πάντα τό
μοναστήρι τοῦ Ὁσίου, ἐκπληρώνεται καί, ἔξι αἰῶνες περίπου μετά
τήν κοιμήσή του, ὑπάρχουν ἀκόμη στίς κατακόμβες μοναχοί, μαθη-
τές τοῦ Ὁσίου, τά τελευταῖα ἀπό τ' ἀμέτρητα «πουλιά» πού εἶδε
στό ὄραμά του ὅταν ζοῦσε. Ὁ ὁσιος Σέργιος, ὁ «πατέρας τῶν πολ-
λῶν μοναστηριῶν» καί «ἀδός τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά», συνεχί-
ζει κατά κάποιο τρόπο νά εἶναι «ἐκείνος πού φροντίζει καί λυπά-
ται γιά τή ρωσική γῆ», ἀναπέμποντας ἀδιάλειπτα τήν προσευχή του
στό θρόνο τοῦ Θεοῦ γιά τό σκλαβωμένο ὀρθόδοξο λαό, πού ἐλπίζει
ἀκόμη γιά ἀπελευθέρωση ἀπ' τόν ἀθεϊστικό ζυγό καί γιά μιά τελευ-
ταία ἀνθιση τοῦ πραγματικοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ, στό πνεῦμα
τοῦ μεγάλου Ὁσίου τοῦ Ραντονέζ.

Ὁ ὁσιος Παῦλος τῆς Ὁμπνόρα (εἰκόνα 16ου αἰώνα).

Ὁσιος Παῦλος τῆς Ὁμπνόρα

ροερχόμενος ἀπὸ μιά εὐσεβή καί εὐγενή οἰκογένεια τῆς Μόσχας ὁ ὁσιος Παῦλος, πού γεννήθηκε τὸ 1317, ἔδειχνε ἀπ' τὴν παιδική του ἡλικία ἀκόμη τίς τάσεις πρὸς τὴ θεωρητικὴ ζωὴ ἑνὸς γνήσια ὀρθόδοξου χριστιανοῦ. Ἀπόφευγε τὰ πολυθόρυβα παιδικὰ παιχνίδια καὶ τὰ γλυκίσματα, νήστευε, ἔδινε στοὺς φτωχοὺς ὅτιδήποτε εἶχε, ἀκόμη καὶ τὰ ρούχα του, παρακολου-

θοῦσε μὲ προθυμία κάθε ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία καὶ περνοῦσε ὁλόκληρες νύχτες μὲ προσευχή.

Ὅταν ἔφτασε στὴν ἡλικία τῶν εἴκοσι δυὸ χρόνων, οἱ γονεῖς του ἀποφάσισαν νὰ τὸν παντρεύουν. Τότε ἐκεῖνος ἔφυγε κρυφά ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ πῆγε σ' ἕνα μακρινό μοναστήρι, στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Βόλγα, ὅπου ἔγινε μοναχός, ξεπερνώντας ὅλους τοὺς ἄλλους στὸν πόθο γιὰ τὴν ἀσκητικὴ ζωή. Μόλις ὅμως οἱ εὐχάριστες εἰδήσεις γιὰ τὴ φήμη τοῦ μεγάλου ὁσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ ἔφτασαν στὶς ἀκτὲς τοῦ Βόλγα, ὁ ὁσιος Παῦλος αἰσθάνθηκε ὅτι οἱ προσευχές πού ἔκανε γιὰ νὰ βρεῖ ἕναν ἐμπειρο πνευματικὸ ὁδηγό εἰσακούστηκαν ἀπ' τὸ Θεό. Ἔτσι ἄφησε τὸ μοναστήρι του γιὰ τὴ Λαύρα τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ὁ ὁσιος Σέργιος τὸν ὑποδέχτηκε μὲ ἀγάπη καί, βλέποντας ὅτι ἡ ψυχὴ του ἦταν πλημμυρισμένη ἀπὸ φόβο Θεοῦ, τὸν ἔκανε μαθητὴ του καὶ τοῦ ἐμπιστεύτηκε διάφορα διακονήματα στὴν κουζίνα καὶ τὸ φούρνο. Ὁ ὁσιος Παῦλος ἐγκατέλειψε τὸ θέλημά του στὸν πνευματοφόρο ἡγούμενο καὶ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἀπόκτησε τὸ χά-

ρισμα τῆς καρδιακῆς προσευχῆς καί τήν ἀφθονία τῶν δακρῶν. Μετά ἀπό μερικά χρόνια ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ ἔδωσε εὐλογία ν' ἱποσυρθεῖ σ' ἓνα ξεχωριστό ἐρημικό κελλί ὅπου πέρασε δέκα πέντε χρόνια σέ μόνωση. Σ' αὐτό τό διάστημα ἡ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ γέμισε τόσο τήν ψυχή του, ὥστε ἄρχισε νά ξεχειλίζει ἓνα χάρισμα διδασκαλίας καί ὅσοι ἀδελφοί τό ἀνακάλυψαν ἄρχισαν νά τυρέουν πρὸς αὐτόν γιά ν' ἀκούσουν τήν ἐποικοδομητική διδασχὴ του.

Αὐτό ὅμως τοῦ προκαλοῦσε μεγαλύτερη ἐπιθυμία γιά ἡσυχία κι ἔτσι ἄρχισε νά ζητάει ἀπ' τόν ὁσιο Σέργιο εὐλογία γιά ν' ἀκολουθήσει ζωὴ ἐρημίτη. Γνωρίζοντας ὁ ὁσιος Σέργιος τήν πνευματική ὀριμότητα τοῦ μαθητῆ του τοῦ ἔδωσε εὐλογία κι ἀφοῦ ἀποχαιρετίστηκαν μέ προσευχή, τοῦ χάρισε ἓνα ἀκατανίκητο ὄπλο, τόν τίμιο σταυρό. Αὐτός ὁ ἀτσάλινος σταυρός ἐπρόκειτο νά συνοδεύσει τόν Ὅσιο σέ ὅλη του τή ζωὴ καί διατηρήθηκε, αἰῶνες μετά, σέ μιά λειψανοθήκη, πάνω ἀπό τ' ἅγια λείψανά του.

Ἀφοῦ ἄφησε τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Σεργίου, ὁ ὁσιος Παῦλος πῆγε πρὸς τό Βορρά, βαθιά μέσα στά δάση πού εἶναι μετά τό Βόλγα. Γιά λίγο περιπλανήθηκε ἀπό τόσο σέ τόπο, ἐπισκεπτόμενος μερικά ἀπ' τά κοινόδια πού εἶναι διασκορπισμένα στή Θηβαΐδα αὐτῇ τοῦ Βορρά.

Ἡ καρδιά ὅμως τοῦ ἐραστή τῆς ἐρημικῆς ζωῆς διψοῦσε ἀκόμη γιά ἀπόλυτη ἡσυχία. Τελικά ἐγκαταστάθηκε σέ μιά τοποθεσία στά δάση τοῦ Κόμελ, πού ἀντικρύζουν ἀπό ψηλά τό μικρό ποταμό Γκριαζοβίτσα καί διάλεξε γιά κατοικία του τήν κουφάλα μιᾶς γέρικης φλαμουριάς.

Ἐκεῖ ὁ θαυμαστός Παῦλος πέρασε τρία χρόνια δοξολογώντας τό Θεό μαζί μέ τά πουλιά, πού ἱσοκρατοῦσαν μόνα τους τίς ψαλμωδίες τοῦ ἐρημίτη στήν ἄγρια ἐρημία, ὅπου δέν εἶχε εἰσχωρήσει ἀκόμη ἄνθρωπος. Ἐκεῖ μπορούσε νά προσεύχεται ἀδιάλειπτα στό Θεό.

Ποῖός μπορεῖ νά διηγηθεῖ τίς σκληραγωγίες πού πέρασε; Ζοῦσε μέ χόρτα καί ρίζες, ὑπόφερε ὅλες τίς καιρικές μεταβολές μέ καρτερία καί σιωπή, καί καθάρισε τό νοῦ του μέ πνευματικούς ἀγῶνες καί θεία θεωρία.

Φαίνεται ὅμως ὅτι στό Θεό ἦταν πιό εὐάρεστο νά χρησιμοποιηθεῖ ὁ ὁσιος Παῦλος γιά τή σωτηρία τῶν ἄλλων, διδάσκοντάς τους μέ

τό λόγο καί τήν ἀσκητική του ζωή. Ἔτσι ὁ Ὅσιος, ὀδηγούμενος ἀπ' τό Θεό, ἄφησε τή φλαμουριά του καί πῆγε μακρύτερα, στόν ποταμό Νούρμα, στό σημεῖο πού συνορεύει μέ τήν Ὀμπνόρα. Ἐκεῖ βρῆκε μιά τοποθεσία τῆς ἀρεσκείας του, ἔχτισε γιά τόν ἑαυτό του μιά μικρή καλύβα, ὄχι μεγαλύτερη ἀπ' τήν κουφάλα τῆς φλαμουριάς πού ἐγκατάλειψε, καί ἐγκαταστάθηκε σ' αὐτή γιά νά περάσει τίς μέρες καί τίς νύχτες του μέ προσευχή. Τίς πέντε μέρες τῆς ἑβδομάδας περνοῦσε τελείως ἄσιτος καί μόνο τό Σάββατο καί τήν Κυριακή ἔτρωγε λίγο ψωμί καί ἔπινε λίγο νερό.

Τήν ἴδια αὐτή ἐποχή, τρία μίλια μακρύτερα ἀπ' τό ἐρημητήριο τοῦ ὁσίου Παύλου καί στίς ἴδιες ἄγριες καί ἀπότομες ὄχθες τοῦ Νούρμα, ἀγωνιζόταν ἓνας ἄλλος ἀναχωρητής: ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ Νούρμα, πού εἶχε λάβει τή μοναχική κουρά στό Ἅγιο Ὅρος τοῦ Ἄθω. Εἶχε ἐρθεῖ ἀπ' τήν Ἀνατολή στήν περιοχὴ τῆς Μόσχας σέ

Ὁ ὁσιος Παῦλος στήν κουφάλα τῆς φλαμουριάς του.

ἀναζήτηση φωτισμοῦ ἀπ' τὸ φῶς τοῦ Ραντονέζ. Ὁριμος στήν πνευματικὴ ζωή, ὁ ἀναχωρητὴς Σέργιος, μέ τὴν εὐλογία τοῦ Ρώσου Σεργίου ἤρθε νὰ ἐγκατασταθεῖ σ' αὐτὴ τὴν ἐρημιά, ὅταν ὁ ἀναχωρητὴς Παῦλος ζοῦσε ἀκόμη στήν κουφάλα τῆς φλαμουριάς ὡς «στρουθίον... καὶ τρυγόν, ἥτις εὗρεν νοσσιὰν ἑαυτῇ» (Ψαλμ. πγ' 4). Δυὸ φορές πάνω στὸ Σέργιο ἔπεσαν οἱ ληστές. Τὴν πρώτη φορά τὸν χτύπησαν σχεδόν ἕως θανάτου, ἀλλὰ ὅταν ξανάρθαν καταδιώχτηκαν ἀπ' τὴ δύναμη τῆς προσευχῆς του. Κι ὅταν γύρω του μαζεύτηκαν σαράντα περίπου ἀσκητές, ὁ Σέργιος ἔχτισε μιὰ ξύλινη ἐκκλησία ἀφιερωμένη στὴ Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος καὶ ἰδρυσε ἕνα κοινοβιακὸ μοναστήρι.

Ἐχοντας ἀκούσει γιὰ τοὺς πνευματικούς ἀγῶνες τοῦ Παύλου, ὁ Σέργιος ξεκίνησε κάποτε νὰ τὸν ἐπισκεφτεῖ καὶ μέσα στὸ δάσος εἶδε ἕνα θαυμαστὸ θέαμα: ἕνα πλῆθος ἀπὸ πουλιά περικύκλωνε τὸ θαυμάσιο ἀναχωρητὴ· μικρὰ πουλιά κούρνιαζαν στὸ κεφάλι καὶ τοὺς ὤμους του καὶ αὐτὸς τὰ ἔτρεφε μέ τὸ χέρι. Κοντὰ του ἔστεκε μιὰ ἀρκούδα περιμένοντας τὴν τροφή της ἀπ' τὸν ἐρημίτη· ἀλεπούδες, κουνέλια κι ἄλλα ζῶα περιφέρονταν χωρὶς καμιά ἔχθρα μεταξύ τους καὶ χωρὶς νὰ φοβοῦνται τὴν ἀρκούδα. Νά ἡ ζωὴ τοῦ ἁθώου Ἀδάμ στήν Ἑδέμ, ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ δημιουργία, πού μαζί μέ μᾶς στενάζει γιὰ τὴν πτώση μας καὶ διψᾷ νὰ ἐλευθερωθεῖ «ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. ἡ' 22).

Οἱ δυὸ μεγάλοι ἀσκητὲς γνωρίστηκαν μεταξύ τους μέ πνευματικὴ ἀγαλλίαση. Ἐδωσαν ἀμοιβαῖες συμβουλές σ' ὅλα τὰ πνευματικὰ ἐγχειρήματά τους καὶ ἀντάλλαξαν συχνές ἐπισκέψεις, ἐνδυναμώνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο στοὺς προχωρημένους ἀσκητικούς ἀγῶνες. Ὁ Παῦλος ἔκανε τὸ Σέργιο πνευματικὸ του πατέρα, ἐπειδὴ ὁ Σέργιος εἶχε χειροτονηθεῖ πρεσβύτερος ἀπὸ τότε πού ἦταν ἀκόμη πτό Ἅγιο Ὄρος τοῦ Ἄθω, κι ἔτσι συχνὰ ὁ Παῦλος κοινωνοῦσε τὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τὰ ἅγια χέρια τοῦ Σεργίου στὸ μοναστήρι του, ἐξομολογούμενος σ' αὐτόν ὅλες τίς σκέψεις του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σέργιος δέν ἔκρυβε ἀπ' τὸν Παῦλο τίποτα ἀπ' ὅ,τι εἶχε πτὴν καρδιά του. Γιατί καὶ οἱ δυὸ ἦταν πιστοὶ ὑπηρέτες τοῦ ἑνός Θεοῦ καὶ βοηθοῦσαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο στὶς δοκιμασίες τῆς ἐρήμου.

Κάποτε ὁ ὁσιος Παῦλος ἄφησε τὸ κελλί του καὶ περιπλανήθηκε στήν ἐρημο. Ὅταν γύρισε βρῆκε τὸ κελλί του κατεδαφισμένο ἀπ' τὰ θεμέλια. Ἀνθρώπινος φόβος τὸν κατέλαβε ξαφνικά καὶ ἔσπευσε

στὸν ὁσιο Σέργιο νὰ τοῦ διηγηθεῖ τὴ λύπη του. Ὁ ὁσιος Σέργιος ὁμως πού ἦταν πιὸ ἔμπειρος στοὺς πνευματικούς ἀγῶνες, κατάλαβε ὅτι αὐτὸ δέν ἦταν παρὰ μιὰ δαιμονικὴ φαντασία καὶ εἶπε στὸν ὁσιο Παῦλο τοὺς λόγους τοῦ Ψαλμωδοῦ: «Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις» (Ψαλμ. με' 2). Πήγαινε, ἀδελφέ μου Παῦλε, καὶ θὰ διαπιστώσεις ὅτι τὸ κελλί σου δέν ἔχει καταστραφεῖ». Ὁ ἐρημίτης πίστεψε τὸν πνευματικὸ του πατέρα καὶ ἐπιστρέφοντας βρῆκε πρᾶγματι τὸ κελλί του ἀπείραχτο.

Ὅταν ὁ ὁσιος Σέργιος ἐπισκεπτόταν τὸ πνευματικὸ του παιδί, ὁ ὁσιος Παῦλος, πού εἶχε ἀπεριόριστη ἐκτίμηση καὶ σεβασμὸ γι' αὐτόν, τὸν συνόδευε μέχρι τὰ δυὸ τρίτα τῆς ἀπόστασης γιὰ τὸ μοναστήρι του. Σ' αὐτόν δέ τὸν τόπο τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ὑπῆρχε μέχρι τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα ἕνα ἐκκλησιάκι σάν μιὰ μαρτυρία τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης τους.

Τὸ καθολικὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Παύλου τῆς Ὁμπνόρα, κατὰ φωτογραφία τῶν ἀρχῶν τοῦ αἵμα μας.

Όταν, μέ τόν καιρό, τά νέα γιά τόν τόπο διαμονής τοῦ ὁσίου Ιαύλου διαδόθηκαν, πολλοί ἄνθρωποι ἄρχισαν νά συρρέουν πρός ὑτόν. Μερικοί μόνο γιά νά δοῦν τό μεγάλο ἀσκητή καί νά πάρουν ἦν εὐλογία του. Ἄλλοι, πού ἦταν κατατρεγμένοι, γιά νά βροῦν παρηγοριά. Καί ἄλλοι ἐπιζητοῦσαν τήν πνευματική του καθοδήγηση, ἀρακαλώντας τον νά τούς ἐπιτρέψει νά ἐγκατασταθοῦν κοντά του αἱ νά τόν ἔχουν σάν ἡγούμενο, γιά νά τούς ὁδηγήσει στή σωτηρία οὗς. Ἀλλά ὁ ὁσιος Παῦλος, πού σ' ὅλη του τή ζωή εἶχε ἐπιδιώξει τήν συχία καί τή φυγή ἀπ' τόν κόσμον, ἀρνήθηκε. Οἱ ἐπίμονες παραλήσεις τούς ὅμως τόν ἔκαναν νά περιμένει κάποια ἔνδειξη τοῦ θεήματος τοῦ Θεοῦ, γιά νά μή θεωρηθεῖ ὑπεύθυνος γιά τυχόν ἀπώλειά τους. Καί πράγματι ἡ ἔνδειξη αὐτή δέν ἄργησε νά ῥθει.

Ἐνῶ προσευχόταν στό κελλί του μιά νύχτα, ἄκουσε ξαφνικά νά τυποῦν καμπάνες στό δάσος, πού βρίσκεται μετά τόν ποταμό Νούρμα. Τό ἴδιο ἔγινε ἄλλη μιά φορά καί μετά ἐπαναλαμβανόταν ἴλο καί πιό συχνά. Πρός μεγάλη δέ ἐκπληξη τοῦ Ὁσίου, τίς καθημερινές ἀκουγόταν ἓνα συνηθισμένο χτύπημα ἀπό μικρότερες καμπάνες, ἐνῶ τίς γιορτές ἀκουγόταν δυνατότερη κωδωνοκρουσία. Οσο μεγαλύτερη ἦταν ἡ γιορτή, σύμφωνα μέ τό τυπικό τῆς Ἐκκλησίας, τόσο πανηγυρικότερη ἦταν ἡ κωδωνοκρουσία.

Γιά ἓνα μεγάλο χρονικό διάστημα ὁ Ὁσιος δέν ἔδωσε προσοχή πῆς κωδωνοκρουσίες αὐτές ἀπ' τίς ἀόρατες καμπάνες, θεωρώντας τίς ἀπατηλή φαντασία καί τέχνασμα τοῦ διαδόλου καί δέ μίλησε σέ κανένα γι' αὐτές. Ἐνα περιστατικό ὅμως τόν ἔπεισε γιά τό ἀντίθετο. Όταν ἔφτασε ἡ γιορτή τοῦ Πάσχα, ὁ ὁσιος Παῦλος ἄρχισε ἀπ' τήν παραμονή μιά ὁλονύκτια ἀγρυπνία καί ἄφησε τήν ψυχή του νά ξεχειλίσει μπροστά στό Θεό μέ μιά προσευχή γεμάτη θερμότητα καί ἄφθονα δάκρυα. Ξαφνικά, ἀκριβῶς τά μεσάνυχτα, ἄκουσε μιά πανηγυρική κωδωνοκρουσία. Μιά ἀθέλητη περιέργεια τόν κατέλαβε. Προσευχήθηκε καί μετά ἀνοῖξε τό παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του. Βλέποντας κάτω πρός τόν ποταμό Νούρμα, εἶδε ἓνα ἀσυνήθιστο φῶς νά λάμπει στό δάσος πέρα ἀπ' τό ποτάμι, στό σημεῖο ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ἀργότερα ἐπρόκειτο νά ἐγερθεῖ ὁ μοναστηριακός ναός τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ ὁσιος Παῦλος αἰσθάνθηκε μέσα του εἰρήνη, ἡ καρδιά του πλημμύρισε ἀπό μιά ἀνέκφραστη χαρά καί ὅλη τή νύχτα τήν πέρασε δοξολογώντας τό Θεό καί τήν Παναγία Μητέρα Του.

«Ἴδου ἡ ζωή τοῦ ἁθίου Ἀδάμ στόν Παράδεισο». Ὁ ὁσιος Παῦλος ἀνάμεσα στά διάφορα ἄγρια καί ἡμερα ζωῶν, ὅπως τόν εἶδε ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ Νούρμα.

Ἀπ' τήν πνευματική χαρά, τήν εἰρήνη καί τήν ἡρεμία τῆς καρδιάς του συμπέρανε πῶς αὐτά πού εἶδε καί ἄκουσε δέν ἦταν ἀπατηλή φαντασία καί ὅτι σ' αὐτή τήν τοποθεσία ὁ Κύριος εὐαρεστήθηκε νά δοξαστεῖ τό ἅγιο ὄνομά Του.

Όταν ὁ Ὁσιος διηγήθηκε τό ὄραμα του στούς ἀδελφούς πού ζοῦσαν κοντά του, ὅλοι, ὁμόφωνα, ἐπιβεβαίωσαν τή γνώμη του καί τοῦ ζήτησαν ν' ἀναλάβει νά χτίσει ἐκεῖ ἐκκλησία καί μοναστήρι. Καί ἐκεῖνος ὅμως εἶδε ὅτι τό νά ἀρνηθεῖ νά ἐκπληρώσει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, μετά ἀπ' τά ὁράματα πού τόσο καθαρά εἶχε δεῖ, θά ἦταν ἀσυγχώρητο κι ἔτσι ἀποφάσισε νά ζητήσει γι' αὐτό συμβουλή ἀπὸ τόν ὁσιο Σέργιο, τόν πνευματικό του πατέρα. Ὁ ὁσιος Σέργιος, θεωρώντας ὅλ' αὐτά σάν ἔνδειξη Θεοῦ, προφήτεψε ὅτι σ' αὐτή τήν τοποθεσία θά ἐγερθεῖ μοναστήρι στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος καί ὅτι πολλοί ἄνθρωποι θά βροῦν ἐκεῖ τή σωτηρία τους. Αὐτή ἦταν καί ἡ τελευταία φορά πού οἱ ἅγιοι συναντήθηκαν σ' αὐτή τή ζωή.

Ὁ ὁσιος Σέργιος, «πλήρης ἡμερῶν», ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιὰ τὴν ἀναχώρησή του στὰ οὐράνια σκηνώματα, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα στίς 7 Ὀκτωβρίου 1413 καί ὁ ὁσιος Παῦλος πῆγε στή Μόσχα νά πάρει εὐλογία γιὰ τὴν ἰδρυση μοναστηριοῦ καί ἐκκλησίας στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὅταν ὁ ὁσιος Παῦλος ἔφτασε στή Μόσχα, ὁ μητροπολίτης Φώτιος ὄχι μόνο δέν ἔδωσε προσοχή στό αἶτημά του ἀλλά καί τόν ὑποδέχτηκε πολύ ψυχρά. Ὅταν ὁ Ὅσιος ἐπρόκειτο νά φύγει, εἶπε στό μητροπολίτη:

– Δέ θά γίνουν ὅλα ὅπως λές ἐσύ, ἀλλά ὅπως εἶναι εὐάρεστο στήν Ἁγία Τριάδα.

Τὴν ἴδια νύχτα ὁ ἱεράρχης εἶδε ἓνα τρομερό ὄραμα καί ἄκουσε μιὰ φωνή νά τόν κατηγορεῖ ὅτι πρόσβαλε ἓναν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ καί νά τοῦ ὑποδείχνει νά πράξει σύμφωνα μέ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Ὁσίου. Ὁ ἐπίσκοπος φοβήθηκε πολύ καί τό πρωί ἔστειλε πολλούς ἀνθρώπους νά βροῦν τόν Ὅσιο πού εἶχε καταφύγει σ' ἓνα μοναστήρι, ὅπου καί τόν βρῆκαν. Τό αἶτημά του ἐκπληρώθηκε ἀπ' τό μητροπολίτη καί γύρισε γιὰ νά χτίσει τὴν ἐκκλησία καί νά ἰδρύσει κοντά τῆς ἓνα κοινόβιο, μέ τυπικό σύμφωνο μέ αὐτά πού ἄφησαν οἱ πρῶτοι ἅγιοι Πατέρες, Παχώμιος ὁ Μέγας καί Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιαρχής.

Ὁ ὁσιος Παῦλος ἐπιθυμοῦσε τό κάθε τι ν' ἀνήκει στό κοινό. Ἀπαιτοῦσε ἀπ' τοὺς μοναχοὺς ἀπόλυτη σιωπή, εἴτε βρισκόνταν στήν ἐκκλησία εἴτε στήν τράπεζα εἴτε στὰ διακονήματά τους. Ὅλοι οἱ μοναχοὶ εἶχαν ἀπόλυτη ὑπακοή στοὺς γέροντές τους, σύμφωνα μέ τὴν ἀρχαία μοναχική παράδοση. Ὁ ὁσιος Παῦλος δίδαξε τοὺς μοναχοὺς του ν' ἀγαποῦν τοὺς φτωχοὺς. Ὁ μαθητής του Ἀλέξιος χειροτονήθηκε ἱερέας καί ἔγινε ἡγούμενος ἐνῶ ὁ ἴδιος, ἀρνούμενος νά γίνει ἡγούμενος ἢ νά χειροτονηθεῖ ἱερέας, ἀποτραβήχτηκε στό παλιό του κελλί, στήν πλαγιά τοῦ λόφου, καί ἐρχόταν στό μοναστήρι μόνο γιὰ τίς ἀκολουθίες. Ἐτσι τό σημεῖο πού δόθηκε μέ τίς ἀόρατες καμπάνες ἐκπληρώθηκε.

Γιὰ ἀρκετό καιρό πρὶν τὴν εὐλογημένη του κοίμησι, κι ἐνῶ εἶχε φτάσει σέ ἡλικία 112 χρονῶν, ὁ ὁσιος Παῦλος ἄρχισε ν' ἀφιερώνει ἀκόμη περισσότερο χρόνο στή σιωπή καί τὴν ἡσυχία, προσευχόμενος ἀδιάλειπτα καί μέ θερμὴν στοὺς Θεοὺς, ἐργαζόμενος μέ ἐπιμέλεια

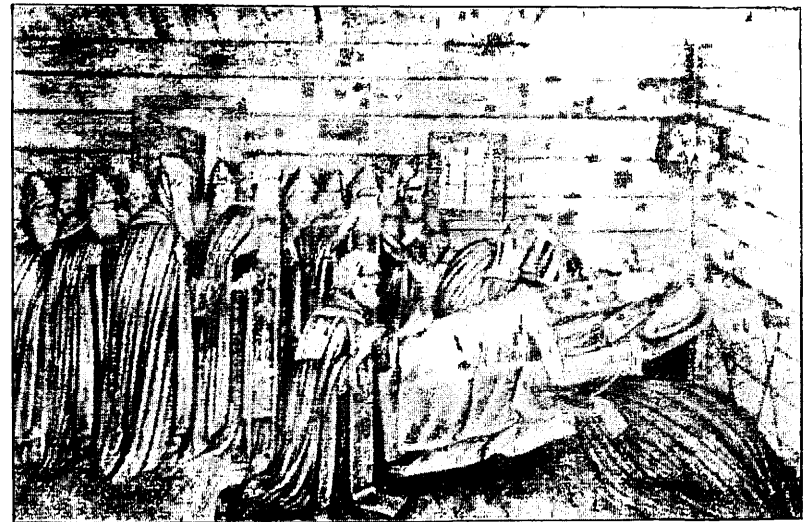
καί ἐξαγνίζοντας τό νοῦ του. Μέ τὴ σιωπὴ ὁ νοῦς του ἦταν συνέχεια στὴν προσευχή καί τὴ θεωρία τοῦ Θεοῦ. Συγκεντρώνοντας τό φῶς τῆς θείας γνώσης στήν καρδιά του, θεωροῦσε μέ ἀγνότητα τὴ δόξιν τοῦ Θεοῦ καί γινόταν ἔτσι ἐκλεκτὸ σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Μιά χρονιά στή γιορτὴ τῶν Θεοφανείων, ὅταν οἱ ἀδελφοὶ τότε ἐπισκέφτηκαν πρὶν τὴ Θεία Λειτουργία, ἀναστέναξε ξαφνικά βαθεῖα καί δάκρυσε. Στίς παρακλήσεις δέ τῶν ἀδελφῶν, ὁ Ὅσιος ἀποκάλυψε τὴν αἰτία τῶν δακρύων του:

– Αὐτὴ ἀκριδῶς τὴν ὥρα οἱ Τάταροι κατέλαβαν τὴν πόλιν Κουστρόμα, τὴν παράδωσαν στὴ φωτιά καί τό ξίφος καί ὁδήγησαν πολλοὺς αἰχμαλώτους μακριά, ἐπειδὴ οἱ ἁμαρτίες μας πλήθυναν· γιὰτὸ ἀφήσαμε τό δρόμο τῆς δικαιοσύνης καί βαδίζουμε στό θέλημα τῆς καρδιάς καί τῆς σάρκας μας.

Καί πράγματι, αὐτὴ ἀκριδῶς τὴ μέρα ἡ Κουστρόμα λεηλατήθηκε ἀπ' τοὺς Τατάρους οἱ ὁποῖοι ἀργότερα, μετὰ τό θάνατο τοῦ Ὁσίου, λεηλάτησαν κι αὐτὸ ἀκόμη τό μοναστήρι του.

Ἀρκετές μέρες μετὰ ἀπ' αὐτό, ὁ εὐλογημένος Παῦλος ἐξασθένησε τελείως καί, αἰσθανόμενος τό τέλος του νά πλησιάζει, κάλεσε

Ἡ μακαρία κοίμησι τοῦ ὁσίου Παύλου.

κοντά του όλους τους αδελφούς. Μέ προσευχή τούς παράδωσε σάν διαθήκη του νά τηροῦν τίς παραδόσεις τῶν Πατέρων καί τούς κοινοδιακούς κανόνες. Τήν τήρηση τοῦ προγράμματος καί τῆς τάξης στό μοναστήρι τήν ἐμπιστεύθηκε στό μαθητή του Ἀλέξιο καί ὑποσχέθηκε ὅτι, ἐάν οἱ ἀδελφοί τηροῦσαν τίς ἐντολές του μέ θεάρεστη πολιτεία καί ἐάν ὁ ἴδιος εὑρίσκε χάρη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, θά προσευχόταν ὥστε τό μοναστήρι νά εὐδοκιμεῖ.

— Νά ἔχετε εἰλικρινή ἀγάπη μεταξύ σας καί νά τηρεῖτε τίς παραδόσεις καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης εἴθε νά εἶναι μαζί σας καί νά σᾶς ἐδραιώνει στήν ἀγάπη.

Αὐτά ἦταν τά ἀποχαιρετιστήρια λόγια του. Τήν τελευταία ὥρα τῆς ἀναχώρησής του ἐπιθύμησε γιά μιὰ φορά ἀκόμη νά λάβει τά Θεῖα Δώρα. Μετά, ἀφοῦ εὐλόγησε τούς ἀδελφούς, ξάπλωσε στό κρεβάτι του, σταύρωσε τόν ἑαυτό του μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί μέ ἡρεμῇ προσευχή παράδωσε τήν ἀγία ψυχή του στό Θεό. Τό πρόσωπό του ἔλαμπε, γιατί ἔτσι ὁ Θεός θέλησε νά δοξάσει τόν Ὅσιό Του.

Ὑστερα ἀπ' τούς ἐπικήδειους ὕμνους οἱ ἀδελφοί, διασχίζοντας τά νερά τοῦ ἁγρίου Νούρμα, μετάφεραν τό πολύτιμο σῶμα του καί τό ἔθαψαν κοντά στήν ἐκκλησία τῆς Ζωοποιοῦ Τριάδος, στίς 10 Ἰανουαρίου τοῦ 1429, σαράντα χρόνια μετά τή δημιουργία τοῦ κοινοβίου του.

Μετά τήν κοίμηση τοῦ Ὁσίου ἐγιναν πολλά θαύματα ἀπ' τά ἅγια λείψανά του καί τό μοναστήρι του ἀνθισε. Στή θέση πού πρίν ἦταν οἱ ἀρχικές ξύλινες ἐκκλησίες, γρήγορα ἀνεγέρθηκαν νέες πέτρινες. Ἀλλά μετά, ἐπί ἡγουμενίας τοῦ Προτάσιου, τέταρτου διαδόχου ἀπ' τόν Ὅσιο, ἔπεσε στό μοναστήρι μεγάλη συμφορά: καταστράφηκε ἀπ' τούς Τατάρους τοῦ Καζάν. Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1538 οἱ Ταταρικές ὁρδές ἔφτασαν στά ὄρια τοῦ Βόλογδα, παραδίνοντας τό κάθε τί μπροστά τους στή φωτιά καί τό ξίφος. Μερικοί μοναχοί ἀπ' ἓνα κοντινό μοναστήρι κατέφυγαν πληγωμένοι στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παύλου νά εἰδοποιήσουν τούς ἀδελφούς γιά τόν ἐρχομό τῶν Τατάρων. Πολλοί ἀπ' τούς ἀδελφούς ἀναχώρησαν καί οἱ ὑπόλοιποι ἐτοιμάστηκαν νά πεθάνουν. Συγκεντρώθηκαν σ' ἓνα κελλί καί πέρασαν ὅλη τή νύχτα μέ προσευχή, ζητώντας τό ἔλεος τοῦ

Θεοῦ. Κατά τό πρωί ὁ γέροντας Ἐφραίμ, πού εἶχε περάσει ὀγδόντα χρόνια στούς μοναχικούς ἀγῶνες, ἐνῶ ἀποκοιμήθηκε γιά λίγο ἐλαφρά, εἶδε μπροστά του τόν ἴδιο τόν ὁσιο Παῦλο νά μπαίνει μέσα στό κελλί καί, παίρνοντάς τον ἀπό τό χέρι, νά τοῦ λέει:

— Ἀδελφέ μου Ἐφραίμ, μεγάλη θλίψη σᾶς περιμένει ἀπ' τούς ἄθεους βαρβάρους. Ἐσύ ὁ ἴδιος καί ἄλλοι δυό μαζί σου θά χτυπηθεῖτε μέ σπαθί· ἀλλά ἓνας ἀπ' αὐτούς θά πληγωθεῖ μόνο καί θά ἀναλάβει, ὅπως καί ἄλλοι ἐπίσης θά σωθοῦν. Μή λυπηθεῖς γι' αὐτό, γιατί αὐτός ὁ θάνατος θά σοῦ προξενήσει αἰώνιο ζωή καί τό μοναστήρι, παρόλο πού θά καεῖ καί θά λεηλατηθεῖ, ἀργότερα θά ἀναπτυχθεῖ ἀκόμη περισσότερο καί θά γεμίσει μέ ἄφθονα καί πλούσια ἀγαθά.

Κι ἀφοῦ εἶπε αὐτά ὁ Ὅσιος ἀναχώρησε καί ὁ Ἐφραίμ πετάχτηκε καί εἶπε στούς ἀδελφούς αὐτά πού εἶδε καί ἄκουσε. Ἀκούοντας αὐτά οἱ ἀδελφοί πού ἤθελαν, ἐγκατέλειψαν τό μοναστήρι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι περίμεναν τό βέβαιο πιά θάνατό τους.

Ἀφοῦ εἶχαν περάσει τέσσερις ὥρες τῆς μέρας καί οἱ μοναχοί ἔψαλαν τίς «Ὡρες», οἱ Τάταροι μπήκαν στό μοναστήρι. Ἐμφοβοί οἱ ἀδελφοί, φόρεσαν τό σχῆμα τους καί ἀποχαιρετίστηκαν μεταξύ τους. Οἱ Τάταροι σάν ἄγρια θηρία ἐπέπεσαν στό μοναστήρι καταστρέφοντας καί σκοτώνοντας. Ὁ Ἐφραίμ μαζί μέ ἄλλους μοναχοὺς βρῆκαν μαρτυρικό θάνατο ἐνῶ μερικοί, ὅπως προεῖπε ὁ Ὅσιος, ἐπέζησαν ἀπ' τά τραύματά τους. Ἀφοῦ οἱ βάρβαροι ἔβαλαν φωτιά στό μοναστήρι, ἀναχώρησαν. Καί τά μόνα κτίσματα πού δέν καταστράφηκαν, ἦταν οἱ πέτρινες ἐκκλησίες.

Ἐξω ἀπό τό μοναστήρι οἱ Τάταροι συνάντησαν ἓναν ἐργάτη τοῦ μοναστηριοῦ, πού ὀνομαζόταν Ἰωάννης καί ἀφοῦ τόν χτύπησαν ἀπάνθρωπα, τόν ἄφησαν ἀναίσθητο στό χιόνι. Μετά ἀπό πέντε ὥρες ὁ τραυματίας κατώρθωσε μέ μεγάλο κόπο νά φτάσει σέ μιὰ κοντινή καλύβα καί ξάπλωσε μουγκρίζοντας ἀπ' τόν πόνο, ὅταν ξαφνικά ἄκουσε μιὰ φωνή ἀπ' τό παράθυρο νά τοῦ λέει:

— Πήγαινε στό σπίτι σου γιατί διαφορετικά θά πεθάνεις ἐδῶ. Σήκω καί προσευχήσου στή Ζωοποιό Τριάδα, κάλεσε τόν ὁσιο Παῦλο γιά νά σέ βοηθήσει καί τοποθέτησε ἓνα κομμάτι χαρτί στίς πληγές σου.

Ξαφνιασμένος ὁ Ἰωάννης βρῆκε, σάν ἀπό θαῦμα, δύναμη καί

έκανε όπως του είπε ή φωνή. Ξαπλωμένος, βαριά άρρωστος, στο σπίτι του προσευχόταν στον δσιο Παύλο και τότε είδε ένα λαμπρό Γέροντα νά έρχεται προς αυτόν μ' ένα μαχαίρι στα χέρια του και φαινόταν σά νά έσχιζε τά σωθικά του λέγοντας:

— Σου αφαιρώ όλες τίς άρρώστιες σου.

Άφου τελείωσε ο γέροντας έφυγε και ο Ίωάννης θεραπεύτηκε τελείως. Προσπάθησε νά τον ακολουθήσει αλλά τό μόνο πού κατάφερε ήταν νά τον δει νά χάνεται ψηλά στον άέρα, προς την κατεύθυνση του μοναστηριού και μετά νά εξαφανίζεται.

Όκτώ χρόνια μετά τό γεγονός αυτό ο ήγούμενος Προτάσιος αποφάσισε νά χτίσει μιά πέτρινη έκκλησία πάνω άπ' τό σκήνωμα του Όσίου, αφιερωμένη στη μνήμη του. Όταν γινόταν τό σκάψιμο για τά θεμέλια της έκκλησίας αυτής, βρέθηκαν έξι σώματα άγίων μοναχών του μοναστηριού τελείως άφθαρτα κι ένας άρρωστος άδελφός μόλις τά άγγιξε θεραπεύτηκε. Τότε φάνηκε και τό φέρετρο του δσίου Παύλου και ο ήγούμενος, άφου συμβουλευτηκε τούς γέροντες του μοναστηριού, σκέφτηκε ν' άνοίξει τό φέρετρο μετά άπό προσευχή και νηστεία. Σύντομα όμως, μετά άπό έλαφρύ ύπνο, είδε τον δσιο Παύλο νά του λέει άγρια:

— Γιατί σκέφτεσαι νά ξετάσεις τό σκήνωμά μου; Πρόσεχε, γιατί θά βγει φωτιά άπ' αυτό και θά σέ κάψει· νά διατάξεις άμέσως νά σφραγιστεί τό φέρετρό μου.

Έντρομος ο ήγούμενος φώναξε έναν τεχνίτη και έκανε όπως του είπε ο Όσιος και έτσι τό φέρετρο τοποθετήθηκε κλειστό στην καινούργια έκκλησία. Άπό τότε ο Όσιος έμφανίστηκε πολλές φορές στους άδελφούς και πολλοί θεραπεύτηκαν άπ' τίς άρρώστιές τους.

Τά θαύματα του δσίου Παύλου συνεχίστηκαν μέχρι τή Σοβιετική Έπανάσταση, όποτε τό μοναστήρι καταστράφηκε. Άπό τότε ή επίγεια διαθήκη του καλύφτηκε μέ σιωπή. Στους ουρανούς όμως παραμένει μεσολαβητής για τίς άμαρτίες του γένους των όρθοδόξων χριστιανών.

Όσιος Κύριλλος του Μπελοζέρσκ (Λευκής Λίμνης)*

δσιος Κύριλλος γεννήθηκε στη Μόσχα άπό θεοσεβείς γονείς. Στο άγιο βάπτισμα πήρε τό όνομα Κοσμάς. Άπ' την παιδική του ηλικία ανατράφηκε μέ τό φόβο του Θεού και τή μελέτη των Άγίων Γραφών, αυτή δέ ή ανατροφή του ήταν και ή πνευματική κληρονομιά πού άφησε στους μοναχούς του μοναστηριού του.

Οί γονείς του κατά τό θάνατό τους έμπιστεύτηκαν τό νεαρό Κοσμά στο συγγενή τους Τιμόθεο Βολιούεβιτς, πού ύπηρετούσε στην άνακτορική φρουρά του μεγάλου πρίγκηπα Δημητρίου Ντονσκόν και ξεπερνούσε σέ τιμή και πλούτη πολλούς άριστοκράτες.

Τά πλούτη όμως του εύγενή δέν είχαν καμιά επίδραση στο νεαρό όρφανό, πού συγκέντρωνε όλες τίς σκέψεις του στο Θεό, αφιέρωνε διαρκώς τον έαυτό του στην Έκκλησία, νήστευε, προσευχόταν και δέν έπιθυμούσε τίποτα άλλο παρά τό μοναχικό σχήμα.

Ό άριστοκράτης συγγενής του, βλέποντας νά αυξάνουν οί άρετές του μέ τά χρόνια, τον κατέστησε υπεύθυνο σ' όλα τά υπάρχοντα του σπιτιού του. Αυτό όμως δέν άλλαξε τίς σκέψεις του έραστή της ήσυχίας παρά μόνο του προξένησε λύπη και στενοχώρια, γιατί τώρα θά ήταν δυσκολότερο γι' αυτόν νά επιτύχει τον επιδιωκόμενο σκοπό. Ό Κοσμάς άπόθεσε τή λύπη του αυτή στο Θεό και Έκεϊνος,

* Άπ' τό διδλίο του Ά. Μουράβιεφ: «Η Ρωσική Θεαΐδα του Βορρά», Πετρούπολη, 1855.

Εικόνα του όσιου Κυρίλλου της Λευκής Λίμνης, ζωγραφισμένη από τόν όσιο Διονύσιο της Γκλούσιτσα.

προβλέποντας στόν Κοσμά ένα μεγάλο άσκητή, εϋδόκησε νά τόν βοηθήσει στήν επιδίωξή του νά γίνει μοναχός.

Κάποτε συνέπεσε νά επισκεφτεί τήν πρωτεύουσα ό ήγούμενος όσιος Στέφανος τής Μάρα, ένας άνθρωπος φημισμένος γιά τίς άρεές του. Ό Κοσμάς πού είχε ακούσει πολλά γι' αυτόν καί περίμενε υπό καιρό τήν άφιγή του, του αποκάλυψε μέ δάκρυα τίς μυστικές πένψεις του καί τόν παρακάλεσε νά τόν δεχτεί καί νά μήν αποστρέ-

ψει τό πρόσωπό του από τόν ταπεινό δούλο του, γιά χάρη του Κυρίου, πού δέν έδωξε κανέναν άμαρτωλό. Ό όσιος Στέφανος συγκινήθηκε άπ' τό ζήλο του καί προβλέποντας στόν Κοσμά ένα έκλεκτό δοχείο του Αγίου Πνεύματος, τόν παρηγόρησε καί του ύποσχέθηκε νά εκπληρώσει τήν επιθυμία του.

Άρχισαν τότε νά σκέφτονται μεταξύ τους, πώς θά γίνει ή μοναχική κουρά. Έπειδή ό άρχοντας Τιμόθεος δέν θά έδινε μέ κανένα τρόπο τή συγκατάθεσή του, ό όσιος Στέφανος αποφάσισε νά ρασοφορέσει κρυφά τό νέο. Τόν όνόμασε Κύριλλο καί άφησε τά ύπόλοιπα στό θέλημα του Θεού. Μετά επισκέφτηκε ό ίδιος τόν άρχοντα. Ό Τιμόθεος χάρηκε γιά τήν επίσκεψή του, τόν ύποδέχτηκε μέ τιμές στήν είσοδο του σπιτιού του καί ζήτησε τήν εύλογία του.

– Ό Κύριλλος πού ίκετεύει τό Θεό γιά σένα, νά σ' εύλογεί, είπε ό όσιος Στέφανος.

Κι όταν ό άρχοντας ζήτησε μέ έκπληξη νά μάθει ποιός είναι αυτός ό Κύριλλος, ό ήγούμενος του άπάντησε:

– Ό Κοσμάς, ό άλλοτε συγγενής σου, πού τώρα είναι μοναχός, εργάζεται γιά τό Θεό καί προσεύχεται γιά σένα.

Αυτά τά λόγια ήταν σκληρά γιά τόν άρχοντα καί, λυπημένος καθώς ήταν, μίλησε στό Στέφανο μέ όργη. Ό άγιος άνθρωπος όμως, πρίν περάσει τό κατώφλι, άπάντησε:

– Ό Σωτήρας μας Ίησους Χριστός είπε νά παραμένουμε όπου μās ύποδέχονται καί σέ αντίθετη περίπτωση νά τινάξουμε καί τόν κονιορτό άπ' τά πόδια μας, σάν μαρτυρία έναντίον εκείνων πού δέ μās δέχονται (Ματθ. ι' 14).

Ό όσιος Στέφανος έφυγε, αλλά ή θεοφοβούμενη γυναίκα του άρχοντα, ακούγοντας μιά τέτοια επίπληξη καί θεωρώντας την από Θεού μάλλον παρά άπ' τόν όσιο Στέφανο, άρχισε νά μέμφεται τό σύζυγό της γιά τό πώς μπόρεσε νά προσβάλει έναν τέτοιο γέροντα. Ό άρχοντας μετάνοιωσε καί έστειλε νά τόν φέρουν πίσω. Ζήτησαν συγγνώμη ό ένας άπ' τόν άλλο, ό άρχοντας επέτρεψε στό νεόκουρο Κύριλλο νά εκπληρώσει τήν επιθυμία τής καρδιάς του καί ό όσιος Στέφανος εύχαριστήθηκε πού άπόκτησε έναν αδελφό. Άνάγγειλε τήν εύχάριστη είδηση στό νέο μοναχό πού, σέ εκπλήρωση των όρκων του, μοίρασε όλα τά ύπάρχοντά του στους φτωχούς, χωρίς νά σκεφτεί νά κρατήσει τίποτα γιά τά γηρατειά του.

Προτού γυρίσει στη Μάρα ο δόσιος Στέφανος, έφερε τό νέο μοναχό στό μοναστήρι τοῦ Σιμωνώφ πού εἶχε ἰδρυθεῖ τότε σέ μία νέα οποθεσία ἀπ' τόν ἀρχιμανδρίτη Θεόδωρο, ἀνιψιό τοῦ δοσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ. Ὁ Θεόδωρος ὑποδέχτηκε τόν Κύριλλο μέ χαρά καί τόν ἔκανε μεγαλόσχημο μοναχό, ἐμπιστευόμενος τήν πρόδοό του πτό γέροντα Μιχαήλ, πού ζοῦσε μία πολύ αὐστηρή ζωή στό μοναστήρι κι ἀργότερα ἔγινε ἐπίσκοπος στήν πόλη Σμολένσκ.

Ὁ Κύριλλος εἶχε ἀνάψει ὁλόκληρος ἀπ' τόν πόθο νά ζήσει τή ζωή τοῦ γέροντά του καί, βλέποντας τούς ὑπερβολικούς ἀγῶνες του, προσπάθησε νά τόν μιμηθεῖ στό κάθε τι μέ ἀπόλυτη ὑπακοή. Τή ησυχία τήν θεωροῦσε τρυφή καί τό ψῦχος κατά τό χειμῶνα θαλπωρή. Δουλαγωγώντας τή σάρκα του ἐλευθέρωνε τήν ψυχή του καί γχεδόν δέ γνώριζε τόν ὕπνο.

Ζήτησε ἀπ' τό γέροντά του νά τοῦ ἐπιτρέψει νά μεταλαβαίνει ὑπό τροφή μόνο μία φορά στίς δυό ἢ τρεῖς μέρες, ἀλλά ὁ σοφός κῦτός παιδαγωγός δέν τό ἐπέτρεψε, προστάζοντάς τον νά μοιράζεται τά γεύματά του μέ τούς ἀδελφούς καί ν' ἀποφεύγει μόνο τόν κόρο. Ἀφοῦ περνοῦσε ὅλη τή νύχτα στήν ἀνάγνωση τοῦ Ψαλτηρίου μέ πολλές μετάνοιες, στό πρῶτο χτύπημα τῆς καμπάνας βρισκόταν στήν ἐκκλησία γιά τήν ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου, πρίν ἀπ' ὅλους τούς ἱδελφούς. Στό κελλί του ἔδιωχνε τούς πειρασμούς τῶν δαιμόνων μέ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ.

Λίγο καιρό ἀργότερα, ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἔδωσε ἕνα διακόνημα στό φοῦρνο, ὅπου ἄρχισε ν' ἀγωνίζεται ἀκόμη περισσότερο. Μόνος του κουβαλοῦσε νερό, ἔκοβε ξύλα καί, μεταφέροντας ζεστό ψωμί στούς ἀδελφούς, ἔπαιρνε σάν ἀντίδοση θερμές προσευχές. Ὅλοι τόν ἐπαινοῦσαν γιά τόν ἀκούραστο ζήλο του καί τήν ἀφοσίωσή του. Στό μόνο πράγμα πού ἦταν ἀνηλεής ἦταν ἡ σάρκα του· σύμφωνα μέ τό ἀποστολικό λόγο, ἐνῶ τό σῶμα ταπεινωνόταν, τό πνεῦμα του δυνάμωνε.

Κατά καιρούς συνέβαινε νά ἔρχεται στό μοναστήρι τοῦ Σιμωνώφ ὁ δόσιος Σέργιος, γιά νά ἐπισκεφτεῖ τόν ἀνιψιό του Θεόδωρο. Πρίν κάνει ὁτιδήποτε ἄλλο, ἀναζητοῦσε τόν Κύριλλο στό φοῦρνο καί γιά ἀρκετή ὥρα μιλοῦσε μαζί του γιά ὅ,τι ἦταν ψυχικά ὠφέλιμο. Κι οἱ δυό τους παρακολουθοῦσαν μαζί τήν πνευματική ἐργασία: ὁ ἕνας

σπέρνοντας τούς σπόρους τῆς ἀρετῆς καί ὁ ἄλλος ποτίζοντάς τους μέ δάκρυα ὥστε, σύμφωνα μέ τή φράση τοῦ Ψαλμωδοῦ, νά θερίζουν μέ ἀγαλλίαση ὅ,τι ἔσπειραν μέ δάκρυα (Ψαλμ. ρκε' 5).

Ὅλοι οἱ ἀδελφοί εἶχαν μείνει ἐκπληκτοι. Πῶς μπορούσε ὁ δόσιος Σέργιος, ἀδιαφορώντας γιά τόν ἡγούμενο καί ὅλους τούς μοναχούς, νά ξοδεύει τόσο χρόνο μόνο μέ τόν Κύριλλο; Γνωρίζοντας ὅμως τήν ἀρετή του δέν ἔδειχναν καθόλου φθόνο.

Ἀπ' τό φοῦρνο ὁ Κύριλλος μεταφέρθηκε μέ τή θέληση τοῦ ἡγουμένου στήν κουζίνα. Ἐκεῖ ἐπίσης ἀγωνίστηκε ὄχι λιγότερο καί στή θέα τῆς πρόσκαιρης φωτιᾶς ἔφερε στή μνήμη του τήν ἄλλη, τήν αἰώνια καί ἀσβεστη φωτιά.

— Ἐχε ὑπομονή, Κύριλλε, ἔλεγε στόν ἑαυτό του, ὥστε μέ τή φλόγα αὐτῆς τῆς φωτιᾶς, νά σωθεῖς ἀπό τή μέλλουσα.

Μέ τέτοιο αἶσθημα φόβου Θεοῦ τόν προίκισε ὁ Θεός, ὥστε δέν μπορούσε νά φάει οὔτε αὐτό ἀκόμη τό ψωμί πού φοῦρνιζε χωρίς δάκρυα καί ὅλοι οἱ ἀδελφοί τόν ἔβλεπαν ὄχι σάν ἄνθρωπο ἀλλά σάν ἄγγελο τοῦ Θεοῦ.

Ἐνοχλημένος ἀπ' αὐτή τή γενική προσοχή ὁ ταπεινός Κύριλλος ἄρχισε νά ὑποκρίνεται τό σαλό, γιά ν' ἀποφύγει τίς μάταιες τιμές. Βλέποντας ὁ ἡγούμενος τήν προσπάθειά του αὐτή τοῦ ἐπέβαλε στήν ἀρχή ἕνα τεσσαρακονθήμερο κανόνα, τόν ὁποῖο ὁ Κύριλλος δέχτηκε μέ χαρά. Ἀργότερα τοῦ ἐπέβαλε ἀκόμη αὐστηρότερο κανόνα. Ὅπως ὅμως ὁ ὑπερήφανος εὐχαριστεῖται στά παράσημα καί τή δόξα, ἔτσι καί ὁ ταπεινός εὐχαριστεῖται στήν ἀτιμία. Ὁ ἡγούμενος τελικά ἀνακάλυψε ὅτι ὁ Κύριλλος ὑποκρινόταν τό σαλό ὄχι ἀπό ὑπερηφάνεια, ἀλλά ἀπό πραγματική ταπείνωση κι ἔγινε πιό ἐπιεικής.

Κάποτε ὁ Κύριλλος ἀποφάσισε νά ζητήσει ν' ἀφήσει τήν κουζίνα καί νά μείνει στό κελλί του, ὄχι γιά ἀνάπαυση, ἀλλά γιά περισσότερη ἡσυχία καί προσευχήθηκε στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο νά ρυθμίσει αὐτό τό θέμα γιά τό καλό του. Στό ἴδιο αὐτό διάστημα ὁ ἀρχιμανδρίτης σκέφτηκε ὅτι ἤθελε ν' ἀντιγράψει κάποιο διβλίο καί πρόσταξε τό νέο μοναχό ν' ἀσχοληθεῖ στό κελλί του μέ αὐτή τήν ἀντιγραφή. Τότε ὅμως ὁ Κύριλλος ἄρχισε νά παρατηρεῖ ὅτι κατά τή διάρκεια τῶν νυχτερινῶν προσευχῶν του δέν εἶχε τόσοσὴν προσήλωση ὅπως ὅταν ἦταν στήν κουζίνα, παρά τό πλῆθος τῶν ἀνθρώπων πού ἦταν ἐκεῖ. Ἀρχισε νά παρακαλεῖ καί πάλι μέ δάκρυα τή Μητέρα

του Θεού να του αποκαταστήσει την προηγούμενη θέρμη του, όποτε ό ήγούμενος τόν πρόσταξε να ξαναπάει στην κουζίνα. 'Ο 'Οσιος ύπάκουσε μέ χαρά και για πέντε ακόμη χρόνια παράμεινε σ' αυτό τό δύσκολο διακόνημα και τή μέν μέρα καιγόταν απ' τή φωτιά, τή δέ νύχτα ύπόφερε από τό κρύο, χωρίς να επιτρέπει στον έαυτό του να φορέσει κάτι ζεστό.

Μιά μέρα ό άρχιμανδρίτης, παρά τή θέληση του 'Οσίου, τόν παρυσίασε στον επίσκοπο για να χειροτονηθεί ιερέας. Τώρα ό 'Οσιος άρχιζε έναν καινούργιο άγώνα, εκτελώντας μέ αυστηρότητα και συνέπεια τή σειρά του στην έφημερία τής εκκλησίας, χωρίς όμως ν' αφήσει και τό προηγούμενο μοναχικό διακόνημά του στο φοῦρνο και τήν κουζίνα.

'Ο άρχιμανδρίτης Θεόδωρος εκλέχτηκε γρήγορα επίσκοπος του Ροστώβ και τή θέση του, παρά τά δάκρυα και τήν άρνησή του, ανάλαβε ό όσιος Κύριλλος κατά τό 1388. Ένθυμούμενος τό λόγο του Ευαγγελίου ότι σ' εκείνον που δόθηκαν πολλά θά του απαιτηθούν πολλά, ό νέος ήγούμενος αφιέρωσε τόν έαυτό του σέ ακόμη μεγαλύτερους άγώνες χωρίς να αισθανθεί καμιά έπαρση για τήν τιμή του αξιώματός του. Παράμεινε ό ίδιος ύπως ήταν και πριν, μέ όλη τήν ταπεινώση και άγάπη, σεβόμενος τούς γέροντες σαν άδελφούς του και μεταχειριζόμενος τούς νεώτερους σαν παιδιά του.

Πρίγκιπες και ευγενείς άρχισαν να τρέχουν προς τόν 'Οσιο από κάθε τόπο για ν' απολαύσουν μια πνευματική συζήτηση μαζί του. Διέκοπταν όμως τήν ήσυχία του κι έτσι αποφάσισε ν' αφήσει τή θέση του και ν' αποσυρθεί στο κελλί του, παρά τό γεγονός ότι οί άδελφοί τόν παρακάλεσαν να παραμείνει μαζί τους. 'Ο Κύριλλος δέν ήθελε να έχει καμιά πλέον φροντίδα για έξωτερικά πράγματα. 'Αλλ' επειδή ήταν αδύνατο να μείνει τό μοναστήρι χωρίς ήγούμενο, εκλέχτηκε άρχιμανδρίτης κάποιος που τόν έλεγαν Σέργιο κι άργότερα έγινε επίσκοπος του Ρυαζάν.

'Όσο όμως ό 'Οσιος απόφευγε τή δόξα τών ανθρώπων, τόσο ό Θεός τόν δόξαζε κι ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός ανθρώπων μαζεύτηκε γύρω του, γιατί ό λόγος του, «άλατι ήρτυμένος», γλυκαινε εκείνους που τόν άκουγαν.

Στό νέο άρχιμανδρίτη όμως δημιουργήθηκε φθόνος για τή δόξα του 'Οσίου και δυσανεκτήθηκε μαζί του. Και 'κείνος, χωρίς να

προσβληθεί καθόλου απ' αυτό, έδωσε τόπο στην όργή και έφυγε για να ζήσει μέ ήσυχία στο παλιό μοναστήρι του Σιμωνώφ, που ήταν αφιερωμένο στη Γέννηση τής Θεοτόκου. Συλλογίζοταν που θά μπορούσε ακόμη να κρύψει τόν έαυτό του από εγκόσμιες μέριμνες και προσευχόταν θερμά, αναφέροντας τό αίτημά του στην 'Υπεραγία Θεοτόκο. Είχε τή συνήθεια άργά κάθε βράδυ, μετά τόν κανόνα στο κελλί του, να διαβάσει τούς Χαιρετισμούς.

Κάποτε, ένω έψαλε τούς Χαιρετισμούς μπροστά στην εικόνα τής Θεοτόκου κι ένω είχε φτάσει στο σημείο που λέει: «Ξένον τόκον ιδόντες ξενοθῶμεν του κόσμου τόν νοῦν εις οὐρανόν μεταθέντες», άκουσε ξαφνικά μια φωνή:

— Κύριλλε, φύγε από έδῶ και πήγαινε στη Λευκή Λίμνη· εκεί έχω προετοιμάσει για σένα έναν τόπο, όπου μπορείς να σωθείς.

Ταυτόχρονα ένα μεγάλο φῶς έλαμψε απ' τή βόρεια πλευρά. 'Ο 'Οσιος άνοιξε τό παράθυρο του κελλιού του και, σαν να του έδειχναν μέ τό δάχτυλο, είδε τό μέρος όπου τώρα βρίσκεται τό μοναστήρι. 'Απ' τή φωνή και τό όραμα ή καρδιά του πλημμύρισε μέ χαρά και όλη τή νύχτα, που γι' αυτόν ήταν περισσότερο σαν μια λαμπρή μέρα, τήν πέρασε μέ προσευχή.

Λίγο καιρό άργότερα, ό όσιος Θεράποντας, που είχε καρεϊ μοναχός μαζί του στο Σιμωνώφ, ήρθε απ' τή Λευκή Λίμνη και ό Κύριλλος τόν ρώτησε:

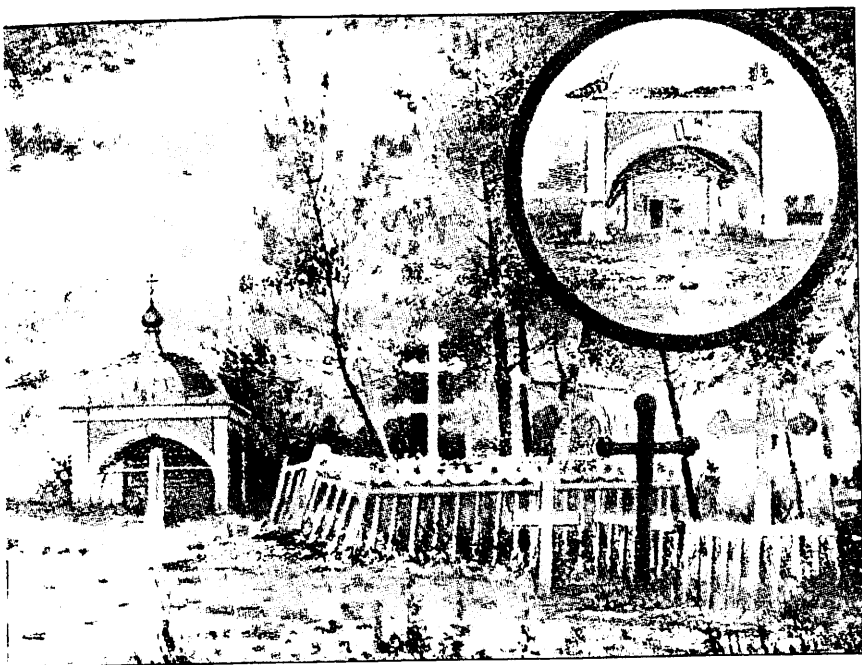
— 'Υπάρχει τοποθεσία στη Λευκή Λίμνη όπου θά μπορούσε κανείς να ζήσει μέ ήσυχία;

Κι ό Θεράποντας απάντησε:

— Πολλές τέτοιες τοποθεσίες υπάρχουν για ήσυχία.

'Ο 'Οσιος όμως δέν του αποκάλυψε τό όραμά του. Μετά από άμοιβαία συμφωνία άφησαν τό παλιό Σιμωνώφ για τή μακρινή Λευκή Λίμνη και έπειτα από δύσκολο ταξίδι πολλών ήμερών έφτασαν τελικά στον επιθυμητό τους τόπο. 'Όσο όμως κι αν διέτρεξαν αυτές τίς έρημες τοποθεσίες, καμιά τους δέν άρεσε στον 'Οσιο σαν τόπος διαμονής. Διαρκῶς αναζητούσε τήν τοποθεσία που του είχε ύποδειχτεί «άνωθεν» και επί τέλους τήν βρήκε. 'Αναγνώρισε ξαφνικά τήν τοποθεσία σαν να του ήταν οικεία από καιρό, τήν άγάπησε μέ όλη του τήν καρδιά και δήλωσε ευλαδικά:

— Έδῶ είναι ή ανάπαυσή μου στους αιῶνες, έδῶ θά κατοικήσω,

Ἡ ἀρχικὴ κατοικία τοῦ ὁσίου Κυρίλλου (ἐπάνω δεξιά, στὸν κύκλο, τὸ παρεκκλήσι πού χτίστηκε πάνω ἀπὸ τὸ ξύλινο κελλί τοῦ Ὁσίου).

ἀφοῦ ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἀποφάσισε ἔτσι· ἅς εἶναι εὐλογημένος Κύριος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἄκουσε τὴν προσευχή μου.

Ἐκεῖ, στό λόφο πού ἐπιθυμοῦσε, τοποθέτησε ἕνα σταυρό, ἔψαλε ἕναν κανόνα εὐχαριστίας στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί τότε μόνο ἀποκάλυψε στό σύντροφό του, τόν ἀσκητή Θεράποντα, τὸ μυστικό του ὄραμα πού τοῦ εἶχε δεῖξει αὐτὴ τὴν τοποθεσία καί δόξασαν μαζί τὸ Θεό. Οἱ ἀσκητὲς πρῶτα ἔχτισαν μιά καλύβα. μετὰ ἄρχισαν νά σκάδουν ἕνα κελλί στό ἔδαφος κι ἀφοῦ πέρασαν λίγο καιρὸ μαζί χώρισαν γιὰ μεγαλύτερη ἡσυχία. Ὁ εὐλογημένος Κύριλλος παρέμεινε σ' αὐτόν τὸν τόπο καί ὁ Θεράπωντας μετακινήθηκε περίπου δέκα πέντε μίλια μακριά, σέ μιά ἄλλη λίμνη, κι ἐκεῖ ἀνέγειρε ἐκκλησία καί μοναστήρι, στό ὄνομα τῆς Γεννήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ὁ τόπος ὅπου ἐγκαταστάθηκε ὁ ὁσιος Κύριλλος, περιβαλλόταν ἀπὸ νερό σχεδὸν ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς κι ἕνα πυκνὸ δάσος ἀναπτύχθηκε σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ περιοχὴ, ὅπου δὲν εἶχε κατοικήσει ποτὲ ἄνθρωπος. Ὁ ἀγρότης Ἡσαΐας, πού δέ ζοῦσε μακριά ἀπὸ ἐκεῖ, εἶπε ὅτι πολλὰ χρόνια πρὶν τὴν ἀφιξὴ τοῦ Κυρίλλου εἶχε ἀκουστῆ σ' αὐτὴ τὴν τοποθεσία ἦχος, σάν ψαλμωδία ἀπὸ χορωδία. Πολλοὶ ἀκούγοντας τὸν ἦχο αὐτὸ ἦρθαν γιὰ νά δοῦν ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἀλλά, πρὸς μεγάλη τους ἐκπληξή, ἐπέστρεψαν χωρὶς νά δοῦν τίποτα.

Στὸ ὑπόγειο κελλί τοῦ ὁ ἅγιος ἀναχωρητὴς ἀγωνιζόταν μόνος του ἐναντίον τῶν παγίδων τοῦ ἀόρατου ἐχθροῦ. Καί μόνο κατὰ καιροὺς ἔρχονταν πρὸς αὐτόν δυὸ χωρικοὶ ἀπὸ μιά γειτονικὴ περιοχὴ, ὁ Αὐξέντιος καί ὁ Ματθαῖος, πού ἀργότερα ἔγινε καντηλανάφτης στό μοναστήρι του, καί μαζί τους περιδιάβαζε τὴν ἔρημο.

Κάποτε, ἀπὸ ὑποκίνηση τοῦ ἐχθροῦ, ἄρχισε νά τὸν κυριεύει τόσο βαρὺς ὕπνος, ὥστε κάθησε κάτω καί ζήτησε ἀπ' τοὺς συντρόφους του νά σταθοῦν κοντὰ του μέχρι νά τὸν πάρει ὁ ὕπνος, γιατί δὲν μπορούσε νά φτάσει οὔτε μέχρι τὸ κελλί του. Ξάπλωσε στὴ γῆ κάτω ἀπὸ ἕνα ψηλὸ δέντρο ἀλλά, μόλις σχεδὸν ἔκλεισε τὰ μάτια του, ἄκουσε μιά φωνὴ νά τοῦ λέει:

– Τρέξε, Κύριλλε.

Ξαφνιασμένος ἀπ' τὴν ἀσυνήθιστη αὐτὴ φωνή, πετάχτηκε ὀρθιος καί ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖνη τὴν τοποθεσία, ὅπου τὴν ἴδια στιγμή ἔπεσε ἕνα τεράστιο δέντρο. Ὁ Ὁσιος κατάλαβε τὴν ἀπάτη τοῦ πονηροῦ, προσευχήθηκε στὸν Κύριο νά τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ ἕναν τέτοιο βαρὺ ὕπνο κι ἀπὸ τότε μπορούσε νά παραμένει ἀγρυπνος γιὰ πολλές νύχτες, κατατροπώνοντας τὰ τεχνάσματα τοῦ ἐχθροῦ μέ τὴν ἐργήγορσή του.

Μιά ἄλλη φορὰ ὁ ὁσιος Κύριλλος ἔριχνε δέντρα, καθαρίζοντας τὸν τόπο γιὰ νά φτιάξει ἕνα λαχανόκηπο, καί μάζευε κλαδιά, τὰ ὁποῖα ὅμως ἀπ' τὴ ζέστη καί τὴν ξηρασία πῆραν φωτιά. Ὁ καπνὸς σκορπίστηκε ἀπὸ τὸν ἄνεμο καί κύκλωσε τὸν Ὁσιο ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς τόσο, ὥστε δὲν ἔξερε ἀπὸ ποῦ νά ξεφύγει ἀπ' τὴ φωτιά καί τὸν καπνὸ. Ξαφνικά εἶδε μπροστά του ἕναν ἄνθρωπο, στό σχῆμα τοῦ προστάτη του Τιμοθέου, πού τὸν πῆρε ἀπ' τὸ χέρι καί τοῦ εἶπε:

– Ἀκολούθησέ με.

Καί ἀκολουθώντας τον ὠγῆκε ἀπ' τὴ μέση τῆς φωτιᾶς. Ἔτσι, εἰ-

κόνες της παιδικής του ηλικίας έρχονταν, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, σάν ὁράματα γιά νά τόν σώσουν.

Μιά ἄλλη μεγάλη δοκιμασία πού βρῆκε τόν Ἅγιο ἦταν ἡ ἀκόλουθη: Σέ μικρή ἀπόσταση ἀπ' τό ἐρημικό του κελλί ζοῦσε ἕνας ἀγρότης πού δέν τοῦ ἄρεσε ὁ ἐρχομός τοῦ Ὁσίου. Παρακινημένος ἀπ' τόν πονηρό, ἀποφάσισε νά κάψει τό κελλί του, ἀλλά κάθε φορά πού ἤθελε νά ἐκπληρώσει τήν ἐπιθυμία του τόν ἐπιανε ξαφνικά τρόμος. Μιά φορά ἄναψε φωτιά στό φράχτη καί ἄρχισε νά τρέχει. Σταματώντας ὅμως σέ μικρή ἀπόσταση εἶδε ὅτι ἡ φωτιά πού εἶχε δάλει ἔσθισε μόνη της. Τότε μέ αἶσθημα μετανοίας ἔπεσε στά πόδια τοῦ Ὁσίου, ἐξομολογήθηκε τό πταῖσμα του καί ὁ Κύριλλος ταπεινά τόν ἄφησε νά φύγει. Σύντομα μετά ἀπ' αὐτό ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ἀνθρώπος ἐπέστρεψε στόν Ὁσιο ζητώντας του νά τόν κάνει μοναχό καί μέχρι τό τέλος της ζωῆς του παράμεινε στήν ὑπακοή του.

Δέν εἶχε περάσει πολὺς καιρός ἀπό τότε καί ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ Σιμωνῶφ ἦρθαν δυό μοναχοί, ὁ Ζεβεδαῖος καί ὁ Διονύσιος, πού ὁ Ὁσιος τοὺς ἀγαποῦσε πολὺ. Αὕτη ἦταν ἡ πρώτη παρηγοριά πού αἰσθάνθηκε ὁ Ὁσιος στήν ἐρημιά του. Τοὺς ὑποδέχτηκε μέ ἀγάπη καί τοὺς ἐπέτρεψε νά ζήσουν μαζί του. Ἀργότερα ἀπ' τό ἴδιο μοναστήρι ἦρθε ἕνας τρίτος μοναχός, ὁ Ναθαναήλ, πού ἀργότερα ἐγινε κελλάρης στό μοναστήρι του καί μετά ἄρχισαν νά συγκεντρώνονται πολλοί γύρω του ζητώντας νά λάβουν τή μοναχική κουρά. Ὁ Κύριλλος, αἰσθανόμενος ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἡσυχίας του στήν ἐρημο εἶχε τελειώσει, ἄρχισε νά τοὺς δέχεται ὅλους ἐλεύθερα καί νά τοὺς δίνει τό μοναχικό σχῆμα.

Μέ τήν αὐξηση ὅμως τῆς ἀδελφότητος ἄρχισε νά γίνεται αἰσθητή ἡ ἀνάγκη γιά κοινό ἐκκλησιασμό καί ὅλοι οἱ μοναχοί τοῦ ζήτησαν νά τοὺς χτίσει μιά ἐκκλησία. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τόπος ἦταν μακριά ἀπ' τόν κόσμο, ἦταν δύσκολο νά βροῦν ξυλοκόπους. Ὁ Ὁσιος, ὅπως τό συνήθιζε πάντα, ἔστρεψε τά μάτια του πρὶν ἀπ' ὅλα πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ἐμπιστευόμενος τά πάντα στό ἅγιο θέλημά της. Γρήγορα, χωρίς νά εἰδοποιηθοῦν ἀπὸ κανέναν, κατέφτασαν μόνοι τους ξυλοκόποι καί ἔχτισαν μιά ἐκκλησία ἀπὸ κορμούς δέντρων στό ὄνομα τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ὅταν ἀναγγέλθηκε στήν περιοχή ὅτι χτίστηκε ἡ ἐκκλησία καί σύντομα θά γινόταν ἐκεῖ μοναστήρι, ἀπλώθηκε ἡ φήμη ὅτι ὁ Κύριλ-

λος, σάν πρῶην ἀρχιμανδρίτης τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σιμωνῶφ, εἶχε φέρεи μαζί του ἀπ' τήν πρωτεύουσα πολλά τιμαλφή. Καί κάποιοι ἄρχοντας πού τόν ἔλεγαν Θεόδωρο, φθόνησε τά ὑποτιθέμενα μυθώδη αὐτά πλούτη καί ἔστειλε κλέφτες νά τά ληστέψουν τή νύχτα. Μόλις ὅμως πλησίασαν στό μοναστήρι, εἶδαν ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων νά ρίχνουν βέλη καί ἀφοῦ παράμειναν ἀρκετὴ ὥρα περιμένοντάς τους νά φύγουν, τελικά ἀναχώρησαν οἱ ἴδιοι χωρίς νά προξενήσουν κανένα κακό. Τήν ἐπόμενη νύχτα οἱ κλέφτες εἶδαν τήν ἴδια ὄπτασία καί τό μοναστήρι νά περιβάλλεται ἀπὸ ἀκόμη περισσότερους ὀπλισμένους ἀνθρώπους καί ἔτρεξαν ἐντρομοὶ ν' ἀναγγείλουν τά νέα στόν «εὐγενή» πού τοὺς εἶχε στείλει.

Ὁ Θεόδωρος ξαφνιασθηκε καί, νομίζοντας ὅτι κάποιοι ἀπ' τοὺς εὐγενεῖς εἶχε ἐπισκεφτεῖ τόν ὀσιο Κύριλλο, ἔστειλε ἀνθρώπους νά διαπιστώσουν ποιοὶ ἦταν οἱ ἐπισκέπτες. Πληροφορήθηκε ὅμως, ὅτι ἐδῶ καί περισσότερο ἀπὸ μιά ἐβδομάδα δέν τοὺς εἶχε ἐπισκεφτεῖ κανένας. Τότε μόνο συνήλθε καί κατάλαβε ὅτι ἡ Πάναγνη Θεοτόκος προστάτευε τό δοῦλο της. Ἔσπευσε στό μοναστήρι, ὁμολόγησε μέ δάκρυα τήν ἁμαρτία του στόν Ὁσιο καί ἐκεῖνος τόν παρηγόρησε καί τοῦ εἶπε:

— Πίστεψέ με, παιδί μου Θεόδωρε, ὅτι δέν ἔχω τίποτα σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ ἐκτός ἀπ' τά ρούχα πού μέ βλέπεις νά φορῶ καί λίγα βιβλία.

Ἀπὸ τότε ὁ εὐγενής ἔδειξε μεγάλη ἀφοσίωση στόν Ὁσιο καί συχνά τόν ἐπισκεπτόταν καί τοῦ ἔφερνε ψάρια ἢ ἄλλα τροφίμα.

Ὅταν ἡ φήμη του σάν μεγάλου ἀσκητῆ ἀπλώθηκε σέ μακρινές περιοχές, ἔφτασε στό μοναστήρι ὁ Ἱγνάτιος, ἕνας ἀνθρώπος μεγάλης ἀρετῆς πού ἀσκοῦσε τὴ σιωπὴ καί τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἦταν τόσο αὐστηρή, ὥστε κανένας ἀπ' τοὺς ἀδελφούς δέν μπορούσε νά τόν μιμηθεῖ. Γι' αὐτό καί μετά τόν Κύριλλο χρησίμευσε σ' αὐτοὺς σάν πρότυπο. Λέγεται ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἀγώνων του, πού κράτησαν τριάντα χρόνια, ποτέ δέν ξάπλωσε γιά ν' ἀναπαυτεῖ ἀλλὰ ἔπαιρνε μόνο λίγο ὕπνο ὀρθιος, ἀκουμπισμένος στόν τοῖχο, καί πέτυχε σέ μεγάλο ὕψος τὴ φτώχεια καί τὴν ἀκτημοσύνη.

Ὅταν ἡ ἀδελφότητα μεγάλωσε, ὁ ὀσιος Κύριλλος ἔφτιαξε γι' αὐτὴ ἕνα αὐστηρὸ τυπικό, ὥστε κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἱερῶν ἀκο-

λουθιῶν ὁ καθένας νά βρίσκεται στή θέση του, χωρίς νά τολμάει νά συζητᾷ ἢ νά φύγει πρὶν τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας.

Ὁ Ὅσιος ποτέ δέν ἐπέτρεψε στόν ἑαυτό του νά καθήσκει στήν ἐκκλησία τίς ὥρες τῶν ἀκολουθιῶν, τὰ δέ πόδια του ἦταν σάν ἀκίνητοι στύλοι. Κατὰ τή διάρκεια τοῦ γεύματος δέν ἀκουγόταν καμιὰ συνομιλία, ἡ δέ τροφή ἦταν πολύ λιτή καί τὸ μόνο ποτό πού ἔπιναν ἦταν τὸ νερό. Ἀπ' τήν Τράπεζα ἀναχωροῦσαν ὅλοι μέ σιωπή, ἀποφεύγοντας νά κάνουν ὁποιαδήποτε συζήτηση ἢ νά ἐπισκεφτοῦν ὁ ἓνας τὸ κελλί τοῦ ἄλλου. Ἡ ἀγάπη τοῦ καθενός γιὰ τὸ κελλί του ἦταν πολύ βαθιά ριζωμένη στούς μαθητές τοῦ ὁσίου Κυρίλλου. Κάποτε πού ἓνας ἀπ' αὐτούς, ὁ ὁσιος Μαρτινιανός (ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἔγινε ἡγούμενος στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Θεράποντα), ἔτυχε νά μπεῖ στό κελλί ἑνός ἄλλου ἀδελφοῦ μετὰ τήν Τράπεζα καί ὁ γέροντας τόν ρώτησε γιατί παραβίασε τὸ μοναχικὸ κανόνα, ἐκείνος τοῦ ἀπάντησε χαμογελώντας:

– Φοβᾶμαι ὅτι ὅταν μᾶς στό κελλί μου, δέ θά ἔχω τή δύναμη νά ὀγῶ ἀπ' αὐτό· ἔχω ὅμως μιά συνεργασία μέ τόν ἀδελφό μου.

Ἀκόμη καί τότε ὅμως ὁ ὁσιος Κύριλλος τοῦ ἀπάντησε:

– Πήγαινε πρῶτα στό κελλί σου γιὰ νά κάνεις τόν κανόνα σου καί μετὰ πήγαινε στόν ἀδελφό. Τό κελλί σου εἶναι αὐτό πού θά σοῦ διδάξει τὰ πάντα.

Κανένας στό μοναστήρι δέν τολμοῦσε νά παίρνει ἐπιστολές ἢ δῶρα χωρίς νά τὸ γνωρίζει ὁ Ὅσιος. Τὰ γράμματα πού ἔπαιρναν τὰ ἔφερναν σ' αὐτόν χωρίς νά τὰ ἀνοίξουν καί χωρίς τήν εὐλογία του δέν μπορούσαν νά στείλουν τίποτα. Ἐπίσης κανένας δέν τολμοῦσε νά ὀνομάσει κάτι δικό του, ἀκόμη κι ἂν αὐτό ὀρισκόταν στό κελλί του. Τό ἀσήμι καί ὁ χρυσός φυλάγονταν στό θησαυροφυλάκιο τοῦ μοναστηριοῦ, ἀπ' ὅπου οἱ ἀδελφοί ἔπαιρναν ὅ,τι τοὺς ἦταν ἀπαραίτητο. Ἀκόμη καί ἂν κάποιος ἤθελε νά κορέσει τή δίψα του, δέν μπορούσε νά πιεῖ νερό παρὰ μόνο στήν Τράπεζα, ἀφοῦ στό κελλί δέν ἐπιτρεπόταν νά ἔχουν οὔτε ψωμί, οὔτε νερό, παρὰ μόνο εἰκόνες καί βιβλία. Καί οἱ πόρτες ἐπίσης ποτέ δέν κλειδώνονταν.

Ὅλοι οἱ μοναχοὶ ἀγωνίζονταν μέ ταπείνωση καί ἀγάπη νά προλάβουν ὁ ἓνας τόν ἄλλο στίς ἀκολουθίες τῆς ἐκκλησίας ἢ στά διακονήματα τοῦ μοναστηριοῦ, ἐργαζόμενοι ὄχι γι' ἀνθρώπους ἀλλὰ γιὰ τὸ Θεό. Κάθε ἀργολογία ἦταν ξένη γι' αὐτούς· τὰ πάντα μεταξὺ

τοὺς γίνονταν μέ σιωπή. Ὁ Ὅσιος χρησίμευε σέ ὅλους γιὰ παράδειγμα. Ἀπαγόρευε στούς ἄλλους τήν πολυτέλεια, ἀλλὰ καί ὁ ἴδιος φοροῦσε ράκη. Καί μερικές φορές, ἐνθυμούμενος τοὺς ἀγῶνες τοῦ στοῦ Σιμωνῶφ, ἐρχόταν στήν κουζίνα γιὰ νά βοηθήσει στήν προετοιμασία τοῦ φαγητοῦ τῶν ἀδελφῶν. Ἀπαγόρευε ἐπίσης αὐστηρά στό μοναστήρι κάθε διεγερτικὸ ποτό.

Ἡ καρδιά τοῦ Ὀσίου ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε στή διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας καί κατὰ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἐκκλησίας δέν μπορούσε νά συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Ἰδιαίτερα ἄφθονα δάκρυα ἔχυνε τήν ὥρα τοῦ ἀτομικοῦ μοναχικοῦ κανόνα του.

Ὅταν στό μοναστήρι εἶχαν ἔλλειψη ψωμιοῦ καί οἱ ἀδελφοὶ τόν παρῶτρυναν νά ζητήσῃ ἐλεημοσύνη ἀπὸ κάποιον ἀπ' τοὺς εὐσεβεῖς γείτονες, τοὺς ἐπέπληττε μέ θερμὴ πίστη:

– Ἐάν ὁ Θεὸς καί ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ξεχάσουν σ' αὐτόν τὸν τόπο ἡμᾶς πού εἴμαστε ἀφιερωμένοι, τότε ποιὸς ἄλλος μπορεῖ νά ἐλπίζει σ' αὐτὴ τή ζωή;

Μ' αὐτόν τόν τρόπο δίδασκε τοὺς ἀδελφοὺς νά μὴν ἐπιβαρύνουν τοὺς λαϊκοὺς ζητώντας τους ἐλεημοσύνη.

Εἶχε ἓνα μαθητὴ πού τόν ἔλεγαν Ἀντώνιο, ἔμπειρο τόσο στὰ πνευματικὰ ὅσο καί στίς κοσμικὲς ὑποθέσεις, τόν ὁποῖο ἔστελνε μιά φορά τὸ χρόνο ν' ἀγοράσῃ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τήν ἀδελφότητα. Τόν ὑπόλοιπο χρόνο κανένας δέν ἔδινε ἀπ' τὸ μοναστήρι καί ἕαν καμιὰ φορά τοὺς ἔστελναν κάτι σάν ἐλεημοσύνη, αὐτὸ γινόταν δεκτὸ σάν δῶρο Θεοῦ.

Ἡ πριγκίπισσα Ἀγριππίνα, σύζυγος τοῦ πρίγκηπα Μαζαῖσκυ - Μπελοζέρσκυ, στοῦ ὁποῖου τὰ κτήματα εἶχε χτιστεῖ τὸ μοναστήρι, εἶχε ἰδιαίτερη εὐλάβεια στόν ὁσιο Κύριλλο. Μιά φορά, κατὰ τή διάρκεια τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ πριγκίπισσα ἐπιθύμησε νά δώσει στούς ἀδελφοὺς ψάρια, ὁ Ὅσιος ὅμως δέ συγκατατέθηκε μέ κανένα τρόπο νά ἐπιτρέψῃ τήν παραβίαση τοῦ κανονισμοῦ. Ἀπάντησε ὅτι, ἐάν αὐτός ὁ ἴδιος ἔδινε παράδειγμα γιὰ παραβίαση τῶν μοναστικῶν κανόνων, τοὺς ὁποῖους ὁ ἴδιος θέσπισε, τί θά ἔμενε ὀρθιο μετὰ τὸ θάνατό του; Ἐτσι ἡ πριγκίπισσα ὑποχώρησε, θαυμάζοντας τήν αὐστηρότητά του.

Μέ τόν καιρό, ὁ Κύριος ἀντάμειψε τόν ὑπηρέτη του μέ προορατικό χάρισμα καί μπορούσε νά διαβάξει τίς μυστικές σκέψεις τῶν μαθητῶν του. Κάποιος πού τόν ἔλεγαν Θεόδωρο, γοητευμένος ἀπ' τήν ἀγία ζωή τοῦ Κυρίλλου, ἐπιθύμησε νά γίνει μέλος τῆς ἀδελφότητος. Μετά ἀπό λίγο καιρό ὁμως, ὁ ἐχθρός τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τοῦ δημιούργησε τέτοιο μίσος γιά τόν ὅσιο Κύριλλο, ὥστε δέν μπορούσε ὄχι μόνο νά τόν βλέπει, ἀλλά οὔτε ν' ἀκούει τή φωνή του.

Ἀναστατωμένος ἀπ' τίς σκέψεις του αὐτές, ἦρθε στόν αὐστηρό γέροντα Ἰγνάτιο γιά νά ἐξομολογηθεῖ τή θλιβερή κατάσταση τῆς ψυχῆς του καί ὅτι, λόγω τοῦ μίσους του πρός τόν Κύριλλο, ἤθελε νά φύγει ἀπ' τό μοναστήρι. Ὁ Ἰγνάτιος τόν παρηγόρησε κάπως, τόν ἐνδυνάμωσε μέ τήν προσευχή του καί τόν ἔπεισε νά παραμείνει δοκιμαστικά γιά ἓνα χρόνο ἀκόμη. Ὁ χρόνος ὁμως πέρασε καί τό μίσος του δέ μειώθηκε. |

Ὁ Θεόδωρος ἀποφάσισε ν' ἀποκαλύψει τή μυστική σκέψη του στόν ἴδιο τόν Κύριλλο, ἀλλά τήν ὥρα πού ξμπαινε στό κελλί του ντράπηκε βλέποντας τά γκρίζα μαλλιά τοῦ γέροντα καί δέν μπορούσε ν' ἀρθρώσει λέξη. Ἦθελε νά φύγει ἀπ' τό κελλί του, ἀλλά τότε ἀκριβῶς ὁ προορατικός γέροντας, ἀντιλαμβανόμενος τίς μύχιες σκέψεις του, ἄρχισε μόνος του νά μιλάει γιά μίσος καί νά τό περιγράφει κατά τέτοιο τρόπο, ὅπως ἀκριβῶς ἦταν τό μίσος πού ὁ Θεόδωρος ἔτρεφε γι' αὐτόν. Πληγωμένος ἀπ' τή συνείδησή του, ὁ μοναχός ἔπεσε στά πόδια τοῦ γέροντα καί τόν παρακάλεσε νά συγχωρέσει τήν ἁμαρτία του, ὁ δέ Ὅσιος τοῦ ἀπάντησε ταπεινά:

– Μή λυπᾶσαι, ἀδελφέ μου. Ὅλοι ἔχουν πέσει ἐξω μαζί μου· ἐσύ μόνο ἀντιλαμβάνεσαι τήν ἀλήθεια καί τήν ἀναξιοτήτά μου. Γιατί ποιός εἶμαι ἐγώ παρά ἓνας ἁμαρτωλός καί ἀνάξιος;

Ὁ γέροντας τόν ἀπόλυσε «ἐν εἰρήνῃ», ὑποσχόμενος ὅτι τέτοιος πειρασμός δέ θά τόν ξανάβρισκε στό μέλλον. Καί πράγματι ἀπό τότε ὁ Θεόδωρος ἔτρεφε τέλεια ἀγάπη πρός τό μεγάλο Ἀδβά.

Ὅταν στό μοναστήρι ἔρχονταν ἐπισκέπτες καί ἤθελαν νά ζήσουν ἐκεῖ, ὁ γέροντας μέ τό προορατικό του ἔλεγε στούς μαθητές του προκαταβολικά ποιός ἀπό τούς νεοφερμένους θά παραμείνει μαζί του καί ποιός θά φύγει. Καί ὅλα γίνονταν ὅπως τά ἔλεγε.

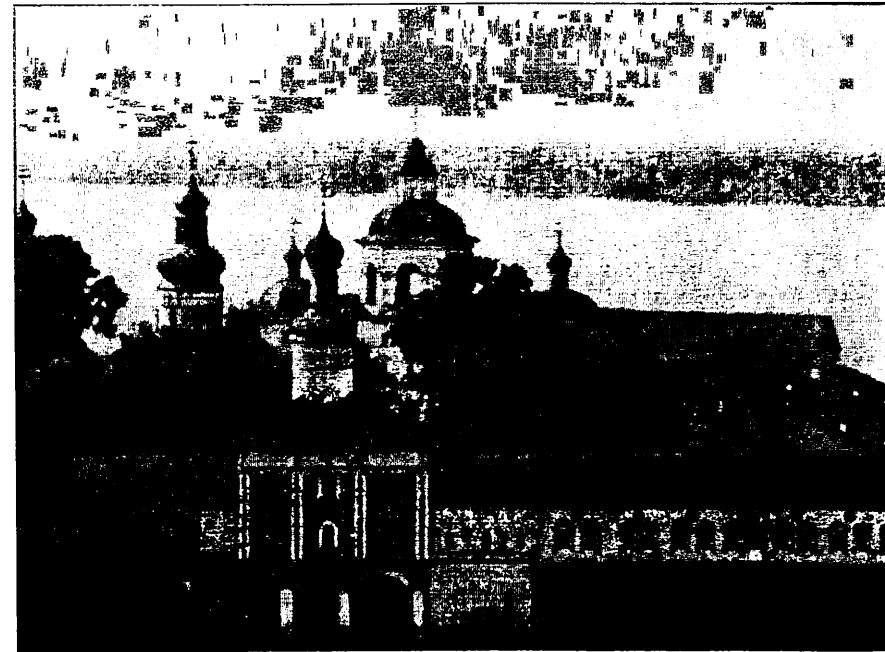
Μαζί μέ τό προορατικό χάρισμα εἶχε καί τό χάρισμα τῶν ἰά-

σεων, πού ἄρχισε νά ἐμφανίζεται ἀπό τότε πού ζοῦσε ἀκόμη. Κάποιος γειτονικός γαιοκτήμονας πού τόν ἔλεγαν Ἀθανάσιο, ἔμεινε τελείως ἀνάπηρος καί τόν συμβούλευσαν νά ζητήσει βοήθεια ἀπ' τόν Ὅσιο.

– Μόνο ἐάν μπορέσεις νά πᾶς στόν εὐλογημένο Κύριλλο καί νά τοῦ ζητήσεις νά προσευχηθεῖ γιά σένα θά θεραπευτεῖς, τοῦ εἶπε ἓνας εὐσεβής ἄνθρωπος.

Πράγματι, κατέφυγε μέ πίστη καί ζήτησε ἀπ' τόν Ὅσιο νά προσευχηθεῖ κι ὅταν ραντίστηκε μέ ἁγιασμό πού τοῦ ἔστειλε ἐκεῖνος ἡ υἡγία του ἀποκαταστάθηκε. Ἐπίσης ἡ χήρα τοῦ πρίγκηπο Ἰωάννη τοῦ Κάργκολομ πού εἶχε τυφλωθεῖ γιά πολλά χρόνια, ζήτησε ἀπ' τόν Ὅσιο νά προσευχηθεῖ γι' αὐτή καί ἀμέσως εἶδε τό φῶς της.

Ὁ ὅσιος Κύριλλος θεράπευσε ἐπίσης κάποιον ἄρχοντα Ρωμανό ἀκόμη καί χωρίς νά τόν δεῖ, ἐμφανιζόμενος σ' αὐτόν στόν ὕπνο τοῦ

Τό ἐσωτερικό τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης

κάποτε που ήταν πολυ αρρωστος. Ὑπακούοντας στό λόγο του γεροντα, ὁ ἄρρωστος ἔστειλε καί ζήτησε ἀπ' τό μοναστήρι του ἁγιασμό καί μόλις τόν ἤπια βρῆκε τήν υἰεῖα του. Κι ὅταν ὁ θεραπευμένος ἄντρας ἦρθε στό μοναστήρι ξαφνιασθηκε, ἀναγνωρίζοντας στόν ὁσιο Κύριλλο τό θαυμαστό γέροντα πού εἶχε ἐμφανιστεῖ στόν ὕπνο του.

Κάποτε, τή γιορτή τῶν Θεοφανείων, ἔφεραν στό μοναστήρι ἕναν ἄρρωστο μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά θεραπευτεῖ μέ τό βάπτισμα στά ὕδατα κατά τόν ἁγιασμό τῶν Φώτων. Ἀλλά ἦρθε πολὺ ἀργά καί δέν πρόλαβε τόν ἁγιασμό. Ὁ Ὅσιος ὁμως τόν πρόσταξε νά μπεῖ μέ πίστη στά νερά καί πράγματι, ἀφοῦ καταδύθηκε τρεῖς φορές, θεραπεύτηκε ὅπως ἄλλοτε ὁ Νεεμάν ὁ Σύρος.

Ἡ εἰλικρίνεια μέ τήν ὁποία περιγράφονται οἱ θεραπείες πού ἔλαβαν χώρα, μπορεῖ νά διαπιστωθεῖ ἀπ' τό ἀκόλουθο παράδειγμα: Ἐφεραν κάποτε στόν Ὅσιο μιά γυναῖκα πού ἦταν τυφλή ἐπὶ τρία χρόνια καί τοῦ ζήτησαν νά προσευχηθεῖ γιά νά θεραπευτεῖ. Ὁ ὁσιος Κύριλλος ἔχρισε τά μάτια της μέ ἁγιασμό καί, θέλοντας νά διαπιστώσει κατά πόσο ὁ Κύριος τήν συγχώρεσε, ρώτησε:

— Τί βλέπεις;

Καί αὐτή ἀπάντησε:

— Βλέπω ἕνα διδύμο πού κρατᾷ. Καί μετά ἀπό λίγο: Βλέπω μιά λίμνη καί ἀνθρώπους νά περπατοῦν.

Κι ἔτσι, λίγο - λίγο, ἄρχισε νά βλέπει ἀντικείμενα γύρω της, ὅπως ὁ τυφλός τοῦ Εὐαγγελίου πού ἀπόκτησε τό φῶς του, στόν ὁποῖο οἱ ἄνθρωποι φαίνονταν στήν ἀρχή σάν κινούμενα δέντρα (Μαρκ. ἡ 24).

Μιά φορά ἦρθε στόν ὁσιο Κύριλλο κάποιος ἄνθρωπος ἀπό ἕνα γειτονικό χωριό καί τοῦ ζήτησε νά προσευχηθεῖ γιά ἕναν ἄρρωστο φίλο του, πού ἀπ' τό στόμα καί τή μύτη του ἔβγαζε αἱματώδεις ἀφροῦς. Ὁ Ὅσιος ὁμως πού ἦταν τόσο σπλαχνικός στοὺς ἄλλους, αὐτὴ τὴ φορά, πληροφορημένος ἀπ' τό προορατικό του χάρισμα, δέν ἤθελε νά παράσχει ἔλεος στόν ἄρρωστο ἄνθρωπο καί δέν τοῦ ἐπέτρεψε ἀκόμη καί νά καθήσκει ἔξω ἀπὸ τόν περιβόλο τοῦ μοναστηριοῦ. Στό φίλο τοῦ ἀρρώστου, πού τόν παρενοχλοῦσε, ὁ Ὅσιος εἶπε:

— Πίστεψέ με, παιδί μου, αὐτὴ ἡ ἀρρώστια δέν εἶναι τυχαία,

ἀλλὰ μιά τιμωρία γιά τίς μοιχεῖες του. Ἐάν δεχτεῖ νά διορθώσῃ τόν ἑαυτό του, πιστεύω ὅτι ὁ Κύριος θά τόν συγχωρέσει, ἐάν ὁμοῦ δέ δεχτεῖ, θά ὑποφέρει ἀκόμη χειρότερα.

Ὅταν μεταβιβάστηκαν τά λόγια αὐτά στόν ἄρρωστο, αὐτὸς φηθήκε καί ὑποσχέθηκε νά διορθωθεῖ. Ἐξομολογήθηκε στόν ἅγιον ἄνθρωπο μέ εἰλικρίνεια ὅλες τίς ἁμαρτίες του καί, ἀφοῦ ἐκεῖνο τοῦ ἐπέβαλε κάποιον κανόνα γιά τὴ συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν του μέ τίς προσευχές του θεραπεύτηκε ὄχι μόνον σωματικά ἀλλὰ καί ψυχικά.

Πολλοὺς ἄλλους τυφλοὺς, δαιμονισμένους καί μέ ὅλων τῶν εἰδῶν τίς ἀσθένειες, σύμφωνα μέ μαρτυρίες τῶν μαθητῶν του, τοῦ ἔφεραν στόν ὁσιο Κύριλλο καί ἀφοῦ τοὺς θεράπευε ὅλους, χρίζοντας τοὺς μόνον μέ ἁγιασμό καί λάδι, ἐπέστρεφαν στά σπίτια του υἰεῖς, εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ καί τόν Ὅσιό του.

Τό ἔξης περιστατικό ἀποκαλύπτει ὅτι μέ τὴ θαυματουργικὴ δύναμη τῶν ἰάσεων πού τοῦ δόθηκε ἀπ' τὸ Θεό, κατώρθωσε ν' ἀναστήσει ἀκόμη καί νεκρό. Κάποιος ἄνθρωπος πού ὑπόφερε ἀπὸ μὴ ἐνοχλητικὴ ἀρρώστια, ἦρθε στό μοναστήρι ζητώντας νά καρεῖ μὴ ναχὸς προτοῦ πεθάνει. Ὁ Ὅσιος δέν καταφρόνησε τὴν ἱερὴ ἐπιθυμία του καί τόν χειροθέτησε μοναχό, δίνοντάς του τὸ ὄνομα Δαλμάτιος. Μετά ἀπὸ ἀρκετὲς μέρες πλησίαζε τὸ τέλος του καί ζήτησε νὰ μεταλάβει τὰ Ἅγια Μυστήρια. Ὁ ἱερέας ὁμως χρονοτριβοῦσε στὴ Θεῖα Λειτουργία κι ὅταν ἔφερε τὰ Τίμια Δῶρα στό κελλί του, ὁ ἄρρωστος εἶχε ἤδη πεθάνει. Τρομαγμένος ὁ ἱερέας ἔτρεξε νά τὸ ἀναγγεῖλει στόν Ὅσιο ὁ ὁποῖος λυπήθηκε πολὺ μέ τὸ γεγονὸς καὶ γρήγορα ἔκλεισε τὸ παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του καί ἄρχισε νά προσεύχεται. Λίγο ἀργότερα, κάποιος πού φρόντιζε τὸ Δαλμάτιο στὸ κελλί του ἦρθε καί, χτυπώντας τὸ τζάμι τοῦ παραθύρου του, ἀνάγγειλε στόν Ὅσιο ὅτι ὁ Δαλμάτιος ἔπαιρνε τὸ καλύτερο καί ζήτησε νά κοινωνήσῃ. Ὁ Κύριλλος ἀμέσως εἰδοποίησε τὸν ἱερέα νά φέρε τὰ Ἅγια Μυστήρια στόν ἀδελφό. Ὁ ἱερέας, ἂν καί ἦταν βέβαιος ὅτι ὁ Δαλμάτιος εἶχε ἤδη πεθάνει, δέν ἤθελε ν' ἀντιλογίσει στόν Ὅσιο. Πόσο μεγάλη ὁμως ἦταν ἡ ἐκπληξή του ὅταν εἶδε τὸ Δαλμάτιο ἀνακαθισμένο στό κρεβάτι του! Μόλις μετάλαβε τὰ Ἅγια Μυστήρια ὁ Δαλμάτιος ἄρχισε ν' ἀποχαιρετᾷ ὅλους τοὺς ἀδελφούς καὶ ἡσυχὰ ἀναχώρησε πρὸς τὸν Κύριο.

Ὁ Κύριος δὲ δόξασε τὸν Ἅγιό Του μόνο μὲ τὸ χάρισμα τῶν ἰάσεων, ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλα θαύματα. Κάποτε ἔπρεπε νὰ λειτουργήσουν ὅπωςδήποτε καὶ δὲν ὑπῆρχε ἀρκετὸ κρασί γιὰ τὴ Θεία Λειτουργία. Ὁ ἱερέας ἦρθε νὰ τὸ ἀναγγεῖλει στὸν Ὅσιο, ὁ ὁποῖος ζήτησε ἀπ' τὸ νεωκόρο Νήφωνα νὰ μάθει ἐὰν πράγματι δὲν ὑπῆρχε κρασί. Ἀφοῦ ὁ Νήφων τὸν θεδαίωσε, ὁ Ὅσιος, σάν νὰ ἀμφέβαλε ἀκόμη, ζήτησε νὰ τοῦ φέρουν τὸ δοχεῖο τοῦ κρασιοῦ. Ὁ Νήφων ὑπάκουσε καὶ μὲ ἐκπληξή διαπίστωσε ὅτι τὸ δοχεῖο ἦταν τόσο ὑπερχειλισμένο μὲ κρασί, ὥστε σχεδὸν χυνόταν ἀπ' αὐτό. Γι' ἀρκετὸ χρονικὸ διάστημα τὸ κρασί δὲ λιγότευε στὸ δοχεῖο, ὅπως κάποτε συνέβη μὲ τὸ λάδι τῆς χήρας, πού δὲ λιγότευε μὲ τὸ λόγο τοῦ προφήτη Ἠλία (Γ' Βασιλειῶν ιζ' 14 - 16).

Κάποτε ἔπεσε πείνα στὴν περιοχὴ καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ μοναστήρι δὲν εἶχε κτήματα δικὰ του γιὰ νὰ θγάξει τὸ ψωμί του, τὸ μοίραζε φιλεῦσπλαχνα σὲ ὅλους. Τὸ μόνο εἰσόδημα τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν ἡ ἀμοιβὴ ἐργασίας τῶν μοναχῶν, γιατί ὅ,τι ἔφερναν στὸ μοναστήρι σάν ἐλεημοσύνη μόλις ἐπαρκοῦσε γι' αὐτοὺς τοὺς ἰδιους. Μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ὅσο περισσότερο μοίραζαν τὸ ψωμί τόσο αὐτὸ ἀνξανόταν καὶ οἱ μοναχοὶ πού τὸ μοίραζαν κατάλαβαν τὸ θαῦμα καὶ ἔλεγαν:

— Ὅπως ὁ Κύριλλος αὗξησε τὸ κρασί γιὰ τὴ Θεία Λειτουργία, ἔτσι καὶ τώρα, γιὰ νὰ κορέσει τὴν πείνα, αὗξησε τὸ ψωμί μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θεοτόκου.

Καὶ ἔτσι συνέχισαν νὰ μοιράζουν ψωμί μέχρι τὴ νέα σοδειά. Κι ἂν καμιά φορὰ ἀργότερα συνέβαινε νὰ λείπει κάτι, οἱ ἀδελφοί, γνωρίζοντας ὅτι μὲ τίς προσευχὲς του ὅλα θὰ δίνονταν ἀπ' τὸ Θεό, οὔτε κἂν ἐνοχλοῦσαν τὸν ἡγούμενο.

Ὁ Ὅσιος εἶχε ἀποδείξει πολλές φορές τόσο τὴ σταθερὴ του πίστη στὸν Κύριο καὶ τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ὅσο καὶ τὴν ἀνιδιοτέλειά του. Ὁ ἄρχοντας Ρωμανὸς πού εἶχε μεγάλη εὐλάβεια στὸν Ὅσιο, δώριζε κάθε χρόνο στὸ μοναστήρι ὀρισμένη ποσότητα σταριοῦ. Κάποτε σκέφτηκε νὰ σταθεροποιήσει τὴ δωρεά του παραχωρώντας στὸ μοναστήρι ἓνα χωριὸ καὶ ἔστειλε στὸ ὄνομα τοῦ ὁσίου Κυρίλλου σάν δῶρο ἓνα πιστοποιητικὸ μὲ τὴ σχετικὴ μεταβίβαση. Ἐκεῖνος ὅμως, παίρνοντας τὸ πιστοποιητικὸ, σκέφτηκε: «Ἐάν κατέχουμε χωριά, τὸ μόνο πού θὰ προκύψει γιὰ τοὺς ἀδελφούς θὰ

εἶναι θόρυβος καὶ μέριμνες, ἡ ἡσυχία μας θὰ διασπαστεῖ καὶ θὰ πρέπει νὰ διαθέτουμε ἐργολάβους καὶ οἰκιστές. Δὲ θὰ ἦταν καλύτερα γιὰ μᾶς νὰ ζήσουμε χωρὶς νὰ κατέχουμε χωριά; Ἡ ψυχὴ ἑνὸς ἀδελφοῦ εἶναι πολυτιμότερη ἀπ' ὅλες τίς ἰδιοκτησίες». Καὶ ἐπιστρέφοντας τὸ πιστοποιητικὸ στὸν ἄρχοντα, τοῦ ἔγραψε: «Ἐάν, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἐπιθυμεῖς νὰ δωρήσεις τὸ χωριὸ στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, γιὰ τὴ συντήρηση τῶν ἀδελφῶν, τότε γνωρίζε ὅτι γιὰ μᾶς θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ διπλασιάσεις, ἂν μπορεῖς, τὴν ποσότητα τοῦ σταριοῦ πού μᾶς χορηγεῖς. Αὐτὸ θὰ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ μᾶς καὶ τὰ χωριά κράτησέ τα ἐσύ, γιατί ἐμεῖς δὲν τὰ χρειαζόμαστε καὶ ἐπὶ πλέον δὲν εἶναι ὠφέλιμα γιὰ τοὺς ἀδελφούς».

Ὅσο μεγάλη ἦταν ἡ φροντίδα τοῦ Ὁσίου γιὰ τὴν ψυχικὴ σωτηρία τῶν ἀδελφῶν, ἄλλη τόση ἦταν καὶ γιὰ τὴ σωματικὴ τους ἀκραιότητα σὲ στιγμὲς κινδύνου. Κάποτε μερικοὶ ἀπ' τοὺς μαθητὲς του πῆγαν, κατ' ἐντολή του, νὰ ψαρέψουν στὴ λίμνη, ὅταν ξαφνικὰ μιά θύελλα πού σηκώθηκε τοὺς βρῆκε στὴ μέση τῆς λίμνης· τὰ κύματα κάλυπταν τὴ δάρκα καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ τοὺς πνίξουν. Ἐνας ἄντρας πού στεκόταν στὴν ὄχθη τῆς λίμνης, βλέποντας τὴν κατάστασή τους, ἔτρεξε νὰ πληροφορήσει τὸν ὄσιο Κύριλλο. Ἀμέσως τότε, παίρνοντας στὰ χέρια του ἓνα σταυρό, ἔσπευσε στὴ λίμνη. Μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ γαλήνεψε ἀμέσως τὰ κύματα καὶ οἱ μοναχοὶ ἐλευθερώθηκαν καὶ ἀποβιβάστηκαν στὴ στεριά ἀσφαλεῖς.

Ἄλλη φορὰ πάλι ξέσπασε στὸ μοναστήρι πυρκαγιά καὶ οἱ ἀδελφοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τὴν σθῇσουν, γιατί οἱ φλόγες εἶχαν κυκλώσει τὸ κτίριο ἀπ' ὅλες τίς πλευρές. Ὁ Ὅσιος ὅμως, παίρνοντας μὲ πίστη τὸ σταυρό, ἔτρεξε ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος ὅπου καίγονταν τὰ κελιά! Ἐνας κοσμικὸς πού βρισκόταν στὸ μοναστήρι γέλασε μὲ τὸ μάταιο, ὅπως φανταζότανε, ζῆλο τοῦ γέροντα, βλέποντας ὅτι ἦταν ἀδύνατο νὰ σθῇσει τίς φλόγες. Ὁ Ὅσιος ὅμως, στέκοντας μὲ τὸ σταυρὸ ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπ' τὴν πυρκαγιά, ὕψωσε πρὸς τὸ Θεὸ τίς προσευχὲς του πού ἦταν πιὸ θερμὲς κι ἀπ' αὐτὴ τὴ φωτιά καὶ οἱ φλόγες, σάν νὰ ντράπηκαν καὶ νὰ φοβήθηκαν ἀπ' τίς προσευχὲς του, ξαφνικὰ ἔσβησαν. Τὴν ἴδια στιγμὴ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἔπεσε πάνω σ' αὐτόν πού εἶχε περιγελάσει τὸν Ὅσιο καὶ ἀμέσως ὅλα τὰ μέλη του ἀσθένησαν. Ἀντιλήφθηκε ὅμως τὴν ἁμαρτία του, ζήτησε ἔλεος καὶ ὁ Ὅσιος μὲ τὸ ἴδιο σημεῖο τοῦ σταυροῦ, πού πρὶν εἶχε

σθήσει τή φωτιά, αποκατατάσθηκε τήν υγεία τοῦ μετανιωμένου κοσμικοῦ.

Ἡ φήμη τοῦ Ὁσίου γιά τὰ θαύματά του, ἔφτασε μακριά. Καί ὁ πρίγκηπας τοῦ Μπελέσκ Μιχαήλ, μαζί μέ τή γυναίκα του Μαρία, ὑποφέροντας ἐπὶ ὀκτῶ χρόνια ἐπειδὴ δέν εἶχαν ἀποκτήσει παιδιά, ὅταν ἄκουσαν ὅτι ὁ Κύριος εἰσακούει ὅλες τίς προσευχές τοῦ Ὁσίου, ἔστειλαν δυό ἄρχοντες πρὸς αὐτόν καί ζήτησαν τίς προσευχές του γιά νά τερματιστεῖ ἡ στειρότητά τους.

Ὁ προορατικός Κύριλλος, πρὶν ἀκόμη διαβάσει τό μήνυμα τοῦ πρίγκηπα, ὑποδέχθηκε τοὺς ἀπεσταλμένους του μ' αὐτά τὰ παρηγορητικά λόγια:

– Ἐπειδὴ, παιδιά μου, κάνατε ἓνα τόσο δύσκολο ταξίδι. ἔχω πεποίηση στὸν Κύριο καί τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ὅτι ὁ κόπος σας δέ θά πάει χαμένος καί ὅτι ὁ Θεός θά χαρίσει στὸν πρίγκηπά σας τή χαρά τῆς τεκνοποιίας.

Τὴν ἴδια νύχτα ὁ πρίγκηπας Μιχαήλ εἶδε στό ὄνειρό του ἓνα λαμπρό γέροντα μέ γκρίζα μαλλιά πού κρατοῦσε στά χέρια του τρία δοχεῖα καί τοῦ εἶπε: «Πάρε ἀπὸ μένα αὐτό πού ζήτησες». Τό ἴδιο ὄραμα εἶδε καί ἡ πριγκήπισσα Μαρία κι ὅταν ἀποκάλυψαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τό ὄραμα χάρηκαν καί οἱ δυό πολύ.

Μετά ἀπὸ τρεῖς μέρες ὁ Ὁσιος εἶπε στὸν ἀρχοντάρη μοναχό ν' ἀφήσει τοὺς ἀπεσταλμένους νά φύγουν, δίνοντάς τους μόνο ἐνάμισυ καρδὲλι ψωμί γιά τό ταξίδι τους, παρὰ τό γεγονός ὅτι εἶχαν μαζί τους ὀκτῶ ἄτομα. Ξαφνιασμένοι ἀπ' τὴν τόση τσιγκουνιά, ζήτησαν νά τοὺς δοθεῖ περισσότερο ψωμί καί ψάρια, γιατί τό ταξίδι τους θά ἦταν μακρὺ καί τὰ μέρη ἀπ' ὅπου θά περνοῦσαν ἔρημα, ἀλλὰ ὁ Ὁσιος τοὺς ἄφησε νά φύγουν μέ εἰρήνη, λέγοντάς τους ὅτι αὐτό πού τοὺς ἔδωσε τοὺς ἦταν ἀρκετό.

Πράγματι, ἀπ' τὴν πρώτη νύχτα κατάλαβαν ὅτι οἱ προμήθειές τους ἦταν ἀνεξάντλητες καί μετά ἀπὸ ταξίδι δέκα ἡμερῶν ἔφεραν τὰ ψωμιά στὸν πρίγκηπά τους. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ εἶπαν τὰ λόγια τοῦ Κυρίλλου: «Μὴ λυπάστε, γιατί ὁ Κύριος θά σᾶς χαρίσει αὐτό πού ζητᾶτε» καί ὁ πρίγκηπας μέ τὴν πριγκήπισσα χάρηκαν πολύ. Δέχτηκαν μέ πίστη γιά εὐλογία τό ψωμί πού περίσσεψε ἀπ' τό ταξίδι, ἔδωσαν νά φάνε ὅλα τὰ μέλη τοῦ προσωπικοῦ τους καί ὅσοι ὑπόφεραν ἀπὸ ἀσθένειες στό σπίτι τους θεραπεύτηκαν ἀμέσως.

Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας Ὁδηγήτριας καὶ οἱ σιδερένιες ἀλυσίδες πού ποῦ ὁ ὅσιος Κύριλλος εἶχε στό κελλί του. Ὁ ὅσιος Κύριλλος.

Ὁ πρίγκηπας Μιχαήλ, ὅπως προεῖπε ὁ Ὁσιος μέ τὰ τρία δοχεῖα, ἀπόκτησε δυό γιούς καί μιὰ θυγατέρα κι ἀπὸ τότε τοῦ εἶχε μεγάλη εὐλάβεια καί προμήθευε πάντα τό μοναστήρι του μέ κάθε εἶδους ἀγαθά. Ὅλ' αὐτά πού τοὺς συνέβησαν τὰ διηγήθηκε ἡ ἴδια ἡ πριγκήπισσα Μαρία σ' ἓναν ἀπ' τοὺς ἀξιόπιστους μοναχοὺς τοῦ Ὁσίου, τὸν αὐστηρὸ Ἰγνάτιο, πού ἀσκοῦσε τὴ σιωπή, ὁ ὁποῖος καί τὰ μετᾶφερε προσωπικά στό συγγραφεῖα τοῦ βίου του.

Σάν τὸν Ἰγνάτιο ὑπῆρχαν καί πολλοὶ ἄλλοι μαθητές τοῦ Ὁσίου, πού ἦταν φημισμένοι γιά τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου τους. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦταν καί ὁ Γερμανός πού εἶχε τέτοια ὑπακοή, ὥστε μ' αὐτὴν ἐπιανε ἀκόμη καί ψάρια. Ὅσες φορές πῆγε μέ τὴν εὐλογία τοῦ Ὁσίου γιά ψάρεμα, ποτέ δέ γύρισε με ἄδεια χέρια. Πάντα ἐπιανε ἀρκετά ψάρια γιά τὴν Τράπεζα τῆς ἀδελφότητος, ἀκόμη κι ἂν ψάρευε μόνο μέ ἀγκίστρι.

Ὁ ὁσιος Κύριλλος ἐπέτρεπε τό ψάρεμα μέ δίχτυα μόνο στή γιορτή τῆς Κοιμήσεως, γιατί τότε ἐρχόταν πολύς κόσμος· τότε ἦταν ἡ μετριοπάθεια καί αὐτάρκειά του στό κάθε τι. Ὁ Γερμανός πού μέχρι τήν τελευταία μέρα τῆς ζωῆς του ἐργαζόταν σκληρά χωρίς νά χάνει καμιά ἀπ' τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες, μετά τήν εὐλογμένη του κοίμησις ἐμφανίστηκε μιά νύχτα σέ ὄραμα στό φίλο του Δημήτριο, μέ τόν ὁποῖο εἶχε συνδεθεῖ μέ δεσμό πνευματικῆς ἀγάπης. Ὅπως ὁ Δημήτριος εἶχε ἐπισκεφεῖ τό Γερμανό κατά τή διάρκεια τῆς ἀρρώστιας του, ἔτσι καί ὁ Γερμανός ἀπό τήν ἄλλη ζωή, ἐπιθύμησε νά παρηγορήσει μέ μιά ἐπίσκεψις τό φίλο του πού εἶχε ἀρρωστήσει βαριά.

– Μή λυπᾶσαι, ἀδελφέ Δημήτριο, τοῦ εἶπε, μιά μέρα ἀκόμη καί θά ἔρθεις μαζί μας.

Ὁ Δημήτριος, χαρούμενος ἀπ' τήν ἐπίσκεψις τοῦ πνευματικοῦ του ἀδελφοῦ, ἀνάγγειλε στούς ἄλλους τήν προφητευμένη του κοίμησις καί τήν καθορισμένη μέρα ἀποδήμησε στόν Κύριο, ἀφήνοντας πίσω του τήν ἀγαθή ἐνθύμησις τῶν ἀρετῶν του.

Ὁ μαθητής τοῦ Ὁσίου, Χριστόφορος, πού ἀργότερα ἔγινε ἡγούμενος στό μοναστήρι, εἶχε ἕναν ἀδελφό Σωσίπατρο, πού ἀρρώστησε βαριά. Βλέποντάς τον νά χάνει δυνάμεις, ὁ Χριστόφορος ἔσπευσε στόν Ὁσιο νά τοῦ ἀναγγεῖλει ὅτι ὁ ἀδελφός του σχεδόν πέθαινε. Ἐκεῖνος ὅμως τοῦ ἀπάντησε χαμογελώντας:

– Πίστεψέ με, παιδί μου Χριστόφορε, κανένας σας δέ θά πεθάνει πρὶν ἀπό μένα. Μετά τήν ἀναχώρησή μου ὅμως πολλοί ἀπό σᾶς θά μέ ἀκολουθήσουν.

Πράγμα τό ὁποῖο ἔγινε ἀργότερα, ὅταν γύρω ἀπ' τό μοναστήρι ἔπεσε μεγάλη θνησιμότητα. Κανένας ὅμως ἀπ' τούς ἀδελφούς δέν ἀρρώστησε ὅσο ζοῦσε ὁ ἅγιος γέροντας· ἀκόμη καί ὁ Σωσίπατρος ἀνάλαβε ἀπ' τήν ἀρρώστια του.

Τέτοια ἦταν τά μεγάλα δῶρα πού χάρισε ὁ Θεός στόν Ὁσιο, λόγω τῆς μεγάλης του ἀγάπης πρὸς Αὐτόν, σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Σωτῆρα: «Αἰτεῖτε καί δοθήσεται» (Ματθ. ζ' 7). Γιατί τό λόγο αὐτό δέν τόν εἶπε μόνο στούς μαθητές Του, ἀλλά σέ ὅλους τούς πιστούς. Καί ὁ ὁσιος Κύριλλος μέ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἐκτελοῦσε θαυμαστά ἔργα.

Λίγο πρὶν τήν κοίμησή του, ὁ ὁσιος Κύριλλος κάλεσε ὅλους τούς

ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ του, πού τότε ἦταν μαζί μέ τόν Ἅγιο πενήντα τρεῖς καί ἀγωνίζονταν στό ἔργο τοῦ Κυρίου ὁ καθένας ἀνάλογα μέ τή δύναμή του, καί μπροστά σέ ὅλους ἐμπιστεύτηκε τό μοναστήρι σ' ἕναν ἀπό τούς μαθητές του, τόν Ἰννοκέντιο, ὀνομάζοντάς τον, ἔστω καί παρὰ τή θέλησή του, ἡγούμενο. Τούς ἐξόρκισε ὅλους στό ὄνομα τοῦ Θεοῦ νά μὴν ἀθετήσουν κανέναν ἀπ' τούς μοναχικούς κανόνες πού ἔθεσε ὁ ἴδιος ἀλλά νά τούς σεβαστοῦν καί νά τούς τηρήσουν, ὅπως τόν καιρό πού ζοῦσε.

Ὁ ἴδιος ἐπιθύμησε τήν ἀπόλυτη ἡσυχία, ὥστε πρὶν τήν κοίμησή του νά δοθεῖ ὁλόκληρος, μέσ στό κελλί του, στή θεωρία τοῦ Θεοῦ. Ἀπ' τούς μεγάλους ἀσκητικούς ἀγῶνες του τά πόδια του ἀρνοῦνταν νά τόν ὑπακούουν γιά νά στέκεται στήν ἐκκλησία καί ἐκτελοῦσε τόν κανόνα του καθισμένος. Ἀλλά ἡ προσευχή ποτέ δέν ἔλλειψε ἀπ' τὰ χεῖλή του. Δέν ἤθελε νά ἐγκαταλείψει ποτέ τόν κανόνα τῆς προσευχῆς, ἀκόμη καί ἂν ἡ σωματική του δύναμις ἐξασθενοῦσε. Σπάνια ὅμως καί μέ μεγάλη δυσκολία μποροῦσε νά λειτουργεῖ· κι ὅταν ἐξασθένησε πάρα πολύ, οἱ ἀδελφοί τόν ἔφερναν στήν ἐκκλησία στά χέρια τους.

Ὅταν ἔφτασε ἡ μέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ὁ Ὁσιος λειτούργησε γιά τελευταία φορά. Τήν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅμως πού γιόρταζε καί ὁ προστάτης τοῦ ἁγίου Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἐνῶ τό πνεῦμα του ἦταν ὑγιές, τό σῶμα του ἀρχισε νά ἐξασθενεῖ τελείως. Ὅλοι οἱ ἀδελφοί μαζεύτηκαν γύρω του στό κελλί μέ δάκρυα καί ἐπιθυμοῦσαν νά πεθάνουν μαζί του. Μερικοί τοῦ εἶπαν:

– Ἐάν μᾶς ἀφήσεις, ἅγιε πατέρα, αὐτός ὁ τόπος θά ἀδειάσει, γιατί πολλοί θά ἐγκαταλείβουν τό μοναστήρι.

Ὁ Ὁσιος ὅμως τούς ἀπάντησε:

– Μή λυπᾶστε γι' αὐτό, ἀλλά καταλάβετε μᾶλλον ὅτι ἐάν βρῶ παρησία καί τά ἔργα μου φανοῦν εὐάρεστα στό Θεό, αὐτός ὁ τόπος ὄχι μόνο δέ θά ὑποστῇ καμιά ἀπώλεια ἀλλά καί θά προοδεύσει μετά τήν ἀναχώρησή μου. Μόνο νά διατηρεῖτε μεταξύ σας τήν ἀγάπη.

Εἶναι φανερό ὅτι αὐτή ἡ διαθήκη πού ἄφησε πρὶν τήν κοίμησή του χαράχτηκε βαθιά στίς καρδιές τῶν ἀδελφῶν, ἀφοῦ ἀπό τότε τά

λόγια αυτά γράφτηκαν στο εἰλητάριο πού κρατάει ὁ "Ἅγιος σ' ὅλες τίς εἰκόνες του.

Μ' ὅλα αὐτά, ὁ θρῆνος τῶν ἀδελφῶν δέν ἔπαυσε. Κι ὁ "Όσιος, ἐπιθυμώντας νά παρηγορήσει αὐτούς πού ἔκλαιγαν, τούς ἔλεγε:

— Μή λυπᾶστε, ἀδελφοί καί παιδιά μου, γιά τή μέρα καί τήν ὥρα τῆς ἀποδημίας μου πρὸς τόν Κύριο, ἡ ὁποία ἤδη πλησίασε. Σᾶς ἐμπιστεύομαι στό Θεό καί τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Εὐχομαι νά σᾶς διαφυλάξουν ἀπ' ὅλους τούς πειρασμούς τοῦ πονηροῦ. Ὁ Ἰννοκέντιος νά γίνει ἡγούμενος, νά τόν ἔχετε στή θέση μου καί θ' ἀναπληρώσει ὅλες τίς ἐλλείψεις σας.

Ὁ "Όσιος εἶπε πολλά ἀκόμη γιά νά τούς παρηγορήσει, ἐνῶ ὁ ἴδιος βρισκόταν σέ τέτοια κατάσταση εὐφροσύνης, ὥστε φαινόταν σάν νά ἦταν σέ κάποια ξένα καί μακρινά μέρη καί ἐπέστρεφε στή γενέτειρά του. Χαιρόταν μέ τήν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν καί ἡ μόνη του φροντίδα ἦταν πῶς νά μή μετακινηθεῖ τίποτα ἀπ' τόν κοινοβιακό κανονισμό καί νά μὴν ὑπάρχουν διαπληκτισμοί μεταξύ τῶν ἀδελφῶν. Οἱ μοναχοί τόν ἀσπάστηκαν μέ δάκρυα καί ζήτησαν τήν τελευταία εὐλογία του. Καί αὐτός, σάν φιλόστοργος πατέρας, τούς εὐλόγησε καί συγχώρεσε ὅλους, ζητώντας καί ὁ ἴδιος ἀπ' ὅλους συγχώρεση.

Τό τελευταῖο ἀκριδῶς λεπτό τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς του ἀπ' τό σῶμα, μετάλαβε γιά μιὰ ἀκόμη φορά τά "Αχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ καί, μέ τήν προσευχή στά χεῖλη του, ἐμπιστεύτηκε τή φιλόπονη ψυχή του στόν Κύριο.

Ξαφνικά τό δωμάτιο πλημμύρισε ἀπό μιὰ εὐωδία πού τήν αἰσθάνθηκαν ὅλοι καί τό πρόσωπο τοῦ Ὁσίου ἐγινε πιο λαμπρό ἀκόμη ἀπ' ὅσο ἦταν ὅταν ζοῦσε· τίποτα πού νά θυμίζει θάνατο δέν ὑπῆρχε στό πρόσωπό του. Οἱ μαθητές του τοποθέτησαν μέ ὀδυρμούς τό σῶμα τοῦ ἀγαπημένου πατέρα τους πάνω στό νεκροκράβατο καί τό μετέφεραν στήν ἐκκλησία γιά τήν ἀνάγνωση τῶν ψαλμῶν.

Τή στιγμή ἀκριδῶς πού ὁ "Όσιος ἀναπαύτηκε, ὁ Αὐξέντιος, πού ἦταν φύλακας τοῦ κελλιοῦ τοῦ Ὁσίου καί ἀπ' τούς πρώτους πού εἶχαν ἔρθει σ' αὐτή τήν ἐρημο, ἔλειπε στό χωριό καί ὑπόφερε ἀπό ὑψηλό πυρετό. Στήν κατάσταση αὐτή, σάν νά βρισκόταν σέ κάποια ἔκσταση, εἶδε μπροστά του τόν "Όσιο μ' ἓνα σταυρό στό χέρι καί μαζί του ἦταν ἓνας ἄλλος ἱερέας, ὁ Φλῶρος, πού εἶχε πεθάνει

Γενική ἄποψη τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης.

πρόσφατα μετά ἀπό μεγάλους ἀσκητικούς ἀγῶνες. Ὁ "Όσιος εὐλόγησε μέ τό σταυρό τό φύλακα τοῦ κελλιοῦ του καί αὐτός στή στιγμή θεραπεύτηκε ἀπ' τήν ἀρρώστια του. Ὁ Αὐξέντιος ἔτρεξε μέ χαρά νά πληροφορήσει τόν "Όσιο γιά τή θεραπεία του, χωρίς νά γνωρίζει ὅτι αὐτός εἶχε πεθάνει ἤδη καί ἔφτασε τήν ὥρα τῆς κηδείας. Πέφτοντας πάνω στό ἅγιο σκήνωμα ἐξομολογήθηκε τή θεραπεία του μπροστά σέ ὅλους καί αὐτό παρηγόρησε κάπως τούς ἀδελφούς. Μετά ἀπόθεσαν στή γῆ μέ τιμές τό πολυδασανισμένο σῶμα τοῦ γέροντά τους, στίς 9 Ἰουνίου τοῦ 1429.

Ὁ ὁσιος Κύριλλος ἐγινε μοναχός στό τριακοστό ἔτος τῆς ἡλικίας του στό Σιμονόφ. Ἐκεῖ ἔζησε τριάντα χρόνια καί ἤρθε σ' αὐτή τήν τοποθεσία ὅταν ἦταν ἐξήντα χρονῶν καί ἔζησε στό μοναστήρι του ἄλλα τριάντα χρόνια, ἔως ὅτου ἔφτασε στήν ἡλικία τῶν ἐνενηντα χρονῶν. Μετά τήν ἀναχώρησή του, πάνω στόν τάφο του ἔλα-

θαν χώρα περισσότερα θαύματα απ' όσα είχε κάνει ο ίδιος όταν ζούσε. Όλα καταγράφηκαν τόν καιρό που έγιναν κι όλα αποκαλύπτουν την ιδιαίτερη φροντίδα που είχε ο Όσιος για τό μοναστήρι του.

Ο Ίννοκέντιος πήρε τή θέση του Όσιου και για νά φανεί άντάξιος τής εκλογής του, προσπάθησε νά τηρήσει τίς έντολές του απαράβατα. Ο ίδιος έξάλλου είχε μάθει τήν ύπακοή απ' τό μεγάλο Ίγνάτιο, που άσκούσε τή σιωπή, επί έντεκα χρόνια.

Δέν είχε περάσει ούτε ένας χρόνος απ' τήν αναχώρηση του Όσιου όταν, καθώς έμπαινε τό φθινόπωρο, σχεδόν όλόκληρη ή αδελφότητα (περισσότεροι από τριάντα απ' τούς πενήντα τρεις που ήταν μαζί μέ τόν όσιο Κύριλλο), σάν νά συμφώνησαν μεταξύ τους και μέ τόν Όσιο, άφησαν αυτή τή ζωή. Έτσι εκπληρώθηκε ο προφητικός λόγος του προς τό μαθητή του Χριστόφορο. Τελευταίος απ' όλους αποδήμησε ο ήγούμενος Ίννοκέντιος και τόν αντικατέστησε ο Χριστόφορος.

Όταν ο Χριστόφορος έγινε ήγούμενος, ένας απ' τούς αδελφούς, ο Θεοδόσιος, είδε σέ όραμα τόν όσιο Κύριλλο. Ο Θεοδόσιος είχε έρθει στό μοναστήρι όταν ζούσε ακόμη ο Όσιος, σταλμένος απ' τόν άρχοντα Δανιήλ Αντρέϊδιτς ο όποιος, από αγάπη προς τό μοναστήρι και τόν Όσιο, ήθελε νά δωρήσει στό μοναστήρι μετά θάνατον ένα χωριό, άρκει νά πήγαινε ο Όσιος πρώτα νά τό επιθεωρήσει. Έκείνος όμως απάντησε:

— Έφ' όσον ζω δέν έχω ανάγκη από χωριά, όταν πεθάνω όμως, κάνε όπως σου άρέσει.

Ο λόγος αυτός φάνηκε προσβλητικός στό μοναχό και λυπήθηκε για τήν απάντηση αυτή του Όσιου. Όταν όμως είδε τά θαύματα μέ τά όποια ο Θεός δόξασε τόν τάφο του «κεκοιμημένου» γέροντά του, τόν κατέλαβε ένα περίεργο συναίσθημα και λυπήθηκε πολύ που είχε δυσαρεστηθεί μ' ένα τέτοιο δάσκαλο. Λίγο αργότερα ο όσιος Κύριλλος εμφανίστηκε στό μαθητή του όσιο Μαρτινιανό (ο όποιος έγινε ήγούμενος στό μοναστήρι του Αγίου Θεράποντα) και είπε:

— Είδοποίησε τόν αδελφό Θεοδόσιο, ότι δέν πρέπει νά λυπάται και νά μέ ένοχλει ακόμη, αφού δέν έχω τίποτα έναντίον του, παρηγορώντας έτσι τό Θεοδόσιο που μ' αυτό τόν τρόπο πήρε μιά απάν-

τηση στίς προσευχές του. Δέν είναι αυτή μιά συγκινητική μαρτυρία τής αγάπης του όσιου ακόμη και πέραν του τάφου;

Σιγά - σιγά ή αδελφότητα αύξήθηκε και τό μοναστήρι έπρεπε νά μεγαλώσει. Έτσι τό κάθε τι σ' αυτό ανακαινίστηκε μέ μόνη εξαίρεση τόν κοινοδιακό κανονισμό, ο όποιος τηρούνταν απαράβατα. Και σ' αυτό τό διάστημα οί θεραπείες απ' τόν τάφο του Όσιου έβλυζαν ακατάπαυστα, προσελκύοντας όλο και περισσότερους ζηλωτές πιστούς.

Κάποτε ο πρίγκηπας Μιχαήλ Αντρέϊδιτς, έγγονος του Ντονσκού, αποφάσισε νά επισκεφτεί τή γενέτειρά του στή Λευκή Λίμνη μαζί μέ τή σύζυγό του Έλενα που ύπόφερε απ' τά πόδια της. Ήταν ακόμη μακριά απ' τό μοναστήρι, όταν ένας απ' τούς αδελφούς είδε τή νύχτα, σάν νά ήταν ξύπνιος, ότι στεκόταν στόν τάφο του Όσιου Κυρίλλου. Ξαφνικά ο τάφος άνοιξε μόνος του, ο Όσιος βγήκε έξω ζωντανός κι αφού κάθησε πάνω σ' αυτόν είπε:

— Παιδί μου, σπουδαίοι επισκέπτες θέλουν νά μās έρθουν και είναι λυπημένοι πολύ. Πρέπει νά προσευχηθούμε γι' αυτούς, ώστε ο Κύριος νά τούς έλευθερώσει απ' τή θλίψη τους γιατί είναι εύεργέτες μας.

Ο όσιος Κύριλλος ξαναμπήκε στόν τόπο τής ανάπαυσής του και ο τάφος έκλεισε μόνος του. Ο γέροντας πετάχτηκε και κατάπληκτος είπε όσα είδε στόν πνευματικό του πατέρα. Πράγματι, μετά από πέντε ήμέρες, ο εύσεβής πρίγκηπας και ή πριγκίπισσα ήρθαν νά προσευχηθούν στόν Όσιο και ή πριγκίπισσα θεραπεύτηκε. Εύχαριστημένος ο πρίγκηπας δώρησε στό μοναστήρι άφθονα αγαθά και από τότε και οί δυό τους είχαν ακόμη μεγαλύτερη ευλάβεια στόν Όσιο.

Έτσι, άν και ο Άγιος έζησε στήν έρημο, ή δόξα τής άρετής του πέταξε, σάν πάνω σέ ανάλαφρα φτερά, σέ μακρινές αποστάσεις, γιατί μιά πόλη που βρίσκεται στήν κορυφή ενός βουνού, δέν μπορεί νά κρυφτεί· πράγματι, ο Κύριος δοξάζει αυτούς που Τόν δοξάζουν. Ο Όσιος μπορούσε νά πεϊ μέ παρηρησία για τά πνευματικά του παιδιά που μάζεψε γύρω του όσο ζούσε, αλλά και μετά τήν κοίμησή του: «Ίδού έγώ και τά παιδιά ά μοι έδωκεν ο Θεός» (Ήσαϊας η' 18), αφού ή φροντίδα του γι' αυτούς έκτεινόταν και πέραν του τάφου. Όπως τά ποτάμια μέ τό καθαρό νερό που ποτίζουν τή γή και ίκα-

νοποιούν αυτούς πού διωθούν δέ μειώνονται, έτσι και οί θεραπείες απ' τὰ λείψανα τοῦ Ὁσίου εἶναι ἀπεριόριστες, ὅταν καί ἡ πίστις τῶν προσερχομένων εἶναι ἀκλόνητη. Οἱ γιατροί ὅταν χρησιμοποιήσουν ὅλα τὰ φάρμακά τους, ἀπαιτοῦν καί ἄλλα. Δέ συμβαίνει τό ἴδιο ὅμως μέ τούς ἀγίους πού χρησιμοποιοῦν μόνο τήν πίστιν, χωρίς τήν ὁποία ὅλα τ' ἄλλα εἶναι μάταια, σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Εὐαγγελίου: «*Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε*» καί «*Κατά τήν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν*» (Ματθαῖος 9, 22 - 29).

Στίς μέρες τοῦ ἡγούμενου Κασσιανοῦ, ὁ σοφός ἱερομόναχος Παχώμιος ὁ Λογοθέτης, στάλθηκε στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου απ' τό Ἅγιο Ὅρος, μέ τήν ἐντολή τοῦ μεγάλου πρίγκιπα Βασιλείου καί τοῦ μητροπολίτη Θεοδοσίου, νά γράφει τό βίο τοῦ ὁσίου Κυρίλλου απ' τὰ λόγια τῶν μαθητῶν του, πού ἦταν αὐτόπτες μάρτυρες τῆς ἐνάρετης ζωῆς του. Τά περισσότερα σχετικά μέ τόν Ὅσιο τά ἔμαθε απ' τόν ὁσιο Μαρτινιανό, τό μαθητή του, πού εἶχε ζήσει μαζί του ἀπό παιδί.

Μεταξύ τῶν μεγάλων ἀγίων πού ἔζησαν στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου, ἐκτός απ' αὐτούς πού ἔχουν ἤδη μνημονευτεῖ, πρέπει ν' ἀναφέρουμε τόν ὁσιο Ἰωσήφ τοῦ Βολοκολάμσκ, τόν ὑπέρμαχο τῆς αὐστηρῆς κοινοδιακῆς ζωῆς πού ἄφησε μιά μαρτυρία γιά τήν ἀκρίβεια καί αὐστηρότητα μέ τήν ὁποία τηροῦσαν οἱ μαθητές τοῦ Ὁσίου τόν κανονισμό του· τόν ὁσιο Σαββάτιο τοῦ Σολόφκυ, τόν ἀναχωρητή πού ἔθεσε τά θεμέλια ἐνός ἄλλου μεγάλου μοναστηριοῦ τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, καί τόν ὁσιο Νεῖλο τῆς Σόρα, ἰδρυτή στή Ρωσία τῆς σκητιώτικης ζωῆς, τό ἀποκορύφωμα τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ.

Πραγματικά, ὁ ὁσιος Κύριλλος ἐνέπνευσε μεγάλη πίστιν καί ἀγάπη πρὸς τόν ἑαυτό του καί τόν κανονισμό του, ὅχι μόνο ὅσο ζοῦσε, ἀλλά καί μετά τήν κοίμησή του. Γι' αὐτό καί τό μοναστήρι του, ὅπως καί τοῦ ὁσίου Σεργίου, ἦταν γιά μιά μεγάλη περίοδο ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ μοναχισμοῦ ὁλόκληρου τοῦ ρωσικοῦ βορρά.

Ὁσιος Σαββάτιος τοῦ Σολόφκυ*

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΕΚΔΟΤΩΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τό ἱερό μοναστήρι τῶν ὁσίων Σαββατίου, Ζωσιμᾶ καί Γερμανοῦ εἶναι ἡ βορειότερη Λαύρα τῆς Ρωσικῆς Θηβαΐδας. Οἱ πύργοι καί οἱ ἐρειπωμένες ἐκκλησίες τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σολόφκυ πού κεῖτονται στά παγωμένα νερά τῆς Λευκῆς Θάλασσας, στέκονται ἀκόμη σάν σιωπηλοὶ μάρτυρες ἀσκητικῶν ἀγώνων καί θείων ἐνασχολήσεων πέντε αἰώνων.

Σήμερα τό μοναστήρι ἔχει ἀναστηλωθεῖ σάν ἱστορικό μνημεῖο, ἀλλά τό ἄθεο καθεστῶς δέ θά ἐπιτρέψει θέβαια οὔτε κἂν νά ἄνημονευτεῖ ἡ οὐσία τοῦ ἔργου τοῦ Σολόφκυ – ἡ ἀγιότητά του δηλαδή, πού ἀποδείχεται ἀπ' τούς μοναστικούς ἀγῶνες, καί ἡ ἱεραποστολική του δράση πρὸς τούς θόρειους νομάδες.

Σ' αὐτή τή διπλή σημασία τοῦ Σολόφκυ οἱ Σοβιετικοί πρόσθεσαν μιά τρίτη διάσταση, μετατρέποντάς το σέ τόπο μαρτυρίου γιά ὀρθόδοξους χριστιανούς. Τό Σολόφκυ, ἀρχίζοντας ἀκριβῶς ἐδῶ καί πενήντα χρόνια, ἦταν ὁ κύριος τόπος ἀγιασμοῦ γιά κληρικούς καί κυρίως ἐπισκόπους. Ἐκεῖ οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων ἐργάστηκαν τά ἔργα τους, ὅπως τό ψάρεμα καί τήν ἐπιδιόρθωση τῶν διχτυῶν. Ἐνας ἀπό τούς νέους μάρτυρες τοῦ Σολόφκυ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰλαρίων (Τρόϊτσκυ), σημείωσε ὅτι: «Τό Ἅγιο Πνεῦμα μετέτρεψε τούς ψαράδες σέ Ἀποστόλους καί οἱ Μπολσεβίκοι με-

* Ἀπ' τό τεῦχος Σεπτεμβρίου τοῦ περιοδικοῦ «The lives of Saints» (οἱ βίοι τῶν Ἀγίων), Μόσχα, 1903, μέ λίγες διορθώσεις ἀπ' τό «Πατερικό τοῦ Σολόφκυ», Πετρούπολη, 1873.

Οἱ ὅσιοι Ζωσιμᾶς καί Σαββάτιος τοῦ Σολόφκυ (εἰκόνα 16ου αἰώνα)

τέτρεψαν τοὺς Ἀποστόλους σέ ψαράδες». Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ψαράδες τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ἐφοδιασμένοι μέ τὰ ἐξωτερικά σημεῖα τῆς ἀποστολικῆς τους διαδοχῆς, ἐγιναν ἔτσι ἀκόμη μεγαλύτεροι, πλημμυρισμένοι μέ Ἅγιο Πνεῦμα, καί σήμερα λάμπουν πανένδοξα σάν μιά μεγάλη πηγὴ φωτός γιὰ τὸ σύγχρονο κόσμο πού θοθίζεται ὅλο καί περισσότερο στὰ σκοτάδια τῆς ἀθείας.

Οἱ ἅγιοι καί οἱ ἀσκητές τοῦ Σολόφκυ, ἐνωμένοι τώρα μέ τὸ χορὸ τῶν νεομαρτύρων, εἶναι ὁλοζώντανοι στὰ οὐράνια σκηνώματα τοῦ ζωντανοῦ

Θεοῦ καί μεσιτεύουν γιὰ μᾶς, τοὺς τελευταίους χριστιανούς, πού ἐλπίζουμε ὅτι μέ τίς προσευχές τους θά ἀποκτήσουμε τὴ δύναμη καί τὴν ἐμπνευση νά προπαρασκευαστοῦμε γιὰ τὴν ἔνωσή μας μαζί τους.

Ἡ θεθήλωση τῶν ἱερῶν χώρων του δέν ἔχει οὔτε στό ἐλάχιστο στερήσει τὸ Σολόφκυ ἀπ' τὸν πνευματικὸ θησαυρὸ πού, γι' αὐτοὺς πού μποροῦν νά διακρίνουν, φαίνεται ἀκόμη ὅτι δημιούργησε τὴ ζωντανή κληρονομιά μας καί ἀπόκτησε αἰώνιο στέφανο.

ἐν εἶναι γνωστὸ ἀπὸ ποιά πόλη ἢ χωριὸ καταγόταν ὁ ὅσιος Σαββάτιος, οὔτε ποιοὶ ἦταν οἱ γονεῖς του, οὔτε σέ πιά ἡλικία ἔλαβε τὴ μοναχικὴ κουρά. Τὸ μόνο πού εἶναι γνωστὸ εἶναι ὅτι ὁ θαυμαστός γέροντας Σαββάτιος ἀγωνίστηκε στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, στίς μέρες τοῦ μητροπολίτη Φωτίου (1408 - 1431).

Ὁ ἀφιερωμένος ἀσκητὴς ὑπόταξε τὸ σῶμα του μέ τὴν προσευχή, μέ ἀκατάπαυστες ἀγρυπνίες, μέ πείνα καί δίψα καί ἄλλους ἀναριθμητοὺς ἀγῶνες σκληρῆς μοναχικῆς ζωῆς. Ἀγωνιζόταν μέ ζήλο σέ κάθε εἶδος μοναχικῆς πάλης, μέ συνεχή ὑπακοή στὸν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς. Καί γιὰ τὴν ἀκριβὴ τήρηση τῶν μοναχικῶν του ὁρκῶν, ὁ ὅσιος Σαββάτιος ἦταν ἀγαπητός καί σεβαστός σέ ὅλους καί γινόταν παράδειγμα ἐνάρετης καί φιλόπονης ζωῆς στοὺς ἄλλους ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ. Ἔτσι τὸ ὄνομά του ἐγκωμιαζόταν συνέχεια ἀπ' τὴν ἀδελφότητα καί τὸν ἡγούμενο.

Ὁ ὅσιος Σαββάτιος ἄκουσε κάποτε ὅτι στὴν ἴδια ἐπαρχία τοῦ Νόβγκοροντ ὑπῆρχε ἡ λίμνη Λάντογκα, μέσα στὴν ὁποία ὑπῆρχε ἓνα νησί πού ὀνομαζόταν Βαλαάμ. Ἐκεῖ θρискόταν ἓνα μοναστήρι ἀφιερωμένο στὴ Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος καί οἱ μοναχοὶ του ἀγωνίζονταν σκληρά, ἀναπέμποντας ἀκατάπαυστες προσευχές στό Θεό, καί τρεφόμενοι μέ τὴν προσωπική τους ἐργασία. Τότε ἄρχισε νά παρακαλεῖ τὸν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς τῆς μονῆς τοῦ ὁσίου Κυρίλλου νά τοῦ ἐπιτρέψουν νά πάει μέ τίς εὐλογίες τους καί νά ζήσει στό μοναστήρι τοῦ Βαλαάμ.

Ἀφοῦ ἀναχώρησε ἀπ' ἐκεῖ ὁ Ὅσιος μέ τίς εὐχές τους, ἦρθε στό

Βαλαάμ, όπου έγινε δεκτός με μεγάλη χαρά απ' την αδελφότητα και έζησε αρκετό χρόνο ασκούμενος στους δύσκολους αγώνες των εκεί μοναχών και αυξάνοντας συνέχεια τους κόπους του. Όπως στο μοναστήρι του δασίου Κυρίλλου έτσι κι εδώ ο δσιος Σαβδάτιος τούς ξεπέρασε όλους στους ασκητικούς αγώνες και η ένάρετη ζωή του άρχισε να γίνεται γνωστή σέ όλους στό Βαλαάμ, γιατί ταπείνωσε τό σώμα του στό έπακρο και απόδειξε ότι ήταν κατοικητήριο του Αγίου Πνεύματος.

Ός έμπειρος στήν ασκητική ζωή, ο δσιος Σαβδάτιος ήταν στό μοναστήρι του Βαλαάμ γέροντας για αρχάριους μοναχούς, τούς οποίους καθοδηγούσε στους ασκητικούς αγώνες τους. Ανάμεσα στους μαθητές του ήταν και ο Γεννάδιος, πού αργότερα έγινε αρχιεπίσκοπος του Νόβγκοροντ (1484 - 1504).

Επειδή όμως και στή νέα του κατοικία ο Όσιος άρχισε να γίνεται σεβαστός και να έγκωμιάζεται, κυριεύτηκε από λύπη, βρίσκοντας δύσκολο τό να ύποφέρει τό σεβασμό και τά έγκώμια των αδελφών και σκέφτηκε πάλι να βρει έναν τόπο ήσυχο και μοναχικό για τούς αγώνες του.

Νωρίτερα ο Όσιος είχε ακούσει για τό άκατοίκητο νησί Σολοβέτσκυ, πού βρισκόταν στά παγωμένα νερά της Λευκής Θάλασσας, δύο μέρες ταξίδι απ' την ξηρά. Ακούγοντας ξανά τούς μύθους για τό άκατοίκητο νησί, αισθάνθηκε πνευματική αγαλλίαση και κυριεύτηκε από σφοδρή επιθυμία να εγκατασταθεί εκεί και ν' αγωνιστεί στήν ήσυχία. Έτσι άρχισε να παρακαλεί θερμά τόν ήγούμενο της μονής Βαλαάμ να του επιτρέψει να φύγει. Ο ήγούμενος όμως μαζί μέ τούς αδελφούς πού αγαπούσαν τόν Όσιο και τόν σέβονταν σάν απεσταλμένο απ' τό Θεό, δέν ήθελαν να χάσουν έναν τόσο εξαίρετο γέροντα, πού ήταν παράδειγμα αρετής για όλους τους, και τόν παρακάλεσαν να μήν τούς εγκαταλείψει. Ο Όσιος υπάκουσε στίς παρακλήσεις των μοναχών του Βαλαάμ και έζησε στό μοναστήρι για ένα μικρό χρονικό διάστημα ακόμη.

Αργότερα, καθοδηγούμενος και συντηρούμενος απ' τό Θεό, ο δσιος Σαβδάτιος οδήγησε τά βήματά του προς τό νησί Σολοβέτσκυ. Όταν έφτασε στή θάλασσα, συνάντησε μερικούς ανθρώπους πού ζούσαν στήν ακτή, απέναντι από τό νησί, και άρχισε να τούς ρωτά γι' αυτό. Τόν πληροφόρησαν ότι τό νησί Σολοβέτσκυ βρισκόταν μα-

κριά απ' την ακτή, ότι τό ταξίδι για 'κει ήταν δύσκολο και επικίνδυνο και ότι οι ταξιδιώτες έφταναν στό νησί μόλις μετά από δύο μέρες ταξίδι και έφ' όσον ο καιρός ήταν καλός.

Ο Όσιος έρεύνει μέ λεπτομέρειες τά του νησιού και κατάληξε στή σκέψη ότι αυτός ήταν ο πιο κατάλληλος τόπος για ν' αγωνιστεί μέ ήσυχία και μοναχική ήρεμία. Πληροφορήθηκε ότι η περιφέρεια του νησιού ήταν πάνω από έβδομήντα μίλια· ότι κοντά του ψάρευαν και κυνηγούσαν θαλασσινά ζώα· και ότι πάνω στό νησί υπήρχαν γλυκά, πόσιμα νερά, λίμνες ψαρέματος, δουνά των οποίων οι κορυφές ήταν καλυμμένες μέ δέντρα κατάλληλα για ξυλεία, κοιλάδες μέ πλούσια βλάστηση και άλλα μικρότερα και θατοειδή δέντρα. Έμαθε ακόμη ο Όσιος ότι τό νησί ήταν πάρα πολύ κατάλληλο για ανθρώπινη διαμονή και ότι αν ήταν άκατοίκητο οφειλόταν στή δυσκολία επικοινωνίας μέ την ξηρά. Πολλοί πού επιθυμούσαν να εγκατασταθούν εκεί δέν τολμούσαν να τό κάνουν, γιατί φοβούνταν τυχόν δυστύχημα στή θάλασσα. Σπάνια μόνο κι όταν ο καιρός ήταν καλός έρχονταν ψαράδες στό νησί, αλλά μόλις τέλειωναν τό ψάρεμα επέστρεφαν γρήγορα στή στεριά.

Ακούγοντας όλα αυτά απ' τούς κατοίκους της παραλίας, ο δσιος Σαβδάτιος φλεγόταν από μιá σφοδρή επιθυμία να εγκατασταθεί στό νησί Σολοβέτσκυ. Εκείνοι, διαπιστώνοντας την πρόθεση του Όσιου, προσπάθησαν να τόν μεταπείσουν από τέτοιες σκέψεις λέγοντας:

— Γέροντα, μέ τί θά τραφείς και θά ντυθείς στό νησί, αφού βρίσκεισαι σέ τόσο προχωρημένη ηλικία και δέν έχεις καμιά περιουσία; Και πώς θά ζήσεις σ' αυτόν τόν ψυχρό τόπο τόσο μακριά απ' τούς ανθρώπους, όταν δέν έχεις πιά τή δύναμη να κάνεις τίποτα για τόν εαυτό σου;

Και ο Όσιος τούς απάντησε:

— Εγώ, παιδιά μου, έχω έναν Κύριο πού κάνει τή φύση ενός ηλικιωμένου ανθρώπου νέα, όπως επίσης ανατρέπει και αυξάνει ένα νήπιο μέχρι τά ώριμα χρόνια ενός γέρου. Αυτός πλουτίζει τούς φτωχούς, δίνει τά απαραίτητα στους ένδεεις, ντύνει τούς γυμνούς και χορταίνει τούς πεινασμένους, όπως χορτάσε στήν έρημο πέντε χιλιάδες άντρες μέ πέντες άρτους (Ιωάννης, 6, 5 - 13).

Ακούγοντας λόγια της Αγίας Γραφής απ' τό γέροντα, μερικοί

έμειναν έκπληκτοι μέ τή σοφία του ένώ άλλοι τόν περιέπαιξαν άνόητα.

Στό μεταξύ ό Όσιος, έπιρρίπτοντας τή μέριμνά του στόν Κύριο (Ψαλμ. νδ΄ 22), άποτραδήχηκε στό ποτάμι Βίγκ, όπου συνάντησε τό μοναχό Γερμανό, πού ζούσε εκεί σ' ένα παρεκκλήσι καί έμεινε γιά ένα διάστημα μαζί του. Άπ' αυτόν ό όσιος Σαββάτιος έπίδεδαιώσε γιά τό νησί Σολοβέτσκυ τίς ίδιες πληροφορίες πού είχε κι από τούς κατοίκους τής παραλίας.

Άφου συμβουλευτήκαν ό ένας τόν άλλο κι άφου έμπιστεύτηκαν τά πάντα στό Θεό, αποφάσισαν καί οί δυό άσκητές νά πάνε νά έγκατασταθοῦν μαζί στό νησί.

Έξοικονόμησαν μία βάρκα, πήραν μαζί τους λίγα τρόφιμα καί ρουχισμό, καθώς έπίσης καί μερικά εργαλεία γιά τίς άπαραίτητες δουλειές, προσευχήθηκαν θερμά στό Θεό καί, αφήνοντας κάθε τους έλπίδα σ' Αυτόν, μπήκαν στή βάρκα καί ξεκίνησαν τό ταξίδι τους μέ καλό καιρό.

Μέ τή βοήθεια του Θεού οί Όσιοι έφτασαν στό νησί μετά από τρείς μέρες, τό 1429. Μέ μεγάλη ψυχική αγαλλίαση καί χαρά ευχαρίστησαν τό Θεό πού τούς έδειξε τόν έρημο τόπο καί τοποθέτησαν στό σημείο τής άκρογιαλιάς πού βγήκαν άπ' τή βάρκα ένα σταυρό.

Άφου οί άγιοι άσκητές βάδισαν ένα διάστημα στό έσωτερικό του νησιού, είδαν στήν άκρογιαλιά μία ώραιότατη πλαγιά όπου αποφάσισαν νά έγκατασταθοῦν μόνιμα. Έκει, άφου έχτισαν ένα κελλί άρχισαν νά ζοῦν γιά τόν Κύριο, άγωνιζόμενοι καί τρεφόμενοι μέ λίγη τροφή πού κέρδιζαν μέ τόν ιδρώτα του προσώπου τους, σκάδοντας τή γή μέ άξίνες. Οί Όσιοι μέ τά χέρια τους εργάζονταν καί μέ τά χείλη τους δοξολογοῦσαν τόν Κύριο, στόν όποιο είχαν δοθει όλοκληρωτικά, προσευχόμενοι αδιάλειπτα καί ψάλλοντας τούς ψαλμούς του Δαβίδ.

Άφου πέρασε λίγος καιρός, οί κάτοικοι τής πλησιέστερης πρós τό νησί άκτής άρχισαν νά φθονοῦν τούς άγίους γέροντες πού ήταν έγκατεστημένοι εκεί καί, άφου έβαλαν στό νου τους νά τούς διώξουν, είπαν μεταξύ τους:

— Είμαστε οί πλησιέστεροι γείτονες του νησιού καί λίγο - πολύ οί ιδιοκτήτες του, σάν αυτόχθονες κάτοικοι τής Κορελιανής γής.

Ταξίδι στά νησιά του Σολόφκυ

Έπομένως έμεις καί μετά από έμās τά παιδιά μας, από γενιά σέ γενιά, πρέπει νά έχουμε μερίδιο στήν ιδιοκτησία του νησιού αυτού.

Λίγο καιρό άργότερα κάποιος ψαράς, μετά από συμβουλή τών φίλων του, ήρθε καί έγκαταστάθηκε στό νησί, όχι πολύ μακριά άπ' τό κελλί τών άγίων γερόντων, μαζί μέ τή γυναίκα του καί όλόκληρη τήν οικογένειά του. Έκει άρχισαν νά ψαρεύουν όλοι μαζί στίς λίμνες. Οί εύλογημένοι πατέρες όμως άσχολοῦνταν μέ τή σωτη-

ρία τους και παράμειναν στην ήσυχία χωρίς να ξέρουν καν ότι η οικογένεια του ψαρά είχε εγκατασταθεί εκεί.

Νωρίς τό πρωί μιά Κυριακή ο όσιος Σαββάτιος, αφού έκανε τό συνηθισμένο κανόνα του, βγήκε να λιθανίσει μέ τό θυμιατήρι του τόν τίμιο σταυρό πού είχε τοποθετήσει κοντά στό κελλί του. Τότε άκουσε χτυπήματα και φωνές σαν να έδερναν κάποιον. 'Ο 'Οσιος φοβήθηκε πολύ απ' αυτές τίς φωνές και, νομίζοντας ότι πρόκειται για σατανική φαντασία, έκανε τό σημείο του σταυρού και γύρισε να διηγηθεί στον όσιο Γερμανό για τά χτυπήματα και τίς κραυγές πού είχε άκούσει. Μόλις τ' άκουσε εκείνος βγήκε απ' τό κελλί και, ακούγοντας τά ίδια, πήγε προς τό σημείο απ' όπου έρχόταν ο θόρυβος. Εκεί είδε μιά γυναίκα να κλαίει και τήν ρώτησε τί της συνέβαινε και γιατί έκλαιγε. Και ή γυναίκα μέ δάκρυα του διηγήθηκε τί της είχε συμβεί.

— 'Όταν πήγα μέ τόν άντρα μου στή λίμνη, είπε, συνάντησα δύο λαμπρούς νέους πού μέ έπιασαν και μέ χτύπησαν δυνατά μέ κλαδιά λέγοντας: «Φύγε απ' αυτόν τόν τόπο· είσαι ανάξια να κατοικήσεις εδώ, γιατί ο Θεός τόν έχει προορίσει για κατοικία μοναχών. Φύγε γρήγορα από δω, για να μή σέ βρει κακός θάνατος». Και μετά απ' αυτό οί λαμπροί νέοι έγιναν άφαντοι.

'Ο όσιος Γερμανός γύρισε και διηγήθηκε στον όσιο Σαββάτιο ότι είχε άκούσει απ' τή γυναίκα του ψαρά και δόξασαν και οί δύο τους τό Θεό. 'Ο ψαράς πήρε μαζί του τή γυναίκα και τά υπάρχοντά του και αναχώρησε χωρίς καθυστέρηση για τό χωριό όπου κατοικούσε πριν. Από τότε κανένας λαϊκός δέν τόλμησε να εγκατασταθεί στό νησί και μόνο ψαράδες έρχονταν από καιρού σέ καιρό για να ψαρέψουν.

Μετά από μερικά χρόνια, ο όσιος Γερμανός έφυγε από τό νησί για να φέρει προμήθειες απ' τόν ποταμό 'Ονεγκα και ο όσιος Σαββάτιος, γεμάτος πίστη στό Θεό, έμεινε στό νησί μόνος του. 'Η παραμονή του 'Οσίου στό νησί, ή νηστεία του και οί άγώνες του είναι γνωστά μόνο στον Παντογνώστη Θεό, πού παρακολουθούσε τόν 'Οσιό Του, και στους άγίους άγγέλους, οί όποιοι επισκέπτονταν τό δούλο του Θεού πού, αν και άγωνιζόταν σωματικά, μιμήθηκε τούς ασώματους. 'Εμείς όμως μπορούμε να κρίνουμε για τούς άγώ-

νες και τίς στερήσεις της άσκητικής ζωής του 'Οσίου μόνο από τή φύση της τοποθεσίας πού είχε εγκατασταθεί. 'Ο άγιος γέροντας παράμεινε μόνος του στό απομακρυσμένο νησί χωρίς να τόν επισκέπτεται κανένας και δέν είχε άλλη εργασία απ' τή συνεχή ένασχόλησή του στην άσκηση της προσευχής και της θείας θεωρίας. 'Απορροφημένος τελείως στή συνεχή συνομιλία του μέ τό Θεό μέ τήν προσευχή και στρέφοντας προς Αυτόν τά δακρυσμένα μάτια του, αναστέναζε μέρα και νύχτα κι εύχόταν ν' αναχωρήσει απ' τό σώμα του και να ένωθεί μέ τό Θεό.

Οταν ο όσιος Σαββάτιος έφτασε σέ βαθιά γεράματα, μετά από θεάρεστους άγώνες, προαισθανόταν ότι ο θάνατος πλησίαζε και άρχισε να σκέπτεται πώς θα άξιωθεί να λάβει τά 'Αγια Μυστήρια, πού τά είχε στερηθεί από τότε πού έφυγε από τό μοναστήρι του Βαλαάμ. 'Αφού προσευχήθηκε γι' αυτό στό Θεό, μπήκε σέ μιά μικρή δάρκα και, όταν μέ τίς προσευχές του ή θάλασσα γαλήνεψε, ξεκίνησε και σέ δυό μέρες έφτασε στην αντίπερα όχθη της θάλασσας. 'Όταν έφτασε στην ακρογιαλιά, περπάτησε λίγο για να πάει στό παρεκκλήσι του ποταμού Βίγκ. Τότε συνέπεσε να βρίσκεται στό Βίγκ κάποιος ήγούμενος Ναθαναήλ, ο όποιος είχε έρθει για να επισκεφτεί τούς χριστιανούς πού κατοικούσαν εκεί κοντά.

Βαδίζοντας τό δρόμο πού είχε προσχεδιάσει γι' αυτόν ή Θεία Πρόνοια, συνάντησε τόν ήγούμενο Ναθαναήλ ο όποιος, κρατώντας τά Τίμια Δώρα, πήγαινε σ' ένα απομακρυσμένο χωριό για να κοινωνήσει έναν άρρωστο. Μετά τόν καθιερωμένο χαιρετισμό των μοναχών, οί συνοδοιπόροι άρχισαν τή συζήτηση και, αφού διαπίστωσαν ο ένας τήν ταυτότητα του άλλου, χάρηκαν πού συναντήθηκαν. 'Ο όσιος Σαββάτιος χάρηκε γιατί βρήκε αυτό πού ζητούσε και ο ήγούμενος Ναθαναήλ γιατί άξιώθηκε να δει τό σεβάσμιο γκριζομάλλη μέ τό ιερό πρόσωπο, τόν όσιο Σαββάτιο, για τήν ενάρετη ζωή του όποιου είχε άκούσει τόσα πολλά. 'Ο όσιος Σαββάτιος είπε τότε στό Ναθαναήλ:

— Πάτερ, παρακαλώ τήν όσιότητά σου, μέ τήν έξουσία πού σου έχει δοθεί απ' τό Θεό να συγχωρείς, συγχώρεσε τίς άμαρτίες μου πού θα σου έξομολογηθώ και άξιώσέ με να κοινωνήσω τά 'Αχραντα Μυστήρια του τιμίου Σώματος και Αίματος του Κυρίου μου 'Ιησού

Χριστοῦ. Ἦδη, ἐδῶ καί πολλά χρόνια, φλέγομαι ἀπό τήν ἐπιθυμία νά ἐνισχύσω τήν ψυχή μου μ' αὐτή τή Θεία Τροφή. Γι' αὐτό, ἅγιε πατέρα, κοινώνησέ με τώρα, γιατί ὁ Χριστός, ὁ Θεός μου, μου φανέρωσε τήν ἀγιότητά σου γιά νά μέ καθαρίσει ἀπ' τίς ἁμαρτίες πού ἔχω διαπράξει ἀπ' τή νεότητά μου μέχρι σήμερα μέ ἔργα, λόγια καί σκέψεις.

— Εἶθε ὁ Θεός νά σέ συγχωρέσει, ἀδελφέ, ἀποκρίθηκε ὁ ἡγούμενος Ναθαναήλ· καί ἀφοῦ παράμεινε γιά λίγο σιωπηλός, σήκωσε τά χέρια του στό Θεό καί πρόφερε μέ δάκρυα: «Ὅσοι ἀδελφέ, ἄς μποροῦσα νά εἶχα καί ἐγώ μόνο τίς ἁμαρτίες σου!»

Ὁ ὁσιος Σαββάτιος εἶπε στό Ναθαναήλ:

— Ἴκετεύω τήν ὁσιότητά σου, ἀξίωσέ με νά κοινωνήσω ἀμέσως, γιατί τό τέλος τῆς ζωῆς μου πλησιάζει.

Κι ὁ ἡγούμενος ἀπάντησε:

— Κύριε μου, πάτερ Σαββάτιε, πῆγαινε τώρα στό παρεκκλήσι καί περίμένέ με ἐκεῖ. Τώρα πηγαίνω σ' ἕναν ἄρρωστο καί θά ἐπιστρέψω γρήγορα στήν ὁσιότητά σου· πρῶι - πρῶι θά ἔρθω σέ σένα.

Σ' αὐτά ὁ ὁσιος Σαββάτιος ἀπάντησε:

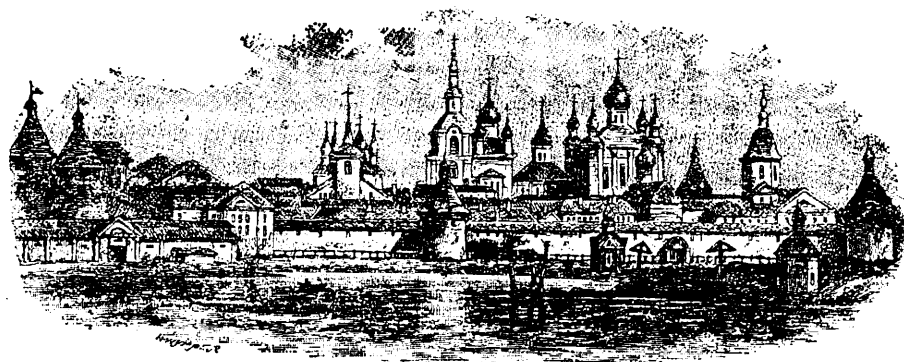
— Πάτερ, μή τό ἀναβάλεις μέχρι τό πρῶι· ἀλήθεια σοῦ λέω, δέν ξέρουμε ἄν μέχρι αὔριο θά ἀναπνέουμε οὔτε καί μποροῦμε νά ξέρουμε τί θά μᾶς συμβεῖ σέ λίγο.

Ὁ ὁσιος Σαββάτιος τά εἶπε αὐτά αἰσθανόμενος τό τέλος του νά πλησιάζει.

Ὁ ἡγούμενος Ναθαναήλ βλέποντας στό Σαββάτιο ἕνα θεάρεστο ἄντρα, δέν τόλμησε νά φιλονικήσει περισσότερο μαζί του καί, ἐκπληρώνοντας τήν ἐπιθυμία του, ἀφοῦ τόν ἐξομολόγησε, τόν κοινώνησε μέ τά Ἀχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Μετά τόν ἀσπάστηκε ἀδελφικά καί τοῦ εἶπε:

— Δοῦλε τοῦ Θεοῦ, σέ ἱκετεύω· περίμένέ με στό παρεκκλήσι τοῦ Βίγκ.

Ὁ Ὅσιος συμφώνησε νά περιμένει ἐκεῖ τόν ἡγούμενο. Ἐτσι ἐκεῖνος ξεκίνησε γιά τόν ἄρρωστο καί ὁ ὁσιος Σαββάτιος πῆγε στήν προσδιορισμένη τοποθεσία ὅπου εὐχαρίστησε τό Θεό, γιά τή μετάληψη τῆς Θείας Κοινωνίας καί γιά ὅλες τίς εὐεργεσίες Του. Μετά μπήκε στό κελλί πού ἦταν κοντά στό παρεκκλήσι καί ἀφοῦ ἔκλεισε

Τό μοναστήρι τοῦ Σολοβέτσκι (χαλκογραφία 19ου αἰώνα).

τήν πόρτα ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά νά παραδώσει τήν εὐλογημένη ψυχή του στά χέρια τοῦ Θεοῦ.

Τότε συνέπεσε νά ταξιδεύει στό ποτάμι μέ τά ἐμπορεύματά του κάποιος ἔμπορος ἀπ' τό Νόβγκοροντ μέ τό ὄνομα Ἰωάννης καί ἔφτασε στό παρεκκλήσι πού κοιτόταν στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. Ἄφησε τή δάρκα του καί δῆκε στήν ὄχθη γιά νά προσκυνήσει τίς ἅγιες εἰκόνες καί μπαίνοντας στό κελλί ἔλαβε τήν εὐλογία τοῦ ὁσίου Σαββατίου. Μετά ὁ Ὅσιος δίδαξε τόν ἔμπορο μέ παραδείγματα ἀπ' τήν Ἀγία Γραφή καί τόν καθοδήγησε νά κάνει ἔργα ἀγαθά. Ὁ ἔμπορος ἦταν πολύ πλούσιος, εἶχε δούλους καί θέλησε ν' ἀνταποδώσει στόν Ὅσιο ὅλα τά ἀπαιτούμενα ἀπ' τά ἐμπορεύματά του. Ἐκεῖνος ὅμως δέν ἤθελε νά πάρει τίποτα ἀπ' τόν ἔμπορο καί τοῦ εἶπε:

— Ἐάν θέλεις νά δώσεις ἐλεημοσύνη ἔχεις ἀπόρους. Ἐγώ δέν ἔχω ἀνάγκη ἀπό τίποτα.

Στή συνέχεια ὁ Ὅσιος δίδαξε στόν Ἰωάννη τήν ἀγάπη πρὸς τοὺς φτωχοὺς, εὐσπλαχνία πρὸς τά μέλη τοῦ προσωπικοῦ του κι ἄλλες ἀρετές. Ὁ ἔμπορος ὅμως λυπήθηκε πού ὁ γέροντας δέν πῆρε τίποτα ἀπ' αὐτόν καί ὁ Ὅσιος θέλοντας νά τόν παρηγορήσει εἶπε:

— Παιδί μου Ἰωάννη, πέρασε τή νύχτα μέχρι τό πρῶι ἐδῶ, γιά νά δεῖς τή χάρη τοῦ Θεοῦ καί μετά βάδισε σίγουρα τό δρόμο σου.

Ὁ Ἰωάννης ὅμως ἤθελε ἤδη νά φύγει καί νά συνεχίσει τό ταξίδι

του αλλά νά, ξαφνικά, ξέσπασε καταιγίδα μέ κεραυνούς καί ἀστραπές καί τόσο τό ποτάμι όσο καί ἡ θάλασσα σήκωσαν κύματα. Βλέποντας ὁ Ἰωάννης τήν ξαφνική μεταβολή τοῦ καιροῦ καί τήν ἀγριότητα τῶν κυμάτων φοβήθηκε καί παράμεινε νά περάσει τή νύχτα ἐκεῖ. Τό πρωί ὁ καιρός εἶχε κοπάσει καί θέλοντας πρὶν φύγει νά πάρει τήν εὐλογία τοῦ Ὁσίου, ἦρθε στό κελλί καί μετά ἀπό προσευχή χτύπησε τήν πόρτα ἀλλά δέν πῆρε καμιά ἀπάντηση. Ἀφοῦ χτύπησε δεύτερη καί τρίτη φορά, ἡ πόρτα ἀνοιξε μόνη της καί προχωρώντας στό κελλί ὁ Ἰωάννης εἶδε τόν Ὁσιο νά κάθεται φορώντας τό μανδύα καί τό κουκούλιο καί νά ἔχει κοντά του τό θυμιατό. Ὁ ἔμπορος τότε εἶπε:

— Δοῦλε τοῦ Θεοῦ, συγχώρεσέ με πού ἀπό ἀγάπη καί εὐλάβεια πρὸς τήν ὁσιότητά σου τόλμησα νά ἔρθω κοντά σου. Σέ ἱκετεύω, δώσε μου τήν εὐλογία σου ὥστε μέ τίς ἅγιες προσευχές σου νά ταξιδέψω μέ ἀσφάλεια.

Σ' ἀπάντηση ὅμως τῶν ὁσων εἶπε ὁ Ἰωάννης δέν ἦρθε οὔτε φωνή οὔτε ἀπόκριση, γιατί ἡ ἁγία ψυχή τοῦ Ὁσίου εἶχε ἀναχωρήσει πρὸς τόν Κύριο καί τότε ἀκριβῶς σ' ὁλόκληρο τό κελλί ἀπλώθηκε μιὰ δυνατή εὐωδία. Βλέποντας ὁ Ἰωάννης ὅτι ὁ Ὁσιος δέν τοῦ ἀπάντησε καί νομίζοντας ὅτι κοιμόταν, ἦρθε κοντά του καί τόν ἄγγιξε μέ τό χέρι του. Τότε πείστηκε ὅτι ὁ Ὁσιος εἶχε ἀναπαυθεῖ «ἐν Κυρίῳ», αἰσθάνθηκε δέος καί συγχρόνως συγκινήθηκε καί ἄρχισαν νά πλημμυρίζουν τά μάτια του δάκρυα.

Ἐκείνη τή στιγμή γύρισε καί ὁ ἡγούμενος Ναθαναήλ ἀπ' τόν ἄρρωστο, μπήκε στό κελλί καί, βλέποντας ὅτι ὁ Ὁσιος εἶχε ἀναπαυθεῖ, ἔκλαψε πικρά καί ἀσπάστηκε τό ἱερό σκήνωμά του. Ὁ ἡγούμενος καί ὁ ἔμπορος διηγήθηκαν ὁ ἕνας στόν ἄλλο τά τοῦ Ὁσίου — ὁ πρῶτος πῶς ἀξιώθηκε τή χτεσινή μέρα νά τοῦ μεταδώσει τά Θεῖα Μυστήρια καί ὁ δεύτερος πῶς ἀξιώθηκε νά φωτιστεῖ ἀπ' τή ψυχωφελή συζήτηση μαζί του. Μετά, ἀφοῦ ἔψαλαν τούς ἐπικηδεῖους ὕμνους, ἔθαψαν τό ἱερό σῶμα τοῦ Ὁσίου, ἐπιστρέφοντας τό χῶμα στό χῶμα.

Ὁ ὁσιος Σαβδάτιος κοιμήθηκε στίς 27 Σεπτεμβρίου τοῦ 1435. Κατ' αὐτή τή μέρα ἡ μνήμη του γιορτάζεται πρὸς δόξα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, Πατρός, Υἱοῦ καί Ἀγίου Πνεύματος, στόν ὁποῖο πρέπει ἡ δόξα καί ἡ προσκύνηση στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΤΕΡΙΚΟ ΤΟΥ ΣΟΛΟΦΚΥ

Ἐνα χρόνο μετά τήν κοίμηση τοῦ ὁσίου Σαβθατίου, ὁ ὁσιος Γερμανός ἐπέστρεψε στό νησί Σολοθέσκυ. Αὐτή τή φορά ὅμως μαζί μέ ἕναν ἄλλο ἀναχωρητή τῆς ἐρήμου, τόν ὁσιο Ζωσιμᾶ (+18 Ἀπριλίου 1478), πού ἀνάλαβε τήν εὐθύνη γιά τήν ἰδρυση ἐκεῖ ἐνός κοινοβιακοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ ἁγία ζωὴ τοῦ ὁσίου Ζωσιμᾶ προσέλκυσε πολλούς ἄλλους κοντά του κι ἔτσι ὅλο τό σύστημα τῶν νησιῶν τοῦ Σολόφκυ κατοικήθηκε καί στολίστηκε ἀπό ἁγίους μοναχοὺς στό διάβα τῶν αἰώνων μέχρι τό 1922, ὁπότε οἱ Σοβιετικοί τό θεβήλωσαν καί τό μετέτρεψαν σέ ἕνα τόπο καταδίκης τῶν θυμάτων τους.

Ἐκεῖνος πού υπαγόρευσε καί ἄφησε γιά τοὺς μεταγενέστερους τίς περιγραφές τῶν θεάρεστων ἔργων τῶν ὁσίων Σαβθατίου καί Ζωσιμᾶ, ἦταν ὁ ὁσιος Γερμανός. Αὐτός δημιούργησε μιὰ τεράστια βιβλιοθήκη ἀπὸ χειρόγραφα καί ἦταν γενικά υπεύθυνος γιά τό σχηματισμό τῆς μοναστικῆς παράδοσης στό Σολόφκυ, μιᾶς παράδοσης τά ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας φαίνονται στό «Πατερικό τοῦ Σολόφκυ» τοῦ 1873 καί πού ἀριθμεῖ ὁλόκληρη στρατιά ἁγίων, ἄλλοι ἀπ' τοὺς ὁποίους ἔχουν ἀνακηρυχθεῖ καί ἄλλοι παραμένουν ἀκόμη στήν ἀφάνεια.

Μεταξύ τῶν ἁγίων πού ἔχουν ἀνακηρυχθεῖ ἐπίσημα εἶναι: ὁ ἅγιος Θεοδώρητος, ἱεραπόστολος τῶν Λάπς. Ὁ ἡγούμενος ἅγιος Φίλιππος, πού ἀργότερα, σάν μητροπολίτης Μόσχας, ἔγινε ἱερομάρτυρας, καί οἱ μαθητές του καί ἰδρυτές τῶν τοπικῶν σκήσεων. Οἱ ἅγιοι Ἰωάννης καί Λογγίνος. Οἱ ἅγιοι Βασσιανός καί Ἰωνᾶς. Ὁ ἅγιος Εἰρήναρχος, ὁ ἡγούμενος καί ὁ φίλος του ἅγιος Ἐλεάζαρος, ἰδρυτὴς τῆς σκήτης Ἀνζέρκα πού ἀξιώθηκε νά δεῖ σέ ὄραμα τήν ἴδια τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Καί οἱ ἀπλοὶ μοναχοὶ - ἐρημίτες πού ζοῦσαν δοσμένοι ὁλοκληρωτικά στή θεία θεωρία: οἱ ἅγιοι Ἐλισσαῖος, Διόδωρος, Ἀνδρέας, Σάββας, Νέστορας καί Νικηφόρος. Ἀπ' τοὺς μὴ ἀνακηρυγμένους ἐπίσημα ἁγίους ἀξίζει ν' ἀναφερθεῖ ὁ ἅγιος Ἰώβ, ἰδρυτὴς τῆς σκήτης τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ ἅγιος Θεοφάνης ὁ ἐρημίτης, μαθητὴς τοῦ Παΐσιου Βελιτοκόφσκυ καί ὁ ἀγγελόμορφος μαθητὴς του Κλήμης. Καί μετά οἱ γέροντες Ναούμ, Ματθαῖος, Γεράσιμος, Πάμφιλος, Ζωσιμᾶς, Ἱερώνυμος καί πάρα πολλοὶ ἄλλοι. Ὑπῆρχαν ἀκόμη καί ἄλλοι πού ἐξησαν στό δεύτερο μισό τοῦ περασμένου αἰῶνα καί τά ὀνόματά τους δέν ἀναφέρθηκαν στόν κατάλογο τοῦ 1873. Πράγματι, τά ὀνόματα ὅλων τῶν ἁγίων τοῦ Σολόφκυ, τά γνωρίζει μόνο ὁ Κύριος...

Ὁ ὁσιος Νεῖλος Σόρσκυ

Ὁσιος Νεῖλος Σόρσκυ*

έος καί τρόμος μᾶς συνέχει, καθώς καταπιανόμαστε νά διηγηθοῦμε τό βίο τοῦ ὁσίου Νεῖλου, πού γιά τό ρωσικό μοναχισμό ἦταν ἕνας καθοδηγητής καί συγγραφέας, ὅπως ἦταν γιά τόν ὀρθόδοξο μοναχισμό γενικά οἱ ἅγιοι Ἰσαάκ ὁ Σύρος, Δωρόθεος Γάζης, Βαρσανούφιος ὁ Μέγας, Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, Νεῖλος ὁ Σιναΐτης καί οἱ λοιποὶ ἅγιοι Πατέρες.

Προερχόταν ἀπ' τήν ἀρχοντική** οἰκογένεια τῶν Μάικωφ, γεννήθηκε τό 1433 καί ἀρχισε τή μοναχική ζωή του στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης. Ἐκεῖ ἐξησε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ αὐστηροῦ γέροντα Παῖσιου Γιαροσλάβωφ, ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἐγινε ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου καί ἀρνήθηκε τό ἀξίωμα τοῦ μητροπολίτη.

Ἡ ζωή τῆς μονῆς τῆς Λευκῆς Λίμνης ὅμως ἀπό τότε πού ἀναπαύτηκε ὁ ἅγιος ἰδρυτής της παρήκμασε ἀρκετά, ὅπως σημειώνει ὁ ὁσιος Νεῖλος σέ μιά ἐπιστολή του πού σώζεται μέχρι σήμερα: «Ἡ

* Ἀπ' τό «Πατερικό τῆς Λαύρας τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ ὁσίου Σεργίου», Μόσχα, 1896.

** Ἡ προσπάθεια ὀρισμένων διανοουμένων ν' ἀποκρούσουν τήν γενικά παραδεκτὴ ἀποψη γιά τήν ἀρχοντική καταγωγή τοῦ ὁσίου Νεῖλου, βασίζεται σέ μιά μοναδική γραμμὴ μιᾶς ἐπιστολῆς του: «Μόνος μου δέν τολμῶ νά κάνω τίποτα, γιατί εἶμαι ἀμαθὴς καί χωρικός...». Πιθανότατα ὅμως ὁ Ὁσιος ἐδῶ δέ μιλάει στήν κυριολεξία, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ μᾶλλον ἕνα ταπεινὸ σχῆμα λόγου. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι καί οἱ τρεῖς γνωστοὶ μαθητὲς τοῦ Ὁσίου ἦταν εὐγενεῖς.

ἀναχώρησή μου ἀπ' τὸ μοναστήρι τῆς Λευκῆς Λίμνης δέν ἔγινε γιὰ λόγους πνευματικῆς ὠφέλειας; Μάλιστα· γιατί δέν εἶδα ἐκεῖ τρόπο ζωῆς σύμφωνο μέ τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ καί τίς παραδόσεις τῶν Πατέρων, ἀλλά μᾶλλον μιὰ ζωὴ σύμφωνη μέ τὸ θέλημα τοῦ καθενός καί μέ ἀνθρώπινες ἰδέες· καί πολλοί ἦταν ἐκείνοι πού ἐνῶ ζοῦσαν μέ ἕναν τόσο διεφθαρμένο τρόπο, νόμιζαν ὅτι ζοῦσαν ζωὴ ἐνάρετη».

Ἀναζητώντας λοιπόν τίς ἀληθινές πηγές τῆς ὁρθόδοξης μοναχικῆς ζωῆς ὁ ὁσιος Νεῖλος ἐπισκέφτηκε τοὺς ἁγίους τόπους τῆς Ἀνατολῆς. Παίρνοντας μαζί του τὸ μαθητὴ του καί συνασκητὴ του ὁσιο Ἰννοκέντιο τοῦ Κόμειλ, πού καταγόταν ἀπ' τὴν ἀρχοντική οἰκογένεια τῶν Ὀκλεμπίνιν, ἔζησε μερικά χρόνια στό Ἅγιο Ὄρος, ὅπου ὑπῆρχε καί τὸ ρωσικό μοναστήρι τοῦ Ξυλουργοῦ (κοντὰ στή σημερινή σκήτη τοῦ προφήτη Ἡλία), καί στά μοναστήρια τῆς Κωνσταντινούπολης.

Ἐκεῖ ὁ ὁσιος Νεῖλος μελέτησε ὅλες τίς μορφές τοῦ μοναχικοῦ ἀσκητισμοῦ καί εἰδικότερα τὴ σκητιώτικη ζωὴ πού δέν εἶχε γνωρίσει μέχρι τότε. Ὅπουδῆποτε κι ἂν πῆγε, ἀγωνίστηκε περισσότερο νά μπεῖ στό νόημα καί τὸ πνεῦμα τῆς λεγόμενης πνευματικῆς μοναχικῆς ἐργασίας, τῆς προσπάθειας δηλαδή στήν ἐξάσκηση τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, ἐφαρμόζοντας στήν πνευματική του πορεία τὸ κάθε τί πού μάθαινε.

Σπούδασε προσεχτικά καί προσπάθησε ν' ἀποκτήσει προσωπική ἐμπειρία ἀπ' τίς διδασκαλίες τῶν θεοφόρων ἁγίων Πατέρων Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Ἐφραίμ καί Ἰσαάκ τῶν Σύρων, Βαρσανουφίου, Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, Δωροθέου Γάζης, Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Ἡσυχίου, Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, Πέτρου τοῦ Δαμασκηνοῦ καί Γρηγορίου, Νείλου καί Φιλοθέου τῶν Σιναΐτων.

Ἐνῶ βρισκόταν στό ὄρος Ἄθω, γεννήθηκε μέσα του ἡ ἐπιθυμία ν' ἀρχίσει, κατά τὴν ἐπιστροφή στή γενέτειρά του, τὴ νέα στή Ρωσία μορφὴ τῆς σκητιώτικης ζωῆς, σύμφωνα μέ τὸ παράδειγμα τῶν μοναχῶν τῆς Ἀνατολῆς. Πρὶν ἀπ' αὐτόν ὑπῆρχαν δύο μορφές μοναχισμοῦ στή Ρωσία: ἡ κοινοδιακή καί ἡ ἡσυχαστική. Ὁ ὁσιος Νεῖλος ἀρχισε τὴν τρίτη μορφή: τὸ μεσαῖο δρόμο τοῦ ἀσκητισμοῦ, ὅπου λίγοι μοναχοὶ ἀσκήτευαν σέ τέτοια ἀπόσταση ὥστε μπορούσαν νά ἀκούσουν ὁ ἕνας καί τὴ φωνὴ τοῦ ἄλλου ἀκόμη, ἀλλὰ ἀγωνίζονταν χωριστά ὁ καθένας.

Ὅταν ὁ ὁσιος Νεῖλος γύρισε στό μοναστήρι τῆς Λευκῆς Λίμνης, δέν παράμεινε νά ζήσει ἐκεῖ, ἀλλὰ κατασκεύασε μόνος του κοντὰ στό μοναστήρι ἕνα κελλί ἀπὸ κορμούς δέντρων κι ἀργότερα πῆγε περίπου δέκα μίλια μακριά, στὸν ποταμὸ Σόρκα ἢ Σόρα.

Ἡ τοποθεσία πού διάλεξε ὁ ὁσιος Νεῖλος γιὰ τὴ σκήτη του ἦταν ἄγρια καί ἐρημική. Ὁ ποταμὸς Σόρα σπάνια περνάει μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴ βαλτώδη καί χαμηλὴ περιοχὴ· μοιάζει περισσότερο μέ βάλτο, παρά μέ ποτάμι. Γύρω - γύρω ὑπάρχει δάσος. Ἐκεῖ ὁ ὁσιος Νεῖλος, ἀφοῦ τοποθέτησε ἕνα σταυρό, ἔχτισε ἀρχικά ἕνα παρεκκλήσι κι ἕνα μοναχικό κελλί καί ἀνοίξε ἕνα πηγάδι· κι ὅταν ἀργότερα συγκεντρώθηκαν ἀρκετοὶ ἀδελφοὶ γιὰ νά ζήσουν μαζί του, ἔχτισε μιὰ ξύλινη ἐκκλησία πρὸς τιμὴν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἀργότερα ἔχτισε ἄλλη μιὰ ἐκκλησία ἀφιερωμένη στὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο κι ἐκεῖ κοντὰ ἔφτιαξε ἕνα μύλο.

Ἀπ' αὐτὴ τὴ σκήτη ὁ ὁσιος Νεῖλος ἔγραφε στὸν ὁσιο Ἰννοκέντιο τὸ φίλο του: «Ὅταν ζοῦσαμε μαζί στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου, γνωρίζεις πόσο ἀπόφευγα τοὺς ἐγκόσμιους δεσμούς καί πόσο ἀγωνιζόμουν νά ζήσω σύμφωνα μέ τίς Ἁγίες Γραφές, ἂν καί λόγω τῆς ὀκνηρίας μου δέν τὸ πέτυχα. Στὸ τέρας τῆς περιπλάνησής μου γύρισα πάλι στό μοναστήρι, ἔχτισα ἕνα κελλί κοντὰ σ' αὐτό καί ζοῦσα ὅσο καλύτερα μπορούσα. Τώρα ἔχω ἐγκατασταθεῖ μακριά ἀπ' τὸ μοναστήρι. Μέ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ βρῆκα μιὰ τοποθεσία σύμφωνα μέ τὴν ἐπιθυμία μου, ἐλάχιστα προσιτὴ σέ κοσμικοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ὁ ἴδιος γνωρίζεις. Ζῶ στήν ἡσυχία καί ἀσχολοῦμαι μέ τὴν ἔρευνα τῶν Θείων Γραφῶν. Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐρευνῶ τίς ἐντολές τοῦ Κυρίου, τὴν ἐρμηνεία τους, τίς ἀποστολικές παραδόσεις καί μετὰ τοὺς βίους καί τίς διδασκαλίες τῶν ἁγίων πατέρων. Ὅλα αὐτὰ τὰ ξανασκέφτομαι καί μετὰ τὸ στοχασμὸ ὅτιδῆποτε θεωρῶ θεάρεστο καί ὠφέλιμο γιὰ τὴν ψυχὴ μου, φροντίζω νά τὸ ἀντιγράψω. Πάνω σ' αὐτὰ βρίσκεται ὅλη ἡ ζωὴ καί ἡ ἀναπνοή μου. Ὅσο γιὰ τὴν ἀδυναμία καί τὴν ὀκνηρία μου, ἀναθέτω τὴν ἐλπίδα μου στό Θεό καί τὴν Παναγία Μητέρα Του. Ἐάν πρόκειται ν' ἀναλάβω νά κάνω κάτι καί δέ βρῶ τίποτα σχετικό μέ αὐτό στήν Ἀγία Γραφή, τὸ ἀφήνω γιὰ ἕνα διάστημα μέχρις ὅτου ἀνακαλύψω κάποια ἐνδειξη τοῦ θείου θελήματος. Δέν ἀποτολμῶ νά κάνω τίποτα σύμφωνα μέ τὴ

δική μου θέληση και τή δική μου κρίση. Είτε ζεις σάν ἐρημίτης είτε σάν κοινοδιότης, πρόσεχε τίς Θείες Γραφές και ἀκολούθησε τά δή-
ματα τῶν Πατέρων ἢ θέσε τόν ἑαυτό σου κάτω ἀπό ὑπακοή σέ κά-
ποιον πού γνωρίζεις σάν πνευματικό ἄνθρωπο τόσο στή ζωή, ὅσο
καί στό λόγο και τήν κρίση του. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι αὐστηρή
μόνο γιά 'κεῖνον πού δέ θέλει νά ταπεινωθεῖ και ν' ἀποχωριστεῖ
τούς κοσμικούς τρόπους σκέψης, ἀλλά ἐπιθυμεῖ μᾶλλον νά ζεῖ σύμ-
φωνα μέ τή δική του ἐμπαθή θέληση. Ἄλλοι πάλι δέ θέλουν νά
ἐρευνήσουν ταπεινά τήν Ἁγία Γραφή ἢ δέ θέλουν ν' ἀκούσουν
ἀκόμη γιά τό πῶς πρέπει νά ζήσει κανεῖς, σάν νά μή γράφτηκε ἡ
Γραφή γιά μᾶς ἢ σάν νά μήν ἔχουμε ἀνάγκη νά τή θέσουμε σέ ἐφαρ-
μογή στούς καιρούς μας. Γιά τούς πραγματικούς ὅμως ἀσκητές στή
σημερινή ἐποχή, ὅπως και γιά κάθε ἐποχή, τά λόγια τοῦ Κυρίου θά
εἶναι πάντα λόγια ἀγνά, σάν καθαρό ἀσήμι· οἱ ἐντολές τοῦ Κυρίου
γι' αὐτούς εἶναι πιά ἀγαπητές ἀπ' τό χρυσό και τίς πολύτιμες πέ-
τρες, γλυκύτερες «ὑπέρ μέλι και κηρίον».

Ὁ ὁσιος Νεῖλος, τόσο γιά τόν ἑαυτό του ὅσο και γιά τούς μαθη-
τές του, ἐπέβαλε τούς αὐστηροὺς κανόνες τῆς σκητιώτικης ζωῆς.

Προκειμένου νά χτιστεῖ ἡ πρώτη ἐκκλησία τῆς σκήτης, ἔπρεπε
νά γεμίσουν μέ χώματα και βράχους τό γεμάτο βάλτους ἔδαφος και
νά δημιουργήσουν ἕνα ὕψωμα, γιατί κάτω ἀπ' τήν ἐκκλησία θά ἐφ-
τιαχναν τό νεκροταφεῖο τοῦ μοναστηριοῦ. Μέ τά χέρια τοῦ θεοφώ-
τιστου γέροντα και τῶν ἄλλων κατοίκων τῆς σκήτης πού ζοῦσαν
μαζί του, δημιουργήθηκε ἕνα μεγάλο ἀνάχωμα γιά τήν ἐκκλησία και
πιά νεκροταφεῖο. Τά κελλιά χτίστηκαν πάνω σ' αὐτό τό ἀνάχωμα σέ
ἑπτά στήθια βολῆς πέτρας τό ἕνα ἀπ' τό ἄλλο, ὅπως και ἀπ' τήν ἐκ-
κλησία.

Οἱ σκητιῶτες μοναχοί συναθροίζονταν στήν ἐκκλησία τους,
σύμφωνα μέ τό παράδειγμα τῶν ἀνατολικῶν πατέρων, μόνο τά
Σάββατα, τίς Κυριακές και τίς γιορτές, ἐνῶ τίς ἄλλες μέρες καθένας
προσευχόταν και ἀγωνιζόταν στό κελλί του.

Ἡ ὁλονύκτια ἀγρυπνία τῆς σκήτης διαρκοῦσε κυριολεκτικά ὅλη
νύχτα. Μετά ἀπό κάθε κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου ὑπῆρχαν τρία ἢ
τέσσερα ἀναγνώσματα τῶν ἁγίων πατέρων. Καί στή Λειτουργία οἱ
μόνοι ὕμνοι πού ψάλλονταν ἦταν τό τρισάγιο, τό ἀλληλούϊα, ὁ χε-

ρουδικός ὕμνος και τό ἄξιον ἐστίν· ὅλα τά ἄλλα ἀπαγγέλονταν τα-
πεινά.

Τά Σάββατα οἱ μοναχοί μετέβαιναν στό νεκροταφεῖο τοῦ μονα-
στηριοῦ, ὅπου γινόταν παννυχίδα «ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν κεκοιμη-
μένων».

Νά πῶς ἀπεικονίζει ὁ ὁσιος Νεῖλος τήν ἐξωτερική ὁψη τῆς σκη-
τιώτικης ζωῆς, στόν κανονισμό του πρὸς τούς μαθητές του:

1) Οἱ μοναχοί πρέπει νά κερδίζουν «τά πρὸς τό ζῆν» μέ τά ἴδια
τους τά χέρια, ἀλλά δέν πρέπει ν' ἀσχολοῦνται μέ τή γεωργία, γιατί
δέν ταιριάζει στούς ἐρημίτες ἡ περίπλοκη ἐργασία τῆς.

2) Ἐλεημοσύνη πρέπει νά δεχτοῦν μόνο σέ περίπτωση ἀσθένειας
ἢ ἐξαιρετικῆς ἀνάγκης, ἀλλά σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά
δεχτοῦν ἐλεημοσύνη πού θά ἦταν δυνατό νά ἀδικήσει ὁποιοιδή-
ποτε.

3) Δέν πρέπει νά ἀναχωρήσουν ἀπ' τή σκήτη.

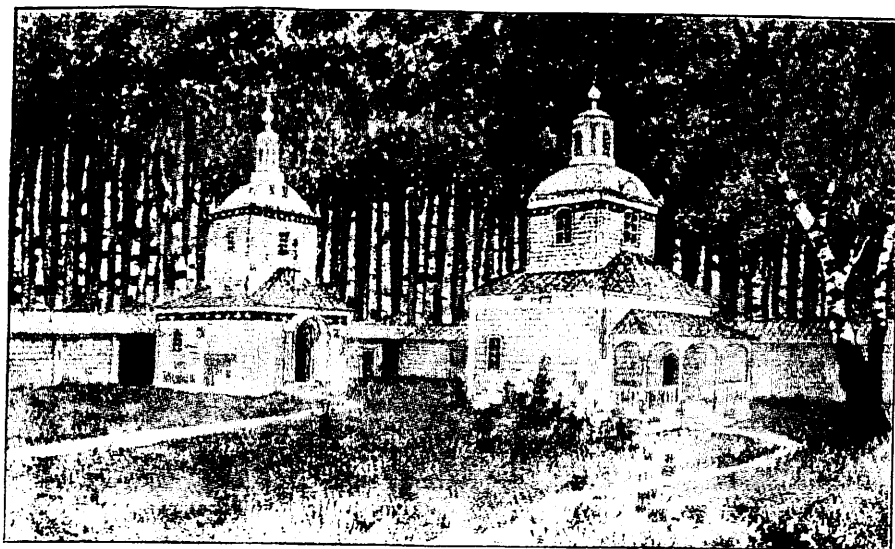
4) Δέν πρέπει νά γίνει καμιά διακόσμηση ἀπό ἀσήμι στήν ἐκ-
κλησία, οὔτε ἀκόμη γιά τά ιερά σκεύη, ἀλλά τό κάθε τι πρέπει νά
εἶναι ἀπλό.

5) Οἱ νέοι και ὑγιεῖς πρέπει νά συνηθίσουν τό σῶμα τους στή
νηστεία, στή δίψα και στή σωματική κόπωση, ἐνῶ γιά τούς ἡλικιω-
μένους και ἀσθενεῖς ἐπιτρέπεται κάποια ἀνάπαυση.

6) Καμιά γυναίκα δέν ἐπιτρέπεται νά μπεῖ μέσα στή σκήτη.

Αὐτοί οἱ κανόνες γιά τήν ἐξωτερική ζωή εἶναι ἀπλοί. Ὁ μόχθος
καί ὁ ἀσκητισμός τῆς σκητιώτικης ζωῆς ἀποτελεῖται βασικά α) ἀπ'
τῆ νηπτική ἐργασία, δηλαδή μιᾶ αὐστηρῆ θεώρηση τῆς κατάστασης
τῆς ψυχῆς και β) τόν ἐξαγνισμό τῆς μέ τήν προσευχή και τή θεία
θεωρία.

Αὕτη τή μορφή τοῦ ἀσκητισμοῦ ἀπεικονίζει μέ κάποιες λεπτο-
μέρειες ὁ ὁσιος Νεῖλος στόν Κανονισμό του γιά τούς μαθητές του,
σέ μιᾶ μεγάλη ἐργασία μέ τόν τίτλο: «Πῶς πρέπει νά ζήσουμε, σύμ-
φωνα μέ τήν παράδοση τῶν ἁγίων πατέρων» ἢ «Κανονισμός τῆς
σκητιώτικης ζωῆς». Τό κύριο χαρακτηριστικό πού διακρίνει τήν
«Παράδοση» ἢ τόν «Κανονισμό» τοῦ ὁσίου Νεῖλου τῆς Σόρα ἀπ'
ὅλους τούς ἄλλους κανονισμούς πού ἔχουν γραφεῖ ἀπό ἰδρυτές μο-
ναστηρίων, εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ὁ ὁσιος Νεῖλος συγκεντρώνει ὅλη τήν

Τά παρεκκλήσια τοῦ Γολγοθᾶ καί τῆς Γεθσημανῆ στή σκήτη τῆς Κοιμήσεως τοῦ ὁσίου Νεΐλου.

προσοχή στήν ἐσωτερική πνευματική ζωή τοῦ μοναχοῦ, στήν ἀγνή πνευματική ἄσκηση τοῦ ὁρθόδοξου χριστιανοῦ.

Η φήμη τοῦ ὁσίου Νεΐλου διαδόθηκε πολύ μακρύτερα ἀπ' τὰ τεῖχη τῶν ρωσικῶν μοναστηριῶν. Ἐγινε πολύ γνωστός καί τόν σέβονταν ἀκόμη καί Ρῶσοι ἱεράρχες.

Ὅταν στό Νόβγκοροντ ξέσπασε ἡ αἵρεση τῶν Ἰουδαϊζόντων καί ξαπλώθηκε παντοῦ ἡ δοξασία ὅτι θά γινόταν ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου τό 1492 (τό ἔτος 7000 ἀπ' τή δημιουργία τοῦ κόσμου), ὁ ἅγιος Γεννάδιος, ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Νόβγκοροντ, ζήτησε ἀπ' τόν Ἰωάσαφ, ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Ροστώβ, νά συμβουλευτεῖ τόν ὁσιο Νεῖλο (ὅπως ἐπίσης καί τόν Παῖσιο Γιαροσλάβωφ) σχετικά μέ τίς ιδέες του γι' αὐτές τίς δοξασίες.

Τό 1490 συγκλήθηκε μιά σύνοδος ἐναντίον τῆς αἵρεσης τῶν Ἰουδαϊζόντων καί οἱ γέροντες Παῖσιος καί Νεῖλος κλήθηκαν στή Μόσχα νά λάβουν μέρος σ' αὐτή. Ὁ ὁσιος Νεῖλος παραβρέθηκε ἐπίσης σέ μιά ἄλλη σύνοδο πού ἔγινε στή Μόσχα τό 1503.

Θά πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ ὁσιος Νεῖλος ἦταν ἐκεῖνος πού εἰσήγαγε στίς συζητήσεις τῆς συνόδου τήν πρόταση γιά ἀπαλλαγὴ τῶν μοναστηριῶν ἀπ' τή διακυβέρνηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, δηλαδή τήν κατοχή χωριῶν. Αὐτή ἡ πρόταση προκάλεσε ὀξεῖες συζητήσεις. Ὁ ἅγιος Ἰωσήφ, πού ἦταν ἡγούμενος τοῦ Βολοκολάμσκυ καί μιά σπουδαία ἐκκλησιαστική φυσιογνωμία τῆς ἐποχῆς, ὑποστήριξε τίς ἐκκλησιαστικές περιουσίες. Ὁ ὁσιος Νεῖλος ὅμως, κάνοντας τήν πρόταση ὅτι τὰ μοναστήρια δέν πρέπει νά κατέχουν χωριά, ἀξίωσε ὅτι «οἱ μοναχοὶ πρέπει νά ζοῦν στήν ἐρημο καί νά κερδίζουν «τά πρὸς τό ζῆν» μέ τὰ χέρια τους».

Πολλοὶ μοναχοὶ τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Λευκῆς Λίμνης τοῦ ὁσίου Κυρίλλου* καί ἀκόμη μερικοὶ μοναχοὶ ἀπὸ ἄλλα μοναστήρια συμφώνησαν μέ τή γνώμη τοῦ ὁσίου Νεΐλου. Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ γνώμη αὐτὴ δέν ὑποστηρίχθηκε στή σύνοδο. Καί μετὰ τό θάνατο ὅμως τοῦ ὁσίου Νεΐλου ἡ ἰδέα του διατηρήθηκε γιά μεγάλο χρονικὸ διάστημα στή μνήμη τῶν μαθητῶν του. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, ὁ πρίγκηπας Βασσιανός Κοσόν, ἀγωνίστηκε σκληρὰ γιά νά ἐπικρατήσῃ ἡ θέση ὅτι τὰ μοναστήρια δέν πρέπει νά κατέχουν χωριά καί μαζί του ἀγωνίστηκαν καί ἄλλοι γέροντες, ὅπως ἐπίσης καί μοναχοὶ ἀπ' τό Ἅγιο Ὅρος, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός**.

Ἀλλὰ τό πιὸ ἀξιοσημείωτο στή ζωὴ τοῦ ὁσίου Νεΐλου εἶναι ὅτι μέχρι τό θάνατό του παράμεινε πιστὸς στὸν Κανονισμό του, ἐνσαρ-

* Ὁ ἴδιος ὁ ὁσιος Κύριλλος, ἑκατὸ χρόνια νωρίτερα, εἶχε ἀρνηθεῖ τήν κατοχή χωριῶν γιά τό μοναστήρι του, ὅπως ἀναφέρεται καί στό βίο του.

** Σημ. μετ. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός ἢ Ἑλληνας (1470 - 1556) γεννήθηκε στήν Ἄρτα καί σπούδασε σέ πολλές εὐρωπαϊκὲς πόλεις. Ἐνῶ ἦταν μοναχὸς στό μοναστήρι τοῦ Βατοπεδίου στό Ἅγιο Ὅρος, τόν κάλεσε ὁ μεγάλος δούκας Βασίλειος Ἰδάνοβιτς στή Ρωσία, ὅπου ἐργάστηκε ἐντατικά καί ἀποδοτικά. Μετάφρασε τό Ψαλτήρι στή σλαβονική καί διόρθωσε διάφορα κακομεταφρασμένα κείμενα. Ὁ τσάρος, ὁ κληρὸς καί ὁ λαὸς τὸν ἐκτίμησαν ἰδιαίτερα γιά τή δράση του, στήν προσπάθειά του ὅμως νά παύσῃ τίς ἐριδες μεταξύ τῶν Ρώσων κληρικῶν καί νά διαφωτίσῃ τό ρωσικὸ λαό, ἔπεσε θύμα διαφόρων σκευωριῶν καί τελικὰ ἐξορίστηκε στὰ μοναστήρια πρῶτα τοῦ Βολοκολάμσκυ καί μετὰ τοῦ ὁσίου Σεργίου, ὅπου καί ἀποβίωσε ἀπὸ μαρασμό τό 1556, μετὰ ἀπὸ ἐξορία 26 χρόνων. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τὸν συναγίζησε στοὺς ἁγίους τῆς καί τιμᾷ τή μνήμη του στίς 21 Ἰανουαρίου.

κάνοντας τις αρχές του όχι μόνο σέ ζητήματα σχετικά μέ τήν κοινωνία, όπως τό ζήτημα τών μοναστηριακῶν περιουσιῶν, ἀλλ' ἀκόμη καί στήν προσωπική του ζωή καί τούς ἀσκητικούς ἀγῶνες του.

Ἀρκετό καιρό πρὶν τήν κοίμησή του, ὁ Ὅσιος ἔστειλε τόν Ἰννοκέντιο, τό μαθητή του, νά ιδρύσει ἕνα κοινοδιακό μοναστήρι καί προφήτευσε ὅτι τό μοναστήρι αὐτό θ' ἀνθίσει, ἐνῶ ἀναφερόμενος στή δική του ἐρημική σκήτη εἶπε: «Ἐδῶ ὁμως, ἅς παραμείνουν τά πράγματα ὅπως ἦταν καί κατά τή διάρκεια τῆς ζωῆς μου· οἱ ἀδελφοί ἅς ζοῦν μόνοι τους, ὁ καθένας στό κελλί του».

Τά λόγια αὐτά διαφυλάχτηκαν σάν διαθήκη καί τηρήθηκαν καί μετά τήν κοίμηση τοῦ ὁσίου Νείλου.

Ὁ μέγας γέροντας ἀναχώρησε πρὸς τόν Κύριο στίς 7 Μαΐου 1508, τήν τρίτη Κυριακή τοῦ Πάσχα, σέ ἡλικία 75 ἐτῶν.

Τίς στιγμές τοῦ θανάτου του, ὁ ὁσιος Νεῖλος ἄφησε τήν ἀκόλουθη διαθήκη στους μαθητές του:

– Στό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Σχετικά μέ τόν ἑαυτό μου, ἀφήνω σάν διαθήκη μου σέ σᾶς, τούς παντοτεινούς κυρίους καί ἀδελφούς μου, πού ἦσαν ὁ δρόμος τῆς ζωῆς μου, τά ἀκόλουθα: Σᾶς παρακαλῶ νά πετάξετε τό σῶμα μου στήν ἔρημο γιά νά τό καταβροχθίσουν τά θηρία καί τά πτηνά, γιατί ἀμάρτησε πολύ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί δέν εἶναι ἄξιο νά ταφεῖ. Ἐάν ὁμως αὐτό δέν τό πράξετε, τότε σκάψτε ἕνα λάκκο στήν τοποθεσία πού μένουμε καί θάψτε με χωρίς καμιά τιμή. Ἐπαναλαμβάνω τά λόγια πού ἄφησε σάν διαθήκη ὁ ἅγιος Ἀρσένιος στους μαθητές του λέγοντας: «Θά σταθῶ σέ κρίση μαζί σας, ἐάν παραδώσετε τό σῶμα μου σέ ὅποιονδήποτε». Γιατί ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπ' τίς δυνάμεις μου θέλω νά θεωρηθῶ ἄξιος ὁποιασδήποτε τιμῆς καί δόξας σ' αὐτόν τόν κόσμο. Ὅπως ἦταν ἡ ζωή μου ταπεινή καί ἀπλή ἔτσι ἅς εἶναι καί μετά τό θάνατό μου. Καί σᾶς παρακαλῶ ὅλους νά προσευχηθῆτε γιά τήν ἀμαρτωλή ψυχή μου. Ζητῶ συγγνώμη ἀπ' ὅλους σας καί παρέχω πρὸς ὅλους τή συγχώρηση. Εἶθε ὁ Θεός νά μᾶς συγχωρέσει ὅλους.

Ἀπ' τήν πλευρά τοῦ ὁσίου Νείλου, αὐτή ἡ διαθήκη εἶναι σάν μιᾶ ἔκφραση τῆς βαθιάς του ταπείνωσης ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἀξίζει νά ἐκφραστεῖ μέ τά λόγια τοῦ προφήτη Δαβὶδ: «ἐγὼ δέ ἐταπεινώθην σφόδρα» (Ψαλμ. ριγ' 107).

Αὕτη ἡ ἐπιθυμία, πού ἐκφράστηκε ἀπ' τό μεγάλο ζηλωτή τῆς

φτώχειας καί τῆς ταπείνωσης πρὶν τό θάνατό του, ἐκπληρώθηκε: τό μοναστήρι του παράμεινε ἕνα ἀπ' τά φτωχότερα καί τά λιγότερο κατοικημένα τοῦ ρωσικοῦ βορρᾶ. Καί τά ἅγια λείψανά του ἀναπαύονταν κάτω ἀπό μιᾶ ταπεινή ξύλινη ἐκκλησία, μέχρι ἀργά τό δέκατο ἑνατο αἰῶνα.

Τό 1569, ὁ τσάρος Ἰβάν ὁ Τρομερός, ἀφοῦ ἐπισκέφτηκε καί προσευχήθηκε στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου, ἦρθε στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νείλου. Προσευχήθηκε, δοξολόγησε τό Θεό καί τό θαυματουργό Ἀγίό Του καί ἔδωσε ἐντολή νά χτιστεῖ μιᾶ πέτρινη ἐκκλησία. Τότε ὁμως ἐμφανίστηκε σ' αὐτόν ὁ ἴδιος ὁ ὁσιος Νεῖλος καί τόν διέταξε νά μή χτίσει πέτρινη ἐκκλησία, ἀπαγόρευσε νά γίνει ὁποιοδήποτε εἶδος διακόσμησης τόσο στήν ἐκκλησία ὅσο καί στά κελλιά καί πρόσταξε νά γίνει μόνο ὅ,τι ἦταν ἀπαραίτητο.

Μετά ἀπ' αὐτή τήν ἐμφάνιση ὁ τσάρος ἔδωσε ἕνα πιστοποιητικό δωρεᾶς στή σκήτη μέ τήν ἴδια τήν ὑπογραφή του, παραχωρώντας ἕνα βοήθημα σιτηρῶν καί χρημάτων γιά τή συντήρηση τῆς ἀδελφότητος.

Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἡ Ἀγία μας Ἐκκλησία, μετά ἀπό ἄνωθεν ἐνδειξη, συναρίθμησε τόν ὁσιο Νεῖλο στόν ἀριθμό τῶν ἁγίων πατέρων. Τόν καταχώρησε στό ἐκκλησιαστικό ἡμερολόγιο κι ἀπό τότε ἡ μνήμη του γιορτάζεται στίς 7 Μαΐου, τήν ἡμέρα τῆς εὐλογημένης ἀνάπαυσής του.

Σχετικά μέ τήν ἁγία εἰκόνα τοῦ Ὁσίου πού εἶναι ζωγραφισμένη πάνω στό κάλυμμα τοῦ τάφου του, ὑπάρχει μιᾶ ἀξιόλογη παράδοση. Κάποιος πλούσιος ἀπ' τήν περιοχή τῆς Μόσχας πιάστηκε αἰχμάλωτος ἀπ' τούς Τατάρους καί παράμεινε γιά πολλά χρόνια σκλαβωμένος σ' αὐτούς. Ἡ λύπη του γιά τήν οἰκογένειά του ἦταν πολύ μεγάλη καί γι' αὐτό προσευχόταν στους ἁγίους τοῦ Θεοῦ γιά νά τόν βοηθήσουν.

Μιᾶ νύχτα, ἐνῶ κοιμόταν ἐλαφρά, ἐμφανίστηκε ἕνας λαμπρός γέροντας καί τόν πρόσταξε νά ζωγραφίσει τήν εἰκόνα τοῦ ὁσίου Νείλου, ὑποσχόμενος ὅτι θά τόν γυρίσει στήν πατρίδα του. Μόλις ξύπνησε ἤθελε νά ρωτήσῃ πῶς θά ἦταν δυνατό νά γίνει αὐτό, ἀλλά ὁ γέροντας ἐξαφανίστηκε σάν ἀστραπή ἀπ' τά μάτια του πού παράμειναν σχεδόν τυφλά ἀπό τήν ἐκθαμβωτική λάμψη.

Ὁ φυλακισμένος ἄρχισε τότε νά σκέπτεται: ποιός εἶναι αὐτός ὁ ὄσιος Νεῖλος, γιά τόν ὁποῖο ἀκούω γιά πρώτη φορά τώρα καί πού θά μπορούσα νά τόν βρῶ; Καί μολονότι δέν τόν γνῶριζε, ἄρχισε νά τόν ἐπικαλεῖται γιά βοήθεια. Καί νά, τήν ἐπόμενη νύχτα ἐμφανίστηκε ὁ ἴδιος γέροντας καί τοῦ εἶπε: «Ὁ Νεῖλος πού ζητᾷς εἶναι κοντά στή Λευκή Λίμνη, δέκα μίλια ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου».

Ὁ φυλακισμένος πήδησε ἀπ' τό κρεβάτι γιατί ἤθελε νά δεῖ πιό προσεχτικά τό πρόσωπο τοῦ Ἀγίου καί νά τόν ρωτήσῃ περισσότερες λεπτομέρειες, ἀλλά ἐκεῖνος πάλι ἀστραπιαῖα, ὅπως καί τήν προηγούμενη μέρα, ἔγινε ἀφαντος, ἀφήνοντας πίσω του μιά λεπτή ἀχτίδα φωτός καί μιά εὐωδία. Τότε πίστεψε ὅτι ὁ γέροντας ἦταν ἀπεσταλμένος τοῦ Κυρίου καί προσευχήθηκε στόν ὄσιο Νεῖλο νά τοῦ ἀποκαλύψει πιό καθαρά τό πρόσωπό του. Τήν τρίτη νύχτα ὁ Ὅσιος ἐμφανίστηκε πάλι καί ἄφησε κοντά στό κεφάλι του ἕνα σχεδιάγραμμα τοῦ προσώπου του πάνω σέ ἕνα φύλλο καί τοῦ εἶπε αὐτά τά παρηγορητικά λόγια:

– Ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ, πάρε αὐτό τό φύλλο καί πήγαινε στή ρωσική γῆ.

Δέν πρόλαβε νά συνέλθει καλά - καλά ὁ φυλακισμένος ἀπό τήν ἐκπληξη καί ἀμέσως δοκίμασε γλυκειά παρηγοριά. Δίπλα στό μαξιλάρι του βρέθηκε πραγματικά τό σχεδιάγραμμα τοῦ προσώπου τοῦ Ὀσίου. Τότε ἄρχισε νά παρακαλεῖ μέ δάκρυα τόν Κύριο καί τόν Ὅσιό Του, νά τοῦ ὑποδείξουν μέ ποιό τρόπο θά ἐλευθερωθεῖ ἀπ' τούς ἀπίστους, ὁπότε ἄκουσε καί πάλι μιά φωνή νά τοῦ λέει:

– Πήγαινε τή νύχτα στή στέππα καί θά δεῖς μπροστά σου ἕνα λαμπρό ἀστέρι· ἀκολούθησέ το καί θά ξεφύγεις ἀπ' τούς Ἀγαρηνούς.

Ἐνισχυμένος μέ πίστη ὁ φυλακισμένος ξεκίνησε τολμηρά τή νύχτα μέσα στήν ἀπέραντη καί ἄγνωστη στέππα, παίρνοντας μαζί του λίγο ψωμί, κι ἕνα θαυματουργό ἀστέρι τόν καθοδηγοῦσε, σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ ὁσίου Νεῖλου, ὡς ὅτου φάνηκε τό πρῶτο φῶς τῆς αὐγῆς. Τότε ἄκουσε πίσω του τό θόρυβο ἀπ' τό ποδοβολητό τῶν ἀλόγων καί τίς κραυγές τῶν βαρβάρων πού ἀναζητοῦσαν τό θῦμα τους. Ἐντρομος ὁ πρίν φυλακισμένος ἔπεσε κάτω καί παρακαλοῦσε τό Θεό νά τόν διαφυλάξῃ· καί ὁ Κύριος πράγματι τόν κάλυψε μέ

ἀόρατη δύναμη ἀπ' τά μάτια τους. Τόν προσπέρασαν μέ κραυγές, χωρίς νά τόν ἀντιληφθοῦν.

Ὁ φυλακισμένος περιπλανιόταν μέρα καί νύχτα στήν ἀπέραντη στέππα, ὡς ὅτου ἔφτασε σ' ἕνα βαθύ καί ὀρηκτικό ποτάμι, πού δέν ἦταν πολύ πλατύ, ἀλλά διέτρεχε ὅλη τή στέππα. Δέν ὑπῆρχε ὅμως κανείς νά τόν περάσει ἀπέναντι. Οἱ βάρβαροι γνωρίζοντας ὅτι ἦταν ἀδύνατο νά περάσει κανείς τό ποτάμι, τόν καταδίωξαν πρὸς τίς ὄχθες του μέ σταθερή τήν πεποίθηση ὅτι ἐκεῖ θά συλλάβουν τό φυγάδα. Καί μόλις τόν εἶδαν ἀπό μακριά ἄρχισαν νά τρέχουν πρὸς τό μέρος του μέ ἄγριες κραυγές καί γυμνά ξιφῆ καί ἐκεῖνος, βλέποντας ὅτι δέν ὑπῆρχε σωτηρία ἀπό καμιά κατεύθυνση, ἔκανε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί ἔπεσε στό ποτάμι. Τά νερά τόν παράσυραν γρήγορα καί οἱ Ἀγαρῆνοί τοῦ ἔριχναν ἀπ' τήν ὄχθη βέλη, μάταια ὅμως, γιατί ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ τόν προφύλαξε. Τό ποτάμι τόν μετάφερε γρηγορότερα ἀπ' ὅσο μπορούσαν νά τρέξουν τά ἄλογά τους κι ἔτσι ἐκεῖνοι, πιστεύοντας ὅτι θά ἦταν ἤδη πνιγμένος, τόν ἐγκατέλειψαν καί γύρισαν πίσω. Τό ποτάμι ὅμως μ' ἕνα στροβιλισμό τῶν κυμάτων τόν ἔριξε στήν ἀπέναντι ὄχθη κι ἀπό ἐκεῖ ἄρχισε νά περπατᾷ μέσα στή στέππα χωρίς ἐμπόδια. Ζώντας μέ φυτά καί ἐπικαλούμενος συνέχεια στίς προσευχές του τόν Κύριο καί τόν ὄσιο Νεῖλο.

Τό ποτάμι προφανῶς ἦταν ὁ Ντόνετς, πού ἐκείνη τήν ἐποχή χρησιμοποιόταν σάν σύνορο μεταξύ τῆς Ρωσίας καί τῶν ὀρδῶν τῆς Κριμαίας. Τελικά ὁ σωσμένος αἰχμάλωτος ἔφτασε αἶσια στίς ρωσικές πόλεις. Προτοῦ πάει στό πατρικό του σπίτι ἔψαξε νά βρεῖ ἕναν ἀγιογράφο καί τοῦ παράγγειλε νά φτιάξῃ τήν εἰκόνα τοῦ Ὀσίου, ἔχοντας σάν ὑπόδειγμα τό φύλλο πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος, στό μέγεθος τοῦ καλύμματος ἑνὸς φερέτρου. Μετά κάλεσε ἱερεῖς καί φτωχοὺς, τούς παράθεσε τράπεζα καί τούς ἔδωσε πλουσιοπάροχα δῶρα, ἐξηγώντας σέ ὅλους πῶς ὁ Κύριος τόν ἐλευθέρωσε ἀπ' τή σκλαβιά. Κι ὅταν ἡ εἰκόνα τοῦ Ὀσίου ἀγιογραφήθηκε, ἔκανε μιά μεγάλη γιορτή πρὸς τιμὴν του καί μέ ἕνα πιστό ὑπηρέτη του τήν ἔστειλε στή σκήτη του μαζί μέ πολλά δῶρα καί ἐκκλησιαστικά σκεύη. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ βρισκόταν στή λάρνακα τοῦ Ὀσίου μέχρι τὸν αἰῶνα μας καί μέ τίς εὐχές του πολλές θεραπείες γίνονταν ἀπ' αὐτήν. Ὁ Ὅσιος εἰκονίζεται μέ σχῆμα, στήν ἐκθαμβωτική γαλήνη

της μετά θάνατον θεωρίας, πού είχε αρχίσει από τότε πού βρισκόταν στή γή.

Μέ τή μεσιτεία τοῦ Ὁσίου ἔλαβαν χώρα πολλά ἄλλα θαύματα, μετά τήν κοίμησή του. Ἐνα ἀξιόλογο θαῦμα, ὅπως ἀναφέρεται ἀπ' τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ὁσίου Νεῖλου, εἶναι τό ἑξῆς:

«Κάποτε ζοῦσε στή σκήτη του ἓνας μοναχός πού τόν ἔλεγαν Ἀδάμ, μαζί μέ τό γιό του Μιχαήλ. Ὁ Ἀδάμ ἔστειλε μιά φορά τό παιδί στό σκευοφύλακα γιά νά ζητήσει ὀρισμένα ἐκκλησιαστικά εἶδη καί, ἐνῶ τό παιδί βρισκόταν στό δρόμο, ἐμφανίστηκε ξαφνικά ἓνας παράξενος ἄνθρωπος πού τόν ἄρπαξε καί τόν μετάφερε, σά νάταν στόν ἀέρα, σ' ἓνα ἀδιαπέραστο δάσος ὅπου βρισκόταν ἡ κατοικία του. Τόν τοποθέτησε στή μέση ἑνός δωματίου, μπροστά στό παράθυρο, καί εἶπε στή γυναίκα πού βρισκόταν ἐκεῖ νά ταῖσει τό παιδί. Τοῦ ἔφεραν ἀπό κάθε εἶδος ἀγρίων φυτῶν καί προσπάθησαν νά τόν κάνουν νά φάει καί νά πιεῖ. Τό παιδί ὅμως δέν ἔτρωγε τίποτα ἀλλά στεκόταν στό ἴδιο σημεῖο πού τόν ἔβαλαν ἀκίνητο καί ἔκλαιγε καί ὀδυρόταν πικρά. Ὁ πατέρας του στό μεταξύ, ἄρχισε ν' ἀνησυχεῖ γιά τό γιό του καί ἔψαξε παντοῦ στή σκήτη καί στίς γύρω τοποθεσίες χωρίς ὅμως νά τόν βρεῖ πουθενά. Ἐτσι ξαναγύρισε στή σκήτη, συγκέντρωσε τοὺς ἀδελφούς καί πῆγε μαζί τους στό παρεκκλήσι πού βρισκόταν κοντά στό δάσος, ὅπου ὑπῆρχε ἡ θαυματουργή εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγήτριας, καί ἔκαναν παράκληση, ἐπικαλούμενοι μέ δάκρυα τό θαυματουργό ὄσιο Νεῖλο νά τοὺς βοηθήσει.

Ἐκείνη τή στιγμή ὁ ὄσιος Νεῖλος ἔφτασε σέ βοήθεια τοῦ παιδιοῦ. Στάθηκε μπροστά στό δωμάτιο πού βρισκόταν τό παιδί καί ὅταν χτύπησε τό παράθυρο μέ τό ραβδί του, τό κτίριο σείστηκε κι ὅλα τά ἀκάθαρτα πνεύματα ἔπεσαν κατά γῆς. Τό παιδί πού ἦταν ἀκίνητο καί ἔκλαιγε, εἶδε τόν ὄσιο Νεῖλο τό θαυματουργό νά στέκεται κάτω ἀπ' τό παράθυρο καί νά λέει:

— Ἀθλία καί ἀκάθαρτα πνεύματα! Γιατί πολεμάτε τή σκήτη μου; Πάρτε τό παιδί καί γυρίστε το πίσω στή σκήτη ἀπ' ὅπου τό πήρατε καί ἀφήστε το στό ἴδιο σημεῖο.

Καί μόλις εἶπε αὐτά ὁ Ὁσιος ἔξαφανίστηκε. Τά ἀκάθαρτα πνεύματα ἄρχισαν νά οὐρλιάζουν μεταξύ τους καί νά λένε σ' αὐτό τό πνεῦμα πού τοὺς εἶχε φέρεי τό παιδί:

Ὁ ὄσιος Νεῖλος στή θαλτώδη ἐρημό του.

— Ἀλλοίμονό μας, χαθήκαμε! Πάρε γρήγορα τό παιδί καί πηγαινέ το ἐκεῖ ἀπ' ὅπου τό πήρες.

Τότε ὁ ἴδιος παράξενος ἄνθρωπος πῆρε τό παιδί καί τό μετάφερε πίσω στή σκήτη, τό ἄφησε σέ μιά θέση κοντά στό μύλο, γιατί δέν τολμοῦσε νά τό φέρει μέσα σ' αὐτή, κι ἀφοῦ τόν ἀκούμπησε σέ μιά θημωνιά ἐγινε ἄφαντος. Τό παιδί ἄρχισε νά κλαίει καί τή στιγμή ἐκείνη ὁ πατέρας του πού ἔβγαινε μαζί μέ τοὺς ἀδελφούς ἀπ' τό παρεκκλήσι, ὅπου ἔψαλαν τήν παράκληση, ἀκουσαν τά κλάματα τοῦ παιδιοῦ στό δάσος. Ἦρθαν πρὸς τήν κατεύθυνση τῆς φωνῆς καί εἶδαν τό παιδί νά στέκεται στή θημωνιά. Δόξασαν τό Θεό καί τόν ὄσιο Νεῖλο τό Θαυματουργό καί ἄρχισαν νά ρωτοῦν τό παιδί τί τοῦ συνέβη. Τό παιδί τοὺς διηγήθηκε ὅλα ὅσα τοῦ συνέβησαν, ὅσα εἶδε καί ἄκουσε. Ἀπό τότε τό παιδί αὐτό ἐγινε πολύ ταπεινό καί ἀπλό.

Ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ μοναχοὶ τῆς σκήτης πού ἀκούσαμε καί εἶ-
αμε ὅλα αὐτά μέ λεπτομέρειες ἀπ' τό παιδί, γράψαμε αὐτά τά λίγα
ἐπ' τά πολλά πού ἀκούσαμε ὥστε οἱ ἀδελφοί μας νά τά θυμούνται
τά ὠφέλεια ἐκείνων πού ἀγαποῦν τό Θεό καί νά δοξάζουν τήν
Αγία Τριάδα, τόν Πατέρα, τόν Υἱό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα τώρα καί
πάντα καί στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν!»

Σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τῆς σκητιώτικης ζωῆς, ὁ ἀριθμός τῶν μο-
ναχῶν στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νείλου ἦταν πάντα μικρός. Κατά τή
διάρκεια τῆς ζωῆς του αὐτός ὁ ἀριθμός δέν περιλάμβανε πάνω ἀπό
έναν ἱερομόναχο, ἕνα διάκονο καί δώδεκα μοναχοῦς. Ἀναμφίβολα
ἡ πρόθεση τοῦ ὁσίου Νείλου, ὅταν εὐλογοῦσε τόν ὁσιο Ἰννοκέντιο
γιά νά ἰδρύσει ἕνα κοινοδιακό μοναστήρι. ἦταν νά τηρήσει τή δική
του σκήτη ὀλιγάριθμη.

Ἐκτός ἀπό τόν Ἰννοκέντιο, ἕνας ἄλλος ὁσιος, πού εἶναι γνωστό
ὅτι θρυσκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τοῦ ὁσίου Νείλου, ἦταν ὁ
Κασσιανός, ἕνας Ἑλληνας πρίγκηπας ἀπ' τήν Κωνσταντινούπολη
πρός τόν ὁποῖο ὁ ὁσιος Νεῖλος εἶχε στείλει δύο γράμματα τά ὁποῖα
σῶζονται ἀκόμη καί ὁ ὁποῖος ἰδρυσε τό μοναστήρι του στό Βόλγα.
Ἡ ἐπιρροή τοῦ ὁσίου Νείλου εἶναι ἐπίσης ἐκδηλη στόν Κανονισμό
τοῦ ὁσίου Κορνηλίου τοῦ Κόμελ.

Εἶναι δύσκολο ὅμως ν' ἀνιχνεύσει κανεῖς τήν ἄμεση ἐπιρροή τοῦ
ὁσίου Νείλου στό ρωσικό μοναχισμό, ἡ ὁποία στήν πραγματικότητα
εἶναι δευτερεύουσας σημασίας σέ σύγκριση μέ τό ἀναντίρρητο γε-
γονός ὅτι ἡ θεωρητική μοναχική παράδοση τοῦ Βορρά βασίζεται
ὀλοκληρωτικά στούς ἀνατολικούς πατέρες τῆς Ἑλλάδας, Συρίας,
Παλαιστίνης καί Αἰγύπτου. Ὁ Κανονισμός τῆς σκήτης τοῦ ὁσίου
Νείλου (πού εἶναι τό μόνο ἀπ' τά ἔργα του πού σῶζεται μαζί μέ
λίγες ἀπ' τίς ἐπιστολές του καί τή σύντομη διαθήκη του), περιλαμ-
βάνεται ἐξ ὀλοκλήρου στήν παράδοση τῶν πατέρων αὐτῶν καί κατά
ἕνα μεγάλο μέρος ἀποτελεῖται ἀπό παραπομπές σ' αὐτούς. Ὁ ἴδιος
ὁ ὁσιος Νεῖλος γράφει: «Ὅπως ἕνα σκυλί μαζεῦει τά ψίχουλα πού
πέφτουν ἀπ' τό τραπέζι, ἔτσι κι ἐγώ συγκέντρωσα τά λόγια αὐτά
ἀπ' αὐτούς τούς εὐλογημένους πατέρες».

Βασικά, ὅπως εἶδαμε, ἡ οὐσία τοῦ Κανονισμοῦ τῆς σκήτης δέν
εἶναι ἡ ἐξωτερική ἐμφάνιση καί διάταξη τοῦ μοναστηριοῦ, ἀλλά ἡ

νηπιική ἐργασία τοῦ μοναχοῦ. Οἱ ἅγιοι Πατέρες καλοῦν τήν ἐργα-
σία αὐτή «νοερά» καί σημαίνει τήν πρακτική τῆς ὀρθόδοξης πνευ-
ματικῆς ζωῆς μέ ἐπικέντρο τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ.

Μετά ἀπό μιά εἰσαγωγή πού τονίζει μέ ἰδιαίτερη ἐμφαση ὅτι
ὅλοι οἱ ἐξωτερικοί σωματικοί ἀγῶνες ἀποβλέπουν ἀκριβῶς στήν
ἐξάγνιση τοῦ «ἐνδον δοχείου», ὁ ὁσιος Νεῖλος δίνει ἕνα περι-
γραμμα τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς μάχης, ἡ ὁποία γίνεται στό
νοῦ, τό βασίλειο τῶν σκέψεων. Ἡ νίκη ἢ ἥττα τοῦ ὀρθόδοξου χρι-
στιανοῦ στό σημεῖο αὐτό μεταφράζεται τότε σέ ἀρετές ἢ κακίες πού
διακρίνονται καί ἐξωτερικά.

Ἡ μάχη γι' αὐτόν πού ἀπομακρύνεται ἀπ' τή θεάρεστη ἀγνό-
τητα τοῦ νοῦ, διακρίνεται σέ πέντε στάδια:

(1) Ἡ ἀπλή «προσβολή», μιά σκέψη πού ἔχει ἐξωτερική προέ-
λευση. Τέτοιες σκέψεις πού δέν ἐξαρτώνται ἀπό μᾶς, δέν εἶναι ἐφά-
μαρτες «ἀφ' ἑαυτές», ἀφοῦ ἀκόμη καί οἱ πνευματικά τέλειοι δέν
εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθεροι ἀπ' αὐτές.

(2) «Συνδυασμός» ἡ συζήτηση μέ τή σκέψη πού ἐπιτρέπει τήν
εἴσοδο καί διατήρησή της στό νοῦ. Αὐτός ὁ συνδυασμός μπορεί νά
εἶναι ἄλλοτε μέν ἐμπαθής καί ἄλλοτε ἀπαθής καί ἐπομένως ἐφάμαρ-
τος ἢ ὄχι, ἀνάλογα μέ τό ἀποτέλεσμα.

(3) «Συγκατάθεση» ἡ ἀποδοχή τῆς σκέψης καί ἥττα ἀπ' αὐτήν.
Αὕτη μπορεί νά κριθεῖ περισσότερο ἢ λιγότερο αὐστηρά, ἀνάλογα
μέ τήν πρόοδο πού ἔχει κάνει κανεῖς στήν πνευματική ζωή καί στό
βασικό προσανατολισμό τῆς καρδιάς του. Δηλαδή, ἄλλος μπορεί
μέν νά νικηθεῖ μέ τή σκέψη, ἀλλά παραμένει ἀποφασισμένος νά μήν
ἁμαρτήσει στήν πράξη καί ἄλλος μπορεί ν' ἀποδεχθεῖ τή σκέψη σέ
τέτοια ἔκταση, ὥστε εἶναι ἐτοιμος νά πράξει σύμφωνα μέ τήν
«προσβολή». Σ' αὐτή τήν περίπτωση ὁ πνευματικός πατέρας πρέπει
νά ἐπιβάλλει κάποιο ἐπιτίμιο.

(4) «Αἰχμαλωσία», δηλαδή μιά ἀκούσια ἐλξη τῆς καρδιάς πρὸς
τή σκέψη. Ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση κανεῖς μπορεί νά ἔρθει «εἰς
ἑαυτόν» μόνο μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Θά μπορούσαμε νά ἐξηγή-
σουμε καλύτερα τήν κατάσταση αὕτη λέγοντας ὅτι ἡ σκέψη φωλιά-
ζει μόνιμα στό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί ὁ νοῦς, ἀπομακρυσμένος ἀπ'
τόν ἀγαθό προορισμό του καί θυθισμένος σέ πονηροῦς λογισμούς,
δέν μπορεί νά ἐπιστρέψει σέ μιά κατάσταση ἡρεμίας.

(5) «Πάθος», δηλαδή μιά κλίση καί δραστηριότητα πού έχουν φωλιάσει στήν ψυχή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα από συνήθεια καί γίνονται σάν δεύτερη φύση. Ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται στήν ἀρχή σ' αὐτή τήν κατάσταση ἐθελοντικά ἀλλά στό τέλος σκλαβώνεται τελείως σ' αὐτήν. Τό «πάθος» πρέπει νά ὑποβληθεῖ σέ τιμωρία σ' αὐτή τή ζωή, γιά ν' ἀποφύγει κανεῖς βασανιστήρια στήν ἄλλη.

Στή συνέχεια ὁ ὅσιος Νεῖλος περιγράφει στόν Κανονισμό τῆς σκήτης του πῶς νά μεθοδεύσει κανεῖς τόν πόλεμο κατά τῶν πονηρῶν λογισμῶν, ὑπογραμμίζοντας συνάμα μερικές ἀπ' τίς δοκιμασίες πού μπορεῖ νά συναντήσει στή διαδρομή τῆς πνευματικῆς τελειότητος καί δίνει μερικούς γενικούς κανόνες ζωῆς, γιά ὅποιον ἔχει ἀναλάβει τόν ἀγῶνα αὐτό. Μετά κατονομάζει τά ὀκτώ βασικά πάθη ἀπ' τά ὁποῖα, ὅπως διδάσκουν οἱ ἅγιοι Πατέρες, προέρχονται πολλά ἄλλα καί συμβουλεύει πῶς νά πολεμήσει κανεῖς τούς πειρασμούς πού ἀκολουθοῦν κάθε πάθος. Τά πάθη αὐτά εἶναι τά ἑξῆς: γαστριμαργία, πορνεία, φιλαργυρία, θυμός, λύπη, ἀκηδία, κενοδοξία καί ὑπερηφάνεια.

Ὁ Κανονισμός τελειώνει μέ ξεχωριστά παραρτήματα γιά τή μνήμη τοῦ θανάτου καί τήν τελευταία κρίση, γιά δάκρυα, ἀπάρνηση καί ἐγκατάλειψη τοῦ κόσμου, καί γιά διάκριση καί μετριοφροσύνη στήν ἀσκήση τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ἡ σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου παράμεινε πάντα ὅπως ἐπιθυμοῦσε ὁ ἰδρυτής της, ἀπλή καί ταπεινή. Ὅπως ὅμως συμβαίνει μέ ὅλα τά μοναστήρια, ἔτσι καί ἐδῶ ἡ πνευματική ζωή δέν ἦταν πάντα σέ ἀκμή. Εἰδικότερα στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα βρισκόταν σέ κατάσταση μεγάλης παρακμῆς, τόσο πνευματικά ὅσο καί ὑλικά. Τότε ὁ Θεός φανέρωσε ένα μεγάλο ἀσκητή πού ἔκανε τή σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου γιά μιά ἀκόμη φορά φημισμένη γιά τήν ἀνθηρή πνευματική ζωή της. Ἄν καί δέν ἀποκατάστησε τό κάθε τί σύμφωνα μέ τό γράμμα τῆς διαθήκης τοῦ ὁσίου Νεῖλου καί σέ μιά περίπτωση ἐνήργησε ἀντίθετα πρὸς τήν ἐκφρασμένη ἐπιθυμία του, ὅμως στή ζωή καί στό πνεῦμα του καί ἀκόμη καί στό φυσικό περιβάλλον τῆς σκητιώτικης ζωῆς, κατά τά τελευταῖα χρόνια του, μετά τήν τιμωρία του ἀπό τόν ὅσιο Νεῖλο, μπορεῖ νά διακρίνει κανεῖς τό πνεῦμα τοῦ μεγάλου ἰδρυτῆ τῆς σκητιώτικης ζωῆς στή Ρωσία καί ν' ἀναπνεύσει

λίγη ἀπ' τήν εὐωδία πού ἀποπνέουν οἱ ἀπομακρυσμένες σκήτες τοῦ Βορρᾶ. Πραγματικά, δέν εἶναι τυχαῖο πού αὐτός ὁ νέος ἀσκητής τῆς σκήτης τοῦ ὁσίου Νεῖλου φέρει τό ὄνομα τοῦ *Νεῖλου τῆς Σόρα*.

Ὁ ἱερομόναχος Νεῖλος τῆς Σόρα (1801 - 1870) γεννήθηκε ἀπό ἀφοσιωμένους ὁρθόδοξους χριστιανούς. Ὁ πατέρας του εἶχε ἀλληλογραφία μέ τόν ὅσιο Παῖσιο Βελιτσκόφσκυ, τό νέο αὐτό ξηλωτή τῶν ἁγίων Πατέρων καί τῆς μοναχικῆς «πνευματικῆς ἐργασίας» πού ἦταν ἐφάμιλλος τοῦ ὁσίου Νεῖλου, καί οἱ μαθητές τοῦ γέροντα Παΐσιου ἐπισκέπτονταν συχνά τό σπίτι του. Ζώντας σέ διάφορα μοναστήρια ὁ πατήρ Νίκων (αὐτό ἦταν τό μοναχικό του ὄνομα), ἀπασχολήθηκε σέ πολλές ὑπεύθυνες θέσεις σ' αὐτά. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ καρδιά του ἦταν βαρυμένη μέ ἐγκόσμιες φροντίδες, ἔψαχνε γιά μιά πιό ἐρημική τοποθεσία γι' ἀσκητικούς ἀγῶνες. Ἐτσι ὁδηγήθηκε ἀπό τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου, πού τότε ἦταν ἐξάρτημα τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, ὁ ἡγούμενος τοῦ ὁποῖου αἰσθάνθηκε ἰδιαίτερη χαρά μέ τό νά τόν ἐπιφορτίσει μέ τήν ἀποκατάσταση τῆς σκήτης.

Ἡ θέα πού ἀντίκρουσε ὁ πατήρ Νίκων στή Σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου ἦταν πραγματικά λυπηρή. Οἱ δύο παλιές ἐκκλησίες πού εἶχε φτιάξει ὁ ὅσιος Νεῖλος καθὼς καί τά ἄλλα κτίρια τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν σέ κακή κατάσταση καί μερικά ἀπ' αὐτά εἶχαν γκρεμιστεῖ καί γίνεи ἐρείπια. Μόνο ὁ μύλος τοῦ ὁσίου Νεῖλου στή Σόρα ἦταν λίγο - πολύ ὁλόκληρος, ἀλλά τό χειρότερο ἀπ' ὅλα ἦταν ὅτι οἱ ὀκτώ μοναχοί πού ζοῦσαν στή σκήτη ἀπεῖχαν πολύ ἀπό τοῦ νά εἶναι πρότυπα σοβαρῆς μοναχικῆς ζωῆς καί δέ φαίνονταν διατεθειμένοι νά διορθωθοῦν ἀπ' τό νέο ἡγούμενό τους. Σάν ἀποκορύφωμα τῆς κατὰ πτωσης, ἀκριβῶς ἔξω ἀπό τή σκήτη ὁ πατήρ Νίκων συνάντησε μιά ὁμάδα ἀπό γυναῖκες πού ἐργάζονταν στό μοναστήρι γιά τούς ἀδελφούς καί οἱ ὁποῖες γελοῦσαν καί τραγουδοῦσαν. Παρ' ὅλα αὐτά, τό ἀπόμακρο καί ἐρημικό τῆς σκήτης, οἱ ταπεινές ἐκκλησίες της καί ὁ τάφος τοῦ ὁσίου Νεῖλου (πού βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ξύλινη ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου), προσέλκυσαν τήν ψυχή τοῦ πατρός Νίκωνος καί σύντομα ὁ ἴδιος ὁ ὅσιος Νεῖλος ἐμφανίστηκε στόν ὕπνο του καί συζήτησε μαζί του, τόν διέταξε νά μὴν ἀρνηθεῖ νά γίνεи ἡγούμενος καί τοῦ ὑποσχέθηκε νά τόν βοηθήσει.

Ὅταν ὁ πατήρ Νίκων ἐγινε ἡγούμενος, τό 1837, εἰσήγαγε ἕναν

Γενική άποψη του έσωτερικού του μοναστηριού της Σόρα.

αυστηρό μοναχικό κανονισμό και σέ τρία χρόνια είχε αποκαταστήσει τά κτίρια. Έχτισε ακόμη ένα φράχτη γύρω από τόν περίβολο της σκήτης, ενώ 20 περίπου μοναχοί εγκαταστάθηκαν εκεί. Κοντά στό πηγάδι και τή δεξαμενή, πού είχε σκάψει ό ίδιος ό όσιος Νείλος, έχτισε ένα παρεκκλήσι κι ένα μικρό κελλί γιά τούς μοναχικούς του άγώνες.

Γρήγορα άρχισαν νά επισκέπτονται τή σκήτη πολλοί προσκυνητές. Έδω ό πατήρ Νίκων υπόκυψε στόν πειρασμό πού του πρότεινε ό ήγούμενος του μοναστηριού του όσίου Κυρίλλου, νά χτίσει μιά μεγάλη πέτρινη εκκλησία στή θέση πού ήταν οί δυο μικρές ξύλινες. Ό βιογράφος του πατρός Νίκωνος δέν τό αναφέρει, αλλά είναι φανερό άπ' τά γεγονότα πού ακολούθησαν ότι ό όσιος Νείλος, πού κάποτε είχε απειλήσει τόν Ίδαν τόν Τρομερό ακόμη και γιά τή σκέψη του νά χτίσει πέτρινη εκκλησία στή σκήτη του, τιμώρησε εκείνους πού αποφάσισαν νά ενεργήσουν αντίθετα μέ τήν έκφρασμένη επιθυμία του. Πρίν τελειώσει ή πέτρινη εκκλησία, ό ήγούμενος του μοναστηριού του όσίου Κυρίλλου μετακινήθηκε άπ' τή θέση του και ό πατήρ Νίκων έξορίστηκε από δυσμένεια. Τοποθετήθηκε

υπό απαγόρευση σ' ένα μακρινό μοναστήρι, έπειδή διατηρούσε στό κελλί του χωρίς νά τό αναφέρει μερικά ανθρώπινα όστά (πολύ καθαρά και εύωδιαστά, μέ σταγόνες μύρου, πού άνήκαν μάλλον σέ κάποιο μοναχό της σκήτης). Τά όστά βρέθηκαν όταν κατεδαφίζονταν οί ξύλινες εκκλησίες και ίσοπεδώθηκε όλη ή περιοχή και τό παλιό νεκροταφείο. Άργότερα, κατά τή διάρκεια της κατασκευής της πέτρινης εκκλησίας, υποχώρησαν οί άψίδες πού στήριζαν τόν κεντρικό τρούλλο κι ένα δεκαεπτάχρονο άγόρι έπεσε από τήν όροφή και καλύφτηκε μέ τούβλα. Τό ότι βρέθηκε τελείως δόλογο και άθικτο κάτω από τά έρείπια, όφείλεται σέ όλοφάνερο θαύμα του όσίου Νείλου*.

Στήν έξορία του ό πατήρ Νίκων κι ενώ τόν είχε καταλάβει σχεδόν ή άπελπισία, πήρε θάρρος από μιά φωνή πού βγήκε άπ' τήν εικόνα της Παναγίας και ή όποία του είπε ότι θά επέστρεφε στή σκήτη του όσίου Νείλου και θά λάβαινε τό Μεγάλο Σχήμα. Πράγματι, σέ τρία χρόνια του έπιτρέψανε νά γυρίσει στήν αγαπημένη του σκήτη, τώρα όμως όχι γιά νά γίνει ήγούμενος αλλά ν' αποσυρθεί στή μικρή του σκήτη, κοντά στό πηγάδι του όσίου Νείλου. Εκεί άκριδώς, προηγουμένως είχε ό ίδιος μετακινήσει τήν κατεδαφισμένη ξύλινη εκκλησία του Προδρόμου πού βρισκόταν πάνω άπ' τό μνήμα του όσίου Νείλου, άπ' τό 17ο αιώνα τουλάχιστον. Αύτή ή εκκλησία έδωσε τό όνομα σ' αύτή τή δεύτερη σκήτη του όσίου Νείλου: ή σκήτη του Προδρόμου.

Τό 1852 ό Πατήρ Νίκων έλαβε τό Μεγάλο Σχήμα και όνομάστηκε Νείλος, πρós τιμή του μεγάλου ίδρυτή της σκήτης, και τώρα άρχισε μιά ζωή πού σέ πολλούς τομείς έμοιαζε μ' εκείνη του προστάτη άγίου του. Ίδιαίτερα μετά τό 1861 όποτε ίδρυσε μιά δεύτερη, πιό άπρόσιτη, σκήτη μακρύτερα στό δάσος (τή σκήτη της Κοιμήσεως ή Γεθσημανή, αφιερωμένη στή Μητέρα του Θεού), ζούσε τή σκληρή ζωή του έρημίτη - σκητιώτη. Οί γυναίκες δέν έπιτρεπόταν νά περάσουν τόν περίβολο της σκήτης και, ακόμη όταν συνέβαινε νά συναντήσει γυναίκες προσκυνήτριες έξω από τόν περίβολο, ό πατήρ Νείλος δέ συζητούσε ποτέ μαζί τους αλλά μόνο τίς εύλογούσε

* Τό γεγονός αύτό αναφέρεται άπ' τό Μουράβιεφ στή «Ρωσική Θηβαίδα του Βορρά». Πετρούπολη, 1855, σελ. 353 - 354.

σιωπηλός. Ἡ ἐπαφή του μέ τόν κόσμο εἶχε περιοριστεῖ στό νά ἀπαντᾷ σέ πνευματικές ἐρωτήσεις, διατυπωμένες σέ φύλλα χαρτιοῦ, πού τοῦ ἔφερνε ὁ ὑποτακτικός του.

Οἱ ὁλονύκτιες ἀγρυπνίες του ἀκολουθοῦσαν τίς ἀγιορείτικες συνήθειες καί, ὅπως στίς μέρες τοῦ ὁσίου Νεΐλου, διαρκοῦσαν ὅλη νύχτα, δώδεκα ὥρες καί πλέον. Διάβαζε συνέχεια τούς ἀγίους Πατέρες καί ταύτιζε τή σκέψη του μέ τή δική τους· οἱ πνευματικές συμβουλές του πρὸς τούς ἀδελφούς ἦταν γεμάτες ἀπό παραπομπές σ' αὐτούς. Ὁ κανονισμός του διέφερε ἀπὸ ἑκείνον τοῦ ὁσίου Νεΐλου στό ὅτι λειτουργοῦσε κάθε μέρα μέ τή συνοδεία δυὸ ἢ τὸ πολὺ τριῶν μοναχῶν. Ἡ ἐκκλησία καί τὰ δυὸ παρεκκλήσια πού ἔχτισε, ὅπως καί ὅλα τὰ ἄλλα κτίρια καί οἱ φράχτες πού περιέβαλαν τίς σκήτες του, ἦταν ξύλινα.

Στὴν παλιά ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου συγκέντρωσε ὅλες τίς παλιές εἰκόνες καί τὰ ἐκκλησιαστικά σκεύη τῆς σκήτης τοῦ ὁσίου Νεΐλου. Ἐνῶ ὁ ἴδιος ἀγιογράφησε πολλές νέες εἰκόνες σέ αὐστηρή βυζαντινὴ γραμμὴ, μιὰ τέχνη πού εἶχε μάθει ὅταν ἦταν νέος. Μὲ λίγα λόγια, ἔνῳ ἡ σκήτη τοῦ ὁσίου Νεΐλου μετατράπηκε σ' ἓνα συνηθισμένο κοινοβιακὸ μοναστήρι μέ μιὰ χωρὶς ἀξία πέτρινη ἐκκλησία, οἱ μικρές σκήτες τοῦ πατρός Νεΐλου συνέχισαν, κατὰ τὸ δυνατό, τὴν παράδοση τοῦ ὁσίου Νεΐλου, τοῦ ἱδρυτῆ.

Ὁ πατὴρ Νεῖλος ἀγωνίστηκε πολὺ γιὰ νά δοξαστεῖ ὁ ὅσιος Νεῖλος, ζωγραφίζοντας διάφορες εἰκόνες του καί γράφοντας τὴν πρώτη ἀκολουθία καί τούς χαιρετισμούς του.

Εἶχε ἐπίσης τὴν πρόθεση νά γράψει μιὰ ἀκολουθία στὸν ὅσιο Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, πολλὰ χρόνια πρὶν τὴν ἀγιοποίησή του. Καί σάν νά ἔδινε κάποια ἔμφαση στὴν ἐνότητα μεταξύ τῶν δυὸ μεγάλων ἐρημιτῶν – τοῦ ὁσίου Νεΐλου πού ἔζησε τὸ 15ο αἰῶνα καί τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ πού ἔζησε τὸ 19ο – ὁ πατὴρ Νεῖλος κοιμήθηκε τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἡμερομηνία (19 Ἰουλίου 1870) πού 33 χρόνια ἀργότερα ἔγινε ἡ ἀγιοποίηση τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ.

Στὴ σκήτη του πού ἦταν τόσο ἀπομακρυσμένη καί ἐρημική, ὅπως ὅλες οἱ παλιές σκήτες τῶν δασῶν τοῦ Βορρᾶ, ὁ πατὴρ Νεῖλος τέλειωσε τὴ ζωὴ του μέ μεγάλη ἀγιότητα, ἀποκαλύπτοντας χαρίσματα διορατικότητας καί θεραπείας. Μετὰ τὸ θάνατό του ἐμφανίστηκε στὸν πνευματικὸ του πατέρα καί τοῦ εἶπε:

– Μὴ λυπᾶσαι γιὰ μένα, γιατί κρίθηκα ἄξιος τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἡγουμένη ἑνὸς κοντινοῦ μοναστηριοῦ ἐπίσης ἐμφανίστηκε σιμιά ἀπ' τίς μοναχές στὸν ὕπνο της καί τῆς εἶπε νά πληροφορήσει τίς ἀδελφές ὅτι τώρα βρισκόταν στὰ εὐλογημένα σκηνώματα πού εἶχαν προπαρασκευαστεῖ γιὰ τὸ γέροντα Νεῖλο*.

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ στὴ σκήτη τοῦ ὁσίου Νεΐλου εὐδοκίμησε ἐπίσης ἓνας ἀριθμὸς ἄλλων ἀγίων ἀσκητῶν. Ἐνας ἀπ' τοὺς πιὸ σπουδαίους αὐτοὺς ἀσκητὲς ἦταν ὁ μοναχὸς Ἰωάννης Σαποσνίκωφ (1802 - 1863), ἓνας ἀνάπηρος πού ἀγωνίστηκε στὴ σκήτη τοῦ Προδρόμου, σ' ἓνα μοναχικὸ κελλί στό δάσος. Ἦταν ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ ἀπ' τὰ νιάτα του, περπατοῦσε πάνω στὰ νερά, κατατρόπωσε τοὺς

Ὁ ἱερομόναχος Νεῖλος.

Ὁ ἱερομόναχος Ἰωάννης.

* Ὁλη ἡ ζωὴ τοῦ πατρός Νεΐλου (καί σύντομοι βίοι ὁρισμένων συνασκητῶν του) περιλαμβάνεται στό περιοδικὸ τοῦ νέου μάρτυρος ἐπισκόπου Νικοδήμου: «Βίοι Ρώσων Ἀσκητῶν τοῦ 18ου καί 19ου αἰῶνα», Μόσχα, 1908, τεῦχος Ἰουλίου, σελ. 278 - 379.

δαίμονες, ἀφοῦ δέχτηκε ἀγριεῖς ἐπιθέσεις ἀπ' αὐτούς, εἶδε διάφορα θαυμάσια ὁράματα καί τόν ἐπισκέφτηκε καί θεράπευσε ἡ ἴδια ἢ Ὑπεραγία Θεοτόκος.

Κάποτε, ὅταν εἶχε πρωτοέρθει στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νείλου καί ἦταν ἀκόμη λυπημένος πού ἀναγκάστηκε νά ἐγκαταλείψει τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, λόγω τῆς ἀναπηρίας του, στεκόταν μέ μεγάλη λύπη στήν ἐκκλησία γιά μιὰ ὁλονύκτια ἀγρυπνία. σέ μιὰ μεγάλη γιορτή τό χειμῶνα. Ξαφνικά εἶδε ἕναν ἄγνωστο γέροντα μέ σχῆμα μοναχοῦ νά θγαίνει ἀπ' τό ἱερό καί νά ἔρχεται πρὸς αὐτόν λέγοντας:

— Προφανῶς δέ θέλεις νά μέ ὑπηρετήσεις. Ἐάν εἶν' ἔτσι, νά γυρίσεις στόν ὁσιο Κύριλλο.

Μόλις τέλειωσε αὐτά τά λόγια, ὁ γέροντας τόν χτύπησε ἀρκετά δυνατά στόν ὦμο μέ τό δεξί του χέρι. Ὁ Ἰωάννης θέλησε νά τοῦ βάλλει μετάνοια καί νά τόν ρωτήσει ποιὸς ἦταν, ἀλλὰ ξαφνικά ἐκεῖνος ἔγινε ἄφαντος. Παρατηρώντας ὅτι ὁ γέροντας ἔμοιαζε ἀκριβῶς μέ τόν ὁσιο Νεῖλο, ὅπως ἀπεικονίζεται στήν εἰκόνα πάνω ἀπ' τὰ λείψανά του, ὁ Ἰωάννης χάρηκε πάρα πολύ, κάθε λύπη του ἐξαφανίστηκε καί ἀποφάσισε σταθερά νά περάσει τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του στή σκήτη τοῦ Ὀσίου.

Στή θέση πού ὁ πατήρ Νεῖλος ἐπρόκειτο σύντομα νά χτίσει τή σκήτη τῆς Κοιμήσεως, εἶδε μιὰ νύχτα ἕναν πύρινο στύλο καί ἄκουσε ἀγγέλους νά ψάλλουν: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Ἀφοῦ ἔβλεπε τό ὄραμα αὐτό γιά πολύ καιρό, προφήτευσε τή μελλοντική πνευματική δόξα αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἡ ὁποία καί πραγματοποιήθηκε.

Μετά τό θάνατο τοῦ πατρός Νείλου, ἕνας ἀπ' τοὺς μαθητές του, ὁ ἱερομόναχος Ἰωάννης (1830 - 1903), συνέχισε νά διαμένει στίς σκήτες του, πρῶτα στή σκήτη τοῦ Προδρόμου καί μετά, γιά τὰ ὑπόλοιπα ὀχτῶ χρόνια μέχρι τό θάνατό του, στή σκήτη τῆς Κοιμήσεως, συνεχίζοντας ἔτσι τήν πνευματική δόξα τῆς μέχρι τόν αἰῶνα μας. Εἶχε πολύ μεγάλη εὐλάβεια πρὸς τόν ὁσιο Νεῖλο, ἰδιαίτερα ἀπό τότε πού, νέος ἀκόμη, κουβαλοῦσε μαζί του τήν εἰκόνα τοῦ Ὀσίου γυρεύοντας ἐλεημοσύνη γιά τή σκήτη. Συχνά προσευχόταν γιά πολλή ὥρα στόν Ὀσιο μπροστά στήν εἰκόνα του, ζητώντας του νά τόν προφυλάξει ἀπ' τοὺς πολλοὺς πειρασμούς πού ἀντιμετώπιζε

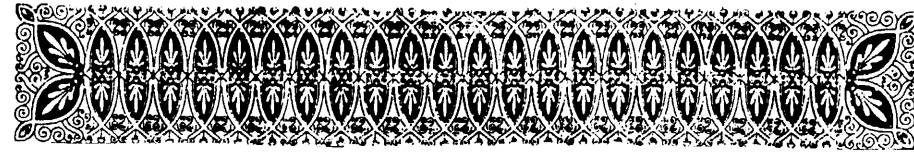
στή διάρκεια αὐτῶν τῶν ταξιδιῶν. Ἀπ' τήν εἰκόνα αὐτή ἔγιναν πολλές θεραπείες.

Ὁ πατήρ Ἰωάννης ἔγινε εὐρύτατα γνωστός σάν μεγάλος ἀσκητής καί πολλοὶ ἔρχονταν πρὸς αὐτόν γιά νά ζητήσουν πνευματικές συμβουλές. Τόν τελευταῖο χρόνο τῆς ζωῆς του τόν πέρασε σέ τέλεια μόνηση στό κελλί του, στή σκήτη τῆς Κοιμήσεως. Ἡ τελευταία του ἐπιθυμία ἦταν νά δεῖ τήν ἀγιοποίηση τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, στόν ὁποῖο εἶχε πολύ μεγάλη εὐλάβεια, καί νά πεθάνει αὐτῇ τῇ μέρα, πού ἦταν ἐπίσης καί ἡ μέρα τῆς κοιμήσεως τοῦ πατρός Νείλου, τοῦ γέροντά του. Καί πράγματι, τήν ἴδια μέρα τῆς ἀγιοποίησης τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, στίς 19 Ἰουλίου 1903, ἀφοῦ ὁ πατήρ Ἰωάννης σηκώθηκε ἀπὸ τό κρεβάτι τῆς ἀρρώστιας του γιά νά κάνει μιὰ παράκληση στόν Ὀσιο, ἀναχώρησε πρὸς τόν Κύριο.

Ἄν καί ὁ ὁσιος Νεῖλος εἶναι ἀναντίρρητα ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Ὀσίους τῆς Ἁγίας Ρωσίας, ἕνας ἅγιος Πατέρας τῆς ὀρθόδοξης ἀσκητικῆς φιλολογίας, ὁ μοναδικὸς ἀπ' τοὺς μεγάλους πνευματικούς καθοδηγητὲς τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ πού τοῦ δόθηκε ὁ ἐπίζηλος τίτλος τοῦ «Μεγάλου Γέροντα» στήν ἐκκλησιαστική φιλολογία, ἕνας ἀναμφισβήτητος θαυματουργός Ἅγιος, παρὰ ταῦτα δέν ἀναγνωρίστηκε ἀκόμη ἐπίσημα ἀπ' τήν Ἐκκλησία, σάν κι αὐτό νά συμβαδίζει μέ τήν ἐκφρασμένη ἐπιθυμία του νά μὴν ἀπολαύσει δόξα σ' αὐτόν τόν κόσμο. Ἀναμφισβήτητα, οἱ «ἀπηρχαιωμένες» ιδέες του ἐμπόδισαν τήν ἐπίσημη ἀναγνώρισή του ὡς Ἁγίου. Ἐτσι δέν ἦταν ἡ ἐκκλησιαστική ἱεραρχία, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ πιστὸς λαὸς αὐτός πού τόν δόξασε καί ἔκανε νά μπεῖ τό ὄνομά του στὰ ἐκκλησιαστικά ἡμερολόγια, λόγω τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ πού ἀπολάμβανε σάν τοπικὸς Ἅγιος.

Μιὰ ἐκκλησιαστική ἀκολουθία (προφανῶς γιά τοπική χρήση) συντέθηκε πρὸς τιμὴ του μερικὲς δεκαετίες μετά τό θάνατό του, μετά τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνα, καί ἀργότερα προστέθηκαν καί ἄλλες. Τό ἀπολυτίκιο, τό κοντάκιο καί ὁ οἶκος ἀπ' τήν ἀρχαιότερη ἀκολουθία σώζονται ἀκόμη. Στόν οἶκο μάλιστα μπορεῖ κανεὶς νά διακρίνει τήν τοπική παράδοση τῆς σκητιώτικης ζωῆς («ἐμᾶς πού ζοῦμε μόνοι μας σέ ἀπόσταση ὁ ἕνας ἀπὸ τόν ἄλλο») πού διατηροῦνται ἀκόμη κατὰ τόν χρόνο πού γραφόταν ἡ ἀκολουθία.

Ἡ πνευματική διαθήκη τοῦ ὁσίου Νείλου ἀπέδωσε πλούσιους καρπούς. Ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος δέν ἔπαυσε νά ἐπισκέπτεται τό μέρος τῶν ἐπίγειων ἀγώνων του. Μετά τή Σοβιετική Ἐπανάσταση καί τήν ἐπικράτησή της στή ρωσική γῆ, δέ γνωρίζουμε τίποτα σχετικά μέ τήν τύχη τῆς σκήτης του, ἄν καί τά περισσότερα κτίσματά της δέ φαίνεται νά διατηροῦνται ἀκέραια. Παρά ταῦτα παραμένει ἀκόμη ζωντανό τό παράδειγμα τοῦ Ὁσίου, πού δέν παύει νά προσεύχεται γιά τό γένος τῶν χριστιανῶν. Εἶθε μέ τίς προσευχές του νά βροῦμε κι ἡμεῖς τή σωτηρία μας! Ἀμήν!

Ὁσιος Ἀλέξανδρος τοῦ Σβίρ*

γιοι Πατέρες, σάν ἀληθινοί δούλοι τοῦ πλούσιου Κυρίου καί Θεοῦ, παρακαλέστε Τον, ὥστε ἀπ' τοὺς ἀνεξάντλητους θησαυρούς Του νά μοῦ χαρίσει λόγο ἀρτυμένο μέ τό ἅλατι τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καί μιὰ γλώσσα κατανοητή, γιά νά μπορέσω νά διηγηθῶ τήν ἐνάρετη ζωή τοῦ ὁσιότατου πατέρα Ἀλεξάνδρου, πού τόσο ἐνδοξα ἔλαμψε σ' αὐτοὺς τοὺς τελευταίους καιρούς. Ἡ περιγραφή τῶν ἀγώνων του δέν ὀφείλεται σέ φῆμες καί διαδόσεις, ἀλλά προέρχεται ἀπό ἀφήγησι ἀπ' τά ἴδια τά σεβάσματα καί ἅγια χεῖλη του καθὼς ἐπίσης καί ἀπ' τοὺς μαθητές του πού ἔζησαν μαζί του ἐξαρχῆς, ἀπ' τοὺς ὁποίους ἀκουσα πολλά γιά τή γεμάτη θεάρεστους ἀγῶνες ζωή του. Ὅλα αὐτά τ' ἀφήνω γραμμένα σάν ἓνα ἀνεκτίμητο δῶρο καί μιὰ πατρική κληρονομιά, γιά νά κάνουν ὠφέλιμη χρήση τους ἐκεῖνοι πού θά ἔρθουν μετά ἀπό μᾶς.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐλογημένου παιδιοῦ, τοῦ ὁσίου πατρός Ἀλεξάνδρου, Στέφανος καί Μπάσσα, ζοῦσαν στά ὄρια τοῦ Μεγάλου Νόβγκοροντ, τῆς τωρινῆς γῆς τοῦ Ὁλονετς. Ἦταν κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Μαντέρα, πού εἶναι κοντά στό μοναστήρι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τοῦ Ὁστρογκ. Ἄν καί δέ διέθεταν ἀφθονία πλούτου, ἦταν ἱκανοποιημένοι μέ ὅ,τι κατεῖχαν· στήν εὐσέβεια ὁμως ξεπερνοῦσαν

* Περίληψη τοῦ βίου του πού γράφτηκε στό μοναστήρι τοῦ Ὁσίου τό 1545 ἀπ' τό μαθητή του Ἡρωδῖωνα, πού ἐγινε ἡγούμενος μετά τόν Ὅσιο. Τυπώθηκε στά Σλαβονικά, στήν Πετρούπολη, τό 1843.

Ὁ ὅσιος Ἀλέξανδρος τοῦ Σβίρ (ἀρχαία εἰκόνα ἀπὸ τὴ Βαλαάμ)

πολλούς καὶ ἀγωνίζονταν πάντοτε σὲ ὅλα τὰ πράγματα νὰ εὐαρεστήσουν στὸ Θεό.

Ἄν καὶ γέννησαν γιούς καὶ θυγατέρες, μετὰ πέρασε ἓνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα πού δέν ἔκαναν ἄλλα παιδιά, πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ εὐλογημένη Μπάσσα δεχόταν τὴ μομφή τοῦ συζύγου της. Αὐτὸ ὅμως ἦταν στὸ σχέδιο τῆς Θείας Πρόνοιας. Γιατί δέν εἶναι δυνατό νὰ γεννηθεῖ ἓνας τέτοιος θησαυρός, πού ὁ Θεὸς τὸν ἐξέλεξε

πρὶν ἀπ' τὴ σύλληψή του νὰ γίνεῖ ὁδηγὸς γιὰ τὴ σωτηρία πολλῶν, παρὰ μόνο μέ προσευχὴ καὶ νηστεία. Μετὰ ἀπὸ πολλὴ προσευχὴ τὸ εὐλαβικὸ ζευγάρι πῆγε στὸ προαναφερόμενο μοναστήρι τῆς Θεοτόκου καὶ παρέμειναν ἐκεῖ ἀρκετὸ διάστημα νηστεύοντας καὶ προσευχόμενοι στὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Καὶ μιά νύχτα εἶδαν κάποια θεῖα μαρτυρία καὶ ἄκουσαν μιά φωνὴ νὰ τοὺς λέει:

– Εὐφραίνου, εὐλογημένο ζευγάρι, γιατί ὁ Κύριος ἄκουσε τίς προσευχάς σας καὶ θ' ἀποκτήσετε ἓνα γιό μέ τὸ ὄνομα τῆς παρηγορίας· γιατί ὁ Θεός, μέ τὴ γέννησή του, θά χαρίσει παρηγοριά στὴν Ἐκκλησία Του.

Ὅταν οἱ μέρες τοῦ τοκετοῦ συμπληρώθηκαν, γεννήθηκε τὸ παιδί πού ἐπιθυμοῦσαν καὶ τὸ ὀνόμασαν Ἀμῶς. Τὸ εὐλογημένο αὐτὸ παιδί ἤρθε στὸν κόσμον στίς 15 Ἰουνίου τοῦ 1449. Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ τὸν ἀναγέννησαν «ἐν ὕδατι καὶ Πνεύματι» καὶ τὸ παιδί ἀναπτυσσόταν κανονικά καὶ «ἐπληροῦτο Πνεύματος Ἁγίου ἐν Κυρίῳ».

Ὅταν ἔφτασε ὁ καιρὸς γιὰ νὰ σπουδάσει, οἱ γονεῖς του τὸν παράδωκαν σ' ἓναν ἀφιερωμένο ἄνθρωπο γιὰ νὰ διδαχθεῖ τὴν Ἁγία Γραφή. Ἐνῶ ὅμως οἱ συμμαθητές του μάθαιναν τὰ γράμματα γρήγορα, τὸ εὐλογημένο αὐτὸ παιδί ἦταν πολὺ ἀργό. Κι αὐτὸ ὅμως ἐγίνε συμφωνὰ μέ τὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ὥστε νὰ λάβει τὸ χάρισμα τῆς γνώσης ἀπ' τὸ Θεό κι ὄχι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Μιά μέρα πῆγε στὸ παραπάνω μοναστήρι, στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας ὅπου συνήθιζε νὰ πηγαίνει πάντα, καὶ ἔπεσε κάτω, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μέ δάκρυα καὶ στεναγμούς ζητώντας Της βοήθεια. Ξαφνικά ἄκουσε μιά φωνὴ νὰ λέει: «Σήκω, μὴ φοβᾶσαι· καὶ ὅ,τι ζήτησες θά τὸ λάβεις». Μετὰ ἀπ' αὐτὸ ἄρχισε γρήγορα νὰ μελετᾷ τὴν Ἁγία Γραφή χωρὶς δυσκολία καὶ ξεπέρασε ὅλους τοὺς συμμαθητές του.

Πήγαινε ἐπίσης κάθε μέρα στὴν ἐκκλησίᾳ, σεβόταν καὶ ὑπάκουε τοὺς γονεῖς του καὶ ζοῦσε μέ μεγάλη ἐγκράτεια, ἐξαντλώντας τὸ σῶμα του. Κάθε μέρα ἔτρωγε μόνο ψωμί, κι αὐτὸ ὄχι μέχρι κορεσμοῦ, ἐνῶ τὴ νύχτα κοιμόταν λίγο, προξενώντας μέ τὴν ἐγκράτειά του αὐτὴ μεγάλη ἐκπληξη στοὺς γονεῖς του. Τὸ θαυμάσιο αὐτὸ παιδί εἶχε ἐπιμέλεια στίς δουλειές του καὶ τὸ μυαλό του ποτέ δέν ἔκλινε πρὸς τὰ παιχνίδια καὶ τίς ἐλαφρές συζητήσεις πού συνηθίζουν τὰ παιδιά, ἀλλὰ περπατοῦσε μᾶλλον λυπημένος καὶ κατηφής

καί, μέχρι τοῦ σημείου πού εἶχε διδαχτεῖ, μέ ἀπλότητα· τόσο πολύ εἶχε ἐμπλουτιστεῖ ὁ νοῦς του μέ σοφία. Ἦταν πρᾶος καί ταπεινός, συμπαθής πρὸς ὅλους, ἀγαποῦσε πάρα πολύ τοὺς φτωχοὺς, ὅπως ἐπίσης ἀγαποῦσε καί σεβόταν πολύ τὴ μοναχικὴ πολιτεία.

Ὅταν ἔφτασε σέ ὠριμὴ ἡλικία, οἱ γονεῖς του σκέφτηκαν νά τόν παντρεύουν. Ὁ θαυμάσιος νέος ὅμως ἦταν πάντα συνετός καί δέν ἤθελε νά δεσμεύσει τόν ἑαυτό του μέ τίς χαρές αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀλλά νά προσεγγίσει μόνο στό Θεό, θεωρώντας πολύ γλυκύτερο τό νά μείνει μαζί Του.

Εχοντας ἀκούσει γιά τό μοναστήρι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου πού εἶναι στό Βαλαάμ καί φλεγόμενος ἀπ' τόν πόθο νά πάει ἐκεῖ, παρακάλεσε τόν Κύριο νά ἐκπληρώσει τὴν ἐπιθυμία του. Καί ὁ Κύριος πού εἰσακούει τίς προσευχές ἐκεῖνων πού τόν ἐπικαλοῦνται μέ εὐλικρίνεια, εὐδόκησε μέ τὴ Θεία Πρόνοιά Του ὥστε μερικοὶ μοναχοὶ ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ Βαλαάμ νά ἐρθουν γιά ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ σ' ἓνα γειτονικό, μέ τό δικό του, χωριό. Ἐτυχε ἐπίσης ὁ Ἀμῶς νά περνάει ἀπ' αὐτό τό μέρος καί βλέποντάς τους ἀπό μακριά νά στέκονται στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ καί νά διαβάζουν τοὺς Ψαλμούς, ἦρθε πρὸς αὐτούς κι ἀφοῦ ἔκανε μιά προσευχή, τοὺς ἔβαλε μετάνοια καί εἶπε: «Εὐλογῆστε με, ἅγιοι πατέρες». Ἐκεῖνοι παραξενεύτηκαν μέ τὴν ταπείνωση καί τὴν ἀπλότητα τοῦ νέου. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα ἦταν διορατικὸς γέροντας καί δοχεῖο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί κατάλαβε τὴν ἀγνότητα τῆς καρδιᾶς τοῦ νέου καί τὴν χάρη πού ἦταν ἐκδηλῆ σ' αὐτόν. Ὁ εὐλαβὴς νέος μετὰ ρώτησε ἰδιαιτέρως τό γέροντα γιά τό μοναστήρι του καί τόν κανονισμό τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν. Ὁ γέροντας τοῦ εἶπε μέ λεπτομέρειες γιά τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ τοῦ μοναστηριοῦ ὅπως ἐπίσης καί γιά τὴν ἐρημικὴ ζωή, ὅπου δυὸ ἢ τρεῖς ζοῦσαν μαζί μέ σιωπὴ καί ψυχικὴ ἐνότητα, χωριστά ἀπ' τοὺς ἄλλους. Τότε ὁ εὐλαβὴς νέος, ἐνῶ ἀπ' τὰ μάτια του ἔτρεχαν ποτάμι τὰ δάκρυα, ρώτησε τό γέροντα:

– Τί πρέπει νά κάνω, σεβαστέ πατέρα, γιά νά φύγω ἀπὸ αὐτόν τόν κόσμο τῆς ταραχῆς καί νά γίνω ἄξιος μιᾶς τέτοιας ἀγγελικῆς ζωῆς;

Ὁ γέροντας ἐδραίωσε τὴ θερμὴ ἐπιθυμία του γιά τὴ μοναχικὴ ζωὴ καί τοῦ ὑπέδειξε τό δρόμο γιά τό μοναστήρι. Μετὰ ἐπισκέ-

φτηκε τοὺς γονεῖς τοῦ Ὁσίου καί συζήτησε μαζί τους γιά πνευματικὴ τους ὠφέλεια καί τελικὰ εἶπε:

– Ὁ γιός σας θά γίνεῖ μεγάλος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καί ὑπηρετῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Καί μετὰ ἀναχώρησε.

Ὁ εὐλογημένος νέος, φλεγόμενος ἀπὸ ζῆλο καί μὴ θέλοντας ν' ἀναβάλλει τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἐπιθυμίας του, ἔπεσε στὰ πόδια τῶν γονιῶν του καί ζήτησε τὴν εὐχή τους γιά νά πάει σ' ἓνα γειτονικό χωριό γιά κάποια ὑπόθεση. Κι ἀφοῦ ἔτσι ὑπέκλεψε τὴν εὐχή τους, ἔφυγε ἀπ' τό σπίτι ἔχοντας μαζί του μόνο τὰ ρούχα πού φοροῦσε καί λίγο ψωμί. Ἀφοῦ περπάτησε λίγο, σταμάτησε καί γιά πολλές ὥρες ἔκλαιγε γιά τόν τρόπο πού ἔφυγε ἀπ' τό πατρικὸ σπίτι καί μετὰ ξεκίνησε τό δρόμο του περπατώντας γρήγορα καί αἰσθανόμενος μεγάλη χαρά.

Ὁ νεαρὸς Ἀμῶς ἔφτασε καί διέσχισε τόν ποταμὸ Σβίρ καί συνέχισε νά περπατᾷ χαρούμενος καί δοξολογώντας τό Θεό. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ ἦταν πολὺ ἐρημικὴ, δασώδης καί ἀπρόσιτη. Ἀρχισε νά βραδυάζει καί ὁ ὁσιος νέος ἔψαχνε νά βρεῖ τόπο γιά νά κοιμηθεῖ τὴ νύχτα. Βλέποντας σέ κάποια ἀπόσταση μιά λίμνη, κατευθύνθηκε πρὸς τίς ὄχθες τῆς. Ἡ λίμνη δέν ἦταν πολὺ μεγάλη, ἀλλὰ ἦταν πολὺ ὁμορφη, περικυκλωμένη ἀπ' ὅλες τίς πλευρὲς σάν ἀπὸ τεῖχος μέ δάσος καί τὰ κλαδιά τῶν δέντρων ἔγερναν πρὸς τό νερό. Ἡ ἀπόστασή της ἀπ' τόν ποταμὸ Σβίρ ἦταν τέσσερα μίλια. Ὁ μακάριος νέος χάρηκε ψυχικά καί προσευχήθηκε λέγοντας: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ καί Θεέ μου, ὁδήγησέ με σέ δρόμο σωτηρίου». Μετὰ προσευχήθηκε πολλές ὥρες μέ δάκρυα καί ἀποκοιμήθηκε. Ξαφνικά ἄκουσε μιά φωνὴ νά τοῦ λέει:

– Νέε, ὁ δρόμος πού ἐπιθυμεῖς νά βαδίσεις, ὁδηγεῖ στό μοναστήρι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στό Βαλαάμ· πηγαινέ με εἰρήνη καί ἀγωνίσου ἐκεῖ ἀρκετὸ διάστημα γιά τόν Κύριο καί μετὰ θά ἐρθεῖς σ' αὐτόν τόν τόπο, θά χτίσεις μοναστήρι καί πολλοὶ θά σωθοῦν ἀπὸ σένα.

Μ' αὐτὴ τὴ φωνὴ ἐμφανίστηκε συγχρόνως στὸν τόπο πού ἀναπαύοταν ὁ νέος ἓνα μεγάλο φῶς καί εἶδε ἐπίσης μιά λαμπρὴ ἀχτίδα νά πέφτει ἐπάνω του. Καί τότε τόν συνεπῆρε ἓνας μεγάλος φόβος καί σκέφτηκε: «Τί νά σημαίνει αὐτό;» Κι ἀπ' τὰ μάτια του ἄρχισαν νά

τρέχουν δρύες τὰ δάκρυα. Μετά εὐχαρίστησε τὸ Θεό καὶ συνέχισε τὸ δρόμο του χαρούμενος.

Ἐνῶ βάδιζε προσευχόμενος στὸν Κύριο γιὰ νὰ βρεῖ ἕνα σύντροφο πού νὰ γνωρίζει τὸ δρόμο καλὰ καὶ ὁ Κύριος γρήγορα ἄκουσε τὴν προσευχή του. Προσέχοντας πίσω του εἶδε ἕναν ἄντρα νὰ βαδίζει στὸ δρόμο. Πήγαινε καὶ αὐτὸς στὸ Βαλαάμ γιὰ κάποια ὑπόθεση καὶ ὁ μακάριος νέος χάρηκε πού βρῆκε ἕναν τέτοιο σύντροφο. Περπάτησε μαζί του σὲ λίγες μέρες ἕνα δρόμο πού ἄλλοι τὸν περπατοῦν μὲ δυσκολία σὲ πολὺ περισσότερες. Κι ὅταν πλησίασαν τὸ μοναστήρι καὶ ὁ εὐλογημένος νέος εἶδε τὴν ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου, στάθηκε καὶ προσευχήθηκε μὲ δάκρυα. Μετά, ψάχνοντας γύρω του γιὰ τὸ σύντροφό του, δὲν μποροῦσε νὰ τὸν βρεῖ· ἔτσι κατάλαβε ὅτι ὁ καλὸς σύντροφός του ἦταν θεόσταλτος ἄγγελος καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεό.

Φτάνοντας στὸ μοναστήρι συνάντησε μερικοὺς μοναχοὺς πού στέκονταν ἔξω ἀπ' τὴν πύλη καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔβαλε μετάνοια εἶπε: «Εὐλογεῖτε, ἅγιοι πατέρες». Οἱ μοναχοὶ πληροφορήσαν τὸν ἡγούμενο γιὰ τὸ νέο καὶ ἐκεῖνος ἔδωσε ἐντολή νὰ τὸν φέρουν μπροστά του. Ὅταν πῆγε στὸν ἡγούμενο τοῦ ἔβαλε μιὰ ἐδαφιαία μετάνοια, ζήτησε τὴν εὐχή του καὶ ἄρχισε νὰ τὸν παρακαλεῖ μὲ δάκρυα γιὰ νὰ τὸν κάνει μοναχό. Ὁ ἡγούμενος, πού ὀνομαζόταν Ἰωακείμ, βλέποντάς τον τόσο νέο, τὸν δοκίμασε ἀναφέροντας τίς δυσκολίες τῆς θλιμμένης καὶ γεμάτης στερήσεις ζωῆς τῶν μοναχῶν. Ἄλλ' ὁ μακάριος νέος συνέχισε τίς παρακλήσεις του καὶ ὁ ἡγούμενος, πού εἶδε μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἕνα ἐκλεκτὸ σκεῦος τοῦ Θεοῦ, εἶπε:

— Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς πού θέλει νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Μακάρι, παιδί μου, νὰ σοῦ χαρίσει δύναμη καὶ ὑπομονή γιὰ νὰ σωθεῖς, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία σου. Ἀπὸ σήμερα θὰ ὑπηρετεῖς τοὺς ἀδελφούς μὲ ὑπομονή καὶ ὑπακοή.

Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ἀπ' τὸν ἡγούμενο τοῦ ἔβαλε ἐδαφιαία μετάνοια καὶ μετὰ κούρεψαν τὰ μαλλιά τοῦ κεφαλιοῦ του καὶ ὁ ἁγιασμένος νέος μαζί μ' αὐτὰ ἀπόβαλε κάθε σοφία μάταιη, πού τραβάει τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὰ κάτω. Στὴν κουρά του ὁ Ὅσιος μετονομάστηκε σὲ Ἀλέξανδρο. Ἦταν τότε σὲ ἡλικία εἴκοσι ἔξι χρονῶν.

Ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸ Θεό πού ἀξιώθηκε νὰ φύγῃ ἀπ' τὴν τα-

ραχή τῆς κοσμικῆς ζωῆς γιὰ τὸ εἰρηνικὸ λιμάνι τοῦ μοναχισμοῦ, δόθηκε ὀλοκληρωτικὰ σ' Αὐτόν, ἀγωνιζόμενος μέρα καὶ νύχτα χωρὶς ὀκνηρία, ἐξαντλώντας τὴ σάρκα του μὲ νηστεία καὶ προσευχή. Περνοῦσε τίς μέρες του μὲ ἀγῶνες γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ τίς νύχτες του μὲ ἀγρυπνίες, δοξολογώντας τὸ Θεό. Δὲν παρασυρόταν σὲ ἀνώφελες συζητήσεις, ἀλλ' εἶχε τὸ νοῦ του πάντα στραμμένο ἀποκλειστικά στὸ Θεό. Καὶ ἡ ζωὴ του δὲν ἔμοιαζε μὲ ζωὴ ἀνθρώπου ἀλλὰ ἀγγέλου, τόσο ὥστε ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐκπλήσσονταν μὲ τὴ μεγάλη ταπείνωση καὶ τὴν ὑπερβολικὴ ὑπακοή του πρὸς ὅλους.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ἀλέξανδρου λυπήθηκαν πολὺ πού τὸν ἀποχωρίστηκαν καὶ τὸν ἀναζήτησαν παντοῦ. Μετά ἀπὸ τρία χρόνια ὁ πατέρας τοῦ Ὀσίου ἐξακριβώσε ὅτι ὁ γιὸς του εἶχε καρεῖ μοναχὸς στὸ Βαλαάμ καί, φλεγόμενος ἀπὸ πατρικὴ ἀγάπη, ξεκίνησε νὰ κάνει τὸ μεγάλο ταξίδι γιὰ νὰ δεῖ τὸ παιδί του. Μάταια ὁ πατέρας προσπάθησε νὰ πείσει τὸ γιό του νὰ γυρίσει στὸ σπιτί γιὰ νὰ παρηγορηθεῖ τοὺς γονεῖς του μέχρι νὰ πεθάνουν. Ἀντίθετα μάλιστα, οἱ συμβουλές καὶ οἱ θερμὲς προσευχές τοῦ μακαρίου Ἀλέξανδρου ἐπεισαν τὸν πατέρα του νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς μοναχὸς καὶ ἔτσι, κατὰ τὴν ἐπιστροφή του, κατευθύνθηκε στὸ προαναφερόμενο μοναστήρι τῆς Παναγίας, χειροθετήθηκε μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Σέργιος καὶ ἀναπαύτηκε ἐκεῖ «ἐν εἰρήνῃ». Ἡ μητέρα τοῦ Ὀσίου ἐπίσης χειροθετήθηκε μοναχή μὲ τὸ ὄνομα Βαρβάρα καὶ ἀφοῦ ἔζησε θεάρεστη ζωὴ ἀναπαύτηκε καὶ αὕτῃ «ἐν Κυρίῳ».

Ὅταν ὁ ὀσιος Ἀλέξανδρος ἄκουσε ὅτι οἱ γονεῖς του ἀναπαύτηκαν, ἔκλαψε πολὺ. Μετά ὅμως, ἀναθέτοντας τὴν ἐλπίδα του στὸ Θεό, εἶπε στὸν ἑαυτό του: «Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος θνητὸς εἶμαι».

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ὁ Ὅσιος ἄρχισε νὰ ἀποδύεται σὲ ἀκόμη μεγαλύτερους ἀγῶνες. Τότε εἶχε σταλεῖ ἀπ' τὸν ἡγούμενο στὸ φοῦρνο, ὅπου παραμένει μὲ ταπείνωση ἀγωνιζόμενος περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, μεταφέροντας νερὸ καὶ κουβαλώντας ξύλα ἀπὸ τὸ δάσος. Ἀσκούμενος ἔτσι ἀκατάπαυστα κάθε μέρα ἐξαντλοῦσε τὸ σῶμα του, ἐνῶ τίς νύχτες προσευχόμενος ὀλοπρόθυμα στὸ Θεό. Μερικὲς φορὲς ἐγκατέλειπε τὸ κελλί του καί, ἀφοῦ γύμνωνε τὸ σῶμα του μέχρι τὴ μέση, στεκόταν μέχρι τὴν ὥρα τῆς πρωΐνης ἀκολουθίας καὶ τὸ σῶμα του γέμιζε μὲ πλῆθος κουνούπια καὶ σκνίπες. Τό πρωί

βρισκόταν πριν απ' όλους στην εκκλησία, στεκόταν στη θέση του και χωρίς να κουνάει καθόλου τὰ πόδια του ὕψωνε ολοκληρωτικά τὸ νοῦ του πρὸς τὰ ὕψη, στή θεωρία τοῦ Θεοῦ, προσέχοντας μέ ἐπιμέλεια στήν ἱερή ψαλμωδία καὶ τὰ ἀναγνώσματα καὶ ἔφευγε απ' τὴν ἐκκλησία μετὰ απ' όλους τούς ἄλλους. Κι ὅλοι ἐκπλήσσονταν μέ τὴν ταπείνωση καὶ τὴν ὑπομονή του, τὸν ἀγαποῦσαν πολὺ, τὸν σέβονταν καὶ τὸν ἐπαινοῦσαν.

Βλέποντας ὁ Ὅσιος νὰ τιμᾶται καὶ νὰ δοξάζεται απ' όλους λυπόταν πολὺ καὶ σκέφτηκε ν' ἀναχωρήσει απ' τὴν ἀνθρώπινη δόξα στήν ἐρημο κι ἐκεῖ νὰ ἀγωνιστεῖ μόνο γιὰ τὸ Θεό, ὥστε νὰ δοξαστεῖ απ' Αὐτόν μέ αἰώνια δόξα ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ ὅλων τῶν ἁγίων. Ἔτσι, ὅταν μιά μέρα κατὰ τὴ μοναχικὴ τάξη πῆγε στὸν ἡγούμενο γιὰ εὐχή καὶ εὐλογία, τοῦ ἐξομολογήθηκε τὴ λύπη τῆς καρδιάς του καὶ τὴ σκέψη του καί, πέφτοντας στὰ πόδια του, τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ δώσει εὐλογία νὰ πάει στήν ἐρημο. Ὁ ἡγούμενος ὁμως τὸν ἐμπόδισε λέγοντας:

— Ὅχι, παιδί μου, μὴν ἐπιμένεις σ' αὐτό γιατί εἶσαι νέος καὶ δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς γιὰ σένα ν' ἀγγίξεις τὰ ἀνώτατα στάδια τῆς ἐρημικῆς ζωῆς, χωρίς νὰ ἔχεις σταθεροποιήσει τὰ πόδια σου στὰ θεμέλια τοῦ πρώτου σταδίου, τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς καὶ ὑπακοῆς.

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ὑπόκυψε στὴ θέληση τοῦ ἡγουμένου. Ζήτησε συγχώρεση καὶ παραμένει στήν ὑπακοή, ἀγωνιζόμενος μέ τούς ἀδελφούς κι ὅταν ἔδλεπε κάποιον πού δὲν μπορούσε νὰ ἐργαστεῖ τὸν βοηθοῦσε. Κι ἔτσι ὑπηρετοῦσε τούς ἀδελφούς ἀκατάπαυστα κάθε μέρα καὶ τίς νύχτες παρὰ μένε ἀγρυπνος, προσευχόμενος στό Θεό. Καὶ τόσο ὁ ἡγούμενος ὅσο καὶ οἱ ἀδελφοί ἔμεναν κατάπληκτοι μέ τὴ σκληρὴ ζωὴ του καὶ τὴ σθεναρὴ καρτερίά του.

Μιά νύχτα μετὰ απ' ὅλα αὐτά, ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος προσευχόταν στό Θεό καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του καὶ τὴν παρακαλοῦσε νὰ τὸν καθοδηγήσει σ' ἓνα δρόμο πού θὰ μπορούσε νὰ σωθεῖ, ὅταν ξαφνικά ἄκουσε μιά φωνὴ νὰ τοῦ λέει:

— Ἀλέξανδρε, ἀναχώρησε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πῆγαινε στὸν τόπο πού σοῦ εἶχε ὑποδειχθεῖ ἀπὸ πρὶν κι ἐκεῖ θὰ μπορέσεις νὰ σωθεῖς.

Μαζί μέ τὴ φωνὴ ἐμφανίστηκε ἐπίσης κι ἓνα μεγάλο φῶς. Ὁ Ὅσιος ἀνοίξε τὸ παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του καὶ εἶδε ἓνα ἀστραφερό φῶς νὰ λάμπει πρὸς τὰ νοτιοανατολικά καὶ μιά φωνή, σάν νὰ

ἦταν δάχτυλο, τοῦ ἔδειξε τὴν τοποθεσία ἐκείνη ὅπου σήμερα μέ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ βρίσκεται τὸ μοναστήρι. Ἀπ' τὴ φωνὴ καὶ τὸ ὄραμα ὁ Ὅσιος πλημύρισε ἀπὸ χαρὰ καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεό πού δὲν παρεῖδε τίς παρακλήσεις του. Γρήγορα πῆγε στὸν ἡγούμενο καὶ τοῦ ἐξομολογήθηκε τὸ ὄραμα πού εἶχε δεῖ στό δρόμο ὅταν ἐρχόταν στό Βαλαάμ καὶ αὐτό πού εἶδε τώρα στό μοναστήρι. Ὅταν ἄκουσε ὅλα αὐτά ὁ ἡγούμενος κατάλαβε ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπρόκειτο νὰ γίνεῖ ἓνα ἐκλεκτό σκεῦος καὶ εἶπε:

— Εἶθε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ ἐκπληρωθεῖ σέ σένα, παιδί μου.

Κι ἀφοῦ ὁ Ὅσιος πῆρε εὐλογία ἀπὸ τὸν ἡγούμενο, απ' τὸν ὁποῖο εἶχε λάβει καὶ τὴ μοναχικὴ κουρά, πλημύρισε ἀπὸ χαρὰ καὶ δάκρυα καὶ πηγαίνοντας στό κελλί του προσευχήθηκε γιὰ πολλές ὥρες. Ὅταν ἔφτασε ἡ νύχτα, σηκώθηκε καὶ ἀναχώρησε απ' τὸ μοναστήρι ἔχοντας μαζί του μόνο τὰ ρούχα πού φοροῦσε καὶ μέ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ ἦρθε στὸν τόπο πού τοῦ εἶχε ὑποδειχθεῖ ἀπὸ πρὶν, κατὰ τὸ 1485. Τὸν τόπο αὐτό τὸν ἀγάπησε πάρα πολὺ κι ἀφοῦ προσευχήθηκε εἶπε: «Ἴδού ἡ ἀνάπαυσή μου στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων· θὰ ἐγκατασταθῶ ἐδῶ, γιατί ὁ Κύριος τὸ θέλησε». Καὶ μετὰ: «Εὐλογητός ὁ Θεός πού ἄκουσε τίς προσευχές μου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἔως τοῦ αἰῶνος».

Περιπλανήθηκε γιὰ λίγο σέ ὅλη τὴν τοποθεσία, εἶδε ἓνα ὠραῖο μέρος καὶ κάποια λαμπρὴ ἀχτίδα νὰ τὸ φωτίζει καὶ ἔχτισε μιά μικρὴ καλύβα ἐκεῖ ἀκριβῶς πού σήμερα βρίσκεται τὸ μοναστήρι. Ἔτσι ἄρχισε νὰ ζεῖ μόνος του σ' αὐτό τὸ μέρος πού μέχρι τότε δὲν εἶχε ζήσει κανένας καὶ μεριμνοῦσε μονάχα γιὰ τὸ Θεό. Μέρα καὶ νύχτα, ἀκατάπαυστα, προσπαθοῦσε νὰ τελειοποιήσει τὸν ἑαυτό του, ζώντας μέ ψαλμούς καὶ ὕμνους καὶ ὠδὲς πνευματικῆς, μέ προσευχὴ καὶ ἀγρυπνία, μέ ὑπερβολικὲς νηστείες καὶ μέ πειρασμούς καὶ θλίψεις σάν ἀσάλευτος στύλος, ἔχοντας γιὰ μόνη παρηγοριά τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπόλαυσης τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

Κάποτε πού πῆγαινε απ' τὸ κελλί του νὰ φέρει νερό καί, κατὰ τὴ συνήθειά του νὰ ψάλλει καὶ νὰ προσεύχεται ἀκατάπαυστα, ἔψαλε τούς ψαλμούς τοῦ Δαβὶδ, ἄκουσε ξαφνικά μιά φωνὴ απ' τὸν οὐρανὸ νὰ τοῦ λέει:

— Ἀλέξανδρε, ἐπειδὴ τήρησες τίς ἐντολές Μου απ' τὴ νεότητά

σου περνώντας μέσα από ένα στενό, γεμάτο θλίψεις, μονοπάτι, γι' αυτό και όπως σου προείπα έχω προετοιμάσει για σένα ένα αναρίθμητο πλήθος από ανθρώπους. Μήν τούς απαρνεϊσαι, αλλά δέξου τους με ανοιχτές αγκάλες και θά γίνεις ο καθοδηγητής τους προς τη σωτηρία τους.

Μόλις άκουσε αυτά ο Όσιος έπεσε μέ τό πρόσωπό του στό έδαφος, ένώ ο νοῦς του άγγιζε τούς οὐρανούς, αναπέμποντας ὕμνους εὐχαριστίας στό Θεό και ικετεύοντάς Τον μέ δάκρυα νά μήν επιτρέψει νά δοξαστεί άπ' τούς ανθρώπους, αλλά νά παραμείνει μέ ήσυχία στήν έρημο. Ο Κύριος όμως δέν ήθελε νά κρυφτεϊ στήν έρημο αυτός ο μεγάλος φωστήρας.

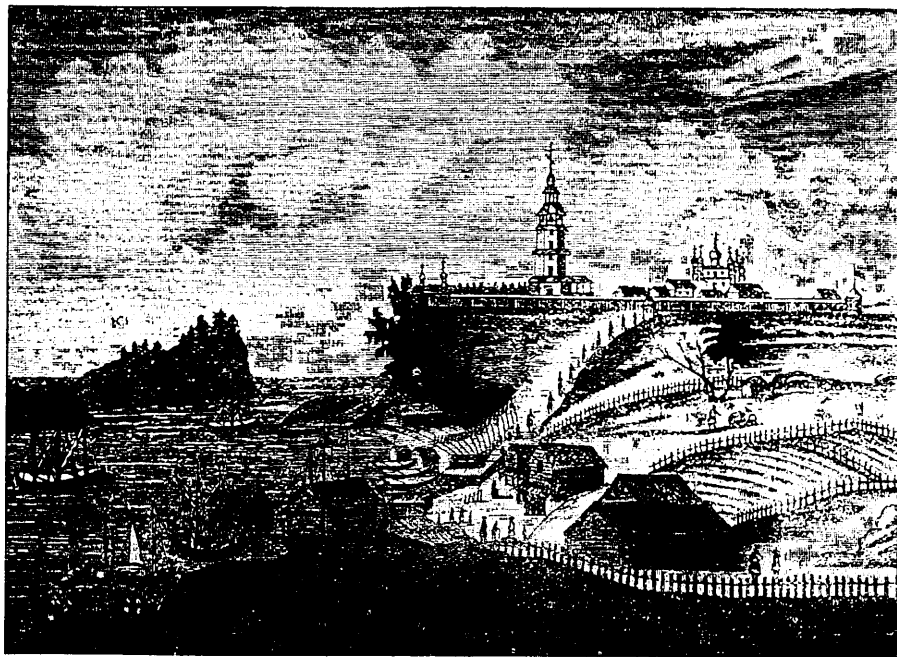
Κάπου έννιά μίλια μακριά άπό τήν έρημο αυτή, ζούσε κάποιος ευγενής πού όνομαζόταν Άνδρέας Ζαβαλίσιν. Μιά φορά, μέ μία συντροφιά ανθρώπων και μέ σκυλιά, πήγε νά κυνηγήσει και καθώς όλοι μαζί έφτασαν σέ μία συστάδα του δάσους, ξαφνικά παρουσιάστηκε μπροστά τους ένα έλάφι. Ο Άνδρέας και ή συντροφιά του κυνήγησαν τό έλάφι, εκείνο όμως έτρεχε πολύ γρήγορα και τά σκυλιά δέν μπορούσαν νά τό φτάσουν. Κατά τή διάρκεια τής καταδίωξης ο Άνδρέας αποχωρίστηκε άπ' τούς άλλους και τό κυνηγοῦσε μόνος του. Τελικά τό έλάφι εξαφανίστηκε στή συστάδα και ο Άνδρέας επέστρεφε άναζητώντας τή συντροφιά του, όταν είδε μία μικρή καλύβα και γύρω της ανθρώπινα ίχνη. Χάρηκε τότε πολύ μέ τή σκέψη ότι κάποιος δούλος του Θεού θά πρέπει νά ζει έδω στήν ήσυχία και βαδίζοντας προς τήν καλύβα έκανε μία προσευχή και χτύπησε τήν πόρτα. Ο όσιος Άλέξανδρος βγήκε έξω τρομοκρατημένος, νομίζοντας ότι έβλεπε κάποιο πνεῦμα, γιατί σ' αυτή τήν έρημο δέν είχε δει ποτέ του άνθρωπο. Παρά ταῦτα ο Όσιος εὐλόγησε τόν Άνδρέα και εκείνος του είπε τί είχε συμβεί και πρόσθεσε:

— Πιστεύω ότι αυτό πού κυνηγοῦσα δέν ήταν έλάφι, αλλά κάποια δύναμη του Θεού πού μέ έφερε στήν όσιότητά σου για νά λάβω τήν εὐλογία σου και τίς εὐχές σου. Γιατί πρέπει νά σέ πληροφορήσω ότι όταν έβγαينا νά κυνηγήσω σ' αυτή τήν έρημο παλιότερα, πολλές φορές είδα, άκριδώς σ' αυτό τό σημείο, άλλοτε μέν ένα πυρίνο στύλο, άλλοτε κάποια θεία άκτίνα φωτός και άλλοτε πάλι ένα φωτεινό καπνό ν' άνεβαίνει άπό τή γή προς τόν οὐρανό. Πολλές φορές προσπάθησα νά έρθω σ' αυτόν τόν τόπο και νά διαπιστώσω

για τά σημεία αυτά, αλλά δέν μπορούσα, παρά τώρα πού τό επέτρεψε ο Θεός.

Και τελειώνοντας ρώτησε τόν Όσιο για τή ζωή του στήν έρημο. Άκούγοντας αυτά ο όσιος Άλέξανδρος λυπήθηκε πάρα πολύ πού δέν μπορούσε νά κρυφτεϊ άπό τούς ανθρώπους και, ζητώντας άπ' τόν Άνδρέα νά του ὑποσχεθεϊ μέ όρκο ότι δέ θά πει τίποτα σέ κανέναν γι' αυτόν πριν τό θάνατό του, του μίλησε για τή ζωή του σ' αυτή τήν έρημο: "Οτι έζησε εκει έπτά χρόνια χωρίς νά δει άνθρωπο, τρεφόμενος μόνο μέ χόρτα, ότι στήν αρχή ὑπόφερε πάρα πολύ άπ' τή δυσκολία μίας τέτοιας ζωής και ότι θεραπεύτηκε άπό έναν πόνο του στομάχου μέ τό χέρι ενός άγγέλου πού εμφανίστηκε και τόν σταύρωσε στό μέρος του έπασχε.

"Όταν άκουσε αυτά άπ' τόν Όσιο ο Άνδρέας δόξασε τό Θεό, του έβαλε έδαφιαία μετάνοια, πήρε τήν εὐχή του και γεμάτος άγαλλίαση γύρισε στό σπίτι του.

Γενική άποψη του μοναστηριου του Βαλαάμ (χαλκογραφία 18ου αϊώνα).

Μετά από λίγο καιρό ή φήμη του όσιου Ἀλεξάνδρου διαδόθηκε σ' όλη τήν γειτονική περιοχή, γιατί ό εύλαβής Ἀνδρέας δέν ήθελε ν' αποκρύψει τά έργα τής Θείας Μεγαλειότητος, αλλά αγωνίστηκε νά ἐγκωμιάσει τόν Ὅσιο παντοῦ. Ἀκούγοντας γιά τόν όσιο Ἀλέξανδρο ό κατά σάρκα ἀδελφός του Ἰωάννης, πού τόν ἔψαχνε πολύ καιρό, ήρθε πρὸς αὐτόν. Ὁ Ὅσιος τόν ὑποδέχτηκε μέ πολλή ἀγάπη καί χάρηκε πάρα πολύ μέ τόν ἐρχομό του, γιατί εἶχε νά τόν δεῖ ἀπό τότε πού ἔλαβε τό μοναχικό σχῆμα καί ἀκόμη περισσότερο χάρηκε γιατί ό Ἰωάννης στή ζωή καί τή συμπεριφορά του ἦταν ἴδιος μέ τόν όσιο Ἀλέξανδρο. Συμφώνησαν νά ζήσουν μαζί καί νά τηρήσουν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ἀκολουθώντας τήν παραγγελία: *«ὅπου εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἐμόν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι κἀγὼ ἐν μέσῳ αὐτῶν»* (Ματθ. ιη' 20).

Ἔτσι, γιά χάρη τής ἐλπίδας γιά τήν ἀνάσταση καί τήν ἀπόλαυση τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἄρχισαν νά ζοῦν διαίζοντας τόν ἑαυτό τους ὑπερβολικά. Εἶχαν γιά στόχο τους τήν ἐνάρετη ζωή καί τήν τελείωση πολλῶν ἀγίων τοῦ παλίου καιροῦ, τό παράδειγμα τῶν ὁποίων ἀγωνίστηκαν νά ἀκολουθήσουν, ἀνυψούμενοι πρὸς τόν οὐρανό σάν μέ κλίμακα θείας ἀνάβασης. Μετά ἄρχισαν νά χτίζουν κελλιά γι' αὐτούς πού ἤθελαν νά ζήσουν μαζί τους γιατί πολλοί, μιμούμενοι τήν ἀγγελική ζωή τους, ἄφησαν τό μάταιο αὐτό κόσμο καί ἤρθαν κοντά τους.

Μετά από λίγο καιρό ό Ἰωάννης, ό ἀδελφός τοῦ Ὁσίου, κοιμήθηκε καί ἡ ψυχή του ἀναχώρησε γιά τόν Κύριο πού τόσο εἶχε ἀγαπήσει. Ὁ όσιος Ἀλέξανδρος ἔθαψε τό σῶμα του στήν ἐνδότερη ἔρημο μέ ψαλμοῦς καί ὠδές πνευματικές.

Ὅλους ἐκείνους πού ἤθελαν νά τόν ἀκολουθήσουν τούς παρηγοροῦσε μέ γλυκεῖα διδασκαλία καί τούς ἐνδυνάμωνε στούς ἀσκητικούς ἀγῶνες μέ χεῖλη πού ἀντλοῦσαν τή διδασκαλία ἀπ' τό Ἅγιο Πνεῦμα, λέγοντας:

— Ἀδελφοί, μή φοβάστε τήν ὀδυνηρή ἐγκράτεια καί τόν ἀγῶνα τής νηστείας, οὔτε τόν ἔρημο αὐτό τόπο καί τή στενή καί «τεθλιμένη» ζωή. Οἱ ἀγῶνες μας, ἡ σωματική ἀσκηση, ἡ στερημένη ζωή, ἡ συγκράτηση τῶν ἐπιθυμιῶν καί ὅτιδήποτε ἄλλο ὀδυνηρό πάσχουμε γιά τό Θεό, ὅπως ἐπίσης καί ἡ ἀγάπη, ἡ μετάνοια, τά δάκρυα καί ἡ

ἐξομολόγηση τῶν ἁμαρτιῶν μας, μᾶς προπαρασκευάζουν γιά νά ἀπολαύσουμε τά μέλλοντα ἐκεῖνα ἀγαθά.

Ἐκεῖνοι ἀκούγοντας τή διδασκαλία του αἰσθάνονταν ἀγαλλίαση καί ἀγωνίζονταν μέ ζήλο ἀνάλογα μέ τή δύναμή τους. Καί ό ἀριθμός τῶν ἀδελφῶν αὐξανόταν καί ό καθένας ζοῦσε χωριστά ἀπ' τούς ἄλλους μέ σιωπή, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τοῦ καλοῦ τους ποιμένα καί διδασκάλου.

Μετά από λίγο καιρό ό Ἀνδρέας Ζαβαλίσιν* ἤρθε πάλι στόν όσιο Ἀλέξανδρο μαζί μέ τά παιδιά του. Ἐφερε ἓνα φορτίο μέ ψωμί, σίκαλη καί κριθάρι καί ζήτησε τήν εὐλογία του καί τίς προσευχές του. Ὁ Ὅσιος τόν εὐλόγησε καί πρὶν τόν ἀφήσει νά φύγει εἶχε μαζί του μιὰ συζήτηση πνευματικῆς οἰκοδομῆς. Μετά κάλεσε ὅλους μαζί τούς ἀδελφούς, τούς ἔδειξε ὅλα ὅσα τούς εἶχαν φέρει καί εἶπε:

— Κοιτάξτε, ἀδελφοί, πῶς φροντίζει ό Θεός γιά ὅλους ἐμᾶς τούς δούλους Του, πού ζοῦμε σ' αὐτή τήν ἔρημο. Δέν ἔχασε ἐμᾶς τούς φτωχοῦς καί νά εἴστε δέβαιοι ὅτι δέ θά περιφρονήσει ποτέ αὐτόν τόν τόπο κι ἐκείνους πού ζοῦν ἐδῶ καί Τόν ὑπηρετοῦν πιστά.

Ἀπό τότε ό Ὅσιος ἄρχισε νά κόβει ξύλα, νά ὀργώνει τή γῆ καί νά σπέρνει, νά τρέφεται ἀπ' τούς κόπους του, νά τροφοδοτεῖ τούς φτωχοῦς καί τούς ταξιδιώτες καί νά ἐλεεῖ γενναιόδωρα αὐτούς πού τοῦ ζητοῦσαν. Καί ὅσο ἔδινε ἐκεῖνος, τόσο τά πλῆθυνε ό Θεός, γιατί ἤθελε νά δοξάσει τόν Ὅσιό Του.

Κάποιος μοναχός, πού ὀνομαζόταν Νικηφόρος, ἀκούγοντας γιά τόν όσιο Ἀλέξανδρο ἤρθε πρὸς αὐτόν, τοῦ ἔβαλε μετάνοια καί ζήτησε τήν εὐχή του. Ὁ Ὅσιος χάρηκε πολύ πού τόν εἶδε, γιατί εἶχε ἀκούσει γι' αὐτόν ὅτι ζοῦσε ἀγία ζωή. Αὐτός ό μοναχός ἔφερε ἐπάνω σ' ὄλο τό σῶμα του ἓνα μεγάλο βάρος ἀπὸ σίδερα καί οἱ ὀσφύες του ἦταν περιζωσμένες μέ πολλές ἄλυσίδες. Ὁ Ὅσιος τόν παρακάλεσε νά μείνει μαζί του κι ἐκεῖνος βλέποντας τή μεγάλη θέρμη του, τήν ταπείνωση τής ψυχῆς του καί τή ζεστή ἀγάπη του, ἔμεινε κοντά του μερικά χρόνια. Ὁ όσιος Ἀλέξανδρος βλέποντάς

* Ὁ Ἀνδρέας Ζαβαλίσιν (Ἅγιος Ἀνδριανός τοῦ Ὀντρούσωφ) ἀργότερα ἔγινε μαθητής τοῦ όσιου Ἀλεξάνδρου καί μετὰ ἱδρυσε δικό του μοναστήρι. Ἡ Ἐκκλησία γιορτάζει τή μνήμη του στίς 26 Αὐγούστου καί 17 Μαΐου.

τον νά λάμπει από αρετές ωφελήθηκε πάρα πολύ απ' αυτόν και θεώρησε τόν έρχομό του σάν μιά πραγματική επίσκεψη του Θεού. Τελικά ό μοναχός αυτός, παρά τίς παρακλήσεις του Όσίου, έφυγε γιά νά πάει στά μοναστήρια τών Σπηλαίων του Κιέδου, λέγοντάς του τά έξής προφητικά λόγια:

— Σ' αυτόν τόν τόπο ό Θεός θέλει νά χτίσεις μιά πέτρινη εκκλησία καί νά επεκτείνεις τό μοναστήρι καί τό Άγιο όνομά Του θά δοξαστεί σ' όλη τήν περιοχή.

Καί λέγοντας αυτά άκολούθησε τό δρόμο του.

Ό όσιος Άλέξανδρος άρχισε τότε νά άσκειται μέ άγώνες πού υπερβαίνουν τήν ανθρώπινη δύναμη σέ πείνα, δίψα καί στήν άντοχή του ψύχους, έλπίζοντας ότι μέ τό πρόσκαιρο αυτό ψύχος του χειμώνα θά αποφύγει τή μέλλουσα αιώνια κόλαση. Οί δαίμονες όμως, βλέποντας νά καταπολεμούνται απ' τόν Όσιο καί καταλαβαίνοντας ότι επρόκειτο νά έξοστρακιστούν απ' αυτόν, προσπάθησαν απ' τήν άρχή νά τόν τρομοκρατήσουν. Έμφανίζονταν άλλοτε μέν σάν θηρία καί άλλοτε σάν φίδια πού έτρεχαν κατεπάνω του μέ συριγμούς καί θηριώδη άγριότητα καί του προκαλούσαν πολλούς άλλους πειρασμούς.

Μιά νύχτα ό όσιος Άλέξανδρος πήγαινε πρός τό μοναχικό έρημητήριό του όπου συνήθιζε νά προσεύχεται μόνος του, όταν ξαφνικά εμφανίστηκε μπροστά του ένα άναρίθμητο πλήθος δαιμόνων, σάν νάταν στρατός πολύς, καί άρχισαν νά πηδούν κατεπάνω του μέ μανία. νά τρίζουν τά δόντια τους, ένω απ' τό στόμα τους φαινόταν νάβγαινε μιά μεγάλη φλόγα καί μέ λύσσα νά του φωνάζουν:

— Φύγε, φύγε απ' αυτόν τόν τόπο, αναχώρησε γρήγορα απ' εδώ, γιά νά μήν πεθάνεις μέ θάνατο κακό.

Ό Όσιος όμως, σάν καλός μαχητής του Ίησου Χριστού όπλισμένος μέ προσευχή, δέν τρομοκρατήθηκε καθόλου απ' αυτούς, γιατί γνώριζε τήν άσθενική δύναμή τους. Καί ή προσευχή του έβγαινε από τό στόμα του σάν πύρινη φλόγα καί κατέκαψε καί εξαφάνισε όλες τίς άνίσχυρες λεγεώνες τών δαιμόνων.

Ό όσιος Άλέξανδρος συνέχισε τότε τό δρόμο του καί ήρθε στό μοναχικό έρημητήριό του όπου έκανε τίς συνηθισμένες προσευχές του στό Θεό, όποτε ξαφνικά ένας άγγελος μέ λαμπρά ένδύματα πα-

ρουσιάστηκε μπροστά του. Βλέποντάς τον ό Όσιος αισθάνθηκε φόβο καί τρόμο καί πέφτοντας στό έδαφος έμεινε εκεί σάν νεκρός. Ό άγγελος τόν έπιασε από τό χέρι καί του είπε:

— Είμαι άγγελος Κυρίου καί ό Θεός μέ έστειλε νά σε διαφυλάξω απ' όλες τίς άπάτες του πονηρού διαβόλου καί νά σου υπενθυμίσω τά θεία όράματα πού είχες δεϊ σ' αυτόν τόν τόπο πού έχεις εγκατασταθεί· γιατί οί έντολές Του πρέπει νά εκτελεστούν· ό Κύριος σέ εξέλεξε νά γίνεις οδηγός σέ πολλούς γιά τή σωτηρία τους. Σου δηλώνω ότι τό θέλημα του Θεού είναι νά χτίσεις σ' αυτόν τόν τόπο μιά εκκλησία στό όνομα τής Άγίας Τριάδος, νά συγκεντρώσεις άδελφούς καί νά ιδρύσεις μοναστήρι.

Κι άφού είπε αυτά ό άγγελος έγινε άφαντος.

Ό όσιος Άλέξανδρος όμως αγαπούσε τήν ήσυχία καί ήθελε νά ζήσει σ' αυτή όλες τίς μέρες τής ζωής του· γι' αυτό προσευχόταν όλο καί περισσότερο στό Θεό νά τόν έλευθερώσει από κάθε άπάτη του έχθρου. Κάποτε πού είχε απομακρυνθεί απ' τήν καλύβα του καί όπως τό συνήθιζε προσευχόταν μερικές ώρες συνέχεια, ξαφνικά έμφανίστηκε πάλι ό άγγελος Κυρίου καί του είπε:

— Άλέξανδρε, όπως σου είπα τήν προηγούμενη φορά, φτιάξε μιά εκκλησία, συγκεντρώσε άδελφούς καί ίδρυσε μοναστήρι, γιατί πολλοί πού επιζητούν νά σωθούν θά έρθουν σέ σένα καί πρέπει νά τούς οδηγήσεις «εις όδόν σωτηρίας».

Καί λέγοντας αυτά ό άγγελος έγινε καί πάλι άφαντος.

Κατά τό 1508 πάλι, πού ό Όσιος συμπλήρωνε τόν 23ο χρόνο σ' αυτή τήν έρημο κι ένω ήταν στό έρημικό κελλί του μιά νύχτα καί κατά τή συνήθειά του προσευχόταν, ξαφνικά στό σημείο πού βρισκόταν έλαμψε ένα μεγάλο φώς. Ό Όσιος ξαφνιάστηκε καί σκέφτηκε: «Τί νά σημαίνει αυτό;» Καί άμέσως είδε τρεις ανθρώπους νά έρχονται πρός αυτόν ντυμένοι μέ λαμπρά, λευκά ένδύματα. Ήταν ωραιότατοι καί άγνοί, λάμποντας περισσότερο απ' τόν ήλιο καί άστράφτοντας μέ μιά άνέκφραστη ούράνια δόξα. Καθένας τους κρατούσε στό χέρι κι ένα σκήπτρο. Όταν τούς είδε ό Όσιος έτρεμε όλόκληρος, γιατί τόν κατέλαβε φόβος καί τρόμος. Καί μόλις συνήλθε λίγο προσπάθησε νά τούς προσκυνήσει μέχρι τό έδαφος. Έκείνοι όμως τόν έπιασαν απ' τό χέρι, τόν σήκωσαν καί του είπαν:

— Έχε έλπίδα, μακάριε, καί μή φοβάσαι.

Καί ὁ Ἅγιος εἶπε:

– Κύριοί μου, ἂν βρῇκα κάποια χάρη ἐνώπιόν σας, πέστε μου ποιοί εἶστε πού, ἐνῶ ἔχετε τόση δόξα καί λαμπρότητα, καταδεχθήκατε νά ἔρθετε πρὸς τὸ δοῦλό σας, γιατί ποτέ μου δέν εἶδα κανένα μέ τέτοια δόξα ὅπως ἐσεῖς.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἀπάντησαν:

– Μή φοβᾶσαι, ἄνθρωπε θείων ἐπιθυμιῶν, γιατί τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εὐαρεστήθηκε νά κατοικήσει σέ σένα γιά τήν ἀγνότητα τῆς καρδιάς σου καί ὅπως σοῦ προεῖπα πολλές φορές ἔτσι καί τώρα σοῦ λέω ὅτι πρέπει νά φτιάξεις ἐκκλησία, νά συγκεντρώσεις ἀδελφούς καί νά δημιουργήσεις μοναστήρι, γιατί μέ σένα εὐδόκησα νά σώσω πολλές ψυχές καί νά τοὺς φέρω στήν ἐπίγνωση τῆς ἀλήθειας.

Ἀκούγοντας αὐτά ὁ Ὅσιος γονάτισε καί πλημμυρισμένος ἀπὸ δάκρυα εἶπε:

– Κύριέ μου, ποιός εἶμαι ἐγώ ὁ ἁμαρτωλός, ὁ χειρότερος ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πού θά ἦμουν ἄξιος ν' ἀναλάβω τέτοιες εὐθύνες, σάν κι αὐτές γιά τίς ὁποῖες μοῦ μίλησες; Εἶμαι ἀδύνατος γιά ν' ἀποδεχτῶ τέτοια ἀποστολή. Γιατί ἐγώ ὁ ἀνάξιος δέν ἦρθα σ' αὐτόν τόν τόπο γιά νά κάνω αὐτά πού μέ προστάζεις, ἀλλά μᾶλλον γιά νά κλάψω τίς ἁμαρτίες μου.

Μόλις εἶπε αὐτά ὁ Ὅσιος κειτόταν κάτω στό ἔδαφος καί ὁ Κύριος τόν ἔπιασε πάλι ἀπ' τὸ χέρι, τόν σήκωσε καί τοῦ εἶπε:

– Σήκω ὀρθιος, πάρε θάρρος καί δύναμη καί κάνε ὅλα ὅσα σέ πρόσταξα.

Ὁ Ὅσιος ἀπάντησε:

– Κύριέ μου, μή θυμώνεις μαζί μου πού τόλμησα νά σοῦ ἀντιμιλήσω· πές μου, σέ τίνος τὸ ὄνομα θέλεις νά τιμᾶται ἡ ἐκκλησία πού ἡ ἀγάπη Σου γιά τὸ ἀνθρώπινο γένος θέλει νά χτιστεῖ σ' αὐτόν τόν τόπο;

Καί ὁ Κύριος εἶπε στόν Ὅσιο:

– Ὅπως βλέπεις τὸν ἕνα νά σοῦ μιλάει μέ τρία πρόσωπα, φτιάξε τὴν ἐκκλησία στό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς Ἁγίας Τριάδος «ἐν μιᾷ τῇ οὐσίᾳ». Σοῦ ἀφήνω τὴν εἰρήνη Μου καί ἡ εἰρήνη Μου πού σοῦ χαρίζω θά εἶναι μαζί σου.

Καί ξαφνικά ὁ Ὅσιος εἶδε τόν Κύριο μέ ἀπλωμένα φτερά νά

βαδίζει στό ἔδαφος, σάν νά περπατοῦσε μέ τὰ πόδια, καί μετὰ ἔγινε ἄφαντος.

Ὁ ὀσιος Ἀλέξανδρος ἦταν συνεπαρμένος ἀπὸ πολλή χαρά καί φόβο καί εὐχαρίστησε θερμά γι' αὐτὸ τὸ Θεό, πού τόσο ἀγαπάει τὸ ἀνθρώπινο γένος. Μετὰ ἄρχισε νά σκέπτεται πῶς καί πού θά χτίσει τὴν ἐκκλησία. Ἀφοῦ σκέφτηκε πολὺ καί προσευχήθηκε γι' αὐτὸ στό Θεό, ἄκουσε ξαφνικά μιὰ μέρα μιὰ φωνή νά τοῦ μιλάει ἀπὸ ψηλά. Κοιτάζοντας πρὸς τὰ πάνω ὁ Ὅσιος εἶδε ἕναν ἄγγελο τοῦ Θεοῦ πού φοροῦσε μανδύα καί κουκούλιο νά στέκεται στόν ἄερα μέ ἀπλωμένα φτερά καί μέ τὸν ἴδιο τρόπο πού ἄλλοτε ἐμφανίστηκε στό μεγάλο Παχώμιο*, μέ τὰ χέρια του τεντωμένα πρὸς τὸν οὐρανὸ νά λέει: «Εἰς Ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός, Ἀμήν». Καί μετὰ εἶπε στόν Ὅσιο:

– Ἀλέξανδρε, ὥς χτιστεῖ ἡ ἐκκλησία σ' αὐτόν τόν τόπο στό ὄνομα τοῦ Κυρίου πού ἐμφανίστηκε σέ σένα μέ τρία πρόσωπα, τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἀδιαιρέτου Τριάδος.

Καί λέγοντας αὐτά σημείωσε στόν τόπο ἐκεῖνο τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ μέ τὸ χέρι του καί ἔγινε ἄφαντος. Ὁ Ὅσιος εὐφράνθηκε πολὺ μέ τὸ ὄραμα αὐτό, δοξολόγησε τὸ Θεό πού δέν παρεῖδε τὴ δέησή του καί στό σημεῖο αὐτὸ τοποθέτησε ἕνα σταυρό.

Ἀπὸ τότε ὁ ὀσιος Ἀλέξανδρος ἀνάλαβε ἀκόμη μεγαλύτερους ἀγῶνες φροντίζοντας γιά τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας, γιά τὴ συγκέντρωση τῶν ἀδελφῶν καί γιά τὴν ἱδρυση τοῦ μοναστηριοῦ. Ἐνῶ ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν αὐξήθηκε καί τὸ χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ μέ τὴν πρόνοια τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ πῆγαινε καλὰ, οἱ ἀδελφοὶ θεώρησαν πολὺ λυπηρὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δέν ὑπῆρχε ἱερέας στό μοναστήρι καί παρακάλεσαν τὸν ὀσιο Ἀλέξανδρο νά δεχτεῖ τὸ ὑπουργημα τῆς ἱερωσύνης. Ὁ Ὅσιος ὅμως ἀρνήθηκε λέγοντας: «Αὐτὸ εἶναι ὑπεράνω τῶν δυνάμεών μου». Οἱ ἀδελφοὶ τότε, βλέποντας τὴν ἄρνησή του, παρακάλεσαν τὸν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Μεγάλου Νόβγοροντ Σεραπίωνα νά διατάξει τὸν ὀσιο Ἀλέξανδρο γιά νά δεχτεῖ νά γίνεῖ ἱερέας. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σεραπίων, πού εἶχε ἀκούσει γιά τὴν

* Ὁ ἅγιος Παχώμιος ὁ Μέγας (+15 Μαΐου 348), στόν ὁποῖο ἐμφανίστηκε ἄγγελος, ἔδειξε τὸ σχῆμα καί ἔδωσε τὸν πρῶτο κανονισμό τῆς κοινοδιακῆς ζωῆς.

ενάρετη ζωή του, τόν προέτρεψε νά δεχτεί τή χειροτονία. Καί ὁ Ὅσιος, παρά τή θέλησή του, ὑποχώρησε στίς παρακλήσεις τῶν ἀδελφῶν καί τήν προτροπή τοῦ ἀρχιεπισκόπου καί μέ τήν ἐπίθεση τῶν χειρῶν του ἔλαβε τό ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ ἔδωσε ἀκόμη εὐλογία γιά νά χτίσει ἐκκλησία καί ἀφοῦ συζήτησε γιά λίγη ὥρα μαζί του γιά τό πῶς πρέπει νά εἶναι ὁ ποιμένας, σύμφωνα μέ τίς Θεῖες Γραφές, ὅπως ἐπίσης καί γιά ἄλλα θέματα πνευματικῆς οἰκοδομῆς, τόν ἀπέλυσε «ἐν εἰρήνῃ».

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε στό μοναστήρι καί ἀνάλαβε ἀκόμη μεγαλύτερη φροντίδα γιά τά λογικά πρόβτα πού τοῦ ἐμπιστεύτηκε ὁ Χριστός καί γιά τήν ἀνέγερση τῆς ἐκκλησίας. Μιά μέρα ἦρθε μέ τούς ἀδελφούς στό σημεῖο πού τοῦ εἶχε ὑποδείξει πρὶν ὁ ἄγγελος καί ἀφοῦ προσευχήθηκε ἄρχισε τό χτίσιμο μιᾶς μικρῆς ξύλινης ἐκκλησίας. Ὅταν ἡ ἐκκλησία αὐτή τελείωσε, ὁ Ὅσιος ἔστειλε δυό ἀπό τούς μαθητές του, τό Θεόδωρο καί τόν Τύχωνα, στό Μεγάλο Νόβγοροντ νά παρακαλέσουν τόν ἀρχιεπίσκοπο γιά τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ καί τά ἀπαραίτητα εἶδη γιά τήν πραγματοποίησή τους. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τούς ἔδωσε τήν εὐλογία του, ὅπως ἐπίσης καί τά ἀπαραίτητα γιά τά ἐγκαίνια κι ἔτσι ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐγκαινιάστηκε.

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ὅλο καί περισσότερο εὐδοκίμοῦσε στίς ἀρετές. Ἄν καί ἦταν ἡγούμενος ὄχι μόνο δέν ἄλλαξε τόν κανόνα του ἀλλά μάλλον ἐπιδόθηκε σέ μεγαλύτερους ἀγῶνες, στολίστηκε μέ περισσότερη ταπεινωση καί ἔγινε παράδειγμα σέ ὅλους. Γι' αὐτό καί τό μοναστήρι ἐπεκτάθηκε, ὁ ἀριθμός τῶν ἀδελφῶν αὐξήθηκε καί πολλοί εὐγενεῖς ἔρχονταν γιά νά ζητήσουν τήν εὐλογία του καί τίς προσευχές του καί τοῦ ἔδιναν ἀπ' τὰ ὑπάρχοντά τους γιά νά χτίσει τό μοναστήρι.

Γιά τούς λοιπούς ἀγῶνες του καί τήν πρόοδό του στίς ἀρετές δέν εἶναι εὐκολο νά μιλήσουμε ἐδῶ μέ λεπτομέρειες. Μέ τή χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος πού κατοικοῦσε μέσα του, ἔλαμπε σάν ἕνα μεγάλο φῶς καί ἀνθίζε σάν εὐωδιαστό ρόδο μέ πνευματικούς καρπούς. Σέ ὅλους φαινόταν σάν ἄγγελος ἔνσαρκος καί ἐργαζόταν κάθε μέρα στίς δουλειές τοῦ μοναστηριοῦ μέ τά ἴδια του τά χέρια. Πήγαινε ἐπίσης καί στό φούρνο, ζύμωνε καί φούρνιζε τό ψωμί, κάνοντας τόν ἑαυτό του ἴσο μέ τούς ἐργαζόμενους ἐκεῖ.

Τό νησί ὅπου ἀγωνίστηκε ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ὅταν ἦταν στό Βαλαάμ.

Κάποτε πού πλησίαζε ἡ γιορτή τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος, ἐκεῖνοι πού ἦταν ἐντεταλμένοι νά προετοιμάσουν τά ἀπαραίτητα γιά τούς προσκυνητές διαπίστωσαν ὅτι δέν ὑπῆρχε νερό. Ὁ κελλάρης, πού ὀνομαζόταν Ρωμανός, πῆγε στόν ὁσιο Ἀλέξανδρο νά τόν πληροφορήσει σχετικά, ὥστε νά διατάξει μερικούς ἀπ' τούς ἀδελφούς πού δέν ἦταν ἀπασχολημένοι, γιά νά κουβαλήσουν νερό. Ὁ Ὅσιος ὅμως σηκώθηκε ἀμέσως καί ἄρχισε μόνος του νά κουβαλάει νερό στήν κουζίνα ἀπ' τή λίμνη. Ἐνας ἀπ' τούς ἀδελφούς πού εἶδε τόν Ὅσιο νά κουβαλάει νερό πῆγε γρήγορα καί εἰδοποίησε τούς ἀνεργούς μοναχούς κι ἐκεῖνοι ἔτρεξαν, τοῦ ζήτησαν συγγνώμη καί ἄρχισαν νά μεταφέρουν ὅσο νερό τούς χρειαζόταν.

Ἄλλοτε πάλι πού δέν ὑπῆρχαν καυσόξυλα στήν κουζίνα γιά τό μαγείρεμα καί ὁ κελλάρης τόν εἰδοποίησε γιά νά διατάξει κάποιον ἀπ' τούς ἀνεργούς ἀδελφούς νά φροντίσει γιά τήν προμήθειά τους. μόλις τόν ἄκουσε ὁ Ὅσιος, ἐπειδή εἶχε στείλει τούς ἀδελφούς σέ κάποιο διακόνημα, ἀπάντησε:

— Ἀδελφέ, ἐγώ εἶμαι ἀνεργός.

Μετά πήρε ένα τσεκούρι και άρχισε νά κόβει ξύλα. Μερικοί απ' τούς αδελφούς όμως είδαν απ' τά κελλιά τους τόν "Όσιο νά κόβει ξύλα και έσπευσαν μέ τσεκούρια γιά νά κόψουν εκείνοι όσα τούς χρειάζονταν.

Μερικές φορές ό "Όσιος πήγαινε τή νύχτα στό έργαστήρι όπου οί αδελφοί άλεθαν τό σιτάρι και, ένώ εκείνοι κοιμόνταν, έβλεπε τό μερίδιο του σιταριου πού ύπήρχε γιά κάθε αδελφό, τό έπαιρνε, τό άλεθε, τό τοποθετούσε στήν ίδια θέση και μετά γύριζε στό κελλί του. Και αυτό ό "Όσιος τό έκανε πολλές φορές. Γιατί είχε βάλει κανόνα στους αδελφούς νά άλέθει ό καθένας τους τό μερίδιό του τή νύχτα, πρίν τήν πρωινή ψαλμωδία και μετά άρχιζαν τούς ψαλμούς· μετά πήγαινε καθένας στό διατεταγμένο διακόνημά του και συγκεντρώνονταν πάλι γιά νά διαβάσουν τίς Ώρες, νά ακούσουν τή Θεία Λειτουργία και στή συνέχεια άρχιζαν πάλι τή δουλειά τους. Έργαζόμενοι έτσι κάθε μέρα παράμεναν στήν άγάπη και τό φόβο του Θεού, άμιλλώμενοι σέ όλα τόν πνευματικό τους πατέρα και διδάσκαλο. Κι εκείνος, σάν πραγματικός ποιμένας, ήταν γι' αυτούς υπόδειγμα σέ όλες τίς άρετές, γιατί είχε πραγματική ταπείνωση και μεγάλη πραότητα, μιμούμενος σέ όλα τόν Άρχιποίμενα Χριστό. Θεωρούσε τόν έαυτό του έλαχιστότερο απ' όλους και ύπόφερε όλες τίς θλίψεις μέ πραότητα. Έφτανε πρώτος απ' όλους στήν εκκλησία και έφευγε τελευταίος. Δέν κοιμήθηκε ποτέ σέ στρώμα, ούτε έπλυνε ποτέ μέ νερό τό σώμα του, παρά μόνο τά χέρια του. Τό ράσο του ήταν άπλό, σκληρό και μπαλωμένο. Και πολλοί πού τόν έβλεπαν έτσι άτιμέλητα ντυμένο τόν μέμφονταν άπερίσκεπτα και τόν βρίζανε, ό "Όσιος όμως δεχόταν κάθε ύβρη μέ χαρά.

Είχε τή συνήθεια ό "Όσιος κάθε νύχτα νά περιέρχεται έξω από τά κελλιά των αδελφών γιά νά έλέγχει πώς χρησιμοποιεί τό χρόνο του ό καθένας τους. Όταν παρατηρούσε ότι κάποιος προσευχόταν ή διάβαζε πνευματικά βιβλία ή εργαζόταν τό εργόχειρό του μέ σιωπή, δοξολογούσε τό Θεό. Έάν όμως άκουγε νά συζητούν συγκεντρωμένοι δυό ή τρεις αδελφοί μαζί, τούς χτυπούσε τήν πόρτα γιά νά τούς ειδοποιήσει ότι τούς άντιλήφθηκε, μετά απομακρυνόταν και τήν επόμενη μέρα τούς καλούσε και τούς κανόνιζε. Μέ τήν πρώτη φορά δέν τούς μεμφόταν, αλλά συνήθιζε νά τούς μιλάει μέ παραβολές, θέλοντας νά διαπιστώσει τή θερμή τής ψυχής τους γιά τό Θεό. Έάν ό

αδελφός είχε άγνή καρδιά, ειλικρινή πίστη πρós τό Θεό και θερμή άγάπη, αναγνώριζε σύντομα τό σφάλμα του και πέφτοντας στά πόδια του ζητούσε συγχώρεση. Έάν όμως ή καρδιά του αδελφου ήταν σκοτισμένη απ' τό διάβολο άντιστεκόταν και σκεπτόταν ότι ό "Όσιος μιλούσε γιά κάποιον άλλο, θεωρώντας τόν έαυτό του καθαρó και άγνό. Τότε ό "Όσιος τόν ήλεγχε και τόν έπιτιμούσε μέ πραότητα, σύμφωνα μέ τίς Θείες Γραφές, του επέβαλε κάποιον κανόνα και τόν άφηνε νά φύγει.

Ό "Όσιος είχε μεγάλη φροντίδα γιά τό ποίμνιο πού του έμπιστεύτηκε ό Θεός. Δίδασκε τούς αδελφούς νά έχουν στραμμένη τήν προσοχή τους πάντα στή σωτηρία τής ψυχής τους, νά προσεύχονται μέ επιμέλεια στό Θεό, νά μή συζητούν μετά τό Άπόδειπνο, νά μή γυρίζουν από κελλί σέ κελλί αλλά νά παραμένουν στά κελλιά τους μέ σιωπή, νά προσεύχονται στό Θεό γιά τή σωτηρία τής ψυχής τους και γιά όλους τούς ανθρώπους, νά εργάζονται τό εργόχειρό τους και νά έχουν πάντα στά χείλη τους τούς Ψαλμούς του Δαβίδ. Όταν ό "Όσιος τούς έπιτιμούσε, συνήθιζε νά τούς λέει τίς εξής παραινέσεις:

— Σέ μās αδελφοί πού καλούμαστε μοναχοί, άρμόζει νά κλαίμε πάντα γιά τίς άμαρτίες μας και νά προσφέρουμε πραγματική μετάνοια στόν Κύριο και Θεό μας, ό Όποίος είναι Παντοδύναμος, γιά νά μās καθαρίσει απ' τίς άμαρτίες μας· δέν ύπάρχει άμαρτία πού νά νικήσει τήν άγάπη του Θεού γιά τό ανθρώπινο γένος. Γι' αυτό, αδελφοί, άς πέφτουμε συχνά στά πόδια Του μέ δάκρυα και άς εξομολογούμεθα σ' Αυτόν τίς άμαρτίες μας κι Εκείνος θά μās σώσει μέ σωτηρία αιώνια. Η μετάνοια είναι ό δρόμος και τό κλειδί χωρίς τά όποια κανένας δέν μπορεί νά μπει στή Βασιλεία των Ουρανών. Άς ακολουθήσουμε αυτό τό δρόμο αδελφοί. Γιατί ό δρόμος αυτός τώρα, σ' αυτή τήν πρόσκαιρη ζωή, είναι στενός και τεθλιμμένος, άργότερα όμως, στήν άτελεύτητη μέλλουσα ζωή, θά είναι πλούσιος και οί άνταποδόσεις του άνέκφραστες.

Οί αδελφοί άκουγαν τά λόγια τής διδασκαλίας του σάν διψασμένη γή και έφερναν τούς καρπούς των άγώνων τους άλλοι «έκατό», άλλοι «εξήκοντα» και άλλοι «τριάκοντα». Και ή ζωή τους έμοιαζε μέ τή ζωή των άγγέλων, γιατί προσπαθούσαν σέ όλα, ό καθένας ανάλογα μέ τή δύναμή του, νά μιμηθούν τόν ποιμένα και διδάσκαλό τους.

Ἡ φήμη τῆς ἐνάρετης ζωῆς τους διαδόθηκε σέ ὅλη τή γειτονική περιοχή καί πολλοί ἄνθρωποι πού ἀγαποῦσαν τόν Χριστό ἔρχονταν πρὸς τόν ὅσιο Ἀλέξανδρο· ἄλλοι γιά νά ἐξομολογηθοῦν τίς ἁμαρτίες τους σ' αὐτόν καί νά λάβουν μεγάλη ὠφέλεια ἀπ' τή θεόπνευστη διδασκαλία του· ἄλλοι γιά νά πάρουν τήν εὐχή του· ἄλλοι ἀκόμη γιά νά τόν συμβουλευτοῦν σχετικά μέ περίπλοκα προβλήματα τους καί ἄλλοι γιά νά ζητήσουν θεραπεία στίς διάφορες ἀρρώστιες καί θλίψεις τους. Καί ὁ Ὅσιος, πού ἦταν γεμάτος ἀπ' τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, παρεῖχε ἀνεξάντλητα σέ ὅλους ὅ,τι ἦταν ὠφέλιμο ἀνάλογα μέ τίς ἀνάγκες τους καί δέν ἔδιωχνε δυσαρεστημένο κανέναν. Ἐκεῖνοι πάλι τοῦ ἔδιναν ἀπ' τά ὑπάρχοντά τους γιά τή διατροφή τῶν ἀδελφῶν καί τό χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ.

Στὴν ἔρημο αὐτὴ ὁ Ὅσιος εἶχε ἔρθει μέ τήν ἐπιθυμία νά ζήσει μόνος του στήν ἡσυχία.

Ὅταν ὅμως μέ τήν Πρόνοια τοῦ Παντεπόπτου Θεοῦ οἱ ἀδελφοί πού ὁ Θεὸς ἐξέλεξε αὐξήθηκαν καί ἡ ἀδελφότητα μεγάλωσε, διαπίστωσαν ὅτι δέν ὑπῆρχε κοντά στό μοναστήρι κατάλληλος τόπος γιά νά χτιστεῖ ἓνας μύλος, πού ἦταν ἀπαραίτητος, γιατί τήν ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ οἱ μοναχοὶ ἄλθαν τό σιτάρι μέ τά χέρια τους. Γι' αὐτό τό λόγο μερικοὶ ἀπ' τοὺς ἀδελφούς μουρμούριζαν ἐναντίον τοῦ Ὁσίου ὅτι τοῦ ἔλειπε ἡ προνοητικότητα καί φορτώθηκαν μέ τόσο πολλή δουλειά. Ὁ Ὅσιος τοὺς ἀπάντησε μέ πραότητα:

— Ἀδελφοί, ἐγὼ ἤθελα νά ζήσω μόνος μου σ' αὐτὴ τήν ἔρημο μέ ἡσυχία, ἀλλὰ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ ἦταν νά χτίσω μοναστήρι πρὸς δόξα Του. Γι' αὐτό σὰς παρακαλῶ: ἀσχοληθεῖτε μέ τήν προσευχή σας, μὴν ἀπελπίζεστε καί ἄς ἀφήσουμε τὸ Θεὸ νά φροντίσει γιά μᾶς.

Μετά ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά σκέπτεται πῶς θά μπορούσε νά χτίσει σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ ἓνα μύλο, γιά τίς ἀνάγκες τῶν ἀδελφῶν καί γιά νά τοὺς ξεκουράσει ἀπ' τοὺς πολλοὺς κόπους. Κάτω ἀπ' τὸ μοναστήρι ὑπῆρχε μιά βαθιὰ λίμνη μέ ἀρκετὸ νερό. Πιὸ ψηλά στό βουνό ὑπῆρχε μιά ἄλλη λίμνη, ἡ ὁποία ἐπίσης εἶχε πολὺ νερό καί δέν ἀπείχε πολὺ ἀπ' τὸ μοναστήρι. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τῶν δυὸ λιμνῶν ἦταν περίπου μισὸ χιλιόμετρο. Μιά μέρα πού ὁ καιρὸς ἦταν κατάλληλος, ὁ Ὅσιος πήρε τοὺς μεγαλύτερους ἀπ' τοὺς ἀδελφούς καί πήγε μαζί τους στήν πλαγιά τοῦ λόφου, μέσα

στό πυκνὸ δάσος, μέχρι τὴν ὄχθη τῆς ἐπάνω λίμνης· ἐκεῖ, ἀφοῦ προσευχήθηκε ἄρχισε νά σκάβει γιά νά σχηματίσει ἓνα ποτάμι ἀπ' τὴν ἐπάνω λίμνη στήν κάτω καί ἔδωσε ἐντολὴ σ' ὅλους τοὺς ἀδελφούς νά πάρουν τίς τσάπες τους καί νά σκάψουν. Ἐνῶ ὅμως ἔσκαβαν, ξαφνικά τὸ νερὸ ὄρμησε μέ μεγάλο θόρυβο καί πλαταγισμό καί ἄρχισε νά κατέρχεται ἀπ' τὴν ἐπάνω λίμνη πρὸς τὴν κάτω μέ μεγάλη ὀρμὴ, σὰν νά ἐπρόκειτο νά σχηματίσει μιά μεγάλη λίμνη ἀκριβῶς μπροστά στό μοναστήρι. Ὁ Ὅσιος καί οἱ ἀδελφοί πού εἶδαν τὴν ἀσυνήθιστη ὀρμητικότητα τοῦ νεροῦ, νόμισαν ὅτι τὸ μοναστήρι θά παρασυρθεῖ. Καί πέφτοντας στά γόνατά του ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά προσεύχεται στό Θεὸ λέγοντας:

— Θεέ μου, Πατέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ σέ παρακαλοῦμε: ἀκουσέ μας τοὺς ἀναξίους δούλους σου αὐτὴ τὴν ὥρα: ἀποκάλυψε τὴ δύναμή Σου, ὅπως ὅταν ἔκανες τὸ θαῦμα στίς Κολοσσές μέσῳ τοῦ Ἀρχαγγέλου Σου Μιχαὴλ μέ τὴν Παντοδύναμη δεξιὰ Σου, περιορίζοντας τὴ ροὴ πολλῶν ὑδάτων σ' ἓνα μικρὸ βράχο*. ἀποκάλυψε καί τώρα τὴ δύναμή Σου, ἀναχαίτισε τὰ νερά αὐτά ὥστε ν' ἀντιληφθοῦν ὅλοι ὅτι ἀκούς ἐκείνους πού φοβοῦνται καί δοξάζουν τὸ τρισάγιο ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τώρα καί πάντα καί στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μετά ἐπικαλέστηκε μέ μεγάλη φωνὴ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἔκανε μέ τὸ δεξιὸ του χέρι τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάνω στὰ ὄρη, τικά νερά καί ξαφνικά τὸ νερὸ σταμάτησε. Οἱ ἀδελφοί καί ὅλοι ὅσοι εἶδαν τὸ θαῦμα αὐτὸ χάρηκαν ὑπερβολικά καί δόξασαν τὸ Θεὸ πού ἔδωσε χάρη στὸν Ὅσιό Του γιά νά κάνει ἓνα τόσο καταπληκτικὸ θαῦμα· καί μετὰ ἔχτισαν στό ποταμάκι αὐτὸ ἓνα μύλο γιά νά ἐξυπηρετήσῃ τοὺς ἀδελφούς καί τίς ἀνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἀπ' τὴν ἐνάρετη ζωὴ τοῦ Ὁσίου καί τὰ θαύματα τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦσε, τὸ μοναστήρι ἀναπτύχθηκε ἀκόμη περισσότερο. Γιατί ὁ Ὅσιος πορευόταν «ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν» σὰν νά εἶχε κάποια

* Ὅταν οἱ εἰδωλολάτρες προσπάθησαν νά καταστρέψουν τὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀρχαγγέλου κατευθύνοντας ἓνα χεῖμαρρο πρὸς αὐτήν, ἐμφανίστηκε ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχάγγελος καί μ' ἓνα χτύπημα τῆς ράβδου του ἀνοίξε μιά σχισμὴ ἡ ὁποία κατάπιε τὸ νερὸ. Τὸ γεγονός αὐτὸ γιορτάζεται ἀπ' τὴν Ἐκκλησίᾳ στίς 6 Σεπτεμβρίου.

φυσική δύναμη ανάπτυξης και δοξάστηκε με ακόμη μεγαλύτερη δόξα. Ἀργότερα ὁ Θεός τὸν φώτισε νὰ χτίσει μιά πέτρινη ἐκκλησία γιὰ νὰ δοξαστεῖ τὸ Τρισάγιο ὄνομά Του. Ὅταν τὸ ἄκουσαν οἱ ἀδελφοί, ἄρχισαν νὰ δυσαρεστοῦνται μὲ τὸν Ὅσιο λέγοντας:

– Δέ γνωρίζεις, πατέρα, ὅτι ὁ τόπος αὐτός εἶναι στενόχωρος καὶ φτωχός; πῶς ν' ἀποτολήσουμε ν' ἀναλάβουμε ἓνα τέτοιο ἔργο καὶ πού θά βροῦμε τὰ ἀπαραίτητα γι' αὐτό;

Ὁ Ὅσιος ὁμως δέν ἐνοχλήθηκε οὔτε λυπήθηκε ἀπ' αὐτά, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς συμβούλεψε μὲ πραότητα λέγοντας:

– Ἀδελφοί, σὰς παρακαλῶ μόνο νὰ κάνουμε τὴν ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ ἔργου κι ὁ Θεός πού ἀγαπᾷ τὸ ἀνθρώπινο γένος θά μᾶς χορηγήσει ἀνεξάντλητα αὐτὰ πού εἶναι ἀπαραίτητα· γιατί καθήκον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ν' ἀρχίσει ἓνα ἔργο κι ὁ Θεός μετὰ θά τὸ τελειώσει.

Μετὰ ἦρθε σ' ἓναν ὀρισμένο τόπο, προσευχήθηκε στό Θεό, ὁ ὁποῖος εὐδόκησε νὰ χτιστεῖ τὸ μοναστήρι του. ἄρχισε νὰ σκάβει τὴ γῆ καὶ βρῆκε κατάλληλο χῶμα πολὺ κοντὰ στό μοναστήρι. Ὁ Ὅσιος χάρηκε πολὺ γι' αὐτό. Ὁδηγημένος ἀπ' τὴν πίστη καὶ ἀναθέτοντας τὴν ἐλπίδα του στό Θεό, ἄρχισε νὰ φτιάχνει τοῦδλα καὶ νὰ προετοιμάζει ὅλα τ' ἄλλα ἀπαραίτητα ἐφόδια γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς ἐκκλησίας. Μετὰ ἔστειλε τρεῖς ἀπ' τοὺς μαθητές του, τὸν Ἀντώνιο, τὸ Λεόντιο καὶ τὸν Ἡρωδίωνα, στὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα, τὸ μεγάλο πρίγκηπα Βασίλειο Ἰωάννοβιτς, μὲ τὴν παράκληση νὰ τοῦ στείλει εἰδικευμένους ἐργάτες γιὰ τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας. Ὁ φιλόχριστος μέγας πρίγκηπας ἔστειλε μὲ χαρὰ ὅσα ἦταν ἀπαραίτητα γιὰ τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μοναστηριοῦ μὲ ἀφθονία, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰδικευμένους ἐργάτες κι ἓναν ἐργοδηγὸ γιὰ νὰ ἐπιβλέπει τὸ ἔργο.

Ἔτσι ὁ σοφὸς ποιμένας, ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος, μεγάλωσε τὸ μοναστήρι ἀκόμη περισσότερο καὶ ἔδωσε ἐντολὴ ὥστε τὸ σχῆμα τοῦ κτιρίου μὲ τὰ κελλιά νὰ εἶναι τετράγωνο καὶ ἡ ἐκκλησία νὰ εἶναι στὴ μέση τοῦ μοναστηριοῦ. Ὅρισε τὴ θέση της στό μέρος ἀκριβῶς πού στήν ἀρχὴ ὁ Ἄγγελος Κυρίου τὸν εἶχε διατάξει νὰ χτίσει μιά μεγάλη ἐκκλησία στό ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος, γιὰ νὰ φαίνεται ἀπὸ παντοῦ. Μετὰ παρακάλεσε τὸν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Μεγάλου Νόβγκοροντ Μακάριο γιὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας καὶ μὲ τὴν ἐντολὴ του ἡ ἐκκλησία ἐγκαινιάστηκε. Στὴ συνέχεια ἔχτισε μιά μεγαλοπρε-

*Ἡ συνάντηση τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου
μὲ τὸν πρίγκηπα Ἀνδρέα
(μετέπειτα ἅγιο Ἀνδριανό).*

Ὁ ὁσιος Ἀνδριανὸς τοῦ Ὀντρούσσοφ (λιθογραφία 19ου αἰώνα).

πέστατη Τράπεζα καθώς και άλλα κτίρια αναγκαία για τούς αδελφούς.

Τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος, εἶναι διάφορα καί στόν καθένα δίνεται ὅ,τι εἶναι ὠφέλιμο, σύμφωνα μέ τήν πίστη του (Α΄ Κορ. ιβ΄). Καί ὁ ὁσios πατέρας Ἀλέξανδρος, πού εἶχε μεγάλη πίστη στό Θεό καί εἶχε νά ἐπιδείξει πολλές καί διάφορες ἀρετές, ἔλαβε πολλή χάρη ἀπ' Αὐτόν καί ἔκανε πολλά θαυμάσια: παρηγοροῦσε τούς θλιμμένους, θεράπευε τούς ἄρρωστους, διόρθωνε τούς ἁμαρτωλούς, ἀντιλαμβάνόταν τά «κεκρυμμένα», προφήτευε τά μέλλοντα σάν παρόντα καί γενικά ἔδινε ὠφέλεια σέ ὅλους ἀνεξάντλητα, γιατί ἡ καρδιά του ἦταν «πηγή ὕδατος ζωῆς».

Κατά τό 1525, σαράντα χρόνια ἀπό τότε πού ὁ Ὅσιος εἶχε ἐρθεῖ στήν ἐρημο, κάποιος ἄνθρωπος πού ὀνομαζόταν Δανιήλ ἄρρώστησε ξαφνικά ἀπό μιᾶ φοβερή ἄρρώστια. Ἦταν εὐλαδής, εἶχε φόβο Θεοῦ καί ἦταν πνευματικό παιδί ἀλλά καί εὐεργέτης τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου· κατοικοῦσε κάπου εἴκοσι μίλια μακριά ἀπ' τό μοναστήρι. Ἡ ἄρρώστια του χειροτέρευε καί γιά ἑφτά μέρες ἦταν σάν νεκρός. Τήν ὀγδοή μέρα κινήθηκε λίγο στό κρεβάτι του, ἄρχισε νά μουγκρίζει καί ἦταν τρομοκρατημένος, ἀλλά δέν μπορούσε νά πει τίποτα καί παρᾶμεινε ἔτσι ἄλλες ὀχτώ μέρες καί μετά ἄρχισε νά μιλάει καί νά λέει σ' αὐτούς πού ἦταν κοντά του:

– Τήν ἑβδόμη νύχτα τῆς φοβερῆς ἄρρώστιας μου ἦρθαν δυό ἄγγελοι γιά νά πάρουν τήν ψυχή μου, ἀλλά μιᾶ φωνή ἀπό ψηλά τούς ἀπαγόρευσε νά τήν πάρουν. Ἐγώ τότε ἄρχισα νά τούς παρακαλῶ: «Ἁγιοι ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ! Ἐλεῆστε με καί δεῖξτε μου πού βρίσκεται ὁ ὁσios πατέρας καί διδάσκαλός μας Ἀλέξανδρος καί σέ ποιᾶ θέση ἔχει προετοιμαστεῖ ἡ αἰώνια κατοικία του». Κι ἐκεῖνοι γιά νά μή λυπηθῶ μέ μετάφεραν ἀνατολικά, σ' ἓνα λαμπρό καί ἐνδοξό τόπο, γεμάτο ἀπό κάθε χαρά καί εὐωδία κι ἐκεῖ μοῦ ἔδειξαν τά ἐνδιαιτήματα πού ἔχει προετοιμάσει ὁ Θεός γιά πολλούς ἁγίους. Καί πάλι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μέ πῆραν ἀπό ἐκεῖ καί μέ μετάφεραν σ' ἓναν ἄλλο λαμπρότατο καί ὠραιότατο τόπο, γεμάτο ἀπ' ὅλα τά ἀγαθά πού εἶναι ἀδύνατο νά ἐκφραστοῦν μέ λόγια. Καί στή μέση αὐτῶν τῶν θαυμάσιων πραγμάτων εἶδα μιᾶ περίφημη πόλη, φτια-

γμένη ἀπό καθαρό χρυσό καί πολύτιμες πέτρες καί μέσα σ' αὐτή ἄνθρωποι μέ φτερά ἔψαλαν γλυκύτατους ὕμνους καί ἡ χαρά καί ἡ ἀγαλλίαση ἦταν ἀνέκφραστες. Οἱ ἄγγελοι μέ ὀδήγησαν σ' αὐτή τή μεγάλη χαρά καί τή λαμπρή πόλη. Καί ξαφνικά, στή μέση αὐτῆς τῆς πόλης, εἶδα τόν ὁσιο πατέρα καί διδάσκαλό μας Ἀλέξανδρο νά κάθεται σ' ἓνα θρόνο μέ μεγάλη δόξα. Στό κεφάλι του ἦταν ἓνα στεφάνι ἀπό χρυσό, στολισμένο μέ πολύτιμες πέτρες καί διάφορα λουλούδια, τό πρόσωπό του ἔλαμπε σάν τόν ἥλιο καί τά ρούχα του ἦταν λευκά σάν τό φῶς. Καί γύρω του ἦταν χαρούμενοι οἱ μαθητές του, σάν καλλικέλαδα ἀηδόνια, καί τά ρούχα τους ἦταν ἐπίσης λευκά σάν τό φῶς. Ἐγώ ὅταν τόν εἶδα νά κάθεται σέ τέτοια δόξα, εἶχα κυριευτεῖ ἀπό τρόμο καί χαρά μαζί. Τόν πλησίασα μέ φόβο, τοῦ ἔδωκα ἑδαφιαία μετάνοια καί εἶπα: «Εὐλόγησέ με, ἅγιε πατέρα καί πνευματικέ μου διδάσκαλε». Κι ἐκεῖνος μέ κοίταξε, μέ εὐλόγησε καί εἶπε: «Εἶθε ὁ Θεός νά σέ εὐλογήσει, παιδί μου Δανιήλ· τί ἦρθες νά ζητήσεις ἐδῶ;» Ἐγώ τοῦ ἀπάντησα: «Θά ἤθελα κι ἐγώ νά μείνω ἐδῶ. ἔάν μοῦ δεῖξεις τό ἔλεός σου, ἅγιε πατέρα». Ἐκεῖνος μοῦ ἀποκρίθηκε: «Ἐάν θέλεις νά ἔρθεις ἐδῶ, πηγαινέ πίσω καί ἀγωνίσου ἀσκητικά». Τότε οἱ ἄγγελοι μέ πῆραν πάλι καί μέ ἔφεραν σέ κάποιον τόπο, στήν ὄχθη ἑνός ποταμοῦ πού εἶναι κοντά στό χωριό μου. Ἐκεῖ μοῦ ἔδειξαν μιᾶ νέα ἐκκλησία καί μετά ἔγιναν ἄφαντοι. Κι ἐγώ βρέθηκα πάλι στό κρεβάτι μου.

Ὅταν ὁ Κύριος ἀνακούφισε τό Δανιήλ ἀπ' τήν ἄρρώστια του, ἦρθε στό μοναστήρι καί διηγήθηκε στόν Ὅσιο μέ λεπτομέρειες αὐτά πού εἶχε δεῖ. Ὁ ὁσios Ἀλέξανδρος ὅταν ἄκουσε αὐτά χαμογέλασε λίγο καί μετά ξέσπασε σέ δάκρυα καί τοῦ εἶπε:

– Παιδί μου Δανιήλ, πραγματικά εἶδες ἓναν ἅγιο ἄγγελο πού ἐμφανίστηκε μέ τή μορφή μου, ἐγώ ὅμως εἶμαι ἁμαρτωλός· πῶς μπορῶ νά λάβω ἓνα τέτοιο δῶρο ἀπ' τό Θεό σάν κι αὐτά πού ἔχει ἐτοιμάσει γιά τούς ἁγίους Του; Σέ παρακαλῶ, παιδί μου, ὅσο ζῶ νά τά κρατήσεις μυστικά ὅσα εἶδες.

Ὁ Δανιήλ πῆρε τήν εὐλογία τοῦ Ὁσίου καί γύρισε στό σπίτι του χαρούμενος καί δοξολογώντας τό Θεό πού δόξασε τόν Ἅγιο Του. Καί στή θέση πού τόν ἄφησαν οἱ ἄγγελοι ἔχτισε μιᾶ ἐκκλησία στό ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, στό σχῆμα πού

του είχαν δείξει τότε. Τό ὄραμα αὐτό ἔλαβε χώρα πρὶν τὴν κοίμηση τοῦ Ὁσίου.

Ὅσο ὁμως ὁ Θεὸς δόξαζε τὸν Ὁσιό Του, τόσο αὐτὸς ταπείνωνε τὸν ἑαυτοῦ του μπροστά στοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, γνωρίζοντας ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ κληρονομήσει κανεὶς τὴν αἰώνια δόξα, παρὰ μόνο νὰ ὑποτάξει πρῶτα τὴ φιλαυτία τοῦ σώματος στὴν ταπείνωση τῆς ψυχῆς. Γι' αὐτὸ ἐργαζόταν σὲ ὅλες τὶς δουλειές τοῦ μοναστηριοῦ σὰν τὸν τελευταῖο ὑπηρέτη καὶ ἦταν ντυμένος μ' ἓνα μανδύα τόσο φτωχό καὶ παλιό, ὥστε οἱ ἐπισκέπτες δὲν μπορούσαν ν' ἀναγνωρίσουν ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ ἡγούμενος, ἀλλὰ τὸν ἐπαιρναν σὰν κάποιον ἀπ' τοὺς τελευταίους.

Ἐτσι θαυμαστή ἦταν ἡ ζωὴ τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου καὶ γι' αὐτὸ ἐπέσυρε τόσο ἐνεργὰ ἐπάνω του τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Λίγα χρόνια πρὶν κοιμηθεῖ ὁ μέγας αὐτὸς θαυματουργός, ὁ Θεὸς ἔνευσε στὴν καρδιά του νὰ χτίσει μιὰ μεγαλόπρεπη πέτρινη ἐκκλησία γιὰ τιμὴ καὶ δόξα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, στὴ χάρη τῆς τιμημένης καὶ δοξασμένης Προστασίας Τῆς. Ἐτσι ξεκίνησε τὸ ἔργο, ζήτησε γιὰ τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας βοήθεια ἀπ' τὸν αὐτοκράτορα, τὴν ὁποία καὶ ἔλαβε, καὶ ἔθεσε γρήγορα τὰ θεμέλια γιὰ τὴν ἀνέγερσὶ τῆς.

Μιά νύχτα ὁ Ὁσιος ἔκανε τὸν ὀρισμένο κανόνα του μπροστά πρὶν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, προσευχήθηκε ἀρκετά, μέ θέρμη καὶ δάκρυα, ἔψαλε τὸν κανόνα τοῦ Ἀκαθίστου καὶ τοὺς Χαιρετισμούς καὶ μετὰ κάθησε λίγο γιὰ ν' ἀναπαυτεῖ καὶ εἶπε στὸν Ἀθανάσιο, τὸ μαθητὴ του:

— Παιδί μου, μείνε ἡρεμὸς καὶ ἄγρυπνος, γιατί αὐτὴ τὴν ὥρα θὰ ἔχουμε μιὰ θαυμάσια καὶ φοβερὴ ἐπίσκεψη.

Καὶ ξαφνικά ἀκούστηκε μιὰ μεγάλη φωνή:

— Ἰδοὺ, ἔρχεται ὁ Κύριος καὶ Ἐκεῖνη πού Τόν γέννησε.

Ὁ Ὁσιος ἔσπευσε στοῦ μπαλκόνι τοῦ κελλιοῦ του καὶ ἓνα μεγάλο πρῶς, λαμπρότερο ἀπὸ τὸν ἥλιο, περιέλουσε τόσο αὐτόν ὅσο καὶ ὅλοκληρο τὸ μοναστήρι. Πάνω στὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐνδοξῆς Προστασίας Τῆς, στὴ θέση τοῦ θυσιαστηρίου, εἶδε νὰ κάθεται ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἴδια βασίλισσα πάνω σὲ θρόνο, κρατώντας στὰ χέρια Τῆς σὰν νήπιο τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

γύρω τῆς στέκονταν ἓνα πλῆθος ἀγγελικῶν χορῶν πού ἔλαμπαν μέ ἀνέκφραστη λαμπρότητα. Βλέποντας ὁ Ὁσιος τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ὄραμα, ἔπεσε στοῦ ἔδαφος ἔμβροδος καὶ ἐντρομος καὶ δὲν μπορούσε οὔτε ν' ἀτενίσει τὸ ἀνέκφραστο καὶ ὑπέλαμπρο αὐτὸ φῶς. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ὁμως, ἡ ταχινὴ βοήθεια ὅλων τῶν χριστιανῶν, τοῦ εἶπε:

— Σήκω, ἐκλεκτέ τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ μου, γιατί ἦρθα ἐδῶ νὰ ἐπισκεφτῶ ἐσένα, τὸν ἀγαπητό μου, καὶ νὰ δῶ τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας μου· μὴ λυπᾶσαι πιά, ἡ προσευχὴ σου εἰσακούστηκε. Καὶ ὅπως ζήτησες στὴν προσευχὴ σου γιὰ τοὺς μαθητὲς καὶ γιὰ τὸ μοναστήρι σου, ἔτσι ἀπὸ τώρα καὶ στοῦ ἐξῆς θὰ ἔχουν ἀπ' ὅλα τ' ἀγαθὰ μέ ἀφθονία· καὶ ὄχι μόνο ὅσο ζεῖς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησή σου θὰ εἶμαι πάντα κοντά στοῦ μοναστήρι σου καὶ θὰ δίνω ἀνεξάντλητα ὀτιδήποτε εἶναι ἀπαραίτητο. Κοίταξε πόσοι εἶναι οἱ μοναχοὶ πού ἦρθαν στὴν ποίμνη σου καὶ πρέπει νὰ καθοδηγηθοῦν ἀπὸ ἐσένα «εἰς ὁδὸν σωτηρίας» στοῦ ὀνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ὁ Ὁσιος σηκώθηκε καὶ παρακολουθώντας μέ πραγματικὴ κατάνυξη τὴν ἀπερίγραπτη ὀπτασία τῆς Θεοτόκου, εἶδε ἓνα πλῆθος ἀπ' τοὺς μοναχοὺς του νὰ πηγαίνουν πρὸς τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας Τῆς, μερικοὶ μεταφέροντας πέτρες, ἄλλοι τοῦβλα καὶ ἄλλοι κουβαλώνοντας ἄλλα ὑλικά γιὰ τὸ χτίσιμο. Καὶ πάλι ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ τοῦ εἶπε:

— Ὅποιοσδήποτε μεταφέρει ἔστω καὶ ἓνα μόνο τοῦβλο γιὰ τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας Μου, στοῦ ὀνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ Μου, δέ θὰ χάσει τὸ μισθό του.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐξαφανίστηκε.

Ἀπ' τὸ ὄραμα αὐτὸ καὶ ἀπ' τὸ ἀκουσμα τῆς φωνῆς τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὁσιος φοβήθηκε καὶ ἔτρεμε ὁλόκληρος. Ἀφοῦ συνήλθε κάπως, βρῆκε τὸ μαθητὴ του Ἀθανάσιο νὰ κείτεται στοῦ ἔδαφος ἐντρομος, σὰν νεκρός, καὶ τὸν σήκωσε. Ὁ μαθητὴς του ἄρχισε νὰ κλαίει καὶ νὰ ὀδύρεται καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Ὁσίου λέγοντας:

— Πληροφόρησέ μέ πατέρα, τί θαυμάσιο καὶ φοβερό ἦταν αὐτὸ τὸ ὄραμα πού ἡ ψυχὴ μου παρὰ λίγο νὰ χωριστεῖ ἀπ' τὴν ἑνωσή της μέ τὸ σῶμα, ἀτενίζοντας τὸ ἀνέκφραστο καὶ λαμπρὸ αὐτὸ φῶς;

Καὶ ὁ Ὁσιος μέ μεγάλη ψυχικὴ ἀγαλλίαση καὶ μέ πρόσωπο πού

ἐλαμπε ἀπ' αὐτὴ τὴ χαρά, δὲν μποροῦσε νὰ πεῖ τίποτ' ἄλλο παρὰ τὰ ἑξῆς:

– Περίμενε παιδί μου, γιατί ἡ ψυχὴ μου τρέμει ἀκόμη ἀπ' τὸ ἑξαίσιο αὐτὸ ὄραμα. Πήγαινε καὶ φώναξε τὸν πνευματικὸ μου πατέρα Ἡσαΐα νὰ ἔρθει.

Κι ὅταν ἦρθε ὁ γέροντας Ἡσαΐας, τοῦ ἐξομολογήθηκε τὸ κάθε τί μέ λεπτομέρειες. Ὁ Ἡσαΐας, ἀφοῦ τὰ ἄκουσε ὅλα αὐτά, ἐνοιωσε μεγάλη χαρά καὶ δοξολόγησε τὸ Θεό. Ὁ Ὅσιος παράμεινε ὅλη αὐτὴ τὴ νύχτα ἄγρυπνος, ἔχοντας στραμμένη τὴν προσοχή του στοῦ θαυμαστό ὄραμα κι ἀργότερα τὸ ἐξομολογήθηκε καὶ σέ μένα, τὸν ταπεινὸ Ἡρωδῖωνα, σὰν νάχε συμβεῖ σέ κάποιον ἄλλο κι ὄχι στὸν ἑαυτό του.

Τελικὰ ὁ ἐπίγειος αὐτὸς ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ ἅγιος πατέρας Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος ἀπ' τὴν παιδική του ἡλικία εἶχε ἀκολουθήσει μέ ἀγάπη καὶ μέ ἀγώνα τὶς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶχε πλησιάσει τὸν Κύριο, τὸν ὁποῖο ἀγαποῦσε, βαδίζοντας τὸ στενὸ καὶ δύσκολο μονοπάτι, ἔφτασε σέ μεγάλη ἡλικία. Ἐνα χρόνο πρὶν ἀναχωρήσει ἀπ' τὴν πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ γιὰ τὴν αἰώνια, προδίδοντας μέ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα τὴν ἐπικείμενη κοίμησή του, κάλεσε ὅλους μαζί τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς εἶπε:

– Νὰ λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου πλησιάζει καὶ ἡ ἀναχώρησή μου ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον εἶναι πολὺ κοντά. Σὰς παραδίνω στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας Μητέρας Του. Εἴθε νὰ σὰς διατηρήσει καὶ νὰ σὰς στερεώσῃ στὴν ἀγάπη Του· καὶ εἴθε ἡ Πάναγνη Παρθένα καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ, μέ τὴν εὐπαρησίαση καὶ ὑπέροχη μεσιτεία Της, νὰ σὰς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπιθέσεις τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν.

Ἐκεῖνοι ἀκούγοντας τέτοια λόγια ἀπ' τὰ χεῖλη τοῦ ἀγαπημένου τους διδασκάλου, λυπήθηκαν ὑπερβολικά κι ἄρχισαν νὰ θρηνοῦν καὶ νὰ κλαῖνε μέ δάκρυα. Κι ὁ Ὅσιος, σὰν φιλότεκνος πατέρας, τοὺς παρηγόρησε λέγοντας:

– Ἀκόμη καὶ ὅταν ἀναχωρήσω σωματικά ἀπὸ σᾶς, πνευματικά θὰ εἶμαι πάντα μαζί σας. Καὶ θέλω νὰ γνωρίζετε ὅτι ἐάν ἀποκτήσω χάρη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τὸ μοναστήρι αὐτὸ καὶ μετὰ τὸ θάνατό μου δέ θὰ στερηθεῖ τίποτα, μέ τὶς προσευχὲς καὶ τὴν εὐλογία

τῆς Ὑπερευλογημένης Κυρίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἀρκεῖ νὰ παραμείνετε πιστοὶ σὺν ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διατηρήσετε τὴ μεταξύ σας ἀγάπη. Στὴ θέση μου σὰς ἀφήνω τέσσαρις ἀδελφούς ἱερομονάχους, τὸν Ἡσαΐα, τὸ Νικόδημο, τὸ Λεόντιο καὶ τὸν Ἡρωδῖωνα· ἕνας ἀπ' αὐτούς, ὅποιον εὐδοκήσῃ ὁ Θεός καὶ εὐλογήσῃ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, θὰ γίνῃ ἡγούμενος καὶ θὰ μέ διαδεχτεῖ. Νὰ ὑποταγεῖτε σ' αὐτόν, νὰ πράττετε τὸ κάθε τί σύμφωνα μέ τὶς ἐντολές του, νὰ παραμείνετε πιστοὶ στὴν Ὁρθοδοξία, νὰ ἔχετε ἐνότητα πνεύματος μεταξύ σας καὶ νὰ διατηρήσετε τὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός σας.

Ὅταν πάλι πλησίασε ὁ καιρὸς γιὰ τὴν ἀποδημία του πρὸς τὸν Κύριο, συμβούλευσε πολὺ τοὺς ἀδελφούς γιὰ τὴν πνευματικὴ προκοπή τους καὶ κατὰληξε:

– Ὁ καιρὸς τῆς ἀποδημίας μου ἔφτασε· σὰς ἐμπιστεύομαι στὸν Παντοδύναμο Θεό καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του· εἴθε Αὐτὴ νὰ γίνῃ Καταφυγὴ σας καὶ Τεῖχος σέ ὅλες τὶς ἐπιθέσεις καὶ τὶς προσβολές τοῦ ἐχθροῦ.

Οἱ ἀδελφοὶ ἔκλαιγαν καὶ θρηνοῦσαν γιὰ τὸ χωρισμὸ τοῦ γλυκύτατου διδασκάλου τους καὶ τοῦ ζήτησαν νὰ τοὺς πεῖ ποῦ νὰ ἐνταφιάσουν τὸ τίμιον σῶμα του μετὰ τὴν κοίμησή του· καὶ ὁ Ὅσιος τοὺς ἀπάντησε:

– Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, σὰς παρακαλῶ, μετὰ τὴν κοίμησή μου νὰ δέστε τὸ ἁμαρτωλὸ σῶμα μου ἀπ' τὰ πόδια μ' ἓνα σχοινί, νὰ τὸ ρίξετε στὴ μέση τοῦ βάλτου κι ἐκεῖ, ἀφοῦ τὸ ἀποθέσετε πάνω στὰ βρύα, νὰ τὸ τσαλαπατήσετε μέ τὰ πόδια σας.

Ἐκεῖνοι ὁμῶς εἶπαν:

– Ὅχι πατέρα, δὲν μποροῦμε νὰ τὸ κάνουμε αὐτό.

Καὶ τὸν παρακάλεσαν μέ δάκρυα νὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ ἐνταφιάσουν τὸ σῶμα του στοῦ μοναστηρίου, κοντὰ στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ὁ Ὅσιος ἀποκρίθηκε:

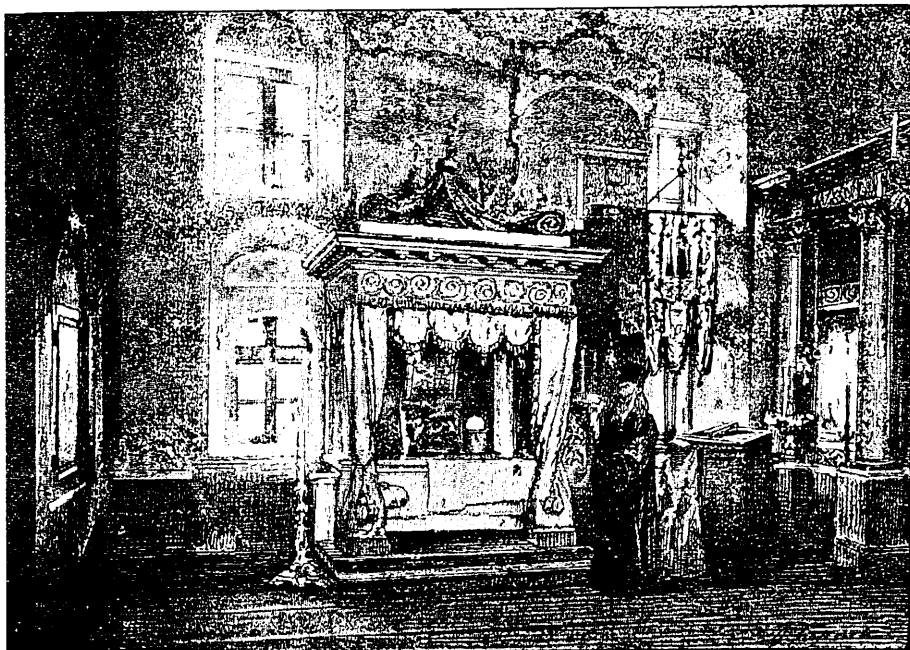
– Τότε ἀδελφοί, ἐάν αὐτὸ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ κάνετε, θάψτε με κοντὰ στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. (Ἡ ἐκκλησίᾳ ἐκεῖνη ἦταν στοῦ μοναχικοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Ὁσίου, σέ ἀπόσταση μισοῦ χιλιομέτρου ἀπ' τὸ μοναστήρι).

Τέλος ὁ Ὅσιος προσευχήθηκε στὸν Κύριο γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου, γιὰ τὴν εὐστάθεια τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ γιὰ τὸ μονα-

στήρι του κι αφού έδωσε στους αδελφούς τόν τελευταίο ασπασμό, πρόφερε τά στερνά του λόγια:

– Κύριε, «εις χείρας σου παραδίδωμι τό πνεῦμα μου», καί ἀναπαύτηκε. Ἡ ἀγία του ψυχή ἀνήλθε πρὸς τόν Κύριο, τόν Ὅποιο ἀγάπησε ἀπ' τήν παιδική του ἡλικία.

Ὅλοι οἱ ἀδελφοί πού ἦταν στό μοναστήρι ἔκλαψαν καί θρήνησαν πάρα πολύ, μή μπορώντας νά ὑποφέρουν τό χωρισμό τους ἀπ' τόν καλό τους ποιμένα καί διδάσκαλο. Τόσο πολύ λυπήθηκαν γι' αὐτόν, πού ἂν ἦταν δυνατό ἦταν ἔτοιμοι νά πεθάνουν μαζί του. Τό τίμιο σῶμα του πού τόσο εἶχε ἀγωνιστεῖ στή ζωή του, τό τοποθέτησαν μέ σεβασμό καί τιμές πάνω σέ ἕνα φέρετρο καί τό συνόδευσαν μέ ψαλμούς καί ὕμνους, χύνοντας ποταμούς δακρύων. Τό πρόσωπο τοῦ Ὁσίου ἔλαμπε κατά τρόπο ἀσυνήθιστο γιά νεκρούς, σάν νάταν ζωντανός, κι ἔδειχνε τήν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς του καί τήν ἀνταμοιβή πού ἔλαβε ἀπ' τόν Κύριο. Τόν ἐνταφίασαν μέ τιμές, κλαίγοντας καί θρηνώντας καί ψάλλοντας μέ εὐλάβεια τούς ἐπικήδειους ὕμνους στό

Ἡ λειψανοθήκη τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου στήν ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως.

ἐρημικό ἀσκητήριό του, κοντά στήν ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, στή δεξιά μεριά τοῦ ἱεροῦ.

Ὁ Ὅσιος ἔζησε συνολικά ὀγδόντα πέντε χρόνια καί ἀναπαύτηκε στίς 30 Αὐγούστου τοῦ 1533. Τό τίμιο καί ἅγιο σῶμα του, δ' ἀνεκτίμητος αὐτός θησαυρός, παράμεινε στήν καρδιά τῆς γῆς κι ἀπό ἐκεῖ, σάν ἀστείρευτη πηγὴ, πηγάζει ἕνα ἀκατάπαυστο ποτάμι ἀπὸ θεραπείες γιά ὅλους ὅσοι ἔρχονται μέ πίστη στό χαριτόδικο τάφο του. Εἶθε ἡ μικρὴ αὐτὴ ἀναφορά στό βίο καί τά θαύματά του νά ὠφελήσει ἐκείνους πού τὴ διαβάζουν, γιά τὴ δόξα τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καί ἔπαινο τοῦ ἀξιοθαύμαστου νέου θαυματουργοῦ, τοῦ ὁσίου πατέρος μας Ἀλεξάνδρου. Ἀμήν.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Κατά τό 1547, δέκα τέσσερα χρόνια ἀπ' τό θάνατό του, εἶχε συντεθεῖ ἤδη μιὰ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία πρὸς τιμὴ τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου καί τό 1559 ἕνα παρεκκλήσι στή Μόσχα ἦταν ἀφιερωμένο σ' αὐτόν.

Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου μαζί μέ τίς διάφορες ἐκκλησίες του, ἐπὶ ἡγουμενίας τοῦ Θεοδωρήτου (1615 - 1628) καταστράφηκε ἀπ' τούς εισβολεῖς Γερμανούς καί Λιθουανούς καί εἴκοσι ἑπτὰ μοναχοί μαζί μέ τριάντα δυὸ ὑπηρετές τοῦ μοναστηριοῦ ἔλαβαν αὐτόν τόν καιρὸ μαρτυρικό στεφάνι. Μόλις ὅμως ἀποκαταστάθηκε ἡ τάξη στή Ρωσία, τό μοναστήρι ἐπανιδρύθηκε μετὰ ἀπὸ διαταγή τοῦ τσάρου Μιχαὴλ Ρομανώφ καί χτίστηκε μιὰ νέα ἐκκλησία σὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος. Τό 1641 στή θέση τῆς ἐκκλησίας τῆς Μεταμορφώσεως πού εἶχε καταστραφεῖ, χτίστηκε μιὰ νέα πέτρινη ἐκκλησία κι ἐνῶ ἀκόμη γίνονταν ἐκσκαφές γιά τά θεμέλιά της, ἀποκαλύφτηκε τό σκήνωμα τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου, τό ὁποῖο βρέθηκε τελείως ἀφθαρτό. Τό 1643 ἔφτιαξαν μιὰ ἀσημένια λειψανοθήκη ὅπου τό τίμιο σκήνωμα τοῦ Ὁσίου ἀναπαύεταν μέχρι τὴν Ἐπανάσταση.

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος εἶχε πολλοὺς ἁγίους μαθητές. Ἀνάμεσά τους ἀναφέρονται:

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΝΔΡΙΑΝΟΣ ΤΟΥ ΟΝΤΡΟΥΣΩΦ (+26 Αύγ.), ό άλλοτε Ἀνδρέας Ζαβαλίσιν πού ἀνακάλυψε τόν όσιο Ἀλέξανδρο στήν έρημο. Ἐπηρεασμένος ἀπ' τή ζωή τοῦ Ὁσίου ἐγκατέλειψε τόν κόσμο καί ἐγινε μοναχός στό μοναστήρι τοῦ Βαλαάμ, όπου ἔζησε ἀρκετά χρόνια. Ἀργότερα, μέ τήν εὐλογία τοῦ Ὁσίου ἔζησε ἐρημική ζωή σέ μιά χερσόνησο τῆς νήσου Λάντογκα όπου πολύ σύντομα τόν ἀκολούθησαν ἀρκετοί μαθητές. Ἡ ἁγία ζωή του προσηλύτισε στό χριστιανισμό τούς ἀρχηγούς ἀπό δύο κοντινές σπεῖρες ληστών. Τέλος πέθανε μαρτυρικά ἀπ' τήν ἀγριότητα ἄλλων ληστών τό 1549. Μετά ἀπό δύο χρόνια ἐμφανίστηκε στόν ὕπνο πολλῶν μαθητῶν του οἱ όποιοι βρῆκαν τό σῶμα του ἄθικτο.

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΟΥ ΣΥΑΝΤΕΜ (+18 Ἰαν., ἀναπαύτηκε μετά τό 1550). Ἦταν μαθητής τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου στό Βαλαάμ καί ἀργότερα ἀκολούθησε τόν Ὁσιο στό μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἦταν παρών όταν ἐμφανίστηκε στόν Ὁσιο ἡ Παναγία. Ἀργότερα ἰδρυσε ἕνα ἀσκητήριο κοντά στόν όσιο Ἀνδριανό μέ τόν όποιο εἶχε στενή ἐπαφή καί τελείωσε σάν ἐρημίτης σ' ἕνα νησί στή λίμνη Σύναντεμ.

Ο ΟΣΙΟΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ τῆς λίμνης Βαίηζ (+8 Ἰανουαρ. καί 9 Φεβρ. Ἀναπαύτηκε τό 1516). Ἦταν μαθητής τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου όταν ό τελευταῖος ζοῦσε ἀκόμη μόνος του. Μετά ἀπό ἀρκετά χρόνια ό Ὁσιος τοῦ ἔδωσε εὐλογία νά ζήσει σάν ἐρημίτης καί πέρασε τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του ἀγωνιζόμενος σέ μιά σπηλιά, ὄχι πολύ μακριά, στή λίμνη Βαίηζ. Πρός τό τέλος τῆς ζωῆς του δέχτηκε λίγους μαθητές καί ό Κύριος τοῦ ἀποκάλυψε ότι ἀργότερα στή θέση αὐτή θά χτιστεῖ ἐκκλησία καί μοναστήρι.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ τῆς λίμνης Βαίηζ (+9 Φεβρ. 1550). Ἀναφέρεται στό βίο τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου. Ἀκολούθησε τόν Ὁσιο ἀφοῦ ἰδρύθηκε τό μοναστήρι καί στάλθηκε μιά φορά ἀπ' αὐτόν νά περάσει ὀχτώ μέρες μέ τόν όσιο Κύριλλο τῆς Λευκῆς Λίμνης γιά πνευματική συζήτηση. Μετά ἀπό ἕνα προσκύνημα στό Κίεβο, ό όσιος Νικηφόρος ἐπέστρεψε καί ἰδρυσε ἕνα μοναστήρι ἐκεῖ πού ἀγωνίστηκε ό όσιος Γεννάδιος. Συγκέντρωσε πολλούς μαθητές καί ἀναπαύτηκε «ἐν εἰρήνῃ».

Ο ΟΣΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΤΟΥ ΟΡΕΝΤΕΖ (+9 Αύγ.). Ἰδρυσε τό ἐρημητήριο τῆς Κοιμήσεως, ὄχι μακριά ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ γέ-

ροντά του, στόν ποταμό Ὁρεντέζ. Ἀναπαύτηκε «ἐν εἰρήνῃ» τό 1532.

ΟΙ ΟΣΙΟΙ ΙΓΝΑΤΙΟΣ, ΛΕΩΝΙΔΑΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΘΕΟΦΑΝΗΣ, ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ καί **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**. Ἐζήσαν στό ἐρημητήριο τῆς Ὁγιατ, κοντά στόν ποταμό Σδίρ. Τό μοναστήρι ἀνεγέρθηκε στή θέση όπου ἐνταφιάστηκαν οἱ γονεῖς τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου.

Ο ΟΣΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ο ΡΩΜΑΙΟΣ (+1550). Ἦρθε ἀπ' τή Δύση ἀναζητώντας τήν ἀληθινή Ἐκκλησία καί βρῆκε αὐτό πού ζητοῦσε σάν μαθητής τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου. Ἀργότερα ἔζησε σάν ἐρημίτης καί γύρω του μαζεύτηκαν πολλοί μαθητές.

Τό μοναστήρι τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου συνέχισε νά ἀνθίζει καί κατά τούς ἐπόμενους αἰῶνες καί ἐπέζησε ἀκόμη καί κατά τό διωγμό πού ἐξαπέλυσαν ἐναντίον τοῦ μοναχισμοῦ ό Πέτρος ό Α' καί ἡ Αἰκατερίνη ἡ Β' μέ τίς μεταρρυθμίσεις τους. Ἀλλά μιά νέα περίοδος ἀναδίσωσης πνευματικῆς ἀρχισε στό μοναστήρι μέ τήν ἀφίξη τοῦ μεγάλόσχημου Θεόδωρου, μαθητῆ τοῦ όσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ, καί τοῦ Λέβ, τοῦ παλιότερου τῶν σάρετς τῆς Ὀπτινα πού ἦταν πνευματικός σύνδεσμος μεταξύ τοῦ όσίου Παΐσιου καί τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βαλαάμ.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ (+1822), μαθητής τοῦ όσίου Παΐσιου, μετά ἀπό πολλά χρόνια περιπλανήσεων βρῆκε τήν ἀνάπαυσή του στό μοναστήρι τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου, όπου ἀξιώθηκε νά δεῖ θαυμάσιες ἀποκαλύψεις καί προφήτευσε τό τέλος του. Τό λείψανό του ἀργότερα βρέθηκε ἄθικτο. Κοντά σ' αὐτόν ἐνταφιάστηκαν οἱ ἅγιοι μαθητές του:

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΙ ΜΕΛΕΤΙΟΣ (+1877) καί **ΑΝΤΙΟΧΟΣ** (+1832) **Ο ΜΟΝΑΧΟΣ ΙΓΝΑΤΙΟΣ** καί **Ο ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ** (+1864). Ὁ τελευταῖος ἔλαβε τήν κουρά στό μοναστήρι Νιαμέτζ τοῦ όσίου Παΐσιου καί μετά ἔζησε στό Βαλαάμ.

Ο ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ (+1909), ἕνας μοναχός ἀπ' τό Βαλαάμ. Ἀφοῦ ἐγινε ἡγούμενος ἀγωνίστηκε πολύ γιά τό μοναστήρι τοῦ ἀγαπημένου του όσίου Ἀλεξάνδρου. Συντέλεσε στή διατήρηση τῆς ἐπαφῆς μέ τή σκήτη τοῦ όσίου Ἀλεξάνδρου «Ἀγία Νῆσος» τοῦ Βαλαάμ, όπου ἔζησαν πολλοί ἐρημίτες καί μοναχοί.

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ (+1918) καί

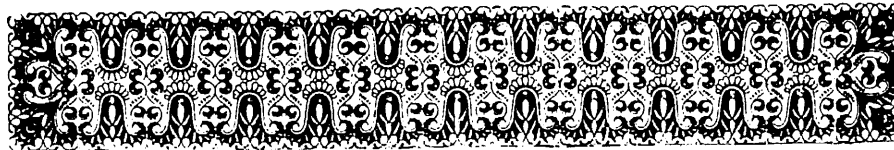
μαζί του άλλοι πέντε ήγαικοί πατέρες του μοναστηριού που βρήκαν μαρτυρικό θάνατο, όπως μαρτυρείται απ' τον καθηγητή Ίακωβο Λ. Μπάροκφ: «Κατά τη διάρκεια της Πασχαλινής περιόδου του 1918, μία σπείρα όπλισμένων στρατιωτών εισέβαλαν στο μοναστήρι με βλασφημίες και κατάρες και απαίτησαν απ' τον ήγούμενο, τό θησαυροφυλάκα και τον άρχοντάρη νά τούς δοθούν τά κλειδιά του θησαυροφυλακίου του μοναστηριού. Οί πατέρες προσπάθησαν όσο μπορούσαν μέ λογικά έπιχειρήματα νά τούς αποτρέψουν απ' τό σκοπό τους και νά προστατεύσουν τά υπάρχοντα του μοναστηριού. Ή σπείρα δυσαρρεστήθηκε μ' αυτό και καταδίκασαν τούς μοναχούς σέ θάνατο μέ τυφεκισμό. Έξανάγκασαν πρώτα του έξι πατέρες νά σκάσουν ένα λάκκο σάν τάφο για τον έαυτό τους στη μέση της αύλης του μοναστηριού προς τά δεξιά. Όταν ό λάκκος ήταν έτοιμος, τά θύματα τοποθετήθηκαν δίπλα σ' αυτόν και οί στρατιώτες τούς σκόπευαν μέ τά όπλα τους.

Ήταν ή τρίτη μέρα του Πάσχα. Οί μάρτυρες ζήτησαν απ' τούς έκτελεστές τους νά τούς έπιτρέψουν νά ψάλλουν τό «Χριστός Άνέστη»: άφού όμως εκείνοι δέν τό έπέτρεψαν, άρχισαν όπως - όπως νά τό ψάλλουν και ακριβώς εκείνη τη στιγμή οί στρατιώτες άρχισαν νά πυροβολούν και οί μοναχοί έπεσαν νεκροί μέσα στο λάκκο. Ό μοναχός που ήταν άρχοντάρης είχε μία μακριά μαύρη γενειάδα, ή όποία, ενώ στεκόταν μπροστά στο λάκκο, έγινε άμέσως άσπρη».

Μετά ή σπείρα πήγε μέσα στην έκκλησία, όπου άρπαξαν βέβηλα τό ιερό σκήνωμα του όσιου Άλεξάνδρου και τό κατέκαψαν. Όλα αυτά τά είδε ό Κορελιανός δόκιμος Ίωάννης, που ήταν κρυμμένος στη σοφίτα κι από εκεί τά παρακολουθούσε όλα.

Τό μοναστήρι στη συνέχεια κλείστηκε και άρχικά μεταβλήθηκε σ' ένα «Παιδαγωγικό Τεχνικό Ίδρυμα» (σάν μία δικαιολογία για την κατάσχεση όλης της βιβλιοθήκης και άλλων πραγμάτων αξίας) και μετά σέ στρατόπεδο συγκέντρωσης μ' ένα άμμοτριβείο που λειτουργούσε μέ δούλους, εκεί όπου άλλοτε άφθονούσε ό ρηθόδοξος κληρος και ιδιαίτερα μέλη της κατακόμβης της Τζοζεφικής Έκκλησίας.

Έτσι ό όσιος Άλέξανδρος υπέστη τό μαρτύριο άκόμη και μετά τό θάνατό του, μέ τό άγιο σκήνωμά του, συμμετέχοντας κι αυτός στα βάσανα των ρηθόδοξων χριστιανών απ' τό απάνθρωπο και άντιχριστιανικό άθεϊστικό καθεστώς.

Όσιος Άντώνιος του Σίγια*

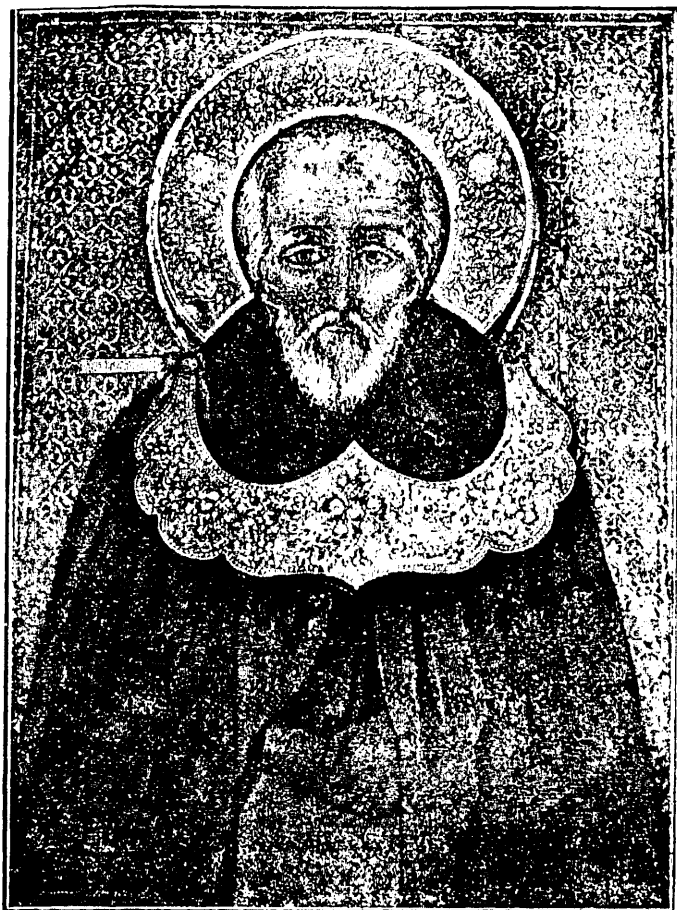
ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΟΝΤΖΕΒΙΤΣ

Ένας απ' τούς πολλούς άγίους που είδαν τον όσιο Κύριλλο της Λευκής Λίμνης και τη διαθήκη του σάν ένα παράδειγμα για μίμηση, ήταν και ό όσιος Άντώνιος του Σίγια. Άκολουθώντας στο κάθε τί τον όσιο Κύριλλο και τούς άσκητές της Θηβαίδας του Βορρά, ήταν, όπως κι εκείνοι, όπαδός της ήσυχαστικής σχολής της «νηπτικής ζωής» κι αυτό ύπογραμμίζεται στο βίο του, όπου αναφέρεται ή «νηπτική εργασία» (της προσευχής του Ίησού), την όποία ό όσιος Άντώνιος έπιμελήθηκε μέ ιδιαίτερη προσοχή.

Γιά χάρη της ήσυχίας και της θεωρίας του Θεού έγκαταστάθηκε σ' ένα έρημικό νησί. Όλες οί όδηγίες του, οί λόγοι και τά έργα που αναφέρονται στο βίο του, μαρτυρούν ότι ό Όσιος είχε ένστερνιστεί σέ βάθος τη διδασκαλία του Εθαγγελίου. Σ' εκείνον διακρίνεται επίσης τό χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των άγίων της σχολής του όσιου Κυρίλλου: ή άκτημοσύνη.

Όπως όλοι οί άσκητές της Θηβαίδας του Βορρά, άναζητούσε κι αυτός μία τοποθεσία που θά ένέπνεε στην ψυχή του ένα αίσθημα άνύψωσης, ένα αίσθημα της παρουσίας του Θεού. Ή ίδια όμως έρημος που συγκινούσε κι εύχαριστούσε την ψυχή, ήταν ταυτόχρονα και μία άπειλητική δύναμη, μία περιοχή γεμάτη από κάθε πιθανό κίνδυνο. Μ' όλα αυτά ζούσε και παρά-

* Ό βίος του έχει γραφτεί και μεταφραστεί απ' τίς περιλήψεις του αρχαίου Βίου του, που βρίσκονται στους «Βίους των Άγίων» (στη ρωσική, συμπληρωματικό τεύχος, 7 Δεκεμβρίου) και στο περιοδικό Russky Palomnik, 1895.

Ὁ ὁσιος Ἀντώνιος τοῦ Σίγια.

μενε ἀβλαθῆς ἀκόμη καί ἀνάμεσα στά ἄγρια θηρία. Ζοῦσε μέσα σέ πυκνό καί βαθύ χιόνι «σάν σέ σπηλιά».

Ἀπό ποῦ ἀπόκτησε ὁ ὁσιος Ἀντώνιος, ὅπως καί οἱ ἄλλοι ἀσκητές, τέτοια δύναμη ὥστε νά μπορεῖ νά κατανικήσει καί αὐτούς ἀκόμη τούς νόμους τῆς φύσης; Ὅπως κυρίτερα ὁ ὁσιος Παῦλος τῆς Ὁμπνώρα, ἦταν καί ὁ Ὅσιος «ἓνα ἐκλεκτό σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Κι ἐδῶ εἶναι ἡ ἐξήγηση τῆς υπερφυσικῆς ζωῆς τοῦ Ὁσίου: ζοῦσε, ὅπως αἰῶνες ἀργότερα ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάριφ θά ἐξηγοῦσε στό Μοτοβίλωφ, ἔχοντας ἀποκτήσει τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

IBAN M. KONTZEBITZ

ὁσιος Ἀντώνιος τοῦ Σίγια γεννήθηκε τό 1477 στό χωριό Κέχτι, τριάντα μίλια ἀπ' τήν πόλη Ἀρχάγγελος, πού βρίσκεται στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ντβίνα. Στό ἅγιο βάπτισμα ἔλαβε τό ὄνομα Ἀνδρέας, πρὸς τιμὴ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέα τοῦ Πρωτοκλήτου.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ὁσίου, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι κατάγονταν ἀπ' τό Νόβγκοροντ, ἦταν χωρικοί καί σύμφωνα μέ τά δεδομένα τῆς ἐποχῆς ἦταν ἀρκετά εὐποροί. Ὁ πατέρας του ὀνομαζόταν Νικηφόρος καί ἡ μητέρα του Ἀγάθη. Ἐργάζονταν στό ἐπάγγελμά τους χωρὶς ὅμως νά δίνουν τόν ἑαυτό τους ὀλοκληρωτικά στίς γήινες φροντίδες, ἀλλά ἔβρισκαν χρόνο γιὰ προσευχή καί ἄλλα θεάρεστα ἔργα.

Παρακολουθώντας αὐστηρά τήν ἀγνότητα τῆς καρδιάς τους καί τηρώντας μιά τάξη στήν οἰκογενειακή τους ζωή, τό εὐλαβικό ζευγάρι ἐπισκεπτόταν συχνά τό Ναό τοῦ Θεοῦ καί πρόσφερε πολλά γιὰ τήν εὐπρέπειά του παρακαλώντας θερμά τόν Κύριο νά τοὺς χαρίσει παιδιά. Ὁ Κύριος ἄκουσε τίς προσευχές τους καί τοὺς ἔδωσε τόν πρωτότοκο γιό, τόν Ἀνδρέα. Ἀργότερα ἀπόκτησαν κι ἄλλα παιδιά, γιούς καί θυγατέρες, ὁ Ἀνδρέας ὅμως ὑπερετεροῦσε ἀπ' ὅλους τόσο στά πνευματικά καί ἠθικά προσόντα ὅσο καί στήν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση. Ἦταν ὡραῖος στό πρόσωπο, ψηλός, εἶχε καλή ὑγεία, τά δέ ἠθικά προσόντα τῆς ταπεινῆς ψυχῆς του προσέλκυαν τίς καρδιές καί τήν ἀγάπη ὅλων.

Ὁ Ἀνδρέας ἦταν ἀπ' τά νεανικά του χρόνια πράος, γλυκύς, ταπεινός καί γι' αὐτό δέν ἐκπλήσσει τό γεγονός ὅτι οἱ γονεῖς του τόν ἀγαποῦσαν ὑπερβολικά.

Ὅταν ἔφτασε στήν ἡλικία τῶν ἐπτὰ χρόνων, οἱ γονεῖς του τόν ἔστειλαν νά μάθει γράμματα. Πρὸς κατάπληξη δέ τοῦ διδασκάλου του τό παιδί ἔμαθε πολύ γρήγορα ἀνάγνωση καί γραφή καί ἀγάπησε πολύ τή μελέτη τῶν ἱερῶν βιβλίων.

Ἐκτός αὐτοῦ οἱ γονεῖς του τοῦ ἔδωσαν τήν εὐκαιρία νά μάθει τήν τέχνη τῆς ἀγιογραφίας. Ἔτσι οἱ γεωργικὲς ἀπασχολήσεις δέν ἐνδιέφεραν πιά τόν Ἀνδρέα, ἀλλά μέ μεγαλύτερη ἀγάπη καί ζήλο ἐπιδόθηκε στίς ἀγαπημένες του ἐνασχολήσεις: ζωγράφιζε εἰκόνες καί διάβαζε διάφορα βιβλία πνευματικῆς οἰκοδομῆς πού μποροῦσε νά προμηθευτεῖ στό χωριό του.

Μπορεῖ κανείς νά συμπεράνει μέ βεβαιότητα ὅτι ὁ Ἄνδρέας αὐτά τά χρόνια ἐξοικειώθηκε ὄχι μόνο μέ τά λειτουργικά, ἀλλά ἀκόμη καί μέ ἄλλα πατερικά κείμενα τά ὁποῖα μποροῦσε νά συναντήσει στά συγγράμματα τῶν Ἀγίων Πατέρων, πού ἐκείνη τήν ἐποχή κυκλοφοροῦσαν εὐρύτατα. Εἶναι γνωστό ὅτι ἀργότερα στό μοναστήρι του ὑπῆρχε μιὰ μεγάλη βιβλιοθήκη, ὅπου τά κείμενα τῶν Ἀγίων Πατέρων κατεῖχαν τήν πρώτη θέση.

Αὐτές οἱ ἀπασχολήσεις ἐνδυνάμωσαν καί στερέωσαν ἀκόμη περισσότερο στήν ψυχή τοῦ Ἄνδρέα τίς εὐσεβεῖς ἐκείνες συνήθειες καί τίς διαθέσεις πού τοῦ εἶχαν ἐνσταλάξει οἱ γονεῖς του ἀπ' τήν παιδική του ἡλικία.

Ἐφτασε ὅμως ὁ καιρός πού οἱ γονεῖς του γέρασαν καί βλέποντας τό θάνατο νά πλησιάζει συγκέντρωσαν ὅλα τά παιδιά τους μαζί καί τά ἰκέτευσαν νά ζήσουν μέ εὐσέβεια.

– Παιδιά, τούς εἶπαν, νά πού φτάσαμε σέ βαθιά γεράματα. Ὅπως βλέπετε καί σεῖς οἱ ἴδιοι, μᾶς βρῆκαν σκληρές δοκιμασίες καί ὁ θάνατος πλησιάζει. Σᾶς ἐμπιστευόμαστε στό Θεό καί τήν Παναγία Μητέρα Του. Ἐκεῖνοι θά φροντίσουν γιά σᾶς σ' ὅλη σας τή ζωή καί θά γίνουν βοηθοί σας σ' ὅλα τά ἔργα σας. Ἐσεῖς, παιδιά, νά ζῆτε ἀπό κάθε ἀποψη ὅπως εἶδατε νά ζοῦμε ἐμεῖς. Εἶθε τό ἔλεος τοῦ Κυρίου νά εἶναι μαζί σας στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Μέ περισσὴ ἀγάπη καί μέ κάθε λεπτομέρεια καθοδήγησαν ἰδιαίτερα τό πρωτότοκο παιδί τους, τόν Ἄνδρέα, καί μετὰ ἀποδημήσαν μέ εἰρήνη στόν Κύριο, ἀφοῦ διάνυσαν τό στάδιο τῆς ἐπίγειας ζωῆς τους ἄμεμπτα. Ὁ Ἄνδρέας ἦταν τότε 25 χρονῶν.

Μετά τό θάνατο τῶν γονιῶν του, ὁ εὐλογημένος Ἄνδρέας ἐγκαταστάθηκε στό Νόβγοροντ, ὅπου πέρασε πέντε χρόνια ὑπηρετώντας κάποιον εὐγενή, πού ἦταν εὐσεβὴς καί καλὸς ἄνθρωπος. Μέ τόν καιρό ὁ ἄρχοντας ἀγάπησε τό φιλόπονο Ἄνδρέα πάρα πολύ καί τοῦ ἔδωσε τή θυγατέρα του γιά γυναῖκα. Ὁ Κύριος ὅμως δέν εὐδόκησε νά συνεχιστεῖ γιά πολύ ἡ εὐσεβὴς αὐτὴ ἔνωση· σ' ἓνα χρόνο μέσα ἡ γυναῖκα τοῦ Ἄνδρέα πέθανε. Πολύ γρήγορα πέθανε καί ὁ πεθερός του. Ἡ ἀπώλεια τῶν ἀγαπημένων αὐτῶν προσώπων του ἐνήργησαν γιά τόν ἀπορφανεμένο Ἄνδρέα σάν ἓνα σημεῖο τῆς θείας βουλῆς νά ἐγκαταλείψει τόν κόσμον καί ν' ἀκολουθήσει ὁλοκληρωτικά τό Χριστό.

Ἔτσι ὁ Ἄνδρέας, ἀφοῦ εἶχε ἀποξενωθεῖ ἀπό κάθε τι τό ἐγκόσμιο, ἀπ' τά κοσμικά παιχνίδια καί τίς διασκεδάσεις καί εἶχε ἐξοικειωθεῖ στό νά περνᾷ τόν καιρό του κοντά στήν ἐκκλησία μέ τή μνήμη τοῦ Θεοῦ καί τήν ἐργασία, ξαναγύρισε στό σπίτι του. Δέν ἔμεινε ὅμως πολύ στό Κέχτ. Ἀφοῦ πούλησε τό μερίδιό του ἀπ' τήν πατρική περιουσία καί ἔδωσε τά χρήματα ἀπό τήν πώληση στούς φτωχοῦς, ἐγκατέλειψε τή γενέτειρά του γιά πάντα.

Αφήνοντας τόν τόπο πού γεννήθηκε, ὁ Ἄνδρέας ἔφτασε στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Κένα, κοντά στή λίμνη Κένο, ὅπου ὁ ἅγιος Παχώμιος* εἶχε ἰδρύσει ἓνα μοναστήρι ἀφιερωμένο στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος.

Καθὼς ὁ μελλοντικός ἀσκητὴς βάδιζε πρὸς τό μοναστήρι κι ἐνῶ ἀπείχε τρία μίλια ἀπ' αὐτό, βράδυασε καί ξάπλωσε γιά ν' ἀναπαυτεῖ. Προηγουμένως εἶχε προσευχηθεῖ θερμά στό Θεό νά τοῦ δείξει τό δρόμο τῆς σωτηρίας του. Τῇ νύχτα αὐτὴ ἀξιώθηκε νά δεῖ τό ἔξης ὄραμα: μόλις τόν πῆρε ἓνας ἐλαφρὺς ὕπνος, ἐμφανίστηκε μπροστά του ἓνας οὐράνιος ἄνθρωπος, ἓνας λαμπρὸς γέροντας μέ γκριζὰ μαλλιά. Ἦταν ντυμένος μέ λευκά ἐνδύματα, κρατοῦσε στὰ χέρια του ἓνα σταυρό καί εἶπε στόν εὐλογημένο Ἄνδρέα: «Ἀνάλαβε τό σταυρό σου καί ἀκολούθησέ με· ἀγωνίσου καί μὴ φοβᾶσαι τὰ δίχτυα τοῦ πονηροῦ, γιατί θά γίνεις ἄνδρας πνευματικῶν ἐπιθυμιῶν, ἓνα τέκνο τῆς ἐρήμου καί καθοδηγητὴς πολλῶν μοναχῶν». Ὁ γέροντας τόν σταύρωσε μέ τό σταυρό κι ἀφοῦ τοῦ εἶπε: «Μέ αὐτό νά κατακυριεύσεις τὰ πονηρά πνεύματα», ἔξαφανίστηκε.

Ἡ καρδιά τοῦ Ἄνδρέα πλημμύρισε ἀπὸ πνευματικὴ ἀγαλλίαση. Ἀφοῦ ξύπνησε μετὰ ἀπ' αὐτό τό ὄραμα, πέρασε ὅλη τὴ νύχτα μέ προσευχὴ εὐχαριστίας στό Θεό. Τό πρωὶ μπῆκε στό μοναστήρι μέ δάκρυα χαρᾶς, προσευχήθηκε μπροστά στήν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρα πού ἦταν στήν πύλη καί πέφτοντας στὰ πόδια τοῦ ἡγουμένου τόν παρακάλεσε θερμά νά τόν δεχτεῖ στή συνοδεία του. Ὁ ὁσιος Παχώμιος, ἰδρυτὴς καί ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Κένο, δέν ἔκρυψε ἀπ' τόν Ἄνδρέα τίς δυσκολίες τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Τοῦ ἐπισήμανε τοὺς σκληροὺς ἀγῶνες στοὺς ὁποίους ἔπρεπε ν' ἀποδυθεῖ στό μονα-

* +1515. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται τό πρῶτο Σάββατο μετὰ τὰ Θεοφάνεια.

στήρι αυτό πού ήταν υπό ανέγερση. Τίποτα όμως δέν τρώμαζε τόν ἐκλεκτό τοῦ Θεοῦ. Ἀντίθετα αὐξήσε τίς παρακλήσεις του καί διηγήθηκε τήν προηγούμενη ζωή του, ὅπου μποροῦσε νά διακρίνει κανεῖς τή θεϊκή κλήση γιά νά ἐγκαταλείψει τόν κόσμο.

Γιά ἕναν ἔμπειρο ἀσκητή καί διορατικό γέροντα, ὅπως ἦταν ὁ ὁσιος Παχώμιος, δέν ὑπῆρχε ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ἀνδρέας ἦταν προορισμένος ἀπ' τό Θεό κι ἔτσι τόν ἔντυσε μέ τό μοναχικό ἔνδυμα μετονομάζοντάς τον σέ Ἀντώνιο, πρὸς τιμὴ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου (+ 17 Ἰανουαρίου). Τό γεγονός αὐτό ἔλαβε χώρα τό 1508 κι ἐνῶ ὁ Ὅσιος ἦταν τότε τριάντα χρονῶν.

Ὁ γέροντας Παχώμιος δέν ἐμπιστεύτηκε σέ κανέναν ἄλλο τήν ἀσκητική οἰκοδομή καί ἀνατροφή τοῦ ἀρχαρίου μοναχοῦ. ἄλλ' ἀνάλαβε τό ἔργο αὐτό μόνος του. Ὁ ζήλος τοῦ Ἀντωνίου ἦταν πολὺ μεγάλος. Καθοδηγούμενος ἀπ' τόν ὁσιο γέροντα Παχώμιο παρακολουθοῦσε μέ ζήλο τίς ἱερές ἀκολουθίες, ἐνῶ παρὰλληλα ἀγωνιζόταν μέ ὅλες τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις του ἐναντίον τῶν παθῶν. Κοιμόταν πάρα πολὺ λίγο καί νήστευε πολὺ αὐστηρά, τρώγοντας ἐλάχιστη τροφή κάθε δεύτερη μέρα.

Γιά ἕνα χρόνο ἀπασχολήθηκε στό φοῦρνο, ἐργαζόμενος σκληρά γιά τοὺς ἀδελφούς. Τόν διάκρινε κάθε ἀρετὴ καί ἀντιστεκόταν σταθερά σέ κάθε πειρασμό τοῦ πονηροῦ. Ὅλοι οἱ ἀδελφοί ἀγαποῦσαν τόν Ὅσιο, ἄλλ' αὐτός ἦταν πρᾶος καί ταπεινός καί οἱ ἔπαινοι γι' αὐτόν ἦταν βάρος δυσβάσταχτο.

Ἐκεῖνο τόν καιρὸ συνέπεσε νά μείνει τό μοναστήρι χωρὶς ἱερομόναχο καί τόσο ὁ ὁσιος Παχώμιος ὅσο καί οἱ ἀδελφοί ἐξέλεξαν γι' αὐτό τό ἀξίωμα τόν ὁσιο Ἀντώνιο. Ἔτσι ὁ Ὅσιος ἔπρεπε νά πάει στό Νόβγοροντ καί νά δεχτεῖ τό ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης. Τό γεγονός αὐτό, μετὰ τήν ἐπιστροφή του στό μοναστήρι, παρακίνησε τόν Ὅσιο στό νά αὐξήσει τοὺς ἀγῶνες τῆς ἐγκράτειας.

Στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παχωμίου ὑπῆρχε ἕνα ἀναρρωτήριο, ὅπου ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἐργάστηκε ἀρκετό χρόνο: προετοίμαζε τό νερό, ἔπλενε τοὺς ἀρρώστους, καθάριζε τὰ ροῦχα τους καί συνδύαζε τὰ καλά του ἔργα μέ λόγια ἀγάπης καί παρηγοριᾶς. Οἱ προσευχὲς καί εὐχαριστίες τῶν ἀρρωστων μοναχῶν ἦταν γι' αὐτόν ἡ καλύτερη ἀνταπόδοση.

Γενικά ὁ ὁσιος Ἀντώνιος, ὀπλισμένος μέ σωματική ὑγεία, συν-

όδευε τήν πνευματική δραστηριότητα μέ αὐξημένους σωματικούς ἀγῶνες· γι' αὐτό συχνά ἐργαζόταν στοὺς ἀγρούς. Μ' αὐτόν τόν τρόπο ἐξάγνιζε τήν ψυχὴ καί τό νοῦ του ἀπὸ τὰ πάθη καί ὑπότασσε τό σῶμα του καί κάθε κοσμικὴ ἐπιθυμία.

Ἐφτάσε ὁ καιρὸς ν' ἀφήσει ὁ Ὅσιος τό μοναστήρι πού τόν εἶχε ἀναθρέψει πνευματικά καί νά ἐργαστεῖ ὁ ἴδιος γιά τὴ σωτηρία ἄλλων, προπαρασκευαζόμενος γι' αὐτό μέ ἀγῶνες στήν ἔρημο. Μὲ βαθιὰ ταπείνωση ἀρχισε νά ζητεῖ γι' αὐτό τήν εὐλογία τοῦ ὁσίου Παχωμίου. Ἐκεῖνος βλέποντας τήν τελειότητά του τοῦ ἔδωσε τίς ἀπαραίτητες συμβουλές καί τόν εὐλόγησε λέγοντας:

– Εἶθε ὁ Κύριος νά σ' εὐλογεῖ παιδί μου· εἶθε νά γίνει τό θέλημα τοῦ Κυρίου.

Ἀφοῦ ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἔλαβε τήν εὐλογία τοῦ ἡγουμένου ἀναχώρησε ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παχωμίου μαζί μέ δυὸ ἄλλους εὐσεβεῖς μοναχοὺς, τόν Ἀλέξανδρο καί τόν Ἰωακείμ, καί ταξιδεύοντας κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ὠνεγκα μέχρι τό μικρὸ ποταμὸ Σέλκσνα, βάδιζαν στήν ὄχθη του. Περνοῦσαν ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνὰ δάση καί ἀδιαπέραστες λόχμες μέχρις ὅτου ἔφτασαν στὸν ποταμὸ Ἐμσα, στὸν ὁποῖο ῥέει ὁ Σέλκσνα. στοὺς καταρράχτες ποῖ καλοῦνται «σκοτεινοὶ ὀρητικοὶ ποταμοί». Ὁ τόπος αὐτός ἄρρει πάρα πολὺ στοὺς ἀναχωρητές. Ἐχτισαν μιά καλύβα καί μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ ἔφτιαξαν καί μιά μικρὴ ξύλινη ἐκκλησία, ἀφιερωμένην στὸν ἅγιο Νικόλαο τό θαυματουργό, καθὼς καί μερικά κελλιά.

Γιά ἑπτὰ χρόνια ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἔζησε ὑπηρετώντας τό Θεὸ μακριὰ ἀπ' τό θόρυβο τοῦ κόσμου στήν τοποθεσία αὐτή, ὅπου τῇ σιωπῇ τῆς ἐρήμου διάκοπταν μόνο οἱ ἤχοι τῶν ἐμπνευσμένων προσευχῶν τῶν μοναχῶν καί οἱ ψαλμωδίες τῶν πτερωτῶν κατοίκων τοῦ δάσους.

Ἀργότερα ὁμως οἱ ντόπιοι ξεσηκώθηκαν ἐναντίον τοῦ Ὀσίου καί τῶν μαθητῶν του, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων εἶχε αὐξηθεῖ κατὰ τέσσερις, γιατί τότε εἶχαν ἔρθει ἤδη πρὸς τόν ὁσιο Ἀντώνιο ὁ Ἡσαΐας ὁ Ἐλισσαῖος, ἕνας ἄλλος Ἀλέξανδρος καί ὁ Ἰωνᾶς. Οἱ ντόπιοι φοβήθηκαν ὅτι μέ τήν ἰδρυση μοναστηριοῦ θά ἔχαναν τὴ γῆ τους καὶ ἀρχισαν ν' ἀποδιώχνουν τοὺς μοναχοὺς. Ὁ ὁσιος Ἀντώνιος δέχτηκε τὴ δοκιμασία αὐτὴ μέ ὑποταγὴν στό θέλημα τοῦ Θεοῦ κα

ἀναχώρησε ταπεινά μαζί μέ τούς μαθητές του μακριά από τούς διώκτες τους*.

Ἐτσι οἱ μοναχοί ἄρχισαν νά περιπλανιοῦνται στά βόρεια μέρη πού βρίσκονται στήν περιοχή τοῦ Ντβίνα. Περνοῦσαν ἀνάμεσα ἀπό ἀδιαπέραστα δάση, χαράδρες καί βάλτους, πού κείτονταν κοντά στή Λευκή Θάλασσα, ἀπό θρυώδεις τοποθεσίες, ἀσταθή ἔλη καί πολλές λίμνες, ἀναζητώντας μιά κατάλληλη τοποθεσία ὅπου ὁ Θεός θά τούς καθοδηγοῦσε νά ἐγκατασταθοῦν.

Μιά μέρα, καθώς βάδιζαν, ὁ ὁσιος Ἀντώνιος στάθηκε νά προσευχηθεῖ· οἱ μοναχοί προσεύχονταν κι ἐκεῖνοι ταπεινά, ἐνῶ ὁ Ὅσιος, σάν μεσολαβητής τους, εἶχε σταθεῖ μπροστά ἀπ' αὐτούς μέ τά χέρια ὑψωμένα ψηλά. Ἐκείνη τή στιγμή ἕνας κυνηγός, τοῦ ὁποίου τό ὄνομα ἦταν Σαμουήλ, ἦρθε στή θέση πού βρίσκονταν οἱ μοναχοί. Γιά ἀρκετή ὥρα δέν τολμοῦσε νά προχωρήσει. Ἡ θαυμάσια εἰκόνα τῶν προσευχομένων μοναχῶν στή μέση τοῦ δάσους τόν εἶχε ἀφήσει ἐκστατικό. Τελικά, ἀφοῦ πείστηκε πῶς αὐτό πού ἔβλεπε ἦταν πραγματικότητα κι ὄχι φαντασία, ὁ κυνηγός βάδισε πρὸς τόν Ὅσιο, πῆρε τήν εὐχή του κι ὅταν ἐκεῖνος τοῦ ζήτησε νά τούς δείξει μιά τοποθεσία κατάλληλη γιά μοναχικούς ἀγῶνες, ὁδήγησε τόν Ὅσιο καί τούς μαθητές του σέ μιά μακρινή λίμνη πού ὀνομαζόταν Μιχαήλωφ, μέσα στήν ὁποία ἐκβάλλει ὁ ποταμός Σίγια.

Ἡ τοποθεσία αὐτή ἦταν ἀκόμη πιό ἀπομακρυσμένη καί ἐρημική ἀπό ἐκείνη πού εἶχαν ἐγκατασταθεῖ προηγουμένως. Γύρω της ὑπῆρχαν ἀδιάβατες χαράδρες καί πυκνά δάση, βάλτοι καί λόχμες, θρυώδεις τοποθεσίες καί ἀσταθή ἔλη ὅπου κατοικοῦσαν ἄγρια θηρία, ἀρκοῦδες καί λύκοι, ἐλάφια, λαγοί καί ἄλεπουδες, σέ τόσο μεγάλο πλῆθος πού σχηματίζαν ἀγέλες. Πολλές καί βαθεῖς λίμνες ὑπῆρχαν διάσπαρτες τριγύρω. Καί ὁλόκληρη ἡ τοποθεσία περιβαλλόταν γύρω - γύρω, σάν μέ προστατευτικό τείχος, ἀπό νερά. Ἀνθρώπινα

πόδια δέν εἶχαν δημιουργήσει δρόμους κι ἔτσι ὑπῆρχε μόνο ἕνα μονοπάτι γιά νά πάει ἢ γιά νά φύγει κανείς. Τριγύρω ὑπῆρχαν πολλές λίμνες καί ὁ ποταμός Σίγια ἔρρεε ἀπ' τή μιά λίμνη στήν ἄλλη. Ἐτσι συνδέονταν οἱ λίμνες ἀπ' τόν Σίγια σ' ἕνα εἶδος ἐνότητας καί οἱ ἐπισκέπτες, ὅταν ἔβλεπαν τό θέαμα αὐτό, θαύμαζαν τήν ἀνεκδιήγητη σοφία τοῦ Θεοῦ.

Σ' αὐτή τήν περιοχή δέν εἶχε ζήσει ποτέ ἄνθρωπος. Οἱ κυνηγοί ὅμως ὅταν ἐπισκέπτονταν τήν τοποθεσία αὐτή ἀκούγαν συχνά ἤχους ἀπό καμπάνες καί ψαλμωδίες μοναχῶν καί ἀκόμη ἔβλεπαν μοναχούς νά κόβουν δέντρα. Οἱ ἄνθρωποι συνεπῶς πού ζοῦσαν πλησιέστερα στήν τοποθεσία αὐτή, πίστευαν ἀκράδαντα ὅτι ὁ τόπος αὐτός ἦταν προορισμένος ἀπ' τόν ἴδιο τό Θεό γιά μοναστήρι.

Ἡ ψυχή τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου ἀναπαύτηκε πάρα πολύ στήν τοποθεσία τῆς λίμνης Μιχαήλωφ καί ἔχτισε ἐκεῖ μιά ἐκκλησία καί κελλιά. Αὐτό ἐγινε τό 1520, ὅταν ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἦταν 42 χρονῶν. Κι ἔτσι τέθηκαν τά θεμέλια γιά τή δημιουργία τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σίγια.

Οἱ μοναχοί μέχρι τό 1524 δέν εἶχαν καμιά περιουσία. Ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος μαζί μέ ἄλλους μοναχούς ἔκοβε ξύλα καί καλλιεργοῦσε τή γῆ, κατορθώνοντας ἔτσι νά κερδίζουν μιά πενιχρή καί λιτή διαβίωση. Τρέφονταν ἐπίσης μέ ἄγρια χόρτα, μούρα, βολβούς καί μανιτάρια. Συχνά ὑπόφεραν ἀπό φοβερή πείνα. Κάποτε ἡ πείνα τους ἦταν τόσο μεγάλη, πού οἱ ἀδελφοί τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου μουρμούριζαν ἐναντίον του καί ἐτοιμάστηκαν νά φύγουν. Τότε ὅμως ἦρθε ἕνας ἄγνωστος ἄντρας καί τούς ἔφερε λάδι, ἀλεύρι καί ψωμί καί τούς ἔδωσε χρήματα γιά νά χτίσουν τό μοναστήρι. Ὁ εὐεργέτης, ἀφοῦ πῆρε τήν εὐχή τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου γιά νά συνεχίσει τό ταξίδι του πρὸς τό Νόβγκοροντ, ἀναχώρησε καί δέν ξανάρθε ποτέ στό μοναστήρι. Μόλις ἔλαβε τήν ἀναπάντεχη αὐτή βοήθεια ὁ ὁσιος Ἀντώνιος, ἄρχισε μέ ζῆλο νά θέτει τά πράγματα τοῦ μοναστηριοῦ σέ τάξη, ὅταν τοῦ συνέβη ἡ ἀκόλουθη δοκιμασία:

Ὁ εἰσπράκτορας τῶν φόρων γιά τό διοικητή τοῦ Νόβγκοροντ, Βασίλειος Μπέμπερ, νομίζοντας ὅτι οἱ κατασκευαστές εἶχαν πολλά χρήματα, μίσθωσε ληστές γιά νά λεηλατήσουν τό μοναστήρι. Ὁ Κύριος ὅμως διαφύλαξε τόν ἐκλεκτό Του. Κι ὅταν οἱ κακοποιοί θέλη-

* Στήν τοποθεσία αὐτή ὑπῆρχε ἕνα παρεκκλήσι ἀφιερωμένο στόν ἅγιο Νικόλαο τό θαυματοργό μέχρι τήν ἐποχή τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Οἱ ντόπιοι ζοῦσαν μέχρι τούς ἔσχατους χρόνους μέ μεγάλη φτώχεια κι αὐτό ὀφειλόταν, σύμφωνα μέ τήν κοινή γνώμη, στήν ἀδικη μεταχείριση πού ἔκαναν στόν ὁσιο Ἀντώνιο. Τό 19ο αἰῶνα ὅμως πού ἄρχισαν νά τιμῶν τόν Ὅσιο μέ πίστη, ἡ κατάστασή τους βελτιώθηκε.

σαν νά ἐπιτεθοῦν στό μοναστήρι, τούς φάνηκε ὅτι αὐτό ἦταν περι-
κυκλωμένο ἀπό ὀπλισμένους ἄντρες. Αὐτοί τὸ ἀνέφεραν στὸν εἰς-
πράκτορα τῶν φόρων κι ἐκεῖνος, γνωρίζοντας ὅτι οἱ μοναχοὶ δέν
εἶχαν ὑπερασπιστές, κατάλαβε ὅτι οἱ γέροντες διαφυλάχτηκαν ἀπὸ
οὐράνιες δυνάμεις. Μετανόησε γιὰ τὴν πονηρή του πρόθεση καὶ
πέφτοντας στὰ πόδια τοῦ Ὁσίου τοῦ ζήτησε συγγνώμη. Ὁ γέροντας
συγχώρεσε μὲ γλυκύτητα τὸν ἔνοχο καὶ δοξολόγησε τὸ Θεὸ πού τοὺς
διαφύλαξε ἀπὸ τέτοιο κίνδυνο.

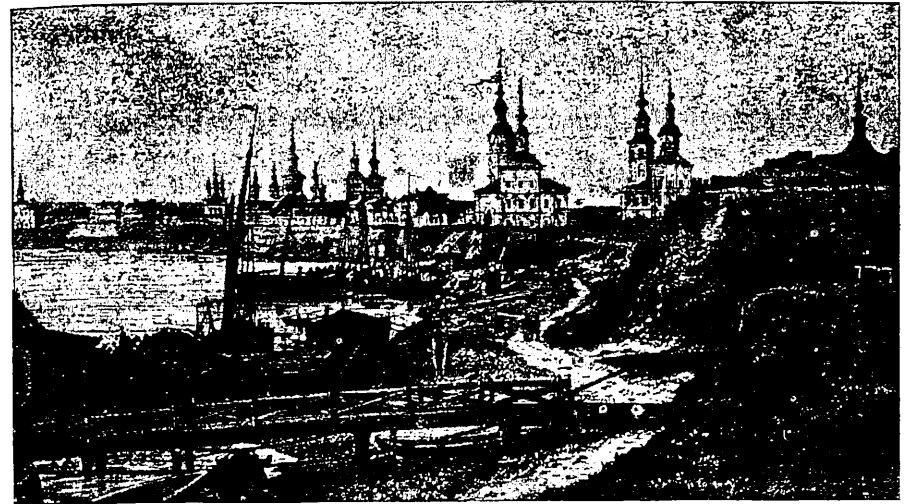
Ἀπ' αὐτὸν τὸν καιρὸ ἄρχισαν νά ἔρχονται πρὸς τὸν Ὁσιο πολλοὶ
ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ἔλαβαν τὴ μοναχικὴ κουρά κι ἔτσι δημιουργή-
θηκε ἓνα ἀξιόλογο κοινόδιο.

Βλέποντας ὁ ὀσιος Ἀντώνιος τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀδελφῶν ν' αὐξάνει,
ἔστειλε δυὸ ἀπὸ τοὺς μαθητές του, τὸν Ἀλέξανδρο καὶ τὸν
Ἡσαΐα, στό μέγα πρίγκηπα Βασίλειο Ἰωάννοβιτς στὴ Μόσχα, μὲ
τὴν παράκληση νά τοὺς χορηγήσει ἄδεια καὶ νά δώσει τόπο γιὰ τὴν
ἰδρυση μοναστηριοῦ. Ὁ μέγας πρίγκηπας πού γνώριζε τὸν ὀσιο
Ἀντώνιο ἀπὸ νωρίτερα σάν ἄνθρωπο μὲ ἀγία ζωὴ, δέχτηκε μὲ εὐ-
μένεια τὴν παράκλησή του κι ὅχι μόνο ἔδωσε τὴν ἄδεια γιὰ τὴν
ἰδρυση τοῦ μοναστηριοῦ, ἀλλὰ δώρησε ἐπίσης τοποθεσία καὶ χορή-
γησε ὅλα τὰ ἀπαραίτητα γιὰ ν' ἀρχίσει ἡ ἀνέγερσή του. Αὐτὸ ἐγινε
τὸ 1544 καὶ ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὸν Ἡσαΐα γύρισαν στό γέροντά τους
μὲ χαρὰ καὶ ὅλη ἡ ἀδελφότητα προσευχήθηκε μὲ θέρμη γιὰ τὴν
ὕγεια τοῦ καλοῦ τσάρου.

Εὐχαριστημένος ὁ γέροντας μὲ τὴν ἐξέλιξη αὐτὴ ἄρχισε δραστή-
ρια τὸ χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ. Πρῶτα ἔφτιαξε μιὰ ἐκκλησία πρὸς
τιμὴ τῆς Ζωοποιοῦ Τριάδος. Ὁ Ὁσιος ζωγράφισε μόνος του τὴν
κυρία εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ παρακάλεσε νά παραμείνει ἡ
εἰκόνα αὐτὴ στό μοναστήρι, γιὰ νά θυμίζει στοὺς ἀδελφούς νά
προσεύχονται γιὰ τὴν ψυχὴ του.

Ἡ ἐκκλησία ὅμως αὐτὴ, πού μὲ τόσους κόπους καὶ προσπάθειες
εἶχε χτιστεῖ, κήκε ἀπὸ μιὰ φωτιά. Τὴν πυρκαϊὰ προκάλεσε ἓνα
κερὶ ἀναμμένο μπροστὰ σὲ μιὰ εἰκόνα, πού ὁ καντηλιανάφτης εἶχε
ξεχάσει νά σβήσει. Ἡ φωτιά δέν ἦταν δυνατὸ νά τεθεῖ γρήγορα ὑπὸ
ἐλεγχον, γιατί ὅταν ἡ ἐκκλησία καιγόταν, ὅλοι οἱ ἀδελφοί, ἐκτὸς ἀπ'
τοὺς ἄρρωστους καὶ τοὺς διακονητές, ἐργάζονταν στοὺς ἀγρούς.

Ὅταν οἱ μοναχοὶ γύρισαν στό μοναστήρι, τὸ μόνο πού εἶδαν μὲ

Μιά παλιά χαλκογραφία τῆς πόλης τοῦ Ἀρχάγγελου.

μεγάλῃ θλίψῃ στὴ θέσῃ τῆς ἐκκλησίας ἦταν ἓνας σωρὸς ἀπὸ ἐρείπια
καὶ ἀπελπισμένοι θέλησαν νά ἀναχωρήσουν. Ὁ Ὁσιος ὅμως, ἂν
καὶ λυπήθηκε πολὺ, ἐμπιστεύτηκε τὰ πάντα στό θέλημα τοῦ Θεοῦ
καὶ ἔπεισε τοὺς μοναχοὺς νά παραμείνουν. Πολλαπλασίασε τίς
προσευχές καὶ τίς νηστείες του κι ἄρχισε νά χτίζει νέες ἐκκλησίες.

Ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἐκκλησία, ὅλα τὰ ἄλλα κτίρια τοῦ μοναστηριοῦ
ἔμειναν ἀνέπαφα. Συγχρόνως ὅμως ὁ Κύριος παρηγόρησε τὸν ἐκλε-
κτό ὑπηρέτη του μὲ αἰσθητὸ τρόπο. Γιατί ἐνῶ ὅλη ἡ ἐκκλησία
κήκε, ἡ εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος πού εἶχε ζωγραφίσει ὁ Ὁσιος
δρέθηκε στὴ μέση τοῦ μοναστηριοῦ τελείως ἀβλαβής. Κι ὅταν ἡ ἐκ-
κλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος ἀποκαταστάθηκε τελείως, ἡ εἰκόνα
μεταφέρθηκε πανηγυρικά μέσα σ' αὐτὴν καὶ μὲ τίς προσευχές τοῦ
Ὁσίου, πολὺ σύντομα ἄρχισαν ἀπ' τὴν εἰκόνα αὐτὴ οἱ ἀσθενεῖς νά
βρίσκουν τὴ θεραπεία τους.

Ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὁ ὀσιος Ἀντώνιος
ἔχτισε δυὸ ἄλλες ἐκκλησίες: ἡ μία ἦταν ἀφιερωμένη στὸν Εὐαγγελι-
σμό τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μ' ἓνα παρεκκλήσι ἀφιερωμένο στὸν
ὀσιο Σέργιο τοῦ Ραντονέξ τὸν ὁποῖο ὁ Ὁσιος παρακαλοῦσε συχνά
στὶς προσευχές του· ἡ ἄλλη ἦταν πρὸς τιμὴ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέα τοῦ

Πρωτοκλήτου. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶχε θέρμανση, ὅπως ἐπίσης καί μιὰ τράπεζα.

Ὅταν τό μοναστήρι τελειοποιήθηκε, οἱ ἀδελφοί παρακάλεσαν τόν Ὅσιο νά γίνει ἡγούμενος καί ὁ ταπεινός γέροντας, γιά χάρη τῆς σωτηρίας ἐκείνων πού τόν παρακαλοῦσαν, δέχτηκε τήν ἡγουμενία καί γι' ἀρκετά χρόνια κυβέρνησε τό μοναστήρι.

Κατά τή διακυβέρνηση τοῦ μοναστηριοῦ ὁ Ὅσιος ἔδινε σ' ὅλους τό καλό παράδειγμα. Καθημερινά βρισκόταν στήν ἐκκλησία κι ὅταν παρακολουθοῦσε τή Θεία Λειτουργία, ἀπ' τήν ἀρχή μέχρι τό τέλος δέ στηριζόταν ποτέ στό ραβδί του οὔτε ἀκουμποῦσε στόν τοίχο. Καί πάντα παρακολουθοῦσε τούς ἀδελφούς, ὥστε μέσα στήν ἐκκλησία νά τηρεῖται καλή τάξη· δέν ἐπέτρεπε σέ κανένα νά μετακινεῖται ἀπ' τή μιὰ θέση στήν ἄλλη οὔτε καί νά θγαίνει ἔξω ἀπ' τήν ἐκκλησία, ἐκτός ἂν ὑπῆρχε ἐξαιρετική ἀνάγκη. Παράγγειλε ἐπίσης στούς ἀδελφούς νά τηροῦν ἀπαρέγκλιτα τόν κανόνα στό κελλί τους.

Μόλις τελείωνε ἡ ἀκολουθία, ὁ Ὅσιος ἦταν ὁ πρῶτος πού ἀρχιζε τή δουλειά, δίνοντας ἔτσι στούς ἀδελφούς παράδειγμα φιλοπονίας. Ἀγαποῦσε πάρα πολύ τά ἱερά βιβλία καί συγκέντρωνε πολλούς τόμους τῶν πατέρων καί διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας.

Περνοῦσε τίς νύχτες του μέ προσευχή καί ἀναπαυόταν πολύ λίγο, ἀμέσως μετά τό φαγητό. Τό φαγητό του ἦταν πολύ λιτό, ὅπως καί τῶν ἀδελφῶν. Τά δέ ροῦχα του ἦταν παλιά καί γεμάτα μπαλώματα, ὅπως τά ροῦχα τῶν φτωχῶν καί τῶν ἀπόρων· κι ὅταν κάποιος ἐρχόταν στό μοναστήρι, δέν μπορούσε νά ὑποπτευθεῖ ὅτι ἐκεῖνος ἦταν ὁ ἡγούμενος.

Ἐπιθεωροῦσε μέ ἐνδιαφέρον τά διακονήματα τοῦ μοναστηριοῦ, στήν κουζίνα καί τό φούρνο· ἔδινε κουράγιο στούς ἀδελφούς πού ἀπασχολοῦνταν στίς δύσκολες αὐτές ἐργασίες καί τούς συμβόλυνε ν' ἀποφεύγουν τήν ἀργολογία.

Μέ ἰδιαίτερη ἀγάπη ἐπισκεπτόταν τό ἀναρρωτήριο τοῦ μοναστηριοῦ, ἔδινε συμβουλές στούς ἄρρωστους μοναχούς νά ὑπομένουν τήν ἀσθένειά τους μέ εὐγνωμοσύνη καί νά προσεύχονται ἀδιάλειπτα, ἐνθυμούμενοι τήν ἐπικείμενη ὥρα τοῦ θανάτου. Ὁ Ὅσιος ὅρισε ἕναν εἰδικό ἐπιμελητή γιά νά φροντίζει τούς ἀρρώστους.

Ἡ κοινοδιακή ζωή πού καθιερώθηκε στό μοναστήρι ἦταν πολύ αὐστηρή. Ἡ τροφή καί ἡ ἐνδυμασία ἦταν κοινά καί ἴδια γιά ὅλους.

Οἶνοπνευματώδη ποτά ἦταν τελείως ἀπαγορευμένα. Εἶχε δοθεῖ ἐντολή νά μή γίνονται δεκτά οὔτε ἀπ' τούς ἐπισκέπτες κι ἀκόμη νά μήν ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος στό μοναστήρι σέ ὅσους ἐφερναν τέτοια ποτά. Μ' αὐτόν τόν κανόνα ὁ Ὅσιος μπόρεσε νά κόψει τό κεφάλι τοῦ δαίμονα τῆς μέθης καί νά τό ξεριζώσει τελείως.

Ὁ Ὅσιος ἐνδιαφερόταν ἐπίσης πάρα πολύ γιά τούς φτωχοῦς ἀδελφούς· παρακινοῦσε τούς μοναχούς νά δίνουν ἐλεημοσύνες ἀφειδῶς καί ὁ ἴδιος πολύ συχνά ἔκανε τό ἴδιο κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε νά μή γίνεται ἀντιληπτός ἀπ' τούς ἀδελφούς, φοβούμενος νά μήν προκαλέσει τά παράπονά τους.

Πολλοί ἄνθρωποι ἀκούγοντας γιά τήν αὐστηρή ζωή τοῦ Ὀσίου ἄρχισαν νά ἔρχονται πρὸς αὐτόν ζητώντας τίς προσευχές του καί μερικοί προσχώρησαν στήν ἀδελφότητα. Ἔτσι συγκεντρώθηκαν στό μοναστήρι κάπου ἑβδομήντα μοναχοί. Πολλοί ἀνάμεσά τους διακρίνονταν γιά τήν ἀγιότητα τοῦ βίου τους καί τούς πνευματικούς ἀγῶνες. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Ἰωνᾶς, ἔγραψε ἀργότερα τό βίο τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα καί διδασκάλου.

Ὁ ὀσιος Ἀντώνιος νεκρώθηκε γιά τόν κόσμο στό μοναστήρι τοῦ ὀσίου Παχωμίου. Ἡ ζωή του στήν ἔρημο, κοντά στόν ποταμό Ἑμσα, ἦταν γι' αὐτόν μιὰ σχολή προετοιμασίας. Καί ἡ ζωή του στό μοναστήρι τοῦ Σίγια ἦταν ἡ περίοδος πού αὐτός ὁ θεάρεστος, ὁ ἄνδρας τῶν πνευματικῶν ἐπιθυμιῶν, ὑπηρέτησε τόν Κύριό του ἀγωνιζόμενος γιά τή σωτηρία τῶν «ἐλαχίστων» ἀδελφῶν του. Ἦταν πραγματικά «ὁδηγός πολλῶν μοναχῶν», ὅπως εἶχε προφητεῦσει ὁ λαμπρός γέροντας στό ὄραμα.

Ὁ Ὅσιος δέν ἀρκέστηκε στίς δικές του ὁδηγίες ἀλλά ἔδωσε στούς μοναχούς τήν εὐκαιρία νά μάθουν τήν οὐσία καί τούς τρόπους τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, συγκεντρώνοντας στή βιβλιοθήκη τοῦ μοναστηριοῦ τά ἔργα πολλῶν ἀπ' τούς ἀνατολικούς ἀσκητές καί πατέρες.

Ὁ ὀσιος Ἀντώνιος αἰσθανόταν ἕνα μεγάλο βάρος ἐπάνω του· τό βάρος πού τοῦ προξενοῦσε ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι, μετά ἀπό ἀρκετά χρόνια διακυβέρνησης τοῦ μοναστηριοῦ κι ἀφοῦ ἐξέλεξε γιά τή θέση του τό Θεόγνωστο, ἕναν ἄνδρα μέ πείρα στήν πνευματική ζωή, ἐγκατέλειψε τήν ἡγουμενία, πῆρε μαζί του ἕναν

άπλό μοναχό και άναχώρησε άπ' τό μοναστήρι σέ μιά έρημική τοποθεσία.

Στήν άρχή ό Όσιος έγκαταστάθηκε σ' ένα νησί τής λίμνης Ντουρντίτσα, δυό μίλια μακριά άπ' τό μοναστήρι, αντίθετα άπ' τή φορά τών ύδάτων τοῦ Σίγια. Τό νησί αυτό ήταν πολύ όμορφο και πρόσφορο για έρημική ζωή. Ό Όσιος τό γύρισε όλόκληρο, τό περιεργάστηκε και τελικά τό αγάπησε. Τό νησί αυτό περιβαλλόταν άπ' τή λίμνη, στίς όχθες τής όποίας ύπήρχαν άδιαπέραστα δάση και πάνω στό νησί ύπήρχε ένας έκτεταμένος βάλτος, καλυμμένος μέ δρύα. Ό όσιος Άντώνιος έγκαταστάθηκε εκεί, έχτισε μιά μικρή καλύβα κι ένα εκκλησάκι άφιερωμένο στόν Άγιο Νικόλαο τό θαυματουργό και άρχισε ν' αγωνίζεται μέ ήσυχία και άδιάλειπτη προσευχή και νά μοχθεϊ μέ περισσότερο ζήλο άπό πρίν. Έκοψε δέντρα, καθάρισε μιά περιοχή για σπορά, έσκαψε τή γή μέ τά ίδια του τά χέρια, έσπειρε σιτάρι, ζούσε άπ' τούς ίδιους του τούς κόπους και τά περισσεύματα τοῦ σιταριού τά έστελνε στό μοναστήρι. Τίς νύχτες, μετά τόν έσπερινό κανόνα τής προσευχής, ό άσκητής άλεθε τό σιτάρι μέχρι τήν ώρα τοῦ όρθρου, ένώ τίς καλοκαιρινές νύχτες γύμνωνε τόν έαυτό του μέχρι τή μέση και άφηνε τό σώμα του νά ύποφέρει άπ' τά κουνούπια.

Ό Κύριος επιδράβευσε τόν Όσιο για τούς πολλούς αγώνες του μέ τό χάρισμα τής διορατικότητας. Κάποτε ένας νέος μοναχός άπό τό μοναστήρι τοῦ Σίγια, πού τόν έλεγαν Φιλόθεο, πολεμούμενος άπ' τόν πειρασμό σκέφτηκε ν' άπαρνηθεϊ τό μοναχισμό και νά γυρίσει στόν κόσμο για νά παντρευτεί. Πρίν όμως άναχωρήσει, τοῦ ήρθε μιά καλή σκέψη νά επισκεφτεϊ πρώτα τόν Όσιο και νά πάρει άπ' αυτόν εύλογία. Μόλις είδε τό Φιλόθεο ό άσκητής γύρισε και τοῦ είπε αυτά τά λόγια:

— Πώς αποφάσισες, παιδί μου, νά έρθεις έδω; έπειδή ένοχλήθηκες άπό μιά πονηρή σκέψη; Θέλεις ν' άπαρνηθεϊς τό μοναχισμό και νά γυρίσεις στόν κόσμο και νομίζεις ότι μπορείς νά τό κρύψεις αυτό άπό έμένα;

Άκούγοντας ό Φιλόθεος τό μυστικό του αυτό άπό τό στόμα τοῦ Όσίου τρομοκρατήθηκε, έπεσε στά πόδια του και όμολόγησε τά πάντα. Ό άσκητής τόν άνασήκωσε, τοῦ έδωσε θάρρος κι άφού τόν συμβούλευσε τόν άφησε νά γυρίσει στό μοναστήρι.

Άφού πέρασε λίγος καιρός, ό όσιος Άντώνιος έφυγε κι άπ' αυτόν τόν τόπο και πήγε σέ μιά άλλη έρημική τοποθεσία, τρία μίλια μακρύτερα άπ' τήν προηγούμενη. Η τοποθεσία αυτή ήταν όρεινή, περιβαλλόταν σάν μέ τοίχους άπό βουνά και στήν κοιλάδα, μεταξύ τών βουνών αυτών, ύπήρχε μιά λίμνη πού όνομαζόταν Παντούν. Στούς πρόποδες τών βουνών αυτών ήταν τό κελλί τοῦ Όσίου και γύρω του ύπήρχαν δώδεκα σημύδες λευκές σάν τό χιόνι. Πάνω στά βουνά ύπήρχαν τόσο ψηλά δέντρα πού άπό κάτω νόμιζε κανείς ότι άγγιζαν τόν ούρανό. Η τοποθεσία ήταν τόσο μελαγχολική, ώστε όταν έρχόταν κανείς νά επισκεφτεϊ αυτή τήν έρημο αίσθανόταν μεγάλη συντριβή, γιατί και μόνο ή θέα αυτής δημιουργούσε στό θεατή εύαισθησία και τρυφερότητα.

Έκεί ό Όσιος έφτιαξε μιά σχεδιά άπό κορμούς δέντρων και μ' αυτή ψάρευε στή λίμνη για νά έξοικονομήσει τήν τροφή του. Κι ένώ ψάρευε γύμνωνε τό κεφάλι και τούς ώμους του και τά άφηνε έκτεθειμένα στήν άπληστη διάθεση τών κουνουπιών και σκνιπών, πού πολλές φορές όρμούσαν κατεπάνω του. Όλόκληρες κυψέλες κάλυπταν τό σώμα του και τό αίμα του έτρεχε άπ' τό λαιμό και τίς πλάτες του. Ό άσκητής όμως στεκόταν άκίνητος, χωρίς νά τά έγγίξει ούτε μέ τό μικρό του δαχτυλάκι.

Στή διάρκεια τοῦ χειμώνα τό κελλί τοῦ Όσίου καλυπτόταν μέ χιόνια κι εκείνος ζούσε κάτω άπ' τό χιόνι σάν σέ σπηλιά κι άπό εκεί έστελνε πρós τό Θεό τίς θερμότερες προσευχές του μέ καυτά δάκρυα.

Δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στή νηπτική εργασία, αγωνιζόταν μέ μεγάλη χαρά για τήν πνευματική του έξύψωση. Άσκούσε τή σιωπή, έλευθέρωνε τό νοῦ του άπ' όλες τίς φροντίδες και σινομιλούσε αγνά μέ τό Θεό, αναπέμποντας τίς προσευχές του στόν ούρανό σάν θυμίαμα.

Ό Όσιος πέρασε και στίς δυό αυτές έρήμους, μακριά άπ' τό μοναστήρι, δυό χρόνια.

Στό μεταξύ ό Θεόγνωστος έγκατέλειψε τήν ήγουμενία και οι άδελφοί παρακαλούσαν τόν Όσιο νά ξαναγίνει ήγούμενός τους, λέγοντας μέ δάκρυα:

— Πατέρα, μήν εγκαταλείψεις έμās τά παιδιά σου. Έλα στό μο-

ναστήρι σου και μέινε μαζί μας. Εάν δέν ξρθεις, θά διασκορπιστοῦμε ὅλοι μας σάν πρόβατα χωρίς ποιμένα.

Ὁ Ὅσιος ὑποχώρησε στίς παρακλήσεις τους. Ἀρχισε πάλι νά διοικεῖ τό μοναστήρι, δίνοντας σέ ὅλους τό παράδειγμα τῆς εὐλαβικῆς καί ἀσκητικῆς ζωῆς του. Ἀπό πολύ καιρό δέν εἶχε πιά τή δύναμη νά ἐργάζεται σωματικά, ἀλλά δέν κουραζόταν νά προσεύχεται οὔτε δίσταζε νά νηστεύει. Καί τότε ἐμφανίστηκε στόν ὄσιο Ἀντώνιο ἡ χάρις τῆς θαυματουργίας. σάν μιὰ ἐπιβράβευση τῆς ἀγίας του ζωῆς.

Κάποτε, τήν παραμονή τῆς γιορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως, οἱ μοναχοί ἀπασχολοῦνταν καί ἀγωνίζονταν ὅλη τή νύχτα στό ψάρεμα χωρίς ὅμως ἀποτέλεσμα. Τό πρωί γύρισαν στό μοναστήρι λυπημένοι· ὁ Ὅσιος ὅμως τοὺς ἐνθάρρυνε καί τοὺς ἔστειλε πάλι στή λίμνη, στό Κόκκινο Ἀκρωτήριο, λέγοντας:

— Κάντε ὑπακοή, παιδιά μου, καί θά δεῖτε τή δόξα τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Κύριος εἶναι ἐλεήμων. Ἡ Ἀγία καί Ζωοποιός Τριάδα δέ θά ξεχάσει τοὺς κόπους σας καί δέ θά ἐγκαταλείψει τοὺς ἀδελφούς πού ὑπηρετοῦν πιστά τόν Κύριο στόν ἱερό αὐτό τόπο καί εἶναι δίχως τροφή στή μεγάλη αὐτή γιορτή.

Οἱ μοναχοί ξεκίνησαν γιά τήν τοποθεσία πού τοὺς ὑπέδειξε ὁ Ὅσιος, ἔριξαν τά δίχτυα κι ἐπιασαν τόσο πολλά ψάρια, ὥστε ἔτρωγαν ἀπ' αὐτά γιά πολύ καιρό μετά τή γιορτή. Καί σέ ἀνάμνηση τοῦ θαύματος αὐτοῦ ὀνόμασαν ἀπό τότε τήν τοποθεσία πού ψάρεψαν «τοῦ Ἀντωνίου».

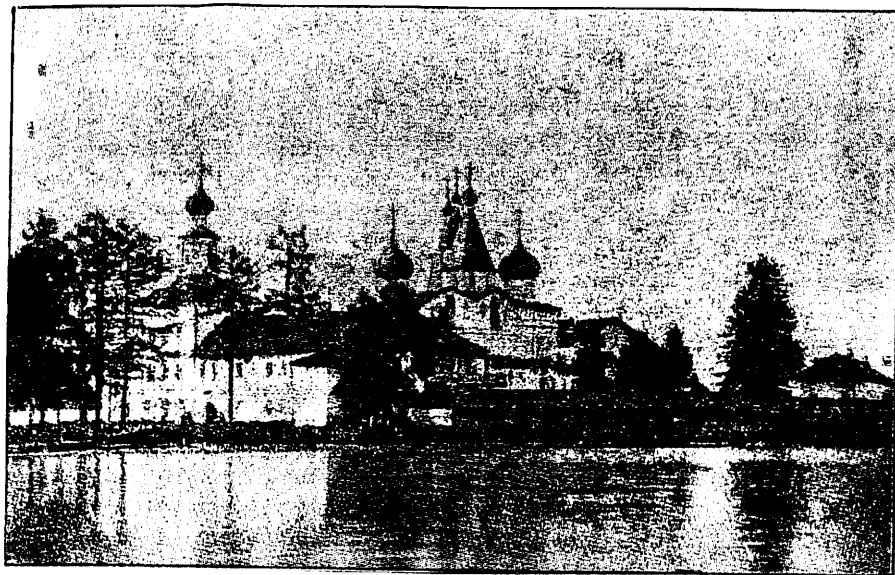
Ἀπ' τοὺς σκληροὺς σωματικούς ἀγῶνες ὅμως καί τή μεγάλη ἡλικία, τό σῶμα τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου μαράθηκε καί ἀδυνάτισε. Ἡ ὄψη του ἐγίνε ὥχρη, τά πόδια του πρίστηκαν καί οἱ μοναχοί ἔπρεπε νά τόν μεταφέρουν στήν ἐκκλησία γιά τήν ἀκολουθία. Ὅπως μιὰ ἐλιά γέρνει πρὸς τή γῆ κάτω ἀπό τό βάρος καρπῶν της, ἔτσι κι ἐκεῖνος ἐγερνε πρὸς τά κάτω ἀπ' τό βάρος τῆς ἡλικίας καί τῶν ἀγῶνων. Οἱ σωματικές του δυνάμεις τόν ἐγκατέλειψαν. Εἶχε συμπληρώσει τήν ἐπίγεια πορεία του καί τό ἐξαγνισμένο πνεῦμα του ἦταν ἤδη προπαρασκευασμένο ν' ἀνυψωθεῖ πρὸς τά οὐράνια, πρὸς τό Σωτήρα μας, τόν ὁποῖο ὑπηρέτησε μιὰ ὁλόκληρη ζωή. Ἡ ἀνάπαυση τοῦ Ὀσίου πλησίαζε.

Βλέποντας οἱ μοναχοί τήν ἀδυναμία τοῦ πνευματικοῦ ὁδηγοῦ τους καί τήν ἐπικείμενη κοίμησή του, τόν παρακάλεσαν νά τοὺς ἀφήσει ἓνα γραπτό κανόνα καί νά ὑποδείξει ἓνα διάδοχο γιά ν' ἀναλάβει τή διακυβέρνηση τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ Ὅσιος ὑπάκουσε στίς παρακλήσεις καί ἐκπλήρωσε τήν ἐπιθυμία τῶν λυπημένων μαθητῶν του. Διόρισε οἰκονόμο τοῦ μοναστηριοῦ τόν Κύριλλο καί ἡγούμενο στή θέση του τό Γελάσιο. Ὁ Γελάσιος αὐτῇ τήν ἐποχή ἦταν πέρα ἀπ' τή Λευκή Θάλασσα, στόν ποταμό Ζολατίτσα, ὅπου εἶχε σταλεῖ γιά διακόνημα τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ Κύριλλος ἦταν στό μοναστήρι καί ὁ Ὅσιος ἔδωσε σ' αὐτόν τίς τελευταῖες του ὁδηγίες: τόν ἰκέτευσε νά διατηρήσει τό μοναχικό κανόνα ἀπαραβίαστο σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες, τήν τροφή καί τά ποτά· ν' ἀγαπᾷ τοὺς ἀδελφούς ἐξ ἴσου καί νά γίνεῖ ὑπηρέτης σέ ὅλους· νά συζητᾷ τίς ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ στήν Τράπεζα μαζί μέ ὅλους τοὺς ἀδελφούς καί νά μήν κάνει τίποτα χωρίς νά τοὺς συμβουλευέται, γιά νά μή δημιουργηθεῖ δυσαρέσκεια στό μοναστήρι· καί παράγγειλε νά γίνονται συχνές ἐπισκέψεις στοὺς ἀρρωστους ἀδελφούς καί νά καταβάλλεται ἰδιαίτερη φροντίδα γι' αὐτούς.

Μόλις συμπλήρωσε τίς παραγγελίες του πρὸς τόν Κύριλλο, ὁ Ὅσιος στράφηκε πρὸς τοὺς συγκεντρωμένους ἀδελφούς καί τοὺς παρακάλεσε νά μήν ὀλιγωρήσουν στήν προσευχή. νά ἔχουν ἀμοιβαία ἀγάπη καί ἐνότητα πνεύματος, ν' ἀποξενωθοῦν ἀπ' τό θυμό καί τά ἄπρεπα λόγια, νά ὑποτάσσονται στόν ἡγούμενο, νά διατηρῶσιν τήν ἀγνότητα τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς, νά σιτίζονται σύμφωνα μέ τόν κανονισμό, ν' ἀποφύγουν τήν οἰνοποσία τελείως καί νά τηρήσουν ἀπαραβίαστα τόν κοινοβιακό κανονισμό τοῦ μοναστηριοῦ.

Γιά νά ἔχουν οἱ συμβουλές του μεγαλύτερη ἰσχὺ, ὁ Ὅσιος ἔδωσε στοὺς ἀδελφούς μιὰ διαθήκη, γραμμένη μέ τό ἴδιο του τό χέρι, ἡ ὁποία περιέχει ἐπίσης καί κανόνες μοναχικῆς ζωῆς. Στή συνέχεια παραθέτουμε τοὺς κανόνες αὐτοὺς τοῦ μεγάλου Ἀγίου τοῦ Σίγια.

«Ὅποιοι ἀπ' τοὺς ἀδελφούς εἶναι παραπονούμενοι καί σχισματικοί (δηλαδή διασπαστές τῆς ἐνότητος τῆς ἀδελφότητος) καί δέ θέλουν νά ζήσουν σύμφωνα μέ τή μοναχική τάξη, οὔτε ὑποτάσσονται στόν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς, πρέπει ν' ἀποβάλλονται ἀπ'

Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου τοῦ Σίγια.

τό μοναστήρι ὥστε οἱ ἄλλοι νά φοβηθοῦν καί νά εἶναι προσεχτικοί».

Μετά ὁμως ἀπό εἰλικρινή μετάνοια πρέπει νά τοὺς δέχονται καί πάλι καί νά τοὺς συμπεριφέρονται σάν ἀδελφούς. Τό ἴδιο νά γίνει ἐπίσης καί σ' ἐκείνους πού εἶχαν ἐγκαταλείψει τό μοναστήρι ἀπό τότε πού ζοῦσε ὁ ἴδιος καί πῆραν μαζί τους πράγματα ἀπ' τήν περιουσία τοῦ μοναστηριοῦ, ἐάν μετανοήσουν.

«Πρίν ἀπ' ὅλα πρέπει νά ἔχετε στήν καρδιά σας τό φόβο τοῦ Θεοῦ, ὥστε τό Ἅγιο Πνεῦμα νά κατοικήσει μέσα σ' αὐτή, νά σᾶς καθοδηγήσει καί νά σᾶς θέσει στό δρόμο τῆς ἀλήθειας. Μεταξύ σας νά ἔχετε ἀγάπη καί ἀμοιβαία ἐν Χριστῷ ὑποταγή, μέ τήν ὁποία θά καλύψετε πλήθος ἁμαρτιῶν. Σὴν κοινοδιακή ζωή σας νά ἔχετε, τόσο στά πνευματικά ὅσο καί στά σωματικά, στήν τροφή καί τά ἐνδύματα, ἰσότητα σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τῶν ἁγίων Πατέρων. Στήν Τράπεζα μή δίνετε στόν ἡγούμενο παραπάνω τροφή ἀπ' ὅτι παίρνουν οἱ ἀδελφοί. Ἡ ἴδια ἰσότητα νά τηρεῖται ἐπίσης σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τά ἐνδύματα καί τά ὑποδήματα. Μή διατηρεῖτε στό μοναστήρι οἱ-

νοπνευματώδη ποτά, οὔτε νά δέχεστε ἀπό ξένους. Οἱ γυναῖκες ἀπαγορεύεται νά διανυκτερεύουν στό μοναστήρι, ὅπως ἐπίσης ἀπαγορεύεται νά μένουν τή νύχτα κοσμικοὶ ἄνθρωποι μαζί μέ τοὺς μοναχούς καί νά κοινοῦνται στά κελλιά τους. Δίνετε στοὺς φτωχοὺς ἐλεημοσύνες, νά τρῶνε καί νά πίνουν μέ ἐπάρκεια, ὥστε ὁ ἱερός αὐτός τόπος νά μή γνωρίσει στέρηση. Καί οἱ ἀδελφοί πού εἶναι ὑγιεῖς δέν πρέπει νά φεύγουν ἀπ' τό μοναστήρι χωρίς εὐλογία, γιά χάρη τῆς σωτηρίας τους· ἐξαιροῦνται μόνο οἱ ἄρρωστοι. Μὴν ἐπιτρέπετε στοὺς χωρικοὺς νά δημιουργήσουν ἀγρούς καί χωράφια κοντά στό μοναστήρι, ἐκτός ἀπό λιβάδια γιά τίς ἀγελάδες, κι αὐτά μετά τή λίμνη. Σᾶς παρακαλῶ νά τά τηρήσετε αὐτά καί εὐχομαι ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ νά εἶναι πάντα μαζί σας».

Μετά, ἀφοῦ ἐμπιστεύτηκε τό μοναστήρι στήν Παναγία καί τόν ὁσιο Σέργιο, ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά τό τέλος του.

Ὅταν οἱ ἀδελφοί ρώτησαν τόν Ὅσιο νά τοὺς πεῖ ποῦ θέλει νά ταφεῖ τό σῶμα του, ἐκεῖνος ἀπάντησε:

— Δέστε τά πόδια μου, σύρτε τό ἁμαρτωλό σῶμα μου στίς ἐρημιές καί ποδοπατήστε το πάνω στά βρύα τῶν βάλτων· ἀφήστε το ἐκεῖ γιά νά φαγωθεῖ ἀπ' τά θηρία καί τά ἐρπετά ἢ κρεμάστε το σ' ἓνα δέντρο γιά νά φαγωθεῖ ἀπ' τά πτηνά ἢ κρεμάστε μιά πέτρα καί ρίξτε το στή λίμνη.

Οἱ μοναχοὶ ὁμως ἀπάντησαν κατηγορηματικά ὅτι αὐτό δέν πρόκειται νά τό κάνουν ἀλλά θά θάψουν τό σῶμα του μέ τιμές.

Τήν παραμονή τῆς ἀνάπαυσής του ὁ Ὅσιος μετάλαβε τά Ἀχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Τήν ἐπόμενη ἡμέρα, 7 Δεκεμβρίου 1556, πρίν ἀπό τόν Ὁρθρο ἀποχαιρέτησε ὅλους τοὺς ἀδελφούς. Τήν ὥρα πού οἱ μοναχοὶ Ἀνδρόνικος καί Παχώμιος ἤρθαν στό κελλί του γιά νά θυμιάσουν, τοὺς εἶπε νά θυοῦν ἔξω καί σταυρώνοντας τά χέρια του παράδωσε μέ εἰρήνη τό πνεῦμα του στόν Κύριο. Συνολικά ἔζησε 79 χρόνια, ἀπ' τά ὁποία τά 37 τά ἔζησε στήν περιοχὴ τοῦ Σίγια, τόσο στό μοναστήρι ὅσο καί στήν ἐρημο.

Οἱ ἀπορφανεμένοι ἀδελφοὶ ἔθαψαν μέ τιμές τό ἱερό λείψανό του στήν ἐκκλησίᾳ τῆς Ζωοποιοῦ Τριάδος, στή δεξιὰ πλευρά καί κοντά στό ἱερό. Οἱ μοναχοὶ στόλισαν τόν τάφο του μέ εἰκόνες καί καντήλια καί κάθε μέρα ἔρχονταν νά προσευχηθοῦν γιά τήν ἀνά-

παυση της ψυχής του και, πιστεύοντας στην παρησία που θά είχε ενώπιον του Θεού, νά ζητήσουν τίς μεσιτείες του.

Ο ιερέας ενός γειτονικού χωριού που ονομαζόταν Χαρίτων, είχε φθόνο για την τιμή που απέδιδαν στον όσιο Αντώνιο και μία φορά εκφράστηκε ανόσια έναντίον του. Ξαφνικά όμως ο Χαρίτων τυφλώθηκε και γρήγορα κατάλαβε ότι ο Κύριος τον τιμώρησε για τη βλασφημία του έναντίον του Όσιου. Τότε άρχισε νά μετανοεί για την άμαρτία του, προσευχήθηκε θερμά και ή όρασή του αποκαταστάθηκε. Μετά απ' αυτό ο Χαρίτων, ευχαριστώντας τό Θεό και τόν Όσιό Του, πήγε στό μοναστήρι του Σίγια και αποδύθηκε σέ μοναχικούς άγώνες.

Όσο καιρό ζούσε ό Όσιος, άγαπούσε την τέχνη της άγιογραφίας. Μέχρι τόν αιώνα μας άκόμη διατηρούνταν εικόνες που είχαν άγιογραφηθεί μέ τόν ίδιο του τό χέρι. Άκόμη και μετά τό θάνατό του, ήταν προστάτης εκείνων που επιδίδονταν στή θεάρεστη αυτή άπασχόληση. Ένας απ' αυτούς ήταν και ό ήγούμενος του μοναστηριού του Σίγια Πίτιριμ (1577 - 1586), που ήταν υπεύθυνος για την κατάλληλη διακόσμηση του μοναστηριού, άγιογράφησε πολλές νέες εικόνες και αποκατέστησε παλιές. Κάποτε ό Πίτιριμ άρρώστησε. Η άδυναμία του όλο και μεγάλωνε και ό θάνατος φαινόταν νά τόν άπειλει. Ό άρρωστος τότε προσευχήθηκε στή Ζωοποιό Τριάδα και τόν όσιο Αντώνιο, όποτε ξαφνικά μία νύχτα, άφου έπεσε σ' έναν έλαφρύ ύπνο, είδε ένα μεγαλόπρεπο γέροντα μέ άσπρα μαλλιά νά έξέρχεται απ' τόν τάφο του Όσιου κρατώντας μία σάβαντα.

— Θέλεις νά γίνεις καλά και νά τελειώσεις αυτά που έχεις άρχισει; ρώτησε τόν Πίτιριμ.

— Θέλω, αλλά δέν μπορώ, άπάντησε ό άρρωστος.

Και ό Όσιος του είπε:

— Η Άγία Τριάδα σέ θεραπεύει· μήν άμελείς στό έξής την έγ-
γασία σου· Εγώ, ό ήγούμενος Αντώνιος, ήρθα νά σ' έπισκεφτώ στή
δοκιμασία σου.

Ο θαυματουργός Όσιος άγγιξε τόν άρρωστο ήγούμενο, ό Πίτι-
ριμ αισθάνθηκε τόν έαυτό του καλά και άρχισε μέ νέο ζήλο ν' άσκο-
λείται μέ την άγιογραφία και τόν καλλωπισμό των εκκλησιών του
μοναστηριού.

Ένας έμπορος απ' τό Όλμαγκόρ, του όποίου τό όνομα ήταν
Κάρπος, ταξίδευε στή θάλασσα που εκτείνεται μετά τίς άκτές του
Τέρση, όπου εκβάλλει ό ποταμός Βαρζούγκα. Στο πλοίο που ταξί-
δευε, άνάμεσα στ' άλλα άγαθά υπήρχε και μία ποσότητα ψαριών
που προοριζόταν για τό μοναστήρι του Σίγια. Γρήγορα όμως ξέ-
σπασε κακοκαιρία. Τά κύματα ύψώνονταν σάν βουνά και χτυπού-
σαν τό πλοίο και οί κωπηλάτες είχαν σχεδόν άπελπιστεί για τή σω-
τηρία τους. Ξαφνικά ό Κάρπος είδε σέ μικρή άπόσταση ένα γέροντα
που άπλωσε τό μανδύα του πάνω απ' τό πλοίο και τό προστάτευσε
από τά κύματα.

— Έπικαλεστήκατε πολλούς σέ βοήθεια, είπε ό θαυματουργός
γέροντας στον κατάπληκτο έμπορο, αλλά δέν έπικαλεστήκατε έμένα.
Στό πλοίο σας όμως ύπάρχει ένα μερίδιο για τό μοναστήρι μας και
ό Θεός θά αποκαταστήσει τή γαλήνη.

— Ποιός είσαι, άνθρωπε του Θεού; ρώτησε ό έμπορος.

— Εγώ είμαι ό Αντώνιος, ό ήγούμενος του μοναστηριού της λί-
μνης Μιχαήλωφ στον ποταμό Σίγια, είπε ό γέροντας και εξαφανί-
στηκε.

Απ' αυτή τή στιγμή ή καταιγίδα άρχισε νά ύποχωρεί κι ένας
ευνοϊκός άνεμος άρχισε νά φυσάει. Κι άφου ό Κάρπος έφτασε σώς
στό Σίγια, ευχαρίστησε τόν όσιο Αντώνιο για τή σωτηρία του και
πολύ σύντομα έλαβε τή μοναχική κουρά στό μοναστήρι του.

Κάποιος Τιμόθεος Ριαμπόκ, που ζούσε έπτά μίλια μακριά από
τό μοναστήρι, τυφλώθηκε κάποτε και για δυό χρόνια δέν μπορούσε
νά δει τίποτα. Η γιορτή της Άγίας και Ζωοποιού Τριάδος πλη-
σίαζε και οί προσκυνητές άρχισαν νά καταφάνουν στό μοναστήρι
του Σίγια.

Όταν ό τυφλός άκουγε τούς ανθρώπους νά ξεκινούν για τό μο-
ναστήρι, εκλαιγε πικρά που δέν μπορούσε και ό ίδιος νά ταξιδέψει
μαζί μέ τούς θεοφοβούμενους ανθρώπους. Προσευχόμενος θερμά
στήν Παναγία Τριάδα και τόν Όσιο, ό Τιμόθεος ζήτησε νά τόν
όδηγήσουν στό μοναστήρι και σ' όλη τή διαδρομή έξακολούθησε νά
προσεύχεται νοερά. Ξαφνικά αισθάνθηκε ότι άρχισε νά βλέπει κά-
ποια ακαθόριστη αυγή και μετά άρχισε νά διακρίνει τό πράσινο·
αυτό ήταν τό δάσος μέσα στό όποιο δάδιζε. Ο Τιμόθεος αισθάν-
θηκε μεγάλη άγαλλίαση, αλλά φοβήθηκε νά πιστέψει ότι θεραπεύ-

τηκε και δέν ειπε τιποτα στους συντροφους του. Θελοντας να δοκιμασει τα ματια του αρχισε να ξεταζει το δρομο στον οποιο βαδιζε και διαπιστωσε οτι μπορουσε να διακρινει το μονοπατι. Η καρδια του πλημυρισε με χαρα και αγαλλιαση, αλλα συγκρατηθηκε και δε μιλησε ακομη για τη θεραπεια του. Όταν ηρθε στην εκκλησια του μοναστηριου, ο Τιμόθεος μπορεσε να δει τη θαυματουργή εικόνα της Αγίας και Ζωοποιού Τριάδος κι άλλες εικόνες, όπως και τα καντήλια που άναβαν. Και τότε μπροστά σ' όλο το πλήθος ευχαρίστησε τον Κύριο και τον Όσιό Του για τη θαυματουργική του θεραπεία.

Τά τέσσερα θαύματα που ακολουθούν υπήρχαν στα αρχεία του μοναστηριού του Σίγια και δημοσιεύτηκαν τό 1913 στο περιοδικό «Ο Ρώσος Μοναχός», τεύχος 9, μιά έκδοση του μοναστηριού του Ποτσαέφ.

Είχε περάσει λίγος καιρός απ' την κοίμηση του δσίου Αντωνίου και στο μοναστήρι ζούσαν ακομη λίγοι αξιόπιστοι μάρτυρες που τον θυμούνταν καλά. Εκείνο τον καιρό ένας από τους αδελφούς του μοναστηριού του δσίου Αντωνίου του Σίγια, αρχισε να ενδιαφέρεται πολύ για την αφιερωμένη ζωή των Αγίων του Θεού και, έχοντας μεγάλη ευλάβεια για τους αυστηρούς ασκητικούς αγώνες και τα θαυμαστά έργα της ζωής του δσίου Αντωνίου, λυπόταν πολύ που ο βίος του παράμενε άγνωστος, επειδή άμέλησαν να γραφεί. Φόδος τον κατέλαβε όταν αναλογίστηκε οτι ο Θεός θά τιμωρούσε αυτόν, που είχε μιά τέλεια ευκαιρία γιατί γνώριζε τό βίο και τά έργα του Όσίου, εάν δέν τον έγγραφε για ψυχική ωφέλεια των μελλοντικών γενεών. Συγκινημένος βαθύτατα από τέτοιους ευσεβείς στόχους ο φίλεργος αυτός μοναχός, επικαλέστηκε στην προσευχή του τη βοήθεια του δσίου Αντωνίου και αρχισε με ζήλο να συγγράφει τό βίο του.

Η καλή του πρόθεση όμως σκόνταψε στη δυσαρέσκεια και τά μουρμουρητά των αδελφών του μοναστηριού.

— Μέχρι τώρα κανένας δέν τόλμησε να γράφει και τώρα αυτός θ' αρχίσει να συνθέτει βίους Αγίων; Έλεγαν μερικοί απ' αυτούς με δυσαρέσκεια.

Άλλοι πάλι τόλμησαν να κάνουν ακομη και προσβλητικά σχόλια για τον Όσιο. Όλα αυτά κατέπληξαν και ενόχλησαν τό συγ-

γραφέα του βίου του Όσίου και σκέφτηκε να εγκαταλείψει τό έγχειρημά του. Πάνω όμως στην απελπισία και την άμηχανία του φωτίστηκε από ένα περίεργο όραμα.

Ενώ βρισκόταν στό κελλί του και έγγραφε τη βιογραφία του Όσίου, τόν πήρε ένας έλαφρύς ύπνος και είδε τούς βίους των Αγίων σάν νάταν γραμμένοι σέ εικόνες και ανάμεσα στό χορό του πλήθους των δοξασμένων αγίων και ψηλότερα απ' όλους τούς άλλους βρισκόταν ο άγιος Αντώνιος ο Μέγας. Δίπλα του στεκόταν ένας άλλος, άγνωστος σ' αυτόν μοναχός, ο οποίος δείχνοντας μέ τό δάχτυλό του τό Μεγάλο Αντώνιο του ειπε:

— Γιατί άμφιβάλεις και μικροψυχείς; Εκείνος του οποίου τό βίο αρχισες να γράφεις, ήταν σάν κι αυτόν τόν Άγιο. Έχει τό ίδιο όνομα και ήταν μιμητής της ζωής του· γι' αυτό απομάκρυνε όλους τούς ένδοξιασμούς σου και αρχισε τό έργο χωρίς άνησυχία και όλιγωρία.

Ένθαρρυσμένος ο μοναχός απ' τό όραμα αυτό, αρχισε χωρίς κανέναν απολύτως ένδοξιασμό να γράφει τό βίο του Όσίου.

Πολλά χρόνια μετά τό θάνατο του δσίου Αντωνίου, τό ιερό μοναστήρι του πέρασε μιά φοδερή δοκιμασία. Ένας μετά τόν άλλο όλοι οι μεγάλοι άσκητές και μαθητές του Όσίου, εκτός απ' τόν ιερομόναχο Τίτο, πέθαναν και ανάμεσα στους νέους μοναχούς λίγοι ήταν εκείνοι που ήταν διατεθειμένοι να διατηρήσουν τό προηγούμενο άσκητικό πνεύμα της πίστης και ευσέβειας.

Τό μοναστήρι αρχισε να παρακμάζει αισθητά. Η κατάσταση χειροτέρευσε κυρίως από τότε που αναζήτησαν ήγούμενο από άλλο μοναστήρι, επειδή δέν υπήρχε άξιος ύποψήφιος στό δικό τους.

Ο νέος ήγούμενος αποδείχτηκε οτι δέν είχε άγνή συμπεριφορά και είχε μεγάλη άδυναμία στην οίνοποσία. Μαζί μέ άλλους δυό μοναχούς που είχαν έρθει μαζί του ήταν διαρκώς μεθυσμένοι, παραδιάζοντας έτσι την κυριότερη έντολή του ίδρυτή του μοναστηριού. Οί νέοι μοναχοί, άδόκιμοι ακομη στη μοναχική ζωή, σκανδαλίζονταν και επαιρναν απ' αυτόν ένα πολύ κακό παράδειγμα.

Όρισμένοι απ' τούς μοναχούς που παράμεναν πιστοί στην έντολή του δσίου Αντωνίου θλίβονταν πολύ. Γι' αυτό και συχνά έρχονταν πρós τόν ιερομόναχο Τίτο και του ζητούσαν καταπιεστικά, σάν πιστός και στενός μαθητής του μακαρίου Άβδā που ήταν, να

Το δεύτερο ἐρημητήριο τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου στή λίμνη Παντοῦν, ἀνάμεσα
σέ δώδεκα σημύδες.

ὑπενθυμίσει στόν ἡγούμενο, πού εἶχε ξεχάσει τό καθήκον του, ὅτι ὁ ἅγιος ἰδρυτής τοῦ μοναστηριοῦ εἶχε ἀπαγορεύσει αὐστηρά νά ὑπάρχει ὅτιδήποτε ἀπό οἰνοπνευματώδη ποτά στό μοναστήρι καί πολύ περισσότερο εἶχε ἀπαγορεύσει νά μεθοῦν. Γιά πολύ καιρό ὁμως ὁ Τίτος, ἀπό ἀπλότητα καί ταπεινοφροσύνη, ἀρνιόταν νά ἐκπληρώσει τήν παράκληση τῶν ἀδελφῶν, ὅποτε ἀνάλαβε ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος νά δώσει μιᾷ ἀπειλητική προειδοποίηση.

Ἀργά ἓνα βράδυ, μετά τό συνηθισμένο κανόνα τῆς προσευχῆς, ὁ Τίτος ξάπλωσε γιά νά κοιμηθεῖ. Ξαφνικά εἶδε τόν ὁσιο Ἀντώνιο νά ἐρχεται πρὸς αὐτόν μέσα στό κελλί του, συνοδευόμενος ἀπό δύο μαθητές του πού εἶχαν ἀναπαυτεῖ πρὶν λίγο καιρό. Στό δεξί του χέρι ὁ Ὅσιος κρατοῦσε τήν ἡγουμενική ράβδο καί στά χέρια τῆς συνοδείας του ὑπῆρχαν τεράστια δέματα ἀπό βέργες. Ὁ Τίτος σηκώθηκε νά περιποιηθεῖ τόν Ὅσιο, ἐκείνος ὁμως ἄρχισε νά τόν ἐπιτιμᾷ αὐστηρά.

- Ἀφοῦ βλέπεις τήν ἀνάρμοστη ζωή τοῦ ἡγουμένου καί γνωρίζεις τήν αὐστηρή ἐντολή τοῦ ἰδρυτῆ τοῦ μοναστηριοῦ γιά τά οἰνοπνευματώδη ποτά, γιατί δέν τοῦ τό ὑπενθυμίζεις καί δέν τόν ἀπομακρύνεις ἀπ' τόν ἐπικονεῖδιστο τρόπο ζωῆς πού κάνει καί παρασύρει καί τοὺς ἀδελφοὺς;

Καί λέγοντας αὐτά γύρισε πρὸς τόν ἓνα ἀπό ἡκείνους πού τόν ἀκολουθοῦσαν, τοῦ εἶπε νά πιᾶσει τό κεφάλι τοῦ Τίτου, νά τό σκύψει καί νά τό κρατάει σ' αὐτή τή θέση καί τόν ἄλλο ἀκόλουθό του τὸν διέταξε νά τόν χτυπάει μέ τή βέργα του ἀνελέητα μέχρι νά ματώσει. Ὁ Τίτος ἄρχισε τότε νά τόν παρακαλεῖ μέ δάκρυα νά τοῦ συγχωρέσει τήν ἁμαρτία του καί ὑποσχέθηκε ὅτι στό μέλλον δέ θά ἐπιτρέψει στόν ἑαυτό του νά κρατήσει μιᾷ τέτοια ἐνοχη σιωπή. Ὁμοίως καί οἱ ἀκόλουθοι τοῦ ὁσίου ἄρχισαν νά τόν παρακαλοῦν θερμά νά συγχωρέσει τόν Τίτο καί ἔδωσαν ἀκόμη καί τό λόγο τους γι' αὐτόν μόνο τότε, ὑποχωρώντας στίς ἐπικλήσεις τῶν μαθητῶν του, μετάβαλε ὁ ὁσιος Ἀντώνιος τήν ὀργή του σέ οἶκτο, διέταξε γιά μιᾷ ἀκόμη φορά τόν Τίτο αὐστηρότατα νά μιλήσει στόν ἡγούμενο καί ἔξαφανίστηκε.

Μετά τό ὄραμα αὐτό ὁ Τίτος δέ δίστασε ἄλλο, ἀλλά πῆγε μέ τόλμη στόν ἡγούμενο, τοῦ διηγήθηκε τό ὄραμα μέ κάθε λεπτομέρεια καί τόν ἰκέτευσε μέ δάκρυα νά σταματήσει τόν ἀνάρμοστο τρόπο

τῆς ζωῆς του. Ὁ ἡγούμενος συγκινήθηκε βαθύτατα ἀπ' ὅσα ἄκουσε, μετανόησε εἰλικρινά καί μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τίς προσευχές τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου ἀλλάξε ριζικά τόν τρόπο τῆς ζωῆς του.

Ὅταν ἡγούμενος στό μοναστήρι ἦταν ὁ Γελάσιος, ὁ διάδοχος τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, ἐργαζόταν γιά ἕνα μεγάλο χρονικό διάστημα στούς ἀγρούς τοῦ μοναστηριοῦ ἕνας ἐργάτης πού τόν ἔλεγαν Συμεών. Αὐτός ἦταν ἕνας ἄνθρωπος ἀνέντιμος καί πονηρός. Συχνά ἔκλεβε ἀπ' τά γαλακτοκομικά προϊόντα τοῦ μοναστηριοῦ χωρίς νά παρατηρεῖται καί νά ἐλέγχεται καί τά πουλοῦσε ἔξω γιά προσωπικό του κέρδος. Ξέροντας δέ πῶς νά καλύπτει τά ἴχνη τῆς κλοπῆς του καί χωρίς νά φοβᾶται ὅτι θά λογοδοτήσει γι' αὐτά στήν Κρίση τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐργάτης αὐτός ὄχι μόνο δέ σκεφτόταν νά σταματήσει τό πονηρό ἔργο του, ἀλλ' ἀπεναντίας, ὅσο περισσότερο ἔκλεβε, τόσο πιο ἀποφασιστικός καί θρασύς γινόταν. Ἔτσι ἡ κλοπή τῆς παρουσίας τοῦ μοναστηριοῦ συνεχιζόταν γιά ἄρκετά χρόνια. Ὁ ἰδρυτής ὁμως καί οὐράνιος προστάτης τοῦ μοναστηριοῦ σταμάτησε τήν ἐγκληματική δραστηριότητα τοῦ ἀμαρτωλοῦ αὐτοῦ καί τόν ἔφερε στό σωστό δρόμο, μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο:

Μιά Κυριακή πρῶι ὁ Συμεών μαζί μέ ἄλλους ἐργάτες τοῦ μοναστηριοῦ πῆγε στήν ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου. Ξαφνικά βλέπει νά μπαίνει στήν ἐκκλησία ὁ ὁσιος Ἀντώνιος καί, ἀκουμπώντας στό ραβδί του, νά βαδίζει πρός τόν ἡγουμενικό θρόνο καί νά στέκεται στά δεξιά τοῦ ἡγουμένου Γελασίου, τοῦ μαθητῆ του. Ἀφοῦ κάθησε γιά λίγο ἐκεῖ, ἀκούμπησε τό ραβδί του στόν τοῖχο, πῆρε τό θυμιατήρι καί ἄρχισε νά λιθανίζει τήν ἐκκλησία, τόν ἡγούμενο καί τούς ἀδελφούς. Μετά ξαναπῆγε στή θέση τοῦ ἡγουμένου, πῆρε τήν ἡγουμενική ράβδο καί ἄρχισε νά περιεργάζεται τούς ἀδελφούς. Πλησιάζοντας ἕναν ἀπ' τούς μοναχούς, πού ὀνομαζόταν Βασιανός, κι ἐκεῖνο τόν καιρό ἦταν κελλάρης τοῦ μοναστηριοῦ, ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά τόν χτυπάει μέ μανία καί χωρίς ἔλεος στήν πλάτη καί νά τόν ἐπιτιμᾷ αὐστηρά. Τόν ἐπέπληττε γιατί σάν κελλάρης εἶχε ἐπιδείξει μεγάλη ἀμέλεια στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων του καί δέν ἐπιτηροῦσε τούς ὑπηρέτες καί τούς ἐργάτες πού ἀμελοῦσαν τή δουλειά τους καί πρόσεχαν πῶς νά ἀποκομίσουν προσωπικά ὀφέλη ἀπ' τήν ἐργασία τους, ὅπως γιά παράδειγμα ὁ ἐργάτης Συμεών. Λέγοντας τά

τελευταῖα αὐτά λόγια ὁ Ὅσιος ἔδειξε τό Συμεών καί, ἀφοῦ ἄφησε τόν κελλάρη, τόν πλησίασε καί τοῦ εἶπε ὀργισμένα:

– Γιατί ἤρθες ἐδῶ καί δέ σταματᾷς νά κλέβεις τήν Παναγία Τριάδα καί νά κάνεις τόσο κακό, προκαλώντας γκρίνια μεταξύ τῶν ἀδελφῶν;

Καί λέγοντας τά ἀπειλητικά αὐτά λόγια ὁ Ὅσιος, ἄρπαξε τό Συμεών, τόν ἔσπρωξε μέ μεγάλη δύναμη καί βιαιότητα πρός τό κιγκλίδωμα τῆς ἐκκλησίας καί ἐξαφανίστηκε.

Κεραυνοχτυπημένος ὁ ἐργάτης Συμεών ἀπό ἕνα τέτοιο φοβερό ὄραμα, ἔβγαλε μιά δυνατή κραυγή καί μετά ἔμεινε ἄλαλος καί τελείως παράλυτος.

Ἐπειδὴ ὁμως τό ὄραμα τό εἶδε μόνο ὁ τιμωρημένος, ὁ ἡγούμενος καί οἱ ἄλλοι ἀδελφοί θρέθηκαν σέ μεγάλη ἀμηχανία· μετά τόν ὄρθρο μετάφεραν τόν ἐργάτη στόν τάφο τοῦ Ὀσίου κι ἐκεῖ ἔκαναν μιά παράκληση γιά τή θεραπεία τοῦ ἀρρώστου.

Τιμωρημένος ἀπ' τό Θεό καί ὑποφέροντας τρομερές ὀδύνες, ὁ ἐργάτης Συμεών παρακαλοῦσε θερμά τόν Κύριο νά συγχωρέσει τίς ἀμαρτίες του καί νά τόν θεραπεύσει· τελικά οἱ προσευχές του εἰσακούστηκαν. Μετά ἀπό τρεῖς μέρες ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἐμφανίστηκε καί πάλι στόν ἴδιο, τόν συμβούλεψε σάν πατέρα νά μὴν ξαναμαρτήσει στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων του καί τόν θεράπευσε τελείως.

– Τώρα εἶσαι καλά, τοῦ εἶπε ὁ Ὅσιος· πρόσεξε νά μὴν ἀμαρτήσεις ξανά γιά νά μὴ σοῦ συμβεῖ τίποτα χειρότερο. Καί τώρα πηγαινε νά διηγηθεῖς στόν ἡγούμενο καί τούς ἀδελφούς καταλεπτῶς ὅλα ὅσα σοῦ συνέβησαν.

Γεμάτος χαρά καί πλημμυρισμένος μέ δάκρυα γιά τή θαυματουργική θεραπεία του, ὁ Συμεών πῆγε στόν ἡγούμενο καί τούς ἀδελφούς, μετανόησε εἰλικρινά καί ἀφηγήθηκε ὅλα ὅσα ἀφοροῦσαν τήν τιμωρία του καί τή θεραπεία πού τοῦ χορήγησε ὁ Ὅσιος. Κι ἐκεῖνοι πού τά ἄκουσαν δοξολόγησαν τό Θεό πού ἔδωσε τόσο μεγάλη χάρη στόν Ἀγίό Του, τόν ὁσιο Ἀντώνιο τοῦ Σίγια.

Ἐνας ἀπ' τούς ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, πού ὀνομαζόταν Κυρίων, πῆγε κάποτε γιά ἕνα διακόνημα τοῦ μοναστηριοῦ στό κοντινό χωριό Σίγια. Ἐπειδὴ ἦταν ἡλικιωμένος καί ἀρρωστος, ὅσο καιρό ἔμενε ἐκεῖ εἶχε τή συνήθεια νά πηγαίνει συχνά

στό λουτρό και νά κάνει μπάνιο. Γι' αὐτή του ὁμως τήν ὑπερβολική φροντίδα γιά τό φθαρτό σῶμα του ἔλαβε κάποτε μιά ἀπειλητική προειδοποίηση μέ τό ἐξῆς ὄραμα: Ἐμφανίστηκαν μπροστά του δύο ἄντρες μέ μαστίγια στά χέρια τους καί ἄρχισαν νά τόν χτυποῦν ἄγρια μέχρις ὅτου πληγώθηκε, ὑποδεικνύοντάς του μ' αὐτόν τόν τρόπο νά σταματήσει τή συνήθεια αὐτή, πού δέν ἀρμόζει σέ μοναχούς – δηλαδή τό νά ἐνδιαφέρεται ὑπερβολικά γιά τό σῶμα του, ὅταν ἡ κύρια φροντίδα του πρέπει νά εἶναι ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς του.

Ἐκτός ἀπ' αὐτά, πολλά ἄλλα θαύματα ἔλαβαν χώρα μέ τίς προσευχές τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ὁσίου πρὸς δόξαν τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Τά πολυάριθμα θαύματα πού τελέστηκαν στὸν τάφο τοῦ Ὁσίου, ἐνέπνευσαν τοὺς ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σίγια, μέ ἐπικεφαλῆς τὸν προαναφερθέντα ἡγούμενο Πίτιριμ, νά κάνουν αἴτηση στὸ τσάρο Ἰβάν τὸν Τρομερό γιὰ νά συμπεριληφθεῖ ὁ Ἀντώνιος στὸ χορὸ τῶν Ἀγίων. Αὐτὸ πραγματοποιήθηκε ἀκριβῶς εἴκοσι τρία χρόνια μετὰ τὴν κοίμησή του Ὁσίου, τὸ 1579. Ἔτσι ὁ ὁσιος Ἀντώνιος συγκαταριθμήθηκε στὸ χορὸ τῶν Ἀγίων καί γιορταζόταν ἀπὸ ὅλη τὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία.

Ο ΟΣΙΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΕΛ

Οἱ ἅγιοι τῆς Ρωσικῆς Θηβαΐδας τοῦ 16ου αἰῶνα εἶναι ἀναρίθμητοι· ἐδῶ ὁμως εἶναι ἀδύνατο νά μὴν ἀναφέρουμε τὸν ὁσιο Κορνήλιο τοῦ Κόμελ (+19 Μαΐου 1537). Ἀφοῦ δοκιμάστηκε σέ δύσκολους ἀσκητικούς ἀγῶνες στὸ μοναστήρι τῆς Λευκῆς Λίμνης, ἄρχισε νά περιπλανιέται καί τελικὰ ἔφτασε στὸ δάσος τοῦ Κόμελ. Χειροτονήθηκε ἱερέας, ἔζησε στὸ δάσος σάν ἐρημίτης δέκα ἐννιά χρόνια καί μόλις στὸ ἐξηκοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔχτισε μιά ἐκκλησία καί ἱδρυσε μοναστήρι.

Σχεδὸν σέ κάθε βίο τῶν ἁγίων τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά βλέπουμε νά ἐπαναλαμβάνεται τό ἴδιο πράγμα: ὅταν κάποιος ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ μοναχός, ἀφοῦ πρῶτα περάσει ἀπὸ ἓνα μοναστήρι καί ζήσει τὸν ἐξωτερικὸ ἀσκητισμὸ, ὠριμάσει γιὰ νά γίνεи ἐρημίτης, τότε μέ τὴν εὐχή τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ γέροντά του φεύγει μακριὰ στὰ πυκνά δάση. Καί ὅπως ἓνας κολυμβητὴς ρίχνει τὸν ἑαυτό του στὴν ἀπέραντη θάλασσα, ἔτσι καί ὁ ἀσκητὴς ρίχνει τὸν ἑαυτό του σέ

μιά ἄβυσσος κινδύνων καί θλίψεων πού ὀρθώνονται μπροστά του στὴ μοναχικὴ ζωὴ τῆς ἐρήμου· κάτι πού εἶναι δυνατό μόνο μέ πληρότητα πίστεως καί ὁλοκληρωτικὸ δόσιμο στὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Κι ἐκεῖ, ἀφοῦ περάσει ἀπ' τὴ σχολὴ τῆς ἐσωτερικῆς τελειότητος, ἔρχεται καί πάλι σέ ἐπαφή μέ τοὺς ἀνθρώπους. Μέ τὴν πρώτη εὐκαιρία ὁμως ἀγωνίζεται καί πάλι καί διψάει νά συνεχίσει τὴ ζωὴ τῆς ἐρήμου μέ ἡσυχία.

Τά ἴδια συναντοῦμε καί στὴ ζωὴ τοῦ ὁσίου Κορνηλίου. Ἀφοῦ ἔχτισε τό πρῶτο μοναστήρι του, ἀναχωρεῖ καί πάλι γιὰ τὴ λίμνη Σούρα μαζί μέ τό μαθητὴ του Γεννάδιο. Μετὰ, ἀφοῦ μέ τὴν ἐπιμονὴ τῶν μοναχῶν του ξαναγύρισε στὸ μοναστήρι του, ὁ Ὁσιος «ἐκοδε δέντρα καί ἔσπερνε στοὺς ἀγρούς, ὥστε ὄχι μόνο νά τρῶνε τό ψωμί ἀπ' τὸν ἴδιο τους τὸν κόπο, ἀλλὰ νά μπορέσουν ἐπίσης νά χορτάσουν κι ἐκείνους πού δέν εἶχαν».

Ὁ «Βίος τοῦ Ἀγίου» ἀναφέρεται στὴ διδασκαλία του γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ἀγνότητος, γιὰ τὴ νοερά προσευχή, τὴν αὐτογνωσία καί τὸν πόλεμο κατὰ τῶν παθῶν. Ἰδιαίτερα ὁ Ὁσιος ἐπέμενε στίς δύο ὑψιστες ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου, τὴν ἀγάπη γιὰ τὸ Θεὸ καί τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν πλησίον. Σάν τό σύγχρονό του ὁσιο Νεῖλο τῆς Σόρα – καί σάν ὅλους τοὺς μεγάλους ἀγίους τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά – ὁ ὁσιος Κορνήλιος ἀνήκε στὴ μεγάλη σχολὴ τοῦ ἡσυχασμοῦ.

Πέντε ἀπ' τοὺς μαθητὲς τοῦ ὁσίου Κορνηλίου εἶναι γνωστοί:

Ὁ ὁσιος Γεννάδιος τοῦ Κονστρόμ (+23 Ἰαν. 1565), πού συνέχισε τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κορνηλίου στὴ λίμνη Σούρα.

Ὁ ὁσιος Ἡρωδίων τῆς Λίμνης Ἰλῆ (+28 Σεπτεμβ. 1541), πού πῆρε ἐντολὴ ἀπὸ ἓναν ἄγγελο νά χτίσει ἐκκλησία.

Ὁ ὁσιος Φίλιππος τοῦ Ἰράμπ (+14 Νοεμβρίου 1537), πού ἐγκατέλειψε τὸν ὁσιο Κορνήλιο καί ἔζησε μόνος του μιά ζωὴ ἐρημικὴ γιὰ δεκαπέντε χρόνια καί μετὰ γιὰ πέντε χρόνια συμβούλευε τὸν κόσμο πού μαζευτόταν κοντά του.

Ὁ ὁσιος Κύριλλος τῆς Νέας Λίμνης (+4 Φεβρ. 1532), ἓνας διορατικὸς θαυματουργὸς πού εἶχε μιά ἀποκάλυψη γιὰ τὴν ἐπικείμενη «περίοδο ταραχῶν» γιὰ τὴ ρωσικὴ γῆ, καί

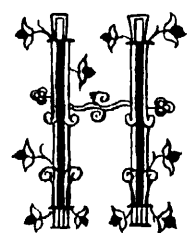
Ὁ ὁσιος Ἀνδριανὸς τοῦ Ποσέκονν (+5 Μαρτίου 1550), πού ἱδρυσε ἓνα μοναστήρι μετὰ ἀπὸ θεία ἀποκάλυψη καί μετὰ σκοτώθηκε ἀπὸ ληστές.

Ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσου καί τό ὑπόγειο (σκαμένο) κελλί του.

Ὁσιομάρτυρας Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσου (Γαλάζιας Λίμνης)*

τοποθεσία τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Σινίτσου εἶναι ἀγρία καί ἐρημική. Βρίσκεται μακριά ἀπό πυκνοκατοικημένες πόλεις καί χωριά καί τό βλέμμα τοῦ περαστικοῦ προσκυνητῆ δέ συναντᾷ παρά ἀχανεῖς, λασπώδεις καί δυσδιάβατους βάλτους. Οἱ βάλτοι αὐτοί ἐκτείνονται πότε στά πυκνά πράσινα δάση πού τό περιτριγυρίζουν καί πότε σέ ὁλόκληρο δίκτυο μεγάλων καί μικρῶν λιμνῶν, ἀπ' τίς ὁποῖες ἄλλες εἶναι ἀπομονωμένες καί αὐτοτελεῖς κι ἄλλες συνδεδεμένες μεταξύ τους μέ ρυάκια καί ποτάμια. Συνολικά στήν περιοχή ὑπάρχουν περίπου δέκα ὀχτῶ λίμνες, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες μία, ἡ λίμνη Σαβίνο, εἶναι ἀξιόλογη γιατί στόν πυθμένα της ἔχει ἓνα χωνοειδές λάκκο, ὅπου κάθε ὀρισμένα χρόνια καί συνήθως τήν περίοδο τοῦ καλοκαιριοῦ τά νερά μαζί μέ ὅλα τά ψάρια ἐξαφανίζονται κάνοντας ἓνα μεγάλο θόρυβο· ἔπειτα, ἀφοῦ περάσει μιᾷ ὀρισμένη χρονική περίοδος, τά νερά ξανάρχονται στή θέση τους ἀπ' τόν ἴδιο λάκκο. Ἀπ' τά ποτάμια της ἀξιομνημόνευτο εἶναι ἐκεῖνο τοῦ Μύλου, πού ὀνομάστηκε ἔτσι ἀπ' τό μύλο τοῦ μοναστηριοῦ πού ἦταν χτισμένος πάνω σ' αὐτό, καί τό ποτάμι Γκδόζ-

* Μεταφρασμένος ἀπ' τούς «Βίους τῶν Ἀγίων», ἔκδοση Συνόδου Μόσχας, συμπληρωματικός τόμος 2, 1916· καί ἀπ' τό «Ρῶσο προσκυνητή», 1902, σελ. 642· καί 1912, σελ. 558.

ντεν. Στίς ὄχθες τῶν ποταμῶν αὐτῶν εἶχε ἐγκατασταθεῖ στήν ἀρχή ὁ εὐλογημένος ὁσιος Εὐφρόσυνος.

Πιό λαμπεροί ἀπ' τὰ φωτεινά ἄστρα τ' οὐρανοῦ οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ, λάμπουν καί φωτίζουν τό δρόμο πρὸς τήν πέραν τοῦ τάφου αἰώνια ζωή. Μέ τήν ἀγία καί θεάρεστη ζωή τους στή γῆ, μᾶς διδάσκουν πῶς νά εὐαρεστήσουμε στό Θεό καί μέ τίς προσευχές τους στόν οὐρανό, μπροστά στό θρόνο τοῦ Προαιώνιου Θεοῦ, μᾶς βοηθοῦν νά περάσουμε μέ ἐπιτυχία ἀπό τό θλιβερό καί ἐπίμοχθο αὐτό δρόμο τῆς ζωῆς. Ὑψώνοντας κατά καιρούς ὁ Θεός ἀνάμεσά μας τοὺς ἐκλεκτοὺς Του, ἐνεργεῖ μέ αὐτοὺς ποικίλα θαύματα καί σημεῖα, γιά νά φέρει σέ ἐπίγνωση ἐκείνους πού ἔχουν παραστρατήσει. Κι ὅπως ὁ οὐρανός στολίζεται μέ τὰ φωτεινά ἀστέρια πού φωτίζουν τή γῆ στό σκοτάδι τῆς νύχτας, ἔτσι καί ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας στολίζεται μέ θαυματουργοὺς ἁγίους πού εὐαρέστησαν στό Θεό μέ τήν ἐνάρετη ζωή τους.

Ο ἱερομάρτυρας Εὐφρόσυνος, μεγάλοςχημος καί ἐρημίτης τῆς λίμνης Σινίτου, γεννήθηκε πρὸς τό τέλος τοῦ 16ου αἰώνα. Κατά κόσμον τό ὄνομά του ἦταν Ἐφραίμ καί ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπό τήν περιοχή τῆς Καρελίας. Ὁ πατέρας του Συμεών καί ἡ μητέρα του (τῆς ὁποίας τό ὄνομα παραμένει ἄγνωστο), ζοῦσαν κοντά στή λίμνη Λάντογκα.

Ἡ γειτνίαση τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βαλαάμ ἄσκησε κάποια ἐπιρροή στό θρησκευτικό χαρακτήρα τοῦ Ἐφραίμ καί γιά ἄρκετό διάστημα ἐγκατέλειψε τό σπίτι τῶν γονιῶν του καί ἔζησε στό μοναστήρι. Ἐκεῖ ἔμαθε τό τυπικό τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καί ἐξοικειώθηκε μέ τίς σκληρές καί αὐστηρές συνθήκες τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Ἀλλά αὐτόν τόν καιρό ὁ Ἐφραίμ δέν ἔγινε μοναχός. Μετακινήθηκε πρὸς τό Μεγάλο Νόβγοροντ, ὅπου ἔζησε γιά ἓνα ἄρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα καί μετὰ πῆγε σέ μιά ἀπομακρυσμένη περιοχή τοῦ Νόβγοροντ, σέ μιά τοποθεσία πού ὀνομάζεται Μπεζέτσκ καί ἐγκαταστάθηκε στό χωριό Ντολόσκα, κάπου δέκαπέντε μίλια ἀνατολικά τῆς πόλης Οὐστιούζνα τῆς Ζελεξοπόλσκα. Στό χωριό αὐτό, στήν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ὁ Ἐφραίμ ὑπηρετήσε γι' ἄρκετό χρονικό διάστημα σάν ἀναγνώστης.

Εἶχε ἤδη φτάσει σέ ὠριμη ἡλικία ὅταν ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἄγγιξε

τήν καρδιά του καί ἀναψε μέσα του μιά ἀκατανίκητη ἐπιθυμία γιά ν' ἀποδυθεῖ σέ μοναχικούς ἀγῶνες. Ἀφοῦ τακτοποίησε ὅλα τὰ θέματα τοῦ σπιτιοῦ του καί ρύθμισε ὅσα ἀφοροῦσαν τήν περιουσία του, ὁ Ἐφραίμ τράβηξε τό δρόμο του μὴ ἔχοντας μαζί του τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπ' τὰ ρούχα πού φοροῦσε. Ἀπ' αὐτή τή στιγμή ἡ σκέψη του δέ γύρισε πρὸς τό σπίτι πού εἶχε ἀφήσει, ἀλλά ἀγωνιζόταν νά τήν στρέψει πάντα πρὸς τό Θεό, ὥστε μιά καί «ἔβαλε τήν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον», νά μὴ στραφεῖ «εἰς τὰ ὀπίσω» (Λουκ. θ' 62).

Μέ τή σταθερή ἀπόφαση νά γίνει μοναχός, ὁ Ἐφραίμ ἦρθε στό μοναστήρι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στό Τιχβίν καί παρακάλεσε τόν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς νά τόν ἀξιώσουν νά λάβει τό μοναχικό σχῆμα. Ἡ ὠριμη ἡλικία του, τό γεγονός ὅτι πέρασε τὰ νεανικά του χρόνια κάτω ἀπὸ τή σκέπη τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βαλαάμ καί ἡ πολυετής ὑπηρεσία του στήν ἐκκλησία σάν ἀναγνώστης, κέρδισαν τήν ἐμπιστοσύνη ὅλων καί ἡ παράκλησή του γρήγορα ἐκπληρώθηκε. Ὁ Ἐφραίμ ἐνδύθηκε τό Ἀγγελικό Σχῆμα καί στήν κουρά τοῦ δόθηκε τό ὄνομα Εὐφρόσυνος.

Ἀφοῦ ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος πέτυχε αὐτό πού ἡ ψυχὴ του ἀγωνιζόταν τόσο καιρό γιά ν' ἀποκτήσει, ἐπιδόθηκε μέ ζῆλο στοὺς μοναχικούς ἀγῶνες. Φωτίζοντας τό νοῦ του μέ τό Λόγο τοῦ Θεοῦ, πού τόν διάβαζε μέ ἀγάπη καί προσοχή καί ἐδραιώνοντας τήν καρδιά του στήν πέτρα τῆς πίστεως, ὑπόταξε τή σάρκα του μέ νηστεία καί ἐγκράτεια. Ὑπάκουε στόν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς καί ἐκτελοῦσε μέ συνέπεια τὰ διακονήματα πού τοῦ εἶχαν ἀνατεθεῖ, ἐργαζόμενος ὄχι γιά χάρι τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, μέ ἀγνότητα συνείδησης καί ἀνυπόκριτη ἀγάπη. Καί κατὰ τή διάρκειά τῶν ἀγώνων καί τῶν ἀσκητικῶν ἐνασχολήσεων εἶχε πάντα ἔντονη στό νοῦ του τή μνήμη τοῦ θανάτου καί τή μελλοντική ἀνταπόδοση πού θά εἶχε ἀπ' τόν ἀπροσώποληπτο Κριτή.

Ο ὁσιος ἔζησε γιά ἓνα χρονικό διάστημα στό μοναστήρι τοῦ Τιχβίν καί μετὰ αἰσθάνθηκε μιά μεγάλη καί ἀσυγκράτητη ἐπιθυμία νά φύγει μακριά στήν ἐρημο κι ἐκεῖ νά ζήσει καί ν' ἀγωνιστεῖ γιά τό Θεό, μέ αὐστηρή ζωή νηστείας καί ἡσυχίας. Ἐτσι πῆγε στόν ἡγούμενο, τοῦ ἐξομολογήθηκε τίς σκέψεις του καί τόν παρακάλεσε

νά τοῦ δώσει εὐλογία γιά νά ἐκπληρώσει τήν ἐπιθυμία του. Καί ὁ ἡγούμενος τόν εὐλόγησε, τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ἐρημική ζωή καί τόν ἀπέλυσε «ἐν εἰρήνῃ» ἀπ' τό μοναστήρι, λέγοντας: «Πήγαινε, παιδί μου, καί εἶθε ὁ Θεός νά εἶναι μαζί σου». Τό γεγονός αὐτό ἔλαβε χώρα τό 1600.

Στερημένος ἀπό κάθε εἶδος ἀποσκευῆς ἀλλά μέ μιά καρδιά πλημμυρισμένη ἀπό χαρά, ὁ Ὅσιος ξεκίνησε γιά τόν προορισμό του. Κατευθυνόταν πρὸς μιά τοποθεσία πού γνώριζε, αὐτήν πού προαναφέραμε στήν περιοχή τοῦ Μπεζέτσκ, ὅπου βρῆκε μιά ἐρημο πού περιβαλλόταν ἀπό χαράδρες καί δάση, ἀνάμεσα ἀπό δάλτους καλυμμένους μέ βρύα καί ἀπρόσιτα ἔλη. Ἡ περιοχή περιβαλλόταν ἐπίσης ἀπό ποτάμια καί λίμνες πού ἦταν σάν τεῖχος καί ἔκαναν τήν ἐρημο ἐλάχιστα προσιτή στούς ἀνθρώπους. Ἐκεῖ, σ' ἓνα ἄγριο καί πυκνό δάσος κοντά στόν ποταμό Τσάγκοντα, στίς ἀκτές τῆς λίμνης Σινίτσου, δέκα μίλια ἀπ' τό χωριό Ντολόσκα καί τριάντα πέντε μίλια ἀπ' τήν Οὔστιούζνα, ὁ Ὅσιος διάλεξε μιά τοποθεσία κατάλληλη γιά μοναχικούς ἀγῶνες καί ἀρκετά μεγάλη γιά τήν ἰδρυση μοναστηριοῦ καί ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ. Μέ θερμή προσευχή εὐχαρίστησε τό Θεό πού τόν βοήθησε νά βρεῖ μιά νέα τοποθεσία γιά νά κατοικήσει, σάν ἓνα πουλί πού ἀπόκτησε μιά κατοικία γιά τόν ἑαυτό του ἢ σάν χελιδόνι πού βρῆκε τή φωλιά πού ἀναζητοῦσε.

— Ἐπίδλεψε στόν τόπο αὐτό, ἀνέκραξε ὁ Ὅσιος στόν Κύριο, εὐλόγησέ τον καί ἀξιώσέ με νά σέ ὑπηρετήσω ἐδῶ ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς μου· γιατί αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού ἦρθα ἐδῶ, νά ἐργασῶ γιά Σένα καί νά δοξαστεῖ ἀπό μένα τό Πανάγιο Ὄνομά Σου.

Στή διαλεγμένη αὐτή τοποθεσία ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος τοποθέτησε ἓνα σταυρό, ἔσκαψε μιά σπηλιά γιά τόν ἑαυτό του καί ἀρχισε νά ζεῖ μιά αὐστηρή ἀσκητική ζωή. Περνοῦσε τόν καιρό του μέ προσευχή, ἀγρυπνίες καί τήν ἀνάγνωση τῶν ψαλμῶν καί πολύ συχνά δέν ἔκλεινε τά μάτια του προσευχόμενος ὅλη τή νύχτα. Οἱ ἀγῶνες του στή νηστεία καί στήν ἐγκράτεια ἦταν ἀκατάπαυστοι. Γιά δύο ὁλόκληρα χρόνια δέν εἶδε πρόσωπο ἀνθρώπου, ὄντας ἀπομονωμένος ἀπ' τήν προσοχή τῶν κατοίκων τῶν γειτονικῶν περιοχῶν, κρυμμένος ἀπ' τίς γύρω χαράδρες καί ἐπομένως, κατά τή διάρκεια τῶν δύο αὐτῶν χρόνων, δέ δοκίμασε οὔτε μιά φορά τό ψωμί. Ἡ τροφή του ἦταν ὅ,τι φύτρωνε στό δάσος: μούρα καίμανιτάρια. Συ-

χνά ἔπρεπε νά τρώει βρύα, τά ὁποῖα στήν τοπική διάλεκτο λέγονταν γιαγκοτνίκ. Δέν παράλειπε δέ νά ἐργάζεται καί τό ἐργόχειρό του: ἔφτιαχνε δίχτυα γιά ψάρεμα.

Ὅταν συμπλήρωσε ἓνα χρόνο στή σπηλιά, ἔφτιαξε ἓνα μικρό κελλί καί συνέχισε τήν ἐρημική ζωή του ἡ ὁποία μοιραζόταν σέ προσευχή, ἀσκητικούς ἀγῶνες, ἐργασία καί στερήσεις. Κι ἓνα χρόνο μετά ἀπ' αὐτό προσπάθησε καί πάλι νά κρυφτεῖ ἀπ' τά μάτια τῶν ἀνθρώπων. Σύντομα ὁμως ἀνακαλύφτηκε.

Πέρασε λίγος καιρός καί ἡ φήμη τῆς ἀσκητικῆς καί ἐνάρετης ζωῆς του διαδόθηκε σ' ὅλα τά γειτονικά χωριά. Εὐσεβεῖς ἀνθρώποι ἀρχισαν νά ἐρχονται πρὸς αὐτόν γιά νά τοῦ ζητήσουν καθοδήγηση, προσευχή καί συμβουλές. Ἄλλοι πάλι πού ἦταν ζηλωτές καί ἤθελαν νά μιμηθοῦν τήν ἐνάρετη ζωή του, ἐρχονταν πρὸς αὐτόν στήν ἐρημο γιά νά μάθουν τοὺς ἀγῶνες τῆς εὐσέβειας καί παρέμεναν κοντά του σάν ἀσκητές. Σιγά - σιγά μαζεύτηκε γύρω ἀπὸ τόν Ὅσιο ἓνα πνευματικό ποίμνιο καί ἀπ' τόν πρῶτο χρόνο ἀκόμη, ἀφοῦ εἶχε ἀνακαλυφτεῖ ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ζοῦσε, κριθῆκε ἀπαραίτητο νά δημιουργηθεῖ ἓνα μεγαλύτερο κατάλυμα, ὥστε ὅλοι οἱ ἀδελφοί νά προσεύχονται μαζί.

Ἐτσι ἀποφάσισαν νά χτίσουν μιά ἐκκλησία ἀφιερωμένη στόν Εὐαγγελισμό τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος καί οἱ συνασκητές του ἀνάλαβαν τό ἔργο αὐτό μόνοι τους. Ἐκοβαν δέντρα, καθάριζαν τό δάσος καί ἔφτιαξαν τήν ξύλινη ἐκκλησία. Γύρω ἀπ' τήν ἐκκλησία ἔχτισαν τά δικά τους μικρά ξύλινα κελλιά κι ἔτσι τό μοναστήρι δημιουργήθηκε. Ἡ τοποθεσία του ἦταν περίπου τρία μίλια μακριά ἀπ' τήν ἀρχική τοποθεσία πού ἀγωνιζόταν ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος καί ἡ ὁποία ἀργότερα ὀνομάστηκε Παλιό Ἀσκητήριο.

Ἐπειδὴ ὁ εὐλογημένος γέροντας ἀπ' τή βαθιά του αὐταπάρνηση καί ταπείνωση δέν εἶχε χειροτονηθεῖ ἱερέας, τά ἐγκαίνια τῆς νεοχτισμένης ἐκκλησίας ἐγιναν ἀπὸ τόν ἱερομόναχο ἅγιο Γουρία*, ἰδρυτὴ ἑνὸς μοναστηριοῦ στό Σαλάτσκ, ἓναν ἄντρα μέ ὁσία ζωή, φίλο καί συναγωνιστὴ τοῦ ἐρημίτη Εὐφρόσυνου. Τά ἐγκαίνια ἐγι-

* Ἠγούμενος ἀπ' τό ἔτος 1603 τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Κοιμήσεως, πού βρισκόταν εἴκοσι τέσσερα μίλια μακριά ἀπ' τήν Οὔστιούζνα.

ναν μέ τήν εὐλογία τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Νόβγκοροντ, πού αὐτόν τόν καιρό (1603 - 1609) ἦταν ὁ Ἰσίδωρος.

Ὁ ἅγιος Γουρίας ἐπισκεπτόταν κατά καιρούς τόν ἐρημίτη τῆς λίμνης Σινίτσου γιά κοινή προσευχή καί πνευματική συζήτηση καί, ἀναμφίβολα, γιά νά τοῦ μεταδώσει τά Ἱερὰ Μυστήρια. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τους ἦταν κάτι περισσότερο ἀπό 40 μίλια καί ὁ δρόμος περνοῦσε μέσα ἀπό ψιλή ἄμμο, βρυώδεις θάλασσες καί ἐλάχιστα προσιτά τέλματα. Μέχρι τίς ἀρχές τοῦ αἰώνα μας οἱ τοπικοὶ κάτοικοι διάκριναν καί γνώριζαν τό δρόμο αὐτό. Σέ μιά ἀπ' αὐτές τίς ἐπισκέψεις, ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος ἔλαβε ἀπό τά χέρια τοῦ ἁγίου Γουρία τήν κουρά τοῦ Μεγάλου Ἀγγελικοῦ Σχήματος, διατηρώντας τό πρῶτο του ὄνομα.

Μετά τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ ὁ Ὁσιος συνέχισε ν' ἀγωνίζεται μέ ζήλο, καθοδηγώντας κι ἄλλους στό δρόμο τῆς σωτηρίας. Συνολικά ἔζησε στό μοναστήρι αὐτό ἐπτά χρόνια καί ὁ Θεός τόν ἐπιβράβευσε μέ τό χάρισμα τῆς διορατικότητος.

Στά χρόνια ἐκεῖνα ἡ ρωσική γῆ περνοῦσε τή δύσκολη «περίοδο τῶν ταραχῶν». Μετά τό θάνατο τοῦ Μπόρις Γκοντούνοφ τό 1605, ἐνθρονίστηκε στή Ρωσία ὁ ρωμαιοκαθολικός «Διεκδικητής». Σύνομα ὅμως ἀνατράπηκε, κατά τή διάρκεια τῆς τετράχρονης διακυβέρνησης τοῦ Βασιλείου Σουΐσκυ καί ἡ κυβέρνηση παραμένει χωρίς τσάρο, ὑποκείμενη σέ ἐσωτερικές διαμάχες, ἀκαταστασίες, ἐμφύλιο πόλεμο, προκαλούμενο ἀπό νέους διεκδικητές, καί ἑξωτερικούς κινδύνους ἀπ' τοὺς Πολωνούς καί τοὺς Σουηδοὺς. Οἱ καθολικοὶ Πολωνοὶ κατέλαβαν τό Σμολένσκ κι αὐτή ἀκόμη τή Μόσχα καί οἱ Σουηδοὶ προτεστάντες κατέλαβαν τό Νόβγκοροντ. Ὁρδές Κοζάκων καί ληστοσυμμορίτες, ὅπως ἐπίσης καί ἀποσπάσματα Πολωνῶν καί Λιθουανῶν, περιφέρονταν παντοῦ λεηλατώντας τή γῆ καί σκοτώνοντας τοὺς κατοίκους.

Στίς ἀρχές τοῦ 1612, στό Νίζνι Νόβγκοροντ, ξγινε μέ τήν ἐπίκληση τῆς Ἀγίας Τριάδος μιά μεγάλη συγκέντρωση ἀπ' τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς στή Λαύρα τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτοί, μέ ἡγέτες τόν Κοσμά Μίνιν καί τόν πρίγκηπα Ποζάρσκυ, ἀπελευθέρωσαν τή Μόσχα ἀπ' τοὺς Πολωνούς καί ἐξασφάλισαν τήν εἰρήνη καί τή γα-

λήνη στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί στή ρωσική γῆ, πού ὑπόφερε τόσο πολύ κατά τήν «περίοδο ταραχῶν».

Οἱ θλίψεις καί οἱ βίαιες πράξεις ὅμως κυριαρχοῦσαν ἀκόμη σ' ὅλη τή ρωσική γῆ. Καί κατά τή διάρκεια τῶν ταραχῶν αὐτῶν ἐμελλε καί ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος νά «τελειωθεῖ» μ' ἓνα θάνατο ἀθώου μάρτυρα.

Μιά συμμορία Πολωνῶν Λατίνων οἱ ὁποῖοι, προφανῶς, ἀνῆκαν στό Σύνταγμα τοῦ Λισόφσκυ, ἔφτασαν στήν περιοχή τῆς Οὐστιάζνα μέ τό σκοπό νά λεηλατήσουν καί νά ληστέψουν. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τρομοκρατημένοι ἀπ' τίς ληστείες, τό πλιάτσικο καί τίς ἄλλες βιαιότητες τους, συνήθιζαν γιά πολύ καιρό νά κρύβονται στά δάση, ἀνάμεσα στοὺς θάλασσες καί τίς ἀσταθεῖς ἀμμουδιές. Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου ἦταν τότε ἓνα βολικό καί ἀσφαλές καταφύγιο, γιατί ἦταν μακριά ἀπό κατοικημένες περιοχές καί περιβαλλόταν ἀπό ποτάμια, λίμνες καί βρυώδεις θάλασσες. Ἐτσι ἐκεῖ συγκεντρώνονταν πολλοί, ὄχι μόνο ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἀλλά ἀκόμη καί μερικοὶ ἀπ' τοὺς εὐγενεῖς, ἐλπίζοντας νά κρυφτοῦν ἀπ' τοὺς ἄρπαγες Πολωνούς. Τό μοναστήρι ὅμως, κατά παραχώρηση Θεοῦ, ἐπρόκειτο νά δεδηλωθεῖ ἀπ' τοὺς αἵρετικούς. Ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος προεῖδε τήν ἐπικείμενη συμφορά καί προειδοποίησε τοὺς ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ καί ὅλους ὅσους εἶχαν καταφύγει ἐκεῖ γιά νά βροῦν προστασία. Καί στίς 19 Μαρτίου 1612 τοὺς ἀποκάλυψε ὅτι οἱ ἐχθροὶ πλησίαζαν ὅπλισμένοι καί τοὺς συμβούλεψε νά φροντίσουν γιά νά σωθοῦν.

— Ἀδελφοί μου καί ἀγαπημένα μου ἐν Χριστῷ παιδιὰ, εἶπε ὁ Ὁσιος. Ὅποιος θέλει νά διαφύγει βέβαιον θάνατο, ἄς φύγει ἀπ' τό μοναστήρι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου γιά νά σωθεῖ ἀπ' τή μεγάλη συμφορά, γιατί ἡ δίκαιη κρίση τοῦ Θεοῦ παραχώρησε νά πατήσουν σύντομα τόν ἱερό αὐτό τόπο οἱ ἄνθρωποι ἐχθροί.

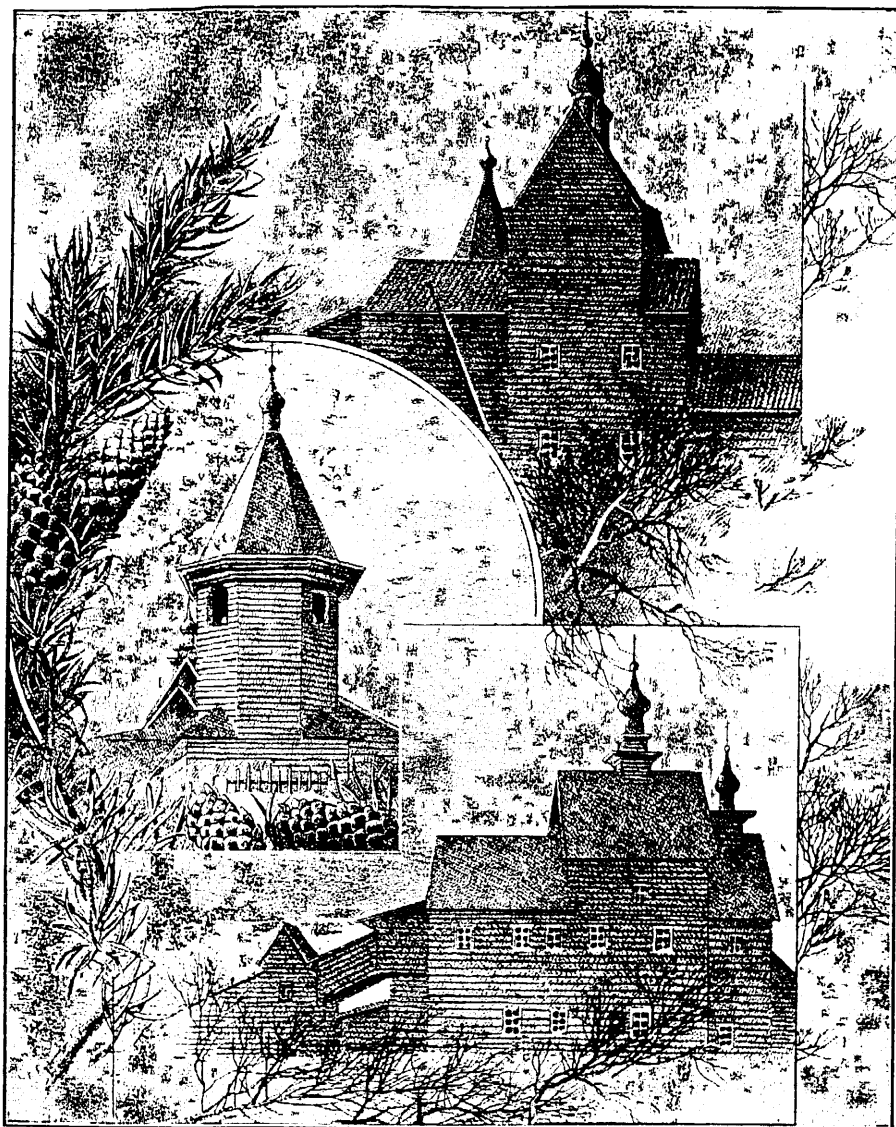
Πολλοὶ δὲν τὸν πίστεψαν καί τοῦ εἶπαν:

— Καί πῶς δὲν ἐγκαταλείπεις καί σύ τὸν ἅγιο αὐτό τόπο;

Καί ὁ γέροντας ἀπάντησε:

— Ἐγὼ ἦρθα ἐδῶ γιά νά πεθάνω γιά τό Χριστό.

Παρ' ὅλα αὐτά ὅμως μερικοὶ θεώρησαν τήν ἀπάντησή του ἀνειλικρινή καί συνέχισαν νά ἔχουν λογισμό ὅτι ὁ γέροντας μιλοῦσε κατ' αὐτόν τὸν τρόπο σκεπτόμενος πονηρά γι' αὐτοὺς καί ἐπιθυμῶν-

Οί ἐκκλησίες τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καί τὸ καμπαναριό, στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου τοῦ Σινίτσου.

τας νά σώσει μόνο τόν ἑαυτό του ἀπ' τὸ ξίφος τοῦ ἐχθροῦ. Ἐκεῖνοι πού ὑπάκουσαν στὸν Ὅσιο σώθηκαν πραγματικά, ἐνῶ ἐκεῖνοι πού

δέν τὸν πίστεψαν βρῆκαν ὅλοι ἄγριο θάνατο καί χάθηκαν ἀπ' τοὺς Λατίνους.

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού ζοῦσαν τότε στό μοναστήρι ἦταν καί κάποιος μοναχὸς πού ὀνομαζόταν Ἰωνᾶς. Αὐτὸς τρομοκρατήθηκε ἀπὸ τὰ προφητικά λόγια τοῦ Ὁσίου, πού τὰ θεώρησε σὰν ἐμπνευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί ἤθελε νά φύγει μαζί μέ τοὺς ἄλλους. Ὁ ὁσιος Εὐφρόσυκος ὁμως τὸν ξεχώρισε ἀπ' τοὺς ἄλλους, τὸν κράτησε μαζί του, τοῦ ἀναζωπύρωσε τὸ ζῆλο γιὰ τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ καί τὸν ὅπλισε μέ θάρρος καί ἐτοιμότητα γιὰ νά παραμείνει ἐκεῖ ἕως θανάτου.

— Ἀδελφέ Ἰωνᾶ, εἶπε ὁ Ὅσιος, γιατί ἐπιτρέπεις στό μικρόψυχο φόβο νά μπεῖ στήν ψυχὴ σου; Ὅταν εἶναι καιρὸς γιὰ μάχη, τότε πρέπει νά δείξει κανεὶς τὴν ἀνδρεία του. «Ἐάν ὁ Θεὸς εἶναι μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν.» Καί «Τίς ἡμᾶς χωρίζει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;.. Οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τίς κτίσις ἑτέρα» (Ρωμ. η' 35, 38, 39). Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δέν μπορεῖ νά μᾶς χωρίσει. Γιατί τρομοκρατήθηκες, ἀδελφέ; Δέν ὑπάρχει τίποτα τό φοβερό σέ ὅ,τι μᾶς ἀπειλεῖ. Ὁ θάνατος; Ἀλλά δέν εἶναι κάτι τό φοβερό, ἀφοῦ μέ αὐτόν ἀναχωροῦμε γιὰ τὸ λιμάνι. Ἡ ληστεία; ἀλλά «γυμνὸς ἦλθον, γυμνὸς καί ἀπελεύσομαι» (Ἰωβ α' 21). Ἡ φυλακὴ; Ἀλλά «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τὸ πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. κγ' 1). Νά φοδηθοῦμε τῇ συκοφαντίᾳ; Ἀλλά ὅταν οἱ ἄνθρωποι «εἰπωσιν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν... ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. ε' 11, 12). Εἶδα ἓνα ξίφος κι ὁ οὐρανὸς γέμισε μέ ἀστραπές. Περίμενα τὸ θάνατο καί διαλογιζόμουν τί ἀξίζει τὸ θνητό. Ἀναλογίστηκα τίς ταλαιπωρίες πού ἔχουμε στὴ γῆ καί σκέφτηκα τίς τιμές καί τὸ στεφάνι πού θά λάβουμε στὸν οὐρανό, σὰν ἀποτέλεσμα τῶν ἀγώνων μας. Κι αὐτὰ γιὰ μένα ἦταν ἀρκετὴ παρηγοριά καί συντριβή. Ἄς γίνεῖ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου! Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἂς μὴ φοδηθοῦμε ἓναν παροδικὸ φόβο. Γι' αὐτὸ κληθήκαμε καί δώσαμε ὅρκους στὸν Κύριο, γιὰ νά πεθάνουμε σ' αὐτόν τὸν τόπο χάρι τοῦ Ἁγίου Ὁνόματός Του. Γιὰ τοὺς λαϊκοὺς εἶναι κάπως διαφορετικά τὰ πράγματα· αὐτοὶ δέν εἶναι δεσμευμένοι μέ ὄρκο. Κι ἐκτός αὐτοῦ πρέπει νά διατηρήσουν τὸν ἑαυτό τους γιὰ τὰ παιδιά τους.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ὁ γέροντας συμβούλευσε τόν Ἰωνά. Ὁ μοναχὸς ἐνθαρρύνθηκε, τὸ πνεῦμα του ἀναζωπυρώθηκε καὶ θέτοντας τὴν ἐλπίδα του στό Θεό ἀποφάσισε νά μὴν ἐγκαταλείψει τὸ μοναστήρι, ἀλλὰ νά πεθάνει στήν ἐρημο μαζί μέ τὸ γέροντά του Εὐφρόσυνο. Ὁ Ὅσιος, ἀφοῦ ἐνημέρωσε τοὺς παρόντες γιά τὴν ἐπικείμενη συμφορά, ντύθηκε ἀμέσως μέ τὸ Σχήμα καὶ ἄρχισε νά προσεύχεται στό Θεό καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του, ὥστε νά τοῦ χαρίσουν τόν κληρο τῶν δικαίων. Ἔτσι πέρασε ὅλη τὴ μέρα καὶ τὴ νύχτα ἀγρυπνος, ψάλλοντας καὶ δοξολογώντας τὸ Θεό μέ δάκρυα.

Ὅλα ἐγιναν ὅπως τὰ εἶχε πεῖ ὁ Ὅσιος. Τὴν ἐπόμενη μέρα, 20 Μαρτίου, ἐφανίστηκαν χωρὶς κανεῖς νά ξέρει ἀπὸ ποῦ οἱ αἰμοδιψεῖς ἐχθροί, περικύκλωσαν τὸ μοναστήρι καὶ σκότωσαν μέ τὰ ξίφη τοὺς ὅλους ὅσους βρῆκαν ἐκεῖ.

Νά πῶς περιγράφεται ὁ μαρτυρικός θάνατος τοῦ ὁσίου γέροντα Εὐφροσύνου, τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ Σινίτσου, στό βίο του, πού γράφτηκε ἀπὸ ἓναν ἄλλο μοναχό, τόν Ἰωνά:

«Ὁ ὁσιος πατέρας μας Εὐφρόσυνος βγήκε ἀπ' τὸ κελλί του γιὰ νά συναντήσει τοὺς ἐχθροὺς μέ πλήρη τὴ μοναχικὴ του ἐνδυμασία καὶ τὸ Μεγάλον Σχήμα, δείχνοντας ἔτσι τοὺς μεγάλους καὶ ἥρωικούς ἀγῶνες του γιὰ τὸ Θεό. Ἀψηφώντας κάθε φόβο καὶ προσφέροντας τόν ἑαυτό του «ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν», προχώρησε μέχρι τὸν πολύτιμο σταυρό πού εἶχε τοποθετήσει ὁ ἴδιος, ἀναθέτοντας τὴν ἐλπίδα του στό Ζωοποιό Σταυρό τοῦ Κυρίου. Τὰ παιδιά τοῦ πονηροῦ ὁμως χύμηξαν στόν ὁσιο γέροντα σάν δαιμονισμένα σκυλιά λέγοντας:

– Δῶσε μας τὰ ὑπάρχοντα τοῦ μοναστηριοῦ.

Ὁ γέροντας Εὐφρόσυνος πού δέν εἶχε οὔτε χρυσό, οὔτε ἀσήμι, οὔτε ἄλλα ὑλικά ἀγαθὰ, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα, τοὺς εἶπε:

– Ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τὰ προσωπικά μου εἶναι στήν ἐκκλησία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, δείχνοντάς τους ἔτσι τὸν ἀληθινὸ του θησαυρό πού δέν μπορούσαν νά κλέψουν καὶ ἀναθέτοντας κάθε ἐλπίδα του στό Θεό.

Τὰ παιδιά τοῦ διαβόλου μόλις ἄκουσαν αὐτὰ χάθηκαν, γιατί νόμισαν ὅτι ὁ Ὅσιος τοὺς μιλοῦσε γιὰ φθαρτὰ ἀγαθὰ. Ἐνας αἰμοδιψὴς δολοφόνος τόν χτύπησε στό σῆμα μέ τὸ σπαθί του, τοῦ μισόκοψε τὸ κεφάλι καὶ ὁ γέροντας ἔπεσε στό ἔδαφος νεκρός. Μετά

ἀπ' αὐτό οἱ δαιμονισμένοι ληστές ἔτρεξαν στήν ἐκκλησία κι ἓνας ἀπ' αὐτοὺς, ὅταν διαπίστωσε ὅτι ἐκεῖ δέν ὑπάρχει κανένας θησαυρός, γύρισε στό σῶμα τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου κρατώντας ἓνα τσεκούρι. Μ' αὐτό χτύπησε τὸ σεπτὸ κεφάλι τοῦ ὁσίου πατέρα Εὐφροσύνου μέχρι πού τὸ τσεκούρι ἔφτασε στό μυαλό του, συμπληρώνοντας ἔτσι τὰ βασανιστήρια τοῦ νέου αὐτοῦ μάρτυρα, πού εἶχε παραδώσει τὴν ψυχὴ του στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Τὸ μαρτύριο τοῦ ἁγίου αὐτοῦ πατέρα, τοῦ ἀββᾶ Εὐφροσύνου, ἔλαβε χώρα κοντὰ στόν Τίμιον καὶ Ζωοποιό Σταυρό τοῦ Κυρίου, πού εἶχε τοποθετήσει ὁ ἴδιος, στίς 20 Μαρτίου τοῦ 1612, τὴ μέρα πού γιορτάζεται ἡ μνήμη τῶν Ἁγίων Πατέρων πού σφαγιάστηκαν στό μοναστήρι τοῦ ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου».

Αὐτὸς ἦταν ὁ μαρτυρικός θάνατος τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου. Ὁ μοναχὸς Ἰωνᾶς, τὸν ὁποῖο ὁ Ὅσιος ἐμπόδισε νά φύγει, πέθανε μαζί του.

Ἦταν ὁμως θέλημα Θεοῦ, ὥστε ἓνας ἀπ' τοὺς δυὸ αὐτόπτες μάρτυρες τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου νά παραμείνει μεταξὺ τῶν ζώντων.

Στὸ χωριὸ Ντολόσκα ζοῦσε ἓνας εὐσεβὴς χωρικός πού λεγόταν Ἰωάννης Σούμα, μαζί μέ τὸ γιό του Αἰμίλιο. Καὶ οἱ δυὸ τους εἶχαν εὐλάβεια γιὰ τὸ μοναστήρι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ σέβονταν πολὺ τὸ γέροντα Εὐφρόσυνο. Καὶ ὁ γέροντας ὁμως τοὺς ἀγαποῦσε γιὰ τὴν εὐσέβειά τους. Ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ γιός του Αἰμίλιος ἀναζητήσαν μαζί μέ ἄλλους καταφύγιο στό μοναστήρι γιὰ νά γλυτώσουν ἀπ' τοὺς Λατίνους καὶ στίς 20 Μαρτίου πού ἦρθαν οἱ ἐχθροὶ ὁ Ἰωάννης ἦταν στό κελλί τοῦ Ὀσίου. Ὁ Αἰμίλιος ἔτυχε νά βρῖσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Οἱ κακοποιοί, ἐπιδιδόμενοι στό μακάβριο ἔργο τῆς δολοφονίας, ἔδωσαν στόν Ἰωάννη ἓνα χτύπημα καὶ αὐτὸς ἔπεσε κάτω μαζί μέ τοὺς νεκροὺς. Οἱ Λατίνοι ἔσφαξαν μέσα στήν ἐκκλησία κι ἀφοῦ δέ βρῆκαν τίποτα βγήκαν ἔξω. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, κοιτάζοντας τὰ πτώματα ὑπόθεσε ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦταν ἀκόμη ζωντανός καὶ τοῦ ἔδωσε κι ἓνα δεύτερο χτύπημα. Μετά τὴν ἀναχώρηση τῶν ἐπιδρομέων Λατίνων, ὁ Ἰωάννης ἀνέλαβε τίς αἰσθήσεις του καὶ εἶπε στό γιό του πού εἶχε γυρίσει, ὅλα ὅσα συνέβησαν. Κι ὅταν ἀποθεραπεύτηκε ἀπ' τὰ τραύματά του, ὁ Ἰωάννης Σούμα ἔζησε δυὸ χρόνια ἀκόμη καὶ τάφηκε κοντὰ στόν ὁσιο Εὐ-

φρόσυνο. Ἄπ' αὐτοὺς ἔμαθαν οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν περιοχῶν γιὰ τὴν ἐρήμωση τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τὸ μαρτυρικό θάνατο τοῦ Ὁσίου.

Μόνο μετὰ ἀπὸ ὀχτῶ μέρες, στίς 28 Μαρτίου, ὄρθηκαν οἱ ἀδελφοὶ πού γύρισαν ἀπ' τὰ δάση πού εἶχαν πάει νά κρυφτοῦν τὸ σῶμα τοῦ Ὁσίου καὶ τὸ ἐνταφίασαν μέ τιμές, δίπλα στοῦ σταυροῦ πού εἶχε μαρτυρήσει. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν γύρω περιοχῶν πού ἔβδονταν τὸν Ὁσιο γιὰ τὴν ἐνάρετη ζωὴ του, μαζεύτηκαν γιὰ τὴν κηδεία. Τὴν ἴδια μέρα ἔθαψαν τὸ μοναχὸ Ἰωνᾶ καὶ τοὺς ἄλλους πού ἔπεσαν ἀπ' τὰ ξίφη τῶν Λατίνων.

Στὰ χρονικά τοῦ μοναστηριοῦ ὑπῆρχε μιὰ ἀκριβοῦς περιγραφή τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου: Εἶχε μέτριο ἀνάστημα, φαρδεῖς ὤμους καὶ εὐρύ στῆθος. Τὰ μαλλιά του ἦταν καστανά μέ διάσπαρτες ἄσπρες τρίχες καὶ ἡ γενειάδα του ἦταν μᾶλλον μακριὰ καὶ διχαζόταν στοῦ κάτω ἄκρο.

Πέντε χρόνια μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Ὁσίου, τὸ μοναστήρι ἀνακαινίστηκε καὶ οἱ ὠραῖες οἰκοδομὲς διατηρήθηκαν μέ ἀγάπη ὅλους τοὺς ἐπερχόμενους αἰῶνες. Τό 1655, μέ τὴν εὐλογία τοῦ μητροπολίτη τοῦ Νόβγοροντ Μακαρίου, τὰ λείψανα τοῦ Ὁσίου ἀποκαλύφθηκαν, ὁρέθηκαν τελείως ἀφθαρτα καὶ μπροστά σ' ἓνα μεγάλο πλῆθος πιστῶν ἔγινε μέ ἱεροπρέπεια ἡ ἀπόθεσή τους σέ μιὰ καινούργια καὶ λεπτοκαμωμένη λειψανοθήκη ἡ ὁποία τοποθετήθηκε κάτω ἀπ' τὸ καμπαναριό. Τό παλιό Σχῆμα, μέ τὸ ὁποῖο ὁ Ὁσιος εἶχε ἐνταφιαστεῖ, ἀντικαταστάθηκε μ' ἓνα καινούργιο. Καί πρὸς τιμὴ του συντέθηκε μιὰ ἀκολουθία, τμήματα τῆς ὁποίας σῶζονται μέχρι σήμερα. Ἐπίσης ἀγιογραφήθηκαν πολλές εἰκόνες του, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες μία δωρήθηκε στοῦ μοναστήρι ἀπ' τὸν ἴδιο τὸ μονάρχη, τὸν τσάρο Ἀλεξέι Μιχαήλοβιτς Ρομανῶφ.

Πολλὰ ἀξιοσημεῖωτα θαύματα καὶ σημεία ἔγιναν, μαρτυρώντας τὴν ἀναντίρρητη ἀγιότητα τοῦ γέροντα Εὐφροσύνου. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ περιλαμβάνονται σ' ἓνα παράρτημα τοῦ Βίου τοῦ Ὁσίου, πού γράφτηκε ἀπ' τὸ μοναχὸ Ἰωνᾶ. Μιὰ μεταγενέστερη καὶ πιὸ λεπτομερὴς ἐργασία ἀπ' τὸν ἱερέα Ἰακωβόφσκυ (Ἡ ζωὴ καὶ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου, Νόβγοροντ, 1901) ἀναφέρει εἰκοσι ἑπτὰ θεραπείες, ἐνῶ ἄλλες συλλογὲς θαυμάτων, πού μέχρι τὴν ἐποχὴ πού

ἡ μνήμη του καθιερώθηκε ἐκ νέου τὸ 1912 ἦταν ἀδημοσίευτες, ἀπλῶς δίνουν ἔμφαση στὴν ἀναμφισβήτητη ἀγιότητά του.

Τό 1764 ὅμως, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ διωγμοῦ τοῦ μοναχισμοῦ, ὅταν τὰ δύο τρίτα ὅλων τῶν μοναστηριῶν στὴ Ρωσία κλείστηκαν βίαια ἀπ' τὴν Αἰκατερίνη τὴ Β', ἀπαγορεύτηκε νά διαβάζονται οἱ ἀκολουθίες τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου, οἱ ὁποῖες ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ ἄλλες, ἐνῶ τὸ μοναστήρι ἐκλείσει. Μετὰ ἀπ' αὐτό, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ἔκαναν συχνὰ ἐκκλήσεις στίς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχές γιὰ τὴν ἐκ νέου «ἀγιοποίηση» τοῦ Ὁσίου. Τελικά, τὸ 1912, ὁ μητροπολίτης τοῦ Νόβγοροντ Ἀρσένιος, πού ἦταν ὁ ἴδιος ἓνας μεγάλος ἐραστὴς τῶν ἀρχαίων παραδόσεων τῆς γνήσιας Ὁρθοδοξίας, καθιέρωσε καὶ πάλι θριαμβευτικὰ τὴ μνήμη τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου, ὅπως περιγράφεται στὴ συνέχεια.

Οἱ μέρες ἀπὸ τὴν 25ῃ ὡς τὴν 29ῃ Ἰουνίου θά μείνουν ἱστορικές, σάν μέρες ἰδιαίτερης πνευματικῆς ἱεροπρέπειας. Ἡ 29ῃ Ἰουνίου ἦταν ἡ μέρα πού εἶχε προγραμματιστεῖ γιὰ νά τιμηθεῖ καὶ νά δοξαστεῖ πανηγυρικὰ ὁ ἱερομάρτυρας Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσου, πού τριακόσια χρόνια νωρίτερα εἶχε μαρτυρήσει ἀπ' τοὺς Λατίνους κατὰ τὴ διάρκεια τῆς φοβερῆς «περιόδου ταραχῶν».

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἱεροτελεστία εἶχε σάν ἡγέτη τὸν ἴδιο τὸν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Νόβγοροντ Ἀρσένιο. Ἐνῶ ταξίδευε πρὸς τὸ ἐρημητήριο τοῦ Σινίτσου, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκέφτηκε ὅλες τίς ἐκκλησίες ἀπ' τὸ Μπόροβιτς ὡς τὴν πόλη τῆς Οὐστιάζνα, ὅπου ἔφτασε στίς 25 Ἰουνίου. Μετὰ τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴ του ἀπ' τὸν ἐπίσκοπο, πού ἦταν ἐπικεφαλῆς μεγάλου πλῆθους προσκυνητῶν, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκέφτηκε ἀρκετὲς ἐκκλησίες καὶ τὸ ἱεροδιδασκαλεῖο.

Στίς πέντε ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας εἶχε προγραμματιστεῖ νά συναντηθοῦν οἱ πομπές μέ ὅλα τὰ ἱερά σκεύη καὶ ἀντικείμενα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηριῶν τῆς περιοχῆς. Ἡ συνάντηση θά γινόταν στοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Οὐστιάζνα, ὥστε τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ νά ξεκινήσουν γιὰ τὸ Σινίτσου. Οἱ πομπές αὐτές ἦρθαν ἀπ' τὸ μοναστήρι τοῦ Μοντένσκ, τὰ ἐρημητήρια τοῦ Φιλαρέτου καὶ τῆς Σάλοχα καὶ τὴν ἐκκλησία τοῦ Κιρέτσκ, πού ἦταν στοῦ δρόμο πού ἀκολουθοῦσαν οἱ πομπές ἀπ' τὰ χωριά πρὸς τὴν πόλη.

Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καί οἱ ἀγρότες ἀπ' τὰ γύρω χωριά ἔρχονταν κατά πλήθη στό κοιμητήριο τοῦ Καζάν, ὅπου ἡ πρώτη ἀπ' τίς χωρισμένες πομπές πού θά ἔρχόταν θά ἔκανε λιτανεία. Μέσα ἀπ' τὰ δάση ἐμφανίζονταν λάβαρα κι ἓνα μεγάλο πλήθος προσκυνητῶν, οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν πάνω στά κεφάλια τους εἰκόνες πού ἔλαμπαν στόν ἥλιο. Ἡ πομπή συνοδευόταν ἀπ' τόν ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Μοντένσκ, ἓναν ἱερομόναχο, ἓναν ἱεροδιάκονο καί τή χορωδία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Κιρέτσκ. Μπροστά ἦταν οἱ ψάλτες καί μετά ἀπ' αὐτούς ὁ κληρικός. Στό δρόμο διάβαζαν καί ἔψαλαν τόν Ἀκάθιστο Ὑμνο, ἐνῶ οἱ ἱερεῖς μοίρασαν μεταξύ τους τὰ ἱερά ἀναγνώσματα.

Ἐκεῖ ἔγινε ἡ πρώτη συνάντηση τῶν πομπῶν, πού ἦταν πολύ συγκινητική. Πολλοί στή θέα τέτοιας ἱεροτελεστίας ἔκλαιγαν. Ἄλλοι ἄφηναν τὰ σπίτια τους γιά νά συνοδεύσουν τήν πομπή ἓνα ἢ δυό μίλια καί, ἐνθουσιασμένοι ἀπ' τή θρησκευτική πίστη καί θερμῇ τῶν πιστῶν, πῆγαιναν μέχρι τήν πόλη, ἐννιά μίλια μακριά. Αὐτό ἦταν ἓνα πραγματικό παράδειγμα πανηγυρικής πομπῆς, ὅπου ὅλοι τους ἔψαλαν σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Στήν πλατεία, μπροστά στήν ἐκκλησία τῆς Οὐστιάζνα, οἱ ἱερεῖς τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ εἶχαν συναθροιστεῖ μέ τὰ ἱερά σκεύη καί τίς θαυματουργές εἰκόνες, ἐνῶ ἓνα πλήθος χιλιάδων ἀνθρώπων περίμεναν νά φτάσουν οἱ πομπές.

Ἡ δέηση ἄρχισε. Στήν ἀρχή ἔψαλε ὁ χορός τῆς ἐκκλησίας τοῦ Κιρέτσκ, μετά ἐνώθηκαν μαζί τους καί ἄλλοι ἀπ' τοὺς προσκυνητές καί στό τέλος ἔψαλε ὅλο τό πλήθος μαζί. Μετά ἓνας ἱερέας ἔκανε ἓνα κήρυγμα χαιρετῶντας τοὺς προσκυνητές. Στίς ἔξι ἡ ὥρα ἀκριβῶς ἄρχισαν νά χτυποῦν οἱ καμπάνες τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ. Κι ἀφού ἔφτασε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἄρχισε ἡ πανηγυρική ὁλονύκτια ἀγρυπνία.

Ἡ ἱερή ἀκολουθία προχωροῦσε μέ ἐξαιρετική ἱεροπρέπεια καθῶς οἱ χοροὶ ἐπαναλαμβάναν στίχο - στίχο τὰ στιχηρά μετά τόν κανονάρχη. Ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἦταν ἀφοσιωμένοι στήν ἱερή ἀκολουθία, πού τελείωσε στίς 11 ἡ ὥρα.

Στίς 7 π.μ. τῆς 26 Ἰουνίου οἱ καμπάνες ἄρχισαν νά χτυποῦν γιά τή Θεία Λειτουργία ἡ ὁποία ἔγινε νωρίς, ὥστε τό πλήθος νά μπο-

ρέσει ν' ἀκολουθήσει τήν πομπή. Οἱ προσκυνητές ἐπρόκειτο ν' ἀναχωρήσουν νωρίς καί νά περάσουν τή νύχτα στό χωριό Μίζντα, στό δρόμο πρὸς τό Σινίτσιν. Ἡ Λειτουργία ἦταν πανηγυρική καί μετά ἀπ' αὐτήν ἔλαβε χώρα μιὰ δέηση εὐχαριστίας, κατά τήν ὁποία οἱ πιστοὶ ἔψαλαν ὅλοι μαζί. Στή διάρκεια τῆς Λειτουργίας ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔκανε ἓνα ἐποικοδομητικό κήρυγμα.

Μετά τή Λειτουργία ἔγινε δέηση στήν πλατεία μπροστά ἀπ' τό μητροπολιτικό ναό καί μετά ἡ πομπή ξεκίνησε, ἐνῶ ἓνα πλήθος χιλιάδων ἀνθρώπων ἀκολουθοῦσε. Σ' ἓνα σημεῖο ἔπρεπε νά διασχίσουν μιὰ ἀπ' τίς πολλές λίμνες τῆς περιοχῆς. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἀφού σταύρωσε τὰ τέσσερα σημεία τοῦ ὁρίζοντα μέ τόν Τίμιο Σταυρό, πέρασε ἀσκεπῆς κάτω ἀπό τήν εἰκόνα τήν ὁποία κρατοῦσαν ψηλά, μπῆκε στό πλοiάριο καί εὐλόγησε ὅλους ἐκείνους πού ἀκολουθοῦσαν τήν πομπή. Μέχρι νά φτάσει τό πλοiάριο στήν ἀπέναντι ἀκτῇ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος προσευχόταν. Κι ἐκεῖ ἓνα πλήθος χιλιάδων πιστῶν περίμεναν ἤδη γιά νά συνεχίσουν τό ὑπόλοιπο ταξίδι. Ἡ στάση γιά τή νύχτα ἔγινε στό χωριό Μίζντα, πού ἀπέχει 16 μίλια ἀπό τήν Οὐστιάζνα.

Στίς 27 Ἰουνίου, στή Μίζντα, ὁ ἱεραπόστολος ἀρχιμανδρίτης Βαρσανούφιος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία καί μετά, τήν πρώτη ὥρα τῆς ἡμέρας, ἡ πομπή ξεκίνησε πάλι γιά τό χωριό Ντολόσκα, ὅπου ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος εἶχε ὑπηρετήσει στήν ἀρχή σάν ἀναγνώστης. Ἐκεῖ ἡ πομπή ἐνώθηκε μέ τίς πομπές ἀπ' τήν Ὁκόνα, τό Κύροβο καί ἄλλα μέρη. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀρσένιος τέλεσε τήν ὁλονύκτια ἀγρυπνία στήν ἐκκλησία τῆς Ντολόσκα. Ἡ βραδυά ἦταν ἡσυχὴ καί γλυκειά καί ἡ ἀκολουθία ἦταν πανηγυρική καί κατανυκτική. Ὅλοι τους αἰσθάνονταν ὅτι ὁ ἀρχιερέας καί οἱ πιστοὶ εἶχαν μιὰ καρδιά, προσευχόμενοι καί εὐχαριστώντας τόν Κύριο μ' ἓνα στόμα γιά τό ἀνέκφραστο ἔλεός Του. Τήν ὥρα πού ψάλλονταν ὁ ὁρθρος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος βγήκε ἀπό τήν ἐκκλησία. Ἐνα πλήθος χιλιάδων ἀνθρώπων τόν περικύκλωσε καί στέκονταν ἔξω μέ ἀναμμένα κεριά. Ἦταν τόση ἡρεμία, πού οἱ φλόγες τῶν κεριῶν οὔτε κἂν κυμαίνονταν. Ἡ ἀκολουθία τελείωσε περίπου τὰ μεσάνυχτα, ὅλοι τους ὅμως ὄχι μόνο δέν αἰσθάνονταν κουρασμένοι, ἀλλά τό πνεῦμα τῆς θερμῆς προσευχῆς ἐξακολουθοῦσε νά κυριαρχεῖ μέσα τους.

Στίς 28 Ἰουνίου τή Θεία Λειτουργία ἔκανε ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Μετά τή Λειτουργία ὁ ἀρχιερέας εὐλόγησε τήν πομπή νά συνεχίσει τό δρόμο της.

Στό χωριό Ντολόσκα ὁ φιλόξενος ιδιοκτήτης τῆς περιοχῆς ὑποδέχτηκε τόν ἀρχιεπίσκοπο, τόν κυβερνήτη καί τόν κλῆρο στό ἀρχοντικό του. Γι' αὐτούς πού κρατοῦσαν τά λάβαρα καί τούς προσκυνητές, παραχωρήθηκαν μερικά στεγασμένα οἰκήματα στό κτῆμα, ἐνῶ ὅσο χρόνο οἱ προσκυνητές ἔμειναν στή Ντολόσκα τούς παρέχονταν φαγητό καί τσάι.

Περίπου στίς 3 μ.μ. τῆς 28ης Ἰουνίου, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔφτασε στό ἐρημητήριο τοῦ Σινίτσου. Ἡ ἀφιξή του ἦταν πανηγυρική. Ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Κυρίλωφ Ἰωαννίκιος ἔφτασε ἐπίσης καί συναντήθηκε μέ τήν πομπή τῆς Ντολόσκα, πού ἦρθε στό ἐρημητήριο στίς 5 ἡ ὥρα περίπου. Τό ἴδιο θράδυ ἡ ὁλονυκτία τελέστηκε στό ὑπαιθρο. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀρσένιος ἔλαβε μέρος μαζί μέ τούς ἀρχιμανδρίτες καί ἱερεῖς πού εἶχαν ἔρθει μέ τίς πομπές. Ὁ καιρός ἦταν ζεστός καί γλυκός. Ὁλος ὁ κλῆρος, μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἀρχιεπίσκοπο, ἀνέβηκαν σέ μιά εἰδικά κατασκευασμένη ἐξέδρα, πού ἦταν σκεπασμένη μέ τέντα. Δέκα χιλιάδες προσκυνητές εἶχαν μαζευτεῖ γιά τήν ἱεροτελεστεία αὐτή καί ἡ συμμετοχή τους ἦταν ζωντανή. Τριγύρω ἀπ' τήν ἐξέδρα ὑπῆρχαν σειρές ἀπό ἑκατοντάδες λάβαρα καί εἰκόνες ἀπ' τίς ἐκκλησίες τῆς περιοχῆς. Μπροστά ἀπ' τήν ἐξέδρα τοποθετήθηκαν τά ἱερά ἀντικείμενα – οἱ θαυματουργές εἰκόνες τῆς Παναγίας καί τοῦ ἁγίου Νικολάου καί οἱ εἰκόνες πού λατρεύονταν τοπικά. Ἡ ἀκολουθία τελεώσε κατά τά μεσάνυχτα. Ὁ ἀρχιερέας Πέτρος Σίη-λινγκ ἔκανε ἕνα πύρινο κήρυγμα καί ἡ θερμή του πίστη γιά τόν τοπικό Ἅγιο μεταδιδάστηκε αὐθόρμητα σέ ὅλο τό λαό.

Ἡ ἐπόμενη μέρα, 29 Ἰουνίου, ἦταν ἡ μέρα τῆς γιορτῆς τῶν πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καί στήν ἀρχή ἔγιναν πρωϊνές Λειτουργίες στίς ἐκκλησίες τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Σινίτσου, μπροστά σ' ἕνα πλῆθος προσκυνητῶν. Ἡ πανηγυρική Θεία Λειτουργία ἔγινε στό ὑπαιθρο. Ἡ Ἁγία Τράπεζα τοποθετήθηκε στήν ἐξέδρα. Ἡ Λειτουργία τελέστηκε ἀπ' τόν ἀρχιεπίσκοπο Ἀρσένιο, τόν ἐπίσκοπο Ἰωαννίκιο, τούς ἀρχιμανδρίτες καί ἄλλους κληρικούς. Ἡ Λειτουργία εἶχε μιά ἰδιαίτερη ἱεροπρέπεια. Ὁ καιρός ἦταν εὐνοϊκός. Αὐτοί οἱ οὐρανοί φαίνονταν νά συμμετέχουν καί νά ἀγάλλονται μαζί μέ τούς ἀνθρώπους.

Τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας πλησίαζε. Διαβάστηκαν οἱ χαι-

ρετισμοί ἐνῶ ἀπό μακρινά μοναστήρια ἔφτασαν δῶρα. Τό μόνο πού ἔλειπε ἦταν ἡ συμμετοχή τῶν οὐράνιων στοιχείων. Τῆς βροχῆς, τῶν κεραυνῶν καί τῶν ἀστραπῶν. Κι αὐτά δέν ἄργησαν νά φανοῦν. Στή δύση ἐμφανίστηκε ἕνα σύννεφο· ἕνα ἀεράκι σηκώθηκε καί ἀπό τό μικρό σύννεφάκι σχηματίστηκε ἕνα μεγάλο σύννεφο· ἀστραπές ἀρχίζουν νά φωτίζουν τόν οὐρανό, οἱ κεραυνοί νά βροντοῦν καί μιά μεγάλη καί εὐλογημένη βροχή ἀρχισε νά πέφτει. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τελεώσε τό κήρυγμά του πρὸς τό λαό καί ἀρχισε τήν ἀπόλυση τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἡ βροχή πού πλησίαζε ἦταν τόσο ἀπροσδόκητη γιά τούς προσκυνητές, πού ἦταν ντυμένοι μέ τά γιορτινά τους, ὥστε οἱ πιό λιπόψυχοι ἐνόχληθηκαν καί πολλοί ξεκίνησαν γιά τό σπίτι τους. Αὐτή τή στιγμή δόθηκε ἡ εὐκαιρία σέ ὅλους νά θαυμάσουν τόν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Νόβγκοροντ. Ξαφνικά γύρισε πρὸς τό πλῆθος καί ἀπαίτησε νά σταματήσουν ἀμέσως καί νά συνεχίσουν νά συμμετέχουν στίς εὐχές πού ἀκολουθοῦσαν. Τά μάτια του γέμισαν μέ θυμό καί ἡ βροντερή φωνή του κάλυψε τό θόρυβο τῶν στοιχείων. Οἱ ἄνθρωποι σκέφτηκαν ὠριμότερα, ὑπάκουσαν στή φωνή τοῦ ἀρχιεπισκόπου τους καί, παρά τό γεγονός ὅτι τά στοιχεῖα τῆς φύσης βροντοῦσαν μέ ἀκόμη μεγαλύτερη δύναμη, κατά τή διάρκεια τῆς λιτανείας γύρω στόν τόπο πού ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος μαρτύρησε, ἐκεῖνοι ἀκολούθησαν τόν ἀρχιεπίσκοπό τους καί προσεύχονταν θερμά. Στό τέλος τῆς δέησης ἡ καταιγίδα ξαφνικά σταμάτησε καί μέσα σέ δυό ὥρες ὁ καιρός καθάρισε καί ἔγινε θαυμασίος. Εἶναι φανερό ὅτι μέ αὐτόν τόν τρόπο ὁ Θεός ἔδωσε μιά χειροπιαστή ἀπόδειξη στόν κόσμο ὅτι στή δοξολογία τῶν Ἁγίων δέν συμμετέχουν μόνο οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά καί αὐτά τῆς φύσης τά στοιχεῖα ἀγάλλονται καί καθένα ἀπ' αὐτά ἐκφράζει μέ τό δικό του ἰδιαίτερο τρόπο τή χαρά του καί τήν εὐγνωμοσύνη του στόν Κύριο, τό Δημιουργό του.

Ὅλοι ὅσοι μαζεύτηκαν αὐτές τίς μέρες γιά νά δοξάσουν τόν ἅγιο τοῦ Θεοῦ Εὐφρόσυνου, τό θαυματουργό τοῦ Σινίτσου, πέρασαν στιγμές ἀνέκφραστης ἀγαλλίασης. Ἦταν φανερό σέ ὅλους ὅτι ἡ Ἁγία Ρωσία ζοῦσε ἀκόμη καί ὅτι ἡ ἀγάπη γιά τοῦ ἁγίου τοῦ Θεοῦ ἑξακολουθοῦσε νά εἶναι φλογερή στίς καρδιές τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ. Ἐάν ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος παράμεινε ἄδικα στήν ἀφάνεια γιά ἕνα διάστημα, ἄς λάμψει ἡ δόξα τῆς ἁγιότητάς του λαμπρότερα τώρα μεταξύ ἐκείνων πού πράγματι ἀγαποῦν τό Θεό, τόν «θαυμαστό ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ».

Ὁ ὁσιος Διόδωρος τοῦ Γιουριγκόρσκυ.

Ὁσιος Διόδωρος τοῦ Γιουριγκόρσκυ* καί ἄλλοι ἀσκητές

Η περιφέρεια τοῦ ποταμοῦ Ὀνεγκα μέ τίς μυριάδες στιλπνές λίμνες της, πού ἀντανακλοῦν τή γαλάζια ὁμορφιά τῶν δόρειων περιοχῶν, παρεῖχε χώρο καί ἐλευθερία σ' αὐτούς πού ἀναζητοῦσαν τό Θεό στήν Ἁγία Ρωσία. Ἡ περιοχή αὐτή τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρᾶ, μέ ἐπίκεντρό της τήν πόλη τοῦ Κάργκοπολ, ἔχει στολίσει τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ μεγάλους ἀγίους. Μερικοί ἀπ' τοὺς προκατόχους τοῦ ὁσίου Διοδώρου σ' αὐτή τήν περιοχή ἦταν: ὁ ἅγιος Λάζαρος τοῦ Μούρομ, ὁ Ἑλληνας πού συνομίλησε μέ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο· ὁ ἅγιος Κορνήλιος τῆς λίμνης Πάλε, πού ἦταν μοναχός τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βαλαάμ· ὁ ἅγιος Ἰωνᾶς τοῦ Κλίμενετς, ὁ πλούσιος ἔμπορος πού ἀσπάστηκε τό μοναχισμό μέσα σέ μιά νύχτα· ὁ ἅγιος Κύριλλος τοῦ Τσέλμογκορ, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δασύς, ὁ ἅγιος Ἀλέξανδρος τοῦ Ὁσεβενσκ καί πολλοί ἄλλοι.

Ὁ ὁσιος πατέρας μας Διόδωρος γεννήθηκε πρὸς τό τέλος τοῦ 16ου αἰώνα στό εὐφορο χωριό Τουρτσάσοβο, πού βρισκόταν στά

* Μεταφρασμένος ἀπ' τό «Βίο τοῦ ὁσίου Διοδώρου τοῦ Γιουριγκόρσκυ» στούς «Βίους τῶν Ἀγίων», συμπληρωματικός τόμος I, Μόσχα, 1908, σελ. 423 καί ἐφεξῆς, μέ λεπτομέρειες πού προστέθηκαν ἀπ' τό Πατερικό τοῦ Σολόφκυ, Πετρούπολη, 1873, σελ. 74 καί ἐφεξῆς.

μισά περίπου ανάμεσα στον Ἀρχάγγελο καί τό Κάργκοπολ, στον ποταμό Ὀνεγκα. Ἐπειδή ἐκείνη τήν ἐποχή ὅλο τό ξένο ἐμπόριο διεξαγόταν ἀπ' τό βόρειο λιμάνι τοῦ Ἀρχάγγελου καί ἀπ' ἐκεῖ τά ξένα ἀγαθά μεταφέρονταν δυτικά πρὸς τή Μόσχα ἀπ' τοὺς ποταμούς, τό χωριό Τουρτσάσοβο ἦταν ἓνα ἀξιόλογο ἐμπορικό κέντρο. Πιό σημαντικό ὅμως ἦταν σάν ἓνα ἀξιόλογο πνευματικό κέντρο μέ ὠραίες ἐκκλησίες καί ἄλλα οἰκοδομήματα πού μαρτυροῦσαν τό πνευματικό καί μορφωτικό ὕψος τῆς Ἀγίας Ρωσίας. Ὁ πατέρας τοῦ Ὁσίου ὀνομαζόταν Ἱερόθεος καί ἡ μητέρα του Μαρία. Ὁ ἴδιος ἔλαβε στό ἅγιο βάπτισμα τό ὄνομα Διομήδης.

Ὅταν ἔφτασε σέ ἡλικία δεκαπέντε χρόνων, πῆρε τήν εὐχή τῶν γονιῶν του καί ξεκίνησε γιά ἓνα προσκύνημα στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ. Αὐτό ἔγινε ανάμεσα στά χρόνια 1600 καί 1606. Ἀπ' τό μοναστήρι ὁ Ὁσιος δέ γύρισε ποτέ πίσω. Ἀγάπησε τή μοναχική ζωή καί ἀγωνίστηκε στό φημισμένο μοναστήρι γιά τρία χρόνια, ἐκτελώντας τά διάφορα διακονήματα τοῦ μοναστηριοῦ μέ ἀπόλυτη ὑπακοή, χωρίς ἀντιλογία ἢ γογγυσμό καί γι' αὐτό ὅλοι τόν ἀγαποῦσαν. Ὁ Διομήδης στεκόταν στό ναό τοῦ Θεοῦ καί ἀκουγε τίς ἱερές ψαλμωδίες καί τ' ἀναγνώσματα μέ φόβο Θεοῦ καί ταπείνωση. Περισσότερο ἀπ' ὅλα προσπαθοῦσε νά διατηρήσει τό σῶμα του μέ ἀγνεία καί παρθενία καί ἀπόφευγε μεταξύ τῶν ἀδελφῶν ἐκείνους πού ἦταν ἀμελεῖς καί ἀπρόσεχτοι σ' αὐτή τήν ἀρετή. Ὁ νεαρός ἀσκητής ἐπιθυμοῦσε μέ ὅλη του τήν ψυχή νά λάβει τό Ἀγγελικό Σχῆμα καί ὅταν ἔφτασε στήν ἡλικία τῶν δεκαεννέα χρόνων ζητοῦσε μέ δάκρυα ἀπ' τόν ἡγούμενο Ἀντώνιο (1603 - 1612) νά τόν κάνει μοναχό.

Βλέποντας ὁ ἡγούμενος τήν ταπείνωση καί τά δάκρυα τοῦ νέου, τοῦ ἔδωσε εὐλογία νά χειροθετηθεῖ καί ἔλαβε τό ὄνομα Δαμιανός. Μετά ὁ νεοχειροτονημένος μοναχός παραδόθηκε γιά πνευματική καθοδήγηση σ' ἓνα γέροντα ἐμπειρο στή μοναχική ζωή, τόν ἱερομόναχο Ἰωσήφ, πού καταγόταν ἀπ' τό Μεγάλο Νόβγοροντ.

Ὁ ἱερομόναχος Ἰωσήφ ἦταν ἓνας μέγας ἐραστής τῆς ἐρήμου, τῆς πραγματικῆς κατοικίας τοῦ ἀναχωρητικοῦ μοναχισμοῦ, καί πολύ συχνά ἔλεγε στό νεαρό ὑποτακτικό του ὅτι ἐκεῖ ἀκριδῶς, στίς πυκνές λόχμες τῶν δασῶν τοῦ νησιοῦ Σολόφκυ, ἀγωνίζονταν ἀκόμη ἐρημίτες πού ἐργάζονταν γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς τους.

Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΑΝΑΧΩΡΗΤΗΣ

Στό Σολόφκυ ὑπῆρχαν τότε ἐρημίτες ἄγνωστοι, τῶν ὁποίων τά ὀνόματα μόνο ὁ Θεός γνωρίζει. Κάποτε ἓνας μοναχός τοῦ Σολόφκυ – γιά νά πάρουμε ἓνα παράδειγμα πού ἀναφέρεται στό Πατερικό τοῦ Σολόφκυ αὐτῆς τῆς περιόδου – περιφερόταν στό νησί γιά κάποιες ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ. Ὅταν κουράστηκε, θέλησε νά ξεκουραστεῖ σ' ἓναν ἀπότομο λόφο. Θέλοντας νά ξαπλώσει στό ἔδαφος ἔκανε τό σταυρό του καί πρόφερε δυνατά τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ. Ξαφνικά ἀπ' τήν κορυφή τοῦ λόφου, μέσα ἀπό μιά σχισμή, ἀκουσε «Ἀμήν». Μή πιστεύοντας σ' αὐτιά του πρόφερε τήν προσευχή γιά δευτέρη καί τρίτη φορά καί πάλι ἀκουσε τό ἴδιο «Ἀμήν».

– Ποιός εἶσαι σί, ἄνθρωπος ἢ πνεῦμα; ρώτησε ξαφνιασμένος ὁ μοναχός.

– Εἶμαι ἓνας ἁμαρτωλός, ἀπάντησε ἡ ἀόρατη φωνή, καί κλαίω γιά τίς ἁμαρτίες μου.

– Ποιό εἶναι τ' ὄνομά σου καί πῶς ἦρθες ἐδῶ;

– Τ' ὄνομά μου καί πῶς ἦρθα ἐδῶ μόνο ὁ Θεός γνωρίζει.

– Μόνος σου εἶσαι ἐδῶ;

– Ἐδῶ κοντά μου ζοῦν ἄλλοι δυό γέροντες. Ὑπῆρχε κι ἓνας τρίτος ἀλλά ἀποδήμησε στον Κύριο καί τόν θάψαμε.

– Καί πῶς ζεῖς ἐδῶ;

– Θυμήσου, ἀδελφέ, τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνων ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντί ρήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ» (Ματθ. δ' 4). Αὐτός ἐκτρέφει καί θερμαίνει τόν ἐσωτερικό ἄνθρωπο. Θυμήσου πῶς τά παλιότερα χρόνια ἅγιοι ἄνδρες καί γυναῖκες κατοικοῦσαν στά βουνά, τίς σπηλιές καί τίς σχισμές τῆς γῆς. Δέν εἶναι ὁ ἴδιος Θεός, ὁ Δημιουργός, τώρα, πού ἔτρεφε τότε ἐκείνους; Ἐάν θέλεις νά διαπιστώσεις πῶς ὁ Κύριος τρέφει τό φθαρτό σῶμα μου, πάρε αὐτό.

Καί μ' αὐτά τά λόγια πέταξε ἔξω ἓνα κομμάτι πού ὁ μοναχός τό πῆρε καί τό ἔφαγε. Ἦταν ἀπὸ ξεραμένα βρύα μέ κούμαρα.

– Μ' αὐτά μέ τρέφει ὁ Κύριος, εἶπε ὁ ἐρημίτης.

Ὁ μοναχός τότε ἄρχισε νά τόν παρακαλεῖ γιά νά τοῦ ἀποκαλύψει πόσα χρόνια ἔχει σ' αὐτόν τόν τόπο καί ποιό εἶναι τό ἀσκητικό του πρόγραμμα.

– Είμαι ἐδῶ δέκα ἢ καὶ περισσότερα χρόνια, ἀπάντησε ὁ ἀναχωρητής. Τόν πρῶτο χρόνο ὑπόφερα φοβερά ἀπ’ τὶς τρομερές φαντασίες τῶν δαιμόνων. Οἱ δαίμονες ἐμφανίζονταν μέ τή μορφή ληστών καί μέ τρομοκρατοῦσαν, μέ ἔδερναν ἀνελέητα, μέ τραβοῦσαν ἔξω ἀπό τό κελλί μου καί ἀπαιτοῦσαν νά φύγω μακριά ἀπ’ τό νησί ἢ νά γυρίσω στό μοναστήρι. Κι ἀφοῦ μέ βασάνισαν, μέ ἐγκατέλειψαν μισοπεθαμένο καί τότε ἐμφανίστηκαν δυό ἅγιοι ἄνθρωποι κρατώντας στά χέρια τους πρόσφορα. Μέ πλησίασαν καί μοῦ εἶπαν:

– Σήκω, ἀδελφέ, κάνε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί λέγε τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ. Μή φοβᾶσαι τὶς παγίδες τοῦ ἐχθροῦ. Ἐχε θάρρος, ἐνισχύσου καί ὁ Θεός θά σέ βοηθήσει. Δοκίμασε αὐτά τά πρόσφορα κι ἐμεῖς θά σέ ἐπισκεφτοῦμε πάλι.

– Δέν πρόφτασα νά δοκιμάσω τά πρόσφορα καί ξαφνικά αἰσθάνθηκα τελείως καλά καί χαρούμενος. Τόν πρῶτο χρόνο πού οἱ δαίμονες ἦταν ἰδιαίτερα ἐπιθετικοί, οἱ γέροντες μέ ἐπισκέπτονταν συχνά, μέ μετέφεραν μέσα στήν καλύδα μου καί μέ ἐνίσχυαν. Τό δεύτερο χρόνο οἱ ἐπιθέσεις τῶν δαιμόνων ἐξασθένησαν καί τώρα, μέ τή Χάρη τοῦ Χριστοῦ, δέν κινδυνεύω ἀπ’ τὶς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ γέροντες ὁμως κάπου - κάπου μέ ἐπισκέφτονται καί μοῦ φέρνουν πρόσφορα καί ψωμί.

Ὅταν ὁ μοναχός τόν ἀποχαιρέτησε, ὁ ἐρημίτης τοῦ ζήτησε νά ξανάρθει μιά ὀρισμένη μέρα καί νά τοῦ φέρει λιθάνι. Ὁ μοναχός τοῦ ὑποσχέθηκε, ἀλλά δέν μπόρεσε νά τό κάνει τή μέρα πού τοῦ εἶχε ὀρίσει ὁ ἐρημίτης κι ὅταν πῆγε ἀργότερα στάθηκε ἀδύνατο νά τόν βρεῖ. Τόν ἐπόμενο χρόνο ὁμως ὁ μοναχός ἦρθε πάλι στήν ἴδια τοποθεσία πού εἶχε συνομιλήσει μέ τόν ἐρημίτη κι ἀφοῦ κουράστηκε πολύ ψάχνοντας γιά νά τόν βρεῖ, κάθισε κάτω νά ξεκουραστεῖ. Ἐνῶ κοιμόταν παρουσιάστηκε ὁ ἀναχωρητής σέ ὄραμα καί τοῦ εἶπε:

– Τώρα ἦρθες μάταια· καί τοῦ ἔδωσε ἓνα πρόσφορο.

Τόν ἴδιο αὐτό καιρό πού ὁ νεαρός μοναχός Δαμιανός ἀκουγε αὐτά στό κελλί τοῦ γέροντά του, ἦρθε στόν πνευματικό του πατέρα, τό γέροντα Ἰωσήφ, κάποιος πού τόν ἔλεγαν Βασίλειο ἀπ’ τή λίμνη Κένο καί ἀγαποῦσε ν’ ἀπομακρύνεται γιά ἡσυχία σέ ἐρημικές τοποθεσίες τοῦ νησιοῦ. Ὁ Βασίλειος αὐτός διηγήθηκε γιά μιά συνάντηση πού εἶχε μέ τό θαυμαστό ἐρημίτη Ἀνδρέα.

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Κάποτε, ἄρχισε τή διήγησή του ὁ Βασίλειος, ἔτυχε ν’ ἀπομακρυνθῶ ἀπ’ τό μοναστήρι κι ἀφοῦ ἔχασα τό δρόμο μου περιπλανιόμουν χαμένος δίχως τροφή καί νερό. Ξαφνικά νόμισα ὅτι διέκρινα σέ κάποια ἀπόσταση τή σκιά ἑνός ἄντρα. Προχώρησα πρὸς τὰ ἐκεῖ καί ἡ σκιά κρύφτηκε στό πυκνό δάσος. Συνέχισα νά τρέχω καί εἶδα ἓνα μικρό μονοπάτι τό ὁποῖο ἀκολούθησα μέχρι νά συναντήσω μιά πυκνή λόχμη ὅπου ὑπῆρχε μιά στενή δίοδος, ὅσο νά χωράει νά περάσει ἓνας ἄνθρωπος. Πέρασα αὐτή τή δίοδο, εἶδα ἓνα βουνό καί πάνω σ’ αὐτό διέκρινα ἵχνη ἀπό γυμνές ἀντρικές πατημασιές. Πάνω σ’ ἓνα βράχο ὑπῆρχε ἓνα μικρό ἄνοιγμα. Προσευχήθηκα καί μετά μπῆκα σ’ αὐτή τή σκοτεινὴ σπηλιά. Ἀφοῦ ἔκανα τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἄπλωσα τά χέρια μου καί ἄγγιξα ἓναν ἄνθρωπο, ὅποτε τρομαγμένος πρόφερα μιά προσευχή στήν ὁποία ὁ σπηλιώτης ἀπάντησε, « Ἀμήν ». Ἐπеса στά πόδια του.

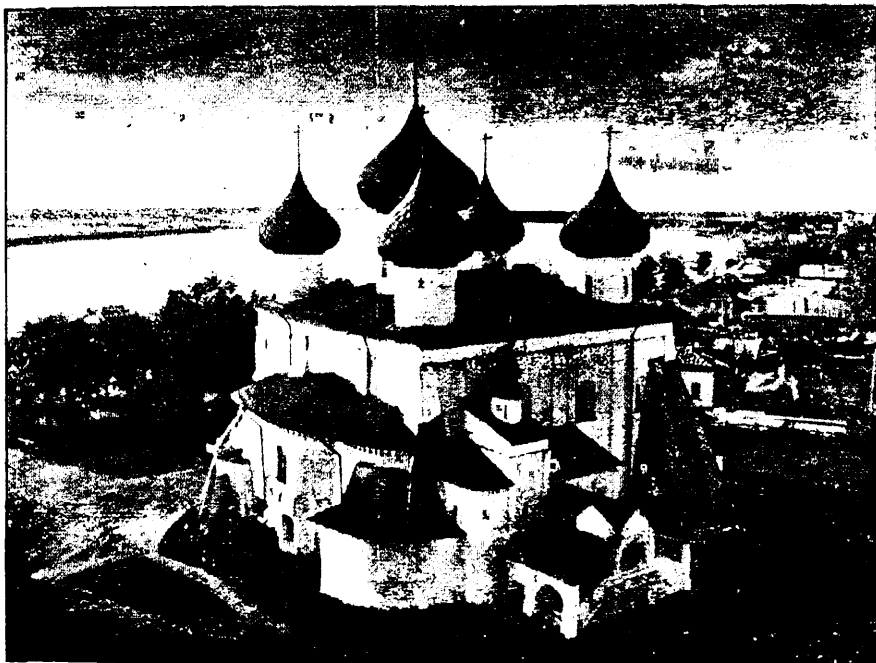
– Γιατί ἦρθες ἐδῶ καί τί θέλεις; μέ ρώτησε ὁ ἄγνωστος.

– Συγχώρεσέ με, ἅγιε πατέρα· χάθηκα κι ἔτσι βρέθηκα ἐδῶ. Σέ παρακαλῶ λυτήσου με καί δείξε μου τό δρόμο γιά τό μοναστήρι.

Ὁ ἐρημίτης μέ ὁδήγησε σέ μιά ἄλλη σπηλιά, ἡ ὁποία εἶχε στή νότια πλευρά ἓνα παράθυρο πού φώτιζε τό ἐσωτερικό της. Τότε ἔξετασα τόν ἄγνωστο. Ἦταν γυμνός, εἶχε μικρή γενειάδα καί τό δέρμα του ἦταν μελαψό. Στό κελλί ὑπῆρχαν τέσσερις κομμένοι κορμοὶ δέντρων. Πάνω σ’ αὐτούς ἦταν τοποθετημένα δυό σανίδια καί δυό λαξευμένα ξύλινα μπῶλ· σ’ ἓνα ἀπ’ αὐτά ὑπῆρχε νερό καί στ’ ἄλλο ξερά χόρτα. Ὁ ἐρημίτης μοῦ ἔδωσε ἀπ’ τὰ χόρτα νά φάω καί νερό γιά νά πιῶ. Κι ὅταν τά δοκίμασα αἰσθάνθηκα νά δυναμώνω καί νά ζωηρεύω. Μετά ζήτησα ἀπ’ τό γέροντα νά μοῦ διηγηθεῖ γιά τή ζωή του. Κι ἐκεῖνος ἄρχισε:

– Ἀγωνιζόμουν στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ. Τ’ ὄνομά μου εἶναι Ἀνδρέας. Ἀφοῦ ἦρθα στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ, ἐργάστηκα στά ἐργαστήρια ἀλατιοῦ, βράζοντας τό νερό. Ἐκεῖνο τόν καιρό ἡγούμενος ἦταν ὁ Βαβλαάμ (1571 - 1581, ὁ μετέπειτα μητροπολίτης τοῦ Ροσιώδ). Πολύ γρήγορα αἰσθάνθηκα ἔντονη τή σκέψη γιά τό βάρος τῶν ἁμαρτιῶν μου κι ἐπιθύμησα νά τ’ ἀφήσω ὅλα καί ν’ ἀγωνιστῶ μόνο γιά τό Θεό. Ἦταν τόσο ἔντονη ἡ ἐπιθυμία μου πού δέν

ἤθελα νά δώσω καμιά ἀναβολή κι ἔτσι πῆγα στήν ἔρημο, βρῆκα τή σκοτεινή αὐτή σπηλιά καί ἐγκαταστάθηκα ἐδῶ. Ὑπόφερα ἀπό πείνα καί δίψα, ἔτρωγα μούρα καί μανιτάρια καί πολλές φορές ὑπόμενα τίς ἐπιθέσεις τῶν δαιμόνων, χτυπήματα, πληγές καί διαιό-τητες. Ἀγωνίστηκα μέ τίς σκέψεις μου σάν μέ ἀγρία θηρία. Πολλές φορές τό μετάνοιωσα πού εἶχα ἐρθεῖ στήν ἔρημο, θεωρώντας ὅλη τήν ἐρημική ζωή μου ἄκαρπη. Συχνά ἔφτασα ἀκόμη στό σημεῖο νά σκέπτομαι νά ἐγκαταλείψω τή σπηλιά γιά νά πάω στόν κόσμο, ἀλλά τότε κεραυνοί ἄρχιζαν νά βροντοῦν ἀπ' τόν οὐρανό, βροχή ἔπεφτε ραγδαία καί ἐξαναγκαζόμουν νά γυρίσω στή σπηλιά. Ἐδῶ μιά γα-λῆνια δροσιά μέ ἀνάπαυε. Μερικές φορές ξεκινούσα γιά νά θγῶ ἀπό τή σπηλιά τό χειμῶνα, ἀλλά ἡ τρομερή παγωνιά πού πῆγαινε νά σπάσει τά κόκκαλά μου δέ μου ἔδινε τήν δυνατότητα νά βαδίσω περισσότερο ἀπό πέντε ῥήματα. Ὁ πόλεμος αὐτός συνεχίστηκε γιά

Ὁ μητροπολιτικός ναός τοῦ Κάργκοπολ, κοντά στόν ποταμό Ὁνεγκα.

τρία χρόνια. Μετά τήν τριετή αὐτή δοκιμασία βρῆκα εἰρήνη καί ὅλες οἱ δυσάρεστες ἐμπειρίες σταμάτησαν. Τότε ἐμφανίστηκε κά-ποια ἀγία μορφή καί μου εἶπε:

– Νά εἶσαι σταθερός καί νά μήν ἐγκαταλείψεις τό δρόμο τοῦ Θεοῦ πού σοῦ ἀποκαλύφτηκε.

Καί μοῦ ἔδωσε αὐτό τό χόρτο λέγοντας:

– Τρῶγε ἀπ' αὐτό καί πίνε νερό ἀπ' αὐτή τή λίμνη.

– Ἐτσι, ἐπὶ τριάντα ὀχτώ χρόνια ζῶ τρώγοντας τό χόρτο αὐτό.

Ὅταν ἄκουσα ὅλα αὐτά ἔπεσα στά πόδια τοῦ γέροντα καί ζή-τησα τήν εὐχή του. Ὁ Ἀνδρέας μέ ὀδήγησε ἔξω ἀπό τή σπηλιά του, μοῦ ἔδειξε τό δρόμο γιά τό μοναστήρι, μέ εὐλόγησε καί εἶπε:

– Πῆγαινε «ἐν εἰρήνῃ» καί ἐνόσω ζῶ μή πεῖς σέ κανέναν τίποτα ἀπ' ὅσα σοῦ εἶπα.

Μετά ἔφυγα καί μοῦ φάνηκε ὅτι ὁ δρόμος γιά τό μοναστήρι δέν ἦταν περισσότερο ἀπό μισό μίλι.

Ὁ Βασίλειος τελείωσε τή θαυμαστή διήγησή του, πού ἔκανε θα-θιά ἐντύπωση στήν ψυχὴ τοῦ Δαμιανοῦ. Μετά ἀπό λίγο καιρό ὁ Βα-σίλειος ξεκίνησε σέ ἀναζήτηση τῆς σπηλιάς τοῦ Ἀνδρέα καί ὁ Δα-μιανός τόν συνόδευσε. Ἀφοῦ ὅμως πέρασαν ὁλόκληρη ἑβδομάδα ἐρευνώντας, δέ βρῆκαν οὔτε τήν πυκνὴ δασώδη περιοχὴ, οὔτε τό βουνό, οὔτε τό κελλί.

Τέτοιες ἀφηγήσεις σάν κι αὐτές ἀναδαν στήν ψυχὴ τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ τή θερμὴ ἐπιθυμία νά ἐγκατασταθεῖ στό δάσος μαζί μέ τοὺς ἐρημίτες καί νά μιμηθεῖ τοὺς ἀγῶνες τους. Δέν ἔπαυσε νά τό σκέπτεται αὐτό ἀκατάπαυστα, ἀλλά παρ' ὅλα αὐτά ἐκτελοῦσε μέ ἐπιμέλεια ὅλα τά δύσκολα ἔργα τῆς μοναχικῆς ὑπακοῆς πού τοῦ ἀνατέθηκαν στό φουρνο καί τήν κουζίνα. Μιά μέρα πού ὁ Ὅσιος ἐργαζόταν μέ τοὺς ἀδελφούς στό φουρνο, κοίταξε τή λίμνη πού βρι-σκόταν δεξιὰ ἀπ' τό μοναστήρι, πρὸς τήν ἀνατολική πλευρά, καί ἀναφώνησε:

– Κοιτάξτε, ἀδελφοί, ἓνας ἐρημίτης περπατάει πάνω στό νερό σάν σέ στέρεο ἔδαφος.

Καί οἱ ἀδελφοί κοίταξαν ἀλλά δέν εἶδαν τίποτα.

Ὁ Ὅσιος διψοῦσε γιά ἐρημική ζωή, ἀλλά ἐξακολουθοῦσε νά ἐργάζεται στό ἐργαστήρι τῆς «κβάς» (ρωσικῆς μπύρας), νά ἀγωνί-

εται σκληρά, χωρίς νά δίνει καμιά ανάπαυση στό σώμα του, καί νά ροσεύχεται θερμά στόν Κύριο τόσο στήν ἐκκλησία ὅσο καί στό ἐλλί του.

Ἔτσι ὁ Δαμιανός ἀγωνίστηκε στό μοναστήρι πολλά χρόνια, μέρις ὅτου ὁ πατέρας του Ἱερόθεος ἦρθε νά τόν δεῖ, πρὸς μεγάλη ἀρά τοῦ Ὁσίου. Ὁ πατέρας του ἔγινε μοναχός, ἔμεινε στό μοναστήρι μέχρι τό θάνατό του καί ὁ Ὁσιος τόν ἔθαψε μέ τὰ ἴδια του τὰ ἔρια. Μετά τό θάνατο τοῦ πατέρα του, ἄρχισε νά φλέγεται πάλι π' τήν ἐπιθυμία νά ἐγκαταλείψει τό πολυθρόνιο μοναστήρι καί νά αἰε στήν ἔρημο, γιά νά ζήσει ἐκεῖ μέ σιωπή καί ἡσυχία τή δύσκολη ὡή τοῦ ἀναχωρητῆ.

Λυτή τή φορά ἔφυγε ἀπ' τό μοναστήρι καί πήγε θατιά μέσα στό νησί, ἀναζητώντας ἐρημίτες γιά νά οἰκοδομηθεῖ ἀπ' τή συνομιλία σους καί ἐλπίζοντας ἀκόμη νά ζήσει μαζί τους. Ἐπὶ σαράντα μέρες περιπλανιόταν στό νησί τρώγοντας μόνο χόρτα, ἀλλά δέ βρῆκε καέναν. Ἀπ' τήν πείνα εἶχε ἔξαντληθεῖ καί τελικά, ἀναπνέοντας μέ δυσκολία, κάθησε κάτω ἀπὸ ἓνα δέντρο. Ἐκεῖ τόν βρῆκαν οἱ ἀδελφοί ἀπ' τό μοναστήρι πού εἶχαν θγεῖ γιά νά μαζέψουν χόρτα καί ιούρα. Πῆραν τόν Ὁσιο σχεδόν μισοπεθαμένο, τόν ἔβαλαν σ' ἓνα τρόχειρο φορεῖο, τόν μετέφεραν σ' ἓνα κτίριο τοῦ μοναστηριοῦ πού ἔρισκόταν σ' αὐτή τήν περιοχὴ καί κάλεσαν τόν πνευματικό του τατέρα.

– Τί σοῦ συνέβη Δαμιανέ; ρώτησε ὁ γέροντας.

Ὁ Δαμιανός μόλις πού μπόρεσε ν' ἀπαντήσει:

– Συγχώρεσέ με, πατέρα, ἀπ' τήν ὥρα πού ἔφυγα ἀπ' τό μοναστήρι δέν ἔχω γευτεῖ ψωμί, ἀλλά ζῶ μόνο μέ χόρτα.

Οἱ ἀδελφοί κατάλαβαν τί εἶχε συμβεῖ, τοῦ ἔδωσαν ψωμί καί «κβάς» καί ὁ Δαμιανός ἀνάλαβε τίς δυνάμεις του.

Τό ἄτυχο αὐτό γεγονός δέν ἐμπόδισε τόν Ὁσιο νά ἐκπληρώσει τήν ἐνθεη ἐπιθυμία του. Γρήγορα ξεκίνησε πάλι καί ἐγκαταστάθηκε σ' ἓνα ἐρημικό κελλί, πού εἶχε ἐγκαταλειφθεῖ ἀπὸ κάποιον ἄγνωστο ἐρημίτη. Ἀργότερα, ὅταν κατώρθωσε νά συναντήσει δυὸ ἀναχωρητές καί νά συζητήσει μαζί τους, ἀγάπησε τήν ἡσυχαστική ζωή ἀκόμη περισσότερο. Ἐχτισε γιά τόν ἑαυτό του ἓνα κελλί στό δάσος καί ζοῦσε ἐκεῖ τή μέν μέρα ἐργαζόμενος τή δέ νύχτα προσευχόμενος.

Ἡ προηγούμενη ἐπιθυμία του ὅμως νά ἐπισκεφτεῖ ὅλους τούς

ἀναχωρητές τοῦ νησιοῦ, ὅλους τούς ἄγνωστους ἀγωνιστές καί ἀληθινούς δούλους τοῦ Θεοῦ πού κρύβονταν ἀπ' τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων στίς πυκνές λόχμες τῶν δασῶν, δέν τόν ἐγκατέλειψε. Κι ἀφοῦ προσευχήθηκε στόν Κύριο καί τούς θαυματουργούς ἀγίους Σαββάτιο καί Ζωσιμᾶ τοῦ Σολόφκυ γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἱερῆς ἐπιθυμίας του, ἄρχισε νά περιπλανιέται στήν ἔρημο. Ὁ Κύριος δέν παρεῖδε τίς προσευχές τοῦ δούλου Του, ἀλλά τόν ἀξίωσε νά δεῖ ἓνα πλῆθος ἀναχωρητῶν - μοναχούς καί λαϊκοὺς πού ἐργάζονταν γιά τή σωτηρία τους στό Ἀνζέρσκ, στό Σολόφκυ καί ἄλλα νησιά. Ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦσε νά τούς βοηθήσει στοὺς ἀγῶνες τους, ὁ Ὁσιος ἄρχισε νά πηγαίνει συχνά στό μοναστήρι καί νά τούς φέρνει τροφές, ἔθαβε ὅσους εἶχαν πεθάνει καί γενικά μέ τίς ἐπισκέψεις του τοὺς ἔφερεν πολλή παρηγοριά.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Κάποτε, κατά τή διάρκεια τοῦ χειμῶνα, συνάντησε στήν ἔρημο ἓνα λαϊκό ἀπ' τό Νόβγκοροντ, τόν ἀναχωρητῆ Νικηφόρο. Ὁ ἀναχωρητής ἦταν τελείως γυμνός καί γυρίζοντας πρὸς τόν Ὁσιο εἶπε:

– Νά ἐπισκέπτεσαι τούς ἀναχωρητές, Δαμιανέ, νά τούς ἐπισκέπτεσαι, γιά νά σ' ἐπισκεφτεῖ ὁ Θεός.

Καί λέγοντας αὐτά ἀπομακρύνθηκε.

Ὁ Ὁσιος ἤθελε νά συζητήσει μέ τόν ἐρημίτη ἀλλά δέν μποροῦσε νά τόν φτάσει. Ὁ Νικηφόρος ἦταν ἓνα μέγας Ἅγιος, γιὸς ἑνὸς ἱερέα ἀπ' τό Νόβγκοροντ. Εἶχε ἔρθει στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ ἀπὸ τότε πού ἦταν ἀκόμη νέος καί ἀγάπησε μέ θερμὴ τή μοναχική ζωή. Παρακάλεσε τόν ἡγούμενο νά τόν χειροθετήσει μοναχό, ἐπειδὴ ὅμως ἦταν νέος καί ὠραῖος ἡ ἐπιθυμία του δέν ἐκπληρώθηκε. Ἡ ἄρνηση αὐτὴ ὅμως αὖξησηε τό ζῆλο τοῦ νέου γιά τή μοναχική ζωή. Κάποτε, ἀπὸ μερικοὺς προσκυνητές ἀπ' τό Νόβγκοροντ, ἔλαβε ἓνα γράμμα ἀπ' τοὺς γονεῖς του μέ τό ὅποιο τόν καλοῦσαν νά γυρίσει γρήγορα σπίτι. Ὁ Ὁσιος ἀπάντησε σ' ἐκείνους πού τοῦ ἔδωσαν τό γράμμα:

– Πέστε στοὺς γονεῖς μου, ὅτι δέ θά μέ ξαναδοῦν σ' αὐτὴ τή ζωὴ· θά συναντηθοῦμε ξανά «πέραν τοῦ τάφου».

Ὁ Νικηφόρος συνέχισε ν' ἀγωνίζεται στό μοναστήρι μαζί μέ

τούς αδελφούς κρατώντας αυστηρή νηστεία. Ποτέ δέν ξάπλωνε κάτω για νά κοιμηθεῖ, ἀλλ' ἀναπαύοταν για λίγο ὄρθιος. Τόν ἐλεύθερο χρόνο του ἀγαποῦσε νά διαβάζει τό βίο τοῦ ὁσίου Μάρκου τοῦ Ἀθηναίου, τοῦ ἀναχωρητῆ τοῦ ὄρους τῆς Θράκης. Ἡ εἰκόνα τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ ἀναχωρητῆ ἦταν βαθιά τυπωμένη μέσα του καί τόν προσέλκυε πρὸς τὴν ἀναχωρητικὴ ζωὴ. Κάποτε μπροστά σέ ὄλους ὁ Νικηφόρος πῆδησε ἀπ' τὴν καρέκλα του, ἔκανε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἔβγαλε τὴ ζώνη καί τὰ σανδάλια του καί, ντυμένος μόνο μέ ἓνα γκρι ζωστικό, ἔτρεξε μέσα στό δάσος καί παράμεινε ἐκεῖ στὴν ἔρημο, στό νησί τοῦ Σολόφκυ, για δώδεκα χρόνια μέ νηστεία, προσευχή καί μετάνοιες. Τότε κάποιος ἐρημίτης τόν χειροθέτησε. Κι ἀφοῦ πέρασε τρία χρόνια ἀκόμη μέ ἀσκητικούς ἀγῶνες, κοιμήθηκε τό 1605, τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων.

Ο ΟΣΙΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Μία ἄλλη φορά ὁ Δαμιανὸς ἐπισκέφτηκε ἓναν ἀκόμη πιό τέλει ἀναχωρητῆ. ἀξιώθηκε νά ἔχει συζητήσεις μαζί του καί ἐξακριβώσε ποιὸς ἦταν. Τό ὄνομα του ἦταν Τιμόθεος καί καταγόταν ἀπ' τό Ἀλέξιν τῆς περιοχῆς Τούρα. Ἐγκατέλειψε τό σπίτι τῶν γονιῶν του καί ἔσπευσε στὴν ἔρημο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς «περιόδου ταραχῶν», ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ «Διεκδικητῆ» Δημητρίου. Βλέποντας τίς προστριβές καί τὴν ἀκαταστασία στὴν Κυβέρνηση τῆς Μόσχας, ἐγκατέλειψε τίς πόλεις καί ξεκίνησε μ' ἓνα μικρὸ πλοιάριο ἀπ' τὸν Ἀρχάγγελο πρὸς τὴν Ἀρκτική Θάλασσα. Φτάνοντας στὴν ἔρημο τοῦ Σολόφκυ, ἔφτιαξε για τὸν ἑαυτό του μιὰ καλύβα καί ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ. Για τρία χρόνια ὁ Τιμόθεος ὑπόφερε ἀπὸ τὴν πείνα καί διάφορους ἄλλους δύσκολους πειρασμούς, μέχρις ὅτου ἓνας φωτισμένος οὐράνιος γέροντας ἐμφανίστηκε καί τοῦ ὑπόδειξε χόρτα τὰ ὁποῖα μποροῦσε νά φάει καί νερό για νά πιεῖ.

Ἐμπνευσμένος ἀπ' τὴ ζωὴ του ὁ Δαμιανὸς ἀποφάσισε ὀριστικὰ νά ἐγκατασταθεῖ στὴν ἔρημο καί νά ζήσει μέ τό Νικηφόρο καί τὸν Τιμόθεο.

– Δοῦλε τοῦ Θεοῦ, εἶπε ὁ Ἅγιος στὸν Τιμόθεο, κάνε προσευχὴ στό Θεό νά μέ ἀξιώσει νά ζήσω μαζί μέ σᾶς τοὺς δυό, νά εὐλογήσῃ καί ἐνδυναμώσει τὴ μεταξύ μας συμβίωση καί νά μέ βοηθήσῃ νά

ὑποφέρω τό δυσκολότατο αὐτό ἀγῶνα για τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου.

Τώρα ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά πηγαίνει συχνὰ καί στοὺς δυό ἀναχωρητές· τοὺς ἔφερνε ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, τοὺς παρακαλοῦσε καί τοὺς παρώτρυνε νά συνεχίσουν τοὺς ὑψηλοὺς ἀγῶνες τους καί τοὺς παρηγοροῦσε στίς θλίψεις τους. Ὁ ἴδιος ὑποσχέθηκε νά τηρήσῃ τό μοναχικὸ ὄρκο του μέχρι θανάτου καί νά κατοικήσῃ ὅπωςδήποτε στὴν ἔρημο. Καί τό παράδειγμά του ἐνέπνευσε καί ἄλλους νά τὸν μιμηθοῦν.

Ο ΟΣΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΑΣΚΗΤΕΣ

Στό βίο τοῦ ὁσίου Διοδώρου* ἀναφέρονται ἐπίσης καί οἱ ἀκόλουθοι ἐρημίτες, τοὺς ὁποίους ὁ Ὅσιος εἶχε συναντήσει στὴν ἔρημο: ὁ γέροντας Ἐφραίμ ὁ μελαψός, ὁ Ἀλέξιος τῆς Καλούγκα, Ἰωσήφ καί Τύχων τῆς Μόσχας, Θεόδουλος τοῦ Ρυαζάν, Πορφύριος, Τρύφων, Ἰωσήφ ὁ νεώτερος, Σεβαστιανὸς καί πολλοὶ ἄλλοι. Ὁ Δαμιανὸς προσκολλήθηκε σ' αὐτοὺς μέ εἰλικρινὴ ἀγάπη καί ἄρχισε νά τοὺς ἐπισκέπτεται συχνὰ καί νά τοὺς φέρνει ὅλα ὅσα χρειάζονταν ἀπ' τό μοναστήρι.

Ἐκτός ἀπ' τοὺς ἐρημίτες αὐτοὺς πού γνώρισε ὁ ὁσιος Διόδωρος στά ἄγρια δάση τοῦ νησιοῦ τοῦ Σολόφκυ, ἡ παράδοση ἀναφέρει πολλά ἄλλα ὀνόματα ἀσκητῶν πού ἐπιζήτησαν τὴ σωτηρία τους ἐκεῖ, τό 17ο αἰῶνα, ζώντας σέ αὐστηρὴ μόνωση καί ἡσυχία. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦταν καί ὁ Ἀνδριανός, πού ἔζησε κοντά στὴ λίμνη καί στό κέντρο ἀκριβῶς τοῦ νησιοῦ, ἐνάμισυ μίλι ἀπ' τό κελλί πού εἶχε χτίσει ὁ ἡγούμενος Εἰρήναρχος. Ὁ Ἀνδριανὸς ἔζησε ἐκεῖ μιὰ αὐστηρὴ ἀσκητικὴ ζωὴ καί στὴ συνέχεια κοιμήθηκε καί τάφηκε στὴν ἔρημο. Ὁ Σάββας, πού ἦταν κοσμικὸς κι ἓνας ἀπ' τοὺς ἐργάτες τοῦ μοναστηριοῦ· ἀναχώρησε μέσα στό δάσος τοῦ νησιοῦ τοῦ Σολόφκυ καί ἀγωνίστηκε ἐκεῖ ἑντεκα χρόνια μέ ἀγῶνες πού γνώριζε μόνο ὁ Θεός. Κοιμήθηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἡγουμενίας τοῦ Ραφαήλ καί ἐνταφιάστηκε κοντά στό κελλί τοῦ Δαμιανοῦ. Κοντά στό

* Ὁ ὁσιος Δαμιανὸς ὅταν ἔλαβε τό Σχῆμα μετονομάστηκε Διόδωρος.

κελλί τοῦ Σάββα ἔζησε σάν ἐρημίτης ὁ Νέστορας, πού ἀγωνιζόταν μέρα καί νύχτα μέ προσευχή καί νηστεία. Ὅταν κοιμήθηκε, ἐνταφιάστηκε κι αὐτός κοντά στήν ἔρημο τοῦ Δαμιανοῦ.

Οἱ ἀδελφοί ὁμῶς τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σολόφκυ ἄρχισαν νά μουρμουρίζουν ἐναντίον τοῦ Δαμιανοῦ, πού ἐκεῖνο περίπου τόν καιρό ἔλαβε τό Σχήμα καί τοῦ δόθηκε τό ὄνομα Διόδωρος, λέγοντας:

– Ἀναστατώνει τό μοναστήρι καί χτίζει οἰκήματα στήν ἔρημο ἀπ' τήν περιουσία τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ ἔρημος γέμισε ἀπό ἀδελφούς πού αὐτός ὁδηγεῖ μακριά καί τώρα ὄχι μόνο αὐτοί δέν ἐργάζονται γιά τό μοναστήρι ἀλλά καί ἄλλοι ἀδελφοί ἐξαπατοῦνται. Καί ἂν τοῦ χαριστοῦμε τώρα, αὐτός θά πλανήσει καί ἄλλους καί θά προξενήσει πολλή ζημιά στό μοναστήρι.

Αὕτη τήν ἐποχή, ὁ μοναχός Κήρυκος ὁ κελλάρης ἔφυγε ἀπ' τό μοναστήρι καί πῆγε στήν ἔρημο τοῦ ὁσίου Διοδώρου καί γι' αὐτό τό λόγο οἱ ἀδελφοί πού ἦταν στό ἀναρρωτήριο δυσареσπῆθηκαν. Μέ δάκρυα στά μάτια ζήτησαν ἀπ' τόν ἡγούμενο Εἰρήναρχο* νά διατάξει ὥστε τόσο ὁ Κήρυκος ὅσο καί ὁ ἀναχωρητής Διόδωρος νά γυρίσουν πίσω ἀπ' τήν ἔρημο.

– Ὁ Κήρυκος, τοῦ ἔλεγαν, μᾶς λύπησε μέ τήν ἀναχώρησή του γιατί κανένας δέν μπορεῖ νά μᾶς ἀναπαύσει καί νά μᾶς περιποιηθεῖ ὅπως ἐκεῖνος. Ἔτσι ἡ λύπη μας εἶναι πολύ μεγάλη.

Ἀκούγοντας τό παράπονο αὐτό ὁ ἡγούμενος καί οἱ ἀδελφοί τοῦ Σολόφκυ, στενωχωρήθηκαν πολύ μέ τόν ὁσιο Διόδωρο καί ἔστειλαν μερικούς ἀπ' τοὺς ἐργάτες τοῦ μοναστηριοῦ νά τόν ἀναζητήσουν,

* Ὁ ὁσιος Εἰρήναρχος τοῦ Σολόφκυ ἦταν ἡγούμενος ἀπ' τό 1613 ὡς τό 1626. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται στίς 17 Ἰουλίου. Ἦταν ἓνας μέγας θαυματουργός καί ἐραστής τῆς ἐρήμου (πέρασε τά δυό τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του στήν ἔρημο ζώντας μονάχος του στήν ἡσυχία) καί εὐλόγησε τό στενό μαθητή του, ὁσιο Ἐλεάζαρο, νά ἱδρύσει μιά σκήτη στό νησί Ἀνζέρεσκ. Πολλοί ἀναχωρητές ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ, κάτω ἀπ' τήν καθοδήγηση τοῦ ὁσίου Ἐλεάζαρου, ἀποφεύγοντας ἔτσι τοὺς πειρασμούς πού μερικές φορές συμβαίνουν σέ ἐρημίτες ὅταν ζοῦν χωρίς ἐπαρκή πνευματική καθοδήγηση. Ὁ ὁσιος Ἐλεάζαρος τοῦ Σολόφκυ (†13 Ἰανουαρίου 1656), ἓνας ἀπ' τοὺς μεγαλύτερους ἁγίους τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, ἀξιόθηκε νά συνομιλήσει μέ τήν ἴδια τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο.

Ἀποψη τῆς ἐρήμου τῶν νησιῶν τοῦ Σολόφκυ, τοῦ τόπου ὅπου ἔζησαν οἱ αὐστηρότεροι ἀσκητές. Στό βάθος ἡ Ἀρκτική Θάλασσα.

ὅπως καί τούς ἄλλους ἀναχωρητές. Ὅταν τούς βρῆκαν τούς συν-
έλαβαν, κατέσπρεψαν τὰ κελλιὰ τους καί τούς μετέφεραν στό μονα-
στήρι σάν ἐγκληματίες, μέ τόν ὅσιο Διόδωρο σάν ἀρχηγό συμμο-
ρίας, μπροστά ἀπ' ὅλους. Ὅλοι οἱ ἐρημίτες διατάχθηκαν νά ζήσουν
στό μοναστήρι καί ὁ Ὅσιος ρίχτηκε ἀλυσσοδεμένος στό ἀναρρωτή-
ριο, ὅπου παραμένει ἐπὶ πεντέμισυ μῆνες σέ αὐστηρή ἀπομόνωση,
δίχως νά ἔχει τή στοιχειώδη ἐλευθερία νά βγεῖ ἔξω γιά νά πάει εἴτε
στήν ἐκκλησία εἴτε στούς ἀδελφούς. Τελικά, ἀφοῦ μέ τοῦ Θεοῦ τό
ἔλεος ἐλευθερώθηκε ἀπό τὰ δεσμά, ὁ Ὅσιος ἔφυγε κρυφά ἀπ' τό
μοναστήρι γιά τελευταία φορά τώρα καί πῆγε πάλι στήν προηγου-
μένη του ἔρημο. Ὅλα τὰ κελλιὰ καί τίς καλύβες τῶν ἐρημιτῶν τὰ
βρῆκε κατεστραμμένα. Καί ὅταν τὰ εἶδε αὐτὰ ἔκλαψε καί προσευ-
χήθηκε μέ δάκρυα:

– Ἐλεῆμον Κύριε, Ἐσύ πού ἀγαπᾷς τό ἀνθρώπινο γένος· ἐάν
αὐτό πού ἐπιχειρῶ εἶναι εὐάρεστο ἐνώπιόν Σου, ἅς γίνει το θέλημά
Σου!

Γιά ἓνα μεγάλο χρονικό διάστημα οἱ ἀδελφοί τοῦ μοναστηριοῦ
τοῦ Σολόφκυ ἔπαξαν προσεχτικά γιά τόν ὅσιο Διόδωρο ἀλλά δέν
μποροῦσαν νά τόν βροῦν, γιατί ὁ Θεός κάλυπτε τό δούλο Του. Ὁ
Ὅσιος στό μεταξύ κατοίκησε γιά ἔξι μῆνες στήν ἔρημο καί παρακα-
λοῦσε ἀκατάπαυστα τόν Κύριο καί τούς ἁγίους τοῦ Σολόφκυ νά
βρεῖ ἓναν περισσότερο κατάλληλο καί ἀσφαλὴ τόπο γιά νά ζήσει
στήν ἡσυχία.

Ἀπ' τούς ἀδελφούς τοῦ Σολόφκυ φαίνεται πῶς ὑπῆρχε κι ἓνας
πού γνῶριζε τόν τόπο τῆς ἐρημικῆς κατοικίας τοῦ Ὀσίου. Ἦταν ὁ
ἴδιος ὁ ἀδελφός του πού μερικὲς φορές ἐπισκεπτόταν τόν ἐρημίτη.
Μιά φορά ἦρθε στό κελλί τοῦ ἀδελφοῦ του καί ἐπειδὴ δέν ἔλαβε
ἀπάντηση στόν ἀδελφικό χαιρετισμό του, μπῆκε μέσα καί βρῆκε τόν
Ὅσιο νά κείτεται στό ἔδαφος ἀναίσθητος καί πρησμένος. Ὅταν τόν
ρώτησε γιατί βρισκόταν σ' αὐτή τήν κατάσταση, ὁ Ὅσιος τοῦ ἐξ-
ήγησε ὅτι τόν εἶχαν δείρει οἱ δαίμονες.

Μετά ἀπ' αὐτό ὁ ὅσιος Διόδωρος ἀποφάσισε νά φύγει γιά ν'
ἀγωνιστεῖ σ' ἓνα ἄλλο μέρος. Διέσχισε τή θάλασσα μέ μιά βάρκα
καί φτάνοντας στή στεριά, στήν ἐκβολή τοῦ ποταμοῦ Ὀνεγκα, εὐ-
χαρίστησε τό Θεό πού τόν βοήθησε νά ταξιδεύει μέ ἀσφάλεια μέσα
στή βαθιά αὐτή θάλασσα. Ἀπ' ἐκεῖ ἄρχισε νά ταξιδεύει μέ τή

βάρκα ἀντίθετα πρὸς τή ροή τοῦ ποταμοῦ, ἀναζητώντας μιά τοπο-
θεσία κατάλληλη γιά νά ἐγκατασταθεῖ. Ἐτοί ἔφτασε στήν περιφέ-
ρεια τῆς καταγωγῆς του καί προσπέρασε τήν πόλη πού γεννήθηκε,
τό Τουρτοάσοβο, πού εἶχε μιά θαυμάσια θεά πάνω ἀπὸ τό ὠραῖο
καί πλατὺ ποτάμι. Τριγύρω ὑπῆρχε μιά τεράστια καί ἀκατοίκητη
ἀκόμη ἔρημος πού ἦταν ἰδανικά κατάλληλη γιά ἐρημικὴ ζωή. Προ-
χώρησε ὅμως ἀκόμη κατὰ μῆκος στίς οἰκείες ὄχθες, ἐρευνώντας καί
προσευχόμενος. Ἀρεσε πολὺ στόν Ὅσιο κάποια ἐρημικὴ τοποθεσία
στόν ποταμὸ Κένα. ἀκριβῶς πρὶν φτάσει κανεῖς στή λίμνη Κένο, καί
ἀποφάσισε νά ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ.

Ἀφοῦ προσευχήθηκε τοποθέτησε ἓνα σταυρό, ἄρχισε νά κόβει
ἔνδρα γιά νά φτιάξει ἓνα κελλί καί ἐπιδόθηκε στούς συνηθισμέ-
νους ἀγῶνες του, προσθέτοντας κόπους στούς κόπους καί προσφέ-
ροντας στό Θεό τό εὐωδιαστό θυμίαμα τῶν προσευχῶν του. Κι ἐκεῖ
ὅμως τό ζηλωτὴ ἐρημίτη ἀνέμεναν δοκιμασίες. Κοντὰ σ' αὐτή τήν
τοποθεσία οἱ χωρικοὶ ἔστηναν παγίδες γιά τὰ ζῶα. Ὅταν συνάντη-
σαν τόν Ὅσιο τόν χτύπησαν ἀνελέητα, ἔκαψαν τό κελλί του καί τή
βάρκα του, τόν κοροϊδεύαν, τόν ἔσυραν ἀπ' τὰ πόδια καί τόν ἐγκα-
τέλειψαν μισοπεθαμένο φωνάζοντας πρὸς αὐτόν:

– Γιατί ἐγκαταστάθηκες ἐδῶ; Σίγουρα θέλεις τώρα νά ιδρύσεις
μοναστήρι καί σχεδιάζεις νά μᾶς ἀφαιρέσεις τή γῆ καί τὰ ἀλλεπτικά
δικαιώματά μας; Ἐάν δέν ἐγκαταλείψεις αὐτόν τόν τόπο θά σέ σκο-
τώσουμε.

Ὁ Ὅσιος ἀναχώρησε ἀπ' ἐκεῖ προσευχόμενος στό Θεό γιά τούς
διώχτες του. Μετά, ἀφοῦ ἔφτασε στόν ποταμὸ Ὀνεγκα, πλησίασε
στήν ὄχθη καί κατὰ τή συνήθειά του στάθηκε νά προσευχηθεῖ. Αὐτὴ
ἀκριβῶς τή στιγμή ἔτυχε νά φτάσει ἐκεῖ μέ μιά ἄμαξα ὁ πλούσιος
Μοσχοβίτης ἔμπορος Ναντέγια Σβετεχνίκωφ. Μόλις εἶδε τό γέροντα
ὑποκλίθηκε καί τόν ρώτησε ποιὸς ἦταν καί ἀπὸ ποῦ καταγόταν.

– Εἶμαι ἓνας περιπλανώμενος ζητιάνος, ἀπάντησε ταπεινά ὁ
Ὅσιος.

Ὁ ἔμπορος ὅμως τόν ρωτοῦσε ἐπίμονα καί ὁ ὅσιος Διόδωρος
τοῦ διηγήθηκε τίς ταλαιπωρίες του. Ὁ ἔμπορος τότε ἐξαργυρώθηκε
μέ τούς χωρικούς, λυπήθηκε γιά τόν Ὅσιο πού εἶχε πληγωθεῖ ἀδίκαια
καί τοῦ εἶπε:

– Θά ἐνημερώσω τόν τσάρο γιά ὅλα αὐτά κι ἐκεῖνος θά ἐκδικηθεῖ τούς διώχτες σου.

Ὁ Ὅσιος ὁμως δέν ἤθελε νά ἐκδικηθεῖ τούς διώχτες του καί παρακάλεσε τόν ὑπερασπιστή του:

– Ὅχι κύριέ μου, μήν τό κάνεις αὐτό· μήν ἐνημερώσεις τόν τσάρο.

Ὁ ἔμπορος ὑποσχέθηκε νά κάνει τό θέλημα τοῦ πρᾶου γέροντα. Ὄταν ὁμως ἔφτασε στό χωριό τῆς λίμνης Κένο, διηγήθηκε στόν τοπικό δικαστή γιά τούς χωρικούς πού εἶχαν κακομεταχειριστεῖ τόν Ὅσιο καί ἀπειλήσε ὅτι θά τούς καταγγεῖλει. Ἐκεῖνοι τρομοκρατήθηκαν, ἀναζήτησαν τόν Ὅσιο καί πέφτοντας στά πόδια του τοῦ ζητήσαν νά ξαναγυρίσει στήν προηγούμενη θέση του, συμφωνώντας νά χτίσουν ἓνα κελλί γι' αὐτόν καί νά τόν διευκολύνουν σέ ὅ,τι ἤθελε.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος ὁμως ἀποτραβήχτηκε ἀπ' αὐτούς στή λίμνη Ζάμποντλν κι ἐκεῖ θρῆκε μιά ἔρημη τοποθεσία πού λεγόταν Γιουριγκόρσκν. Ἡ τοποθεσία αὐτή ἦταν ἐξαιρετικά ὁμορφη καί ὁ Ὅσιος τήν θεώρησε κατάλληλη γιά ἀναχωρητική ζωή, γι' αὐτό καί χάρηκε πολύ, εὐχαρίστησε τό Θεό, τοποθέτησε ἓνα σταυρό, ἔχτισε ἓνα κελλί καί ἐπιδόθηκε στούς συνηθισμένους ἡσυχαστικούς ἀγῶνες του, στόν κάματο καί στήν προσευχή.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος ἀγωνίστηκε ἐκεῖ τελείως μόνος του γιά ἑπτὰ χρόνια καί μετά ἦρθε πρὸς αὐτόν κάποιος μοναχός Πρόχορος, εἶδε τούς ἀγῶνες του, ἐνθουσιάστηκε μέ τήν ὑπερφυσική ζωή του καί παρὰ μείνει νά ζήσει μαζί του. Πολλές φορές οἱ δυό ἐρημίτες ἀκουγαν κωδωνοκρουσίες σ' αὐτή τήν τοποθεσία. Τό ἴδιο ἀκουγαν ἐπίσης καί οἱ λαϊκοί πού ἔρχονταν πρὸς τόν Ὅσιο, τοῦ διηγούνταν σχετικά γι' αὐτό κι ἐκεῖνος δοξολογοῦσε τό Θεό. Μετά ἀπ' αὐτά, ἐμφανίστηκε κάποτε στόν Ὅσιο ἓνας λαμπρός ἄντρας καί τοῦ εἶπε:

– Ὁ Θεός εὐδόκησε ν' ἀνεγερθεῖ σ' αὐτή ἐδῶ τήν τοποθεσία ἓνας ναός στό ὄνομα τῆς Ἀγίας καί Ζωοποιοῦ Τριάδος, ἓνας ἄλλος στό ὄνομα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί ἓνας τρίτος στό ὄνομα τῶν ἁγίων Ζωσιμᾶ καί Σαββατίου, τῶν θαυματουργῶν τοῦ Σολόφκν· κι ἀργότερα θά συναθροιστοῦν ἐδῶ ἀδελφοί καί θά δημιουργηθεῖ κοινόβιο.

Ὁ Ὅσιος ὁμως δέ σκεπτόταν νά φτιάξει μοναστήρι καί δέν

ἔδωσε ιδιαίτερη σημασία σ' αὐτό τό ὄραμα. Ὄταν ὁμως τό ὄραμα ἐπαναλήφθηκε μαζί μέ τήν οὐράνια ἐπιταγή, ἄρχισε νά συσκέπτεται μέ τό συνασκητή του Πρόχορο καί νά τοῦ λέει:

– Ἐχω μπερδευτεῖ. Πῶς μπορῶ νά χτίσω ἓνα κοινοβιακό μοναστήρι μέ τρεῖς ἐκκλησίες ἀφοῦ δέν ἔχω οὔτε ἓνα χάλκινο νόμισμα;

Κι ἐνῶ διαλογιζόταν αὐτά καί ἀποροῦσε, ἐμφανίστηκε τήν ἐπόμενη νύχτα γιά τρίτη φορά ὁ λαμπρός ἄντρας καί τοῦ εἶπε:

– Γιατί διαλογίζεσαι καί ἀπορεῖς; Στενοχωριέσαι ἐπειδὴ δέν ἔχεις τίποτα; Μάθε ὅτι τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξερευνήτα καί ὅτι μαζί μέ τό Θεό ὅλα τὰ πράγματα εἶναι δυνατά. Τώρα μὴ σκέπτεσαι καί μὴ φροντίζεις γιά τίποτα.

Ἀργότερα ὁ ἴδιος λαμπρός ἄντρας ἔστειλε τόν Ὅσιο στή Μόσχα νά δεῖ τόν κελλάρη τῆς Λαύρας τῆς Ἀγίας Τριάδος καί νά τοῦ πει ὅλα ὅσα εἶχαν συμβεῖ. Τοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι ὁ κελλάρης θά δοηθοῦσε τό χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ καί ὅτι ἀργότερα θά βρίσκονταν κι ἄλλοι κατασκευαστές.

– Μὴν εἶσαι παρήκοος, εἶπε ὁ ἅγιος ἄντρας πού ἐμφανίστηκε στόν Ὅσιο, καί μὴ προσπαθεῖς νά τραβήξεις ἐπάνω σου τήν ὀργή τοῦ Θεοῦ.

Κι ἐνῶ ἔλεγε αὐτά ἐξαφανίστηκε καί ὁ Ὅσιος ἀποφάσισε τήν ἴδια ἐκείνη νύχτα νά πάει στή Μόσχα. Ἀνακοίνωσε στόν Πρόχορο τήν ἀπόφασή του, τοῦ ζήτησε νά παραμείνει ἐκεῖ μέχρι τήν ἐπιστροφή του καί ἀφοῦ προσευχήθηκε ξεκίνησε γιά τό μεγάλο ταξίδι.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος ἔφτασε στή Λαύρα τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου καί προσευχήθηκε μπροστά στά λείψανα τῶν ἁγίων Σεργίου καί Νίκωνος, τῶν θαυματουργῶν τοῦ Ραντονέζ, ἀλλά δέ θρῆκε ἐκεῖ τόν κελλάρη Ἀλέξανδρο Μπουλατνίκωφ, ὁ ὁποῖος αὐτόν τόν καιρό ἔλειπε στή Μόσχα. Ὁ Ὅσιος τότε ἔσπευσε στή Μόσχα, ἐπισκέφτηκε καί προσευχήθηκε στά ἱερά προσκυνήματά της καί θρῆκε τόν κελλάρη Ἀλέξανδρο.

Ὁ κελλάρης ἀκουσε τό σκοπό τοῦ Ὀσίου καί μίλησε στή μοναχή Μάρθα, τῇ μητέρα τοῦ τσάρου Μιχαήλ Θεοδώροβιτς, γιά τόν ἐρημίτη πού εἶχε ἔρθει ἀπ' τὰ βόρεια παράκτια χῶματα! Ἐκείνη κάλεσε τόν Ὅσιο, τόν ρώτησε γιά τήν ζωή του στήν ἐρημο, γιά τήν τοποθεσία τῶν ἀγῶνων του καί γιά τὰ ὁράματα πού ἀξιώθηκε νά δεῖ. Καί στή συνέχεια τοῦ ἔδωσε ἐκκλησιαστικά σκεύη, εἰκόνες, δι-

βλία, ιερά, καμπάνες και 200 ρούβλια για να χτιστούν οι εκκλησίες και το μοναστήρι. Τοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι θά δωρήσει καί ἄλλα πράγματα ἀργότερα, τοῦ παράγγειλε νά ἔρθει καί νά τήν ἐνημερώσει γιά τίς διάφορες ἀνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ, τόν πρόσταξε νά χτίσει τό μοναστήρι μέ ἐπιμέλεια καί μίλησε γιά τόν ἐρημίτη στόν ἴδιο τόν γυιό της, τόν τσάρο Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος καί τοῦ ἔδωσε ἕνα καταστατικό. Ὁ κελλάρης Ἀλέξανδρος ἐπίσης προμήθευσε στόν Ὅσιο διβλία, ιερά, καμπάνες καί χρήματα. Ὁ ἔμπορος Ναντέγια Σβετεχνίκοφ τοῦ ἔδωσε διβλία καί δύο καμπάνες καί ἄλλοι εὐσεβεῖς χριστιανοί τοῦ δώρησαν 300 ρούβλια.

Ἀπ' τή Μόσχα ὁ ὅσιος Διόδωρος πῆγε στό Μεγάλο Νόβγκοροντ γιά νά συναντήσει τό μητροπολίτη Κυπριανό, τόν ἐπίσκοπο τῆς περιφέρειάς του, καί νά τοῦ ζητήσει ἄδεια γιά νά χτίσει μοναστήρι.

Ὁ κελλάρης Ἀλέξανδρος εἶχε δώσει στόν Ὅσιο ἕνα γράμμα γιά τό μητροπολίτη, ζητώντας ἀπ' τόν Ἱεράρχη νά παράσχει τήν προστασία του στόν ἐρημίτη. Ὁ μητροπολίτης Κυπριανός ὑποδέχτηκε μέ καλοσύνη τόν Ὅσιο, τοῦ ἔδωσε ἕνα ἐπίσημο ἔγγραφο ἀδείας, τόν ρώτησε γιά ὅλα τά πράγματα σχετικά μέ τήν ἔρημο πού ζοῦσε καί ἀπ' τή συζήτηση πού εἶχε μαζί του ἀγάπησε τόν Ὅσιο. Τοῦ ἔδωσε τό ἀντιμήνσιο γιά τήν καθιέρωση τῆς ἐκκλησίας, μερικά χρήματα, διάφορες προμήθειες γιά τό ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς, ἕνα ἔγγραφο πού ἀπάλλαξε τό μοναστήρι ἀπό τούς φόρους κι ἕναν ἱερέα γιά νά κάνει τίς Θεῖες Λειτουργίες στό μοναστήρι. Καί ὁ μητροπολίτης ἄφησε τόν ἀσκητή νά φύγει, μέ τήν ὑπόσχεση ὅτι θά ἔχει τήν προστασία καί τή βοήθειά του καί στό μέλλον.

Ὁ ὅσιος Διόδωρος γύρισε πίσω στήν ἀγαπημένη του ἔρημο μέ μεγάλη χαρά, σκεπτόμενος ὅλα ὅσα εἶχαν συμβεῖ καί ἐκπληκτος γιά τό πῶς, ἐνῶ δέν εἶχε τίποτα πρίν, εἶχε λάβει ὅλα τ' ἀπαραίτητα γιά νά χτίσει τίς ἐκκλησίες καί ὁλόκληρο τό μοναστήρι. Ἀκόμη περισσότερο χάρηκε βλέποντας πάλι τήν ἀγαπημένη του ἔρημο, τό ταπεινό κελλί του καί τό συνασκητή του Πρόχορο πού περίμενε τήν ἐπιστροφή του.

Στή συνέχεια ὁ ὅσιος Διόδωρος ἄρχισε ν' ἀγωνίζεται γιά τό χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ. Πρῶτα ἀπ' ὅλα προσευχήθηκε θερμά πρὸς τόν Κύριο γιά νά τοῦ ὑποδείξει τήν τοποθεσία πού θά ἔπρεπε νά χτιστεῖ ἡ κεντρική ἐκκλησία τοῦ μοναστηριοῦ καί ἀξιώθηκε νά

δεῖ τό ἑξῆς ὄραμα γι' αὐτό: Ἀπ' τόν οὐρανό εἶδε νά κατεβαίνει πρὸς τή γῆ ἕνας μέγας σταυρός πού ἦρθε καί στάθηκε πάνω στό βουνό. Γύρω ἀπό τό σταυρό πετοῦσαν πολλοί κόρακες πού στή συνέχεια πέταξαν κάτω πρὸς τήν πλαγιά τοῦ βουνοῦ καί κούρνιασαν πάνω στά δέντρα, ἐνῶ ἄκουσε μιά φωνή νά τοῦ λέει:

– Σ' αὐτή τή θέση θά ἐγερθεῖ μιά ἐκκλησία στό ὄνομα τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος· ὅσο πλήθος πουλιῶν βλέπεις ἐδῶ, τόσοι πολλοί θά εἶναι οἱ μοναχοί πού θά ἔρθουν κοντά σου καί θά δοξολογῶσιν τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ σ' αὐτή ἐδῶ τήν τοποθεσία.

Ὁ Ὅσιος ἐνημέρωσε τόν Πρόχορο γιά τό ὄραμά του καί δοξολόγησαν καί οἱ δύο τους τό Θεό. Μετά μίσθωσαν ξυλουργούς καί ἐργάτες γιά νά κόψουν δέντρα γιά τό χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας. Κι ὅταν ἡ ξυλεία ἦταν ἔτοιμη, ἀνάλαβαν τό χτίσιμο μιᾶς ξύλινης ἐκκλησίας, ἀφιερωμένης στήν Ἀγία καί Ζωοποιό Τριάδα. Στήν ἴδια θέση, στό Γιουριγκόρσκυ, ὑπῆρχε παλιότερα ἕνα εἰδωλολατρικό κοιμητήρι ὅπου προσφέρονταν θυσίες στούς θεοὺς τῶν εἰδώλων καί γι' αὐτό ὁ τόπος δέν ἦταν καθαρός. Ὅταν ἄρχισαν νά χτίζουν τήν ἐκκλησία τό βουνό ἄρχισε νά σειέται, ἐνῶ μέσα ἀπ' αὐτό ἀκούγονταν φωνές. Οἱ ξυλουργοί φοβήθηκαν καί θέλησαν ν' ἀφήσουν τή δουλειά τους καί νά φύγουν. Ὁ Ὅσιος τότε ἔκανε μιά δέηση πάνω στό βουνό, τό ράντισε μέ ἁγιασμό καί οἱ δαίμονες ἔφυγαν πρὸς τή λίμνη μέ θόρυβο καί φωνές καί μετὰ ἐξαφανίστηκαν στό δάσος.

Ὅταν οἱ ἐργάτες τελείωσαν τό χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας πού ἦταν ἀφιερωμένη στή Ζωοποιό Τριάδα, ἄρχισαν νά χτίζουν μιά ἐκκλησία ἀφιερωμένη στό Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, μ' ἕνα παρεκκλήσι ἀφιερωμένο στούς θαυματουργοὺς τοῦ Σολόφκυ. Μετά ἔχτισαν κελλιά καί περιμάντρωσαν τό μοναστήρι μέ φράχτη. Καί ὁ ἱερέας πού εἶχε φέρεי μαζί του ὁ Ὅσιος ἀπ' τό Νόβγκοροντ ἔκανε τή Θεία Λειτουργία στήν κεντρική ἐκκλησία. Ὅλα αὐτά ἐγιναν γύρω στό 1626.

Στήν ἀρχή, στό νεοῖδρυμένο μοναστήρι ἦταν μόνο τρεῖς ἀδελφοί: ὁ ὅσιος Διόδωρος, ὁ συμμοναστής του Πρόχορος καί ὁ ἱερέας πού εἶχε ἔρθει ἀπ' τό Νόβγκοροντ. Μετά ἕνας - ἕνας ἄρχισαν νά ἔρχονται μερικοὶ λαϊκοί, δέχτηκαν τή μοναχική κουρά καί ἀγωνίζονταν στό ἐρημικὸ μοναστήρι μέ ταπείνωση καί ὑπακοή. Ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος ἐργαζόταν μέ ἐπιμέλεια καί ἀγάπη γιά τούς ἀδελφούς, τόσο στό φοῦρνο ὅσο καί στήν κουζίνα. Ἐπλενε τά ρούχα τῶν ἀδελφῶν

καί φρόντιζε γι' αὐτούς ὅπως ὁ πατέρας φροντίζει γιά τά παιδιά του. Παρηγοροῦσε τούς δόκιμους μοναχοὺς καί τούς δίδασκε πῶς νά ἐργάζονται, ν' ἀγωνίζονται καί ν' ἀποφεύγουν τήν ἀργολογία, μέ τήν ὁποία ὁ ἐχθρός συχνά ἐξαπατᾷ τούς μοναχοὺς.

Κάποτε πού ὁ Ὅσιος στεκόταν σέ προσευχή, εἶδε ἕνα μεταλλικό στύλο πού ἔφτανε ἀπ' τή γῆ στόν οὐρανό. Ἀπ' τό στύλο αὐτό κρέμονταν γάντζοι καί πάνω σ' αὐτούς ὑπῆρχαν μοναχοί καί ἀνυψώνονταν πρὸς τόν οὐρανό, ἄλλοι ἀπ' τούς γάντζους καί ἄλλοι ἀπ' τόν κορμό τοῦ στύλου. Οἱ οὐρανοί ἀνοιξαν, ἕνα μεγάλο φῶς ἔλαμψε πάνω σ' αὐτούς πού εἶχαν ἀνεβεῖ καί μετὰ οἱ οὐρανοί ἐκλείσαν πάλι. Ἄλλοι ἀνέβαιναν καί ἔφταναν μέχρι τά μισά τοῦ στύλου καί μετὰ ἔπεφταν στή γῆ, γιά νά ξαναρχίσουν ν' ἀνεβαίνουν ἀπ' τήν ἀρχή. Τό ὄραμα συμβόλιζε τή δυσκολία ἀλλά καί τό ὕψος τῶν μοναχικῶν ἀγώνων.

Ὅταν στό μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδος συγκεντρώθηκαν πολλοί ἀδελφοί, ἐγινε αἰσθητή ἡ ἔλλειψη ψωμιοῦ καί ἄλλων τροφῶν. Κοντά τους δέν ὑπῆρχε μέρος ἀπ' ὅπου θά μπορούσε τό μοναστήρι νά τά προμηθευτεῖ. Ὁ τόπος πού θά μπορούσαν νά τ' ἀγοράσουν ἦταν πολύ μακριά καί κατά τό καλοκαίρι, λόγω τῶν θάλαττων πού ὑπῆρχαν τριγύρω, δέν ὑπῆρχε οὔτε ἕνας δρόμος. Μόνο μέ πολύ κόπο καί πιεζόμενος ἀπό ἐξαιρετική ἀνάγκη ἔφτανε κανεῖς στή θέση αὐτή. Στό μοναστήρι ἔπεσε πείνα καί οἱ ἀδελφοί ἀρχισαν νά γογγύζουν ἐναντίον τοῦ Ὁσίου λέγοντας:

— Ξόδεψε ἀσυλλόγιστα ὅλα τά χρήματα στό χτίσιμο. Ἐχτισε μονομιάς τρεῖς ἐκκλησίες, ἔφτιαξε κελλιά καί φράχτη γύρω ἀπ' τό μοναστήρι καί τώρα δέν ἔχουμε νά φᾶμε. Θά ἦταν καλύτερα νά χτίσει πρῶτα μιὰ ἐκκλησία καί τήν ἄλλη νά τήν φτιάξει ἀργότερα. Δέν μπορούμε νά ὑποφέρουμε τήν πείνα καί αὐριο τό πρῶι θά χωρίσουμε ὅλοι καί καθένας θά πάει ὅπου θέλει.

Ὁ γέροντας τούς παρηγόρησε καί τούς εἶπε:

— Κάντε ὑπομονή ἀδελφοί, ὁ Θεός εἶναι δυνατός νά μᾶς διαθρέψει καί δέ θά μᾶς ἐγκαταλείψει.

Οἱ ἀδελφοί ὅμως δέ σταμάτησαν νά μουρμουρίζουν. Ὁ Ὅσιος τότε προσευχήθηκε καί παρακάλεσε τόν Κύριο νά μὴν τούς ἐγκαταλείψει, γιατί ἡ ἐλπίδα τους στηριζόταν μόνο σ' Αὐτόν. Καί τότε ἕνας λαμπρός ἄντρας ἐμφανίστηκε μπροστά του καί εἶπε:

Ἕνα συνηθισμένο κελλί ἀναχωρητοῦ.

— Μὴ λιποψυχεῖς, στήριξε τούς ἀδελφούς καί θυμήσου πόσες ψυχές ἔθρεψε ὁ Κύριος στήν ἔρημο. Μήπως νομίζεις πραγματικά ὅτι δέν μπορεί νά διαθρέψει ἐσᾶς τούς λίγους; Ἐργασθεῖτε, εὐχαριστεῖστε τό Θεό καί ψαρέψτε στή λίμνη.

Τό ὄραμα αὐτό ἐπαναλήφθηκε δύο φορές, ὁ Ὅσιος ὅμως δέν πίστευε τά ὁράματά του, γιατί τά θεωροῦσε δαιμονική προσβολή. Ὅταν ὅμως εἶδε τό λαμπρό γέροντα γιά τρίτη φορά, τόν δοκίμασε λέγοντάς του νά κάνει μιὰ προσευχή· ἐκεῖνος εἶπε τό «Ἄξιον ἐστί» καί τό πρόσωπό του ἔλαμψε μ' ἕνα ἄυλο καί ἀνέκφραστο φῶς. Ὁ Ὅσιος τότε ἔπεσε στά πόδια τοῦ θαυμαστοῦ γέροντα καί τόν ρώτησε:

— Ποιός εἶσαι, Κύριέ μου, καί γιατί δείχνεις τόσο ἐνδιαφέρον γιά τόν τόπο αὐτό καί γιά τούς ἀδελφούς, γιά ὅλους ἐμᾶς τούς ἁμαρτωλούς; Μὲ τήν παρουσία σου ἕνα γλυκό φῶς φωτίζει τήν καρδιά μου.

Κι ἐκεῖνος ἀπάντησε:

— Ἔγινα μοναχός στό μοναστήρι τοῦ δόσιου Κυρίλλου καί εἶμαι ἡγούμενος στό μοναστήρι τοῦ Ὁσεβενσκ. Τ' ὄνομά μου εἶναι Ἀλέξανδρος. Μὴ λυπᾶσαι Διόδωρε, στήριξε τούς ἀδελφούς, ἀνάθεσε τήν ἐλπίδα σου στό Θεό, ἐργάσου γι' Αὐτόν μέ φόβο καί Ἐκεῖνος θά σᾶς διαθρέψει.

Μετὰ ὁ θαυμαστός γέροντας ὑπενθύμισε στόν δσιο Διόδωρο τά

λόγια πού τοῦ εἶχε πει στό προηγούμενο δράμα, ὅταν τοῦ εἶχε προφητεύσει ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ἀδελφῶν τοῦ μοναστηριοῦ θ' αὐξηθεῖ κι ἔγινε ἄφαντος. Ὁ ὀσιος Διόδωρος δοξολόγησε τό Θεό καί τόν ὀσιο Ἀλέξανδρο καί παρακάλεσε τούς ἀδελφούς νά πάνε στή λίμνη γιά νά ψαρέψουν. Οἱ ἀδελφοί πράγματι πήγαν γιά ψάρεμα καί ἔπιασαν τόσο πολλά ψάρια, ὥστε τά πούλησαν γιά ἐξήντα ρούβλια καί ἀγόρασαν ψωμί καί ὅτιδήποτε ἄλλο ἦταν ἀπαραίτητο.

Μιά ἄλλη φορά ὁ Πρόχορος, ὁ συνασκητής τοῦ Ὁσίου, ἐνῶ προσευχόταν μπροστά στήν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἄκουσε ἀπ' τήν εἰκόνα μιὰ φωνή νά τοῦ λέει:

– Μή λυπάστε, ἀλλά ἔχετε ἀγάπη μεταξύ σας καί ἀγωνίζεστε. Ὁ Θεός δέ θά σᾶς ἐγκαταλείψει ἀλλά θά σᾶς διαθρέψει σ' αὐτόν τόν τόπο. Πηγαίνετε νά ψαρέψτε στή λίμνη.

Καί οἱ ἀδελφοί πήγαν στή λίμνη καί ἔπιασαν πάλι πολλά ψάρια.

Μιά τρίτη φορά πού οἱ ἀδελφοί τοῦ Γιουριγκόρσκυ ὑπόφεραν ἀπό ἔλλειψη τροφίμων, ἄρχισαν καί πάλι νά μουρμουρίζουν ἐναντίον τοῦ Ὁσίου· ἀλλά ἐκεῖνος, «πρᾶος καί ταπεινός τῇ καρδίᾳ», παρηγόρησε τούς ἀδελφούς καί τούς παρακάλεσε νά ἐλπίζουν μόνο στό Θεό, ὁ ὁποῖος δέν ἐπιτρέπει νά πειραστοῦν καί νά ὑποφέρουν πάνω ἀπό τίς δυνάμεις τους γιατί εἶναι εὐσπλαχνος. Οἱ ἀδελφοί τότε ἠρέμησαν καί, ἐνῶ πήγαιναν ἔξω ἀπ' τό μοναστήρι γιά διακόνημα, εἶδαν τήν ὥρα τῆς δουλειᾶς τους μιὰ μαύρη ἄλεπού νά κείτεται στό ἔδαφος. Τήν πήραν, τήν πούλησαν γιά ὀχτώ ρούβλια κι ἀγόρασαν τ' ἀπαραίτητα τρόφιμα.

Μέχρι τήν ἐποχή ἐκείνη τό μοναστήρι δέ διέθετε δικά του χτήματα γιά καλλιέργεια. Γι' αὐτό τό λόγο δέν εἶχαν δικά τους σιτηρά καί οἱ ἀδελφοί συχνά πεινοῦσαν. Ὅταν ὅμως τό μοναστήρι μεγάλωσε καί οἱ ἀδελφοί αὐξήθηκαν, ὁ Ὁσιος καί οἱ συνασκητές του ἀποφάσισαν νά δημιουργήσουν τά δικά τους καλλιεργήσιμα ἐδάφη καί ἄρχισαν νά κόβουν δέντρα, νά καθαρίζουν τό ἔδαφος καί νά ὀργώνουν τή γῆ.

Νέες ὅμως καί σκληρότερες δοκιμασίες περίμεναν τόν Ὁσιο. Ἐκεῖνο τόν καιρό στό μοναστήρι στάλθηκε, μέ ἐντολή τοῦ πατριάρχη Πασῶν τῶν Ρωσιῶν Φιλαρέτου, ἕνας ἀχάριστος γέροντας πού τόν ἔλεγαν Θεοδόσιο. Ἀφοῦ ἔζησε λίγο καιρό στό μοναστήρι, ὁ Θεοδόσιος ἄρχισε νά σκέπτεται πονηρά ἐναντίον τοῦ ὀσίου Διοδώ-

ρου καί ἀποφάσισε νά τόν σκοτώσει. Ὅταν βρῆκε τόν καταλληλότερο καιρό, κάλεσε τόν ἀσκητή μέσα στό δάσος, ὅπου προσπάθηκε νά ἐκτελέσει τήν πρόθεσή του. Τόν πέταξε κάτω στό ἔδαφος μ' ἕνα χτύπημα, τόν ἔδειρε ἀνελέητα καί προσπάθηκε νά τόν στραγγάλισι. Μετά ἔσυρε τόν ἀναίσθητο ἀσκητή καί τόν σκέπασε κάτω ἀπό ἕνα πεσμένο δέντρο, νομίζοντας ὅτι ἦταν νεκρός. Ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ ὅμως βοήθησε τόν Ὁσιο. Σιγά - σιγά ἐπανέκτησε τίς αἰσθήσεις του καί μέ μεγάλη προσπάθεια ἔφτασε στό κελλί του. Ὅταν τόν εἶδε ὁ Θεοδόσιος πάγωσε ἀπό τό φόβο του· πήγε στό κελλί τοῦ ἀσκητή, ἔπεσε κάτω στά πόδια του καί ζήτησε μέ δάκρυα συγχώρεση, παρακαλώντας νά μή μιλήσει σέ κανένα γιά ὅ,τι εἶχε συμβεῖ. Καί ὁ πρᾶος ἀσκητής συγχώρεσε τόν κακοῦργο, χωρίς ἔστω καί νά ὀργιστεῖ ἐναντίον του, παρὰ μόνο παρατήρησε:

– Εἶθε ὁ Θεός νά σέ συγχωρέσει, παιδί μου. δέν ἦταν δική σου ἐνέργεια αὐτή ἀλλά τοῦ πονηροῦ.

Ὑποσχέθηκε ἐπίσης στό Θεοδόσιο ὅτι θά κρατοῦσε μυστικό τό κακοῦρημά του κι ἄρχισε νά τόν ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπό πρίν. Ὁ πονηρός γέροντας ὅμως δέ συγκινήθηκε καθόλου μέ τήν πραότητα καί τήν ἀνεξικακία τοῦ Ὁσίου, οὔτε καί διορθώθηκε.

Ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, ὁ Θεοδόσιος ἄρχισε νά ξεσηκώνει τούς δόκιμους μοναχοὺς ἐναντίον τοῦ Ὁσίου, προσπαθώντας νά τούς πείσει νά ἐγκαταλείψουν τό μοναστήρι. Κάποτε πού οἱ ἀδελφοί μαζί μέ τό Θεοδόσιο ἔκοβαν δέντρα, ἐκεῖνος σκάλισε πάνω σέ ἕνα δέντρο μέ τσεκούρι τό ὁμοίωμα τοῦ προσώπου τοῦ ὀσίου Διοδώρου, ἔγραψε ἀπό κάτω τ' ὄνομά του κι ἄρχισε νά χτυπάει τό ὁμοίωμά του μ' ἕνα μαστίγιο. Ὅλοι γέλασαν μαζί του. Καί ὁ Θεοδόσιος συνέχισε νά ξεσηκώνει τούς δόκιμους καί κατώρθωσε νά ἐξαπατήσει καί νά πείσει δεκαεπτὰ ἀπ' αὐτούς νά φύγουν ἀπό τό μοναστήρι. Ἀφοῦ συμβουλευτήκαν μεταξύ τους, λήστεψαν τό θησαυροφυλάκιο τοῦ μοναστηριοῦ, πήραν ὅσα ἀγαθὰ μποροῦσαν νά μεταφέρουν μαζί τους κι ἔφυγαν, προκαλώντας μεγάλη λύπη στόν Ὁσιο. Δέν πικράθηκε τόσο γιά τή στέρηση τῶν ὑπαρχόντων τοῦ μοναστηριοῦ, ὅσο λυπήθηκε γιά τήν ἀναχώρηση τῶν ἀνάξιων μοναχῶν, πού μέ τήν ἀνυπακοή τους σκανδαλίζαν κι ἄλλους μοναχοὺς. Ἐχοντας τήν ἐλπίδα του ὅμως μόνο στό Θεό, Τόν εὐχαρίστησε γιά ὅλες τίς θλίψεις.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος δέχτηκε επίσης πολλές άλλες προσβολές ἀπὸ ἀνόητους ἀνθρώπους καὶ τὰ ὑπόμεινε ὅλα ἀγόγγυστα. Προσευχόταν γι' αὐτοὺς πού τὸν πείραζαν, τοὺς καθοδηγοῦσε στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας καὶ τοὺς παρακινοῦσε νὰ τὸν ἀγαπήσουν μέ σωτήριες συμβουλές. Συχνὰ δὲ ἀποσυρόταν ἀπ' τοὺς ἀδελφούς καὶ ζοῦσε στὴν ἡσυχία, προσευχόμενος στὸ Θεό μέρα καὶ νύχτα.

Κάποτε ὁ Ὅσιος ταξίδευε στὸ Μεγάλο Νόβγκοροντ γιὰ νὰ μαζέψει ἐλεημοσύνες γιὰ τὸ μοναστήρι. Στὴν ἐπιστροφή του σταμάτησε στὸ χωριὸ Ἀμντόμα, κοντὰ στὴ λίμνη Ὀνεγκα. Ἐκεῖ ἐπισκέφτηκε κάποιον θεοφοβούμενο ἄνθρωπο Ἰωάννη, ἡ νεαρή κόρη τοῦ ὁποίου πρὶν λίγο καιρὸ ἦταν λογοδοσμένη γιὰ νὰ παντρευτεῖ. Συζητώντας μέ τὸν Ὅσιο, ὁ Ἰωάννης εἶπε:

– Ἀγιε πατέρα, ἐπιθυμῶ νὰ παντρεύω τὴν κόρη μου.

Ὁ Ὅσιος, ἀφοῦ ἔμεινε γιὰ λίγο σιωπηλός, παρατήρησε:

– Δοῦλε τοῦ Θεοῦ. περίμενε λίγο καὶ μετὰ πράξε ὅπως εἶναι εὐάρεστο στὸ Θεό.

Τὴν ἐπόμενη μέρα ὁ Ὅσιος ἔφυγε γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ σαράντα μέρες ἀργότερα ἡ κόρη τοῦ Ἰωάννη πέθανε παρθένα.

Εφτασε ὁμως ὁ καιρὸς πού ἡ εὐλογημένη κοίμησή του πλησίαζε. Ὁ Ὅσιος ἐπρόκειτο νὰ ταξιδέψει στὴν πόλη Κάργκοπολ γιὰ ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ. Πρὶν ἀναχωρήσει κάλεσε τὸν ἱερομόναχο Ἰωάσαφ καὶ τὸ γέροντα Πρόχορο, πού εἶχε ζήσει ἀπ' τὴν ἀρχὴ μαζί του, καὶ τοὺς ἐμπιστεύτηκε τὴ διακυβέρνηση τοῦ μοναστηριοῦ, ἰκετεύοντάς τους νὰ ἔχουν ἀδιάπτωτη τὴν προσοχὴ καὶ φροντίδα τους γι' αὐτό. Στὸν Πρόχορο ἀποκάλυψε ἀκόμη καὶ τὴν ἐπικείμενη κοίμησή του.

– Δέ θὰ ξαναἰδωθοῦμε πιά, εἶπε ὁ Ὅσιος στὸ συνασκητὴ του. Ἐάν ὁ Θεὸς εὐδοκήσει, θὰ συναντηθοῦμε πάλι στὴν ἄλλη ζωὴ.

Σύντομα μετὰ τὸν ἐρχομὸ του στὸ Κάργκοπολ, ὁ ὁσιος Διόδωρος ἀρρώστησε καὶ ἀφοῦ μετάλαβε τὰ Ἀχραντα Μυστήρια ἀναχώρησε «ἐν εἰρήνῃ» πρὸς τὸν Κύριο, στίς 27 Νοεμβρίου 1633. Τὸ σῶμα του ἐνταφιάστηκε στὴν ἐνοριακὴ ἐκκλησία τοῦ ἱερέα πού τοῦ μετὰδωσε τὰ Ἀχραντα Μυστήρια πρὶν τὴν κοίμησή του.

Τὸ κουρασμένο σῶμα τοῦ ἀσκητῆ ὁμως δέν ἐπρόκειτο νὰ μείνει γιὰ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ μοναστήρι του. Δυὸ μῆνες μετὰ τὴν κοί-

μησή του ὁ Πρόχορος ἦρθε στὸ Κάργκοπολ, πῆρε μαζί του τὸ ἄφθαρτο σῶμα τοῦ γέροντά του, τὸ μετέφερε στὸ μοναστήρι τοῦ Γιουριγκόρσκυ καὶ τὸ ἐνταφίασε κοντὰ στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγίας καὶ Ζωοποιοῦ Τριάδος, στὴν ἀριστερὴ πλευρά.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος ἄφησε, μέσῳ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου ἐφημερίου τοῦ Κάργκοπολ, μιὰ γραπτὴ διαθήκη στὸ μοναστήρι του. Μέ αὐτὴ πρόσταζε καὶ ἰκέτευε ἔνθερμα τοὺς ἀδελφούς ὡς ἑξῆς:

– Ἀς μὴν ἐπικρατήσῃ οὔτε κἂν σκέψη ἀνάμεσα στοὺς ἀδελφούς γιὰ διατήρηση οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν στὸ μοναστήρι. Νὰ εἴστε χαρούμενοι καὶ σοβαροὶ στὴν πνευματικὴ ζωὴ. Καὶ ὅποιον ἀψηφήσῃ καὶ περιφρονήσῃ τὴν ἐντολὴ αὐτὴ καὶ τὴ γραπτὴ διαθήκη μου κι ἀρχίσει νὰ φέρνῃ ποτὰ στὸ μοναστήρι καὶ νὰ ἐπιδίδεται στὴν οἰνοποσία, θὰ τὸν φέρω σέ κρίση μπροστὰ στὸ φοβερό καὶ ἀδέκαστο κριτὴ, τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ὁ Κύριος δόξασε τὸν ὁσιο Διόδωρο μέ δῶρα τῆς Χάρης Του, μέ προορατικότητα καὶ θαυματουργία. Τὸ ἀκόλουθο θαῦμα ἔλαβε χώρα μετὰ τὴν κοίμησή τοῦ Ὀσίου, κατὰ τὸ 1656. Ὁ νεαρός Ἀνδρέας, πού ζοῦσε στὸ μοναστήρι τοῦ Γιουριγκόρσκυ, ἦταν ἀκρατὴς στὸ φαγητό καὶ τὸ ποτό καὶ ἐπὶ πλέον ἔπεφτε σέ ἓνα σαρκικό ἀμάρτημα. Ὁ Κύριος πού δέν ἤθελε νὰ ἔχει ὁ Ἀνδρέας θάνατο ἀμαρτωλοῦ, τὸν τιμώρησε μέ τύφλωση. Κι ἐκεῖνος ἀναζητοῦσε βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μάταια ὁμως. Τότε ἦρθε στὸ μνήμα τοῦ Ὀσίου Διοδώρου καὶ προσευχήθηκε θερμά γιὰ τὴ θεραπεία του. Στὴ συνέχεια σκούπισε τὰ τυφλὰ μάτια του μέ τὸ κάλυμμα τοῦ μνήματος καὶ τὸ κουκούλιο τοῦ Ὀσίου καὶ ἀμέσως ἀνάκτησε τὸ φῶς του. Γρήγορα ὁμως ὁ Ἀνδρέας ξέχασε τὸ ἔλεος τοῦ Ὀσίου καὶ ἄρχισε νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐπιθυμεῖ πάλι τὴν προηγούμενη ἀμαρτία του. Τότε ὁ Ὅσιος ἐμφανίστηκε στὸν ὕπνο του καὶ τὸν ἀπείλησε λέγοντας:

– Μὴν ἀμαρτάνεις· μὴν ἀμαρτάνεις, γιατί θὰ σέ ξαναδρεῖ ἡ προηγούμενη δοκιμασία σου.

Ὁ Ἀνδρέας θυμώταν τὴν προειδοποίηση τοῦ Ὀσίου γιὰ λίγο καιρὸ μόνο καὶ μετὰ ἄρχισε καὶ πάλι ν' ἀμαρτάνει. Τότε τὸν κατέλαβε μιὰ ἀρρώστια ἀπ' τὴν ὁποία ὑπόφερε ὡς ὅτου μετανόησε, ἐξομολογήθηκε στὸν ἡγούμενο καὶ διόρθωσε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του.

Κάποτε ὁ Ἀνδρέας ἐπιθύμησε νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ μοναστήρι. Ὁ

ὁσιος Διοδώρος ἐμφανίστηκε πάλι στὸν ὕπνο του καὶ τοῦ εἶπε:

– Κάνε ὑπομονή σ' αὐτόν τὸν τόπο καὶ θά σοῦ δοῦν καλὸ.

Ὁ Ἀνδρέας θυμήθηκε τὸ ἔλεος πού τοῦ εἶχε δεῖξει ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ καὶ φοβήθηκε νὰ φύγει ἀπ' τὸ μοναστήρι· ὑποσχέθηκε μέ χαρὰ νὰ ὑποφέρει σ' αὐτὸ ὅσο καιρὸ θά ἦταν εὐάρεστο στὸ Θεό καὶ πράγματι, ἀργότερα ἔλαβε ἐκεῖ τὸ μοναχικὸ σχῆμα.

Τὰ λείψανα τοῦ ὁσίου Διοδώρου παράμειναν στή γῆ, στήν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας καὶ Ζωοποιοῦ Τριάδος, πού εἶχε δυὸ θυσιαστήρια, τὸ ἓνα ἀφιερωμένο στὰ Εἰσόδια τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τὸ ἄλλο στοὺς ἀγαπητοὺς τοῦ ἁγίου Σαββάτιο καὶ Ζωσιμᾶ, τοὺς ἰδρυτὲς τοῦ μοναστηρίου τοῦ Σολόφκυ. Δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα πού ν' ἀναφέρουν ἂν κάποτε ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ὡς Ἅγιος. Πιθανότατα τὸ ὄνομά του καταχωρήθηκε στὸ ὁρθόδοξο ἀγιολόγιο μέ βάση τὸν τοπικὸ ἑορτασμό του, ὅπως ἔχει συμβεῖ στήν πραγματικότητα μέ πολλοὺς ἄλλους ὁρθόδοξους ἁγίους. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς περιόδου τοῦ διωγμοῦ τοῦ μοναχισμοῦ, τὸ 1764, τὸ μοναστήρι κλείστηκε καὶ μετατράπηκε σέ ἐνοριακὸ ναό. Ἀργότερα, μέ τὴ νέα ἀκμὴ τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, τὸ δέκατο ἑνατο αἰῶνα, δὲ φαίνεται νὰ ἀναβίωσε σὰν μοναχικὸ ἴδρυμα.

Ἡ μνήμη τοῦ ὁσίου Διοδώρου εἶναι σήμερα τόσο εὐωδιαστή, ὅσο ἦταν πάντα σ' ἐκείνους πού διψοῦν ἀκόμη γιὰ γνήσια ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωή. Ὑποκινούμενος ἀπ' τὴν ἀγάπη γιὰ τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ, πού κατοικοῦν στήν ἔρημο, ἔγινε ὁ ἴδιος ἓνας ἀπ' αὐτοὺς καὶ μᾶς κληροδότησε σὰν διαθήκη του τὴν πύρινη ἐλευθερία τοῦ μοναχικοῦ πνεύματος – ἀποκτημένη μέ αὐταπάρνηση – καὶ τὴν ἀσίγαστη δίψα γιὰ κοινωνία μέ τὸ Θεό, πού δίνεται σ' ἐκείνους πού μισοῦν τὸν κόσμο, ἀναλαμβάνουν τὸ σταυρὸ τους καὶ ἀκολουθοῦν τὸ Σωτῆρα μας Χριστό. Ἀμήν.

Ὁσία Δωροθέα τοῦ Κασίν καὶ ἄλλες Ρωσίδες ὁσίες*

ακριὰ ἀπ' τὴν ταραχή, τὴ σύγχυση καὶ τὸ θόρυβο τοῦ κόσμου, σέ μοναστικά καταφύγια καὶ ἔρημες τοποθεσίες πού ἐγείρουν σκέψεις γιὰ τὴν αἰωνιότητα, ἐργάστηκαν γιὰ τὴ σωτηρία τους, πάνω ἀπὸ χίλια χρόνια, γυναῖκες τῆς Ἀγίας Ρωσίας, ἀγωνιζόμενες ν' ἀποκτήσουν πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης. Μία ἀπ' αὐτές ἦταν ἡ λησμονημένη ὁσία Δωροθέα τοῦ Κασίν, πού ἔζησε τὸ 17ο αἰῶνα.

Ἡ πνευματικὴ εὐωδία τῆς θεμελιώδους αὐτῆς ἀρετῆς στήν παραδοσιακὴ Ὁρθοδοξία, τῆς ἀρετῆς τῆς ταπεινοφροσύνης, πού εἶναι θαυμάσια σύνδεση τῆς ταπείνωσης μέ τὴ σύνεση, ἦταν πάντα

* Περίληψη ἀπ' τὸ ἐβδομαδιαῖο περιοδικὸ «Ὁ Ρώσος προσκυνητὴς», 1893, ἀρ. Φ. 41, 42, 43 καὶ 50, μέ πρόσθετες πληροφορίες ἀπ' τοὺς «Ρώσους ἀσκητὲς τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνα», τοῦ ἐπισκόπου Νικοδήμου τοῦ Μπέλγκοροντ, τόμος 1, 2 καὶ 13, Μόσχα, 1912. Ἄλλες πηγές: «Βίοι Ρώσων ἁγίων», 2 τόμοι, Συνοδικὴ ἐκδόσις 1908 καὶ 1916· «Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας», τοῦ Μητροπολίτη Μακαρίου τῆς Μόσχας, 1891· «Πατερικὸ τοῦ Βόλγοδα», Βόλγοδα 1880· «Ὁδηγὸς τοῦ Προσκυνητοῦ στήν Αὐτοκρατορικὴ Ρωσία», τοῦ Παυλόφσκυ, 1907· «Ὁρθόδοξα μοναστήρια στή Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία», τοῦ Λ. Ι. Ντενίσιωφ, Μόσχα, 1908· «Βίοι τῶν Ἀγίων», τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Τσέρνικωφ Φιλαρέτου, Πετρούπολη, 1892 - 1900· «Ἀγία Ρωσία», τοῦ ἀρχιμανδρίτη Λεωνίδα Κάβελιν, Πετρούπολη, 1891· «Ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ», τοῦ Ε. Ποσελιάνιν, Πετρούπολη, 1905 (ὅλα γραμμένα στὴ ρωσικῇ).

Μιά δόκιμη μοναχή στά δάση του Βορρά.

στενά συνδεδεμένη μέ τίς πραγματικά ὀρθόδοξες γυναῖκες καί ἰδιαίτερα μέ τίς ὁσies γυναῖκες. Πίσω ἀπ' αὐτές λάμπει πάντα ἡ ταπεινή εἰκόνα Αὐτῆς πού εἶναι ἡ πρώτη Ἑγουμένη ὄλων τῶν μοναχῶν, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Αὐτό ἐπαληθεύεται ἰδιαίτερα στίς ὁσies γυναῖκες τῆς Ἀγίας Ρωσίας, πού εἶχαν τόσο ἐμποτιστεῖ ἀπ' αὐτή τή γαλήνια, ἐκλεπτυσμένη καί ἀγνή ἀρετή ὥστε, ἀκριβῶς γι' αὐτό, ἀμυδρές μόνο πληροφορίες ἔχουν φτάσει σέ μᾶς γιά τό βίο τους. Ἀγωνίστηκαν νά παραμείνουν ἀόρατες, ἀπαράτηρες, κρυμμένες σέ ἡσυχά μοναχικά κελλιά πίσω ἀπό τά μοναστηριακά τείχη. Σέ κελλιά ἐγκατεστημένα σέ μακρινές λίμνες καί ποτάμια. Σέ ξεχασμένες σκῆτες, πού ἦταν κρυμμένες σέ καταπράσινες λόχμες. Στίς σκιές ἀπό κλαίουσες ἱτιές καί σέ δάση ἀπό σημύδες. Αὐτά ἦταν τά μόνα στοιχεῖα πού ἄκουγαν τίς ἡσυχες προσευχές καί ἀπαλές ψαλμωδίες τους καί τίς ἔβλεπαν νά θεωροῦν τό νυμφῶνα τοῦ Θεοῦ Νυμφίου τους Χριστοῦ.

Ὁ ἀριθμός τῶν ὁσίων γυναικῶν πού εἶναι γνωστές στή στρατευόμενη ἐπί γῆς Ἐκκλησία εἶναι πολύ περιορισμένος, σέ σχέση μέ τόν ἀριθμό τῶν ὁσίων ἀνδρῶν. Σέ μᾶς ἔχει φτάσει ἕνας ἐκπληκτικά μικρός ἀριθμός τῶν θίων τους, πολλοί ἀπ' τοὺς ὁποίους εἶναι περιληπτικοί καί μᾶλλον ἀναφέρονται σέ γενικότητες. Αὐτό βέβαια δέ σημαίνει ὅτι ὁ ἀριθμός τους ἦταν πράγματι τόσο μικρός ἥ ὅτι δέν ἔφτασαν στά πνευματικά ὕψη τῶν ἀντρῶν, ἀλλά δίνει ἔμφραση στό υπερβολικό κάλλος τῆς ἀπόκοσμης ταπείνωσης καί ἡσυχίας.

Οἱ ὀρθόδοξες ὁσies γυναῖκες, ἀντίθετα ἀπ' τή Μάρθα, κάθονται στά πόδια τοῦ Κυρίου καί προσέχουν τά λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Μαρία δέ τήν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς». (Λουκ. ι' 42) καί «σιγοῦν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις» (Α' Κορ. ιδ' 34).

Αἰτία γι' αὐτή τήν ἴδια τήν ἀπαρχή τοῦ χριστιανισμοῦ στή Ρωσία στάθηκε μιὰ ὁσία γυναίκα. Ἡ ἁγία Ὑλγα ἡ Ἰσαπόστολος (+11 Ἰουλίου 969), τῆς ὁποίας ὁ ἐγγονός, ὁ ἅγιος Βλαδίμηρος (+15 Ἰουλίου 1015), βάφτισε τό 988 τό πριγκηπάτο τοῦ Κιέβου καί χάρισε σ' ὁλόκληρη τή Ρωσία τήν ὀρθόδοξη χριστιανική πίστη. Αὐτό ἔγινε σέ μιὰ ἐποχή πού τό Βυζάντιο εἶχε φτάσει στό ψηλότερο σημεῖο τῆς πνευματικῆς παιδείας σέ ὅλες τίς φάσεις της. Μέχρι τότε ὅλες οἱ αἱρέσεις εἶχαν ἐντοπιστεῖ καί ἐκριζωθεῖ ἀπ' τίς ἑπτὰ Οἰκουμενικές Συνόδους

καί ὁ μοναχισμός βρισκόταν σέ πλήρη ἀνθιση. Ἐτσι ἡ Ρωσία παράλαβε ἀπ' τήν ἀρχή μέ πληρότητα τήν ἀγνή πίστη, τήν Ὁρθοδοξία, καί τήν διατήρησε διά μέσου τῶν αἰώνων σάν ὑπέρτατη κληρονομιά στήν ἱεραρχία τῶν ἀξιών της. Καί ἔγινε κατόπιν, μέ τίς δραστηριότητες καί τίς ἐλπίδες τῶν πιστῶν τέκνων της, ἡ Ἁγία Ρωσία, ὁ φύλακας τῆς Ὁρθοδοξίας. Κι ἔτσι ἔχει παραμείνει μέχρι σήμερα, ἔστω μέ δεσμά καί σέ κατακόμβες, κάτω ἀπ' τόν ἀθεϊστικό ζυγό.

Ὁ μοναχισμός ἐνθουσίασε ξαφνικά τή ρωσική ψυχή καί ἐφαρμόστηκε στήν περιοχή τοῦ Κιέβου μέ τή μορφή ἀντρικῶν καί γυναικείων μοναστηριῶν, πού ἰδρύθηκαν ἀπό πρίγκηπες καί εὐγενεῖς. Ἰδιαίτερα ὁ μοναχισμός κυριάρχησε στίς σπηλιές τοῦ Κιέβου, ἀπό μιά σπίθα πού μετάφερε ἀπ' τό Ἅγιο Ὄρος τοῦ Ἁθω στή Ρωσία ὁ ἅγιος Ἀντώνιος. Τόσο τά ἀντρικά ὅσο καί τά γυναικεία μοναστήρια ἄρχισαν νά φυτρώνουν σέ διάφορες τοποθεσίες. Ἰδρυτές τους ἦταν βασιικά πρίγκηπες, πού τά ἔβλεπαν σάν κέντρα ἀγιότητος γιά τά πριγκιπάτα τους, ὅπως ἐπίσης καί ἱεράρχες, μοναχοί καί εὐγενεῖς γυναῖκες. Μερικά ἀντρικά μοναστήρια ἰδρύθηκαν ἀπό γυναῖκες, ὅπως στήν περίπτωση τῆς ἁγίας Εὐφροσύνης τοῦ Πολότσκ, τῆς μεγάλης αὐτῆς προσκυνήτριας τοῦ Βυζαντίου καί τῶν Ἀγίων Τόπων, πού ἀναπαύτηκε στή Λαύρα τοῦ ἀγαπημένου της ὁσίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου καί τά λείψανά της μεταφέρθηκαν ἀργότερα στίς σπηλιές τοῦ Κιέβου.

Ὁ ἐρχομός τῶν βαρβάρων Τατάρων πού κατάστρεψαν τό Κίεβο, καίγοντας καί ἀφανίζοντας στό δρόμο τους ὅλα τά μοναστήρια καί σκοτώνοντας τοὺς ἐνοίκους τους, δέ διέκοψε τήν ἀνάπτυξη τῶν μοναστικῶν κοινοτήτων. Ἀντίθετα ὁ ἀριθμός τῶν κοινοβίων αὐξήθηκε. Ἡ ἐκπληκτική ὥθηση γιά τήν ἰδρυση νέων μοναστηριῶν, πού τώρα μετακινήθηκε πρὸς τά βόρεια, ἦταν σάν μιά ἀπάντηση στό ἐρώτημα τοῦ πῶς νά διατηρήσουν τήν ὀρθόδοξη φιλοσοφία τῆς ζωῆς.

Ἐκτός ἀπ' τήν προσπάθειά τους νά ἔχουν μιά ἀρμονική καί οἰκονομικά ἀνεξάρτητη κοινοβιακή ζωή, τά μοναστήρια αὐτά, τά ὁποῖα εἶχαν διαμορφώσει μιά πνευματικότητα μέσα στό γνήσιο πνεῦμα τῆς ἐκκλησίας, δημιούργησαν ἕνα μυστικό βασίλειο πνευματικῆς τελειότητος, πού μεταμόρφωσε ἐπίγειους ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιὰ σέ ἀγγελολομίμητες ὑπάρξεις.

Αὐτό ἐνέπνευσε τό νεοφώτιστο ρωσικό λαό κι ἔτσι ξεπετάχτηκε ἕνα πλῆρες δίκτυο μοναστηριακῶν κάστρων γύρω ἀπ' τό Νόβγκοροντ,

τό Πσκόβ, τό Σούζνταλ καί φυσικά τή Μόσχα. Σ' αὐτή τήν περίοδο ἰδρυσαν μοναστήρια μεγάλες ἁγίες, ὅπως: ἡ ὁσία Ἄννα τοῦ Νόβγκοροντ (+4 Ὀκτωβρίου 1050), τρεῖς ἡγουμένισσες στό Πσκόβ: Εὐπραξία (+8 Μαΐου 1243), Μάρθα (+8 Νοεμβρίου 1300) καί Βάσσα (+19 Μαρτίου 1473)· ἡ ὁσία Χαριτίνα, ἡγουμένη τοῦ Νόβγκοροντ (+5 Ὀκτωβρίου 1281)· ἡ ὁσία Εὐδοκία τῆς Μόσχας (+7 Ἰουλίου 1407), πού ἰδρυσαν δύο γυναικεία μοναστήρια, καί πολλές ἄλλες στή Μόσχα, ἀναγνωρισμένες ἁγίες καί μὴ.

Τά γυναικεία κοινοβιακά μοναστήρια, οἱ «παρθενῶνες», ἔχαιραν μεγάλης εὐλάβειας καί τιμῆς στήν Ἁγία Ρωσία καί δέν ἦταν μόνο τόποι ὅπου οἱ πρίγκηπες ἔστελναν τίς γυναῖκες τους, ὅταν ἤθελαν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' αὐτές. Θεωροῦνταν πάντα σάν ἱεροὶ χώροι γι' ἀσκητικούς ἀγῶνες, μέ μιά ζωή περιστρεφόμενη γύρω ἀπ' τόν ὠραιότατο κύκλο τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν, γιά τίς ὁποῖες ἀναπτύχθηκαν θαυμάσιες καί λεπτές λειτουργικὲς τέχνες.

Ἡ χρῆση τῶν γυναικείων μοναστηριῶν γιά νοσοκομεῖα, ὀρφανοτροφεία, σχολεῖα καί ἐργαστήρια ἦταν σπάνια καί εἶχε δευτερεύοντα χαρακτῆρα. Ἡ κυρία πηγή τῆς μοναχικῆς ἐμπνευσης, ὅπου ἀναπαύονταν ἡ καρδιά τῶν γυναικῶν στήν Ἁγία Ρωσία, ἦταν τά ἀρχαῖα Βυζαντινά πρότυπα τοῦ ἀσκητισμοῦ, πού τά εἶχαν πάντα μπροστά τους μέ τήν ἀνάγνωση τῶν Συναξαριστῶν καί τῶν Βίων τῶν Ἀγίων.

Εἶναι λάθος νά ἰσχυριστεῖ κανεὶς ὅτι, ἐπειδὴ δέν ἔχουν διασωθεῖ συγκλονιστικοὶ βίοι ἁγίων γυναικῶν, οἱ γυναῖκες στήν Ἁγία Ρωσία δέν ἀκολούθησαν τή σκληρὴ ἀναχωρητικὴ καί ἡσυχαστικὴ πρακτικὴ τῶν παλαιῶν ἐρημιτῶν. Ὑπάρχουν ἐπαρκεῖς ἐνδείξεις στίς διασωθεῖσες πηγές, ὅτι ἔζησαν πραγματικά τέτοιες ἡρωίδες πού δέν ἔχουν νά ζηλέψουν τίποτα στή σκληρὴ πάλη τους μέ τόν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνα τούτου ἀπ' τοὺς μεγάλους ἁγίους, τῶν ὁποῶν οἱ βίοι μᾶς εἶναι πασίγνωστοι. Οἱ βίοι τῶν ἀναχωρητριῶν τῶν μετέπειτα αἰώνων – ὅπως τῆς ἡγουμένης Εὐπραξίας τοῦ ἀρχαίου Λάντογκα (+23 Σεπτεμβρίου 1823) καί τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Σπηλιώτισσας τῶν Λευκῶν Ὁρέων (+22 Ἰουνίου 1822) – δείχνουν ὀλοφάνερα τί ὑπῆρχε στίς καρδιές τῶν ἁγίων γυναικῶν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Ὀλόκληρη ἡ ρωσικὴ κοινωνία θαύμαζε τή θέρμη τῆς ἀγάπης γιά τήν ἀναχωρητικὴ ζωὴ αὐτῶν πού κατοικοῦσαν στίς ἄγνωστες στέπες τοῦ βορρᾶ.

Εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ μοναχικὴ κίνηση τῶν ἁγίων γυναικῶν στή

Ρωσία πήρε κάποιο διαφορετικό σχήμα απ' εκείνο τών αγίων άντρών του Βορρά. Οί άντρες, ακολουθώντας τά δήματα του όσίου Σεργίου του Ραντονέξ, ήταν άτρόμητοι, πρωτοπόροι κάτοικοι τών βορείων δασών. Είχαν τή γενναϊότητα νά εγκατασταθούν στίς άπάτητες περιοχές τής Ρωσίας μέ τούς συνεχείς κινδύνους απ' τά άγρια θηρία, τούς ώρυόμενους Τατάρους καί τούς ληστές, τίς φυσικές δοκιμασίες καί τή σκληραγωγία τής δημιουργίας ενός μοναστικού ιδρύματος σ' ένα άκατοίκητο δάσος.

Οί μεγάλοι έρημίτες, άφου ίδρυσαν ένα μοναστικό συγκρότημα, συνήθως μετακινούνταν πρós τά βόρεια σέ άναζήτηση νέας ήσυχαστικής τοποθεσίας, ακολουθούμενοι απ' τούς μαθητές τους, οί όποιοι, μέ τή σειρά τους, άφηναν συχνά τό άρχικό μοναστήρι γιά νά ιδρύσουν δικά τους κοινόδια. Τότε, γυναίκες φλεγόμενες γιά τήν έρημο έρχονταν νά μονάσουν κοντά στά χωριά πού είχαν δημιουργηθεί γύρω απ' τά μοναστήρια ή στά ίδια τά μοναστήρια, εάν αυτά είχαν εγκαταλειφθεί απ' τούς μοναχούς. Έτσι είχαν τήν προστασία ενός έτοιμου ιδρύματος, πού περιβαλλόταν από φράχτη ή τείχη. Εκεί οί γυναίκες έρημίτριες συνέχιζαν τούς κανόνες καί τήν παράδοση του ιδρυτή.

Πολλές πληροφορίες πού έχουμε γιά έναν άγιο προέρχονται συχνά από κάποιες άσκήτριες, πού όμως είναι έλάχιστα γνωστές. Έτσι όταν τά λείψανα του όσίου Κυρίλλου του Βέλσκ (+15ος αιώνας, 9 Ίουνίου) βρέθηκαν άφθαρτα, εκείνες πού έδωσαν πληροφορίες γιά τόν άγνωστο άγιο ήταν ή έναρκτη μοναχή Άκυλίνα Νακάπα (+1517), πού είχε δεχτεί καί μία θαυματουργική θεραπεία απ' αυτόν, καί ή έναρκτη Εύλαμπία. Ένώ όμως ό βίος του άγίου Κυρίλλου σώθηκε μέχρι τίς μέρες μας, τίποτα περισσότερο δέν είναι γνωστό γιά τήν όσία Άκυλίνα καί τή μοναχική της παράδοση.

Ένα άλλο είδος όσίας γυναίκας, ζηλώτριας τής έρήμου στήν αρχαία Ρωσία, μπορεί νά βρεθεί μέσα στή χριστιανική οικογένεια. Σήμερα, πού ή όρθόδοξη κοινωνία έχει γίνει τόσο κοσμική κι έχουν κατά πολύ ξεχαστεί οί θεμελιώδεις αρχές τής Όρθοδοξίας, ό ρόλος τής όσίας μητέρας μπορεί εύκολα νά παραβλεφτεί. Τό πρωταρχικό καθήκον πού ή Έκκλησία αναθέτει στίς γυναίκες δέν είναι μόνο τό γαλούχημα τών παιδιών αλλά, τό άκόμη σπουδαιότερο, νά έμφυσήσουν μέσα σ' αυτά τή θεία εύωδία τής ταπείνωσης καί απλότητας τής καρδιάς πού επισφραγίζει τόν πνευματικό δεσμό του Χριστού καί του

παιδιού, απ' τήν παιδική άκόμη ηλικία. Αυτό βέβαια δέν είναι ούτε καί ήταν ποτέ εύκολο. Οί γυναίκες τής αρχαίας Ρωσίας όμως πού αγαπούσαν τήν έρημο, διοχέτευαν τήν πνευματική τους ενέργεια πρós αυτό τό καθήκον. Έτσι ξεηγείται τό γεγονός ότι πολλοί μεγάλοι άγιοι τής Θηβαΐδας του Βορρά, είχαν μητέρες επίσης μεγάλες άγίες. Η άγάπη γιά τήν παραδεισιακή ζωή στήν έρημο καί ή πνευματική δύναμη πού προέρχεται από μία ταπεινή καρδιά, ίκανή νά ύποφέρει τίς σκληραγωγίες τής έρήμου, έμφυτεύτηκαν άρχικά στους άσκητές του Βορρά κατά τή διάρκεια τής άθώας καί άγνης παιδικής ηλικίας απ' τίς άγγελολίμυτες μητέρες τους πού, αδυνατώντας νά πάνε οί ίδιες στίς βόρειες έρήμους, λόγω τών οικογενειακών ύποχρεώσεών τους, άνάτρεφαν παιδιά κατάλληλα νά γίνουν έρημίτες.

Μητέρα του όσίου Σεργίου του Ραντονέξ ήταν ή άγία Μαρία. μοναχή μετέπειτα στό Κότκωφ (+1337)· του όσίου Άλεξάνδρου του Σβίρ ήταν ή όσία Βαρδάρα, μοναχή στό Όγιατ (+1500)· του όσίου Μακαρίου του Κολιαζίν ήταν ή όσία Ειρήνη του Κόζμπιν (+15ος αιώνας, 1 Ίουνίου)· του άγίου Φιλίππου, μητροπολίτου τής Μόσχας καί μοναχού του Σολόφκυ, ήταν ή όσία Βαρσανουφία, μεγαλόσχημη στή Μόσχα· μητέρες τών αγίων Νικολάου Κοδάνωφ καί Ίωάννου τής Ούστιάγκα, τών διά Χριστόν Σαλών του Βορρά, ήταν ή δίκαιη Ίουλιανή (+21 Δεκ. 1384) καί ή μετέπειτα ήγουμένη Ναταλία. Άδελφή του άγίου Άρτεμίου τής Βέρκολα ήταν ή μακαρία Παρασκευή του Πίριμιν, πού τήν τιμούσαν τοπικά σάν άγία. Η εύρύτατα τιμώμενη άγία Ίουλιανή του Μούρομ (+2 Ίαν. 1604), πού άνάθρεψε πολλά παιδιά κι έγγόνια, ήταν στήν καρδιά της μία έρημίτρια.

Η μοναχική έξοδος στή Θηβαΐδα του Βορρά, άν καί άκούσια είχε σάν άποτέλεσμα τόν έποικισμό τών άγρίων δασών, ήταν πρώτιστα μία τεράστια κίνηση ιδιωτών πού άναζητούσαν άπλως ν' αποκτήσουν χριστιανική τελειότητα καί πνευματικότητα. Ήταν τό άποτέλεσμα τής βαθιά ριζωμένης άποψης τών όρθοδόξων, σύμφωνα μέ τήν όποία ή πεσμένη φύση του ανθρώπου πρέπει νά καθοδηγηθεί απ' τήν άγάπη τής αλήθειας, μέσα από συγκεκριμένους πατερικούς κανόνες: τής άκτημοσύνης, τής πνευματικής εργασίας τής προσευχής του Ίησού, του ήσυχασμού. Αυτό είχε σάν άποτέλεσμα τέτοια άνθιση γνήσιας όρθόδοξης αγιότητας σέ άντρες καί γυναίκες, ώστε άκόμη καί σέ

παιδιά άναψε ή φλόγα τής αγάπης για άσκητισμό. Τά παιδιά αυτά έφτασαν τήν πνευματική κατάσταση τών ώριμων άντρών και μετά τό θάνατό τους θαυματούργησαν. Στα παιδιά - άγίους του Βορρά περιλαμβάνονται: ο άγιος Άρτέμιος τής Βέρκολα (+23 Ίουν. 1545), οί άγιοι Ίάκωβος και ο άδελφός του Ίωάννης του Μούνεζ (+24 Ίουν. 1570), ή άγία Γλυκερία, ή κόρη του Νόβγκοροντ (+13 Μαΐου 1522) και ο άγιος Ίωάννης τής Ούστιάγκα (+29 Μαΐου 1494), ο διά Χριστόν Σαλός, πού άναπαύτηκε σέ ήλικία 18 ετών, άφου είχε φτάσει ήδη σέ ύψη χριστιανικής τελειότητας.

Άπ' τίς εκατοντάδες νέων μοναστηριών πού ιδρύθηκαν κάθε αιώνα στίς άχανείς εκτάσεις τής Θηβαΐδας του Βορρά, τουλάχιστον τό ένα τέταρτο ήταν γυναικεία. Μερικά άπ' αυτά παράμειναν μικρές σκήτες μέ λίγες παρθένες ή κάθε μία, ένω άλλα ήταν αρκετά μεγαλύτερα.

Έξετάζοντας όλους τούς κινδύνους τών άκατοίκητων και σχεδόν άδιαπέραστων βάλτοτοπων και τών συμπλεγμένων λιμνών και ποταμών, όπως έπίσης και τή σπανιότητα τών όρθοδόξων κατοίκων στίς τεράστιες αυτές περιοχές άπ' τό 14ο ως τό 17ο αιώνα, είναι πραγματικά καταπληκτική ή μεγάλη θερμη και ο ζήλος τών γυναικών στήν Άγία Ρωσία, πού μαρτυρείται μέ τή μίμηση τής αναχωρητικής ζωής τών παλαιών αγίων τής Θηβαΐδας. Ποιός μπορεί νά διηγηθεί μέ ακρίβεια τά πνευματικά ύψη τους; Ποιός μπορεί ν' άπαριθμήσει τούς άγώνες τους, ειδικά σήμερα πού οί αρχές τής γνήσιας Όρθοδοξίας εξαφανίζονται γρήγορα άπό τό πρόσωπο τής γής;

Οί μεγάλοι άγιοι τής αιγυπτιακής Θηβαΐδας Άντώνιος και Παχώμιος, όπως και ο μεγάλος όρθόδοξος πατέρας τής Δύσης Βενέδικτος τής Νούρσια, ίδρυσαν γυναικείες μοναστικές κοινότητες και επιφόρτισαν τίς άδελφές τους μέ τή φροντίδα τους. Έτσι και στή Ρωσία, ο μεγάλος όσιος Εϋθύμιος του Σούζνταλ, πού όνομάστηκε «δεύτερος Σέργιος», έχοντας στενή επαφή μέ τόν όσιο Σέργιο του Ραντονέζ και τόν άγιο Άλέξιο τής Μόσχας, ίδρυσε τό 1364 ένα κοινοδιακό γυναικείο μοναστήρι, ακριδώς σαν του άγίου Παχωμίου, στήν άπέναντι όχθη του ποταμού άπ' τό μοναστήρι του και έμπιστεύτηκε τή φροντίδα του στήν άνιψιά του. Διοίκησε τό μοναστήρι του σύμφωνα μ' έναν ειδικό κανονισμό πού είχε άπ' τό γέροντά του, τόν άγιο Διονύσιο (μετέπειτα αρχιεπίσκοπο) του Σούζνταλ (+15 Όκτ.

1385), σπηλιώτη του Νίζνι - Νόβγκοροντ, πού είχε ταξιδέψει δυό φορές στήν Ελλάδα και κατείχε μέ πληρότητα τήν παράδοση τής βυζαντινής πνευματικότητας.

Ο ίδιος αυτός μοναχός, ο άγιος Διονύσιος, εϋλόγησε τήν πνευματική του θυγατέρα, τήν όσία Θεοδώρα του Νίζνι - Νόβγκοροντ (+16 Άπριλ. 1375), για νά ιδρύσει ένα γυναικείο κοινοδιακό μοναστήρι στήν παραπάνω πόλη και άργότερα τήν χειροθέτησε μοναχή. Στήν Όσία αυτή διακρίνουμε τό πρώτο τέλειο παράδειγμα μιās αϋστηρης όσίας άσκήτριας, πού άκολούθησε στό Βορρά τήν άγνή βυζαντινή παράδοση.

Ένας άπ' τούς μεγαλύτερους πατέρες τής Θηβαΐδας του Βορρά ήταν ο άγιος Διονύσιος τής Γκλούσιτσα (+1 Ίουν. 1437). Άπ' αυτόν τόν Άγιο έφτασε βαθιά στό Βορρά και εισχώρησε στά γυναικεία μοναστήρια τό πνεύμα του Άγίου Όρους, δηλαδή τό πνεύμα τής παραδοσιακής βυζαντινής πνευματικότητας. Προηγούμενως είχαν διατηρηθεί, διά μέσου τών αιώνων, άμεσες επαφές μέ τό Άγιο Όρος πού ξεκίνησαν μέ τόν όσιο Άντώνιο του Κιέβου. Ο άγιος Διονύσιος όμως ήταν ο πρώτος πού ξέρουμε ότι ίδρυσε γυναικείο μοναστήρι μέ άγιορείτικο τυπικό.

Ο Άγιος αυτός καταγόταν άπ' τό Βόλολδα και έγινε μοναχός στό μοναστήρι του νησιού Σπασο - Καμένι άπ' τόν ήγούμενό του, τόν μακάριο Διονύσιο (+18 Όκτ. 1425) πού, άπ' τή μεγάλη αγάπη πού του είχε, του έδωσε τ' όνομά του.

Άφου για αρκετά χρόνια άσκήθηκε στήν ήσυχαστική ζωή μέσα στό μοναστήρι, πού είχε άγιορείτικο τυπικό, και αισθάνθηκε τήν ανάγκη για ήσυχασμό, ο άγιος Διονύσιος άναχώρησε βαθιά μέσα στά άγρια δάση του Βόλολδα κι εκεί, κοντά στον άπότομο ποταμό Γκλούσιτσα, άρχισε τήν αναχωρητική ζωή του.

Σύντομα τόν άκολούθησαν όχι μόνο μοναχοί αλλά και θεοφιλείς γυναίκες, για τίς όποιες και ίδρυσε ένα μοναστήρι πάνω σ' ένα γειτονικό λόφο και άφιέρωσε τό κοινόβιο στον άγιο Λεόντιο του Ροστώβ. Λίγο πρίν, είχε πορευτεί στό Ροστώβ για νά πάρει εϋλογία και οδηγίες άπ' τό γέροντά του Διονύσιο, πού είχε γίνει επίσκοπος στήν πόλη αυτή. Τό μοναστήρι αυτό, μέ τό άγιορείτικο πνεύμα του, άνθισε και

διέδωσε την ιδέα του γυναικείου ασκητισμού σ' όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη της Ρωσίας.

Ο άγιος Διονύσιος ήταν επίσης και έξοχος άγιογράφος και είναι γνωστό ότι στόλισε το μοναστήρι με τίς εικόνες του. Μία απ' αυτές, ή θαυματουργή εικόνα της Κοιμήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου, παραχωρήθηκε στο μοναστήρι των Έπτά Λόφων. πού βρισκόταν στον ίδιο ποταμό και ιδρύθηκε απ' τους μαθητές του. Όταν το μοναστήρι αυτό έρημώθηκε, μετά από μία επιδημία πανούκλας, ή Υπεραγία Θεοτόκος εμφανίστηκε τη νύχτα σέ μία ένάρετη μοναχή σέ μοναστήρι της Μόσχας, την Ίουλιανή της οικογένειας των Μπελοζέρεσκ πού ήταν από τριετίας παράλυτη, και της υποσχέθηκε νά την θεραπεύσει εάν πάει στο μοναστήρι των Έπτά Λόφων και ξαναχτίσει την εκκλησία.

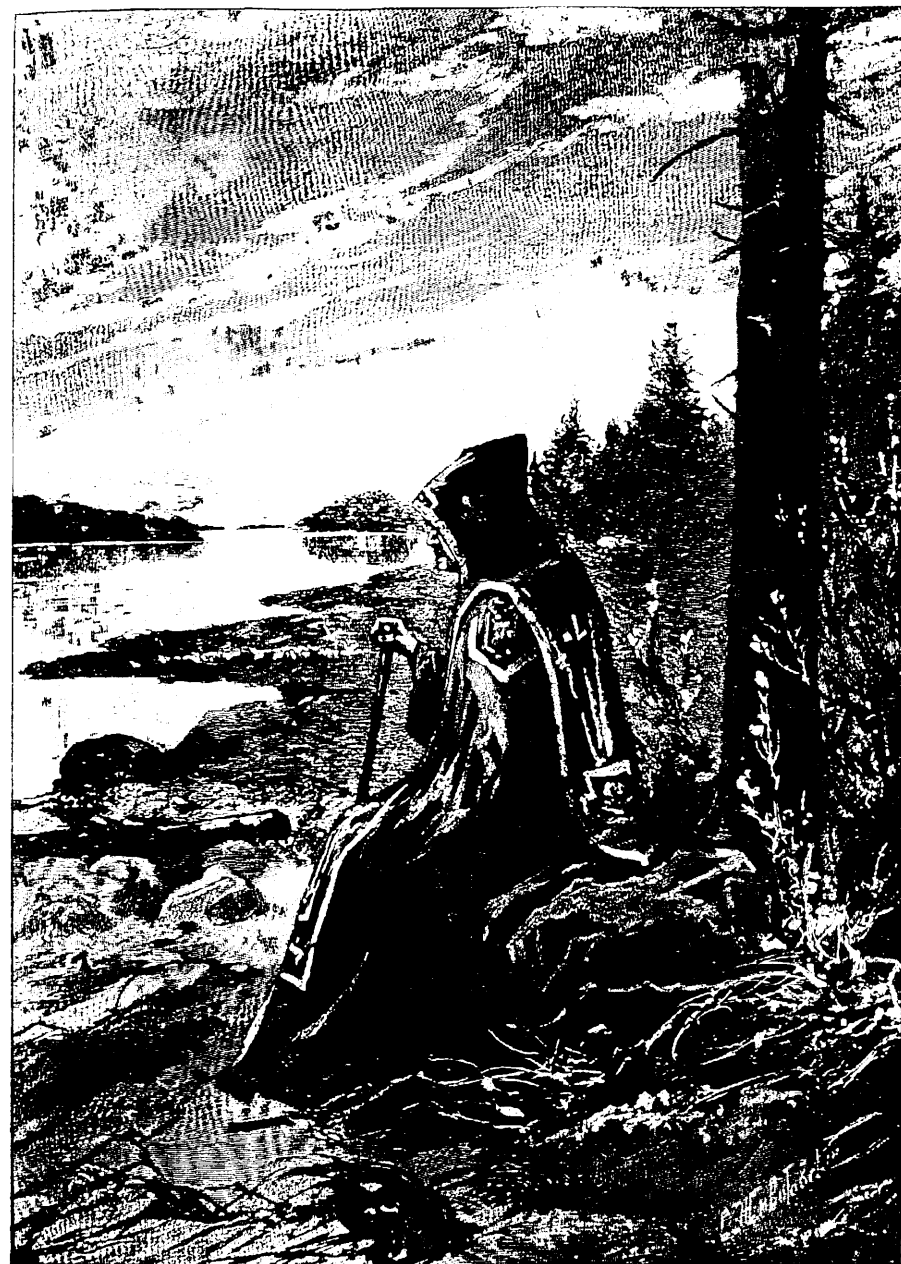
Η ευλογημένη Ίουλιανή υποσχέθηκε νά κάνει όπως της ζητήθηκε. Θεραπεύτηκε άμέσως θαυματουργικά και αναχώρησε πρὸς τά δόρεια. όπου βρήκε τό εγκαταλειμένο μοναστήρι και τή θαυματουργή εικόνα πού είχε άγιογραφήσει ο άγιος Διονύσιος. Εκεί, στή μέση μιᾶς απόλυτης έρημιᾶς, έχτισε γιά τόν έαυτό της ένα μικρό κελλί δίπλα στήν εκκλησία και επανίδρυσε τό μοναστήρι, τό όποιο διατηρήθηκε γιά πολλούς αιώνες κι έγινε φυτώριο της πνευματικής παράδοσης πού άφησε ο άγιος Διονύσιος. Αργότερα, στο ίδιο μοναστήρι έλαμψε μία άλλη Άγία: ή μακαρία μοναχή Μαριάμνα (+1643).

Στή Θηβαΐδα του Βορρά έγιναν ξακουστά και άλλα γυναικεία μοναστήρια:

Στήν περιοχή του μοναστηριού του όσίου Κυρίλλου της Λευκής Λίμνης, ιδρύθηκε τό 1544 ένα μοναστήρι πού άκολουθούσε την παράδοση του άγίου αυτού, στίς όχθες ενός ποταμού, στο Γκόριτου, απ' την άρχόντισσα Εύδοκία. Έγινε μία γυναικεία Λαύρα στο Βορρά, όπου πολλές άγιες και έπιφανείς γυναίκες εργάστηκαν τή σωτηρία τους, ως την εποχή της Σοβιετικής Έπανάστασης.

Στό Βόλογδα, ή όσία Δομνίκη ή μοναχή ίδρυσε τό 1560 τό περίφημο μοναστήρι της Κοιμήσεως, όπου υπήρχε και μία πέτρινη εκκλησία αφιερωμένη στον όσιο Σέργιο του Ραντονέζ, τόν «Άδβά του Βορρά».

Στήν περιφέρεια του Κάργκοπολ, ιδρύθηκε τό 1592 τό γυναικείο μοναστήρι της Κοιμήσεως απ' τόν όσιο Ίωάννη τό Δασύ, πού ήταν ένας εργάτης του παρθενώνα, όπως τόν περιγράφει τό αρχαίο

Μοναχή - άσκήτρια της Θηβαΐδας του Βορρά.

χρονικό. Ἀργότερα ἔλαβε τό σχῆμα, μετονομαζόμενος σέ Ἰωνᾶ καί ἐνταφιάστηκε στό μοναστήρι.

Στό Σολδυσεγκόντσκ, ἡ ἁγία Ἰουλιανή ἡ Παρθένος, γιά νά μήν ὑποκύψει στήν ἀκάθαρτη ἐπιθυμία ενός εἰδωολάτρη, πνίγηκε στό ποτάμι, ὅπου σύντομα ἰδρύθηκε τό γυναικεῖο μοναστήρι τοῦ Οὐλιανόφσκυ πού τήν εἶχε γιά προστάτη του.

Στήν ἄρκτική περιοχή τοῦ Ἀρχάγγελου, ἰδρύθηκε τό 1604 ἕνα γυναικεῖο μοναστήρι στό ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος. Τό 1664 ἡ ἐν-ἀρετή ἡγουμένη Μάρθα, πού εἶχε προσωπική γνωριμία μέ τόν τσάρο Ἀλέξη Μιχαήλοβιτς Ρομανώφ, τό μετέτρεψε σ' ἕνα ἀνθηρό γυναικεῖο μοναστηριακό κάστρο στόν ἀπώτατο Βορρά.

Στόν Παλαιό Λάντογκα, κοντά στό Βαλαάμ, ὑπῆρχε ἀπ' τό 15ο αἰῶνα τό ξακουσμένο μοναστήρι τῆς Κοιμήσεως. Ἀφοῦ καταστράφηκε ἀπ' τοὺς Σουηδοὺς, ξαναχτίστηκε τό 1617 κι ἐγινε ἕνα ἀπ' τά ἀξιολογότερα πνευματικά κέντρα τῆς βόρειας Ρωσίας. Ἐκεῖ ἀργότερα ἔλαμψε ἡ μεγάλη ἡγουμένη Εὐπραξία, πού ἀξιώθηκε νά μαθητεύσει στοὺς ὁσίους Σέργιο καί Γερμανό τοῦ Βαλαάμ καί Ἀλέξανδρο τοῦ Σβίρ.

Ὁ ὁσιος Πέτρος τοῦ Ἀγκλιχ.

Οἱ προσανατολισμένες πνευματικά γυναῖκες δέν προχωροῦσαν ποτέ στίς ἄγριες ἐρήμους ἀπόλυτα μόνες. Πάντα πλησίαζαν τῇ μοναχική τους κλήση, ἔχοντας μοναδική τους ἐπιδίωξη τῇ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς τους, μέ προσοχή, ταπείνωση καί ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης στόν ἑαυτό τους. Συνήθως ἔμεναν ἀνά δυό ἢ τρεῖς σέ ταπεινές κατοικίες, πού κατὰ κανόνα ἦταν ἐγκαταλειμμένες καλύβες, σέ ἀπομονωμένες περιοχές, κοντά σέ ἐκκλησίες στά κράσπεδα τῆς πόλης ἢ κοντά σέ κοιμητήρια. Συνήθιζαν ν' ἀσχολοῦνται μέ θεάρεστα ἔργα, ὅπως: ἀνάγνωση τοῦ ψαλτηρίου σέ νεκρούς, φτιάξιμο προσφορῶν, ἁγιογράφηση εἰκόνων, κατασκευή κεριῶν καί ἐπιδιορθώσεις. Ἀκουγαν μέ σιωπή ὅταν κάποια ἀδελφή διάβαζε ψυχωφελή κείμενα ἀπ' τοὺς βίους τῶν Ἀγίων ἢ τοὺς ἁγίους Πατέρες ἢ ἔψαλαν μαζί τόν παρακλητικό κανόνα, τοὺς Χαιρετισμούς, ἢ τοὺς ψαλμούς, χύνοντας δάκρυα συντριβῆς καί μετάνοιας. Ἡ κοινὴ διανομή τῶν βασικῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς τίς ἔδινε πνευματικὴ δύναμη καί τίς παρῆχε μιὰ δυνατὴ ἐμπειρία ἐγκρατοῦς ζωῆς, πού εἶναι ἐξαιρετικά οὐσιώδης γιά ἰκείνους πού καλοῦνται ἀπ' τό Θεό γιά μιὰ ἀφιερωμένη ζωή, ἀφοῦ δοκιμάστηκαν καί ὑπόφεραν χρόνια.

Τά κελλιά τους ἀποτελοῦνταν ἀπὸ καλύβες μ' ἕνα δωμάτιο καί εἴσοδο. Περιεῖχαν ἕνα εἰκονοστάσιο, μπροστά ἀπ' τό ὁποῖο ἔκαιγε ἀκατάπαυστα ἀκοίμητο καντήλι, κι ἕνα ἀναλόγιο μέ ὅλα τ' ἀπαραίτητα βιβλία γιά τὴν ὑποχρεωτικὴ ἀνάγνωση τοῦ κύκλου τῆς νυχθήμερης ἀκολουθίας. Ὑπῆρχε ἐπίσης διάχυτη ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος καί τοῦ σπιτικοῦ ψωμιοῦ, ἕνα μικρὸ στενόμακρο χαλάκι στόν τοῖχο, γλάστρες στά φαρδιά περβάζια τῶν παραθύρων καί καθαριότητα. Παντοῦ κυριαρχοῦσε μιὰ βαθιὰ ἡσυχία. Ὅλα αὐτά τόνιζαν τὴ ζέση ενός τυπικοῦ κελλιοῦ τῶν «ἐργατριῶν τοῦ Θεοῦ». Ἐκεῖ λάβαιναν χώρα συχνὰ ἀγρυπνίες καί κάποια ἀφιερωμένη, θεοφοδούμενη γερόντισσα, παρηγοροῦσε τίς καρδιές πού ὑπόφεραν μέ λόγια κατανυκτικά, πού ἦταν ἀπαλότερα ἀπ' τό λάδι.

Ἡ ὅλη συγκινητικὴ ἀτμόσφαιρα αὐτῶν τῶν «ἐργατριῶν τοῦ Θεοῦ», ἀποκάλυπτε μιὰ βαθιὰ ζεστασιά, ἀπλότητα, ἐσωτερικὴ γαλήνη καί εἰρήνη μέ τό Θεό καί τό μεταμορφωμένο κόσμο Του. Αὐτός ἦταν ὁ δημοφιλέστερος καί πιό ἀγαπητός τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἡ ζωντανὴ ρωσικὴ εὐσέβεια διαδόθηκε μεταξύ τῶν κατοίκων σ' ὅλη τὴ Ρωσία.

Ἡ ὁσία Δωροθέα τοῦ Κασίν.

ΟΣΙΑ ΔΩΡΟΘΕΑ ΤΟΥ ΚΑΣΙΝ

Ἡ ὁσία Δωροθέα γεννήθηκε τό 1549, στήν πρώτη περίοδο τῶν εὐτυχῶν χρόνων τῆς βασιλείας τοῦ Ἰβάν τοῦ Δ' (τοῦ Τρομεροῦ) καί κοιμήθηκε τό 1629, κατά τή διάρκεια τῆς εἰρηνικῆς βασιλείας τοῦ πρώτου τσάρου τῶν Ρομανῶφ, τοῦ Μιχαήλ Θεοδώροβιτς. Ὅλη ἡ ζωή της ὅμως, ἀρχίζοντας ἀπό τότε πού ἦταν δώδεκα χρονῶν, πέρασε μέσα ἀπ' τίς χειρότερες καταστάσεις ἐπαναστάσεων, ἀναρχίας, πείνας, πανούκλας καί ξενικῆς εισβολῆς.

Ἡ ὁσία αὐτή μοναχή εἶχε ἀρχοντική καταγωγή· μερικοί λένε ὅτι προερχόταν ἀπ' τήν οἰκογένεια τῶν πριγκήπων Κορκοντίνωφ. Δέν εἶναι γνωστά ὅμως οὔτε ἡ γενέτειρά της, οὔτε τό κοσμικό της ὄνομα. Παντρεύτηκε τό Θεόδωρο Λαντίγκιν καί ἀπόκτησε ἀπ' αὐτόν ἕνα γιό, τό Μιχαήλ. Ζοῦσαν σέ μιά περιοχή στά βόρεια τῆς Μόσχας, ὅπου βρίσκεται ἡ πόλη Κασίν. Τήν πρώτη δεκαετία τοῦ 17ου αἰώνα, τό Κασίν λεηλατήθηκε ἀπ' τοὺς εἰσβολεῖς Πολωνοὺς καί Λιθουανούς καί ὁ σύζυγος τῆς ὁσίας Δωροθέας ἔπεσε στό πεδίο τῆς μάχης ὑπερασπίζοντας τήν πόλη.

Ἔτσι ἡ Ὅσια, ἀφοῦ μαζί μέ τό σύζυγό της ἔχασε καί κάθε ἐπιγεια εὐτυχία, μέσα στίς φοβερές δυστυχίες πού βρῆκαν τή ρωσική γῆ καί ἀφοῦ ἤδη εἶχε φτάσει σέ μιά ὥριμη ἡλικία, ἀποφάσισε νά ἐγκαταλείψει τόν κόσμο καί ν' ἀναζητήσει μέ ἀγῶνες καί προσευχές ὄχι πιά πρόσκαιρη εὐτυχία, πού τόσο συχνά ἐπισκιάζεται ἀπό διαφοροὺς πειρασμούς, ἀλλά μᾶλλον μιά οὐράνια καί αἰώνια μακαριότητα.

Ἀπό θεία ἔμπνευση, διάλεξε γιά τόν ἑαυτό της ἕνα εἰρηνικό καί ψυχοσωτήριο καταφύγιο στό μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, στό Κασίν. Τό μοναστήρι αὐτό, πού ἦταν ξακουστό γιατί ἐκεῖ βρισκόνταν τά ἱερά λείψανα τῆς ὁσίας Ἀννας τοῦ Κασίν, τῆς μεγάλοςχημης καί θαυματοργοῦ πριγκήπισσας (†1368, γιορτάζεται στίς 2 Ὀκτ. καί 12 Ἰουν.), εἶχε μόλις λεηλατηθεῖ μαζί μέ τήν πόλη κι ὅταν ἡ Ὅσια πῆγε ἐκεῖ, χρειάστηκε νά καταβάλλει πολλοὺς ἀγῶνες καί θυσίες καί νά ὑποβληθεῖ σέ τεράστιες στερήσεις.

Μέ μεγάλους κόπους ἔφτιαξε ἕνα ταπεινό καί περιορισμένο κελλί στή μέση τῶν ἐρειπίων καί ἐπιδόθηκε στήν προσευχή, τή νηστεία, τήν ὑπακοή καί ἄλλους θεάρεστους ἀγῶνες τοὺς ὁποίους

Ὁ τρόπος αὐτός τῆς ζωῆς ἔχει ἀνθέξει σ' ὅλους τοὺς ἱστορικούς πειρασμούς. Οἱ σημερινές «μπαμπούσκας»*, πού ἔσωσαν τήν ὀρθόδοξη εὐσέβεια, ἐξακολουθοῦν νά παίρνουν μαγιά ἀπ' τήν καρδιά αὐτῆς τῆς Ἀγίας Ρωσίας.

* Μπαμπούσκας: γιαγιούλες, γερόντισσες, στή ρωσική γλῶσσα.

μόνο ο Θεός γνωρίζει. Ἐκεῖ, ἀνάμεσα στά ἐρείπια καί τίς στάχτες, βρῆκε μιά μεγάλη εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Κόρσουμ, τήν ὁποία φύλαξε στό κελλί της κι ἀργότερα ἡ εἰκόνα αὐτή γιορταζόταν γιά τά πολλά θαύματα πού τελοῦσε.

Ὅλη ἡ περιφέρεια στήν ὁποία κάποτε βρισκόταν τό εἰρηνικό αὐτό χωριουδάκι, ἔμοιαζε μέ πραγματική ἔρημο ἀπό πυκνά δάση, ἀτέλειωτα ἄλση ἀπό σημιδές καί ἐρημικές λίμνες, ὅπου ἀφθονοῦσαν πουλιά καί κυκλοφοροῦσαν ἐλεύθερα ἄγρια θηρία. Αὐτή ἦταν ἐπίσης γενέτειρα περιοχῇ εὐρύτατα τιμωμένων ἐρημιτῶν ἁγίων, τοὺς ὁποίους ἡ ὁσία Δωροθέα δέν μποροῦσε παρὰ νά ἀγαπήσει μέ ὅλη τήν καρδιά της.

Ἡ Ὅσια δέν ἀποτραβήχτηκε σ' ἕνα ἀπ' τά καλοδιατηρημένα μοναστήρια πού ἀφθονοῦσαν ἐκείνη τήν ἐποχὴ στή Ρωσία γιά νά παρηγορήσει τήν προχωρημένη ἡλικία της, ἀλλά διάλεξε τήν ἡσυχία τῆς ἐρήμου τοῦ Κασίν, γιά τήν ὁποία προετοιμαζόταν σ' ὅλη της τή ζωή.

Μόλις ὀκτώ μίλια ἀπ' τό Κασίν εἶχε ζήσει ὁ ὁσιος Μακάριος τοῦ Κολυαζίν (+1483), πού εἶχε τή συνήθεια νά περιπλανιέται στά δάση, σάν νέος Ἀδάμ, ἀνάμεσα στά ἄγρια θηρία πού περπατοῦσαν μαζί του σάν πρόβατα. Ὁ ἀνιψιός του, ὁ ὁσιος Παῖσιος τοῦ Ἀγκλιχ (+1504), τόν ἀκολούθησε ἀπό παιδί καί ἔφτασε σέ τέτοια ὕψη, ὥστε τόν ἐπισκέφτηκε ἡ ἴδια ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἐνῶ προσευχόταν μέ τόν ἅγιο Ἀνδριανό καί τόν ἅγιο Κασσιανό (+1504), τό φίλο τοῦ ὁσίου Νείλου τῆς Σόρα.

Ὅχι πολύ μακριά ἀπ' τό Κασίν ἦταν ἐπίσης ἡ λίμνη Σόλιγγερ, στή νησίδα Στόλμπενσκ, στήν ὁποία ζοῦσε ὁ ὁσιος Νεῖλος. Ἐνας ἄλλος αὐτόχθονας τοῦ Κασίν ἦταν ὁ ὁσιος Σάδβας τῆς Βύσερα (+1460) ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ γύρισε ἀπ' τό Ἅγιο Ὄρος, ἔγινε στυλῖτης.

Ὅλοι αὐτοί οἱ ἀγγελομίμητοι ἄνθρωποι ἱδρυσαν μοναστήρια, ἡ εὐωδία τοῦ δίου τους ἀπλώθηκε παντοῦ καί ἐνέπνευσε καί ἄλλους σέ ἀσκητικούς ἀγῶνες. Ἀποτέλεσαν τήν πνευματική κληρονομιά τῆς ὁσίας Δωροθέας σ' ἡ στενόχωρη κατοικία της καί ἀνύψωσαν τό νοῦ της σέ ὑψηλές θεωρίες καί οὐράνιες σκέψεις.

Τήν ἴδια ἐποχὴ ἡ Ὅσια ἀγωνίστηκε νά βοηθήσει πολλούς κατοίκους τῆς πόλης καί τῆς γύρω περιοχῆς, πού ζοῦσαν σέ μεγάλη δοκιμασία καί δυστυχία. Μέ τόν παρηγορητικό λόγο της, τήν ἔμ-

φυτη καλοσύνη της καί μέ χρήματα, ἀγωνίστηκε νά τοὺς βοηθήσει ὅλους καί νά ἐνθαρρύνει αὐτοὺς πού ὑπόφεραν στά δύσκολα αὐτά χρόνια. Ὅλα τά ὑπάρχοντα πού τῆς ἔμειναν μετά τό θάνατο τοῦ συζύγου της, τά δαπάνησε γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ μοναστηριοῦ ἢ τά μοίρασε στοὺς φτωχοὺς. Γιά τόν ἑαυτό της δέν κράτησε τίποτα ἄλλο παρὰ μόνο προσευχή, δάκρυα καί ἀγῶνες. Αὐτή πού ἦταν συνηθισμένη νά ζεῖ μέσα στόν πλοῦτο καί τήν ἀφθονία, δέν ἤξερε τώρα πού νά βρεῖ τό καθημερινό ψωμί της καί ὑπόφερε κάθε εἶδος στέρησης καί ἀνάγκης. Μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ ὁμως τά ὑπόμεινε ὅλα μέ ψυχική γενναιοδωρία καί ἀκλόνητη πίστη στή Θεία Πρόνοια.

Στό μικρό κελλί της πού εἶχε μόνο ἕνα παράθυρο, εἶχε ἕνα μέρος κρυμμένο ἀπ' τά μάτια τῶν ἀνθρώπων ὅπου ἔκλαιγε, προσευχόταν καί στέναζε μπροστά στόν Κύριο καί Θεό μέρα καί νύχτα, γιά τή σωτηρία τῆ δικῆς της καί τῶν συνανθρώπων της. Ἰδιαίτερα προσευχόταν γιά τόν ἄντρα της, τήν πόλη πού ὑπόφερε καί τό μοναστήρι. Ἐνα πράγμα μόνο ἀναζητοῦσε: τοὺς δυσκολότερους καί πιό ἐπιπονοὺς ἀγῶνες γιά νά καθαρίσει τήν ψυχὴ της ἀπ' τήν ἁμαρτία καί νά προετοιμάσει τόν ἑαυτό της γιά τήν αἰώνια μακαριότητα.

Ὁ Κύριος εἰσάκουσε τή θερμὴ προσευχή τῆς ὁσίας Δωροθέας γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς. Λίγο μετά τήν ἐγκατάστασή της στά ἐρείπια, τό μοναστήρι ἄρχισε νά δονεῖται ἀπ' τήν πνευματικὴ ἀγαλλίαση τῶν μοναζουσῶν, πού ἄρχισαν σιγά - σιγά, μετά τήν παρέλευση τοῦ κινδύνου, νά ἐπιστρέφουν στό μοναστήρι. Ἡ φήμη τῆς ἀνώτερης πνευματικῆς ζωῆς τῆς ὁσίας Δωροθέας καί τῶν ἔργων της, προσέλκυσαν στό μοναστήρι πολλές παρθένες καί ἄλλες γυναῖκες πού ἀναζητοῦσαν τή σωτηρία τῆς ψυχῆς τους.

Ἐτοί τό μοναστήρι ἐπανιδρύθηκε κι ὅταν μαζεύτηκαν ἀρκετές ἀδελφές δημιουργήθηκε ἡ ἀνάγκη ν' ἀποκτήσουν μιά ἡγουμένη. Ἡ ὁσία Δωροθέα ὁμως, πού εἶχε ἀγωνιστεῖ γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ μοναστηριοῦ μέ ἀμέτρητους μόχθους καί ἀγῶνες, μισοῦσε κάθε δόξα καί κοσμικὴ τιμὴ καί μέ μεγάλη ταπείνωση ἀρνήθηκε ἀποφασιστικά ν' ἀναλάβει τήν ὑψηλὴ θέση τῆς ἡγουμένης, προτιμώντας νά συνεχίσει τήν ἀσκητικὴ ζωὴ της σάν ἀπλή μοναχή.

Σ' ὅλη τήν ὑπόλοιπη ζωὴ της ἡ Ὅσια χρησίμευσε γιά ὅλες τίς μοναχὲς σάν παράδειγμα ἀγάπης, ἐργατικότητας, ὑπομονῆς, αὐτο-

θυσίας και θερμής αγάπης και πίστης στο Θεό. Όλη της ή ζωή απόπνεε την ευωδία των μεγάλων γυναικών - αγωνιστριών της αρχαίας Εκκλησίας και των αγωνιστριών που προηγήθηκαν εκείνης στη γενέτειρά της: της όσιας Άννας του Κασίν, της όσιας Ευφροσύνης, μεγάλης ιδρύτριας μοναστηριών στο Πολότσκ (+23 Μαΐου 1173), της όσιας Φεβρωνίας του Μούρομ (+25 Ίουν. 1228), της όσιας Ευφροσύνης (+25 Σεπτ. 1250), μεγάλης ασκήτριας του Σούζνταλ, που ήταν κόρη του αγίου Μιχαήλ του Τσέρνικωφ και άλλων.

Ο τρόπος που έζησε ή όσια Δωροθέα ήταν πολύ θαυμαστός. Κι αυτό μπορεί να γίνει και στίς μέρες μας. Γιατί δέ φταίει ή εποχή που δέ βλέπουμε σήμερα τόσους αγίους άντρες και γυναίκες που διάπρεψαν στους παλιότερους αιώνες, αλλά μάλλον ή πονηρή μας θέληση και ή έλλειψη αποφασιστικότητας και πίστης. Όμως, «*Ίησους Χριστός, χθές και σήμεραν ό αυτός και εις τούς αιώνας*» (Έβρ. ιγ' 8).

Τό 1615 ή όσια Δωροθέα έλαβε τό άγγελικό σχήμα κι από τότε διπλασίασε τούς αγώνες της του άσκητισμού και της ευσέβειας.

Τελικά, μετά από είκοσι χρόνων αγώνες στο μοναστήρι της Ύπαπαντης του Κυρίου, ήρθε τό τέλος της πολυβασανισμένης επίγειας ζωής της, κατά τόν όγδοηκοστό χρόνο της ηλικίας της. Η μέρα που ή όσια Δωροθέα αναπαύτηκε ειρηνικά «έν Κυρίω», ήταν ή 24η Σεπτεμβρίου 1629, ή παραμονή της γιορτής του μεγάλου και αγίου έμπνευστή του μοναχικού άσκητισμού στη Βόρεια Ρωσία, του όσιου Σεργίου του Ραντονέζ. Άπ' τήν ήμέρα εκείνη στέκεται μπροστά στον Κύριο μέ αναμμένη τή λαμπάδα της θερμής αγάπης της για τό Θεό και μέ τό λάδι των καλών έργων που έκανε για τόν πλησίον της μέ τή Χάρη του Παναγίου Πνεύματος, που προσέλκυσε μέ τήν αγία ζωή της.

Έτσι από τό θάνατο πέρασε στη ζωή που έχει προετοιμάσει ό Θεός γι' αυτούς που Τόν αγαπούν, άπ' τήν επίγεια κατοίκηση πέρασε στην ούράνια, όπου έχει άκόμη μεγαλύτερη παρησία για να μεσιτεύσει μπροστά στον Πάντοδύναμο Θεό.

Τό ιερό σκήνωμα της όσιας Δωροθέας ένταφιάστηκε κοντά στον κύριο ναό της Ύπαπαντης του Κυρίου, στη βόρεια πλευρά. Στόν τάφο της τοποθετήθηκε, πάνω σέ στύλους, μιά αναμνηστική πλάκα

άπό άσπρη πέτρα, ή έπιγραφή της όποίας σωζόταν σέ άριστη κατάσταση ως τόν είκοστό αιώνα.

Η όσια Δωροθέα παράμεινε συνδεδεμένη πνευματικά μέ τό μοναστήρι της άκόμη και μετά τήν κοίμησή της. Η μνήμη της γιορταζόταν άπ' τίς άδελφές μέχρι τήν εποχή μας. Τά θαύματα, οί θεραπείες και ή ύπερφυσική βοήθεια που έλαβαν χώρα στον τάφο της σ' εκείνους που έρχονταν και ζητούσαν μέ πίστη τή μεσολάβησή της στο Θεό, ήταν πολλά. Ένας κατάλογος των θαυμάτων αυτών σωζόταν στο μοναστήρι. Η μνήμη της όμως άρχισε να γιορτάζεται ιδιαίτερα δυό αιώνες μετά τήν κοίμησή της, λόγω των εμφανίσεών της στην ήγουμένη του μοναστηριού της, τή μητέρα Άντωνία.

Η ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΑΝΤΩΝΙΑ

Η ήγουμένη Άντωνία Μεξέντσοβα (+26 Ίαν. 1875), ήταν πραγματικά μιά αγία. Πνευματική θυγατέρα του μεγάλου αγίου του 19ου αιώνα, του ιερέα Πέτρου του Άγγλιχ, είχε έμποτιστεί τόσο

Η όσια Άννα του Κασίν.

τολύ μέ τό γνήσιο ὀρθόδοξο μοναχικό πνεῦμα, ὥστε ἡ ὁσία Ἄννα τοῦ Κασίν ἐμφανιζόταν καί τῆς ἔλεγε ποιὰ ἀπ' τῖς ἀδελφές ἔπρεπε νά λάβει τό μεγάλο σχῆμα κι ἀκόμη ποῦ ἦταν κρυμμένα ὀρισμένα ταλαιά μοναχικά «Σχήματα».

Ἡ ἡγουμένη Ἀντωνία μόναζε σ' ἓνα μοναστήρι στό Σούζνταλ καί μετά ἀπό προσπάθειες τῆς νονᾶς τῆς πείστηκε νά μεταφερθεῖ πτό μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου στό Κασίν. Ἡ εἰκοσαεπῆς δόκιμη ὅμως λυπόταν πολύ πού ἐγκατέλειψε τό πρῶτο μοναστήρι τῆς, ὅπου ἀναπαύονταν τά λείψανα τῆς εὐσεβοῦς πριγκήπισσας Σοφίας (συζύγου τοῦ Ἰβάν τοῦ Δ'). Πίστευε ὅτι θά ἔχανε τή χάρη πού εἶχε ἀπολαύσει ἐκεῖ, γιατί ἡ ὁσία Σοφία - Σολομονία τοῦ Σούζνταλ (+16 Δεκεμβ. 1542) ἔκανε πολλά καί ὑπερφυσικά θαύματα στό μοναστήρι τῆς, τό ὁποῖο ἱδρυσε καί καθοδηγοῦσε πνευματικά ὁ μέγας ὁσιος Εὐθύμιος τοῦ Σούζνταλ, πού ἦταν φίλος τοῦ ὁσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ.

Τότε ὅμως καί μετά ἀπό νυχτερινή προσευχή γεμάτη δάκρυα, εἶδε ἓνα ὄνειρο ὅτι ἔμπαινε στό μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς στό Κασίν, πού δέν τό εἶχε ξαναδεῖ. Ἀπ' τό μεγάλο πλῆθος ὅμως δέν μποροῦσε νά περάσει. Μετά ἀπό πολλές προσπάθειες πέρασε μέσα τελικά καί ξαφνιασμένη ἀπ' τό μεγάλο ἀριθμό τῶν προσκυνητῶν, ρώτησε τό λόγο τῆς κοσμοσυρροῆς αὐτῆς. Τῆς ἀπάντησαν ὅτι θά ἐξέθε-

Ἡ ἡγουμένη Ἀντωνία.

ταν σέ προσκύνημα τά λείψανα τῆς ὁσίας Δωροθέας (γιά τήν ὁποία δέν εἶχε ξανακούσει) καί ὅτι θά γινόταν ἡ ἐπίσημη ἀγιοποίησή τῆς. Τό ὄραμα αὐτό μείωσε τή θλίψη τῆς μελλοντικῆς ἡγουμένης Ἀντωνίας καί τῆς ἔδωσε τή βεβαιότητα ὅτι στό μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς ὑπῆρχε ἐπίσης μιὰ ἀγία καί ὅτι ἡ μετάδοσή τῆς ἐκεῖ ἦταν θέλημα Θεοῦ.

Ἀφοῦ ἔζησε μερικά χρόνια στό μοναστήρι, ἡ δόκιμη Ἀλεξάνδρα (ὅπως ἦταν τό ἀρχικό της ὄνομα) ξεκίνησε μιὰ ἐξαιρετικά δύσκολη περίοδο πνευματικῶν δοκιμασιῶν.

Μιά μέρα ἐκείνη τήν ἐποχή κι ἐνῶ δέν εἶχε κοιμηθεῖ ἀρκετές νύχτες ἀπ' τή μεγάλη τῆς θλίψη, πῆγε στήν ἐκκλησία τοῦ μοναστηριοῦ γιά τήν ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου. Ἀφοῦ κάθισε λίγο γιά τήν ἀνάγνωση τῶν καθισμάτων, τήν πῆρε ἓνας ἐλαφρύς ὕπνος. Ξαφνικά, μιὰ ἀγνωστη μεγαλόσχημη μοναχή βγήκε ἀπό τή βορεινή πόρτα τοῦ ἱεροῦ καί ἦρθε καί στάθηκε μπροστά τῆς. Στό δεξί της χέρι κρατοῦσε ἓνα ξύλινο σταυρό κι ἓνα ἀναμμένο κερί καί στό ἀριστερό της ἓνα θυμιατήρι πού κάπνιζε. Ὁ μανδύας τῆς ἦταν διπλωμένος καί κρεμόταν ἀπ' τόν ἀριστερό ὦμο τῆς. Στάθηκε ἀκριδῶς μπροστά ἀπ' τή δόκιμη Ἀλεξάνδρα καί τῆς ἔριξε μιὰ διαπεραστική ματιά, σάν νά ἤθελε νά εἰσχωρήσει μέσα στήν ἐσωτερική λύπη πού τήν κατέτρωγε. Ξαφνικά ἡ δόκιμη ἀνασηκώθηκε, τό ὄραμα ὅμως εἶχε ἤδη ἐξαφανιστεῖ, ἐνῶ καμιά ἄλλη γύρω τῆς δέν τό εἶχε δεῖ. Στήν καρδιά τῆς αἰσθάνθηκε ἓνα δυσπερίγραπτα εὐχάριστο αἶσθημα, σάν ἡ λύπη νά μήν τήν εἶχε ἐνοχλήσει ποτέ.

Ὅταν μετά τόν Ὁρθρο γύρισε στό κελλί τῆς, ἔσπευσε νά σκιαγραφήσει μ' ἓνα μολύδι σέ χαρτί τή μορφή τῆς μεγαλόσχημης μοναχῆς πού εἶχε δεῖ καί πού ἀναγνώρισε ὅτι ἦταν ἡ ὁσία Δωροθέα, γιά τήν ὁποία ἔτρεφε βαθύ σεβασμό καί συχνά τήν ἐπικαλοῦνταν στήν προσευχή τῆς.

Ἀρκετά χρόνια μετά τό ὄραμα αὐτό ζωγράφισε ὀλόσωμη τήν Ὅσια σέ μιὰ εἰκόνα, ὅπως ἀκριδῶς τήν εἶχε σκιαγραφήσει τό πρῶτό ἐκεῖνο μέ τήν ἐπίδραση τοῦ θαυμασίου ὁράματος, προσθέτοντας μόνο πίσω ἀπ' τή μορφή τῆς τῖς ἐκκλησίες καί τ' ἄλλα κτίρια τοῦ μοναστηριοῦ (τό μικρό παρεκκλήσι στά ἀριστερά τῆς ὁσίας Δωροθέας εἶναι ἡ πέτρινη ἐκκλησία πού χτίστηκε πάνω στόν τάφο τῆς).

Ἀργότερα ἡ μητέρα Ἀντωνία ἔγινε ἡγουμένη στό μοναστήρι τῆς ὁσίας Δωροθέας καί ἀπ' τό μεγάλο σεβασμό πού ἔτρεφε γι' αὐτήν ἤθελε νά κάνει κάποια ἰδιαίτερη τιμή στή μνήμη της. Πολλές φορές πού ἐπισκεπτόταν τόν ἅγιο γέροντά της, τόν π. Πέτρο τοῦ Ἀγγλικόν τόν διά Χριστόν Σαλό, ἀκουγε ἀπό ἐκεῖνον τά ἐπιτιμητικά αὐτά λόγια:

– Τή Δωροθέα δέν τήν τιμᾶτε ὅπως πρέπει.

Αὐτό λυποῦσε πάρα πολύ τή μητέρα Ἀντωνία καί τελικά ρώτησε τό γέροντα τί ἔπρεπε νά κάνει γιά νά τιμήσει τήν Ὅσια. Ἐκεῖνος ἀπάντησε ἀπότομα καί ἀποφασιστικά:

– Φτιάξε ἕνα παρεκκλήσι.

Ὑπακούοντας στόν ἅγιο γέροντά της ἔφτιαξε, σ' ἕνα μόνο πρωῒνό τό καλοκαίρι τοῦ 1857, ἕνα μικρό παρεκκλήσι ἀπό φύλλα λαμαρίνας, γιατί φοβόταν μήπως ὁ τοπικός ἐπίσκοπος τό μάθαινε καί ἀπαγόρευε τήν ἀνέγερσή του, ἂν ἦταν ὑπό κατασκευή. Ὁ ἐπίσκοπος ὅμως ὅταν τό ἔμαθε ἐπικρότησε τό γιορτασμό τῆς ὁσίας Δωροθέας καί τό 1870 ἡ ἡγουμένη Ἀντωνία ἀξιώθηκε νά χτίσει ἕνα μεγαλύτερο πέτρινο παρεκκλήσι, πάνω στά λείψανά της.

Αὐτά τά χρόνια ἡ ὁσία Δωροθέα ἐμφανίστηκε πολλές φορές καί ἔκανε πολλά θαύματα στό μοναστήρι της. Κάποια μοναχή, ἡ μητέρα

Τό μοναστήρι τοῦ Κασίν, ὅπως ἦταν στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα.

Σεραφίμα, εὐχαριστιόταν νά περνάει τίς ὥρες τοῦ μεσονυκτίου στήν ἐκκλησία τοῦ μοναστηριοῦ μαζί μέ τή συνοδό τοῦ κελλιοῦ της. Μιά νύχτα ἦρθαν στήν ἐκκλησία μεσάνυχτα καί μέ ἐκπληξή τους εἶδαν μιά περίεργη μοναχή νά προσεύχεται δίπλα σ' ἕνα παράθυρο, παρὰ τό γεγονός ὅτι ἡ ἐκκλησία ἦταν κλειδωμένη καί κανένας δέ θά μποροῦσε νά μπεῖ μέσα. Μιά ἄλλη φορά εἶδαν τά μεσάνυχτα ἕνα ἐντελῶς ἀσυνήθιστο φῶς, ὅλα τά κεριά ἦταν ἀναμμένα καί μιά μοναχή προσευχόταν μπροστά στό ἱερό. Πολλές ἄλλες ἀδελφές ἐπίσης ἀξιώθηκαν νά δοῦν τήν ὁσία Δωροθέα μέ παρόμοια δράματα.

Δέν εἶναι γνωστή ἡ τύχη τοῦ μοναστηριοῦ ἢ ἡ τιμή τῆς ὁσίας Δωροθέας μετά τή Σοβιετική Ἐπανάσταση. Μεταξύ ὅμως ἐκείνων πού ἀγαποῦν τούς ἁγίους τοῦ Θεοῦ, ἡ μνήμη της δέν πρόκειται νά ξεχαστεῖ. Κι ἐκεῖνη θά συνεχίσει νά προσεύχεται στόν οὐρανό γιά τή ρωσική γῆ καί γιά ὅλους ἐκείνους πού τήν τιμοῦν μέ πίστη καί ἀγάπη.

ΟΣΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΑΝ

Γιά νά ἔχουμε μιά λεπτομερέστερη εἰκόνα τοῦ ἐσωτερικοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς γυναικείας ἐκπροσώπησης στή Θηβαΐδα τοῦ Βορρᾶ, πρέπει νά δοῦμε τό βίο τῆς ὁσίας Ἀναστασίας, πού ἔζησε τό 19ο αἰώνα. Ἄν καί τή χώριζαν δυό αἰῶνες ἀπ' τήν ἐποχή τῆς ὁσίας Δωροθέας τοῦ Κασίν, ὁ βίος τους σέ ὅλους τούς οὐσιώδεις τομεῖς εἶναι καταπληκτικά ὅμοιος.

Στή θαμπή καί ὀμιχλώδη περιοχή τοῦ Ὀλονετς, μέ τίς ἀμέτρητες λίμνες καί τά πυκνά δάση του, εἶχαν βρεῖ καταφύγιο ἀπ' τά παλιά χρόνια πολλά μοναστήρια, ἀντρικά καί γυναικεῖα, ἐλάχιστα γνωστά καί μέ μικρό ἀριθμό μοναχῶν.

Τό ἐρημητήριο τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στό Παντάν, πού ἔπαισε νά λειτουργεῖ σάν μοναστήρι τό δέκατο ὄγδοο αἰώνα, διατήρησε μέχρι τόν αἰῶνα μας τή μορφή πού εἶχαν οἱ ἀρχαῖες σκήτες. Στό λιβάδι, στήν ἐξοδο τοῦ δάσους, ὑπῆρχαν μόνο τρία κελλιά σέ ἀπόσταση τό ἕνα ἀπ' τ' ἄλλο. Ἡ ἐκκλησία δέ φαινόταν ἀμέσως γιατί ἦταν πολύ μικρή καί θρισκόταν σ' ἕνα πυκνό δάσος ἀπό σημύδες, πού σ' αὐτή τήν περιοχή ἦταν ἀφθονες. Οἱ μαγευτικές σημύδες καί οἱ ὥραῖες κοιλάδες, ὁ ἡρεμος ποταμός Παντάν,

Ἡ ὁσία Ἀναστασία τοῦ Παντάν.

Ὁ γέροντας Ἰγνάτιος.

τό εὐχάριστο παιχνίδισμα τῶν ψαριῶν του καί ἡ πολύ εὐχάριστη εὐωδία τῆς σημύδας, ὠθοῦσαν τόν ἄνθρωπο ἀκούσια νά σκεφτεῖ τά ὠραία ἀγαθά τῆς μέλλουσας ζωῆς καί τόν ἐνέπνεαν νά ἐπιδοθεῖ σέ ἡρεμὴ καί θερμὴ προσευχὴ πρὸς τόν Ἐλεήμονα Δημιουργό.

Ἰδρυμένο ἀπὸ ἓναν ἀπ' τοὺς μαθητὲς τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Σβίρ, τόν ὁσιο Κορνήλιο τοῦ Παντάν, τό μοναστήρι αὐτό ἀνθισε γιὰ διακόσια εἴκοσι ἓνα χρόνια. Κλείστηκε τό 1764 καί μετατράπηκε σέ ἐνοριακὴ περιουσία, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπόσταση μέχρι ἐκεῖ ἦταν πολὺ μεγάλη τό ἐπισκέπτονταν πολὺ σπάνια.

Ἡ ἀποκαταστημένη ἐκκλησία τῶν Εἰσοδίων ἀντιπροσώπευε τό κατάλοιπο μιᾶς σεβάσμιας ἀρχαίας δόξας, μιὰ μαρτυρία πού ἀποκάλυπτε τοὺς ἁγίους ἀσκητὲς πού ἐπιτελοῦσαν τοὺς θεάρεστους ἀγῶνες τους μέ ἀπλότητα ψυχῆς καί ἀγνότητα σκέψης.

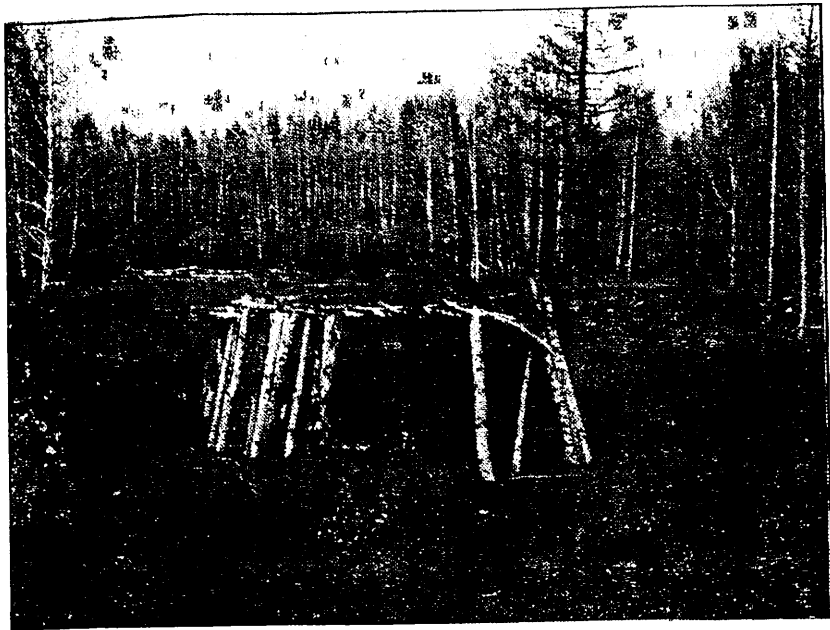
Ἡ ἐκκλησία αὐτὴ εἶναι ξύλινη. Ἡ ὀροφὴ τῆς εἶναι ὅπως οἱ καλύβες τῶν χωρικῶν καί μοιάζει περισσότερο μέ παρεκκλήσι ἢ ἀγροτικό σπίτι παρά μέ ἐκκλησία. Ἡ εἰσοδὸς τῆς εἶναι ἀπ' τό βορρὰ καί τό ἱερό εἶναι χαμηλότερο ἀπ' τὴν ὑπόλοιπη ἐκκλησία. Δίπλα τῆς ὑπάρχει ἓνα μακρὺ δωμάτιο. Τὰ μικρὰ παράθυρα εἶναι φτιαγμένα τό ἓνα πάνω ἀπ' τ' ἄλλο. Μέσα στὴν ἐκκλησία ὑπάρχουν λίγες εἰκόνες: ἡ εἰκόνα τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πού τιμᾶται στὰ γειτονικά χωριά, καί οἱ εἰκόνες τῶν ὁσίων Κορνηλίου, Διονυσίου καί Μισαήλ, τοῦ ἱδρυτῆ τοῦ μοναστηρίου καί τῶν μαθητῶν του. Οἱ μικρὲς καμπάνες κρέμονται σέ στύλους κοντὰ στὴν ἐκκλησία.

Γύρω ἀπ' τὴν ἐκκλησία καί τό ποτάμι ὑπῆρχαν τέσσερις μικρὲς καλύβες - κελλιά. Πρὶν ἢ Ἀναστασία καί οἱ ἀδελφές τῆς ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ, σὲ ἓνα ἀπ' τὰ κελλιά ζοῦσε ἓνας φύλακας καί σ' ἓνα ἄλλο ζοῦσε ἓνας τυφλός, ἐνῶ τ' ἄλλα δύο κελλιά ἦταν ἀκατοίκητα. Ὁ φύλακας συνήθιζε νά λέει στοὺς προσκυνητὲς, ὅτι ἐκεῖ εἶχε ἐμφανιστεῖ πολλές φορές ἓνας γέροντας μεγαλόσχημος μοναχός. Μερικὲς φορές καθόταν σκεπτικὸς στὴν πλαγιά κι ἄλλοτε πάλι ἄλλου. Ἦταν ὁ ὁσιος Κορνήλιος, ὁ ἱδρυτὴς τοῦ ἐρημητηρίου, πού ἐμφανιζόταν καί λυπόταν γιὰ τὴν ἐρήμωση τοῦ μοναστηρίου πού εἶχε ἱδρύσει.

Ἡ ἀναχωρήτρια μοναχὴ Ἀναστασία γεννήθηκε τό 1819 στὴν ἐπαρχία Κάρκωφ καί τό ἀρχικὸ τῆς ὄνομα ἦταν Ἄννα. Οἱ συγγενεῖς τῆς ἦταν ἀπλοί, εὐσεβεῖς ἄνθρωποι ἀπ' τό Κίεβο. Ὅταν ἡ Ἄννα ἦταν ἑνὸς ἔτους, ἡ μητέρα τῆς κοιμήθηκε καί τὴν ἀνατροφὴ καί διαπαιδαγώγησὴ τῆς ἀνάλαβε ἡ γιαγιά τῆς Εὐφροσύνη πού ἔζησε 114 χρόνια, ἀπ' τὰ ὅποια τὰ 84 τὰ ἔζησε σέ ἀγνή χηρεία.

Ἡ γιαγιά τῆς ἦταν αὐστηρὴ νηστεύτρια. Τίς Παρασκευὲς δὲν ἔτρωγε ἀπολύτως τίποτα, ἐκτός ἀπὸ λίγο ψωμί καί νερό μετὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου. Δυὸ φορές τό χρόνο πῆγαινε γιὰ προσκύνημα σὲ Κίεβο. Τό προσκύνημά τῆς αὐτὸ τό σταμάτησε μόνο στὰ τρία τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς τῆς, ὅταν πιά ἦταν 111 χρονῶν.

Ἡ Ἄννα εἶχε σέ ὅλα τὰ πράγματα ὑπακοή στὴ γιαγιά τῆς καί ἀπ' τὰ πρῶτα τῆς χρόνια τὴ συνόδευε στὰ προσκυνήματά τῆς σὲ Κίεβο καί τίς γύρω περιοχές. Ἀφοῦ ἔμαθε ἀπὸ μικρὴ ἀνάγνωση, ἡ Ἄννα συνήθισε ἀπ' τὴν παιδικὴ τῆς ἡλικία νά διαβάξει ψυχωφελή

Ένα κελλί σάν κι αὐτά ὅπου ζοῦσε ἡ ὁσία Ἀναστασία.

ἀναγνώσματα καί ἄρχισε νά ἐνδιαφέρεται γιά μιὰ ἁγία καί ἀσκητική ζωή. Ἰδιαίτερα τῆς ἄρεσε ὁ βίος τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.

Ὅταν ἔγινε δεκαεπτὰ χρονῶν πέθαναν ὁ πατέρας τῆς καί ἡ γιαγιά τῆς κι αὐτό ἔγινε αἰτία νά σπάσει κάθε δεσμός τῆς μέ τόν κόσμο. Μοίρασε ὅλη τή μικρή περιουσία τῶν γονιῶν τῆς στούς φτωχοὺς, ἀγόρασε λίγο ψωμί καί πῆγε νά σώσει τήν ψυχή τῆς στήν ἡσυχὴ περιοχὴ τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Γκολοσεγιέφσκυ, κοντά στό Κιέβο, ὅπου μπόρεσε νά ὑποφέρει ἕξι μέρες μόνο μέ ἀπόλυτη μοναξιά καί προσευχή.

Εἶχε μέ ἀπλότητα σκεφεῖ ὅτι πολὺ σύντομα θά μπορούσε ν' ἀποκτήσει ἀγιότητα καί ἀπάθεια, γρήγορα ὅμως ἀντιλήφθηκε τὴν ἀπάτη αὐτῆς τῆς σκέψης. Ἐτσι πῆγε σ' ἓνα ἀπ' τὰ γυναικεῖα μοναστήρια τῆς περιοχῆς τοῦ Κιέβου κι ἐκεῖ ἔζησε ἀρκετὸ διάστημα ἀποκτώντας τὴ βασικὴ μοναχικὴ παιδεία καί μαθαίνοντας νά κόβει τὸ θέλημά τῆς.

Ἡ Ἄννα εἶχε μεγαλύτερη κλίση πρὸς τὴν ἡσυχαστικὴ ζωή τῆς ἐρήμου. Φοβούμενη ὅμως νά ἐνεργήσει σύμφωνα μέ τὴ δική τῆς ἀμφίβολη θέληση, κατέφυγε μέ θερμὴ προσευχὴ στὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Ζητοῦσε τὴ βοήθειά τῆς καί τὴν παρακαλοῦσε νά τῆς δώσει μιὰ ἔνδειξη γιά τὸ κατὰ πόσο ὁ δρόμος πού ἐπιθυμοῦσε ἡ ψυχὴ τῆς κι ἀγωνιζόταν γι' αὐτήν, ἦταν εὐάρεστος στὸν Κύριο. Σάν ἀπάντηση στὴ θερμὴ προσευχὴ τῆς, εἶδε τὸ ἀκόλουθο ἀξιοσημεῖωτο ὄνειρο:

Εἶδε ὅτι κρατοῦσε στά χέρια τῆς μιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἀπ' τὴν εἰκόνα ἔδγαινε μιὰ ἀπαλή, εὐγενικὴ φωνὴ πού τὴν κάλυπτε μέ μιὰ εὐχάριστη ζεστασιά. Ἡ ζεστασιά αὐτὴ πέρασε μέσα τῆς καί παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι στὴν ἀρχὴ ἦταν εὐχάριστη, στὴ συνέχεια ἦταν βαριά καί πικρὴ. Καταλαβαίνοντας ἀπ' τὸ ὄνειρο αὐτὸ ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῆς ἦταν εὐάρεστη στό Θεό, ἀλλ' ὅτι ὁ ἀγώνας τῆς ἀπὸ εὐχάριστος πού θά ἦταν στὴν ἀρχὴ ἀργότερα θά γινόταν δύσκολος καί πικρός, πῆγε στὴ Λαύρα τοῦ Ποτσαέφ γιά νά προσκυνήσει τὴν ἁγία εἰκόνα Τῆς.

Ἀπὸ τότε ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ἄρχισε νά τὴν βοηθᾷ φανερά. Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ συνάντησε τρεῖς ἁγίους ἀνθρώπους πού ἔπαιξαν καθοριστικὸ ρόλο στὴ μετέπειτα ζωὴ τῆς. Πρῶτα συνάντησε ἓνα μεγάλο ἀσκητὴ, τὸν π. Θεοδόσιο Λεβίτσκυ, ἓναν ἱερέα πού, ὅπως ἀργότερα ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης, ζοῦσε στὸν κόσμο μοναχικὴ ζωὴ, ἦταν πάρα πολὺ ἔμπειρος πνευματικὸς ὁδηγὸς καί διατηροῦσε ἓναν ξενῶνα γιά τοὺς φτωχοὺς, τοὺς ἀνάπηρους καί τοὺς προσκυνητές. Ἡ Ἀναστασία ἐργάστηκε μαζί του γιά ἓνα διάστημα κι ἐκεῖνος τὴν προετοίμασε γιά τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ τῆς.

Μετά τὸ θάνατό του ἡ Ἀναστασία συνάντησε μιὰ κοπέλλα μέ τὸ ἴδιο πνεῦμα, τὴ Μαρία, πού ἀργότερα ἔγινε ἐρημίτρια στό Ὁλονετς. Οἱ δύο κοπέλλες ἀναχώρησαν πρὸς τὰ βόρεια, στὴν περιοχὴ τοῦ Ὁλονετς καί ἔζησαν μιὰ αὐστηρὴ ἀναχωρητικὴ ζωὴ μέ ἀμοιβαία ὑπακοή, κοντὰ στό χωριὸ τῆς οἰκογένειας τῆς Μαρίας.

Τελικὰ ἦρθε σ' ἐπαφὴ μέ τὸ μεγάλο γέροντα Ἰγνάτιο τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ ἁγίου Νικηφόρου στὴ Λίμνη Βάζα, πού ἦταν θεῖος τῆς Μαρίας. Ὁ ἅγιος αὐτὸς πατέρας τῶν τελευταίων χρόνων, πού ἦταν ἀγιορείτης μοναχὸς καί στενὸς φίλος τοῦ ἐπισκόπου Ἰγνατίου Μπρατσανίνωφ, ἀρχικά, ὅταν τοῦ ζήτησαν νά τίς καθοδηγή-

σει, δέν ἐνθάρρυνε τίς δυό κοπέλλες νά ζήσουν μόνες τους στήν ἔρημο.

Μετά τό προσκύνημά τους στό Σολόφκυ ὁμως ἡ ἐπιθυμία τους ἔγινε πραγματικότητα. Ὁ π. Ἰγνάτιος πείστηκε τελικά ἀπ' τήν ἀποφασιστικότητα καί τή σταθερότητά τους καί ὁ ἴδιος τίς βοήθησε, παραχωρώντας ἕνα κελλί στήν περιφέρεια τοῦ μοναστηριοῦ του.

Μετά τό θάνατό του ἔπρεπε νά ἐγκαταλείψουν τό κελλί αὐτό καί νά κάνουν τό κάθε τί μόνες τους, ἐπειδή καταδιώχθηκαν καί τρομοκρατήθηκαν καί γι' αὐτό δοκίμασαν πολλή πικρία. Ἔτσι ἄρχισαν μέ μεγάλο ἀγώνα νά σκάβουν τή παγωμένη γῆ, γιά νά χτίσουν ἕνα κελλί. Ἡ δουλειά αὐτή ὁμως ἦταν πολύ δύσκολη γι' αὐτές τίς λεπτές κοπέλλες πού ἦταν ἀσυνήθιστες καί ἄπειρες γιά τέτοια ἐργασία. Τό μόνο πού εἶχαν γιά νά φάνε ἦταν μανιτάρια καί αὐτά πολλές φορές ἀντί γι' ἀλάτι τά ἔτρωγαν μέ σκουλήκια.

Ὅλο τό καλοκαίρι περπατοῦσαν ξυπόλητες ἀπό φτώχεια καί εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν πολλά καί δηλητηριώδη φίδια.

Ἐνα τσεκούρι πού εἶχαν δέν ἦταν ἀρκετά κοφτερό καί σιχνά ἔπεφτε ἀπ' τή λαβή του. Κι' ἔτσι μέ πολλή δυσκολία καί οἱ δυό τους ἔκοψαν μερικές δωδεκάδες ἔλατα. Πολλές φορές τά μισοκομμένα ἔλατα ἔγερναν ἀλλά γιά πολύ καιρό δέν ἔπεφταν καί οἱ κοπέλλες ἀναλαμβάναν πάλι τή δουλειά μέ προσευχή καί δάκρυα.

Τελικά ἔχτισαν κάπως μ' αὐτά τά δέντρα ἕνα κελλί, τό ὁποῖο ὁμως ἔσταζε κι ἔπρεπε συνέχεια ν' ἀντλοῦν τό νερό ἔξω, ἐνῶ ἀντί γιά πόρτα εἶχαν κρεμάσει τά ἴδια τους τά ροῦχα.

Μετά ἔφτιαξαν ἕνα πρόχειρο φούρνο. Ἡ κορυφή τῆς καπνοδόχου στηριζόταν σέ ξύλα πού ἦταν καλυμμένα μέ λάσπη καί μέ τή πρώτη φωτιά τοῦ φούρνου καίγονταν.

Ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, ἦρθε ἕνας χωρικός καί τούς ἔφερε ἕνα τσεκούρι, ἕνα πριόνι, λίγο ἀλεύρι καί τούς ἔφτιαξε μιά πόρτα. Ὁ καπνός καί τό κρύο γέμιζαν τό φτωχό αὐτό κελλί, ὅπου οἱ κοπέλλες ἔζησαν ἕναν ὁλόκληρο χειμῶνα προσευχόμενες στό Θεό καί ὑποφέροντας ὅλες αὐτές τίς δυσκολίες.

Ἀργότερα στή θέση τῆς σκεπῆς πού ἦταν φτιαγμένη ἀπό κλαδιά ἔφτιαξαν μιά καλύτερη στέγη, ὅπως εἶχαν δεῖ νά φτιάχνει ἕνας χωρικός τήν ξύλινη σκεπή τοῦ σπιτιοῦ του. Τώρα ὁμως πού τό κελλί

Σύναξη ὁσίων γυναικῶν τῆς Ἁγίας Ρωσίας.

ἔγινε κάπως πιό ζεστό πρόκυψε ἄλλη δυσκολία. Τά δέντρα μέ τήν ὑγρασία ἄρχιζαν ν' ἀνθίζουν καί νά βγάζουν μεγάλα κλαδιά. Καί τήν ἀνοιξη πού ἡ γῆ ἄρχισε νά ξεπαγώνει, τό κελλί τους κατάρρευσε ὁλόκληρο. Οἱ ἀγωνίστριες αὐτές ὁμως ὑπόμεναν ὅλες αὐτές τίς θλίψεις χωρίς γογγυσμούς. Τό ἴδιο ἔκαναν καί πολλά χρόνια ἀργότερα. Ἡ ψυχή τους ἀγαποῦσε τόσο πολύ τήν ἡσυχία τῆς ἐρήμου, ὥστε γιά χάρη τῆς ἦταν ἐτοιμες νά ὑποφέρουν τά πάντα.

Κάποτε πού ἡ Ἀναστασία πῆγε νά μαζέψει μανιτάρια χάθηκε μέσα στό δάσος κι ἀναγκάστηκε νά κοιμηθεῖ κάτω ἀπ' τά ἔλατα, ἐκτεθειμένη στή βροχή καί τόν ἄνεμο.

Σέ μιά ἄλλη τοποθεσία κοντά στό κελλί τους ὑπῆρχαν πάρα πολλά δηλητηριώδη φίδια. Αὐτά ἐβγαιναν ἀπό μιά τρύπα ἡ ὁποία ἦταν στήν κουφάλα ἑνός δέντρου κοντά στό κελλί τους. Κάποτε, ἐνῶ ἐπέστρεφε ἀπ' τό μάζεμα τῶν μανιταριῶν, ἡ Ἀναστασία μπήκε στό κελλί τῆς καί βρῆκε ἕνα μεγάλο φίδι πάνω στήν ψάθα πού κοιμόταν.

Μιά ἄλλη φορά πῆγε νά πάρει ψωμί ἀπ' τήν ξύλινη θήκη καί βρῆκε μέσα ἕνα τεράστιο φίδι νά σφυρίζει.

Ἄλλοτε πάλι πού πήγε νά μαζέψει μανιτάρια, ἡ Ἄναστασία. δε ἄρκετά δέντρα πεσμένα καί σκέφτηκε νά φτιάξει ἓνα λαχανό-
ηπο. Ἐτσι μετάφερε μερικά ξερόκλαδα καί ἔβαλε φωτιά γιά νά
αθαρίσει τήν περιοχή. Ὁ καιρός ὅμως ἦταν ξερός καί ἡ φωτιά
ξελίχθηκε σέ μιά πραγματική πυρκαγιά στό δάσος. Ἡ Ἄναστασία
ὅτε ἔπεσε στό ἔδαφος καί παρακαλοῦσε τόν Κύριο νά τή βοηθήσει
αἱ ξαφνικά ἐμφανίστηκε ἓνα σύννεφο στόν οὐρανό κι ἔβρεξε τά
ἄντα τριγύρω σβήνοντας τή φωτιά.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἐκκλησιαστικές ἀρχές δέν ἐπικρότησαν τή δια-
ονή τῆς Ἄναστασίας στήν ἔρημο, ἀναγκάστηκε νά μετακινηθεῖ βο-
ειότερα. Κι ἐκεῖ πού ζοῦσε μέ μιά μαθήτρια, τῆς ἐπιτέθηκαν δυό
ασκοφόροι ληστές ψάχνοντας γιά λεφτά. Τίς ἔπιασαν καί τίς ἔδε-
σαν μέ σχοινιά τόσο σφιχτά, ὥστε τά χέρια τους μαύρισαν καί
σαράμειναν δεμένες ὡς ὅτου οἱ ληστές ἔψαξαν τά κελλιά τους.
Αφοῦ δέ βρῆκαν παρὰ λίγα μανιτάρια καί λίγο ἀλεύρι, πείστηκαν
ὅτι οἱ ἐρημίτριες ἦταν ἀκτήμονες. Γι' αὐτό τίς ἔλυσαν, τίς ἔκαναν
δαφιαία ὑπόκληση ζητώντας τους συγγνώμη καί ἔφυγαν. Ἐτσι ἡ
Ἄναστασία, ὀδεύοντας τό στενό μονοπάτι, ὑπόφερε μεγάλες δοκι-
μασίες.

Οἱ ἐκούσιες δοκιμασίες της ὅμως δέν πῆραν τέλος μ' ὅλα αὐτά
τά θάσανα. Ἐφ' ὅσον οἱ δυσκολίες τῆς ζωῆς δέν τήν ἀπομάκρυναν
ἀπ' τήν ἔρημο, ὁ ἐχθρός τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἄρχισε νά τήν ἐν-
αχλεῖ μέ ἀπελπισία, ἀνία, ἀνέκφραστο φόβο, φωνές, ἀπειλές καί
δαιμονικές φαντασίες. Χάρη ὅμως στή βαθιά της ταπείνωση καί τή
παθερή της πίστη, ὁ Κύριος δέν τήν ἐγκατέλειψε. Συχνά τήν παρη-
γοροῦσε μέ ὁράματα, πού ἔδλεπε κατά τή διάρκεια τοῦ ὕπνου της.

Κάποτε εἶδε ἓνα μαῦρο ὑπηρέτη τοῦ ἄρχοντα αὐτοῦ τοῦ κόσμου.
Καθόταν κι ἔγραφε σ' ἓνα βιβλίο καί μιλοῦσε γιά τήν ἀναγκαιότητα
νά καταστρέψει ὅλα τά μοναστήρια. Ξαφνικά, ὅταν ἡ Ἄναστασία
ἄρχισε νά ὑπερασπίζεται τά μοναστήρια καί νά λέει γιά τίς προσ-
ευχές πού γίνονται σ' αὐτά γιά τόν κόσμο, τῆς ρίχτηκε μέ μίσος.

— Ἀκόμη καί γιά σᾶς προσεύχονται, εἶπε ἡ Ἄναστασία.

Αὐτό ὅμως προκάλεσε μιά νέα καί φοβερή ἔκρηξη θυμοῦ, ἀλλά
μιά ἄορατη δύναμη τήν ἔσωσε ἀπ' τή μανία τοῦ ἐχθροῦ. Μετά ἡ
Ἄναστασία εἶδε χορούς παρθένων μοναχῶν καί γυναικῶν νά βαδί-
ζουν καί νά ψάλλουν ἓνα γλυκύτατο ἄσμα καί νά κρατοῦν στά χέ-

ρια τους λαμπάδες. Ἡ Ἄναστασία ἄρχισε μέ τήν ἀδύναμη φωνή της
νά ψάλλει μαζί τους καί νά τίς ἀκολουθεῖ καί μετά ἀπό λίγο ξύ-
πνησε.

Ἄλλη φορά πού ἡ Ἄναστασία, ἐξαντλημένη ἀπό μιά δύσκολη
ἀρρώστια, ἦταν ξαπλωμένη καί διάβαζε τή Φιλοκαλία, ἀποκοιμή-
θηκε γιά λίγο. Τότε εἶδε νά ἔρχεται ἐναντίον της μιά λεγεώνα δαι-
μόνων. ἀπ' τοὺς ὁποίους τήν διαφύλαξε ὁ Κύριος, Αὐτός πού μᾶς
πρόσταξε νά καθαρίσουμε τήν καρδιά μας καί νά τήν ἐνισχύσουμε
μέ ἀδιάλειπτη προσευχή, ἓνα χάρισμα πού δέ χορηγεῖται ἀμέσως
καί χωρὶς ἀγώνα στόν ἄνθρωπο.

Μιά ἄλλη φορά πάλι εἶδε μέσα σέ ἀνέκφραστη ὁμορφιά τήν
ὑπεραγία Θεοτόκο, ὅπως ἀπεικονίζεται στήν εἰκόνα «Ἡ χαρά
ὅλων τῶν θλιβομένων», κι ἀμέσως μετά τό ὄραμα αὐτό αἰσθάνθηκε
θεραπευμένη ἀπό μιά βαριά ἀρρώστια πού ὑπόφερε.

Ὁ ἐχθρός, στήν προσπάθειά του νά ταραξεί τήν ἐρημίτρια, ἀγω-

Ἡ ὁσία Εὐφροσύνη
τοῦ Πολότσκ.

Ἡ ὁσία Σολομονία
τοῦ Σούζνταλ
Εἰκόνες τοῦ 16ου αἰώνα.

Ἡ ὁσία Φεβρωνία
τοῦ Μούρομ.

νιζόταν επίσης νά τήν πολεμήσει μέ δράματα κατά τήν ὥρα τοῦ ὕπνου, ἐμφανιζόμενος σάν ἄγγελος φωτός. Ἡ Ἀναστασία ὁμως πού αἰσθανόταν πάντα στήν ἀρχή τῶν δραμάτων αὐτῶν μιά πνευματική καταπίεση, ξυπνοῦσε κι ἄρχιζε νά προσεύχεται μέ θέρμη καί ὁ πειρασμός παρερχόταν χωρίς νά τήν βλάψει.

Καθώς ἡ ἐρημίτρια ωρίμαζε πνευματικά, μέ τίς θλιβερές συνθηκές καί τίς κακουχίες της, ἡ δύναμη τῆς ἡθικῆς ἐπιρροῆς της αὐξανόταν ὄλο καί περισσότερο κι ἔτσι ἄρχισαν προοδευτικά νά συγκεντρώνονται γύρω της μαθήτριες - κοπέλλες πού σάν κι αὐτή ἦταν ζηλώτριες τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Τό μεγαλεῖο τῆς αὐταπάρνησης καί ὑπομονῆς της μπορεῖ νά ἐκτιμηθεῖ ἀπ' τήν πράξη τοῦ ἐπισκόπου Ἰγνατίου Μπρατσανίνωφ, πού ὅταν τήν εἶδε ἐκεῖ πού κατοικοῦσε συγκινήθηκε τόσο πολύ, πού ξέσπασε σέ δάκρυα. Ἐπίσης, τῆς ἐπέτρεψε νά ζήσει στή θέση πού ἦταν πρίν τό μοναστήρι τοῦ Παντάν, ὅπου ἡ Ἀναστασία δέχτηκε μυστικά τή μοναχική κουρά.

Τό κελλί της ἦταν κρύο καί ταπεινό καί σέ μιά γωνιά του ἦταν τοποθετημένα βρύα. Πάνω στά βρύα εἶχε τοποθετήσει μερικά σανίδια καί πάνω σ' αὐτά κοιμόταν. Κατά τίς πρωινές ὥρες τά βρύα πάγωναν ἀπ' τό κρύο καί μετάδιναν τήν παγωνιά καί στό σῶμα της.

Ἀπ' τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνες τό σῶμα της ἄρχισε νά πρήζεται καί νά πονάει μέ δριμύτητα. Ἐκείνη ὁμως δέν πρόφερε οὔτε τόν παραμικρό γογγυσμό, ἀλλά ὑπόμενε τά πάντα μέ σιωπή, διατηρώντας τήν ἐκφρασὴ τῆς χαρούμενης καί μένοντας ταπεινή καί νηφάλια.

Κάποτε ἡ μητέρα Ἀναστασία ἦταν πολύ ἄρρωστη, ὅπως διηγείται κάποια μοναχή πού ζοῦσε μόνη της περίπου μισό μίλι μακριά της καί συνήθιζε νά πηγαίνει γιά νά τήν ὑπηρετεῖ. Ἡ μοναχή αὐτή λυπόταν πού ἔμενε μακριά καί κουραζόταν νά πηγαίνει μέχρι τό κελλί τῆς Ὁσίας, ἡ Ἀναστασία ὁμως τό ἀντιλήφθηκε αὐτό καί τήν ἐνίσχυσε μέ τίς προσευχές της καί μέ τή διαβεβαίωσή της ὅτι οἱ κόποι της αὐτοί ἦταν εὐάρεστοι στό Θεό.

Μιά φορά ἡ μοναχή αὐτή εἶδε σέ ὄνειρο ὅτι κάποιος τῆς ἔδωσε ἕνα ζευγάρι παπούτσια, πού ἦταν φτιαγμένα ἀποκλειστικά ἀπό θαυμασία ἔξωγήινα λουλούδια. Κοίταξε μέσα σ' αὐτά καί διαπίστωσε ὅτι ὑπῆρχαν κι ἐκεῖ θαυμασία κι εὐωδιαστά λουλούδια. Καί μιά φωνή τῆς εἶπε:

— Τά παπούτσια αὐτά εἶναι γιά σένα, γιά τοὺς κόπους καί τίς ὑπηρεσίες σου στή μητέρα Ἀναστασία.

Ἡ μοναχή ξύπνησε χαρούμενη καί συνέχισε νά ὑπηρετεῖ τή γερόντισσά της χωρίς λύπη μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς της.

Ἡ γερόντισσα Ἀναστασία, πού ἦταν ἡ ἴδια κάτοχος τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, δίδαξε καί τίς συνασκήτριές της τήν πνευματική αὐτή ἐργασία. Ἡ Εὐδοκία ὁμως δέν μποροῦσε ν' ἀποκτήσει οὔτε καί νά καταλάβει τή δύναμη τῆς προσευχῆς αὐτῆς. Κάποτε εἶδε τό ἔξις ὄνειρο:

Ἀνάμεσα σ' ἕνα τεράστιο πλήθος ἀνθρώπων περπατοῦσαν δαίμονες καί τοὺς παράσυραν σέ πονηρές πράξεις καί ἁμαρτίες. Οἱ ἄσπλοι ἄνθρωποι ὑπάκουαν ἀμέσως κι ἐκτελοῦσαν τίς ἐντολές τοῦ ἐχθροῦ. Μετά οἱ δαίμονες ἐπιτέθηκαν ἐναντίον της. Ἐκείνη ἄρχισε νά λέει τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ καί τότε εἶδε δίπλα της ἕνα ξίφος μακρὺ καί φλογερό, πού ἦταν σχηματισμένο ἐξ ὀλοκλήρου ἀπ' τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Ὅπουδῆποτε ἔστρεφε τό ξίφος, οἱ δαίμονες τρέπονταν σέ φυγή. Ξύπνησε κι ἀπὸ τότε ἀσκοῦσε μέ θέρμη τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ τροφή τῆς Ἀναστασίας ἦταν πολύ λιτή. Μαγεύρεναν μόνο λαχανόσουπα ἢ σουπα ἀπὸ πατάτες. Ὅταν οἱ μοναχές ἐργάζονταν ἐργόχειρα στά κελλιά, μιά διάβαζε καί οἱ ἄλλες ἄκουγαν ἐργαζόμενες. Καθημερινό τους ἀνάγνωσμα ἦταν οἱ Βίοι τῶν Ἀγίων. Ὅπου τά ἀναγνώσματα δέν ἦταν κατανοητά, ἡ γερόντισσα ἀναλάμβανε νά τά ἐξηγήσει καί μιλοῦσε ἀπ' τήν καρδιά της τόσο ζεστά, πού σχεδόν ὅλες οἱ ἀδελφές ἔκλαιγαν.

Ὅταν γύρω ἀπ' τήν Ἀναστασία σχηματίστηκε μιά ἀρκετά μεγάλη ἀδελφότητα, ἔχτισε τελικά ἕνα μοναστήρι. Ἡ γερόντισσα ὁμως παράμεινε μέχρι τέλους πιστή στήν ἀγάπη της γιά τήν ἐρημο. Καί ἡ ἀνανέωση τοῦ παλίου μοναστηριοῦ τοῦ Παντάν, σάν γυναικείου μοναστηριοῦ, ἐγινε ἀπὸ ἕνα ἄλλο πρόσωπο πού ἡ μητέρα Ἀναστασία εἶχε εὐλογήσει νά ἐνεργήσει ἐξ ὀνόματός της καί κάτω ἀπ' τήν προσωπική της ἐπίβλεψη.

Μετά ἀπὸ μιά περίοδο ἀρρώστιας ἡ μακαρία Ἀναστασία ἀναπαύτηκε ἡσυχᾶ, στίς 11 Ἰουλίου 1901. Καί ὁ τάφος της, δίπλα στή λειψανοθήκη τοῦ ὁσίου Κορνηλίου, ἦταν ὁ μεγαλύτερος θησαυρός τοῦ μοναστηριοῦ.

ΟΣΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΠΙΝΕΓΚΑ

«**Μ**ήν ανοίγεις τήν καρδιά σου σέ άλλον χωρίς ανάγκη. Ἀνάμεσα σέ χίλιους, μόνο ένα θά βρεῖς πού μπορεῖ νά φυλάξει τό μυστικό σου. Ἀγωνίσου μέ κάθε τρόπο νά διαφυλάξεις τό θησαυρό τῶν πνευματικῶν δωρεῶν σου. Διαφορετικά θά τό χάσεις καί δέ θά τό ξαναβρεῖς».

Αὕτή ἦταν ἡ συμβουλή τοῦ ἁγίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ πρὸς τὰ «ὄρφανά» του, βασισμένη στήν πατερική διδασκαλία γιά τή συγκέντρωση πνευματικοῦ θησαυροῦ στήν ἡσυχία. Κι ἀκριβῶς τέτοια ἦταν ἡ πνευματική θέρη τῶν ἁγίων γυναικῶν στή Ρωσία· συγκαλυμμένη ταπείνωση, ἀπόκρυψη ἀπ' τό ἀνθρώπινο μάτι. Αὐτό εἶναι τόσο φανερό ἀπ' τοὺς βίους τους πού διασώθηκαν ὡς τίς μέρες μας, ὅπως γιά παράδειγμα: ὁ βίος τῆς προαναφερόμενης συνασκήτριας τῆς Ἀναστασίας, Μαρίας τοῦ Ὑλονετς· τῶν παρθένων τοῦ ἁγίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ: Ἀναστασίας Λογκάτσεφ (+ 1815)· Νεονίλλας (+ 1875)· Πελαγίας (+ 1884)· «Πάσχας» τοῦ Σάρωφ (+ 1915) καί τῆς ἰδιαίτερα ἐμπνευσμένης, ὅπως ἀποκαλύπτεται στή βιογραφία της, ἡγουμένης Θαΐδας τοῦ Λιούσι (+ 1915). Αὕτη, μέ τή βοήθεια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κροστάνδης, ἀναδίσωσε τό μεγάλο μοναστήρι τοῦ ἁγίου Θεράποντα τοῦ Μπελοζέρσκ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἡγουμένη Σεραφίμα βρῆκε μαρτυρικό θάνατο.

Μία ἀπ' αὐτές τίς ἡσυχες ἀσκήτριες, κυριολεκτικά κρυμμένη ἀπ' τόν κόσμο, σύγχρονη τῆς ὁσίας Δωροθέας πού διέπρεψε στά βορειότερα τῆς Ρωσικῆς Θηβαΐδας, ἦταν ἡ μακαρία Παρασκευή τοῦ Πινέγκα.

Ὁ Πινέγκα εἶναι ἓνα ὄνειρεμένο ποτάμι, ὄχι τόσο φαρδύ ὅσο ὁ Ντβίνα, τοῦ ὁποῦ εἶναι παραπόταμος, ἀλλά μοιάζει μέ ἡσυχὴ καί ἀτάραχη λιμνούλα καί οἱ πολλές καλαμιές καί τὰ κρίνα του παραμένουν ἡρεμα καί ἀκίνητα στήν ἐπιφάνειά του.

Τό ποτάμι εἶναι τόσο στενό πού μπορεῖ κανένας νά ρίξει πέτρα ἀπ' τή μιά ὄχθη στήν ἄλλη καί μετά ἀπό κάθε ὄχθη ὑπάρχει δάσος, δάσος καί πάλι δάσος, δάσος χωρίς τελειωμό. Αὕτη εἶναι ἡ γῆ τῆς «τουόντρας» (ἀρктиκή περιοχή), τῆς «περισσότερο ἐπικίνδυνης περιοχῆς τῆς Εὐρώπης», ὅπως περιγράφεται ἀπ' τό Στέφανο Γκρά-

Ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος τῆς Βέρκολα (μέ λεπτομέρειες ἀπό τό βίο καί τὰ θαύματά του).

· στίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας, στό ταξιδιωτικό του ἡμερολόγιο τοῦ νικουῦ βορρά, «Ἄγνωστη Ρωσία».

Σ' αὐτή τή γῇ, στό χωριό Βέρκολα κοντά στήν Κεδρόλα, γεννή-
· ιε τό 1532 ἓνα ἀγόρι πού ὀνομαζόταν Ἀρτέμιος, ἀπ' τοὺς εὐσε-
· ς γονεῖς του Κοσμά καί Ἀπολλιναρία. Ἦταν θεοφοβούμενος καί
· νηθίστα ταπεινός καί ἀγνός. Ὅταν ἦταν δώδεκα χρονῶν κι ἐνῶ
· γωνε μέ τόν πατέρα του στοὺς ἀγρούς, ἔπεσε νεκρός ἀπό κεραυνό,
· ἄγμα πού οἱ ἀπλοῖκοί χωρικοί τό ἐξέλαβαν σάν σημεῖο ὅτι ὁ
· ὅς ἦταν θυμωμένος μαζί του καί τόν ἀφησαν ἄθαφτο στό δάσος.

Εὐκολα μπορεῖ νά φανταστεῖ κανεῖς πόσο ἐπηρέασε ἡ γνώμη τοῦ
· ριού τήν ἤδη θεοσεβούμενη κι ἐξαιρετικά εὐσεβή οἰκογένειά του.

αὐτή τήν ἀτμόσφαιρα τοῦ δέους καί τῆς σιωπῆς, τρέμοντας ἐνώ-
· ον τοῦ Θεοῦ, ἀνατράφηκε ἡ ἀδελφή τοῦ ἀγίου Ἀρτεμίου, Παρα-
· σευή, πού ἔφτασε σέ μέτρα ἀγιότητος χωρίς νά τό γνωρίζει. Ἀπο-
· νωμένη ἀπ' τόν κόσμο, ἀλλά τριγυρισμένη ἀπ' τίς ὁμορφίες τῆς
· θισμένης ἀνοιξης τοῦ βορρά καί διατηρημένη ἀπ' τίς παγωνιές
· ν χειμῶνα, ἔγινε ἀγία καί θαυματουργή γιατί, ὅπως καί ὁ ἀδελ-
· ὅς της, ἦταν ἐκλεκτό σκεῦος τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν μετά ἀπό τριάντα δύο χρόνια τό σῶμα τοῦ ἀγίου ἀδελφοῦ
· ς δρέθηκε ἀφθαρτο, ἔκανε πολλά θαύματα κι ἔγινε σεβαστό ἀπ'
· λους τόσο, ὥστε πάνω στά λείψανά του νά ἰδρυθεῖ ὁλόκληρο μο-
· αστήρι. Τότε ἡ Παρασκευή πού εἶχε ἤδη ὠριμάσει πνευματικά, γιά
· ἀποφύγει τίς πτώσεις τῆς ὑπερηφάνειας ἀποσύρθηκε σέ ἡσυχία
· αἱ περισυλλογή.

Ἔτσι δέ γνωρίζουμε οὔτε ἄν κλείστηκε σέ μοναστήρι ἢ πότε
· ἀναπαύτηκε. Γνωρίζουμε μόνο ὅτι κοιμήθηκε σάν ὁσία παρθένης*.

Τό 1610 τά λείψανα τοῦ ἀγίου Ἀρτεμίου ἐξετάστηκαν ἀπ' τό
· ιητροπολίτη τοῦ Νόβγκοροντ Μακάριο καί στή συνέχεια καταγρά-
· ρηκε ὁ βίος του καί συντέθηκε μία ἀκολουθία πρὸς τιμὴ του.

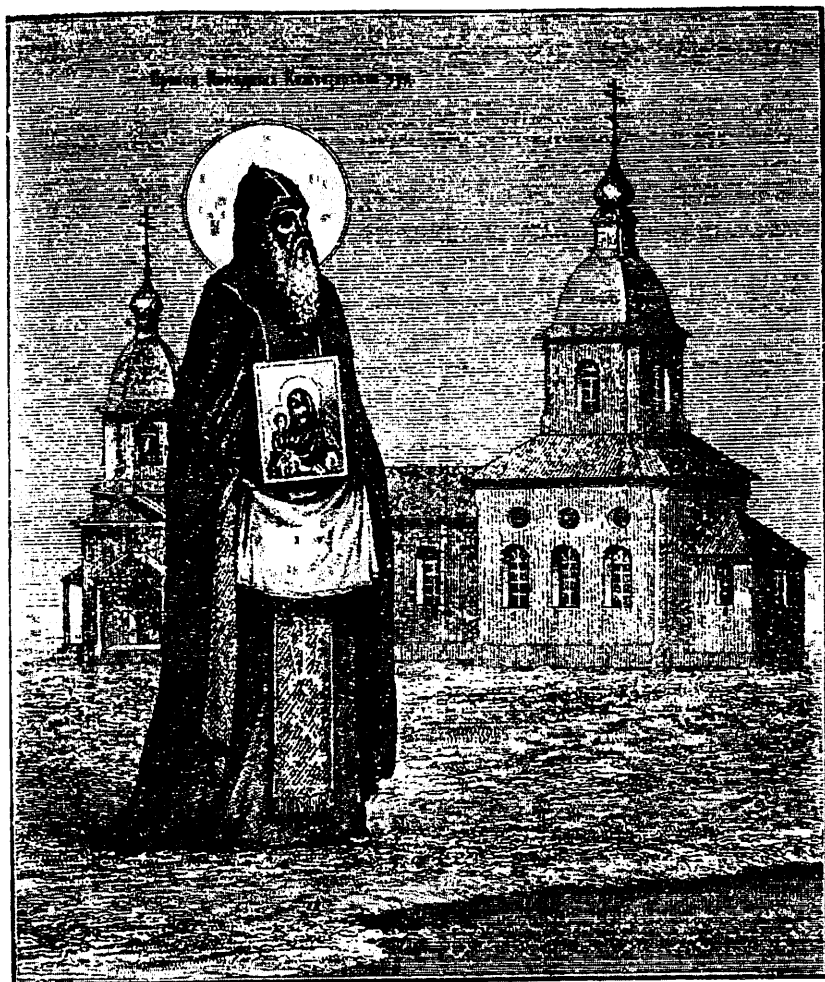
Τὴν ἴδια χρονιά, ἓνα φέρετρο μέ τά εὐωδιαστά λείψανα μιᾶς
· παρθένου ἀνακαλύφθηκε στήν ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Γεωργίου στό
· Πίριμιν καί κάποιος πιστός εἶδε τό ἐξῆς ὄραμα: Ἐμφανίστηκε μιά

ὠραία παρθενος καί τον πληροφόρησε ὅτι τ' ὀνομά της ἦταν Παρα-
· σκευή· ὅτι οἱ ἄρρωστοι ἄνθρωποι πρέπει νά ἔρθουν σ' αὐτή τήν
· ἐκκλησία καί νά προσευχηθοῦν στόν ἅγιο Γεώργιο καί τή νέα θαυ-
· ματουργή ἀγία Παρασκευή κι ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ θά λάβουν βοήθεια, τήν
· ὁποία καί πραγματικά ἄρχισαν νά παίρνουν πλούσια.

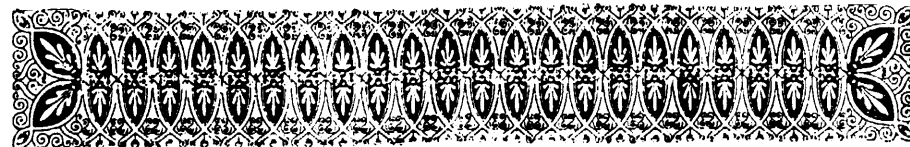
Ἀργότερα χτίστηκε ἓνα παρεκκλήσι γιά νά τοποθετήσουν τά
· λείψανά της, τοποθέτησαν ἐκεῖ ἐπίσης μιά παλιά εἰκόνα της καί ἡ
· μνήμη της γιορταζόταν στίς 28 Ὀκτωβρίου. Τέτοια εἶναι ἡ δύναμη
· τῆς κρυμμένης ἀγιότητος.

* Περισσότερα γι' αὐτήν ὑπάρχουν στό ρωσικό περιοδικό Strannik, 1878, τεῦχος 12·
· γιά τό βίο τοῦ ἀγίου Ἀρτεμίου βλέπε τόν «Ὁρθόδοξο Λόγον», Μάρτιος - Ἀπρί-
· λιος 1974.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα.

Ὁσιος Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα*

τά μέσα τοῦ 16ου αἰῶνα γεννήθηκε ὁ ἅγιος Νικόδημος στό χωριό Ἰβάνκοβα, κοντά στήν πόλη Ροστώβ. Στό ἅγιο βάπτισμα ἔλαβε τό ὄνομα Νικήτας καί οἱ γονεῖς του ἦταν πλούσιοι καί εὐγενεῖς χωρικοί. Ὁ Νικήτας ἀνατράφηκε μέ τό πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς εὐσέβειας καί ὅταν μεγάλωσε ἀρκετά ἀρχισε νά βοηθάει τόν πατέρα του στίς ἀγροτικές ἐργασίες καί συ-

χνά ἔβουσκε κάποιο κοπάδι στό λειβάδι. Κάποτε πού βρισκόταν στούς ἀγρούς ἄκουσε μιά φωνή:

– Νικόδημε! Νικόδημε!

Τό παιδί κοίταξε τριγύρω του καί ἐπειδή δέν εἶδε κανέναν, κατάλαβε ὅτι αὐτή ἦταν θεία φωνή πού ἀπευθυνόταν σ' ἐκεῖνον καί φοβήθηκε. Ἐπιστρέφοντας σπίτι τά εἶπε ὅλα στούς γονεῖς του καί ἐκεῖνοι κατάλαβαν ὅτι ἡ φωνή αὐτή ἦταν μιά ἔνδειξη θείας κλήσης τοῦ γιου τους πρὸς τό μοναχισμό καί αὐτή τήν ἐξήγηση ἔδωσαν καί στὸν ἴδιο. Ὁ Νικήτας ὅμως αὐτή τήν ἐποχὴ ἦταν μόλις δώδεκα χρόνων καί ἔτσι δέν ἐγκατέλειψε ἀμέσως τοὺς γονεῖς του γιὰ νά ἐκπλη-

* Μετάφραση ἀπ' τό «Рῡσο Προσκυνητή», 1894, τεύχη 23, 25, 27 μέ προσθήκες ἀπ' τό «Pravoslavny Sobesednik», πού δημοσιεύτηκε ἀπ' τὴ θεολογικὴ Ἀκαδημία τοῦ Καζάν τό 1858 καί τοὺς «Βίους τῶν Ἀγίων», ἀπ' τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Φιλάρετο τοῦ Τσέρνικωφ, Πετρούπολη, 1892 - 1900, τεύχη Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου καί Δεκεμβρίου.

ρώσει τήν κλήση του. Ἐμπιστεύτηκε τά πάντα στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί παραμένει νά ζήσει μέ ὑπακοή μαζί τους μέχρι τό θάνατό τους, πού δέν ἄργησε νά ἔρθει μετά τό γεγονός πού προαναφέραμε.

Ἀφοῦ ἔθαψε τούς γονεῖς του, ὁ Νικήτας ἀναχώρησε γιά τήν πόλη Γιαροσλάβλ, ὅπου ἔζησε γιά ἕνα ἀρκετά μεγάλο διάστημα. Ἐκεῖ ἔμαθε τήν τέχνη τοῦ σιδηρουργοῦ μέ τήν ὁποία καί κέρδιζε «τά πρὸς τό ζῆν». Ἡ ἀπασχόληση αὐτῆ τοῦ ἔδινε περισσότερα ἔσοδα ἀπ' ὅσα χρειαζόταν γιά τίς περιορισμένες ἀνάγκες του κι ἔτσι ὅ,τι τοῦ περίσσευε τά ἔδινε μέ μεγάλη του χαρά ἐλεημοσύνη στούς φτωχοῦς. Περνοῦσε τή ζωή του μέ μιά ἀκούραστη διάθεση γιά ἐργασία, παρακολουθοῦσε μέ ζῆλο τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες καί προσευχόταν θερμά, ἐνθουμούμενος τῇ φωνῇ πού ἀκουσε στούς ἄγγρους καί παρακαλώντας τό Θεό νά τοῦ ἀποκαλύψει τό νόημά της. Κι αὐτό δέν ἄργησε νά γίνει.

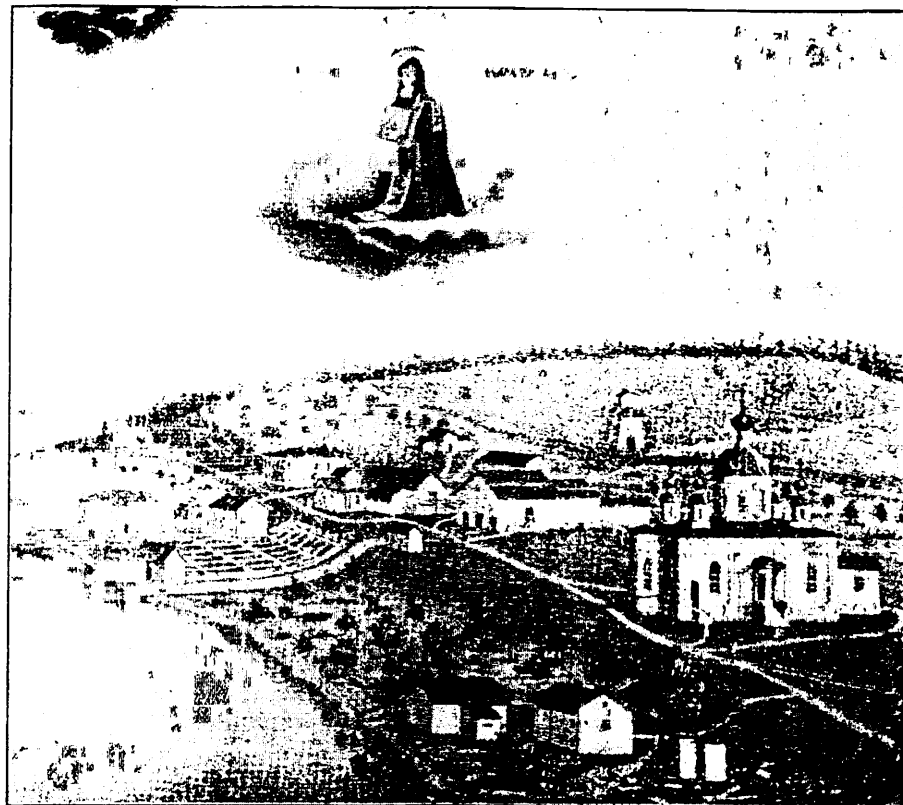
Ἀπ' τό Γιαροσλάβλ ὁ Νικήτας πῆγε στή Μόσχα, ὅπου ἄρχισε νά ἐργάζεται μέ κάποιον ἄνθρωπο πού ὀνομαζόταν Τβεριανίμ καί τοῦ ὁποίου ἡ γυναίκα ἦταν πονηρή καί ἐπιδιδόταν στή μοιχεία. Ἡ εὐσεβής ζωή τῶν δύο φίλων, οἱ συνεχεῖς πνευματικές συζητήσεις τους πού φαίνονταν παράξενες στούς ἀσεβεῖς καί ἡ σχεδόν συνεχῆς ἀπασχόλησή τους στήν ἐργασία, δέν εὐχαριστοῦσαν τήν πονηρή αὐτή γυναίκα. Καί γιά ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπ' ὅλα αὐτά, ἀποφάσισε νά σκοτώσει τόν ἄντρα της.

Ἐχοντας αὐτά στό νοῦ της ἔφτιαξε μιά πουτίνγκα, ἔβαλε μέσα δηλητήριο καί τήν ὥρα τοῦ δείπνου τό πρόσφερε στό σύζυγό της καί τό Νικήτα, πού ἐκείνη τήν ὥρα ἦταν μαζί τους. Κανένας τους δέν ὑποπτεύθηκε τίποτα καί ἔφαγαν. Μετά τό δείπνο ὁ Τβεριανίμ πέθανε ἀμέσως καί ὁ Νικήτας, ἂν καί ἐπέζησε, ἄρχισε νά ὑποφέρει ἀπό πόνους στό στομάχι. Ἡ δοκιμασία αὐτή ἐξάντλησε τόσο πολύ τό Νικήτα, πού δέν μποροῦσε πιά νά ἐργαστεῖ μόνος του καί ἀποφάσισε νά πουλήσει τή χειροτεχνία του καί νά πάει σ' ἄλλο μέρος.

Ὅταν ἀναχώρησε μέ τό σκοπό αὐτό στό νοῦ του, ἦρθε πρὸς τό μέρος του κάποιος ρακένδυτος καί τόν ρώτησε:

– Νικήτα, γιατί αἰσθάνεσαι ἄρρωστος, τί σοῦ συμβαίνει; Πές μου τα ὅλα χωρίς νά διστάσεις.

Ὁ Νικήτας τοῦ τά ἀφηγήθηκε ὅλα ἀκριδῶς ὅπως τοῦ συνέβησαν. Κι ὅταν ἀκουσε ὅλα αὐτά ὁ ἄγνωστος τοῦ ἀπάντησε:

Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τῆς λίμνης Κόζα.

– Παιδί μου Νικήτα, ἔλα στίς ἑξι ἡ ὥρα στό μητροπολιτικό ναό. Ἐκεῖ θά μέ θρεῖς καί θά σοῦ δώσω κάτι νά πιεῖς. Καί οἱ προσευχές τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου θά σέ βοηθήσουν νά θεραπευτεῖς.

Ὅταν ὁ Νικήτας πῆγε τή συγκεκριμένη ὥρα στό μητροπολιτικό ναό, ὁ ἄγνωστος δῆλκε ἔξω νά τόν προῦπαντήσῃ μ' ἕνα δοχεῖο στό χέρι. Δίνοντάς του τό δοχεῖο αὐτό πρόσταξε τό Νικήτα νά κάνει τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί νά τό πιεῖ. Κι ὅταν ὁ Νικήτας τό ἤπιε, ὁ ἄγνωστος, πού δέν ἦταν ἄλλος ἀπ' τόν ἅγιο Βασίλειο τόν διά Χριστόν Σαλό τῆς Μόσχας, ἐξαφανίστηκε καί ὁ Νικήτας αἰσθάνθηκε τελείως καλά.

Μετά τή θαυματουργική αὐτή θεραπεία, ὁ Νικήτας ἄρχισε ν' ἀναρωτιέται μήπως ἔφτασε ἐπιτέλους ἡ ὥρα ν' ἀφιερωθεῖ στήν ὑπηρεσία Ἐκείνου πού τόν εἶχε τόσο καιρό προστατεύσει καί νά ἐκπληρώσει ἔτσι τήν κλήση τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Γιά νά βρεῖ ἀπάντηση στό ἐρώτημά του αὐτό ὁ Νικήτας πῆγε στό Κουλίσκυ, ὅπου ζοῦσε ὁ διορατικός γέροντας Ἡλίας κι ἔδινε ψυχοσωτήριες συμβουλές. Δέν εἶχε φτάσει καλά - καλά στό κελλί τοῦ γέροντα κι ἐκεῖνος, πού ἦταν περικυκλωμένος ἀπό ἕνα μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων, φώναξε μέ προφητικό τρόπο:

— Ἀπό πού μᾶς ἦρθε ἐδῶ ὁ ἐρημίτης τοῦ Κόζιουγκ; ἀπαντώντας ἔτσι στή μυστική σκέψη τοῦ μελλοντικοῦ ἀσκητῆ.

Ὅλες πιά οἱ ἀμφιβολίες καί οἱ ταλαντεύσεις του ἐξαφανίστηκαν ἀπ' τήν ψυχή του. Ὁ Νικήτας πούλησε ἀμέσως ὅλα τά ὑπάρχοντά του, ἔδωσε τά χρήματα στούς φτωχοὺς κι ἀφοῦ ἦρθε στό μοναστήρι τοῦ Τσουντωφ, στή Μόσχα, παρακάλεσε τόν ἀρχιμανδρίτη Παφνούτιο νά τόν δεχτεῖ στήν ἀδελφότητα. Ὁ Παφνούτιος δέχτηκε τόν ταπεινό ἀγωνιστή μέ ἀγάπη, τοῦ ἔθεσε σάν ἀσκηση τεσσαρακονθήμερη νηστεία καί τοῦ ἀνάθεσε διάφορα ἄλλα διακονήματα. Ἀφοῦ ὁ Νικήτας ἐκτελοῦσε τό κάθε τί προσεχτικά, μέ ταπείνωση καί ὑπακοή, μελετώντας συγχρόνως τίς Θεῖες Γραφές, ὁ Παφνούτιος τόν ἔντυσε μέ τό ἀγγελικό σχῆμα καί τόν μετονόμασε σέ Νικόδημο, πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ προσφοράρη πού ἔζησε στίς σπηλιές τοῦ Κιέβου, στή γιορτή τοῦ ὁποίου ἔλαβε χώρα ἡ κουρά, στίς 31 Ὀκτωβρίου 1595. Ἔτσι ἡ προφητεία πού ἀκούστηκε στούς ἀγρούς, καλώντας τό Νικήτα μέ τό ὄνομα «Νικόδημος», ἐκπληρώθηκε.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔζησε ἔντεκα χρόνια στό μοναστήρι τοῦ Τσουντωφ, κάτω ἀπ' τήν ἐπίδλεψη τοῦ εὐστροφου καί φιλόστοργου καθοδηγητῆ ἀρχιμανδρίτη Παφνούτιου. Ὁ Παφνούτιος αὐτός ἦταν πολὺ πνευματικός ἄνθρωπος καί εἶχε ζήσει σάν μοναχός στό ἐρημικό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παύλου τῆς Ὁμπνόρα. Ἐκεῖ εἶχε μιὰ συγκλονιστική πνευματική ἐμπειρία πού ἄλλαξε ριζικά ὅλη τή μορφή τῆς ζωῆς του, ὅπως ἐπίσης καί τῆς ζωῆς τοῦ στενοῦ φίλου καί συνασκητῆ του, ὁσίου Ἀνδριανοῦ τοῦ Μόνζα*.

Ὁ Παφνούτιος γνώριζε ὅτι ὁ ὁσιος Ἀνδριανός ἀξιώθηκε νά δεῖ στά νιάτα του ἕνα μυστηριώδες ὄνειρο: εἶχε δεῖ κάποια ἱερή τοποθεσία, ἕνα ἐρημητήριο μέ μιὰ ἐκκλησία ἀνάμεσα σέ δύο ποτάμια, πού ἦταν προορισμένο νά γίνει ὁ τόπος τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων του. Οἱ δύο φίλοι προσευχήθηκαν θερμά στό Θεό ν' ἀξιωθοῦν νά βροῦν τήν τοποθεσία αὐτή πού ὁ Ἀνδριανός εἶχε δεῖ στό ὄνειρο, γιά τό ὅποιο κανένας ἄλλος ἀπ' τοὺς δύο τους δέν ἤξερε τίποτα. Μιά νύχτα ὁ Παφνούτιος, ξύπνιος κι ὄχι σέ ὄραμα, εἶδε ἕνα ἀσυνήθιστο φῶς πρὸς τήν ἀνατολή, σάν νά ξημέρωνε. Εἶδε ἐπίσης μιὰ ἐκκλησία καί σταυρούς στό ἐκτυφλωτικό αὐτό φῶς. Τήν ἐπόμενη νύχτα, μόλις προσευχήθηκε καί ξάπλωσε λίγο γιά νά κοιμηθεῖ, ἐμφανίστηκε ἕνας ἄγνωστος καί τοῦ εἶπε:

— Στείλε τό φίλο σου Ἀνδριανό νά ψάξει γιά ἕνα νέο μοναστήρι στήν τοποθεσία ἀκριβῶς πού εἶδες στό φῶς τῆς αὐγῆς, πρὸς τήν ἀνατολή, κι ἐκεῖ θά ἐμφανιστεῖ ἕνας ἅγιος ἄνθρωπος.

Καί μετά πρόσθεσε:

— Ἡ τοποθεσία αὐτή ὁμως δέν προορίζεται γιά σένα.

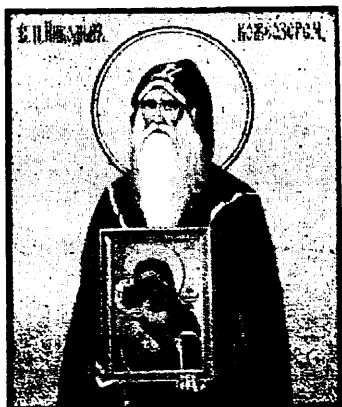
Ὅταν ὁ Παφνούτιος πληροφόρησε τόν ὁσιο Ἀνδριανό γι' αὐτό, ὁ τελευταῖος ξεκίνησε νά ψάξει γιά τήν τοποθεσία αὐτή καί πραγματικά βρῆκε καί τήν ἀναγνώρισε στὸν ποταμὸ Μόνζα.

Ἐκεῖνος πού εἶχε ἐμφανιστεῖ στὸν Παφνούτιο σάν ἀγγελομίμητος εὐαγγελιστῆς τῶν οὐράνιων ἐντολῶν, ἦταν ὁ μέγας ἅγιος Θεράποντας τοῦ Μόνζα*, μυστικός μαθητῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοῦ διὰ Χριστόν Σαλοῦ τῆς Μόσχας, πού ἦταν καί ὁ ἴδιος ἐρημίτης καί θαυματουργός. Ἐχοντας φτάσει σέ πνευματική ἀγνότητα, εἶδε μέ τό φῶς τῆς χάρις τοῦ Θεοῦ τήν ταπεινὴ ἐπιθυμία τῶν δύο ἁγίων φίλων, τοὺς συμπάθησε κι ἔσπευσε νά τοὺς βοηθήσει μέ μυστικό τρόπο. Στὴν ἀρχὴ τοὺς ὑπόδειξε τήν τοποθεσία πού ὁ Θεός εἶχε ἐκλέξει γιά τοὺς ἀσκητὲς του καί κατόπιν πῆγε καί ὁ ἴδιος στό ἐρημητήριο τοῦ ποταμοῦ Μόνζα, σάν ἄγνωστος προσκυνητῆς, γιά νά βοηθήσει τόν ὁσιο Ἀνδριανό νά ιδρύσει τό κοινόδιό του.

Μόλις ὁ ὁσιος Ἀνδριανός ἐγκαταστάθηκε στὸν ποταμὸ Μόνζα, ὁ Παφνούτιος ἔγινε μέ βασιλικὸ διάταγμα ἀρχιμανδρίτης τοῦ μο-

* +5 Μαΐου 1619.

* +12 Δεκεμβρίου 1599.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος μέ τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Βλαδιμήρου.

ναστηριοῦ τοῦ Τσουντωφ κι ἔτσι χωρίστηκε ἀπ' τήν ἀγαπημένη του ἔρημο, γιά νά γίνει στόν κόσμο ζύμη πού ν' αὐξάνει τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἔρημο. Ὁ ὁσιος Νικόδημος ἦταν ἓνας ἀπ' αὐτούς πού ἐμπνεύστηκαν ἀπ' τόν ὅσιο Παφνούτιο.

Στό μοναστήρι τοῦ Τσουντωφ ὁ ὁσιος Νικόδημος πέρασε τό ἓνα μετά τό ἄλλο ἀπό διάφορα διακονήματα. Μαχόμενος ἐναντίον τῶν παθῶν, ἀγωνίστηκε συγχρόνως μέ τιμιότητα καί προθυμία γιά τούς ἀδελφούς. Ἦταν ταπεινός, ἀπλός, ἐλεήμων, εὐσεβής, θαρραλέος καί πλημμυρισμένος ἀπό ἀγάπη γιά ὅλους. Οἱ ἀδελφοί εἶχαν ἐνθουσιαστεί ἀπ' τούς ἀγῶνες του καί τόν ἀγαποῦσαν, ὁ Ὅσιος ὅμως ἀπόφευγε τήν τιμή καί τή δόξα καί φλεγόταν ἀπ' τήν ἐπιθυμία γιά ἀνώτερη πνευματική τελειότητα. Ἐχοντας ἀπαρνηθεῖ τελείως τό θέλημά του ἐπιδόθηκε ὀλοκληρωτικά στήν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ, καθαρίζοντας τήν ψυχή του μέ ἀσκητικούς ἀγῶνες. Τά τελευταῖα χρόνια τῆς παραμονῆς του στό μοναστήρι τοῦ Τσουντωφ ἀσκοῦσε τό διακόνημα τοῦ καντηλανάφτη.

Κατά τό 1606 ὁ ἀρχιμανδρίτης Παφνούτιος χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος κι ἔγινε μητροπολίτης τῆς Κρούτιτσα. Ὁ ὁσιος Νικόδημος πῆγε μαζί του στήν Κρούτιτσα, ἀλλά πολύ γρήγορα ἄρχισε νά τόν παρακαλεῖ νά τοῦ ἐπιτρέψει νά πάει στήν ἔρημο, γιατί ἡ ζωή σέ μία μητρόπολη, μέ τή σύγχυση καί τό θόρυβό της, δέν μπορούσε νά ἱκανοποιήσει τήν ψυχή τοῦ ἀσκητῆ. Ὁ μητροπολίτης Παφνούτιος

προσπάθησε γιά πολύ καιρό νά πείσει τόν ὅσιο Νικόδημο νά μείνει μαζί του, γιατί δέν ἤθελε νά χωριστεῖ ἀπ' τόν ἀγαπημένο μαθητή του. Βλέποντας ὅμως τήν ἀμετακίνητη ἀπόφασή του καί ὄντας ὁ ἴδιος ἐραστής τῆς ἐρήμου, τοῦ ἔδωσε εὐχή ν' ἀναχωρήσει καί τοῦ χάρισε γιά εὐλογία ἓνα ἀντίγραφο εἰκόνας τῆς Παναγίας τοῦ Βλαδιμήρου. Καί ὁ ὁσιος Νικόδημος, ἀφοῦ ἔζησε στήν Κρούτιτσα μόλις ἓνα χρόνο, ἀναχώρησε γιά ἓνα ἡσυχαστικό ἐρημητήριο στό μακρινό Βορρά.

Οἱ ἐρημίτες τοῦ Βορρά αὐτή τήν ἐποχή ἦταν πασίγνωστοι στή Μόσχα καί οἱ εὐσεβεῖς Μοσχοβίτες τούς ἀγαποῦσαν πολύ. Πολλοί ἀπ' αὐτούς ἔρχονταν στήν πρωτεύουσα γιά τή μία ἢ τήν ἄλλη ἀνάγκη τους καί οἱ εὐγενεῖς ἢ ἀκόμη καί οἱ τσάροι τούς ὑποδέχονταν θερμά καί τούς γέμιζαν μέ δῶρα, παρακαλώντας τους ἀκόμη νά γίνουν πνευματικοί πατέρες τῶν παιδιῶν τους. Ἐνας ἀπ' τούς ἀγαπημένους στή Μόσχα ἐρημίτες ἦταν ὁ ὁσιος Σεραπίων τῆς λίμνης Κόζα, στοῦ ὁποίου τό ἐρημητήριο, μέσα στούς ἀρктиκούς βάλτους, ἀποφάσισε νά ἐγκατασταθεῖ ὁ ὁσιος Νικόδημος.

Ὁ ὁσιος Σεραπίων ἦταν ἓνας πρίγκιπας τῶν Τατάρων πού, ὅταν συλλήφθηκε στό Καζάν, βαπτίστηκε καί ἀγάπησε τόσο πολύ τήν ὀρθόδοξη πίστη, ὥστε ἀποφάσισε νά ἐγκαταλείψει τά ἐγκόσμια καί ν' ἀγωνιστεῖ στίς ἐρήμους τοῦ Βορρά. Σέ μία ἐρημη χειρόνησο τῆς λίμνης Κόζα συνάντησε τόν ἀναχωρητή Νήφωνα, τόν ἔκανε γέροντά του καί ζοῦσαν καί οἱ δύο τους τρεφόμενοι μέ χόρτα καί μοῦρα. Μετά ἀπό μία περίοδο δοκιμασίας ὁ Νήφων ἔντυσε τό μαθητή του μέ τό ἀγγελικό σχῆμα καί πολύ γρήγορα μαζεύτηκαν γύρω τους καί ἄλλοι ἀδελφοί. Μετά τό θάνατο τοῦ Νήφωνα ὁ ὁσιος Σεραπίων πῆγε στή Μόσχα ὅπου τό 1584 ζήτησε καί ἔλαβε ἀπ' τόν τσάρο τόπο γιά νά ἰδρύσει ἓνα νέο μοναστήρι. Τό 1608 ὁ Ἀβραάμ, ὁ μαθητής τοῦ Ὁσίου, ἔγινε ἡγούμενος καί ὁ ὁσιος Σεραπίων ἀποτραβήχτηκε γιά νά τελειώσει τίς μέρες του στήν ἡσυχία.

Ὅταν ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔφτασε στή λίμνη Κόζα, ὁ ὁσιος Σεραπίων καί ὁ ἡγούμενος Ἀβραάμ τόν ὑποδέχτηκαν μέ ἀγάπη καί τόν συμπεριέλαβαν στήν ἀδελφότητα, πού αὐτή τήν ἐποχή ἀριθμοῦσε κάπου σαράντα μοναχοῦς. Κι ἐκεῖ ὅμως ὁ ὁσιος Νικόδημος δέν ἔμεινε γιά πολύ, παρά μόνο ἐνάμιση χρόνο ἐργαζόμενος στό ζύμωμα

Ὁ ὁσιος Νικόδημος πηγαίνει νά φέρει νερό ἀπό ἓνα ποτάμι.

καί τό φούρνισμα τῶν πρόσφορων, μιμούμενος ἔτσι τόν προστάτη Ἅγιό του. Μετά, φεύγοντας τή δόξα καί τήν τιμή, πῆγε μέ τήν εὐλο-

γία τοῦ ἡγουμένου στή γειτονική ἔρημο τοῦ ποταμοῦ Κόζιουγκ, τό καλοκαίρι τοῦ 1609. Ἔτσι ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ μακάριου Ἡλίου πού ὠνόμασε τόν ὁσιο «ἐρημίτη τοῦ Κόζιουγκ».

Στήν ἔρημο τοῦ Κόζιουγκ ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔχτισε μόνος του ἓνα μικρό κελλί. Ἐκεῖ ἔσκαβε τή γῆ καί φύτευε λαχανικά, μάζευε ρίζες, ψάρευε στό ποτάμι καί τρεφόταν μέ τά ἔργα τῶν χειρῶν του. Τά ψάρια ὅμως δέν τά ἔτρωγε ποτέ φρέσκα, παρὰ μόνο μόλις ἄρχιζαν νά χαλοῦν καί τοῦτο γιά νά μή δώσει στό σῶμα του καμιά ἡδονή ἀπό ἐπίγεια ἀγαθά. Στήν ἀρχή οἱ μοναχοί συνήθιζαν νά τοῦ φέρουν γάλα ἀπ' τό μοναστήρι, γρήγορα ὅμως ὁ Ὁσιος ἀρνήθηκε καί δέν τό δεχόταν πιά. Τόν καιρό του τόν περνοῦσε μέ αὐστηρή νηστεία καί ἐγκράτεια, σχεδόν ἀκατάπαυστη ἀγρυπνία (κοιμόταν πολύ λίγο καί μάλιστα ὀρθίως), ἀδιάλειπτη προσευχή, πολύ συχνά μέ δάκρυα, καί σκληρή ἐργασία. Στήν ἔρημο αὐτή ὁ ὁσιος Νικόδημος βρῆκε αὐτό πού ἐπιθυμοῦσε τόσο καιρό.

– Ταπεινέ Νικόδημε, μονολογοῦσε, βρῆκες μιά ἡσυχία τοποθεσία γιά τή σωτηρία σου. Γι' αὐτό ἀνύψωσε τό πνεῦμα σου τόν ἔσχατο αὐτό καιρό, «ἔστω καί τήν ἐνδεκάτην», γιατί τό τέλος τοῦ βίου σου πλησίασε ἤδη καί ὁ Δίκαιος Κριτής ἔρχεται μέ δόξα, γιά ν' ἀποδώσει στόν καθένα σύμφωνα μέ τά ἔργα του.

Καί μ' αὐτές τίς σκέψεις ἀγωνιζόταν ἀκούραστα στήν πνευματική ἐργασία. Ὁ Ὁσιος δέν εἶχε νά πολεμήσει μόνο μέ τόν ἑαυτό του ἀλλά, ὅπως ὅλοι οἱ πραγματικοί ἀσκητές, εἶχε νά διεξαγάγει ἓναν ἀνηλεή πνευματικό πόλεμο μέ τόν πονηρό. Ὁ ἐχθρός ἄρχισε τόν πόλεμό του προσπαθώντας νά ἐγείρει στόν ἀσκητή τίς ἐπιθυμίες τῆς σάρκας καί στή συνέχεια νά τόν καταστρέψει. Γιά τό σκοπό αὐτό ὅταν ὁ Ὁσιος πήγαινε γιά νά πάρει νερό, ἐμφανιζόταν μέ τή μορφή μιᾶς ωραίας γυναίκας καί ξάπλωνε δίπλα στό ποτάμι. Οἱ προσπάθειές του ὅμως δέν ἐπιτύγχαναν, γιατί ὁ Ὁσιος εἶχε νεκρώσει τό σῶμα καί τήν ἀγάπη γιά τόν κόσμο ὅταν ὑπηρέτησε στά μοναστήρια καί δέν ὑποχωροῦσε στόν πειρασμό. Ἀντιλαμβανόταν τίς παγίδες τοῦ πονηροῦ, προσευχόταν γιά τήν ἀπαλλαγή του ἀπ' αὐτές καί ἡ ὁπτασία ἐξαφανιζόταν.

Ἡ ἀκόλουθη προσευχή πού συνέθεσε ὁ Ὁσιος ἐναντίον τῶν πειρασμῶν καί ἡ ὁποία διασώθηκε αὐτούσια, ἦταν ἀπ' τήν ἐμπειρία πού ἀπόκτησε ἀπ' τίς δοκιμασίες του αὐτές:

— Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ καί Λόγε τοῦ Θεοῦ καί Πατρός· μή καταισχύνεις ἐμένα τόν ἁμαρτωλό πού ἐλπίζω καί καταφεύγω σέ Σένα. Ἐσύ πού ἀγαπᾷς τό ἀνθρώπινο γένος, Θεέ κάθε παρηγοριᾶς, Φιλάνθρωπε καί Ἐλεῆμον, Ἐσύ Κύριε, πού ὑπῆρχες πρό τῶν αἰώνων, ὑπάρχεις καί θά ὑπάρχεις γιά πάντα, ἀπομάκρυνε ἀπό ἐμένα τό δούλο Σου τόν πειρασμό πού ἔχει ἐγερθεῖ ἐναντίον μου καί μέ καταπολεμᾷ, γιατί «ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπῇ». Ἔτσι ἔχει ὀπλιστεῖ καί ἐναντίον ἐμοῦ τοῦ δούλου Σου καί θέλει νά μέ καταδροχθίσει· ἀλλά μή μ' ἐγκαταλείψεις, Κύριε, σ' ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν νά μέ δλάψουν· γιατί εἶσαι εὐλογημένος τώρα καί στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Συχνά οἱ ἐρημίτες τοῦ μακρινοῦ Βορρᾶ εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν ὅλη τή δύναμη τῆς φύσης, μιᾶ δύναμη ἄγρια κι ἀδάμαστη ἀπ' τόν ἄνθρωπο. Οἱ φοβερές ὁμως αὐτές καί καταστροφικές ἐκρήξεις πού ξέσπαγαν στήν κατά τά ἄλλα ἥσυχη καί ἀδιατάραχτη ζωή τους, ὑποτάσσονταν στή δύναμη τῆς πίστεως καί τῆς προσευχῆς.

— Μιά μέρα, ἀναφέρει ὁ πρῶτος βιογράφος τοῦ ὁσίου Νικοδήμου, τά νερά τοῦ ποταμοῦ Κόξιουγκ σηκώθηκαν τόσο ψηλά πού κάλυψαν τίς ὄχθες καί κατάκλυσαν ὅλη τήν περιοχή. Τά νερά γέμισαν τό κελλί τοῦ Ὀσίου πού ἦταν κοντά στό ποτάμι καί τό κάλυψαν τόσο, ὥστε μόλις ἡ ὀροφή του διακρινόταν. Τότε ὁ ὁσιος Νικόδημος πῆρε τήν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Βλαδιμήρου, μέ τήν ὁποία τόν εἶχε εὐλογήσει ὁ πνευματικός του πατέρας καί διδάσκαλος, μητροπολίτης τῆς Κρούτιτσα Παφνούτιος, πῆγε πάνω ἀκριβῶς στήν ὀροφή τοῦ κελλιοῦ του, στάθηκε ἐκεῖ σάν τούς στυλίτες καί προσευχήθηκε μέ δάκρυα, ἀπαγγέλλοντας τούς Ψαλμούς. Ἐμεινε ἔτσι προσευχόμενος μέ δάκρυα ὡς ὅτου τό νερό ὑποχώρησε, ἐπέστρεψε στήν κοίτη του καί συνέχισε τή φυσική του ροή. Ἀλλη φορά πάλι, κατά τή διάρκεια τῆς ξέστης τοῦ καλοκαιριοῦ, τό κελλί τοῦ Ὀσίου πῆρε φωτιά. Καί πάλι ὁμως ἡ θερμή καί μέ δάκρυα προσευχή του, μέ τή θαυματουργή εἰκόνα στά χέρια του, ἔσωσαν αὐτόν καί τό κελλί του ἀπ' τήν καταστροφή καί συνέχισε ἀκλόνητος τό δρόμο τῆς σωτηρίας του.

Πολλές φορές ὁ πειρασμός ἐμφανιζόταν μπροστά στόν Ὀσιο καί προσπαθοῦσε νά τόν διώξει ἀπ' τήν ἐρημό του.

— Φύγε μακριά ἀπ' ἐδῶ πονηρέ μοναχέ, φώναζαν οἱ δαίμονες, διαφορετικά θά σέ καταστρέψουμε.

Οἱ ἀπειλές αὐτές ὁμως δέν ἐφερναν κανένα ἀποτέλεσμα. Ὁ Ὀσιος ἔδιωχνε μέ τήν προσευχή του τούς δαίμονες καί συνέχιζε τούς ἀγῶνες του.

Βλέποντας ὁ πατέρας τοῦ ψεύδους καί τῆς ὑπερηφάνειας τήν πλήρη ἀποτυχία του καί τό ἀμετακίνητο τοῦ ὁσίου Νικοδήμου, χρησιμοποίησε τό ἀκόλουθο τέχνασμα: ἀφοῦ ἐμφανίστηκαν σάν ἓνα ἀμέτρητο πλήθος, οἱ δαίμονες ἄρχισαν ν' ἀναχωροῦν λέγοντας ὅτι δέν πρόκειται νά ξαναγυρίσουν, λόγω τῆς ἀγιότητάς του. Νόμισαν ὅτι ὁ Ὀσιος θά τούς πίστευε καί θά θεωροῦσε τόν ἑαυτό του τέλειο, θά παραμελοῦσε τήν προσευχή του, θά ὑπερηφανευόταν κι' ἔτσι θά ἐπεφτε. Ὄταν ὁμως μετά ἀπό λίγο καιρό γύρισαν καί τόν εἶδαν ἄγρυπνο, ἀναγκάστηκαν ἀπό ἀδυναμία καί ντροπή νά φύγουν ἀπό κοντά του γιά πάντα.

Τότε ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ ἐπισκέφτηκε τόν Ὀσιο. Κι ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἐξάγνισε καί δυνάμωσε τήν ψυχή του στό καλό, τήν πρόσφερε σάν θυσία στό Θεό. Καί ὁ Θεός δέχτηκε τήν ἀγνή αὐτή θυσία καί τόν ἀξίωσε νά γίνει ἓνα ὄργανο τοῦ ἐλέους Του πρός τούς ἁμαρτωλούς. Ὁ Θεός τόν ἐπιβράβευσε, ἐνῶ ζοῦσε ἀκόμη, μέ τά χαρίσματα τῆς προορατικότητας, τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενειῶν καί τή δύναμη νά ἐμφανίζεται πνευματικά σέ ἑκείνους πού τόν ἐπικαλοῦνταν μέ πίστη.

Ὄταν ὁ μελλοντικός μαθητής καί βιογράφος του, ἱερομόναχος Ἰάκωβος, ἦρθε πρός τόν Ὀσιο γιά πρώτη φορά σάν κοσμικός, ἐκεῖνος τόν χαιρέτησε σάν νά τόν γνώριζε ἀπό πολύ καιρό. Καί σ' αὐτή τήν πρώτη του ἐπίσκεψη ὁ Ὀσιος τόν θεράπευσε ἀπό μιᾶ ἀρρώστια τῶν ματιῶν του. Μιά ἄλλη φορά τόν θεράπευσε ἀπό μιᾶ ἀρρώστια τῶν δοντιῶν καί ἄλλη φορά πάλι τόν θεράπευσε ἐνῶ ὑπόφερε ἀπό φοβερή δύσπνοια. Καί τό 1638 ἐμφανίστηκε στόν ὕπνο του καί τόν θεράπευσε ἀπό πόνους τοῦ στομαχιοῦ.

Κάποτε πού ὁ Κυριάκος Κοζλῶφ καί ὁ Μάξιμος Πέσκωφ ἐπικαλέστηκαν τόν Ὀσιο μέ πίστη, σέ μιᾶ στιγμή πού κινδύνευαν ἐνῶ ταξίδευαν στή Λευκή Θάλασσα, ἐκεῖνος ἐμφανίστηκε καί τούς ἔσωσε ἀπό βέβαιο θάνατο.

Αὐτά καί πολλά ἄλλα θαύματα ἔκανε ὁ Ὀσιος γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ἀκόμη καί ἀπ' τόν παλιό μοναχικό του μανδύα ἀνάβλυσαν θαύματα σέ ἑκείνους πού τόν ἀκουμποῦσαν μέ πίστη στό μέλος πού

έπασχε. Έτσι, μ' αυτόν τον τρόπο ο Ίάκωβος σέ μία άλλη περίπτωση θεραπεύτηκε από πονόδοντο.

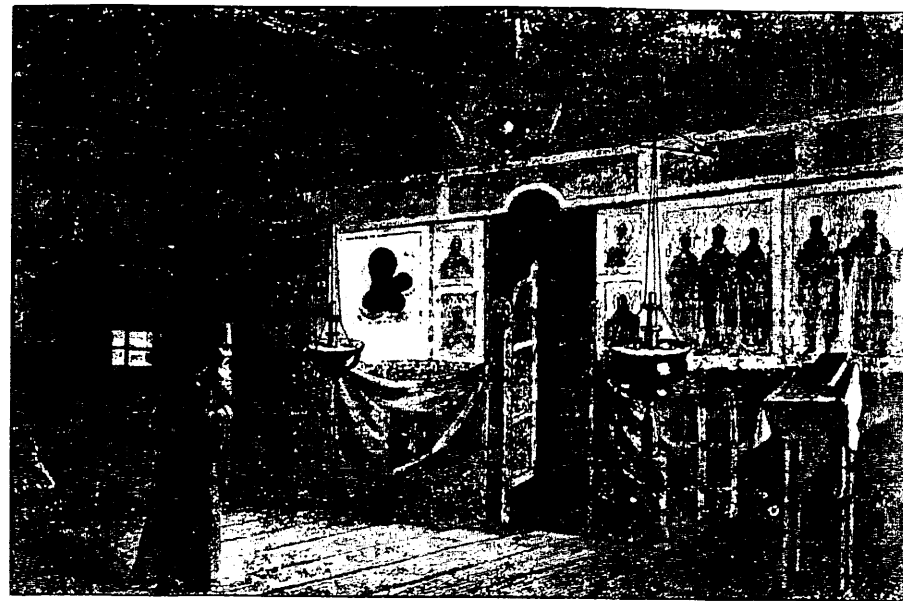
Άφου ο όσιος Νικόδημος, αυτός ο ένσαρκος άγγελος, απόκτησε τή χριστιανική τελειότητα, ζούσε ανάμεσα στά άγρια θηρία τής έρήμου, όπως ζούσε ο Άδάμ στή μέση του Παραδείσου. Αναφέρεται στο δίο του ότι κάποτε ο ήγούμενος του μοναστηριου τής λίμνης Κόζα, Άβραάμ, πού έπισκεπτόταν συχνά τόν Όσιο καί είχε μαζί του πνευματικές συζητήσεις, μπήκε μαζί μ' ένα μοναχό σέ μία δάρκα καί ανέβαιναν τόν ποταμό Κόζιουγκ γιά νά επιθεωρήσουν τούς άγρους, πού τότε πρόσφατα είχαν θερίσει. Όταν επέστρεφαν κατεβαίνοντας, είδαν τόν Όσιο νά περπατάει κοντά στο ποτάμι καί γύρω του νά δοσκει ένα πλήθος άγρια ζώα, πού λέγονται τάρανδοι, χωρίς νά φοδούνται άπ' τήν παρουσία του. Όταν όμως άκουσαν τίς φωνές μας, έσπευσαν νά κρυφτούν μέσα στο δάσος. Κι όταν ο ήγούμενος ρώτησε τόν Όσιο εάν τά άγρια αυτά ζώα, οί τάρανδοι, έρχονταν συχνά εκεί, εκείνος απάντησε καταφατικά. Ο ήγούμενος έμεινε κατάπληκτος, πώς οί τάρανδοι βάδιζαν δίπλα στον Όσιο χωρίς νά τόν φοδούνται.

Πλήθη ανθρώπων άρχιζαν τώρα νά συρρέουν προς τόν Όσιο καί καθένας λάβαινε άπ' αυτόν ό,τι ζητούσε. Η φήμη του έρημίτη του Κόζιουγκ άπλώθηκε παντού γύρω κι έφτασε μέχρι τή Μόσχα. Ο πρωθιεράρχης τής Ρωσικής Έκκλησίας, πατριάρχης Ίωάσαφ ό Α΄, άκουσε γιά τούς άγώνες του καί σάν μία ένδειξη σεβασμού του έστειλε τό σάκο του, πού ήταν από δέρμα άλεπούς, ζητώντας τίς προσευχές του. Αυτό έγινε τό 1639. Ο όσιος Νικόδημος δέχτηκε τό τιμημένο δώρο, τό άσπαστηκε, άνάπεμψε δέηση γιά τό δωρητή, δέν κράτησε όμως τό σάκο γιά τόν έαυτό του, αλλά τόν έστειλε στο μοναστήρι τής λίμνης Κόζα λέγοντας:

— Ένα άπλό πουκάμισο είναι αρκετό γιά μένα τό φτωχό.

Ο γούνινος αυτός σάκος φυλαγόταν στο μοναστήρι τής λίμνης Κόζα μέχρι τό 1885, όποτε κήκε από μία φωτιά πού κατάστρεψε τήν έκκλησία του Θεοφάνους. Εκεί επίσης, αυτή τήν εποχή, φυλαγόταν ό μανδύας καί τό ραβδί του όσιου Νικοδήμου πού κι αυτά καταστράφηκαν.

Ο όσιος Νικόδημος αισθανόταν ήδη ότι είχε οδεύσει στή ζωή αυτή χωρίς νά κλονιστεί ή νά ταλαντευτεί καθόλου καί τώρα επιθυ-

Τό έσωτερικό μιās από τίς συνηθισμένες έκκλησίες τής Θηβαΐδας του Βορρά.

μούσε ένα πράγμα μόνο: νά πάει κοντά στο Χριστό, γιά τόν όποιο είχε άγωνιστεί όλη του τή ζωή.

Έτσι ο Όσιος άρχισε νά προσεύχεται:

— Κύριε Ίησου Χριστέ, άξιώσέ με νά γίνω κοινωνός τών άγίων Σου καί νά συμμετάσχω μαζί τους στή Βασιλεία Σου· συγκαταριθμήσέ με μαζί τους στο φώς Σου, πού έχεις προετοιμάσει γιά τούς δικαίους Σου.

Δέν είχε καλά - καλά τελειώσει τήν προσευχή του όταν μπροστά του εμφανίστηκαν δυό άνθρωποι: ένας ιεράρχης κι ένας μοναχός. Ο Όσιος νόμισε ότι είναι φαντάσματα καί φοδήθηκε, ό ιεράρχης όμως του είπε:

— Μή φοδᾶσαι, δούλε του Χριστού, έρημίτη καί άγιε ζηλωτή. Ο Κύριος μās έστειλε νά σέ πληροφορήσουμε γιά τήν επικείμενη κοίμησή σου. Σύντομα θά απολαύσεις τά άγαθά τής Άνω Ίερουσαλήμ, πού ο Κύριος έχει έτοιμάσει γι' αυτούς πού τόν άγαπούν.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔπεσε στά πόδια τους καί τοὺς ρώτησε ποιοὶ ἦταν καί ὁ ἱεράρχης ἀπάντησε:

– Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἀλέξιος, μητροπολίτης Μόσχας καί μαζί μου εἶναι ὁ Διονύσιος, ἀρχιμανδρίτης τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτό γιὰ τό ὅποιο παρακάλεσες τόν Κύριο, θά πραγματοποιηθεῖ σύμφωνα μέ τήν αἴτησή σου· θά συγκαταριθμηθεῖς μέ τοὺς ἁγίους στήν Οὐράνια Βασιλεία.

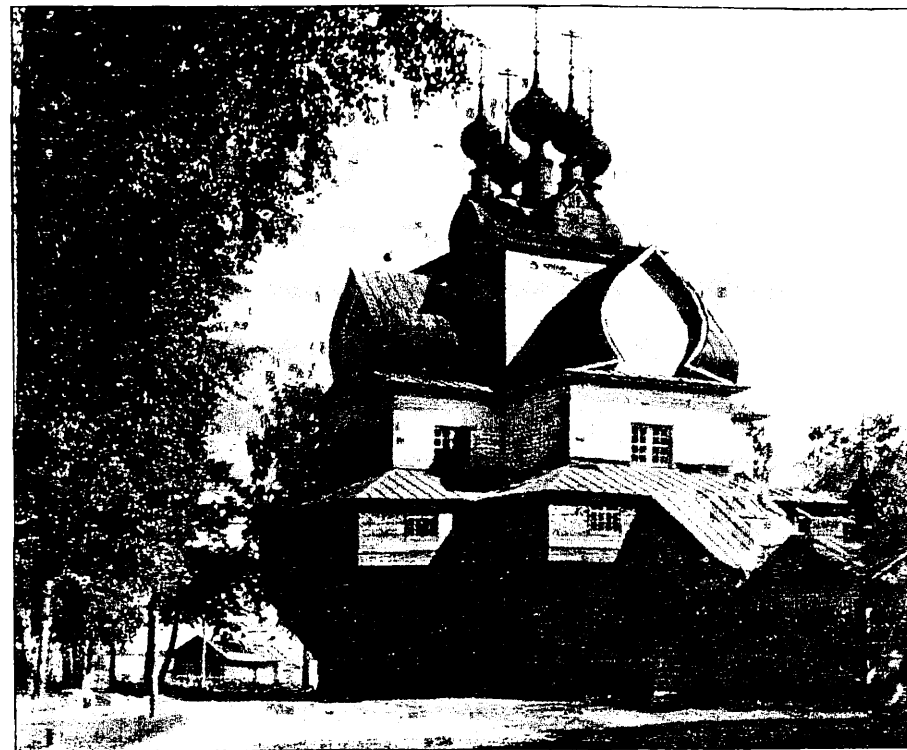
Καί μέ τά λόγια αὐτά καί οἱ δύο ἅγιοι ἐξαφανίστηκαν. Ὁ ὁσιος Νικόδημος τότε, πλημυρισμένος ἀπό πνευματική ἀγαλλίαση, δοξάζοντας τόν Θεό καί αἰσθανόμενος τήν ἐξάντληση τοῦ σώματός του, κάλεσε τόν ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ Ἰωνᾶ καί, ἀφοῦ τοῦ ἀφηγήθηκε τό κάθε τί σχετικά μέ τό ὄραμα, ζήτησε νά κοινωνήσῃ τά Ἀχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Αὐτά ἐγιναν ἐπτά μῆνες πρὶν ἀπ' τήν κοίμησή του, τό Δεκέμβριο τοῦ 1639.

Ὁ ἡγούμενος Ἰωνᾶς παρακάλεσε τόν ὁσιο Νικόδημο ν' ἀφήσῃ τό κελλί του, πού εἶχε χτισεῖ λίγο καιρό πρὶν στή θέση τοῦ παλιοῦ κελλιοῦ του ἀπό χωρικούς πού ὑπηρετοῦσαν στό μοναστήρι, γιὰ νά τελειώσῃ τίς μέρες του κοντά τους. Ἐκεῖνος τότε μέ δάκρυα στά μάτια ἀποχωρίστηκε τόν ἀγαπημένο τόπο τῶν πνευματικῶν του ἀγώνων καί πῆγε στό μοναστήρι, ὅπου ὅλοι οἱ ἀδελφοί τόν ὑποδέχτηκαν μέ ἐνθουσιασμό, στίς 20 Μαΐου τοῦ 1640. Ὁ Ὁσιος δέν ἔζησε ἐκεῖ παρά 44 μόνο μέρες.

Ὅταν ἦρθε στό μοναστήρι ὁ θεάρεστος αὐτός ἄνθρωπος, ἐγκαταστάθηκε σέ κάποιο ἄδειο κελλί, ἀρνούμενος ὅλες τίς προσκλήσεις νά ζήσῃ μαζί μέ τοὺς ἀδελφούς κι ἐκεῖ προπαρασκευαζόταν γιὰ τό τέλος του, πού ἦρθε στίς 3 Ἰουλίου 1640. Τή μέρα αὐτή ὁ μαθητής του Ἰάκωβος, πού τότε ἦταν ἀκόμη λαϊκός καί ὀνομαζόταν Ἰωάννης Ντυάτλεφ, χωρικός ἀπ' τό Πριλούκι, μετά τό δεῖπνο βγήκε ἔξω γιὰ ἓνα διακόνημα. Περνώντας ἔξω ἀπό τό κελλί τοῦ ὁσίου Νικοδήμου ἀκουσε τή φωνή του. Μπαίνοντας στόν προθάλαμο τοῦ κελλιοῦ του ὁ μαθητής εἶδε τό γέροντά του νά κάθεται ἐξαντλημένος στό κατώφλι καί τόν βοήθησε νά μπεῖ στό κελλί.

– Παιδί μου Ἰωάννη, «πορεύου ἐν εἰρήνῃ», τοῦ εἶπε ὁ Ὁσιος, εἶθε ὁ Κύριος νά εἶναι μαζί σου ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς σου.

Ὁ Ἰωάννης ἔφυγε καί πῆγε στό διακόνημά του. Κι' ἐκεῖνη ἀκριβῶς τή στιγμή ὁ ὁσιος Νικόδημος ἀναπαύτηκε.

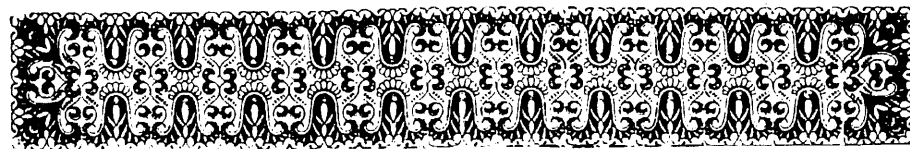
Ἐκκλησία ὁμοία μέ 'κείνη τοῦ μοναστηριοῦ τῆς λίμνης Κόζα.

Μετά ἀπό λίγο ὁ ἡγούμενος καί οἱ ἀδελφοί βγαίνοντας ἀπ' τήν Τράπεζα αἰσθάνθηκαν μιὰ ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη εὐωδία. Ἐπειδὴ κατάλαβαν ὅτι ἡ εὐωδία ἐρχόταν ἀπ' τό κελλί τοῦ Ὁσίου εὐχαριστήθηκαν καί πῆγαν πρὸς τό ἐκεῖ, ἀλλά τό κελλί ἦταν κλειστό. Ἀφοῦ εἶπαν τή συνηθισμένη εὐχή καί δέν ἔλαβαν ἀπάντηση, μπήκαν στό κελλί καί τόν βρῆκαν ἤδη «κεκοιμημένο». Τό πρόσωπό του ἦταν λαμπρό καί εἶχε μιὰ χαρούμενη ἔκφραση, τό δέ κελλί ἦταν πλημυρισμένο μέ εὐωδία.

Ἀφοῦ περιποιήθηκαν τό ἱερό σκῆνωμά του, ὁ ἡγούμενος Ἰωνᾶς καί οἱ ἀδελφοί τό ἔθαψαν μέ ἱεροπρέπεια καί τιμὴ κοντά στήν ἐκκλησία τῶν Θεοφανείων τοῦ Κυρίου, στή νότια πλευρά. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τόν συναρίθμησε στοὺς ἁγίους τῆς τό 1662, ἀναμφίβολα χάρι

στήν επιρροή του Νίκωνος, πατριάρχου της Μόσχας, πού είχε κάνει μοναχός στο μοναστήρι της λίμνης Κόζα, όταν ζούσε ο όσιος Νικόδημος, και διαδέχτηκε τον Ίωνά σαν ηγούμενος τό 1642. Η ακολουθία του συντέθηκε αυτή την εποχή απ' τό μητροπολίτη Μακάριο Γκρεβένσκυ και τό Σέρβο άδβά Θεοδόσιο, πού είχε έρθει στη Ρωσία για τον Πατριάρχη Νίκωνα.

Από τότε όλοι εκείνοι πού καταφεύγουν στον Όσιο για βοήθεια, μέ πίστη και αγάπη, λαβαίνουν αυτό πού ζητούν απ' τό μεγάλο αυτό Άγιο, τό θαυματουργό της λίμνης Κόζα.

Όσιος Δαλμάτιος και άλλοι όσιοι της Σιβηρίας*

πό οικογένεια Κοζάκων γεννήθηκε ο όσιος Δαλμάτιος, στίς αρχές του 17ου αιώνα.

Πατέρας του ήταν ο Ίβάν Μακρίνσκυ και μητέρα του μία απόγονος των νεοβαπτισθέντων Σιδηριανών Τατάρων, προφανώς ευγενικής καταγωγής. Έτσι ο Όσιος ήταν στην ουσία γνήσιος Σιδηριανός, πιθανόν απ' την πόλη Τομπόλσκ, πού εκείνη την εποχή ήταν τό μορφωτικό και στρατηγικό κέντρο όλόκληρης της άπέραντης Σιδηρίας.

Στό άγιο βάπτισμα ο νεαρός Μακρίνσκυ πήρε τό όνομα Δημήτριος, προς τιμή του άσκητή του Βόλογδα αγίου Δημητρίου του Πριλούκι, πού ήταν μαθητής του όσιου Σεργίου του Ραντονέζ κι ένας έξοχος αντιπροσωπευτικός τύπος της Θηβαΐδας του Βορρά**

* Πηγές: Τό εβδομαδιαίο περιοδικό «Ό Ρώσος Προσκυνητής», 1894 και 1896· «Η επίγεια ζωή της Ύπεραγίας Θεοτόκου και οι θαυματουργές εικόνες της», του Ε. Ποσελιάνιν, 1902· τό 15νθήμερο περιοδικό του μοναστηριού του Ποισαέφ «Ρώσος Μοναχός», 1911, άρ. 12, σελ. 73· «Όρθόδοξος δρόμος», 1968, Τζόρντανβίλ, Ν. Υόρκη, σελ. 118· τό μηνιαίο περιοδικό «Stranik», 1866, IV· «Ιστορική περιγραφή του μοναστηριού Κίρενσκ», Μόσχα, 1841· «Ρώσοι άσκητές του 18ου και 19ου αιώνα», του επίσκόπου Νικοδήμου του Μπέλγκοροντ, τόμος 13, Μόσχα, 1912 (όλα γραμμένα στη ρωσική).

** Κοιμήθηκε τό 1392 και ή μνήμη του γιορτάζεται στίς 11 Φεβρουαρίου.

Ὁ ὅσιος Δαλμάτιος τῆς Σιβηρίας.

Αὐτό ἄφησε κάποια μυστική σφραγίδα στὸν πνευματικὸ σχηματισμὸ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, πού ἀργότερα ἐμελλε σέ πολλές ἀρετές νά γίνει ὁμοιος μέ τὸν προστάτη Ἅγιό του. Ἀργότερα, πού ζοῦσε μόνος του σέ μιά σπηλιά στὴν τάιγκα, ἔφερε συχνά στό νοῦ του τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου καί ἀπ' αὐτὴ ἔπαιρνε δύναμη στίς σκληρές δοκιμασίες καί τοὺς πειρασμούς πού ἀναπόφευκτα ἀντιμετωπίζουν οἱ ἐρημίτες. Καί ὁ ἅγιος Δημήτριος, βλέποντας τοὺς ἀγῶνες καί τίς γεμάτες δάκρυα προσευχές καί τοὺς κλαυθμούς του, μεσολαβοῦσε στό Θρόνο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ νέο πού ἔφερε τ' ὄνομά του κι ἀκολουθοῦσε τὰ ἀχνάρια του στὴν πνευματικὴ ζωή.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΘΗΒΑΪΔΑΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰώνα ἡ κίνηση τῶν ἀσκητῶν στίς ἀπομονωμένες τοποθεσίες τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά εἶχε ἀπλωθεῖ πάρα πολύ. Ἑκατοντάδες μοναστηριῶν εἶχαν ἰδρυθεῖ καί ἡ ἐρημος εἶχε κατοικηθεῖ ἀπὸ πολλές χιλιάδες μοναχοὺς. Οἱ νέες ὁμως ἱστορικές συνθήκες δέν ἦταν τόσο εὐνοϊκές γιὰ τὸ μοναχικὸ πνεῦμα καί ἡ «περίοδος ταραχῶν» εἶχε ἐρημώσει πολλὰ μοναστήρια.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁμως, ἡ δίψα γιὰ τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ τῆς ἐρήμου ὄχι μόνον δέν μποροῦσε νά κορεστεῖ, ἀλλ' ἀντίθετα συνεχῶς αὐξανόταν. Καί οἱ ἐραστές τῆς ἐρημικῆς ζωῆς βρῆκαν νέο ἔδαφος γιὰ τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνες τους στὴν ἀραιοκατοικημένη περιοχή πού βρίσκεται πέρα ἀπ' τὰ Οὐράλια ὄρη, ὅπου περιπλανιόνταν ἀκόμη ἄγριες καί ἀπολίτιστες φυλές εἰδωλολατρῶν καί μωαμεθανῶν.

Ἡ ἀπέραντη αὐτὴ περιοχή πού ἀνοιγόταν μπροστά στοὺς ἐραστές τῆς ἡσυχίας καί τῆς ἐρήμου σάν ἓνας νέος κόσμος, ἦταν ἡ Σιβηρία. Ἡ περιοχή αὐτὴ παρείχε νέους καί εὐρεῖς χώρους ἐλευθερίας γιὰ μοναχικούς ἀγῶνες, ἰδιαίτερα στὴν πυκνή, ἀδιαπέραστη ζούγκλα τοῦ βορρά, τὴν Τάιγκα.

Τάιγκα λέγεται τὸ πυκνὸ, παρθένο δάσος, πού τότε κάλυπτε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Βορρά. Ὁ τόπος αὐτός πρόσφερε πραγματικά εὐκαιρίες γιὰ επέκταση τῶν ὁρίων τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά καί πολλοὶ ἅγιοι ἄνθρωποι τὸν στόλισαν μέ τὴν ἀγιότητά τους.

Ἔτσι ἡ μοναχικὴ ἔξοδος, τὸ αἰώνιο χριστιανικὸ πέταγμα πρὸς τὴν ἐρημο, συντελέστηκε πρὸς τὴν ἀνατολή, πρὸς τὴν ἄλλη πλευρά τῶν Οὐραλίων. Στὴν περιοχή τῆς Μεγάλης Οὐσιτάγκας, τῆς Βυάτκα, τοῦ Πέρμ, κατὰ μῆκος τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Κάμα καί σύντομα σ' ὁλόκληρῃ αὐτὴ τὴν ἑκταση πού βρίσκεται ὁρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀρκτική Θάλασσα, εἶχε ἀνάψει ἡ φλόγα γιὰ τὴ μετάδοση τῆς ὀρθόδοξης πίστεως καί τοῦ μοναχισμοῦ στοὺς ἄγριους ἀνθρώπους τῆς νέας γῆς.

Αὐτὸ μπορεῖ κανεὶς νά τὸ δεῖ καθαρά στό βίο καί τοὺς ἀγῶνες τοῦ ἁγίου Τρύφωνος τῆς Βυάτκα, πού ταξίδεψε μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀχανὴ περιοχή διαδίδοντας τὸ μοναχικὸ ἰδεῶδες μέ τὴν προσωπικὴ

του αγιότητα και χτίζοντας στο δρόμο του εκκλησίες και μοναστήρια.

Γύρω στά 1593 οί μοναχοί του μοναστηριού της λίμνης Κόζα Κορνήλιος, Λογγίνος, Γερμανός και Μπόγκολεπ, ίδρυσαν τό νέο μοναστήρι της Νέας Κόζα, στον ποταμό Ένισέυ, στη Μανγκάζα, όπου ή ήγουμένη Στεφανίδα ίδρυσε τό 1664 ένα γυναικείο μοναστήρι.

Ο ΟΣΙΟΣ ΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΣΕΥ

Ο όσιος Τύχων γεννήθηκε στην Ούστιάγκα από ιερατική οικογένεια και όταν ένηλικιώθηκε μετανάστευσε σέ μιά πόλη κοντά στό ποταμό Ένισέυ. Έκει μπήκε στό μοναστήρι της Νέας Κόζα, όπου έζησε ασκητικά και έτρεφε πάντα την έλπίδα νά πάει και νά ζήσει μακριά, μέσα σέ απόλυτη ήσυχία στην έρημο.

Μέ την εύχή του ήγουμένου και συνοδευόμενος απ' τό μοναχό Διονύσιο, ξεκίνησε μέ μιά μικρή βάρκα κατά μήκος του ποταμού Ένισέυ, πλέοντας προς τίς πηγές του. Πέρασαν τό χειμώνα τους στό Τουρουκάν και την επόμενη άνοιξη (1675) προχώρησαν άλλα είκοσι μίλια στον Ένισέυ, όπου βρήκαν μιά ώραία και άκατοίκητη τοποθεσία, στη μέση ενός άδιαπέραστου δάσους. Έκει άρχισαν νά ζούν μιά θεάρεστη ζωή. Μέ τά χέρια τους εργάζονταν και μέ τά χείλη τους δοξολογούσαν άκατάπαυστα τό Θεό μέ προσευχή.

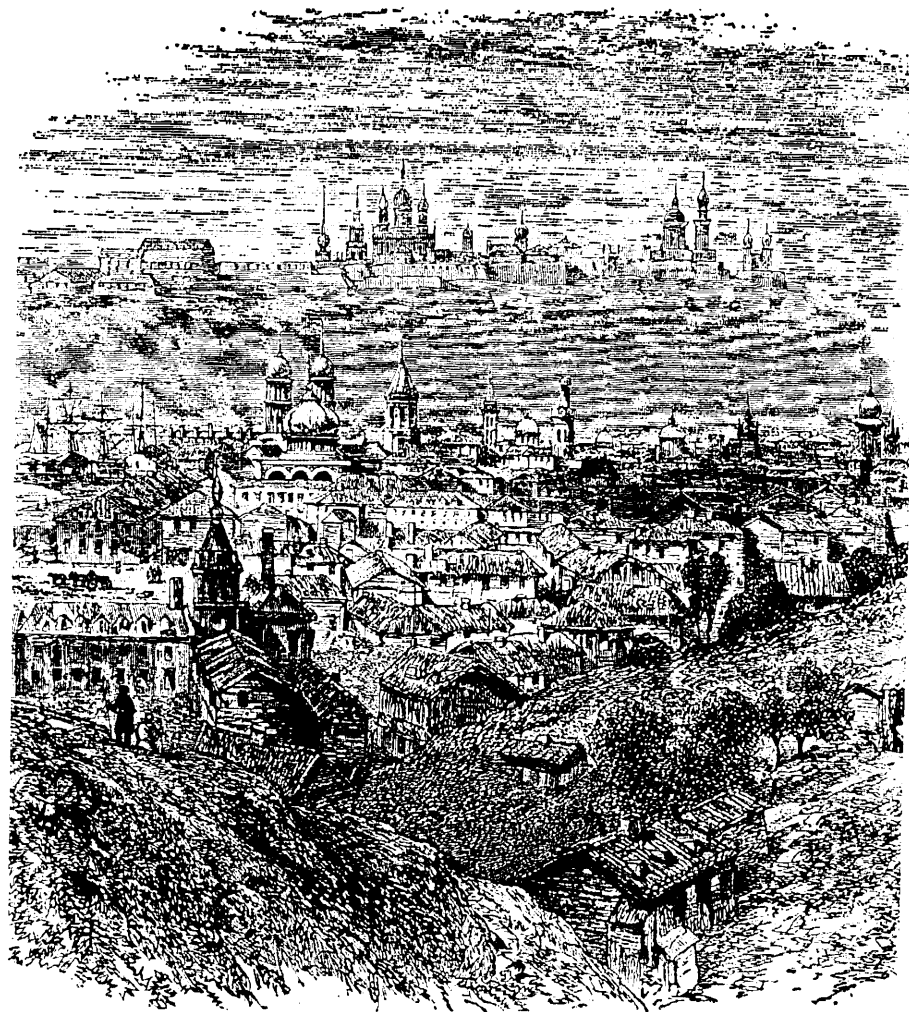
Σύντομα μαζεύτηκαν και άλλοι γύρω τους, οί πιά άξιοσημείωτοι απ' τούς όποιους ήταν οί γέροντες Μερκούριος, Γεράσιμος, Παύλος και Νίκων. Μέ τή βοήθεια του Θεού και την εύλογία του άρχιεπισκόπου του Τομπόλσκ Συμεών έχτισαν μιά ξύλινη εκκλησία αφιερωμένη στην Άγία Τριάδα και οί άδελφοί εξανάγκασαν τόν όσιο Τύχωνα νά δεχτεί την ιερωσύνη.

Σάν ήγούμενος ό Όσιος έδινε τό παράδειγμα ασκητικής ζωής και απλότητας. Όταν επρόκειτο νά λειτουργήσει περνούσε όλη τή νύχτα μέ προσευχή. Κατά τή διάρκεια δέ της μεγάλης Σαρακοστής έτρωγε μόνο ψωμί και έπινε μόνο νερό και αυτά μόνο τά Σαββατοκύριακα. Φορούσε σιδερένιες άλυσίδες και βαρείς σταυρούς στό στήθος και την πλάτη του.

Η ήσυχαστική φύση της αγιότητάς του τόν άξίωσε νά γίνει δρ-

γανο του Θεού και ν' αποκαλύψει τά λείψανα του όσιου Βασιλείου της Μανγκάζα, τά όποια μετάφερε στό μοναστήρι του μέ έλκυθρο.

Στίς 24 Ιουλίου 1682 άναπαύτηκε και άργότερα εμφανίστηκε μέ όόξα, παρέχοντας απ' τόν τάφο του θεραπείες.

Τομπόλσκ.

Η καρδιά της όρθόδοξης Σιθηρίας.

Ο ΟΣΙΟΣ ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ ΤΟΥ ΛΕΝΑ

Ὁ ὁσιος Ἑρμογένης ἦταν κι αὐτός ἓνας ἀπ' τοὺς νεοαφιγμένους στὴ Σιδηρία, πού ἔφεραν τό φῶς τοῦ χριστιανισμοῦ στοὺς ἐντόπιους, κατὰ μήκος τοῦ ποταμοῦ Λένα.

Ἀρχισε κι αὐτός τὴν ἔρευνα γιὰ μιά ἐρημική τοποθεσία στίς ὄχθες τοῦ μεγάλου αὐτοῦ καί ἡσυχου ποταμοῦ. Ἀφοῦ ἔζησε ἀρκετό διάστημα σάν ἐγκλειστος, συγκέντρωσε γύρω του μερικοὺς ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι ἔκαναν ἐκκλήση στὴν Ἐκκλησία καί τίς πολιτικές ἀρχές γιὰ νά τοὺς χορηγηθεῖ ἄδεια νά χτίσουν καί νά ἐγκαινιάσουν μιά ἐκκλησία.

Τό 1665 εἶχε ἤδη προστεθεῖ μιά δεύτερη ἐκκλησία καί στόλιζε τό μοναστήρι αὐτό τοῦ Κίρενσκ, πού περιτριγυριζόταν ἀπ' τὰ κελιά τῶν μοναχῶν.

Τό ἀποτέλεσμα μιᾶς τοπικῆς διαμάχης ὅμως ἦταν νά μή προλάβει ὁ Ὁσιος νά δεῖ τελειωμένη τὴν ἐκκλησία, γιατί μιά ὀρδή κατακτητῶν τὸν πῆρε αἰχμάλωτο καί πῆγαν μαζί του στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ἀμουρ, ὅπου τό 1671 ἔχτισαν τό φρούριο τοῦ Ἀλμπαζίν. Ἐκεῖ ὁ Ὁσιος ἵδρυσε δύο μοναστήρια κοντὰ στὸν ποταμὸ Κιουτάρ κι ἐπὶ εἴκοσι χρόνια ἀγωνιζόταν μέ ἀποστολικό ζῆλο.

Τό 1685 οἱ Κινέζοι κατάστρεψαν τό φρούριο Ἀλμπαζίν καί ἀπελευθέρωσαν τοὺς κατοίκους του. Αὐτό ἔδωσε τὴν εὐκαιρία στὸν Ὁσιο νά ἐπιστρέψει σὸ ἀγαπημένο του μοναστήρι τοῦ Κίρενσκ, ὅπου καί ἀναπαύτηκε στίς 19 Δεκεμβρίου τοῦ 1690. Ἀπ' τὸν τάφο του ἄρχισαν πολὺ σύντομα νά γίνονται πολλὰ θαύματα.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΑΓΙΟΙ

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Τομπόλσκ Γεράσιμος (+1650) ἦταν ὁ ἱεράρχης κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θητείας τοῦ ὁποίου ἰδρύθηκαν ἐπίσημα τὰ περισσότερα μοναστήρια στὴ Σιδηρία. Ἦταν σοφός καί πολὺ δραστήριος ἐπίσκοπος.

Σχετικὰ μ' αὐτὸν ὑπάρχει μιά ἐνδιαφέρουσα ἀναφορὰ μιᾶς ομάδας ἐπιχειρηματιῶν ἀπ' τὸ Νόβγκοροντ, οἱ ὁποῖοι ἔφτασαν στὰ

νησιά Ἀλιούνταν κι ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖνη περίου τὴν ἐποχὴ στὴν Ἀμερική, διατηρώντας ζωντανή καί διαδίδοντας τὴν ὀρθόδοξη πίστη καί τὰ ἔθιμά τους.

Ἀργότερα ὁ ἅγιος Γερμανός τῆς Ἀλάσκας (+1836) τοὺς μνημόνευσε σέ μιά ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν ἡγούμενο τοῦ Βαλαάμ Ναζάριο.

Τό ἀπώτατο προκεχωρημένο φυλάκιο τῆς Σιδηριανῆς αὐτῆς ἱεραποστολικῆς φλόγας, ἡ ἱεραποστολὴ τοῦ 1794 στὴν Ἀμερική, ἀποτελεῖτο ἀποκλειστικά ἀπὸ μοναχοὺς. Αὐτοί, μέ ἐπικεφαλῆς τὸν ἅγιο Γερμανό, ἔφεραν στὴν ἀμερικανικὴ ἡπειρὸ τό πνεῦμα τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, μαζί μέ τό μεγάλο κείμενο τοῦ μοναχικοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, τὴ Φιλοκαλία.

Εἶναι ἀδύνατο νά μνημονεύσει κανεὶς ὅλες τίς μεγάλες μοναχικές μορφές τῆς Σιδηρίας κατὰ τὸ 17ο καί 18ο αἰῶνα, δέν μπορεῖ ὅμως νά παραλείψει τουλάχιστο τοὺς ἰδρυτὲς μοναστηριῶν πέραν τῆς λίμνης Μπάικαλ: τὸ γέροντα Γεράσιμο τό θαυματοργό, ποὶ ἵδρυσε τό μοναστήρι τῆς «Ἀναλήψεως» σὸ Ἰρκούτσκ, τὸν ἱερομόναχο Μακάριο, πού ἵδρυσε τό μοναστήρι τῆς «Θείας Μεταμορφώσεως» τό 1681 καί τὸν ἡγούμενο Θεοδόσιο, ἰδρυτὴ τοῦ μοναστηριοῦ τῆς «Ἀγίας Τριάδος» τό 1682.

Ἀπὸ τέτοιες ἁγίες μορφές ἀπαρτιζόταν ἡ συντροφιά μέ τὴν ὁποία ἔμελλε νά συνδεθεῖ ὁ ὁσιος Δαλμάτιος.

Ἐνισχυμένος μέ τὰ Ἀχραντα Μυστήρια τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὁ Δημήτριος Ἰδάνοβιτς Μακρίνσκυ ἔγινε δυνατός, σωματικά καί πνευματικά. Μέ τὴν ἐνάρετη ζωὴ του, σάν γενναῖος κοζάκος καί ἀτρόμητος ὑπερασπιστὴς τῆς ὀρθόδοξης κυριαρχίας, διακρίθηκε ἀπὸ ὀρισμένα ἡρωικά ἔργα του. Καί γιὰ τὴν πιστὴ ὑπηρεσίᾱ του στὴ Ρωσικὴ Πολιτεία ἐπιβραβεύτηκε μέ τὸν τίτλο τῆς εὐγενείας Ἦταν ψηλός, ὠραῖος, δυνατός, πλούσιος καί τιμημένος. Ἐκάνε ἓναν εὐτυχισμένο γάμο καί ἀπόκτησε παιδιὰ, ἓνα ἀπ' τὰ ὁποῖα ἀκολούθησε τὸν πατέρα του στὴν ἀσκητικὴ ζωὴ καί τὸν διαδέχτηκε στὴν ἡγουμενία τοῦ μοναστηριοῦ του.

Ὁ ὁσιος Δαλμάτιος, ὅπως ἀναφέρεται σὸ βίο του, ἀναψε ὁλόκληρος ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸ Θεό καί γιὰ ἀσκητικούς ἀγῶνες, ἐγκατέλειψε τὴ γυναίκα του καί τὰ παιδιὰ του καί πῆγε σὸ μοναστήρι τοῦ Νέργιανσκ, πού ἦταν στὰ γειτονικά Οὐράλια Ὅρη».

Δέ γνωρίζουμε ποιά ήταν ή αιτία τής απότομης αὐτῆς μεταβολῆς στή μέχρι τότε γεμάτη δόξα καί εὐτυχία ζωή του. Ὁ Θεός καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους στήν ὑπηρεσία του μέ ἀνεξιχνίαστους τρόπους. Ἐνα γεγονός ὅμως πού ἔλαβε χώρα τήν ἴδια ἐποχή στήν πόλη Τομπόλσκ, θά μπορούσε πραγματικά νά προκαλέσει σέ πολλούς πλήρη ἀμηχανία καί νά τοὺς κάνει νά στοχαστοῦν τή μικρή ἀξία ὅλων τῶν ἐπίγειων προσπαθειῶν σέ σχέση μέ τήν αἰωνιότητα πού μᾶς περιμένει μετά τό θάνατο.

Στίς 14 Αὐγούστου τοῦ 1643, τήν παραμονή τής γιορτῆς τής Κοιμήσεως τής Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ξέσπασε μιά μεγάλη πυρκαγιά στό Τομπόλσκ πού ἔκαψε σχεδόν ὁλόκληρη τήν πόλη. Ἡ φωτιά κατέστρεψε τό φρούριο τής πόλης, ὅλα τά κυβερνητικά κτίρια, τό μητροπολιτικό καί τοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς, τήν Ἀρχιεπισκοπή, καταστήματα. τήν ἀγορά καί ἀναρίθμητα ἄλλα κτίρια καί κατοικίες. Ἡ πυρκαγιά κράτησε ἀρκετές μέρες καί ἔκανε τοὺς ἀνθρώπους φτωχοὺς.

Κατά πόσο ὁ Δημήτριος, ὅπως χιλιάδες ἄλλοι, ἔχασε τά πάντα στή φωτιά ἢ κατά πόσο βλέποντας τά καταστροφικά ἀποτελέσματά τής ἔκανε ἐπανεκτίμηση τής πνευματικῆς ζωῆς του ἢ ἂν ἀκόμη ὀρκίστηκε ν' ἀφιερῶσει τή ζωή του στό Θεό, δέ γνωρίζουμε.

Ἐκεῖνο πού γνωρίζουμε εἶναι ὅτι ὁ θαυμάσιος αὐτός ἥρωας ἀποφάσισε αὐτή περίπου τήν ἐποχή νά γίνει ἀγωνιστής γιά τό Θεό. Μέ

Ὁ μητροπολίτης τοῦ Τομπόλσκ, Φιλόθεος.

βαθιά ἀφοσίωση πήρε μιά εἰκόνα τής Κοιμήσεως τής Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐγκατέλειψε ὅτιδήποτε ἄλλο εἶχε στήν κατοχή του καί πῆγε στά ἀκατοίκητα Οὐράλια Ὅρη μέ τήν ἀπόφαση νά «νεκρωθεῖ» γιά τόν κόσμο.

Στό μοναστήρι ὁ νεαρός ἀγωνιστής ἔγινε μοναχός παίρνοντας τό ὄνομα Δαλμάτιος καί ὑποβλήθηκε σέ δοκιμασία καί ἔλεγχου τής ἀσκητικῆς του θέρμης, κάνοντας διάφορα μοναχικά διακονήματα.

Ἡ μοναχική ιδέα τής Θηβαΐδας τοῦ Βορρά ρίζωνε αὐτή τήν ἐποχή στή Σιβηρία. Βιβλία καί παραδόσεις γιά τό μοναχισμό διαδίδονταν, βοηθούμενα ἀπό δυναμικές ἐκκλησιαστικές προσωπικότητες, ὅπως ἦταν ὁ ἱεράρχης τοῦ Τομπόλσκ Γεράσιμος.

Ἔτσι ἡ ἀσκητική φλόγα δέν μπορούσε παρά ν' ἀνάψει καί στήν καρδιά τοῦ νέου μοναχοῦ Δαλμάτιου. Προόδευσε γρήγορα στήν πνευματική ζωή καί διψοῦσε γιά πνευματική ἐσωτερική ἐργασία, πού ἦταν τόσο χαρακτηριστική στόν προστάτη του ἅγιο Δημήτριο τοῦ Πριλούκι.

Τόσο εἶχε διακριθεῖ στοὺς σκληροὺς ἀσκητικούς ἀγῶνες καί γιά τήν ἐνάρετη ζωή του ὁ μοναχός Δαλμάτιος, ὥστε οἱ μοναχοί τοῦ μοναστηριοῦ τόν ἐξέλεξαν γιά ἡγούμενο, παρὰ τό γεγονός ὅτι ἦταν ἀκόμη πολύ νέος.

Ὁ ταπεινός Δαλμάτιος ὅμως, ἀποφεύγοντας κάθε κοσμική δόξα καί τήν εὐθύνη γιά τόσες πολλές ψυχές, ἔφυγε ἀπ' τό μοναστήρι, παίρνοντας μαζί του τήν εἰκόνα τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου πού εἶχε στό κελλί του, καί ἀναζήτησε μιά ἐρημική τοποθεσία, γιά νά μπορέσει νά εὐαρεστήσει στό Θεό μέ ἡσυχαστική ζωή κι ἀσκητικούς ἀγῶνες.

Ὁ ὁσιος πατέρας μας Δαλμάτιος βρῆκε μιά τοποθεσία σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία του στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ἰσεξ, στό σημεῖο πού ἐκδύζει ὁ ποταμός Τέκα. Ἐκεῖ, πάνω σ' ἓνα λόφο πού ἀπό παλιά ἔφερε τό ὄνομα «Λευκή Πολιτεία», ἔσκαψε μιά σπηλιά καί ἄρχισε νά ζεῖ σάν ἀναχωρητής. Ἡ περιοχή αὐτή ἀνήκε στόν πρίγκιπα τῶν Τατάρων Ἰλιγκέι.

Τό φῶς ὅμως αὐτό τής ὀρθόδοξης μοναχικῆς ζωῆς δέν ἦταν δυνατό νά κρυφτεῖ κάτω ἀπό τό μόδιο, ἀλλά ἔπρεπε νά τοποθετηθεῖ ψηλά καί νά λάμπει γιά νά φωτίσει καί ἄλλους καί νά τοὺς ὀδηγήσει στή σωτηρία τους. Γι' αὐτό καί ἡ φήμη τοῦ μεγάλου ἀσκητῆ

απλώθηκε γρήγορα στους κατοίκους αὐτῆς τῆς περιοχῆς, ὄχι μόνο στους χριστιανούς ἀλλὰ καί σέ ἑκείνους πού δέν εἶχαν ἀκόμη φωτισεῖ μέ τό ἅγιο βάπτισμα.

Πολλοί χριστιανοί ἄρχισαν νά συγκεντρώνονται κοντά του καί νά ὑποφέρουν μαζί του τή ζωή τῶν μοναχικῶν ἀγώνων. Ἀκόμη καί ἀπό πολύ μακριά, ἀπ' τό Νίζνι Νόβγκοροντ πού εἶναι στόν ποταμό Βόλγα πρό τά δυτικά, κάποιος γέροντας Ἰωάννης, μαθητής τοῦ γέροντα Δωροθέου, ἀξιώθηκε νά δεῖ μιᾶ ἀξιοθαύμαστη ἀποκάλυψη ἀναφορικά μέ τούς ἀγῶνες τοῦ ὁσίου Δαλματίου καί ἔσπευσε στή Σιδηρία γιά νά ἐνταχθεῖ στό κοινόβιό του.

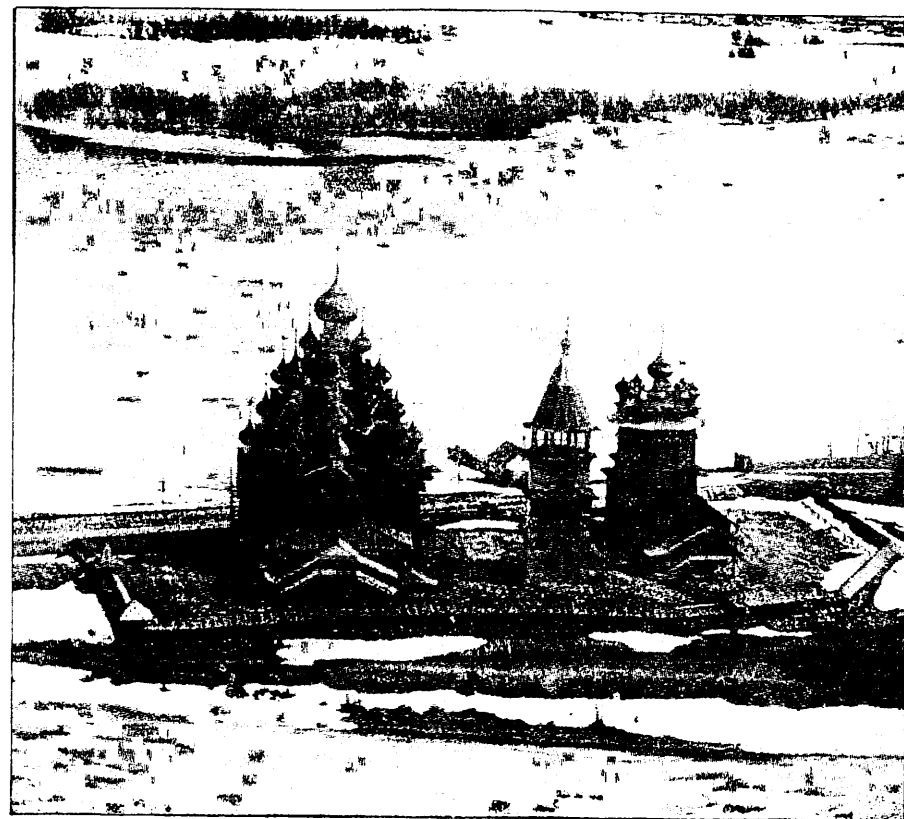
Πολλοί λαϊκοί ἐπίσης, χριστιανοί καί μή, ἔρχονταν νά ἐπισκεφτοῦν τόν Ὅσιο καί ν' ἀπολαύσουν τή γλυκειά καί ψυχωφελή διδασκαλία του. Κι ἐκεῖνοι πού δέν ἦταν χριστιανοί ἔφευγαν ἀπό κοντά του μέ τή βεβαιότητα τῆς ὑπεροχῆς τῆς ὀρθόδοξης πίστεως, ἐναντί τῶν δικῶν τους εἰδωλολατρικῶν δοξασιῶν.

Ἔτσι, κατά τό 1644 ἐγίνε ἡ ἀρχή γιά τό μοναστήρι πού ἀργότερα, μετά τήν κοίμηση τοῦ ἁγίου ἰδρυτῆ του, ὀνομάστηκε «Δαλματιανό» μοναστήρι.

Σύντομα ἡ σπηλιά τοῦ ὁσίου Δαλματίου δέν μποροῦσε πιά νά χωρέσει ὅλους τούς ἀσκητές πού ἐπιθυμοῦσαν νά ζήσουν μαζί του καί ὁ Ὅσιος ζήτησε τήν εὐλογία τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Τομπόλσκ, Γερασίμου Κρέμνεφ, γιά νά χτίσει μιᾶ ξύλινη ἐκκλησία. Αὐτό ἦταν τό πρῶτο κτίσμα τοῦ νέου μοναστηριοῦ καί σ' αὐτό τοποθετήθηκε ἡ θαυματουργή εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως, πού εἶχε φέρεи ὁ Ὅσιος μαζί του ὅταν πρωτοεγκαταστάθηκε ἐκεῖ.

Τό νέο μοναστήρι ὅμως δέν ἐπρόκειτο νά ἀπολαύσει τήν ἡσυχία γιά πολύ καιρό. Οἱ πρῶτοι ἐχθροί πού ἐμφανίστηκαν ἦταν οἱ Ρῶσοι ἐνοικιαστές Κόρολεφ καί Σιπιτσίνι, στούς ὁποίους ὁ Ἰλιγκέι εἶχε τότε κοντά ἐνοικιάσει ὅλη τή «Λευκή Πολιτεία» μαζί μέ τίς πλουσιότερες περιοχές της. Τά ἔσοδα πού ἀποκτοῦσαν ἐκεῖ ἀπ' τό ψάρεμα, τίς ἐνυδρίδες καί τούς κάστορες ἦταν μεγάλα. Κατά κάποιον τρόπο, σχημάτισαν τήν ἰδέα ὅτι οἱ ἀσκητές πού εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ ἦταν ἐπικίνδυνοι ἀντίπαλοι στήν ἐπιχείρησή τους.

Γιά ν' ἀποδιώξουν ἀπ' ἐκεῖ τούς «ἀντιπάλους» τους κατάφυγαν στή συκοφαντία, λέγοντας στόν πρίγκηπα ὅτι ὁ γέροντας Δαλμάτιος

Τό μοναστήρι τοῦ Κλίμενετς, στό νησί Κίζι.

εἶχε χτίσει ἐκεῖ μοναστήρι καί σκόπευε νά τοῦ ἀφαιρέσει ὅλη τήν περιουσία. Ὁ πρίγκηπας τότε, ὀργισμένος ἀπ' τή «θρασύτητα» τῶν ἐρημιτῶν, ἔσπευσε στή σπηλιά τοῦ Ὀσίου μέ τό ξίφος του γυμνό. Ὁ γέροντας ἀπάντησε τόν πρίγκηπα μέ ταπείνωση καί πραγματική χριστιανική εἰρήνη καί θάρρος καί τόν πληροφόρησε ὅτι ἦταν συγγενεῖς μεταξύ τους, ἀφοῦ ἡ μητέρα τοῦ Ὀσίου καταγόταν ἀπ' τούς νεοβαφτισμένους Σιδηριανούς Τατάρους.

Ἡ μεγαλοπρεπής ἐμφάνιση τοῦ Ὀσίου, ἡ ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη ταπείνωση καί γαλήνη καί οἱ εἰδήσεις τῆς συγγένειας, ἄλλαξαν ξαφνικά τή διάθεση τοῦ Ἰλιγκέι εὐνοϊκά πρός τόν Ὅσιο καί ἀφήνοντας τό σπαθί του στά πόδια του ἀναχώρησε ἡσυχά.

Ἡ κακία ὁμως τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ὁσίου δέ σταμάτησε καί συνεχισαν νά διαδίδουν συκοφαντίες γι' αὐτόν στόν πρίγκηπα, φτάνοντας στό σημεῖο νά μιλήσουν γιά δῆθεν κρυφή ἐπιθυμία τοῦ Ὁσίου νά δολοφονήσει τόν ἴδιο τόν πρίγκηπα. Ὁ πρίγκηπας πίστεψε πάλι τίς ψευδεῖς κατηγορίες καί αὐτή τή φορά ἀποφάσισε νά τιμωρήσει τοὺς μοναχοὺς μέ πολύ μεγάλη σκληρότητα. Ἔτσι ξεκίνησε μέ τό στρατό του, πού ἀπαρτιζόταν ἀπό συντρόφους του μωαμεθανούς, γιά τή «Λευκή Πολιτεία». Ἡ νύχτα τόν βρῆκε στήν ἀντίθετη ἀπ' τό μοναστήρι ὁχθη τοῦ ποταμοῦ καί ἀποφάσισε νά περιμένει νά τόν διασχίσει τό πρωί. Ἡ καταστροφή τοῦ νεόχτιστου μοναστηρίου φαινόταν πιά βέβαιη.

Σύντομα οἱ ἐχθροὶ ἀναψαν ὑπαίθριες φωτιές, οἱ ἀνταύγειες τῶν ὁποίων ἀντανakλοῦσαν στά σκοτεινά νερά τοῦ ποταμοῦ καί ἔδιναν στήν ὅλη σκηνή ἓνα φοβερό καί δυσοίωνα χαρακτήρα.

Οἱ μοναχοὶ στήν ἀπέναντι ὁχθη ἔβλεπαν τίς φωτιές καί ἀκουγαν τήν ἠχώ ἀπ' τίς φωνές, τά τραγούδια καί τά σαρκαστικά γέλια τῶν ἐχθρῶν τους, πού φαίνονταν νά γιορτάζουν προκαταβολικά τή νίκη τους.

Μή ἔχοντας ἄλλα μέσα γιά νά ὑπερασπιστοῦν τόν ἑαυτό τους, οἱ μοναχοὶ κατάφυγαν γιά βοήθεια σέ προσευχή πρὸς τήν Παναγία, τή βέβαιη προστασία τους. Καί πραγματικά, ἡ ταχινή βοήθεια ἔφτασε.

Τήν ἴδια ἐκείνη νύχτα ἡ Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν ἐμφανίστηκε στόν Ἰλιγκέι σέ ὄνειρο. Ἦταν μιά μεγαλοπρεπής ὀπτασία: Φοροῦσε βασιλική πορφύρα καί εἶχε ἓνα λαμπρότατο στέμμα στό κεφάλι Της. Ἡ Παναγία κρατοῦσε ἓνα φλογερό σπαθί καί στό δεξί Της χέρι εἶχε ἓνα μαστίγιο. Μίλησε αὐστηρά στόν εἰδωλολάτρη πρίγκηπα καί τοῦ ἀπαγόρευσε νά θλάψει μέ ὁποιοδήποτε τρόπο τόν ὄσιο Δαλμάτιο καί τοὺς συνασκητές του, διατάζοντάς τον νά τοῦ χορηγήσει τή γῆ αὐτῇ μόνιμα, μαζί μέ ὅλα τά δικαιώματά Της.

Ὁ πρίγκηπας τρομοκρατήθηκε πολύ ἀπ' τό ὄραμα αὐτό καί μετάντρεψε τελείως τίς προθέσεις του. Τό πρωί, ἀκολουθούμενος ἀπό λίγους συντρόφους του, διάσχισε τό ποτάμι καί διηγήθηκε στό γέροντα γιά τή θαυματουργική ἐμφάνιση μιᾶς γυναίκας, τήν ὁποία ἀποκαλοῦσε Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Ἀπ' τήν ἐποχή αὐτή καί μετέπειτα, ὁ πρίγκηπας Ἰλιγκέι ἔτρεφε ἰδιαίτερο σεβασμό γιά τόν ὄσιο Δαλμάτιο, τόν προστάτευε ἀπ' τοὺς ἐχθρούς καί τοῦ ἔδινε ἄφθονα δῶρα.

Τήν ἐπόμενη ἀνοιξη, ὅταν ἡ ἐνοικίαση τῆς γῆς εἶχε τελειώσει, ὁ πρίγκηπας ἦρθε μέ ὅλη τήν οἰκογένειά του στό μοναστήρι τοῦ Ὁσίου, τόν συμβουλευτήκε σχετικά μέ ὅλη τήν περιουσία του καί δώρησε ἐπίσημα τήν περιοχή στό μοναστήρι. Ἐπίσης ἀφησε ἐπιπρόσθετα στόν Ὁσιο, σάν ἐνδειξη σεβασμοῦ, τή σιδερένια περικεφαλαία καί πανοπλία του, πού μέχρι τόν αἰῶνα μας διατηροῦνταν στό μανσολεῖο τοῦ μοναστηριοῦ. Αὐτό ἐγινε κατά τό 1646, πού θεωρεῖται καί τό ἔτος τῆς ἱδρύσεως τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀποκτάται μέ πολλοὺς ἀγῶνες καί θλίψεις. Ὁ Ὁσιος, μετά τήν ἀπαλλαγὴ του ἀπό τόν Ἰλιγκέι, δέν ἀπόλαυσε τήν ἀνάπαυσή του γιά πολύ. Στίς ἀρχές τοῦ 1651, μιά ἄγρια ὀρδή εἰδωλολατρῶν Καλμύκων ἔκανε ἐπίθεση στό μοναστήρι, ἔκαψε τά κτίρια καί σκότωσε μέ ξίφος ἢ συνέλαβε αἰχμαλώτους ὅλους τοὺς μοναχοὺς. Μόνο ὁ ὄσιος Δαλμάτιος σῶθηκε θαυματουργικά ἀπ' τή φωτιά καί τό θάνατο. Τό μοναστήρι καταστράφηκε ὁλοκληρωτικά, ἐκτός ἀπὸ τή θαυματουργή εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως, πού κατά θαυμαστό τρόπο διατηρήθηκε ἀνέπαφη ἀπ' τή λεηλασία καί τή φωτιά καί μόνο μιά γωνιά Της καταστράφηκε λίγο, στό σημεῖο πού τό θρασύ χέρι ἐνός ἀπ' τοὺς εἰδωλολάτρες τήν εἶχε ἀγγίξει.

Ἀποφασισμένος νά ἐργαστεῖ γιά τή σωτηρία του μέ ὑπομονή καί καρτερία στίς θλίψεις, ὁ ὄσιος Δαλμάτιος ἐπέστρεψε στή θέση τοῦ μοναστηριοῦ του καί ἀρχισε νά τό ἀποκαθιστᾷ ἀπ' τά θεμέλια. Χάρη στό ζῆλο καί τοὺς ἀγῶνες του, μέσα σέ λίγα χρόνια εἶχαν χτιστεῖ μιά ξύλινη ἐκκλησία καί ἀρκετά ξύλινα κελλιά καί ἀρχισαν καί πάλι νά συρρέουν μοναχοὶ καί προσκυνητές γύρω στόν ὄσιο γέροντα ἀπό κοντινές καί μακρινές περιοχές, ζητώντας τίς συμβουλές του καί βοηθώντας τό μοναστήρι μέ τά δῶρα τους.

Ἀργότερα τό μοναστήρι ἔγινε πάλι στόχος ἐπιθέσεων ἀπὸ ἄγριες σιδηριανές φυλές καί ἀρκετές φορές ἐρημώθηκε, ὡς ὅτου ὁ εὐσεβὴς τσάρος Θεόδωρος Ἀλεξέγιεβιτς, κατά τό 1682, φρόντισε νά περιδληθεῖ μέ τεῖχος καί νά ὀχυρωθεῖ. Καί ὁ Ὁσιος τελείωσε «ἐν εἰρήνῃ» τήν πορεία τῆς πολυβασανισμένης ζωῆς του τό 1697 καί ἐνταφιάστηκε μέσα στό μοναστήρι.

Μετά τήν κοίμησή τοῦ Ὁσίου, ἡγούμενος στό μοναστήρι ἔγινε ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰσαάκ.

Κατά τό 1717 έχτισε μιά πέτρινη ἐκκλησία ἀφιερωμένη στήν Κοίμησι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πού διατηρήθηκε μέχρι τόν αἰώνα μας. Ὁ ναός εἶχε δύο παρεκκλήσια ἀφιερωμένα στόν ἅγιο Ἰωάννη τό Θεολόγο καί – σάν ἐνδειξη τῆς συγγένειας τοῦ ὁσίου Δαλματίου μέ τό κύριο μοναχικό ρεῦμα στήν ἀπώτερη δυτική Ρωσία – στόν ἅγιο Δημήτριο τοῦ Πριλούκι, τό σύγχρονο καί «συνομιλητή» τοῦ ὁσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ.

Ἀργότερα στό μοναστήρι ἀνεγέρθηκε μιά ἐκκλησία ἀφιερωμένη στούς ὁσίους Σέργιο καί Νίκωνα τοῦ Ραντονέζ.

Μέχρι τήν ἐπανάσταση, τό «Δαλματιανό» μοναστήρι, πού κείτονταν ὁμορφα στό λόφο τῆς «Λευκῆς Πολιτείας», ἄν καί δέν ἦταν ποτέ μεγάλο (τό 1908 εἶχε ἐξήντα μοναχοῦς), ἦταν τόπος προσκυνήματος γιά τοὺς εὐσεβεῖς ὀρθόδοξους πιστούς, πού προσελκύνονταν τόσο ἀπό τή μνήμη τοῦ Ὁσίου, ὅσο καί ἀπ' τή θαυματουργή εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως, πού εἶχε τοποθετηθεῖ στήν κεντρική πέτρινη ἐκκλησία. Στή γιορτή τῆς Παναγίας (15 Φεβρουαρίου καί 15 Αὐγούστου) στό μοναστήρι συνέρρεαν πλήθη προσκυνητῶν.

Ἀργότερα πάνω στό μνημα τοῦ ὁσίου Δαλματίου ἔχτισαν ἓνα παρεκκλήσι καί μέσα σ' αὐτό φυλάσσονταν τό μοναχικό του κάλυμμα, ὁ μανδύας καί τό πορτραῖτο του (αὐτό πού ὑπάρχει στήν ἀρχή τοῦ βίου του). Μέχρι τόν αἰώνα μας στό παρεκκλήσι αὐτό γίνονταν σχεδόν καθημερινά ἀκολουθίες καί φυλαγόταν ἓνα βιβλίο, ὅπου καταγράφονταν τά διάφορα θαύματα πού γίνονταν μέ τίς μεσιτείες του.

Ἔτσι, ἀκόμη καί τά τελευταῖα ὅρια τῆς ἀπέραντης Ρωσίας γνώρισαν τή μοναχική παράδοση τοῦ ὁσίου Σεργίου στό πρόσωπο τοῦ ὁσίου γέροντα Δαλματίου πού, ἀκόμη καί κάτω ἀπ' τίς ἐπιθέσεις καί τοὺς διωγμούς τῶν βαρβάρων, διατήρησε ἄσβεστη τή φλόγα τοῦ πραγματικοῦ μοναχισμοῦ καί τῆς ἀγιότητος σέ μιά τελευταία ἀνθήσις τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, στήν ἄγρια καί ἀπρόσιτη γῆ τῆς Σιθηνίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ*

Ἡ μεγάλη μοναχική κίνηση πού ἄρχισε μέ τόν ὁσιο Σέργιο, τόν μεγάλο Ἀββά τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, ἔφτασε στό τέλος τῆς μέ τή συμπλήρωση τοῦ 17ου αἰώνα. Νέες ἱστορικές συνθήκες – κυρίως τό σχίσμα τῶν Παλαιοπίστων καί οἱ δυτικίζουσες μεταρρυθμίσεις τοῦ Πέτρου τοῦ Α' – δέν ἐπέτρεψαν τήν περαιτέρω διατήρηση τῆς ἀρμονίας μεταξύ τῆς ἀσκητικῆς θέρημης τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ρωσίας μέ τή βαθιά εὐσέβεια τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία ὁδήγησε στή δημιουργία ἀμέτρητων, ἀνδρικῶν καί γυναικείων, μοναστηριῶν, κάτω ἀπ' τήν ἐμπνευση καί τήν ἐπίδραση τοῦ βυζαντινοῦ μοναχικοῦ ἰδεώδους.

Εἶδαμε, πραγματικά, ὅτι τό τέλος τῆς περιόδου τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά ἦταν μιά παρακμή. Μιά παρακμή ὅμως σέ σύγκριση μέ τήν καταπληκτική μοναχική ἀνθισις τῶν 14ου ἕως 16ου αἰώνων. Σέ σύγκριση ὅμως μέ κάθε ἄλλη σχεδόν ὀρθόδοξη γῆ ἢ ἐποχή, ἡ μοναχική κίνηση τοῦ 17ου αἰώνα στή Ρωσία θά ἔπρεπε νά χαρακτηριστεῖ ἀνθηρή, γιατί παρουσίασε τουλάχιστον 45 ἀνακηρυγμένους ἁγίους** (καί πολλοὺς ἄλλους πού δέν ἀνακηρύχτηκαν λόγω τῶν συνθηκῶν τοῦ 18ου αἰώνα) κι ἓνα μεγάλο ἀριθμό νέων μοναστηριῶν.

Στό τέλος τοῦ 18ου αἰώνα ἄρχισε μιά νέα μεγάλη ἐποχή τοῦ μοναχισμοῦ μέ τό μεγάλο γέροντα Παῖσιο Βελιτσκόφσκυ, τόν ἀββά μῆς

* Σημ. μετ. Ὁ ἐπίλογος γράφτηκε ἀπό τοὺς ἐκδότες τῆς ἀγγλικῆς ἐκδόσεως καί ἀπηχεῖ τίς σκέψεις καί τίς ἀπόψεις τους.

** Ἡ «Χρυσή ἀλυσίδα τῆς ἀγιότητος στή Ρωσία», τοῦ Νικολάου Σμυρνῶφ, Μπουένος Ἀγρες, 1958, παραθέτει πλήρη κατάλογο ὄλων τῶν ἐπίσημα ἀνακηρυγμένων Ἀγίων, μέ τίς ἡμερομηνίες πού τιμοῦνται.

νέας μοναχικής κίνησης της οποίας τό ρεῦμα διατηρεῖται ἀκόμη μέχρι καί σήμερα.

Τί συνέβη ὁμως κατά τό 18ο αἰώνα; Νεκρώθηκε τότε ἡ πραγματική μοναχική παράδοση στή Ρωσία; Ὁ Πέτρος καί ἡ Αἰκατερίνη κατάστρεψαν πραγματικά τό μοναχισμό, ὅπως ἀναφέρεται ἀπό πολλούς; Οἱ ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα αὐτά θά διαφωτίσουν κατά πολύ ὄχι μόνο τή συνέχιση τῆς μοναχικῆς παράδοσης στή Ρωσία, ἀλλ' ἀκόμη καί τήν κατάσταση τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ τόσο κατά τό 19ο αἰώνα ὅσο καί σήμερα.

Μερικά ἀπ' τά διατάγματα τοῦ Πέτρου τοῦ Α', ἀναφορικά μέ τό μοναχισμό*, εἶναι βέβαιο ὅτι θεσπίστηκαν ἐναντίον τῶν καταχρήσεων καί ὑπερβάσεων σ' ἕνα θεσμό, πού αὐτή τήν ἐποχή εἶχε ἐξ-απλωθεῖ πολύ καί ὅπου οἱ κανόνες καί τό πνεῦμα τοῦ μοναχισμοῦ δέ διατηροῦνταν μέ προσοχή. Ἀναντίρρητα ὑπῆρχαν ἀκαταστασίες πού ἀπαιτοῦσαν ρύθμιση. Ἀρκετά ἀπ' τά διατάγματα ὁμως θεσπίστηκαν ἐναντίον τῆς ἐλεύθερης ὑπαρξης τῶν μοναστηριῶν καί κατάπνιξαν αὐτό τοῦτο τό πνεῦμα τοῦ μοναχισμοῦ.

Ἐτσι τό 1703 ὁ Πέτρος ἀπαγόρευσε τήν ἀνέγερση νέων μοναστηριῶν. Ἐνα διάταγμα τοῦ 1724 μετάρρεπε μοναστήρια σέ ἄσυλα ἄρρωστων στρατιωτῶν καί τό 1734 ἀπαγορευόταν νά καρεῖ μοναχός ὁποιοσδήποτε, ἐκτός ἂν ἦταν ἱερέας σέ χρεῖα ἢ στρατιωτικός πού εἶχε ἀποσυρθεῖ ἀπ' τήν ἐνεργό ὑπηρεσία. Τελικά ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης, τό 1764, ἡ κυβέρνηση σφετερίστηκε ἐξ ὁλοκλήρου τή μοναστηριακή περιουσία καί καθιέρωσε μισθό γιά τό μοναχικό κλῆρο. Ἀπ' τά 953 μοναστήρια πού ὑπῆρχαν τότε, τά 568 ἐκλείσαν τελείως καί ἄλλα 160 ἔμειναν δίχως κανένα ἀπολύτως εἰσόδημα, ἐνῶ γιά τοὺς μοναχοὺς πού ἐπιτράπηκε νά μείνουν στά μοναστήρια χορηγήθηκαν ἰσάριθμα μερίδια γῆς.

Μπορεῖ εὐκόλα νά φανταστεῖ κανεῖς τί χτύπημα ἦταν οἱ μεταρρυθμίσεις αὐτές γιά τό ρωσικό μοναχισμό. Πῶς ἦταν δυνατό νά χωρέσει φιλερμηκὴ διάθεση σέ ἰδρύματα πού στηρίζονταν καί ἐλέγχονταν ἀπ' τό κράτος καί τῶν ὁποίων οἱ ἡγούμενοι συχνά μετακι-

νοῦνταν καί ἀκόμη συχνότερα εἶχαν τήν ἀρμοδιότητα τῶν διαχειριστῶν μᾶλλον παρὰ τῶν πνευματικῶν πατέρων;

Ἄλλ' οἱ σκοποὶ τῶν δυτικίζοντων κανόνων καί νόμων δέν ἐκπληρώθηκαν. Τό μοναχικό πνεῦμα, πού ἦταν ἀκόμη ἀρκετά ζωηρό σ' ὅλες τίς τάξεις τῆς ρωσικῆς κοινωνίας, δέν ἐξαλείφτηκε. Μοναχοὶ καί μοναχές, ἐραστές τῆς ἐρήμου, ξεκίνησαν πάλι ταπεινά γιά τήν ἐρημο, εἴτε μέσα στή Ρωσία εἴτε ἔξω ἀπ' τὰ ὅριά της, ἀποφεύγοντας τὰ «ἐπίσημα» μοναστήρια καί, παρὰ τίς ἀπαγορευτικές διατάξεις καί νόμους, ἱδρυσαν νέα κοινόδια. Ἐνας μέγας ἀριθμός δυναμικῶν μοναχικῶν ἡγετῶν ξεπετάχτηκε, νέοι ἀββάδες τῆς Ἀγίας Ρωσίας, πού δέ φοβοῦνταν ν' ἀψηφήσουν τίς ἀρχές τῆς ἐξουσίας γιά νά διατηρήσουν τό ἐλεύθερο μοναχικό πνεῦμα. Πολλές φορές ὑπόφεραν δοκιμασίες, ἄγνωστες μέχρι σήμερα στήν ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, ἀποκαλύπτοντας τήν ἔκταση τῆς δυσαρμονίας μεταξύ τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους καί τῆς διεφθαρμένης διοικούνσας κοινωνίας. Πολλοί ἀπ' αὐτοὺς φυλακίστηκαν.

Θ' ἀναφέρουμε ἐδῶ περιληπτικά μόνο μερικές ἀντιπροσωπευτικές μορφές τῆς γνήσιας ὀρθόδοξης μοναχικῆς παράδοσης στή Ρωσία κατά τό 18ο αἰώνα, γιά ν' ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἡ μοναχικὴ «ἀναβίωση» τοῦ ὁσίου Παϊσίου Βελιτσκόφσκυ δέν ἦταν κάτι πού εἰσχώρησε ἀπ' ἔξω, ἀλλὰ κάτι πού εἶχε βαθιές ρίζες στήν ἴδια τή Ρωσία καί περίμενε ἀπλῶς εὐνοϊκότερες συνθήκες γιά νά ξεσπάσει σέ μιὰ ἐνδοξη ἀνθιση τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ κατά τό 19ο αἰώνα.

Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΒ ΤΟΥ ΣΟΛΟΦΚΥ (+ 9 Μαρτίου 1720), τό πρῶτο μοναχικό θῦμα τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Πέτρου τοῦ Α'. Ταπείνωσε τόσο πολύ τόν ἑαυτό του, ὥστε ἀξιώθηκε νά συζητήσει μέ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ἡ ὁποία τόν εὐλόγησε νά ἱδρύσει τή σκήτη τοῦ Γολγοθᾶ. Προφήτευσε γιά τίς χιλιάδες πού θά λάβαιναν μαρτυρικό θάνατο στό λόφο αὐτοῦ τοῦ Γολγοθᾶ, τήν ἐποχή πού θά ἐπικρατούσαν οἱ σοβιετικοί.

Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΣΑΡΩΦ (+ 4 Ἰουλίου 1737), ἱδρυτῆς τοῦ μεγάλου μοναστικοῦ κέντρου τοῦ Σάρωφ κατά τό 18ο αἰώνα. Ἐξησε πρῶτα σέ σπηλιές, ἀγωνίστηκε ἐναντίον τοῦ σχίσματος τῶν Παλαιοπίστων καί τελικά ρίχτηκε στή φυλακή, ὅπου εἶχε ὀσιακό τέλος, ἀφήνοντας πίσω του ἕνα ὁλόκληρο πλῆθος μαθητῶν καί δια-

* Πληροφορίες γι' αὐτή τήν παράγραφο ἔχουν ληφθεῖ ἀπό παράρτημα τῆς βιογραφίας τοῦ γέροντα Μωϋσῆ τῆς Ὀπτινα, τοῦ ἱερομονάχου Κλήμεντος Σεντέρολμ, πού ἐπιγράφεται «Ὁ ἡσυχασμός σὰ δάση τοῦ Ροσλάδλ», Μόσχα 1822, σελ. 233 - 250.

δόχων: τούς μακάριους Δημήτριο, Ἐφραίμ, Παχώμιο, Ἰωακείμ, Ἰωσήφ, Μάρκο καί τόν μεγάλο ἅγιο Σεραφεῖμ.

Η ΟΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΝΤΙΒΕΓΕΒΟ (+ 13 Ἰουνίου 1789). Ἰδρυσε τό μοναστήρι της κάτω ἀπ' τή στενή πνευματική καθοδήγηση τῶν γερόντων τοῦ Σάρωφ, ἰδιαίτερα τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, καί δημιούργησε μιὰ πραγματική Λαύρα ἀπό 3.000 ἐκλεκτές μοναχές καί διά Χριστόν σαῶες. Τό μοναστήρι ἐξακολούθησε νά ὑπάρχει μέχρις οὗ οἱ σοβιετικοί τό ἐκλείσαν τό 1927.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΑΖΑΡΙΟΣ ΤΟΥ ΒΑΛΑΑΜ (+ 1809). Ἐπανίδρυσε τή μεγάλη Λαύρα στή λίμνη Λάντογκα, χρησιμοποιώντας τό τυπικό πού εἶχε διδαχτεῖ στό Σάρωφ καί ἄφησε πίσω του μιὰ μεγάλη παράδοση καί ἁγίους μαθητές ὅπως ἦταν οἱ ὅσιοι: Πατερμούθιος, Ἰννοκέντιος, Βαβλαάμ, Ἀδελ ὁ Προφήτης, Κυριακός, Εὐθύμιος καί ὁ ἅγιος Γερμανός τῆς Ἀλάσκας.

Ο ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΟΥ ΣΑΝΑΞΑΡ (+ 19 Φεβρουαρίου 1791), ὁ μέγας ἀριστοκράτης - κοινοβιαρχῆς τοῦ 18ου αἰώνα καί προστατευόμενος τῆς αὐτοκρατείας Αἰκατερίνης τῆς Β'. Ἦταν ἐρημίτης στά περίφημα δάση τοῦ Ροσλάδλ καί τοῦ Σάρωφ καί τελικά ὑπόφερε διωγμούς καί ἐξορία. Ἀφησε πολλούς μαθητές: τούς ὁσίους Μακάριο τῆς Πέσνοσα, Θεοφάνη τῆς Νέας Λίμνης, Ἰγνάτιο καί ἄλλους.

Ο ΟΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΟΥ ΜΕΡΛΟΠΟΥΛΑΝΙ (+ 1767), ὁ γέροντας τοῦ ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ. Ζοῦσε στή Μολδαβία, ἔξω ἀπ' τή Ρωσία καί ἔγραψε ἀξιόλογες εἰσαγωγές σέ πατερικά ἔργα γιά τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ.

Η ΟΣΙΑ ΜΑΡΘΑ (Προτάσιεβα), **ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΡΖΑΜΑ** (+ 30 Ἀπριλίου 1813). Ἦταν μαθήτρια τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Σαναξάρ καί ἀργότερα τοῦ ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ, ὁ ὁποῖος ἔγραψε πρὸς αὐτήν τίς περίφημες ὁδηγίες του «πρὸς γυναῖκες μονάζουσες».

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΒΕΛΙΤΣΚΟΦΣΚΥ (+ 15 Νοεμβρίου 1794). Ἦταν ὁ ἐμπνευστής τῆς μεγάλης μοναχικοπατερικῆς κίνησης τοῦ 19ου αἰώνα στή Ρωσία. Οἱ ἀμέτρητοι μαθητές του στή Ρωσία ἀρχίζουν μέ τό γέροντα Κλεόπα (+ 9 Μαρτίου 1778), τούς γέροντες Ἀθανάσιο, Παῦλο, Θεοφάνη τοῦ Σολόφκυ καί πολλούς ἄλλους.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΗΤΑΣ τῶν δασῶν τοῦ Ροσλάδλ (+ 29 Μαρτίου

Ὁ ἡγούμενος τοῦ
Σάρωφ Ἐφραίμ

Ὁ ὁσιος Παῖσιος
Βελιτσκόφσκυ

Ὁ πατήρ Παχώμιος
τοῦ Σάρωφ

1793). Ἀξιώθηκε νά δει τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί νά ψάλλει ἀκόμη μαζί της. Μαζί του ζοῦσε κι ἓνα ὁλόκληρο πλῆθος ἐρημιτῶν στά δάση τοῦ Μπριάνσκ κατά τό 18ο αἰώνα. Μεταξύ τους ἦταν ὁ Σεραπίων (+ 1721), ὁ Ἰωάσαφ (+ 1730), ὁ Βαρνάβας (+ 1775), ὁ μέγας Ἀλέξιος τοῦ Κόνεβιτς (+ 1812) καί ἀμέτρητοι ἄλλοι.

Ο ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σωφρόνιεφ (+ 12 Ἰαν. 1802). Ἦταν συνασκητής τοῦ ὁσίου Παΐσιου καί γέροντας τοῦ μεγάλου Φιλαρέτου, ἰδρυτῆ τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Γκλίνσκ.

Ο ΟΣΙΟΣ ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΤΩΝ ΣΙΗΛΑΙΩΝ ΤΟΥ ΚΙΕΒΟΥ (+ 25 Σεπτ. 1776). Ἦταν ἓνας ἐγκλειστος πού μετάφερε τήν Παῖσιακή παράδοση στή νότια Ρωσία καί εὐλόγησε τόν ὁσιο Σεραφεῖμ γιά νά πάει στό Σάρωφ. Στήν πραγματικότητα ἦταν γυναίκα καί γνωριζόταν μέ τήν αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ.

Η ΟΣΙΑ ΔΟΣΙΘΕΑ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ (+ 1810). Ἦταν μιὰ ἀναχωρήτρια ἀπό βασιλική οἰκογένεια πού διέσωσε τήν Παῖσιακή παράδοση στό Βορρά.

Ο ΟΣΙΟΣ ΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΖΑΝΤΟΝΣΚ (+ 13 Αὐγ. 1783). Ἦταν ὁ μέγας διαφωτιστής τόν ὁποῖο ἀνάστησε ὁ Θεός κατά τό 18ο αἰώνα ἐναντίον τῆς μασωνικῆς ψευδοδιαφώτισης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τά γραπτά του ἀπευθύνονται τόσο σέ κοσμικούς ὅσο καί σέ

μοναχούς, ὁ ἴδιος ὅμως ἦταν κυρίως μιά μεγάλη μοναχική δύναμη πού ἐνέπνευσε ἓνα πλῆθος ὁπαδῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν οἱ ὅσιοι Μητροφάνης, Ἀγαπητός, Νικάνορας, Κοσμάς, Μελανία, Ματρῶνα, Θαῖς καί πολλοί ἄλλοι καί ἡ ἐπιρροή του ἀπλώθηκε μέχρι τό μοναστήρι τῆς λίμνης Κόζα, στήν ἀρκτική τούντρα.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΤΗΣ ΣΙΒΗΡΙΑΣ († 31 Μαΐου 1727). Ἦταν ἓνας μέγας πατέρας τοῦ μοναχισμοῦ στή Σιβηρία, ὅπου μιά ὁλόκληρη μοναχική κίνηση ἄρχισε ἀπό τόν ἴδιο καί ἄλλους ἱεράρχες τῆς Σιβηρίας τό 18ο αἶώνα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν οἱ ἅγιοι Ἰωάννης († 10 Ἰουν. 1765) καί Παῦλος († 4 Νοεμβρίου 1768) τοῦ Τομπόλσκ, οἱ ἅγιοι Ἰννοκέντιος († 27 Νοεμβρίου 1731) καί Σωφρόνιος († 3 Ἰουν. 1771) τοῦ Ἱρκούτσκ, οἱ δίκαιοι Γεράσιμος καί Συνέσιος τοῦ Ἱρκούτσκ καί πολλοί ἄλλοι.

Ἡ νέα μοναχική κίνηση πού ξεπήδησε ἀπ' τή γόνιμη ὁρθόδοξη γῆ τῆς Ρωσίας τοῦ 18ου αἰώνα, μέ τίς εὐνοϊκές συνθήκες πού δημιουργήθηκαν ἀπ' τοὺς πραγματικά ὁρθόδοξους τσάρους τοῦ 19ου αἰώνα, ἐμέλλε νά συναγωνιστεῖ καί αὐτή ἀκόμη τήν ἐποχή τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά. Τώρα ὅμως ὑπῆρχε μιά λεπτή διαφορά στό ὕψος. Νάί μέν δέν ἐπηρέαζε τήν οὐσία τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητας ἡ τῆς μοναχικῆς ζωῆς, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὅμως ἀντανακλοῦσε τίς μεταβλημένες ἱστορικές περιστάσεις ὁλόκληρου τοῦ ὁρθόδοξου κόσμου. Ἡ νέα μοναχική ἀναβίωση δέν ἐξαρτᾶται πιά ἀπ' τό Βυζάντιο. Δέν ὑπάρχουν πιά προσκυνήματα στήν Ἀνατολή γιά τήν ἀναζήτηση τῆς ὁρθόδοξης μοναχικῆς παράδοσης. Καί, γιά νά εἴμαστε ἀκριβέστεροι, τά νέα προσκυνήματα, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ στό Ἅγιο Ὅρος, συναντοῦν ἀποτυχία. Ἡ ὁρθόδοξη μοναχική παράδοση διατηρεῖται περισσότερο στή Ρωσία παρά στήν Ἑλλάδα. Καί εἶναι Ρῶσοι ἐκεῖνοι πού κατά τό 19ο αἶώνα δημιούργησαν μιά μεγάλη μοναχική ἀνθιση στό Ἅγιο Ὅρος, καθοδηγούμενοι ἀπό μεγάλους γέροντες, ὅπως ὁ Ἱερώνυμος καί ὁ Ἀρσένιος οἱ ὁποῖοι εἶχαν τίς πνευματικές ρίζες τους σταθερά στή ρωσική γῆ. Ἀκόμη καί οἱ μεγάλοι Ἕλληνες πατέρες τῆς μοναχικοπατερικῆς ἀναβίωσης τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, οἱ ὅσιοι Μακάριος τῆς Κορίνθου καί Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, δέν ἦταν ἰδρυτές μοναστηριῶν, ὅπως ἦταν ὁ ὁσιος Παῖσιος καί οἱ μαθητές του, ἀλλά ἀπλῶς

φορεῖς καί μεταδότες τῶν πατερικῶν δογμάτων καί τῶν κειμένων τους.

Ἡ σημασία ὅλων αὐτῶν συνοψίζεται στό ὅτι ἡ ὁρθόδοξη μοναχική Ρωσία τῆς ἐποχῆς τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά παρήλθε. Ὅπως κάποτε τό Βυζάντιο εἶχε ἀπορροφήσει τήν πνευματικότητα καί παράδοση τῆς Παλαιστίνης καί τῆς Αἰγύπτου καί τήν μετάδωσε σέ ἄλλους λαούς, ἔτσι τώρα ἡ Ρωσία ἀφομοίωσε ὁλοσχερῶς τήν ὁρθόδοξη παράδοση τοῦ Βυζαντίου καί τήν ἔκανε δική της. Δέν εἶναι πιά ἀπαραίτητο νά ταξιδέψει κανεῖς ἔξω ἀπ' τή Ρωσία γιά νά τήν συναντήσει. Εἴτε λέει κανεῖς «Βυζάντιο» εἴτε λέει «Ἀγία Ρωσία» ἡ σημασία τους εἶναι ἡ ἴδια: ἡ παράδοση τῆς ἀνόθευτης Ὁρθοδοξίας.

Ἡ μοναχική κίνηση τοῦ ὁσίου Παΐσιου συμπλήρωσε τά μοναχικά θεμέλια πού εἶχαν θέσει οἱ μοναχοί τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, προσφέροντας στά σλαβονικά κι ἔπειτα στά ρωσικά μεταφράσεις ὅλων σχεδόν τῶν μοναχικῶν ἔργων τῶν Ἀγίων Πατέρων πού εἶχαν γραφεῖ ἡ μεταφραστεῖ στα ἑλληνικά. Ἡ Θηβαΐδα τοῦ Βορρά ἐφοδίασε πλούσια τή μοναχική φιλοσοφία μέ νέες πηγές, τόσο στοὺς πολυάριθμους βίους τῶν ἁγίων τῆς ὅσο καί μέ τά πνευματικά συγγράμματα τοῦ μεγάλου πατρός της, ὁσίου Νείλου τῆς Σόρα.

Τότε, κατά τό 18ο αἶώνα, ἀρχίζει ἡ χρυσή ἐποχή τῆς σλαβονικῆς καί ρωσικῆς φιλολογίας μέ τά συγγράμματα τοῦ ὁσίου Βασιλείου τοῦ Μερλοπολιάνι, τοῦ ὁσίου Τύχωνος τοῦ Ζαντόνσκ, τοῦ ἰδίου τοῦ ὁσίου Παΐσιου καί πολλῶν ἄλλων. Ἡ μεγάλη ἑλληνική καί ἀνατολική πατερική ἐποχή εἶχε ἤδη χορηγήσει τά βασικά κείμενα τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητας καί τοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ τελική ὅμως πατερική ἀνθιση στή Ρωσία – ὅπου ἡ ἀγνότητα τῆς ὁρθόδοξης παράδοσης σφραγίστηκε μέ τήν ἀγιότητα τῶν θαυματουργῶν στάρετς – ἐπρόκειτο νά προσφέρει τό συνδετικό κρίκο μεταξύ τῆς πατερικῆς παράδοσης καί τῶν σύγχρονων ὁρθόδοξων πιστῶν. Μερικοί ἀπ' τοὺς πιστοὺς αὐτοὺς εἶναι αὐτόπτες τῶν τελευταίων μεγάλων ὁρθόδοξων στάρετς τῆς χρυσῆς ἐποχῆς τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητας, πού ἔφτασε ἔως ἐμᾶς ἀδιάσπαστη ἀπ' τήν αἰγυπτιακή ξερημο. Ἡ πνευματική δύναμη τῆς ὁρθοδοξίας σήμερα, εἴτε ρωσική εἴτε ὀχι, βασίζεται ἀπ' εὐθείας στοὺς ἁγίους τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά οἱ ὁποῖοι κληροδότησαν στοὺς ὁρθόδοξους πιστοὺς τήν ἐμπειρία τους

γιά την επικοινωνία μέ τό Θεό καί τό παράδειγμα τῆς θεάρεστης ζωῆς τους.

Πῶς μπορούμε νά κάνουμε χρήση τῆς κληρονομιάς αὐτῆς σήμερα στή δική μας ζωή; Δέν πρέπει νά αὐταπατούμεθα: ἡ ζωή τῶν ἐρημιτῶν τῆς Θηβαίδας τοῦ Βορρᾶ εἶναι ἀπλησίαστη γιά μᾶς σήμερα, τήν ἐποχή τῆς ἀπαράμιλλης πνευματικῆς κορυφότητας.

Σέ κάθε ἐποχή ἡ μοναχική ζωή ἐπηρεάζεται ἀπ' τό εἶδος τῆς ζωῆς πού ὑπάρχει στόν κόσμο. Σέ μιά ἐποχή πού ἡ καθημερινή ὁρθόδοξη ζωή στή Ρωσία ἦταν ἐξαιρετικά δύσκολη, ὅσο καί ἀρκετά ἰσορροπημένη καί ἤρεμη, ὁ μοναχισμός εἶχε τή δυνατότητα ν' ἀνθίσει. Στήν ἐποχή μας ὅμως πού ἡ συμβατική ζωή ἔχει καταστει ὑπερβολικά ἀνετη καί ἡ θεώρηση πού ἔχουν γιά τόν κόσμο ἀκόμη καί οἱ περισσότεροι θρησκευόμενοι καί οἱ πνευματικοί ἡγέτες εἶναι συγκλονιστικά ἐπιπόλαιη, τί περισσότερο μπορεί νά περιμένει κανεῖς ἀπό μιά χλιαρή, «ἀνετη πνευματικότητα», γιά τήν ὁποία, ἀκόμη καί σήμερα, τολμηρές φωνές μέσα ἀπ' τή σοβιετική Ρωσία μέμφονται τήν ἐλεύθερη Δύση;

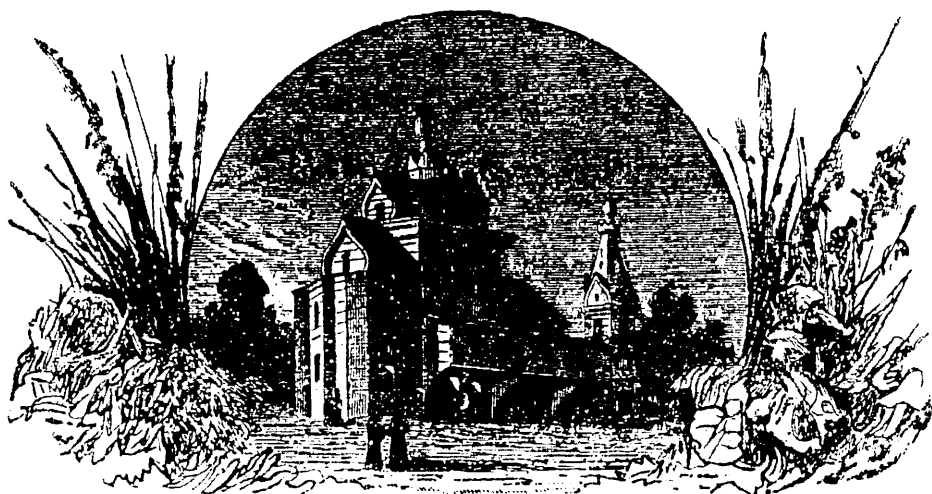
Ἡ κατάσταση μέσα στή σκλαβωμένη Ρωσία, πνευματικά, εἶναι κατά πολύ εὐνοϊκότερη. Γιατί ἀπ' τά θεμέλια τῶν θλίψεων καί τῆς σκληραγωγίας πού καθημερινά ὑπομένουν πολλοί ἄνθρωποι ἐκεῖ, κάτι πνευματικό *μπορεῖ* νά προκύψει. Ἀπό πολλά σημεία εἶναι ἐκδηλο ὅτι κάποιο θρησκευτικό ξύπνημα ἀρχίζει τώρα στή Ρωσία, τά ἀποτελέσματα τοῦ ὁποίου δέν εἶναι δυνατό νά προβλεφθοῦν ἀλλά μποροῦν κάλλιστα νά συντελέσουν στήν ἐπανίδρυση ὁρισμένων ἀπ' τά μοναστικά κέντρα πού ἀναφέρονται σ' αὐτό τό βιβλίο.

Ἐπί πλέον, ἡ κατάσταση τῆς σκλαβωμένης Ρωσίας δέ διαφοροποιεῖται τόσο πολύ, ὅσο φαίνεται, ἀπ' τήν κατάσταση τῆς ἐλεύθερης Δύσης. Παντοῦ σήμερα ἡ ἀρρώστια τῆς δυσπιστίας ἔχει προχωρήσει βαθιά μέσα στά μυαλά καί στίς περισσότερες καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ὁρθοδοξία μας, ὅσο κι ἂν ἐξωτερικά εἶναι σωστή, εἶναι ὁ πιό φτωχός καί ἀνετος χριστιανισμός πού ὑπῆρξε ποτέ. Οἱ θεοφόροι γέροντες πού συγκριτικά ἀφθονοῦσαν ἀκόμη καί σέ ἐποχές πνευματικῆς παρακμῆς, στούς πρώτους αἰῶνες, τώρα λείπουν παντελῶς καί οἱ συνθήκες τῆς σύγχρονης ζωῆς δέν παρέχουν τά ἐχέγγυα ὅτι θά γεννηθεῖ κάτι καλό πού δέ θά εἶναι κίβδηλο.

Παρ' ὅλα αὐτά ἡ φωνή τῆς Θηβαίδας τοῦ Βορρᾶ μᾶς καλεῖ, ὅχι

ἴσως νά πᾶμε στήν ἐρημο (ἂν καί μερικοί, ἔστω καί λίγοι, καλότυχοι μπορεῖ ν' ἀξιωθοῦν ἀκόμη κι' αὐτό νά κάνουν, γιατί οἱ ἐρημιές βρῖσκονται ἀκόμη στή γῆ τοῦ Θεοῦ), ἀλλά τουλάχιστο νά διατηρήσουμε ζωντανή τήν εὐωδιά τῆς ἐρήμου στίς καρδιές μας. Νά ζήσουμε μέ τό νοῦ καί τήν καρδιά μας σ' αὐτούς τοὺς ἀγγελομίμητους ἄνδρες καί γυναῖκες καί νά τοὺς θεωροῦμε σάν τοὺς γνησιότερους φίλους μας, ἐπικοινωνώντας μαζί τους στήν προσευχή. Νά στεκόμαστε πάντα μακριά ἀπ' τίς προσκολλήσεις καί τά πάθη αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἀκόμη κι ὅταν στρέφονται γύρω ἀπό κάποιο ἴδρυμα ἢ τόν ἀρχηγό ἑνός ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ. Νά γίνουμε, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, πολῖτες τῆς οὐράνιας Ἱερουσαλήμ, πρὸς τήν ὁποία πρέπει νά στρέφονται ὅλοι οἱ χριστιανικοί ἀγῶνες μας, καί κατά δεύτερο λόγο μέλη τοῦ κόσμου τούτου ὁ ὁποῖος φθείρεται καί παρέρχεται.

Ὅποιος αἰσθάνθηκε ἔστω καί μιά φορά τήν εὐωδιά τῆς ἐρήμου μέ τή χαροποιό ἐλευθερία τοῦ Χριστοῦ καί τή συνεπή σταθερότητα τοῦ ἀγῶνα, δέ θά ἱκανοποιηθεῖ ποτέ καί μέ ὁτιδήποτε σ' αὐτόν τόν κόσμο, ἀλλά θά κραυγάζει μαζί μέ τόν Ἀπόστολο καί Θεολόγο: «Ἐρχου, Κύριε Ἰησοῦ». Καί τότε θ' ἀκούσει: «Ναί, ἔρχομαι ταχύ» (Ἀποκ. κβ' 20). Ἀμήν!

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

	Σελ.
Ἄδελ ὁ Προφήτης (+ 29 Νοεμβρίου)	324
Ἀγαπητός τῆς Μαρκούσεβα (+ 21 Μαΐου)	33
Ἀγαπητός τοῦ Ζαντόνσκ (+ 17 Σεπτεμβρίου)	326
Ἀθανάσιος τοῦ ἐρημητηρίου τῆς Ὀγιατ	177
Ἀθανάσιος τοῦ Σύνατεμ (+ 18 Ἰανουαρίου)	176
Ἀλεξάνδρα τοῦ Ντιδέγεβο (+ 13 Ἰουνίου)	324
Ἀλέξανδρος τοῦ Ὁσεβενσκ (+ 20 Ἀπριλίου)	247
Ἀλέξανδρος τοῦ Σδίρ (+ 30 Αὐγούστου)	143
Ἀλέξιος Κόνεβιτς	325
Ἀναστασία τοῦ Παντάν (+ 11 Ἰουλίου)	275
Ἀνδρέας τοῦ Σολόφκυ	231
Ἀνδριανός τοῦ Ὀντρούσκι (+ 26 Αὐγούστου)	33, 176
Ἀνδριανός τοῦ Ποσέκον (+ 5 Μαρτίου)	33, 207
Ἀνδριανός	268
Ἀνδριανός τοῦ Μόνζα (+ 5 Μαΐου)	294
Ἀνδρόνικος τῆς Μόσχας	54
Ἄννα τοῦ Κασίν (+ 2 Ὀκτωβρίου, 12 Ἰουνίου)	267
Ἄννα τοῦ Νόβγκοροντ (+ 4 Ὀκτωβρίου)	257
Ἀντωνία Μεξέντσουβα (+ 26 Ἰανουαρίου)	271
Ἀντώνιος τοῦ Σίγια (+ 7 Δεκεμβρίου)	179
Ἀρτέμιος τῆς Βέρκολα (+ 23 Ἰουνίου)	259, 260
Βαρβάρα τοῦ Σδίρ	259
Βαρλαάμ τοῦ Βαλαάμ (+ 26 Δεκεμβρίου)	324
Βαρνάβας	325
Βαρσανουφία	259
Βάσα τοῦ Πσκόβ (+ 19 Μαρτίου)	257
Βασίλειος ὁ διὰ Χριστόν Σαλός (+ 2 Αὐγούστου)	293
Βασίλειος τοῦ Μερλοπολυνί	324
Βασσιανός τοῦ Σολόφκυ	117
Βλαδίμηρος (+ 15 Ἰουλίου)	255
Γεννάδιος τῆς Λίμνης Βαίηζ (+ 8 Ἰαν., 9 Φεβρ.)	176
Γεννάδιος τοῦ Νόβγκοροντ (+ 4 Δεκεμβρίου)	124
Γεννάδιος τοῦ Κονστρόμ (+ 23 Ἰανουαρίου)	207
Γεράσιμος τοῦ Σολόφκυ	117
Γεράσιμος τοῦ Τομπόλσκ	312
Γεράσιμος τοῦ Ἰρκούτσκ	326
Γερμανός τοῦ Σολοβέτσκι (+ 30 Ἰουλίου)	110
Γερμανός τῆς Ἀλάσκας	313

Γλυκερία τοῦ Νόβγκοροντ (+ 13 Μαΐου)	260
Γουρίας τοῦ Σαλάτσκι	213
Δαλμάτιος τῆς Σιδηρίας (+ 15 Φεβρουαρίου)	307
Δημήτριος τοῦ Πριλούκι (+ 11 Φεβρουαρίου)	25,307
Διδώρος τοῦ Σολόφκι	33,117
Διδώρος τοῦ Γιουριγκόρσκι (+ 27 Νοεμβρίου)	227
Διονύσιος τῆς Γκλούσιτσα (+ 1 Ἰουνίου)	29,261
Διονύσιος τοῦ Σδίρ	177
Διονύσιος τοῦ Σούζνταλ (+ 15 Ὀκτωβρίου)	260
Διονύσιος τοῦ Σπασοκαμένι (+ 18 Ὀκτωβρίου)	261
Δομνίκη	262
Δοσιθέα τῆς Μόσχας (+ 4 Φεβρουαρίου)	325
Δοσίθεος τῶν σπηλαίων τοῦ Κιέβου (+ 25 Σεπτεμβρίου)	325
Δωροθέα τοῦ Κασίν (+ 24 Σεπτ., 6 Φεβρ.)	253,267
Εἰρήναρχος τοῦ Σολόφκι (+ 17 Ἰουλίου)	117,238
Εἰρήνη τοῦ Κόζμπιν (+ 1 Ἰουνίου)	259
Ἐλεάζαρος	33
Ἐλεάζαρος τῆς Ἀνζέροσκα	117
Ἐλεάζαρος τοῦ Σολόφκι (+ 13 Ἰανουαρίου)	238
Ἐλισσαῖος τοῦ Σολόφκι	117
Ἐρμογένης τῆς Λένα (+ 19 Δεκεμβρίου)	312
Εὐδοκία τῆς Μόσχας (+ 7 Ἰουλίου)	257
Εὐθύμιος τοῦ Σούζνταλ (+ 1 Ἀπριλίου)	24
Εὐθύμιος τοῦ Βαλαάμ (+ 1 Ὀκτωβρίου)	324
Εὐπραξία (+ 8 Μαΐου)	257
Εὐπραξία τοῦ Ἀρχαίου Λάντογκα (+ 23 Σεπτεμβρίου)	257
Εὐφροσύνη τοῦ Πολότσκι (+ 23 Μαΐου)	270
Εὐφροσύνη τοῦ Σούζνταλ (+ 25 Σεπτεμβρίου)	270
Εὐφρόσυνης διοικητρίδας τοῦ Σινίτσου (+ 20 Μαρτίου)	209
Ἐφραίμ τοῦ Σολόφκι	237
Ἐφραίμ τοῦ Σάροφ (+ 29 Μαΐου)	324
Ζωσιμάς τοῦ Σολόφκι (+ 18 Ἀπριλίου)	117
Ἡρωδίων τῆς Λίμνης Ἰλνι (+ 28 Σεπτεμβρίου)	207
Θαῖς Ἡγουμένη τοῦ Λιοσίσι (+ 2 Ἰαν.)	326
Θεοδόσιος τοῦ Σωφρόνιεφ (+ 12 Ἰανουαρίου)	325
Θεοδώρα τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ (+ 16 Ἀπριλίου)	261
Θεοδώρητος, ἱεραπόστολος τῶν Λάπς	117
Θεόδωρος τοῦ Ροστώδ	54
Θεόδωρος τοῦ Σδίρ (+ 5 Ἀπριλίου)	177
Θεόδωρος τοῦ Σαναξάρ (+ 19 Φεβρουαρίου)	324
Θεοφάνης τοῦ Σολόφκι (+ 26 Ἰουλίου)	117
Θεοφάνης τοῦ Σδίρ	177
Θεοφάνης τῆς Νέας Λίμνης	324
Θεράποντας τοῦ Μπελοζέροσκι (+ 27 Μαΐου)	83
Θεράποντας τοῦ Μόνζα (+ 12 Δεκεμβρίου)	295
Ἰάκωβος τοῦ Μούνετζ (+ 24 Ἰουνίου)	260
Ἰγνάτιος τοῦ Σδίρ	177
Ἰγνάτιος τοῦ Ὀλονετζ (+ 20 Ἀπριλίου)	324

Ἰερώνυμος τοῦ Σολόφκι	117
Ἰννοκέντιος τοῦ Κόμελ (+ 19 Μαρτίου)	120
Ἰννοκέντιος τοῦ Βαλαάμ (+ 22 Σεπτεμβρίου)	324
Ἰννοκέντιος τοῦ Ἰρκούτσκι (+ 27 Νοεμβρίου)	326
Ἰουλιανή ἡ Δίκαιη (+ 21 Δεκεμβρίου)	259
Ἰουλιανή τοῦ Μούρομ (+ 2 Ἰανουαρίου)	259
Ἰουλιανή ἡ Παρθένος	264
Ἰωάννης ὁ Δασύς	264
Ἰωάννης τοῦ Σολόφκι	117
Ἰωάννης τοῦ Μούνετζ (+ 24 Ἰουνίου)	260
Ἰωάννης τῆς Οὐστιάγκας (+ 29 Μαΐου)	260
Ἰωάννης τοῦ Σάροφ (+ 4 Ἰουλίου)	323
Ἰωάννης τῆς Σιδηρίας (+ 10 Ἰουνίου)	326
Ἰωάσαφ	325
Ἰώβ (+ 6 Αὐγούστου)	33
Ἰώβ τοῦ Σολόφκι (+ 9 Μαρτίου)	117,323
Ἰωνᾶς μάρτυρας τοῦ Σινίτσου	217
Ἰωνᾶς τοῦ Σολόφκι	117
Ἰωσήφ τοῦ Βολοκολάμσκι (+ 9 Σεπτεμβρίου)	29,125
Κασσιανός τοῦ Ἀγκλιχ (+ 2 Ὀκτωβρίου)	132
Κασσιανός	268
Κλήμης τοῦ Σολόφκι	117
Κορνήλιος τῆς Ὀγιατ	177
Κορνήλιος τοῦ Κόμελ (+ 19 Μαΐου)	206
Κοσμάς τοῦ Ζαντόνσκι	326
Κυριακός τοῦ Βαλαάμ	324
Κύριλλος τῆς Λευκῆς Λίμνης (+ 9 Ἰανουαρίου)	77
Κύριλλος τῆς Νέας Λίμνης (+ 4 Φεβρουαρίου)	207
Κύριλλος τοῦ Βέλσκι (+ 9 Ἰουνίου)	258
Λεωνίδας τοῦ Ἀστενταμσκι (+ 17 Ἰουλίου)	33
Λεωνίδας τοῦ Σδίρ	177
Λογγίνος τοῦ Σολόφκι	117
Μακάριος τοῦ Κολυαζίν (+ 17 Μαρτίου)	18,268
Μακάριος τοῦ Ὀρεντέζ (+ 9 Αὐγούστου)	176
Μακάριος ὁ Ρωμαῖος (+ 19 Ἰαν., 15 Αὐγ.)	177
Μακάριος τῆς Πέννοσα (+ 31 Μαΐου)	324
Μάξιμος ὁ Γραικός (+ 21 Ἰανουαρίου)	125
Μάρθα τοῦ Ἀρζαμά (+ 30 Ἀπριλίου)	324
Μάρθα τοῦ Πισκόδ (+ 8 Νοεμβρίου)	257
Μαρία ἡ Σπηλιώτισσα (+ 22 Ἰουνίου)	257
Μαρία τοῦ Κότκοφ	259
Μαρία τοῦ Ὀλονετζ (+ 9 Φεβρουαρίου)	279
Μαριάμνα	262
Μαρτινιανός τοῦ Μπελοζέροσκι (+ 12 Ἰαν., 17 Ὀκτ.)	88
Ματθαῖος τοῦ Σολόφκι	117
Ματρώνα Πόποβα (+ 16 Αὐγούστου)	326
Μελανία τοῦ Ζαντόνσκι (+ 11 Ἰουνίου)	326
Μητροφάνης τοῦ Ζαντόνσκι (+ 14 Αὐγούστου)	326

Ναζάριος τοῦ Βαλαάμ (+ 23 Φεβρ., 14 Ὀκτ.)	324
Ναούμ τοῦ Σολόφκν (+ 10 Ἰουνίου)	117
Νεῖλος Σόρσκν (+ 7 Ἀπρ., 7 Μαΐου)	119
Νεῖλος τοῦ Στόλμπενσκ	33
Νέστωρ τοῦ Σολόφκν	117
Νικάνορας τοῦ Ζαντόνσκ	326
Νικήτας τῶν δασῶν τοῦ Ροσλάδλ (+ 29 Μαρτίου)	324
Νικηφόρος τοῦ Σολόφκν	117
Νικηφόρος τῆς Λίμνης Βαΐλζ (+ 9 Φεβρουαρίου)	176
Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα (+ 3 Ἰουλίου)	290
Νικόλαος Κοβάνωφ	259
Ὀλγα Ἰσαπόστολος (+ 11 Ἰουλίου)	255
Παῖσιος τοῦ Ἀγκλίχ (+ 14 Μαΐου)	268
Παῖσιος Βελιτσκόφσκν (+ 15 Νοεμβρίου)	324
Πάμφιλος τοῦ Σολόφκν	117
Παρασκευή τοῦ Πίριμιν	259
Παρασκευή τοῦ Πινέγκα (+ 28 Ὀκτωβρίου)	286
Πάσχα τοῦ Σάρωφ (+ 22 Σεπτεμβρίου)	286
Πατερμούθιος τοῦ Βαλαάμ	324
Παῦλος τῆς Ὀμπνόρα (+ 10 Ἰανουαρίου)	65
Παῦλος τοῦ Τομπόσκ (+ 4 Νοεμβρίου)	326
Παφνούτιος τοῦ Μπορώφ (+ 1 Μαΐου)	29
Παχώμιος τῆς Λίμνης Κένο (+ 1ο Σάββατο μετὰ τὰ Θεοφάνεια) ..	183
Πελαγία τοῦ Ντιδέγεβο (+ 30 Ἰανουαρίου)	286
Πέτρος τοῦ Ἀγκλίχ (+ 3 Σεπτεμβρίου)	271
Σάββας τῆς Βύσερα	268
Σάββας τοῦ Σολόφκν	117
Σαβδάτιος τοῦ Σολόφκν (+ 27 Σεπτεμβρίου)	105
Σεραπίων	325
Σεραπίων τῆς Λίμνης Κόζα (+ 27 Ἰουνίου)	297
Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ (+ 19 Ἰουλίου)	19,21,22, 104,324
Σέργιος τοῦ Ραντονέζ (+ 5 Ἰουλ., 25 Σεπτ.)	35
Σέργιος τοῦ Νούρμα (+ 7 Ὀκτωβρίου)	24,67
Σίμων τοῦ Βολόμσκν (+ 21 Ἰουλίου)	33
Σοφία - Σολομονία τοῦ Σούζνταλ (+ 16 Δεκεμβρίου)	272
Στέφανος τῆς Μάρα (+ 14 Ἰουλίου)	25,78
Συννέσιος τοῦ Ἰρκοῦτσκ (+ 10 Μαΐου)	326
Σωφρόνιος τοῦ Ἰρκοῦτσκ	326
Τιμόθεος τοῦ Σολόφκν	236
Τρύφων τῆς Βυάτκα (+ 8 Ὀκτωβρίου)	309
Τύχων τοῦ Ἐνισέυ (+ 24 Ἰουλίου)	310
Τύχων τοῦ Ζαντόνσκ (+ 13 Αὐγούστου)	325
Φεβρωνία τοῦ Μούρομ (+ 25 Ἰουνίου)	270
Φίλιππος Μητροπολίτης Μόσχας	117,259
Φίλιππος τοῦ Ἰράμπ (+ 14 Νοεμβρίου)	207
Φιλόθεος Μητροπολίτης Σιδηρίας (+ 31 Μαΐου)	326
Χαριτίνα τοῦ Νόβγκοροντ (+ 5 Ὀκτωβρίου)	257

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος, τοῦ ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη	7
Πρόλογος τῶν ἐκδοτῶν τῆς ἀγγλικῆς ἐκδόσεως	9
Εἰσαγωγή (Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στήν Ἀρχαία Ρωσία)	15
Ὅσιος Σέργιος τοῦ Ραντονέζ	35
Ὅσιος Παῦλος τῆς Ὀμπνόρα	65
Ὅσιος Κύριλλος τοῦ Μπελοζέρσκ (Λευκῆς Λίμνης)	77
Ὅσιος Σαβδάτιος τοῦ Σολόφκν	105
Ὅσιος Νεῖλος Σόρσκν	119
Ὅσιος Ἀλέξανδρος τοῦ Σβίρ	143
Ὅσιος Ἀντώνιος τοῦ Σίγια	179
Ὅσιομάρτυρας Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσν (Γαλάξιας Λίμνης) ..	209
Ὅσιος Διόδωρος τοῦ Γιουριγκόρσκν καί ἄλλοι ἀσκητές	227
Ὅσια Δωροθέα τοῦ Κασίν καί ἄλλες Ρωσίδες ὁσίες	253
Ὅσιος Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα	291
Ὅσιος Δαλμάτιος καί ἄλλοι ὁσιοι τῆς Σιδηρίας	307
Ἐπίλογος	321
Εὐρετήριο Ρώσων ἁγίων	331
Περιεχόμενα	335